A
2-212

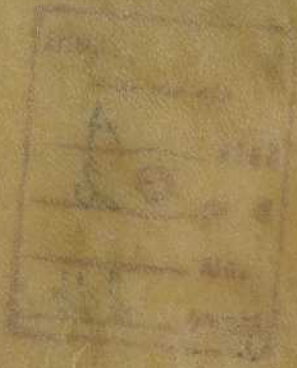

22.M.n.1423

22.M.n.1423

16 oto - 6 - 30

1
6-122

R. 1636

THEOPHYLACTI SIMOCATTAE EX-PRÆFECTI, ET OBSERVATORIS COACTORVM, HISTORIAE MAVRICII TIBERII IMP. LIB. VIII.

ITEM

GEORGII PHRANZÆ PROTO-VESTIARII CHRONICORVM DE VLTIMIS ORIENTALIS IMPERII TEMPORIBVS, DE SVLTANORUM Osmanidarum origine, successione, rebus gestis, vsque ad Mahometem II. de rebus denique Peloponnesiacis ante & post captam Constantinopolim libri III.

EPISTOLA GEORGII TRAPEZVNTII, QVA IOANNEM PALAEOLOGVM IMP. HORTATVR, VT AD SYNODVM IN ITALIA celebrandam proficiscatur.

OMNIA EX BIBLIOTHECA SERENISS. MAXIMILIANI VTRIVSQVE BAVARIAE PRINCIPIS deprompta, in latinum conuersa, & Notis illustrata

Dela Comp.ª de Jh.s de A. Granada P. P. C.

IACOBO PONTANO SOCIETATIS IESV.

Accesserunt Indices copiosissimi.

ANNO *M.DCIV.*

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

INGOLSTADII,

Ex Typographia ADAMI SARTORII.

SERENISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO MAXIMILIANO, VTRIVSQVE BAVARIÆ DVCI, PALATINO RHENI, &c.

IACOBVS PONTANVS SOCIETATIS IESV S. P. D.

MVnus quoddam historicum, ipso genere vnum, expositione bipartitum, MAXIMILIANE PRINCEPS, ad te mitto. De Imperio, & Imperatoribus Orientis Scriptores hi ambo memorant: de Mauricio Tiberio quidem prior, vt longior, ita quoque grauior, & illustrior: de Palæologis Comnenis posterior, vt chronographus, contractior. Inter illius, & horum tempora aliquot sæcula fluxerunt, anni propemodum

septingenti: id quod narrationum in vno volumine coniunctionem impedire non debuit, quando vni eidemq; imperio præfuerunt, Byzantiumq;, nouam Romam (vt Constantinus Magnus appellare voluit) sedem ac domicilium habuerunt: & quæ commemorantur ab vtroque, ad idem imperium, eandemq; ciuitatem spectant. Florebant res, & stabant incolumes adhuc sub Mauricio Principe potentissimo. Defloreſcebant, & accidebantur potissimùm sub Palæologis, cum Osmanidæ, siue Turcarũ reges (nominis & maiestatis Christianæ hostes infestissimi) semper aliquod tanquã membrum de ingenti & prę clarissimo corpore auellerent, donec tandem Numine conniuente, fortunatissimam illam, augustissimamque vrbem, reuera cęterarum vrbium βασιλίδα, reginam ac dominam acerrima oppugnatione diu vexatam, in potestatem adduxerunt: atq; ita corporis quod dixi, velut speciosissimum caput, aut intima eius viscera, atq; adeò cor ipsum immanissimè

nissimè auulserunt. Quod vt gestum sit, à PROTOVESTIARIO nostro, qui præsens interfuit, diligentissimè, & ad fidem accommodatissimè descriptum inuenimus. In vtraq; historia (vt hoc loco ad illarum commendationem nihil præterea ponam) summam rerum humanarum mobilitatem ac vicissitudinem, & quod est apud Flaccum, hic apertissimè intueri licet.

——valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat Deus
Obscura promens. hìc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hìc potuisse gaudet.

Ex quanta fœlicitate Ormisdas Persarũ rex (nam de rebus quoque Persicis multa Theophylactus narrat) & Chosroes filius eius in quantas ærumnas deuoluti sunt? Quam flebilis est Mauricij exitus? Quam miserabilis Palęologorum conditio, qui auxiliaria Latinorum arma toties incassum implorarunt? Persæ Varamum, Mauricius Phocam, Constantinus VIII. qui ex famili-

lia Palęologina extremus, & parum diu imperauit, Mahometem II. tyrannos crudeliſsimos pertulerunt.

Quare Principibus nihil tutius, nihil ſalutarius, quam ab vno & vnico Deo pendere ſemper, cuius eſt regnum, & cui voluerit, dabit illud: nihilq; perinde in omni vita charum habere, vt pietatem ac religionem, cuius in teipſo, MAXIMILIANE, vt item in ſanctiſsimis parẽtibus ac maioribus tuis exempla multa & ſingularia vidimus, legimus, audiuimus: quemadmodum & virtutum reliquarum, quibus Principes Chriſtiani pluſquam diadematis, auro, & lapillis, ſtipatorumq; magnis cateruis, & omni demum honorum genere exornantur. In his elucet inprimis domus veſtræ clariſsimæ erga Religioſos viros amor ac liberalitas, qua cum SOCIETAS noſtra plurimum vſa ſit, vtaturq; quotidie, & pars illius etiam ad Auguſtanum hoc Collegium dimanauerit, & nos quoque tua tuorumque ſucceſſorum pręſidia, ſubſidiaque nobis polliceri poſsi-

posſimus, facere non potui, quin ad teſtificationẽ grati ac memoris animi, hoc quidquid eſt voluminis tibi inſcriberẽ: cũ præſertim ex nobiliſsima bibliotheca tua codices græcos plures hactenus mihi, & quibuſdam ordinis mei ſuppeditaueris: vt hoc etiam modo nomine ſtudioſorum omnium, qui his, & aliis interpretationibus noſtris noſtrorumque legendis profecerunt, aut proficient, tibi gratias agere videar, cum theſauros tales latere & abſcõditos eſſe amplius noluiſti. Quod reſtat, etiam atq; etiam oro PRINCEPS SERENISS. vt labores hoſce tibi piè dedicatos ne ſpernas, Societatemq; noſtram omni beneuolentia comprehendere ne deſiſtas. Auguſtæ Vindelicorum, Anno M. DCIV. pridie Kal. Maias.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

Theophy-

Theophylactum Simocattam de rebus Mauricij Imperatoris, & Georgium Protouestiarium de vltimis Imperij Constantinopolitani temporibus, &c. à IACOBO PONTANO Societatis nostræ è græco translatos, atque ab aliquot Patribus nostri ordinis visos & approbatos, ego GREGORIVS ROSEPHIVS, per Germaniam superiorem Societatis IESV Præpositus Prouincialis, potestate mihi ab admodum R. P. N. Generali CLAVDIO AQVAVIVA concessa, typis excudi permitto. Ad huius rei fidem, testimonium hoc manu mea subscriptum, & sigillo Societatis consignatum illi do. Landspergæ, pridie Kal. Februarias, Anno M. D. CIV.

GREGORIVS ROSEPHIVS.

Theophylactum hunc Simocattam, & Georgium Protouestiarium fideli & eleganti latinitate donatum à IACOBO PONTANO Societatis IESV presbytero, viro erudito, & multis in publicum datis monumentis claro, saluis fidei nostræ decretis, prælo rectè & vtiliter committi posse iudico:

PETRVS STEVARTIVS, S. Theologiæ Doctor, Professor & Procancellarius in Academia Ingolstadiensi, ibidemq; ad D. Mauricium parochus.

AD

AD LECTOREM.

DE AVCTORE HVIVS HISTORIÆ, DE SCRIPTIS EIVS, DE SYNOPSIBVS IN EVM PHOTII CONSTANTINOPOLITANI.

THEOPHYLACTVS Simocatta (*sic enim malo, quam Simocatus: idq; cum Suida, apud quem est* Σιμοκάτης) *in Ægypto natus est, vt ipse liquidò indicat lib. 7. cap. 16. in extremo, cum de fluminis Nili incremento, & inundatione disputationem longiusculam texere incipit. Natus est autem loco non ignobili, vt coniecturam facimus: quandoquidem Petrum Ægypti Præfectum se cognatione attingere affirmat, lib. 8. vbi Mauricij miserabilem interitum exponit ac deplorat: & ipse quoque honores gessit, quod statim docebimus. Atqui scimus regendis præsertim prouinciis, vt nõ imprudentes viros, sic etiam non humiles, ac plebeios præponi solere. Ex dialogo, quem historiæ suæ præfigit, adultis Mauricij temporibus in lucem editum suspicor; & id multò magis ex cap. 17. lib. 2. colligo, vbi se de illius rebus audiisse à se-*

nibus narrat; quia scilicet puerilem tum ætatem agebat. Sub Heraclio, qui Phoca interfecto imperiũ pœne triginta annis tenuit, (ab anno Christi DC.XII. ad DC. XL. scilicet) & Sergio Patriarcha Constantinopolitano eum floruisse, historiamqúe istam conscripsisse, ex eodem dialogo certo certius constat, similiterq́ ex cap. 12. lib. 8. vbi se, Phoca è medio sublato, scripta à se de Mauricij nece populo è superiore loco recitasse, eumq́ ad lachrymas commouisse narrat. Photius ἀπ' ἐπάρχων ex præfectis nominat. Præfecturam itaque, nec ciuitatis, sed prouinciæ potius alicuius administrauit. Ab eodem ἀνταγραφεὺς dicitur: quod quidam putauit reddendum Scripturarius. *Scripturarij, inquit Nonius, apud veteres fuerunt, quos nunc tabellarios dicimus: quòd scriptis, & commentariis omnia vel vrbium, vel prouinciarum complecterentur. Lucilius,* publicarum rerum assuefiam, vt scripturarius. *Vnde historiam nostram liceret appellare*: THEOPHYLACTI SIMOCATTAE EX PRAEFECTI, ET SCRIPTVRARII. *Sed Budæus in Pandect. ἀνταγραφεὺς interpretatur,* OBSERVATOR COACTORVM, *id est, eorum qui pecuniam colligunt, ad Principem, aut Rempub. pertinentem, qui Græcis ἀποδέκται, nostratibus Receptores particulares, Ciceroni pro domo sua, & alibi, custodes; vbi forsitan,* coactorum, *subau-*

ſubaudiendum eſt. Magis igitur inſcriptio placuit, EXPRAEFECTI, ET CVSTODIS COACTORVM. *Suidas* Ϲοφιϛὴν *appellat, id eſt, hominem doctum ac ſapientem, ex eóque & verba explanat, & locos integros adducit.*

Ingenium eius mite inprimis, & φιλόκαλον, *vt etiam doctrinam non vulgarem, ſcripta ipſa teſtantur ac produnt: quorum alia ſunt epiſtolæ: alia quæſtiones naturales: alia hiſtorica. Verùm nos duobus prioribus generibus in præſens prætermiſſis, de hiſtoria, quam in manibus habemus, age, pro recepto interpretũ more diſſeramus. De qua primùm omnium audiendus eſt Photius, cui cum ſumma eruditione ſummi quoque iudicij intelligentia tribuitur.* ἡ μὲν τοῦ φράσις αὐτῷ ἔχει μέτριος· πλοῦτος μὲν ἡ τῶν τροπικῶν λέξεων, καὶ τῆς ἀλληγορικῆς ἐννοίας καταχρῆσις χρῆσις, εἰς ψυχρολογίαν ἴσως, καὶ νεανικὴν ἀπειροκαλίαν ἀποτελοῦσα· ἐμοὶ δὲ οὐ καιρῷ παρενθήκη, φιλοτιμίας ἐστὶ φορτικῆς, καὶ φορτικῆς. Τὰ δ' ἄλλα ἐπιτερπῆ ἦκοι. Dictio eius lepore ac venuſtate non caret. Veruntamen modificatarum vocum, & allegoricorum ſenſuum nimis crebra vſurpatione, cum faſtidio legentium, tandem friget, & iuueniliter ineptit oratio. Quin etiam intempeſtiua ſentẽtiarum intermiſtio, diligentiam nimis curioſam, & ſuperuacaneam olet.

Cętera in reprehensionem non cadunt. *Huic iudicio & nos suffragamur, dictionisq; elegantiam extropis tum iis, qui in vno verbo, tum iis qui in oratione cernuntur, magnam partem à Simocatta quæsitam, & comparatam concedimus. Tropi autem, vt rariores ornatum, sic frequentiores non solum satietatem & ineptiam, sed insuper obscuritatem pariunt. Recensere huiusmodi tropos hoc loco nihil attinet, cum res perspicua sit, de qua loquimur. Est & aliunde parum nonnunquam dilucidus hic auctor, vt interpretem, etiam me eruditiorem pudere non debeat, id candidè confiteri. Quod de sententiis non opportunè insertis queritur Photius, id aliquando factum à Simocatta non memini. Curiosè quidem, & fortasse plus satis diligentem alicubi, non negauerim, & in sententiis quoque crebrum esse fateor: nec ob id diem illi dicendum puto. Inuenitur præterea aliquanto verbosior, quod Photium præteriisse miror: & idem vel continenter repetit: vel pluribus quam opus est dicit. Sed enim hæc tria à reprehensione haud aliena, multis laudabilibus egregiè compensat. Est quippe rebus illustris & magnificus: tametsi non omnia Mauricij, sed bella cum Persis potissimùm (nempe quinque libris prioribus) persequitur: reliquis tribus aduersum Abares, & Sclauinos, siue Sclauos gesta, nec non funestum eius exitum com-*

plecti-

plectitur. Magnam habet casuum varietatem, quæ legentes mirabiliter retinet. Genus scribendi (si totum simul vniuersè spectemus) sanè elaboratum, prudens, graue, iucundum, disertum, planeq; oratorium. Affert ad vitam humanam ex rerum vicissitudine ac mutatione quam rectissimè instituendam documenta vtilissima. Eo siquidem fine potissimùm historia texitur, vt aliorum exemplo velut in speculo, quid in moribus nobis sectandum fugiendumúe sit, contemplemur. Nec lectorem suum tantummodo meliorem, sed etiam doctiorem dimittere studet; & cum alios summi ordinis scriptores, tum Homerum se non oscitanter legisse ostendit. Multa nihilominus particulatim laudari in hac historia Mauriciana possunt: vt descriptiones montium, fluminum, castellorum, locorum, pugnarum, rituum; orationes partim sacræ, partim ciuiles, partim militares, sententiis ornatissimæ ac robustissimæ, & omnino eloquentissimæ: similitudines ad illustrandum accommodatæ: multa prudenter dicta: multa pia pie explicata. Si igitur historia quoquo modo scripta delectat, hæc historia scripta ad hunc modum, necesse est multò amplius delectet: in cuius contextu græco innumeris locis emendando, & interpungendo nos etiam atq; etiam, maioremq; in modum laborasse credas velim.

Iam vero Photius, qui in iudicio de hac historia ferendo acutum se præbuit, in synopsibus, seu argumentis singulorum librorum conficiendis parum accuratè, fideliterq; versatus est. Haud enim ipsemet ex lectione, & memoria illas composuit (quod multis iam persuasum opinor, qui Theophylactum nostrum nondum viderunt, & Photianam Bibliothecam euoluerunt) sed lemmata, seu summulas sectionum, ab aliquo lectore, aut librario inductarũ, & in vestibulo totius operis (vt mos est) simul ordinatim positas, vt inuenit, ita in octo fasciculos constrinxit, ac nihil pœne à se animaduersum interiiciens, alienum laborem pro suo nobis obtrusit, & fucum fecit. Cum autem lemmata illa nunc imperfecta sint: nunc minus quam pro re contineant: nunc plus contineant: nunc ab ordine rerum narratarum discrepent: nunc falsa sint; hæc omnia vitia in epitomis Photianis æquè reperiuntur. Quibus nos tollendis operam dantes, epitomas ad ipsam narrationis integritatem, seriem, veritatemq; accommodauimus: quod facilè perspiciet, qui periochas istas, siue argumẽta, siue synopses (vt nobis placuit appellare) cum iis quæ apud Photium leguntur, conferre voluerit. Quamobrem etsi eius nomen in his omittere sine piaculo poteramus, ne tamen quispiam recognitionis, seu emendationis nostræ ignarus, aut nos tam nobi-

nobilem scriptorem nondum vidisse admiraretur: aut illi gloriam suam inuidisse opinaretur, synopsibus singulis Photij Patriarchæ, immò Pseudopatriarchæ nomen præposuimus. In capita vnumquẽque librum nos primùm, nostrum secuti iudicium diuisimus, & suum cuiq; argumentum præscripsimus.

De inscriptione huius historiæ.

Libros hosce οἰκουμενικὼ ἰσοείαν non ab ipso historico, sed ab aliquo ipsius studioso lectore, aut librario inscriptos existimo, quod obseruarim, vetustos scriptores de titulis monumentorum suorum, siue de inscriptionibus adeo parum fuisse sollicitos, vt eos sæpe omiserint. In quo posteris errandi, ne dicam ineptiendi data est occasio. Splendida sanè appellatio, & quæ vniuersam quandam orbis, seu rerum per orbem gestarum explanationem polliceri videatur: cum tamen non nisi Mauricij res, neque illæ omnes hoc volumine explicentur. Multa siquidem etiam alibi, & in occidente, & in Italia præcipuè gessit. Quid ergo? Arbitror inuentorem huius inscriptionis ad ipsum Imperatorem, (qui tum nullo alio occidentis Imp. οἰκουμενικὸς dici verè potuit) respexisse: vt non tam œcumenica, quam œcumenici historia nominanda videatur. Nos, vt omnem ambiguitatẽ obscuritatemq; fugeremus, simpliciter, nec falsò,

& quod satis est, historiã Mauricij Imperatoris inscripsimus: non impedientes, si quis nihilominus οἰκειρχικῶ voluerit appellare.

Qui res Mauricij perscripserint.

Quanquam de hoc magno, & illustri Imp. complures scripserunt, duos tamen potissimum laudandos, cæterisq; sine vlla controuersia longissimè anteponendos video. Euagrium, omnium antiquissimum, & ipsius Mauricij æqualem, cuius extant libri historiæ ecclesiasticæ (qui cum non nisi ad duodecimum eius annum peruenerit, apparet ante illum vita excessisse: Mauricius quippe annis vigintiimperio præfuit) & Theophylactum hunc nostrum, qui proximè secutus est Euagrium, scripsitq; regnante Heraclio, Phocæ successore, & scripsit ex instituto libris 8. historiã Mauricij, accuratissimè & elaboratissimè, vt videbis. Ex quo tanquam flumine cæteri suos riuos deduxerunt: inprimis Theophanes, qui, quod Iustinus Trogo Pompeio, & Xiphilinus Dioni, hoc ipse Simocattæ fuit; compendium enim quoddam confecit, & id Anastasius Bibliothecarius interpretatus est pæne totum. Paulus Diaconus in Miscella, Zonaras, Cedrenus, Nicephorus Callistus. Omnes isti suas narrationes hinc deriuarunt, secundum Theophanem Nicephorus potissimùm.

Verùm

Verùm nos dulcius ex ipso fonte bibamus. Multo enim apud nostrum omnia copiosius & diligentius (tametsi non sine digressionibus, sed vtilibus & iucundis) explicantur. Et gratia magna, Nobili ac Magnifico D. Ioanni Georgio Hervvardo ab Hohenburg, Sereniss. Principis Bauariæ Consiliario intimo, & inclytorum statuũ Bauaricorum Cancellario; cuius cura & impulsu factũ est, vt edito Catalogo codices græci manuscripti bibliothecæ Bauaricæ cum doctis viris aliquando ad publicam vtilitatem communicaretur. In quibus hunc diutius iacere in tenebris non oportuit.

De omissis à Simocatta.

De cæteris à scriptore hoc in Mauricij rebus prætermissis, & quia perpauca, & quia non magni momenti sunt, nihil dicam. Illa, à reliquis omnibus posita, & narratione ac scitu dignissima, quare tacuerit (ignorare enim ea non potuit) coniectura indagemus licet. crudelitatem in captiuorum XII. millia, quos cum non ita grandi pecunia redimere potuisset, (non enim plus nummo aureo in caput constituebat Chaganus, immò dimidium) ex auaritia noluit: atq; ita vt omnes ad vnũ mactarẽtur in caussa fuit. Et displicuit hoc verbum coram domino. Quamobrem per quietem se ad Christum iudicem

citari, & accusari à captiuis vidit. Interrogatusq; hîc ne, an in futura vita pretium sibi pro scelere vellet reddi, hîc hîc, misericors Domine, respondit: Tum Iudex, tradite illum Phocæ cum vxore & liberis. Experrectus Philippicũ sororis maritum repentè accersiuit; & quoniam eum tyrannidis suspectum habebat, ideoq; in carcerem coniecerat, ingenua procidẽs veniam ab eo petiuit. Hæc à Theophane fusius exponuntur. Perstringit ea duntaxat Nicephorus lib. 18. cap. 38.

De libertate auctoris in appellationibus.

Monendus mihi es, bone lector, Theophylactum in Persis, & Perside nominandis esse copiosum & varium. Nominat enim illos etiam Babylonios, Parthos, Medos, Chaldæos, barbaros: hanc Medicam, & Babyloniam (quo vocabulo & Seleuciã, regiam sedem, aliquoties intelligit: nam & Babylonia dicta est) siue poëtas imitans, qui vicinorum nominibus in appellandis locis, & gentibus vtuntur: siue quia olim sub eadem monarchia omnes fuerunt: siue quia alij ex aliis descenderunt, & alij post alios rerum potiti sunt. Cui rei probandæ faciunt illa verba legati Chosroæ regis Persarum ad Mauricium Imp. lib. 4. cap. 13. ἢ οὐκ ἐκ βαβυλωνίων μῆδοι, ἐκ δὲ μήδων οἱ πέρσαι, μῦ δὲ τούτου οἱ πάρθοι, ὥσπερ τινὶ ἀκολουθίᾳ

κολυθία προσδοχῆς τὴν χαλδαίων εὐδαιμονίαν ἐκτήσαντο; Annon è Babyloniis, seu Assyriis Medi, ex Medis Persæ, ex his Parthi, quasi quadam consequenti successione Chaldæorum opes acquisiuerunt? *Poëtas autem vti vicinorum nominibus ingentibus, & populis appellandis, atq; adeò in Persis, de quibus agimus, testis locuples erit Horatius, apud quem etiam Medi, & Parthi, planè sicut à nostro Simocatta nominantur. Ab historicis Græcorum quoque bellum Græcis à Xerxe illatum, τὰ μηδικὰ sæpe dicitur. Abares etiam modò Scythas, modo Hunnos, modò Turcas vocat. Nos Persarum, & Persidis nomina ad vitandam ἀμφιβολίαν & confusionem lectorum, vbi sensus patitur, vbique retinemus. Interdum Romanos, (hoc est Græcos,) qui à temporibus vsq; Constantini M. propter imperij sedem in Orientem translatam ita cœpti sunt nominari, (vt Annotationibus in Cantacuzeni historiam docuimus) etiam latinos appellat.*

Cætera quæ te scire volo, in Notis exspectato.

CAPITA TOTIVS HISTORIÆ PER LIBROS.

Libri Primi.

I. Tiberij Augusti sub excessum præclara oratio. Mauricius successor palam declaratur.

II. Vox diuinitus ad Tiberium delata: eius è vita abitio: populi luctus & lacrymæ: funus & sepultura.

III. Inter Abares, & Romanos ictum fœdus ignominiosum. Chaganus elephantum spectandum, lectum aureum, & præter pactam in fœdere pecuniam, 20. millia ab Imp. poscit: fœdus rumpit.

IV. Vrbs Singidon à Chagano capitur: Augusta, & Viminacium expugnantur: Anchialus deuastatur: vici propinqui hostiliter diripiuntur. Romanorum ad Chaganum legatio.

V. Liberior, & minacior Comentioli apud Chaganum, eiusque optimates oratio, cum prędicatione Romanorum eximia.

VI. Chaganus excandescit: Comentiolum punit atrocius. Alia ad Abares legatio. Viginti aureorum millia ad priora octoginta spondentur.

VII. Sclauorum ad longum murum hostilis progressio: & in iis cædendis fugandisque Comentioli ducis memoranda virtus.

VIII. Fœdus à Chagano iterum pessundatur. Caussa Bocolabras quidam magus, Scytha genere. Targitius Chagani Legatus in insulam relegatur. Vrbes Romanorum subiguntur.

IX. Transitus ad res Persicas. Romanorum cum Persis ad Nymphium flumen aduerso Marte congressus.

X. Mauri-

X. Mauricij, & Constantinæ Augustorum nuptiæ magnificentissimæ. Ciuitatis publica lætitia, gratulatioque.

XI. Incendium in foro sub initia imperij Mauritij. Miraculum de concha Glyceriæ martyris. Paulinus Præstigiator in crucem agitur: filio caput amputatur.

XII. Aphumi castellum à Persis, Acbas à Romanis oppugnatur, & à Persis superuenientibus liberatur. Ingens terræmotus imperio Mauricij adhuc recenti, eiusdemque consulatus, & in populum liberalitas. Ioannis ducis exauctoratio.

XIII. Philippicus Imp. Sororius, Prætor orientis decernitur. Eius expeditiones. E Perside redeuntes Romani, via aberrant, & extrema siti cruciantur. Captiuos vtriusque sexus interficiunt. Pueri seruati, moriuntur siti.

XIV. Philippicus Arzanenam regionem suis diripiendam permittit. Ab imitatione Scipionis Romani commendatur. Ægrotat. Cardariganus Monocartnm frustra inuadit: latrociniis & incendiis grassatur. Philippicus Byzantium redit: inde rursum veris initio discedit.

XV. Persarum ad Romanos de bello finiendo legati. Mebodi Legati oratio. Locus communis contra bellum. Romanorum recusatio, & ad confligendum cum Persis promptissima voluntas.

Libri Secundi.

I. Izalæ montis descriptio; & cur dux Romanus eò se transtulerit.

II. Cardarigani fastus. Magos consulit: victoria promittitur: in Romanos itur. Romani hostes explorant.

III. Acierum vtrinque dispositio. Philippicus sacram Saluatoris effigiem circumferens, animorum incredibile robur militibus addit, cohortationem adiungit. Pro victoria Deo cum lachrymis supplicatur, Rogatur dux vti secedat. De incertis belli locus communis. Locus pugnę, & illi vicina patria virorum illustrium.

IV. Romani victores spolia legunt inuito duce. Eius strate-

gema. Persarum fuga. Cædes vtrinque plurima. Vox diuina ad Romanos. Persæ fugientes in colle obsidentur.

V. Stephanus de Persis fugitiuis non deletis se purgat. Conflictus apud castra. Cardarigani infaustũ strategema. A Darenis excluditur cum conuitiis. In castris Romanorũ falsus rumor.

VI. Miles Romanus quadruplici vulnere saucius, in castra portatur, fortique animo emoritur. Donatiuum datur militibus. Vulnerati in vrbes proximas, & castella ad curationem dimittuntur. Romanus Persidem incursat.

VII. Arzanenam Romani vastant. Incolę sub terram se abdunt: à captiuis produntur: resono pulsu explorantur, & educuntur. Chlomarum castellum. Romani obsident. Duces Arzaneni duo ad eos transeunt: locum castello excitando ostendunt.

VIII. Cardariganus cũ manu bellandi imperita in Romanos sese agit. Heraclius cum comitatu suo absq; armis speculatum egressus, periculum euadit. Philippicus militem dispersum, ad resistendum hostibus recolligit. Labertas Persa suis ad locum munitum præit. De media valle, seu fossa inter Rom. & Persas, & horum clandestino discessu. Chlomari obsidione Romani abstinent.

IX. Philippicus inconsideratè fugit. Timor, tumultus, angor in castris: militum fuga nocturna, & misera. Aphumos petunt: ibi ducem fugitiuum dicteriis lacessunt, Persæ eos lento passu insequuntur: in extremos iaculantur. Mula lecticaria ducis feritur. Theodorus neglectæ custodiæ accusatur. Dux redit: castella apud Izalam reficit: Heraclio exercitum tradit: mœstus à bello vacat.

X. Tigris fluuius describitur. Gesta Heraclij ducis in Persida ad meridiem. Missio militum in hyberna. Morbus Philippici, & exercitus ad Persas denuo vexandos diuisio. Res contra Abaros feliciter, & cum gloria administrata. Chaganus fugæ beneficio seruatus.

XI. Comentiolus fidei violatæ, timiditatisque reprehenditur. Montis Æmi luculenta descriptio. Hostium transitus inueſtiga-

ueſtigatur. Caſtus fortuna proſpera elatus, Comentiolum deſerit: in calamitatem incidit.

XII. Agmen Caſti, timore perculſum diſſipatur. Capti de Romanis atrociſſimè pulſantur. Caſtus, & cũ eo multi in poteſtatem veniunt. Abares in Thraciam vaſtabundi ſeſe infundunt. Anſimuthus peditatus Thracij Præfectus capitur. Conſultatio Comentioli cum primoribus, & ad conſtanter dimicandum cohortatio.

XIII. Chiliarchi oratio de hoſtibus non inuadendis: à paucitate militũ, ab accepta recens calamitate. Huic ſuaſori ſenex miles aduerſatur conſtātiſſimè, & lacrymans audientiã rogat.

XIV. Oratio ſenis, qua ſententia Chiliarchi vt timida & ignaua refellitur, & Abares armis appetẽdos conſulitur: ipſius hoſtis, Romanorumq; veterum exempla aſſumuntur, & ſententioſa cohortatio adiungitur.

XV. Perſuadet ſenex: arma capiuntur: in hoſtem gradiuntur. Ex falſo terrore clamor totum exercitum diſturbat. Fugit etiam Chaganus. Abarum complures obtruncantur. Chaganus Apperiam caſtellum adoritur.

XVI. Buſa miles fortiſſimus, venationi intentus capitur, & à ſuis nec precibus nec lachrymis lytrum impetrat. Docet Abaros fabricare machinam expugnatoriam: cuius adactu proſtratis mœnibus, oppido potiũtur. Beroen irrito conatu Chaganus oppugnat, incolis ſtrenuè reſiſtẽtibus: qui tandem non grandi pecunia obſidionem redimunt.

XVII. Chaganus à Diocletianopoli, Philippopoli, & Adrianopoli repellitur. Imperatori à plebeiis quibuſdã propter Caſtum & Anſimuthum à barbaris captos maledicitur. Ioannes Myſtaco Adrianopolim miſſus, hoſtes per hypoſtrategũ vincit. Palabundi fugiunt. Moderatio ducis in victoria.

XVIII. Heraclius Caſtrum Perſicum oppugnat acerrimè. Incolarum in ſeſe defendendis induſtria. Ipſum, & Mazarorum præterea occupãtur. Theodorus ab agricolis ad Beiudaës oppidulum inuitatur. Infeſtiſſimè oppugnatum, Saperij militis ſingulari, eximiaque virtute capitur.

Libri

Libri Tertij.

I. Priſcus in locum Philippici ſurrogatur. Annona militum contracta. Germanus Epiſcopus Damaſci honorificè à Priſco habetur. Cur ab eo Monocartum ductus. Priſci faſtus in contemnendo more vetuſto. Tumultus in caſtris duas ob cauſſas. Imago Chriſti ad ſedandas turbas circumlata. Dux periculum fugit: Detrahi militibus de conſueta annona vetat: medicum quærit à quo ſanetur.

II. Tabernaculum Priſci diripitur. Legatus eius ad exercitum. Germanus, quanquam multum repugnans, dux cooptatur. Epiſcopus Legatus ſpernitur. Statuæ, & imagines Imperatoris deiiciuntur abolenturque. Edeſſeni Epiſcopi irrita legatio. Clades orientis.

III. Legati ad Priſcum. Eorum in militibus placandis infœlix conatus. Priſcus Byzantium diſcedit. Aduerſus Philippicum rebellio. Perſæ occaſione vtuntur: Conſtantinam obſident: à Germano depelluntur. Ariſtobulus palatij Præfectus milites ad officium reuocat.

IV. Martyropolis aditu Romani à Perſis prohibentur. Hoſtes inſequentes dimicatione deuincunt. In Imper. beneuolas mentes accipiunt; captiuis, & ſpoliis eum honorant. Philippici timor. Stipendia perſoluta. Roma Longobardis reſtitit. Mauri in Africa domantur.

V. Carcer Giligerdi caſtelli, in quem diuerſi mortales includebantur: vnde ſe & alios per cædem Romani eximunt. Philippicum Gregorius Antiochiæ Antiſtes exercitui conciliat. Perſæ Martyropolim occupant. Sitta dolum machinato, Perſis Romani ſuccumbunt. Philippico amoto, Comentiolus in munere ſuccedit.

VI. Comentiolus cum Perſis acie congreſſus, fugit. Heraclij miranda virtus. Aphraates dux Perſicus occidit: Perſæ in fugam vertuntur. Munera Imperatori de præda mittuntur. Ludi ob victoriam Byzantij. Suaniam in Colchis Perſæ inuadunt. Turcarū luxus in auro & argento. Perſis viciſſim tributa penſi-

penſitant. Præda Suaniæ Babylonem mittitur. Dux, Romanus nomine, à Mauricio in Colchidem miſſus.

VII. Romanus reditũ molitur: milites placat: hoſtium conſilia indagat. Romani exploratores dolo deluduntur, & torquentur. Varamus prouinciam Romanorum depopulatur; abeuntes ſequitur. Phalanx eius in fuga cæditur. Conflictu totis copiis inito, Perſæ ſuperati, fuga vniuerſi ſalutem petere conten dunt. Romani inſequuntur.

VIII. Hormiſdas Varamũ bifariam dedecorat, à quo contra contemnitur. Armenij Prætore ſuo iugulato, rebus nouis abutuntur operã. Comenciolus turbas componit. Defectionis inuentorem clementia Imp. conſeruat. Ad Perſicas Tragœdias παρασκήν. Sarames ad capiendum, vinciendumque Varamum miſſus, ab eodem elephanto obiicitur.

IX. Ad tempora Iuſtini iunioris, & Tiberij, propter originem belli Perſici declarandam digreſſio. Belli execratio. Iuſtinus fœdera tranſgreditur. Romani in Perſas, Perſæ in Romanos belli cauſſam coniiciunt. Mendacium Perſarum.

X. Marcianus Patricius in orientem dux mittitur. Tribus millibus Arzanenam deprædatur. Prope Sargathum Perſæ cæduntur. Thebothum caſtellum inaniter oppugnatur. Choſroę ſenioris in Romanos expeditio. Adormaanes Romanorum loca populationibus miſcet; ſuburbana Antiochiæ ædificia demolitur. Apameam incendio fœdat.

XI. Marcianus gradu mouetur: Dara à Perſis capitur. Induciæ. Tiberius à Iuſtino collega aſciſcitur. Eiuſdem Iuſtini ad eundem de imperio legitimè adminiſtrando ſapiens, & pia parænesis.

XII. Gratulatio populi de Tiberio in collegam aſcito. Eius de pace legatio, & liberalitas. Iuſtiniani ducis laus. Pecunię bene collocatæ fructus. Inter Romanos, & Perſas fœdus. Romanorum propter Choſroæ præſentiam trepidatio.

XIII. Ducis Romani excellentiſſima concio, qua ſuis acriter, & cum mortis contemptu confligendi ardorem conatur immittere. Fiduciam vincendi ex hoſtium, & ſacrorum Perſi-

corum deſpicientia auget. Dicit autem incisè, & membratim, quò dicat vehementius.

XIV. Romanus miles pugnã ſitit. Perſæ in hoſtes cum faſtu gradiuntur. Ambarum acierum diuerſa diſpoſitio, Vincuntur Perſæ; & fugiunt. Choſroæ turpis reuerſio. Eiuſdem lex de Romanis in poſterum bello non laceſſendis.

XV. Romani Perſidem infeſtam habent. In mari Hyrcano piraticam faciunt. Domum redeunt. Perſæ in regẽ ſuum contumelioſi. Militaris annonæ apud eos ratio. De pace vtrinque legationes. Romanis in Armenia ſubactis, pacem Perſæ repudiant. Mauricius in Armeniam mittitur: in Perſidem irrumpit: febrim habet. Multa caſtella diruuntur. Captiuorum Perſarum ingens numerus.

XVI. Romani multa loca ad vaſtitatem redigunt. Iuſtini deceſſus, & monarchia in Tiberium translata. Eius encomium. Choſroę filius Hormiſdas ſuccedit: cuius immanitas deſcribitur: cauſſa ſubiicitur, ariolorum falſa prædictio. Nequitia dæmonum. Alia Hormiſdæ ſcelera.

XVII. Hormiſdæ ſuperbia. Pacem auerſans, tributa poſtulat. Mauricius Perſidem deformat. In Cappadociam abit: in Perſidem per ſolitudinem Arabiæ properat: eum Nomades barbari proſequuntur, quorũ infidelitas reprehẽditur. Inanis Mauricij conatus, ad Callinicum oppidũ Romanorũ victoria.

XVIII. Ad Conſtantinam Romani Perſas cædunt. Mauricius Byzantium redit, defunctoque Tiberio principatum capeſſit. Reditus ad ordinem hiſtoriæ; ſed prius de Varami patria, genere, fortuna, geſtis honoribus, & quo pacto exercitum in regem exulcerarit.

Libri Quarti.

I. Varamus contra Hormiſdam exercitum colligit. Eius promiſſa illecebroſa. In Chubriadanem Inſpectorẽ regium. Perſarum immanitas. Niſibis diripitur. Ibidem de Hormiſda regno exuendo coniuratur. Legati militum ad Varamum. Zaba fluuius. Varami in Legatos benignitas. Hormiſdæ ex aduerſo caſu ira, & inſania.

II. Va-

II. Varamus per hyemem caſtella oppugnat. Zadeſpras peculator carcere ſolutus, ad hoſtes transfugit. Pherochanes regis dux Varamo cum precibus dona incaſſum offert. Varami inuentum, quo copias aduerſarias ad ſe traducit, dum Hormiſdam in ſummum apud eas odium inducit.

III. Pherochanes à ſuis occiditur: eius tentorium diripitur. E militum reliquiis Hormiſdas cuſtodes ſibi facit. Ciuium per vrbes regias ſuper geſtis admiratio. Bindoëm, virum illuſtrem frater è carcere eripit. Hormiſdas in regia inuaditur. Eius ornamenta ſumptuoſiſſima. Bindois in illum maledicta. De throno abſtractus, in vincula datur. Choſroës filius periculi metu fugit: accepta fide in regnum redit. Hormiſdas ad principes Perſarum de repub. dicendi facultatem exorat.

IV. Concio Hormiſdæ. De iniuria ſibi facta expoſtulat. Conditionem priſtinam cum præſenti, illius delicias cum huius miſeriis, & ſqualore comparat. Ingratos, & impios in ſe, illorum animos increpat. A tyrannis cauendū monet. Choſroën propter mores ſceleratiſſimos regno excludendum, fratrem creandum ſtatuit. Acta ſua commendat.

V. Bindoës orationem Hormiſdæ irridet, & in eum, vt multimodis ſceleratum, dirius inuehitur. Refutat etiam ex quibus ſeſe commendauerat. Tandem capite puniendum pronuntiat.

VI. Conuentus ira percitus in Hormiſdam, ante oculos eius filium necat: reginam vxorem in fruſta diſſecat: ipſum pupillis aduſtis cæcitate multat. Per digreſſionem res Cabadæ interſeruntur: quemadmodum ſcilicet erepto ſibi regno in carcerem miſſus, inde vxoris beneficio euaſerit, regnumque recuperauerit.

VII. Choſroës in ſolio cum acclamationibus locatur. Eius in patre captiuo alendo liberalitas: qui tamē omnia, addita verborum aſperitate reiicit. Iuſſu filij vſque ad necem fuſtibus contunditur. Hypocriſis Choſroæ. Varamum donis & pollicitationibus fruſtra tentat; à quo per epiſtolam cum faſtu ſcriptam de ſeditioſis in carcerem reuocandis monetur.

VIII. Rex ad procerum conſeſſum de literis Varami refert. Ad iram ab iiſdem extimulatur. Eiuſdem cautio. Literę Choſroæ ad Varamum, quibus faſtum eius excuſat; culpam in ſcribam facetè transfert: negat ſe facturum quæ poſtulet: ſpiritus regios oſtendit.

IX. Choſroes contra Varamum delectus agit, duces præponit. Copiæ fluuio ſeparantur. Fruſtra collocuti, ad velitationes veniunt. Choſroæ timiditas. Varami fidētia. Choſroes ſuſpectos interficit. Noctu inuaditur. Multa cædes editur. Multi ad Varamum deficiunt. Etiam ipſe Choſroes fugam init.

X. Conſultat Choſroes, quò ſe vertat: Chriſtianorū Deum inuocat: frœno dimiſſo, equi greſſum ſequitur: Circeſij à Probo humaniter accipitur: Comentiolo duci eius aduentus, & quid ab Imperatore petat, ſignificatur. Mittitur cum epiſtola nuntius ad Mauricium, quem ingens inde lætitia occupat.

XI. Literæ Choſroæ ad Mauricium. Duo eſſe imperia omnium maxima, Romanum & Perſicum. Accuſatio Varami, contra quem concitatur Imp. & auxilium rogatur.

XII. Perſis proceribus blanditur Varamus: Choſroen quæri, ac vinctum ſiſti iubet. Bindoës vinculis adducitur. Varami in regno occupando aſtus: ſemet regem inſtituit. Ad præſidiarios Martyropoli eius mandatum, A Mauricio per ducem Comentiolum Choſroës honoratur. Eiuſdem impoſtura.

XIII. Choſroës vt vafer, & malæ fidei reprehenditur: eum ad ſe venire Mauricius non vult. Legati Choſroæ ad Imper. Principis Legati oratio, qua intereſſe Romanorum, Perſicum ſtare imperium, præclara diſputatione probat. Multa de Alexandri Magni ambitione differit, & Imp. ad ſuccurrendum regi vehementer incitat.

XIV. Dicta placent, auxilium decernitur. Mauricij ingenuitas. Captiuos Choſroæ remittit, eumq; per Melitenenſem, & Antiochenum Epiſcopos donis, & ſolatio proſequitur. Choſroæ ad Niſibenos de officio Legati. Varami legati ad Imp. cum promiſſis reiecti. Satrapæ Varamo, eius moribus importuniſſimis

simis irritati, necem struunt, & in palatium irruentes, cœpto frustrantur, miserèque occiduntur.

XV. Bindoes euadit: copias Andrabigano educit: Mystaconem de statu Chosroæ docet, quem armis iuuandum Imperator Mystaconi commendat. Varami casus cum lætitia narrantur, & audiuntur. Bindoës regiam pecuniam in militem erogat. Nisibim obsidentes ad Chosroæ partes accedunt. Arabia, & vrbes vsque ad Tigrim Chosroæ traduntur. Martyropolis Romanis opera Domitiani Episcopi deditur. Chosroes vt ingratus castigatur. Sittas proditor ignibus crematur. Perfidi Romani puniuntur, Domitianus festum diem indicit, concionem gratulatoriam habet.

XVI. Festiuissima Domitiani concio ob receptam Martyropolim, qua populus ad lætitiam inuitatur; clementia Imp. eximiè commendatur: exemplum humanitatis Iesu Christi Seruatoris nostri inducitur, Persisq; hostibus insultatur. Applausus populi, & præ gaudio lacrymæ erumpentes.

Libri Quinti.

I. Varamus re cum suis deliberata, copias aduersus Chosroen in diuersa loca destinat. Nisibi conuitiis incessitur. Zadespratæ nuntij pessimè ibidem accepti, ad Chosroen transmittuntur, qui in aduersa fortuna Sergij martyris opem, cum promissione crucis aureæ, lapillis distinctæ implorat. Zadespraten Rosas à Salchone impulsus, strategemate quodam interficit.

II. Zadespratæ caput, & spolia ad Chosroen portantur. Anathonum missi ducem occidunt; caput eiusdem Chosroæ transmittunt; qui religionem Christianam prædicans, Mauricioque de secundis rebus suis significans, auxilium, & pecuniam mutuam petit. Comentiolus rogatu Chosroæ abdicatur, cui Narses ipsius stipator substituitur.

III. Narses cum Romano milite, & Chosroe Persidem ingreditur: Chosroes rex acclamatur: à Darenis honorificè excipitur. Domitiani Antistitis ob ingressum illius in templum

minæ. Veniam petit rex. Templo eiicitur: muneribus regiis à Mauricio ornatur. Persæ Varamo deserto, ad eum desciscunt. Daram oppidum Imperatori donat. Legatum eius muneratur Imp. ipsumque filij appellatione cohonestat.

IV. Per Singarum Chosroæ aduersus Varamũ delecta manus. Re conspecta Varamus ad pugnam exit. Procedit vltra cum auxiliis Chosroes. Domitianus milites ad fortiter præliandum, atque ad mortem contemnendam egregia concione inflammat.

V. Militum pugnandi ardor. Chosroæ custodia Romana attribuitur. Ex Armenia copiæ exspectantur. Chosroes manipulos, vires hostium exploratũ dimittit. Bryzacius dux Persa à Romanis captus, auribus & naso mutilatur. Chosroes prosperitate sua lætus, ducem Romanum acuit: duces Romanos atque Persas conuiuio excipit. Adductus inter epulas Bryzacius illuditur, & interficitur. Hilaritas epulantium.

VI. Mebodis nuntius ad Præfectum Prytanei de commeatu, & pecuniis sufficiendis. Thesaurorum custodis fuga. Seleuciæ conditor. Euphratis descriptio. Mebodes Seleuciam noctu irrumpens, cædibus promiscuè grassatur. Ctesiphontæi fama conterriti, deditionem decernunt. Antiochiam Persarum condidit Chosroes. Iustinianus eidem regiam extruxit. Mebodis Antiochiam litteræ.

VII. Epistola nomine Romanorum ad ciues Antiochiæ Persidis. Fugitiuos, & Varami factionem poscunt. In ducem, & dedititios animaduertunt. Iudæos quoque tyranni administros trucidant. Qua occasione in Persidem commigrarint Iudæi, eorumque aculeatior vituperatio. Alexandriana locus vnde dictus.

VIII. Transitum fluminis Romani præoccupant. Vnde audacia Varamo. Eius speculatores capti rem produnt. In Amisenos irruptio. Ad lacum Varamus Romanis occurrit. Sine pugna abitur. Narses Ioannem monet, ne separatim cum Persis in aciem descendat.

IX. Chosroes nuntiis lætissimis afficitur. Exercitus tres in vnum

vnum coniunguntur. Chosroes, & Varamus, quantum exercitibus valuerint. Varami insidiæ patent. Barbarorum clamores & tumultus ; Romanorum quies. Ad prælium acies dispositæ Barbari in montem confugiunt. Persarum temeritas.

X. Varami fuga ad loca varia, quem Romani persequuntur. Certamen in campo paratur. Tessera Romanorum AVE MARIA: Pugna describitur. Sex millia Persarum fugientium. In captos Chosroæ sæuitia. Turcæ donantur Mauricio. In frontibus eorum vnde crucis signum.

XI. Tabernaculum Varami diripitur. Barbari ex elephantis tela spargentes, Romanis succumbunt. Bestiæ Chosroæ donantur. Spolia leguntur. Disceditur. Chosroæ ob partam victoriam lætitia. Romanos parum gratus domum remittit: ab iis de officio admonetur. Mille custodes corporis Mauricium rogat.

XII. De sancta fœmina Golinducha apud Hierapolim. Genus, connubium, ecstasis. Quid à marito propter Christianismum perpessa sit. Altera eiusdem diuinitus illustratio, & de morte mariti vaticinium. Nisibim migrat. A sacerdotibus Christianis mysteriis imbuitur. A magis quæritur : in carcerem diuturnum traditur, inde per angelum liberatur. Hierosolymis sancta adorat : Chosroæ futura prædicit : Hierapoli vita innocentissimè exacta, in cœlum abit.

XIII. Chosroes Sergio martyri crucem auream, & gemmatam dono fert. Epistola eiusdem de voto suo. Posthabita lege Persica, Siram fœminam Christianam ducit, reginamque renuntiat.

XIV. Chosroes prolem à Sergio martyre contendit. Cum donis epistolam mittit, qua se voti compotem euasisse narrat, cum singulari erga Sanctum reuerentia, & Christianè prorsus.

XV. Tyrannidis Varamo conscij, morte plectuntur: Bindoës in Tigridem proiicitur. Fœdus & pax inter Persas & Romanos ex æquo seruatur. Vaticinia Chosroæ de Romanorum;

rum, Perſarumque imperiis. Quæ item Probo Epiſcopo Chalcidenſium prænuntiarit. Ad res Europæas regreſſio.

XVI. Mauricius ex Oriente copias in Occidentem reducit. Contra Abares ſe inſtruit. Rogatur à proceribus, & Patriarcha, & ipſa Auguſta, atque liberis, ne ipſe ductet exercitum. Nihil impetratur. Solis defectio. Ventorum rabies. Ad Legatum audiendum in vrbem redit. Ad expeditionem reuertitur. Piè ſacra obit. Pauperibus benignè facit. Iter eius à Rompho. A ſpectro forma ſuis incurſatur.

Libri Sexti.

I. In turbulenta tempeſtate Perinthum, ſiue Heracleam nauigare contendens Mauricius, Daonium appellitur. Inde Heracleam equo vectus, Glyceriæ martyris templo reficiendo pecuniam elargitur. Monſtrum pueri in Thracia prognatum, eo mandante interimitur.

II. Equus Imp. derepente diſruptus moritur. Ex euentis futura mala mœſtus auguratur. Grex ceruorum occurrit. A ſatellitibus inſequentibus plurimi funduntur. Gepidæ hominis in quodam ſtipatore propter ornatum veſtitus trucidādo ſcelus nefarium. Tres Sclaui cum citharis capiūtur & examinantur. Quare Sclauorum gens auxilia Chagano negauerit. Eorum ſtudium in muſicis.

III. Senatus Imperatorem per Legatos ad redeundum fruſtra inuitat. Per loca paludoſa, ad pontem anguſtum exercitus incedēs, eius cura, & ſollicitudine adiuuatur. Ad Anchialum caſtra facit. Propter oratores Perſicos Conſtantinopolim repetit. Francorum rex pro ſocietate tributum poſtulans, nihil agit. Chaganus pactam penſionem augeri poſcens, nec impetrans, bellum mouet: Sclauis naues imperat.

IV. Singidonenſes Sclauos incurſant. Chagani voluntate Singidon obſidione liberatur. Nauigia à Sclauis tranſmittendo flumini compinguntur. Priſco Europæi belli adminiſtratio permittitur, qui Saluianum Legatum, ſiue ſubducem legit,

git,& ad clauſtrum præoccupandum mittit. Saluianus conſpectu barbarorum maiore multitudine occurrentium perterritus refugit. Conflictu ad caſtellum Romani hoſtem ſuperant: ſuperueniente Chagano fugiunt.

V. Iter Chagani: Alexandri martyris templum incendit: à Romanis ſpeculatoribus nec flagris extorquere veritatem poteſt: Drizipera adoritur: inde diuino quodam viſo exterritus abit. Priſcus è conflictu ad Heracleam inito, Didymotichum fugit: Zuruli à Chagano obſidetur. Fictis à Mauricio ad Priſcũ litteris in terrorem datus, parua accepta mercede recedit.

VI. Priſcus miſſione data militi Byzantium reuertitur. Ad Iſtrum Sclauos tranſitu prohibiturus mittitur. Eius iter. Chaganus de pace rupta conqueritur: Se enim bello peti ſuſpicabatur. Priſcus licẽtiæ oratoris in Imperatore vt fœdifrago inſectando, ac proſcindendo ignoſcit: aduerſum Sclauos arma illa ſuſcepta eſſe teſtificatur.

VII. Priſcus ſuperato flumine Ardagaſtum prædonem noctu inuadit. Fugit Ardagaſtus, pugnat, rurſum fugit, fluuium tranat. Sclaui populatores iugulantur: capti Byzantium mittuntur. Priſcus noua prædarum partitione milites in ſe irritat: factum callidè tuetur. Eius oratio, qua de tumultu propter prædam excitato exercitum obiurgat.

VIII. Exercitus duci mirabiliter reconciliatur. Locus communis de poteſtate, & efficientia linguæ. Prædæ Byzantium abducendæ Tatimer præficitur. Quid eo factum, & quomodo à Sclauis obuiis præda ſeruata ſit. Ob eam ablatam Imperat. in templo Deo gratias agit: ſupplicationem decernit. Alexandri Centurionis Romani aduerſum Sclauos in extremo huius, & ſequenti capite viriliter adminiſtrata.

IX. Gepida hoſtium myſteria enuntiat, regemque ſubita irruptione capiendum ſuadet. Barbari captiui, iuſſu Priſci mactantur. Gepida ad regem deludendum operam ſpondet: donis & promiſſis à Priſco honoratur. Qua ratione rex bar-

barus circumscriptus, oppressusque fuerit. Romani genium placantes veniunt in summum periculum. De Præfectis vigilum, & quibusdam militibus supplicium sumitur.

X. Priscus trans Istrum hyemare iubetur. Milites tumultuantes, duabus de causis nolūt. Priscus mollit animos, & temperat iras. Quonam modo Gepida Satellitis imperatorij interfector deprehensus fuerit, & vt se mendaciis defenderit. Eius vltimum supplicium.

XI. Monstra in suburbanis Byzantij. Petrus Imperatoris Germanus in locum Prisci Europææ militiæ dux declaratur. Priscus cum copiis flumen transit. Chaganus caussam scisscitatur: quem sui à bello dehortantur. Eius arrogantiam Priscus per Theodorum medicum sapienter castigat, veteri quadam de Sesostri Ægypti rege inducta historia. Mutat mentem Chaganus, partemque prædæ à Prisco postulat. Captiui redduntur. Ob id à Mauricio Priscus reprehenditur.

Libri Septimi.

I. Petrus dux Prisco substitutus, ad exercitum cum mandatis ab Imperatore discedit. Ob annonam partim in vestibus, partim in armis, partim in auro signato accipiendam miles tumultuatur. Mauricius in concione probris appetitur. Iratos dux lenit, edictumque Imperatoris gratiosum, de præmiis bene meritorum proferens, beneuolentiam exercitus reconciliat. Omissis maledictis Imperator collaudatur.

II. Seditio Imperatori nuntiatur. Exercitum mille anteambulant, qui cum Sclauis prædam opimam ducentibus pugna congrediuntur. Cuiusdam Romani virtus. Barbari occiduntur. Petrus in venatu crus allisu frangit. Imperator morarum impatiens, probrosè ad eum scribit: audienſque Sclauos Byzantium iter infestum moliri, in Thracia illi remansionem

nem imperat. Eius è loco in locum profectio. A Nobensibus exoratur, vti cum ipsis solemne S. Lupi Martyris agat. Theodoropolim postmodum abit.

III. Ab Asimitis tum ciuibus, tum præsidiariis honestissimè Petrus excipitur. Eximiorum militum aspectu delectatus, ab oppidanis eos impetrare frustra laborat. Sæua lis, cum sacrorum etiam locorum, & Episcopi contemptu enascitur. Denique desiderio frustratus, & probris oneratus, vrbem deserit.

IV. Mille exploratores à Petro missi, in mille Bulgaros incidunt, quos telis appetunt. Barbari pacem incassum petunt. Romani è prælio fugiunt. Quamobrem barbari fugientes non sint persecuti. De violato fœdere Chaganus querimoniam habet, & muneribus placatur. Hostium consilia Petrus explorat: exploratores capiuntur: modus explicatur.

V. Romani è flumine exeuntes, à barbaris obtruncantur: cæteri ex ipso flumine cum iisdem depugnant. Piragastus occumbit. Barbari cæduntur, fuganturque. Romanorum ex aquæ penuria calamitas. Indicio barbari cuiusdam fluuio reperto, vires instaurant: ab aduersa ripa hostium iaculis conficiuntur, & è flumine egressi, ab iisdemq; deuicti fugiunt. Priscus Petro succedit.

VI. Elogium Ioannis Patriarchæ Constantinopolitani: à voluptatum contemptu: à domitis animi perturbationibus: à ieiuniis: à misericordia in egentes; à studio paupertatis. Eius lecto ligneo, stragulo, penulæ quantum honorem pius Imperator habuerit. Maurorum in Africa rebellio. Carthaginensium metus. Gennadij aduersum barbaros victoria. Ostentum cometæ, & de cometis eruditorum sententiæ.

VII. Priscus exercitum diminutum offendens, à Petri accusatione suorum consiliis auocatur. Vt Istrum transiit. Chaganus eum super aduentu interrogat. Inter ambos de finibus litigium. De Scythis Caucasceis, & Borealibus digres-

sio: & ibi de victoriis Chagani cuiusdam. Non esse Germanos Abares ad Istrum, & vnde illis hoc nominis. Taugast vrbs nobilissima, & eius incolæ : vicini item Mucritæ laudantur.

VIII. Vnde Abares in Europa, & qua occasione hoc nomen assumpserint. Ogorgentis 30. myriades à Chagano interfectæ. De Thurum tyranno ab eodem cæso. Legatio Chagani ad Mauricium de suis victoriis. Mons aureus cur ita vocetur. Apud Turcas pestilentia nunquam visa: terræmotus rari: eorum sacra.

IX. Chagani fœdus cum Taugastensibus. Eorum mores. Fluuius per medios labens. Conditor vrbis huius, & alterius Alexander M. Chubdanensium Principis mors quemadmodum ab ipsius concubinis lugeatur. Plura super Chubdan vrbe. Albi æthiopes ad Septentrionem.

X. Chaganus Singidonis mœnia diruit: populum ad hostes demigrare cogit. Priscus in insulam Istri, deinde Constantiolam venit. Chagani de iure finium regundorum violato expostulatoria oratio: in qua officij in pace conseruanda, tuendoque fœdere Priscus seriò monetur.

XI. In vexanda Singidone Chagani iniquitatem Priscus redarguit, eumque ab auaritia dehortatur : & à victoriæ inconstantia, ac mutabilitate rerum terret : & sententias loquitur. Barbarus ira inflammatus, grauiora comminatur. Ad Singidonem liberandam Gudois mittitur. Obiectu plaustrorum barbari se tuentur. Tandem fugam faciunt. Muri deiecti instaurantur. Chaganus apertè fœdus soluit.

XII. In Dalmatia Chaganus vrbem, & quadraginta castra expugnat. Gudois cum delecta manu ad rem inspiciendam mittitur. Quamobrem per impedita, & inuia loca iter fecerit. Prædam barbaris interemptis recipit. Chaganus mœret. Mauricio, & liberis eius cædes à monacho, strictum portante gladium, à quodam insuper Herodiano prænuntiatur.

XIII. Cha-

XIII. Chaganus Tomeam obsidet, cui Priscus succurrit. In castris hyberna aguntur vtrinque. Chagani singularis, & insperata in commeatu Romanis ad dies sacros sufficiendo liberalitas. Petenti Priscus vicissim donat aromata. Sub iisdem tentoriis pacificè degunt ambo exercitus. Festis transactis separantur. Comentiolus Chaganum contra se venientem timens, retrocedit. Milites ad Iatrum vrbem, velut proditi, probris eum conscindunt.

XIV. Romani diligentius sese obarmant. Comentiolus de permutatis ordinibus reprehenditur. Eius astus. Romanorum fuga. Barbari claustra transitu prohibendo circumsident: à Romanis repelluntur. Comentiolus vt ignauus fugitor Drizieris ingressu contumeliosè arcetur. Eam vrbem barbari occupant. In templum Alexandri Martyris, eiusque cineres eorum impietas.

XV. Supplicium barbaris propter Alexandrum martyrem diuinitus irrogatum sæua pestilentia. Chagani item fiiij 7. vno die moriuntur: cui calamitoso historicus insultat. Comentioli in vrbem Constantinopolim reditu, formido immodica malorum ciues incessit. Imper. copias ad longum murum defendendum mittit. Suadente senatu, legatio ad Chaganum placandum instituitur. Eius luctus acerbissimus. Romanorum de pace turbata reprehensio. Conditiones in quas facta pax.

XVI. Duo portenta, vnum virili, alterum muliebri specie in Nilo conspecta. Vtrumq; accuratè describitur, & prius à Præfecto adiuratur. Reprehensa obiter curiositate Herodoti, & mentione facta aliorum, qui de Nili portentis scripserunt, de eius incremento scripturum pollicetur.

XVII. Nilus fluuiorum maximus, incertis oritur fontibus. Media æstate ascendit. Huius rei caussæ ex variis auctoribus: quorum omnium sententiis improbatis, vnum Anarchidem Gnidium historicus sequitur.

Libri Octaui.

I. Saraceni Romanorum socij Persidem incursantes, Babyloniorum fines deprædantur: ob id Chosroes de fœdere soluendo cogitat. Mauricij ad eum Legatus inhumaniter habetur, adituque regis diu excluditur. Admissus tandem, Chosroen ad pacem reducit, eumque de præteritis docet. Eiusdem Legati impudens ambitio Imp. grauiter offendit. Comentiolus proditionis postulatus, & inciſa accusatione dux denuo constitutus, ad Istrum abit, seq; cum Prisco apud Singidonem consociat.

II. Pax inter Romanos, & Abares Imp. iussu imminuitur. Comentiolus Viminacij ægrotat. Chaganus fines Romanorum vastat: quo mandante, Istri transitus à quatuor eius filiis custoditur. In ripa certamine edito barbari vincuntur. Comentioli absentia excusatur. Barbari vallum Romanorum oppugnant. Nuntius ad duces de periculo. Adest Priscus. Viminacium reducuntur rates. Confligitur, occisisque Romanorum trecentis, oppetunt barbarorum quatuor millia.

III. Alterum prælium cum Abaris. Prudentia Prisci delentur nouem millia. Tertio prælio de superiore loco pugnantes Romani, aduersarios in lacum, seu stagnum compellunt, vbi cum Chagani filiis plerique summerguntur. Periere ad quindena millia. Quarto prælio ad Tissum, seu Tyrsum flumen iterum non pauci occumbunt. Fluuio traiecto Romani exploratores quater mille occidunt, Gepidarum triginta millia: & cum captiuis ad Priscum redeunt. Quinto prælio complures barbari aquis præfocantur: multa millia capiuntur.

IV. Captiui Chagano petenti Imperatoris auctoritate restituuntur. Comentiolus è morbo recreatur. Byzantium ad hyberna profecturus, ducem viæ Traiani apud Nobenses quærit. Quibus dare abnuentibus, irascitur, duosque capite multat. Monetur de sene quodam huius viæ gnaro, quicum verba

verba commutat & litigat. Magnitudine frigorum, Romani multi, & iumenta eo itinere pereunt. Philippopoli hyemat. Petrus iterum dux declaratur. Theodosius Mauricij filius Germani filiam ducit. Tumultus in Imper. ob caritatem rei frumentariæ. Maledicta in eundem, & lapidatio. Clauis audaces deterrentur. Theodosium generum Germanus chlamyde sua tegit.

V. De templo Virginis Mariæ in Blachernis. Auctores seditionis exilio damnati, altero die reuocantur. Petrus ad Istrum ducens, Plastoli æstatem habet: deinde in angulum Dardaniæ secedit. Cum Apsycho hypostratego barbarorum colloquitur. Vtræque copiæ recedunt. Chagani astus. Imperator Petro trans Istrum profectionem mandat. Petrus à Bonoso illustri satellite Imp. nauiculas flumini traiiciendo petit, & Gundoim militibus præficit. Is multos hostium perimit, Romanosque in prouinciam redire non patitur. Artos Romanorum socios Chaganus delere cogitat.

VI. A Chagano quidam deficiunt; ad quos reducendos varios ille modos inuestigat. Quare Romani vltra Istrum hybernare noluerint. Seditio. Fluuium transmeant, & irascuntur grauissimè. Irascitur vicissim Petrus. Eidem per quietem oblata epistola. Castra mouent Romani. Tumultus militaris. Legati militum ad Petrum, de reditu: cui molestus est Imrator.

VII. Petrus Gundui de mandati seueritate ex auaritia profecta flens conqueritur. Duces conuocat, literas exhibet. Miles transire Istrum abnuit. Furor militum, fuga ducum. Phocas Imperator renuntiatur. Petrus fugit: Mauricio rem significat. Mauricius nuntium examinat: quid agat nescit: dolore dissimulato, ludos equestres celebrare pergit. Populum bonum habere animum iubet. Venetorum acclamationes. Tribuni numerum vtriusq; factionis profitentur. Earum factionum vituperatio.

VIII. Legatio Mauricij ad Phocam irrita. Mœnibus Theodosianis custodes apponit. Exercitus ad Theodosium Mauricij fi-

cij filium legatio, aut ipsum, aut eo cedente, Germanum Imperatorem postulantis. Comentiolo vrbis defensio creditur. Germanus Imperatori inuadendæ tyrannidis suspectus, frustra se tuetur: in ædem Deiparæ pro asylo confugit. Eius conditor Cyrus qualis fuerit. Stephanus pædagogus filiorum Imper. ad eum euocandum mittitur. In Sophiæ templum transit. Theodosius vt ob secretum patefactum, fustibus pulsatur.

IX. Germanus denuo ad exeundum sollicitatus, Andreæ pij viri hortatu eodem recurrit. Maledicentia populi in Imp. Muris desertis, custodes se ad tumultuantem populum applicant. Cuiusdam Constantini, viri clarissimi domus incenditur. Mauricius cum coniuge, & liberis in fugam se tradit. Populi in eum & Patriarcham conuitia. Locus communis de leuitate, & stultitia populari. Podagra conflictatur. Filium ad Chosroën pro ope imploranda mittit. Germanus imperium ambit. Prasinis sibi aduersantibus, Phocam sequitur.

X. Phocæ linguis animisque fauetur. Populum cum Patriarcha, & senatu accersit. Detestatio illius, vt hominis improbissimi. Eius simulatio in Germanum. Proclamatus Imp coronatur. In vrbem magnificè inuehitur. Spargit aurum. Ludi fiunt equestres. Vxori Leontiæ corona imponitur. De loco stationis inter factiones contenditur. Alexander homo nefarius ad litem componendam mittitur. In Cosmam Tribunum est contumelios us, ac violentus. Eum Veneti vlciscuntur: quorum vox malè euenit.

XI. Mauricij necem parturit Phocas. Reuocatur ex itinere à patre Theodosius. Mauricij filiorumque in portu Eutropij ad Chalcedonem interfectio. Eius ante mortem præclarissima vox, & Christiano dignissima. Nutricem ipsius infantem pro suo ad cædem supponere non fert. Eius, pro pœna peccatis suis in hac vita irroganda cura anxia. Testamentum, quo imperium inter filios partitur. Domitianus Melitenensis Episcopus eorundem tutor, ab historico commendatur.

XII. Imperatorum corpora in mare abiiciuntur. Quas complorationes eorum mors publicè recitata effecerit. In eosdem mono-

monodia hiſtorici. Capita ad Phocam perferuntur, & in campo militibus ſpectanda proponuntur. Quibus ſuppliciis interfectores, & exercitus rebellis, cædiumque ſuffragator diuinitus interierint. Sub Heraclio duo tantum reliqui. Imperium Romanum in diuturnis poſt necem Mauricij ærumnis volutatum.

XIII. Phocas Petrum Mauricij fratrem, Comentiolum, & alios interimit. Theodoſius, & Lardys ab Alexandro, tyranni iuſſu trucidantur. Narratio falſa de Theodoſio, quo pacto creditus ſit necem effugiſſe, & diuerſa loca peragraſſe. Statuæ Alexandrię Mauricij cędem nuntiarunt. Die nono ſuper eadem nuntius in vrbem allatus. Egregia quædam Mauricij præconia.

XIV. De corpore S. Euphemiæ martyris Chalcedone miraculum; ſudor videlicet ſanguineus in die anniuerſario eius martyrij; qui ſpongiis collectus in vaſculis populo diſpertitur. Quo pacto Mauricius incredulus, fidem cum multis lachrymis habuerit, & ſumma in poſterum veneratione martyrem proſecutus ſit.

XV. Conſtantinam Imperatricem cum tribus filiabus in priuatas ædes contrudit Phocas: Choſroën de ſua creatione, additis muneribus certiorem facit. Apud Daram Legatus Lilius à Germano præſidij Præfecto ſplendidè excipitur, & quid ibi contigerit. Choſroës Mauricij vlciſcendi, bellum Romanis infert. Lilius in Perſide retentus, parum benevolè tractatur. Rumor de Theodoſio adhuc viuo tyrannum terret: vnde Alexandrum, vt imperata non exſecutum, ſua manu obtruncat.

DIALOGVS AVCTORIS.

Argumentum.

Hoc non mediocriter festiuo, & erudito sanè dialogo, Simocatta noster in Phocam, vt importunissimum tyrannum inuehitur: quo imperante (imperauit autem annis octo) res Mauricij nemo ausus est literarum memoriæ commendare: ac proinde eius Imperatoris historia ignota posteris, ac velut mortua iacuit. Iacuerunt itē bonæ disciplinæ, quæ sub Heraclio demū, Phocæ successore, iterum se palamq; ostenderunt. Mirificè laudatur Sergius Patriarcha illius temporis, studiis liberalibus, ipsiq; historico amicissimus: cuius auctoritate ac voluntate permotus, ad hanc historiam conscribendam videtur accessisse. Fingit, vt mos est dialogorum, Historiam ipsam res gestas Mauricij enarraturam, cum philosophia sub platano considere. Plerumque enim in dialogis colloquentes, aut disputantes, sessum se recipere, & suas partes sedendo, idq; in locis amœnioribus nonnunquam, agere introducuntur: vt inprimis apud Platonem, & eius imitatorem studiosissimum M. Tullium videre est.

PHILOSOPHIA, HISTORIA.

ΦΙΛΟ. Τί τοῦτο πάτερ; ἄγε δή μοι τὸ ἀμήχανον τοῦτο γλιχομένῃ μαθεῖν ἀπόλυσον, οἷα μίτῳ τινὶ τῇ σαφηνείᾳ ἐκ μυθικῶν περιουμένη λαβύρινθον· δυσέμβατα γάρ μοι, καὶ δυσεύγωγα τὰ τῆς θεωρίας προάστια. ΙΣΤΟΡ. ὦ φιλοσοφία πάντων βασίλεια, εἴγε ξυμπέπτωκέ σοι τε πυθέσθαι, αὐτῇ τε διδάσκεσθαι, ἀποκενώσομαι ὡς ἔχω ξυνέσεως. μηδὲν

PQuid hoc filia? age, mihi discere cupienti hanc dubitationem exime, tanquā filo quodā dilucida explanatione per labyrinthū non fabulosum me dirigens. Sunt enim huius spectaculi vestibula ac proœmia mihi pœnè inacceſſa, parumq; me pelliciunt. HIST. Hem Philosophia, omnium artium regina: si modò & me interrogari, & te doceri de-

cet?

γὰρ ἄγνωστον ἔχοιμι καλὸν, ὡς ἐμοί γε καὶ τῷ κυρίῳ αἰῷ δοκεῖ. Φ. ἡδέως ἐροίμην ἐγὼ, ὅπῃ τε καὶ ὅπως χθὲς καὶ τρίτων ἀνεβίως, ὦ θύγατερ. ἐπέχει δέ τε λόγε πάλιν ἡμᾶς, καὶ οἷα χαλινῷ τινι πρὸς ζωπυρὸν ἀναπρέπεται τὸ τῆς ἀπιστίας ἐπαγωγότατον, μὴ πού γε φαντασία τις περαπισμάτων ἡμᾶς φενακίζηται. πολλὰ γὰρ τῆς χρόνε ἐτεθνήκεις, ὦ παῖ, ἐξ ὅτε εἰσῆρξε τῇ βασιλίδι αὐλῇ ὁ καλυδωνίως τύραννος, σιδήρῳ πρὸς φρικῶδες, μιξοβάρβαρος ἀνὴρ πρὸς κυκλώπων γένος. ὁ τῆς ζώφρονος ἁλουργίδος ἀσελγέστατος κένταυρος. ὦ βασιλείας οἰνοφλυγίας ἀγώνισμα. τὸ γὰρ ἕτερον ζωπήσομαι, αἰδοῖ τῆς ἐμῆς εὐκοσμίας, τῆς τε τῶν ἀκουόντων ζεμνότητος. κἀγὼ δὴ τότε τῆς βασιλέως σοᾶς ἐξωσθεὶς ἀκίδι, ὦ θύγατερ, τῆς ἀττικῆς ὑπεβαίνειν οὐκ ἐῶ, ὁπότε τὸν ἐμὸν βασιλέα ζωπυρήσω ὁ θρᾷξ κακῶς διώλεσεν αὖτος. χρόνῳ δ' ὕστερον ἡρακλεῖδαι διέσωσαν, καὶ τὴν πολιτείαν ἀπέδοσαν. τότε ἄγος τῶν ἀνακλήρων ἀπεδιοπομπήσαντο. ναὶ δῆτα καὶ πρὸς τὰ βασιλέων τεμένη εἰσῴκησαν, καὶ φιλαλῶ τὰ βασίλεια, καὶ πάππα δὴ τὰ ἀρχαῖα καὶ ἀττικὰ μεσουργῶ κελαδήματα. ἐμοὶ μὲν δὴ πάντα ἔτως ἔχει καλῶς. σοὶ δ', ὦ θύγατερ, τίς, καὶ ὅπως σωτήριος γέγονεν. I. μῶν οὐκ οἶδα, βασίλεια, τὸν μέγαν τῆς ἀπαντεχόθεν οἰκουμένης κύριον; ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἐπὶ τοῖς ἐμοῖς ἔργοις ἐπαινέτης ἐστὶ καὶ θεράπων, ἐπὶ δὲ τοῖς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀδικήμασι καὶ ἀσεβήμασι μισόθεος καὶ ἀπάνθρωπος. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν ἐκεῖνος ἐκ τῆς ἐμῆς ἀγκάλης ἁρπάσας ἀπέκτεινε, καὶ τὸν ἐμὸν οἶκον ἐρήμωσε, καὶ τὴν ἐμὴν ἀρχὴν ἀφείλετο, καὶ τὴν ἐμὴν ἐλευθερίαν ἐδούλωσε, καὶ τὴν ἐμὴν ἀσφάλειαν ἐκίνδυνον ἐποίησε, καὶ τὴν ἐμὴν εὐδαιμονίαν ἐκακοδαίμονα ἐποίησε, καὶ τὴν ἐμὴν ἡσυχίαν ἐταραχώδη ἐποίησε, καὶ τὴν ἐμὴν εὐθυμίαν ἐλυπηρὰν ἐποίησε, καὶ τὴν ἐμὴν ἡδονὴν ἐπονηρὰν ἐποίησε, καὶ τὴν ἐμὴν ἀγαθοποιΐαν ἐκακοποιΐαν ἐποίησε, καὶ τὴν ἐμὴν ἀγαθοεργίαν ἐκακοεργίαν ἐποίησε, καὶ τὴν ἐμὴν ἀγαθοπραγίαν ἐκακοπραγίαν ἐποίησε, καὶ τὴν ἐμὴν ἀγαθοπραγμοσύνην ἐκακοπραγμοσύνην

νης ἀρχιερέα καὶ πρόεδρον; Φ. πάνυ μὲν ἔν, ὦ θύγατερ. Φίλ. ἐμὸς ἔτ' παλαιότατ', καὶ θησαυρὸς οἰκειότατ'. Ι. ἔχεις οὖν ἔν, ὦ βασίλισσα, τὸ ζητέμενον αὐτοχέδιον. ἔρμαιον ἐκεῖν' ἀνεψύχωσεν, ὥσπερ ἐκ τάφου λυὸς τῆς ἀλογίας ἀναλαβόμεν', οἷάπερ ἄκησίν τινα, ἀλεξικάκου τινὸς ἡρακλέους ἀναζησάμεν' ῥώμη. εἰσεπηήσατο δὲ μεγαλοφρόνως, πρὶν ἐβαλέπε ἐαθῆτα φαιδρὰν, καὶ χρησέῳ κατεκόσμησεν ὅρμῳ. τόνδε κρώβυλον τεπνὶ, πέπλιξ δ' ὁ ἄρα αὖτως χρύσεός ἐστιν ἐφεζόμεν', ὁ θεσπέσιος ἀτὸς κατηγλαΐσε, τῷ τε παρόντι ζυλλογισμῷ, ἐλάμπυνε. βῆμα τε προτέθηκεν εὐμενῶς ἱδρυμένον, καὶ παῤῥησίαν ἀκίνδυνον. Φ. ἄγαμαι, θύγατερ τῆς μεγαλονοίας τ' ἱεροφάντιδος ταύτης ἐγώ, ὁπόσης κατορθωμάτων ἀναβάσεως ἐπιβέβηκε, τὸν ὑψηλὸν τ' θεολογίας ἀκρώρειαν προκαθήμεν'· ἐπί τε τὸν κολοφῶνα τῶν ἀρετῶν τὸν ἀποικίαν ποιέμεν', καὶ τῶν ὑπὸ ζηλωτῶν πλεονεκτημάτων αὐτέχεται, καὶ βί' αὖτως οἱ πανάριστοι λόγοι· οὐκ ἐθέλει γὰρ ἔτε τὸν πρόσφορον κόσμον μένειν ἀκόσμητον. ἔτως ὀναίμην τῶν ἐμῶν ἐρασῶν. ἡ ζώματ' ἐπὶ τὸς φιλοσοφεῖ ἐπὶ γῆς. ἡ θεωρία

Præsulem & Antistitem?

[*Patriarcharum Constantinopolitanorum superbia, qui in eam vrbem sede imperij vniuersalis & œcumenici translata, se quoq; œcumenicos dici & haberi arrogantissimè concupierunt. Eorum dux fuit Ioannes, in quem acerrimè inuehitur S. Gregorius epist. 76. 77. 78. lib. 4. Et rursum epist. 69. lib. 7. Vixit autem Ioannes ille Mauricio Imper. quo & Gregorius.*]

P. Equidem noui: est enim amicus meus peruetus, & thesaurus familiarissimus. H. Habes igitur, regina, ad id quod quæsiuisti responsum ex tempore. Rem exoptabilem ille in vitam reduxit, meque tanquam è sepulchro aliquo taciturnitatis recuperauit; & vt Alcestin aliquam viribus alicuius Herculis malorum depulsoris resuscitauit. Adoptauit autem me excelso animo; splendida veste operuit: & monili decorauit aureo: & hunc crobylum, siue plexum capillorum in vertice, cicada ex auro insidente, diuinus hic vir exornauit, & qua vides ratione illustrauit; stabilemque mihi sedem beneuolè proposuit; & libertatem omni periculo vacantem concessit. P. Miror Antistitis ingẽtem animum, quo tam altè in recte factis ascẽdit, & in summo fastigio diuinæ scientiæ sese collocauit: & vsq; ad apicem virtutum progressus est: omnesq; sub sole prærogatiuas consectatur. Cui vita est, omnimodis optimæ, & cultissimæ artes. Nec enim vel terrenum ornatum inornatum manere vult. Ita fruar meis amatoribus. Quæ corpus nõ habet, in terris philosophatur, & com-

ζωμα-

ζωματωθεῖσα, μετὰ τῶν ἀνθρώπων ὡς ἄνθρωπ& ἀναστρέφεται. I. κάλλιστά γε βασίλεια τῶν ἐγκωμίων τὸν στέφανον ἔπλεξας. ἀλλ' εἰ σοι δοκεῖ, ὑπὸ ταυτὶ τὴν πλάτανον καθίσωμεν μικρὸν. ἀμφιλαφὴς γὰρ ὁ πλάτανος· τό τε ἄγνυσθαι τὸ ὕψ&, καὶ τὸ σύσκιον πάγκαλον. Φ. ποίαν δὴ; ἆ, ὦ παῖ, καὶ βαλβίδα τινὰ τῆς διηγήσεως τοῖς φιλακροάμασιν ὥσπερ ἐντίθη ποιοῦμεν. ἐγὼ δέ σοι ὑπισχνοῦμαι τὸν νοῦν, οἷός Ἰθακήσιος, μὴ διαφύσαντα ἆτα· καὶ σπειραίων ἀφηγημάτων ἀκούσομαι. I. τοιγαροῦν πειράσομαι, βασίλεια, τὴν τε τῆς ἱστορίας λύραν πιάζομαι. ἔστω δέ μοι πλῆκτρον αὐτὴ μουσικώτατον, ὠκεανὸς γὰρ ἐπιστήμης ἔφυς, καὶ λόγων ἅλς. ἐν σοί τε πᾶσα χάρις. ἅτε νῆσος, τὴν πέριπόντος ἀπείρατος ἐστέφανωται.

mentatio corporata cum hominibus vt homo versatur. H. Pulcherrimè tu encomiorum coronam contexuisti. Sed, si placet, ad platanum istam paulùm consideamus: est enim excelsa, & ad locum opacandum patulis diffusa ramis bellissimè. P. I præigitur, filia, & proœmium ceu carceres quosdam narrationi ad audiendum iucundæ prætexe. Ego tibi animum adhibebo: non (velut Ithacensis Vlysses) obturatis auribus, Sirenicasq; narrationes auscultabo. H. Obtemperabo, regina, historięq; lyram pulsabo. Esto tu mihi plectrum maximè musicum: es enim scientiæ, & eloquentiæ Oceanus. In te omnis gratia, qua *ἅτε νῆσ& τὴν πέρι πόντ& ἀπείρατ& ἐστέφανωται, velut in insula, quam immensus, (vt est apud poëtam) pontus circumdat.*

PROOEMIVM EIVSDEM,

De excellentia, & vtilitate historiæ.

Δεῖ μὴ μόνον τοῖς ἐκ φύσεως ἀγαθοῖς, ἀλλὰ καὶ οἰκείοις εὑρήμασι κατακοσμεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον. ἔνεστι γὰρ λόγ& αὐτῷ χρῆμά τι θεῖον καὶ ἀξιάγαστον. τοῦτ& γὰρ θεὸν αἰδεῖσθαι, καὶ σέβειν μεμάθηκε, καὶ τὰ τῆς οἰκείας ἐνοπτρίζεσθαι φύσεως, καὶ τῆς ἑαυτοῦ διαπλάσεως τὴν σύνταξιν οὐκ ἦ-

NON ex bonis tantummodo natura insitis, verùm etiam ex inuentis ab se, excogitatisque rebus cohonestari, & exornari hominem cõsentaneum est. Possidet namq; rationem, diuinum quiddã & admirabile, cuius beneficio Deum venerari, ei vota & preces adhibere, cõditionem suam perinde vt in speculo intueri, quemadmodumq; fictus atque

γνόησε. τιγάρτοι λόγῳ καὶ σοὶ ἐ-
αυτοῦ συνοδίοισιν ἄνθρωποι, καὶ
ἐκ τῆς ἔξω σοιοπῆς ἐσ' αὐτὸν τὸν
νᾶν εἰσκυκλήσαντες, ὅτε σοὶ τῆς
ζῴων αὐτῶν δημιουργίας ἀνελίτ-
τουσιν ὄργια. πολλὰ μὲν ἔν ἔτ' ἀ-
γαθὰ τοῖς ἀνθρώποις δεδώρηται, &
σωτέρμων ἐστὶ τῆς φύσεως ἄρις'·
ἃ γὰρ ἐκείνη διέλειπε, λόγ' ἐπε-
λεσιέργησε βέλτιστε. ἃ μὲν εἰς θέαν
ἐγκαλλωπίσας, ἃ δ' ἐς χεῦσιν ἠδύ-
νας. ἔνια σοὸς ἁφὴν πνόας ἢ
μαλακίσας, ἄλλα σοὸς ἀκοὴν μι-
σεργήσας, τῇ τῆς ἀπηχήσεως ἴυγγι,
καταθελγῶν τὴν ψυχὴν, καὶ σοὸς
τὰ ἀκούσματα μεθελκόμενος. ἢ ἐχὶ
καὶ τεχνῶν ἔτ' σοφιστὴς πιθανώ-
τατ'; ἐξ ἐρίου μὲν ἐυήτριον ἐσερ-
γάσας χιτώνιον, ἐκ δὲ ξύλων γεωρ-
γοῖς μὲν πικτυπόμεν' ἐχέτλιον,
πλωτῆρσί τε κώπιον, τῷτε σφαιρώ-
τῃ σέλτιον, καὶ γέρρον κινδύνων πο-
λεμικῶν ἀμυντήρια. ἀξιολογώτατόν τε πάντων, τὸ τῆς ἰσορίας δίδυ-
μον πολυπειρώτατον, ἀκοῇ μὲν ἥδυσμα,
τῇ δὲ ψυχῇ παιδευτήριον. ἐδὲν γὰρ
τῆς φιλοπαθέσι ψυχαῖς ἔνεσιν ἰ-
σορίας ἐπαγωγότερον. ἱκανὸν δὲ τῷ
πικμηριῶσιν ὀμηρικῆς τι δέλτα
δήγμα, ὅτι τὸν ἀλκινόε & βασι-
λέως αὐλὸν ὁ & λαέρτα πῆς ἐναγ-
χ' ἐκ & θαλατίης κλύδων' ἐπὶ τὸν ἤπειρον ἐκ βραθεὶς, ἐξενίζε-
το, καὶ σολλὴ ἀμφὶ τὸν ὀδυσέα φι-

coagmẽtatus fuerit, probè didicit. Proinde ratione & intelligẽtia in ſemet conuerſi mortales, & ab exteriorum circumſpectu in ipſam mẽtem, ceu gyro quodam delati, fabricationis ſuę myſteriũ euoluunt. Hæc igitur, ratio, inquam, multa nobis ornamenta comparauit, naturæ ipſius operũ ac laborum ſocia, & adiutrix præclariſsima. Etenim quę illa intermittit, & in quibus deficit, hæc quam rectiſsimè perficit, & abſoluit: alia quidem ad aſpectum venuſta reddẽs: alia ad guſtatum condiens: quædam ad tactum ſolidans, aut emolliens: nonnulla ad auditionem muſicis numeris diſtinguens, ſonorumque illecebris pectora demulcens, & ad commodandas aures alliciens. Quid? an non hæc artium quoq; vulgarium, & in medio poſitarũ repertrix eſt ꝓbatiſsima? E lana nimirum elegantem cõtexit tunicam: è ligno agricolæ ſtiuam, nautæ remum, militi peltam, & ſcutum fabrefacit. Veruntamen nihil præſtabilius ex omnibus, quam multifariam hiſtoriarum cognitionem inſtruit, quæ & auribus oblectamentum, & animis quædam diſcendi officina eſt: quãdo non aliud quidquã mentibus cognoſcendi amore flagrãtibus æquè blanditur: id quod narratio quædam Homerici poëmatis ad fidem faciendam ſatis appoſitè cuipiam probauerit. In regiam Alcinoi regis Vlyſſes paulò antè vaſtis fluctibus in littus proiectus, hoſpitio ſuſcipitur, mirificaque

λοφροσύνη τε ἐκεχύτο. τοῦχαρον γὰρ ἰδὼ γυμνῷ, καὶ πεπυχομένῳ τὸ σῶμα συμφορᾷ ναυαγίας ἐσθῆτα λαμπρὰν ἐμπορπήσασθαι. ἐπὶ τῶ δ' αὖπω καὶ κοινὸν τῆς βασιλέως τραπέζης ἀξίωμα. καὶ ἐν τῷ ἐπήλυδι παρείχετο καὶ γλώττης ἐλευθερία, καὶ διηγημάτων ἐνθέσεως ἄδεια. τοὺς δὲ Φαίακας ἔτω τὰ τῆς ἱστορίας ἐνήφρανεν, ὡς χαίρειν εἰπόντας τῷ πάτῳ, θεάτρον εἶναι δοκεῖν τὸ συμπόσιον, καὶ θαυμαστὰν τὰ ὦτα, καὶ κεχηνέναι θεσμένους τὸν ἄνδρα, ἢ τῷ μηκέτι μηδαμῶς τῆς διηγήσεως ἀποκναίεσθαι. καί τι τὰ πολλὰ τῶν ἀφηγημάτων κατηφεῖς εἶχε τὰς ὄψεις, μεγίστων γὰρ κυδοιμῶν ἐμπειρία περιέρρει τὴν σωτηρίαν. λίχνον γὰρ ἀκοὴ, καὶ ἀκόρεστον, ἐστομένη λόγον παράδοξον. ἔνθεν ἄρα καὶ τοῦ ποιητὰς δὴ παιδείας πρώτους ἐνδοκιμήσαντας ἐστι θεάσασθαι. παραλαβόντες γὰρ ἔτι τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς φιλοίστορας, καὶ πρὸς μάθησιν ὀργώσας ἀεὶ, καὶ ξένων διψώσας διηγημάτων, τεχνεργοῦσιν αὐτῆς μυθολόγημα, καὶ περιβάλλουσι φράσιν τῷ πλάσματι. ῥυθμῷ δὲ τὸ ψεῦδος, εἰμμίζουσι, καὶ μέτροις οἷα κεροῖς θελκτηρίοις ἵσι τὸ πρᾶτόμα καλλωπίζουσι. καὶ τοσοῦτον ἔχει ἡ ψυχαγωγία τὴν δύναμιν, ὡς καὶ θεολόγων εἶναι νομίζεσθαι. καὶ παρ' ἐκείνοις ποιητὰν τοῦ θεὸς,

que comitate, & beneuolentia tractatur. Illico enim nudũ eius corpus, & ex naufragio ſale tabẽtes artus veſte ſplendida cooperiuntur; regia menſe dignatur: & libertas loquendi, quæque vellet cõmemorandi poteſtas homini ignoto, ac peregrino cõceditur. Phæacas porrò tanta iucunditate ipſa caſuum expoſitio perfundit, ſic eos detinet, vt poculorũ immemores, cõuiuium in theatrũ mutauiſſe videantur, aureſq; arrigant, & ab ore viri illius contemplabundi pendeant; nec ex narratione, tametſi longa, tædiũ vllum ſentiant; quãquam triſtia multa referat, periculorumque grauiſsimorum, quæ ſubierit, cõmemoratione cœtum illum conuiuantium velut inundet. Aures namq;, cum ſermone quopiam de rebus nouis, & admirandis, tanquã epulis accipiuntur, liguritorem imitantes, auidę inſatiabileſq; reperiuntur. Quã ob cauſam etiã poëtas eruditione principes celebre ad poſteros nomen conſecutos videre licet. Qui hominum ingeniis, ſciendi cupidis, & ad diſcendum mirè ſemper inclinãtibus, nouarumq; narrationum ſitientibus ſe ſe accommodãtes, artificio quodam fabulas ipſis, ſeu figmenta procudunt, quæ ſcita & ornata elocutione conueſtiunt, numeros quaſi quędam pigmenta, & fucum illinũt, & portenta ſua carminibus, vt ceſtis ſeu cingulis quibuſdam ad delectationem appoſitis decenter circumdant. Tantumq; voluptas ea valuit,

καὶ τῆς ἐκείνων γλώττης παραγυμνῶν τοῖς ἀνθρώποις τὰ οἰκεῖα, καὶ εἴ τί ποτε τῷ σφῶν αὐτῶν βίῳ συνέτυχεν ἀνδραγάθημα, ἢ δυσύχημα. ἅπαν ἐρήσεταί τις κοινῇ ἁπάντων ἀνθρώπων τὴν ἱστορίαν διδάσκαλον, εἰσηγεμένην, οἷς τε ἐγχειρητέον, καὶ ἃ παροπτέον, ὡς μὴ σωφρονίσωσι. ἐμφρονεστάτους τε οὐ ῥᾳδίως δι' ἐκείνης ἔστιν ἰδεῖν. ἅπτειν γὰρ δυνάμεις ὑπίσχηται, ὅπως τε λόχοις συμφράξεσθαι δεῖ τὸν πολέμιον, καὶ τοῖς μὲν τῶν ἄλλων συμφορᾶς ποθενδεστέρας σφᾶς αὐτὰς ἀπεργάζεσθαι, τοῖς δὲ ἀσφαλεῖσιν ἑτέροις ἐκείνας ἐφύβρισαι. τοῖς δ' αὖ πάλιν εὐπραγίας, εὐδαιμονεστέρας ἀπέδειξε, μικρᾶς ἀφορμαῖς μεγάλας ἀρετῶν κορυφὰς ἐπαυξήσαι. καὶ τῷ μὲν πρεσβύτῃ χειραγωγὸς τίς ἐστι καὶ βακτηρία· τῷ δὲ νέῳ παιδαγωγὸς κάλλιστος καὶ σωφρονιστήριος, τῇ πολυπειρίᾳ πολιὸν πώπως γὲν νεώτερον, καὶ ποθοφαίνεσθαι δὲ χρόνῳ τὰ καθ' ὁλίγον μαθήματα. ποῖς μὲν ὑπόδειγμα μέγιστον καὶ τὸς, εἰκῇ μεῖζον ἢ καθ' ἐμὲ τὸ ἐγχείρημα, διὰ τὸ τῆς λέξεως ἀγλυνές, τέ τε νοημάτων τὸ ἀδρανέστερον, τῆς τε ξὺν λόγῳ σωφήκης τὸ ἀκαλλὲς, τό τε τῆς οἰκονομίας ἀτεχνόστατον. εἰδέπω εὐχαρίστως τῶν σκεπτησομένων φανείη, τύχῃ γὲ νῦν ποθοπλέοντω. μὴ γὰρ ὑπισήμη τὸ αἴλιον. valuit, vt etiam Theologi haberentur, & dij immortales ad eos ventitare, eorumque linguis domestica sua, & siquid aliquando faustum, infaustumue sibi contigisset, hominibus pãdere crederẽtur. Quod cũ ita sit, historiam cõmunem generis humani magistram atq; doctricem iure dixerim, præeuntem nobis, ac præmonstrantem quæ capessere, & quæ vt inania, nihilq; profutura aspernari debeamus: à qua condocefactos duces militares, prudentissimos euasisse in confesso est. Nouit enim ordines disponere, & qua via hostem callidè circumuenias. Iisdem per euenta aliena procurationem, & cautionem maiorem inserit, perq; aliorum frustrationes, & offensiones tutiore itinere illos ducit. Similiter secundis aliorum successibus beatiores efficit, dum eos occasionibus non magnis ad magnarum virtutũ fastigia prouehit. Ac senibus quidem manuductrix, & baculus, adolescentibus pædagoga, & institutrix optima ac sapiẽtissima est, peritia multa quandam iis canitiem conciliãs; & quæ procedens tempus paulatim eos doceret, ea ipsa docendo anteuertẽs. Cui ego quoq; studium, & operã meam dicabo, quãquã maius onus capessere me intelligo, quàm istis humeris sustinere possim: quandoquidem nulla mihi suppeditat verborum dignitas, nulla sentẽtiarum grauitas, nec orationem bellè ac festiuè contexere scio, & eius œconomiæ, artificiq; sum rudissimus. Quod si quid eorum, quæ referemus, cũ lepore, & venustate expositũ videbitur, id à fortuna quadam, non à scientia mea profectum existimetur.

HISTO-

HISTORIAE MAVRICIANÆ

LIBER PRIMVS.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI IN EVNDEM LIBRVM

SYNOPSIS, SIVE SVMMA.

Ex eiusdem Bibliotheca.

AB imperio Mauricij orditur historicus, & vsq; ad promulgationem Phocæ successoris eius narrationem pertexit. Percenset primo libro, quo pacto Mauricius à Tiberio renuntiatus sit Imperator, Ioanne id temporis Ecclesiam Constantinopolitanam administrante: quæq; eundem inauguraturus admonuerit, interprete adhibito Ioanne Quæstore, quem vt cum ad Mauricium, tum ad populum coram præsentem nomine suo verba faceret, ipsemet delegerat. Quomodo eidem Mauricio filiam suam desponderit, ac postera luce è custodia corporis euolarit. Quale visum ante mortem ei oblatum, istanc vocem dederit, HAEC TIBI, TIBERI, ΤΡΙΣΑΓΙΟΝ *(ter sanctum numen)* DICIT, TYRANNICA IMPIETATIS TEMPORA TE IMPERANTE NON VENIENT. *Erant hæc nimirum alicuius tragœdiæ, calamitatisúe prænuntia; nempe tyrannidis, quam sceleratus, & cruentus ille Phocas arripuit. Præterea quemadmodum cum Abaris, qui non ita pridē Sirmium ditioni suæ subdiderant, Mauricius fœdus composuerit, pactus, in annos singulos iisdem octoginta millia in veste & argento à mercatoribus soluturum. Verùm pensio ista ne ad biennium quidem*

cupiditati & auaritiæ barbarorum satis fuit: siquidem Chaganus eorum Princeps, vti vicena millia adiicerentur postulauit. Eo postulato reiecto, fœdus infirmatur. Singidon, Augusta, Viminacium vrbes subiguntur: Anchialo oppugnatio admouetur; Elpidius, & Comentiolus ad Chaganum legati, indignè accipiuntur; quòd hic videlicet hominem liberius compellauerat. Anno ab hoc altero Elpidius iteratò ad Chaganum super vicenis aureorum millibus addendis mittitur, & cum Targitio quodam ex Abaris Byzantium redit. Comentiolus contra Sclauinos siue Sclauos dux creatus, rem cum virtute gerit. Chaganus propter Barcolabram magum fœdera denuo confundit. Cumq; Abares complura Romanorum oppida depopularentur, multisq; locis vastitatem inferrent, Targitius in insulam Chalcitidem ad senos menses relegatur. Romanorum, Persarumq; ad Nymphium flumen conflictus. Mauricium inter & Constantinam Tiberij filiam nuptiarum sacra obeuntur. In ipso primordio imperij Mauricij exortum in foro incendium. Miraculum conchæ, seu peluis Glyceriæ martyris. Paulinus præstigiator deprehenditur. Imperatore ad clemẽtiam propendente, vt apparet, Ioannes Patriarcha veneficum rogo cremandum instat, dictaq; verbis Apostolicis confirmat. Paulinus in crucem tollitur; eius filio impietatis consorti caput à ceruicibus abscinditur. De Aphumis, & Acbas castellis. Persarum & Romanorum certamen. Ioannes dux æstu militari victus. Mauricio imperium occipiente, horribilis terræmotus. Eiusdem consulatus. Philippico Imperatoris sororio (Gordiam quippe illius germanam habebat in coniugio) orientalium copiarum præfectura mandatur. Eius egregia facinora. Romanorum è Perside abitio. Sitis immensitate propemodum extinguũtur. Captiuos trucidant. Arzanenam regionem militi deprædandam dux Romanus permittit. A bellandi peritia commendatur. Scipio Africanus maior laudibus effertur. Persæ haud procul Martyropoli grassantur. Eorum ad Romanos legatio.

Hactenus liber primus.

CAPVT

CAPVT I.

Tiberij Augusti sub excessum præclara oratio. Mauricius successor palam declaratur.

Ὅτε τὸν αὐτοκράτορα Τιβέριον τῆς ἐντεῦθεν ἔδει λοιπὸν μεταβήσεσθαι λήξεως, καὶ τῷ κοινῷ ἐπεικεῖναι νόμῳ τῆς φύσεως, ἀπηγμένης τῇ νόσῳ μελαίνης χολῆς, ὡς σύνηθες πασίν ἀποκαλεῖν ἰατρῶν, ἀνερρήθη μαυρίκιος, καὶ βασιλέως ἀξίᾳ μεγαλαυχεῖται, καὶ νεάζων τῇ ἀλκυρίδι, τῆς μεγάλης τῶν αὐτοκρατόρων δυνάμεως μετελάγχανε. Φορᾶδλιω γὰρ ἀχθεὶς ὁ βασιλεὺς Τιβέριος ἐπὶ τὸν ὕπαιθρον τῶν βασιλείων αὐλιὼ, ἢ ἵς παρεώρατο τῇ πολυστιβάδι τῶν ἀνακτόρων οἰκίᾳ, προαυλίῳ τε φανεῖ καὶ τρισλόξῳ τῷ προσκυνίῳ, τὸν τῆς ἱεραρχικῆς προεδρεῖας καθέδρας συγκαλεσάμενος (ἰωάννης δὲ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τοῦ τῆς ἐκκλησίας διῴκουν οἴακας) τόν τε τῶν ἱερῶν ἀξιωμάτων συναθροισάμενος ξύλλογον, τοῦ τε δορυφόρους, καὶ φύλακας, καὶ πάντας τοῦ ἐς βασιλέως αὐλιὼ συντεταγμένους, ναὶ μιὼ καὶ τοῦ ἐπισημοτέρους δήμου, αὐτὸς μὲν ἀφλέπω τοῖς ἐντυχοῦσι διείλεκται. βασιλέως δὲ γλῶτταν τὸν Ἰωάννιον ἐφλείκνυεν, ἄνδρα, ῥήτορά τε δεινὸν, καὶ νόμων ῥωμαϊκῶν ἐπιστήμονα.

CVM iam Tiberio Augusto, atra bile, quam medici vocare consueuerunt, morbum aggrauãte, ex huius vitæ diuersorio demigrãdum esset, & dies commune illud naturæ debitum persoluẽdi adesset, Mauricius successor ante nominatus, ad imperatorios honores magnificè extollitur, purpuraque insignis, supremam Augustorum potestatem sortitur. Tiberius namque in atrium palatij, iuxta domum, in qua multi ex herbis, seu frondibus ad cœnandum, dormiendumue tori, siue lectisternia, vestibulum illustre, visendũque prosceniũ, huc, inquã, gestatus, accersito Ioanne, qui ea tempestate cathedram hierarchicam obtinens, Ecclesiæ gubernacula moderabatur, virorum præterea ecclesiasticas dignitates gerentium coacto collegio, præsentibus item prætorianis militibus, & custodibus corporis, & aulicis demum vniuersis, nec non ciuibus primariis, ipse quidem per se ad conuentum non dixit; verùm eas partes Ioanni Quæstori (vt latina lingua appellatur) mandauit; homini eloquẽti, Romanarum-

ὃς τὰ βασιλέως προσήγματα τῷ Μαυρίκιῳ τῆς εὐγλωττίας ἐμεγαλη-
γόρει βασιλικῆς μεγαλοφροσύ-
νης ἐπάξια. τὸν ὄπιχωρίῳ ῥω-
μαίοις φωνῇ ἀποκαλοῦσι κεκαίσαρα.
παρῆν γὰρ ὁ αὐτοκράτωρ ἐπὶ τῇ
χειροτονίᾳ τοῦ βασιλέως, ἅμα τῇ
παιδὶ κωνσταντίνῃ. ᾧ τῷ μαυρι-
κίῳ τύχης ἅμα καὶ βίου κοινωνὸν ἐποιή-
σατο. καὶ πρό γε τῆς ἀναῤῥήσεως τῷ
ξυλλόγῳ τάδε παρέθετο.

que legum, & consuetudinum haud ignaro; qui decreta & sancita ab Imperatore, potenti facundia sua honorificè, & vt imperiali altitudine animi dignum erat, pro concione promulgare, atq; exponere consueuerat. Ad Imperatorem igitur nouum sibi surrogandum præsens Augustus, vnà cum filia Constantina, quam Mauricio vitę, fortunarumq; comitem, ac sociam indiuiduã tradiderat, ante publicam renuntiationem ad astãtium multitudinem hunc in modum disseruit.

" Τὸ πολυθρύλλητον τοῖς ἔθνεσιν
" ὄνομα καὶ ἐπίτιμον, τὸ ἐπὶ σεμνοῖς
" τῶν πολλῶν ἐπ' εὐφημίᾳ δι' ἔυκλει-
" αν προκείμενον, μεγάλαι καὶ πλευ-
" ραὶ νῦν αἱ τῶν φροντίδων ὠδῖ-
" νες ἡμῖν προείρηνται· αἱ μὲν, τὰ τῇ δε
" δομαθίᾳ καλῶς ἀναγκάζουσι· αἱ
" δὲ τῇ δομαζόξει τῆς μεταστάσεως ἐκ-
" ταράττουσι. καὶ τὰ ἐνθένδε τοῖς λόγοις τῆ
" βιοτῆς παραθέσθαι τῷ δημιουργῷ κα-
" τεπείγουσι. καὶ περιδεής μοι ἡμέρων ἡ
" πάλαι παῤῥησία καὶ ἄδεια. οἷς γὰρ
" ἀφθονία τῆς ἐξουσίας, τούτοις εἰκὸς καὶ
" τὰ ζοφάλματα παρέπεσθαι πλείονα.
" ἀλλ' ὅμως αἱ περὶ τῆς βασιλείας ὑ-
" μῖν ὀξύπραι καὶ προκύπτουσαι, οὐκ
" ὄτῳ πώτλῳ ἔτω ταχὺ καταπίθε-
" σθαι, ἀλλ' ὄτῳ πώτλῳ ἔνεστι καλῶς
" δομαπίθεσθαι. ἐπεὶ μηδὲ καπνεγγυώ-
" μην πώτλῳ ἐγὼ ἐπί τι τρυφῇ τῆς

Viri Romani, nomen per omnes gentes vulgatissimum honoratissimumq;, & propter claritudinem atq; gloriam plurimorum linguis decantatum, scitote me nunc magnis, & postremis sollicitudinibus cruciari: quarũ aliæ me stimulant, vt à quibus discedendum est, ea rectè atque ordine constituta relinquam: aliæ ipso transitu ex hac luce quo à vobis diuellar, animum percellunt; quandoquidem quæ omnium annorum meorum decursu à me patrata sunt, eorum ratio vniuersorum effectori omnino mihi reddenda erit. Et illa quondam libertas, ac securitas mea in pauorem non mediocrẽ vertit. Qui enim amplioribus sunt potestatibus præditi, eos plura etiam vitia, & peccata plerumque comitantur. Cæterùm curæ super imperio præponderant, vrgentq́ue vehementius; non in cuius ceruices illud reclinare festinem;

ἐξουσίας, καὶ κολακείᾳ τὸ σῶμα τοῦτο. ὁρῶ δὲ καὶ τὴν φύσιν μετὰ τῆς τύχης ἡμᾶς καταζεύξασαν. βασιλεία γὰρ, καὶ παῖδες, καὶ γυναικὸν καὶ τὰ τούτων ἐπιτήδεντα· ἡ μὲν, ἡγεμόνα ζητοῦσα σοφὸν· ἡ δὲ κηδεμόνα χρείας ἐπιεικέσθαι τε, καὶ εὐσεβέσθαι τον· αἱ δὲ ἔτι χειραγωγοῦσι, καὶ τὸ τῆς ἡλικίας ἄωρον, τότε τῆς ἡλικίας φύσεως ἀσθενέστερον. σωφρονῶ δὲ πολλάκις ὑπὸ τῆς νόσου τὴν φύσιν, καὶ τὸν ἐκείνης δραπετεύω δεσμὸν, καὶ παίδων ὑπερορῶ, καὶ σωφρονιεῖ μοι γύναιον, ἤδη τεθνᾶναι δοκῶν, καὶ τῆς σωφροσύνης ἐλευθερίαν λαχεῖν. ἀλλ' εὐθὺς ἡ σὺν τῶν σκήπτρων ἀπαραίτητος φροντὶς ἐπεπήδησεν· ἃ τὸ μόνον γὰρ ἀπατῆσαι κρατοῦσι ἐμπιστευθέν ἐστιν ἀγών, ἀλλὰ καὶ τὸ δεόντως ἑτέροις παραπέμψαι τὸν κλῆρον. δεῖ γὰρ τῶν σωτέρων ἡγεμόνων εἶναι σοῦ δευτέρους ἀμείνους, ἵνα τοῖς σωσφαλοῦσιν ἑαυτοὺς τὴν παρ' αὐτῶν διόρθωσιν εἰσαγάγωσιν, ἢ διολισθάνειν ἅπαν, ζυλλήβδην εἰπεῖν, τὸ ὑπήκοον, ἀδρανεστέρᾳ κρηπίδι τὴν βασιλείαν ἐγείξαντι. τούτων καταθιόντων τῶν λογισμῶν τὴν διάνοιαν, ἡ τεχνῆτις ἡμῖν σωτόνοια ζυλλαμβάνει τῶν πόνων, καὶ μίαν μεθ' ἡμῶν βάλλει σωτηρίαν, καὶ δείκνυσι τὸν βασιλεύσιν ἐγκατο, καὶ δείκνυσι τὸν βασιλεύ-

stinem; sed cuinam id bene fœliciterque committam. Quoniam nec mihi idcirco desponsum ac traditum fuit, vt in eo deliciis vacarem, & blandimenta corporis consectarer. Neq; verò quorum fortuna dominatur, ea tantùm, sed natura quoq; perquam sollicitũ me habet. Simul imperium, liberi, vxor premunt. Res Romana rectorem sapientia valentem: coniux curatorem viduitatis suæ æquissimum iuxta ac religiosissimum: filiæ, qui eas ob immaturã ætatem, & muliebris animi imbecillitatem quasi manuducat & regat, desiderant. Quanquã ego naturæ faces morbo acrius sæuiente sæpenumero despicio, illiusque vincula abrumpo, & simul liberos posthabeo, simul vxorem negligo, dũ me iam hinc excedere, & ab huiuscemodi procuratione liberari puto. At enim mox sceptri sollicitudo inexorabilis in me insilit: quando non solum creditum sibi imperium tueri atque conseruare, verùm id ipsum nihilominus, vt hæreditatẽ quandam, & ita vt honestũ est, ad alios transmittere difficultatem habet maximam, cum Principes successores præstare decessoribus suis oporteat: quò illorum virtute, sapientiaq; horum lapsus, & delicta corrigantur: alioqui, vt summatim dicam, vniuersa imperij moles, tanquam infirmo nitens fundamento, labatur & corruat necesse est. Dum hisce curis exederemur, inspectrix omnium rerum prouidentia molestiam nostram alleuauit, consiliumq; nobiscum quoddam reperit, & qui secundùm nos

„ ουτα, ἐπιβάτιον τῆς ἐξουσίας ἐσο-
„ μενον, μαυρίκιον τουτονὶ, ἄνδρα λυσι-
„ τελέστατον τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ, πολλοὺς
„ καὶ μεγάλους πόνους ἐγκαταθέμενον,
„ ὥσπερ ἀρραβῶνάς τινας προκατα-
„ βαλλόμενον τῆς ἐσομένης ἀμφὶ τὸ ὑ-
„ πήκοον προνοίας αὐτῷ. τοῦτον αὐτο-
„ κράτορα τήμερον ὄψεσθε. ἔτω δὲ πέ-
„ποιθα ἐπὶ τῷδε τῷ μεγίστῳ ἐγ-
„ χείρησιν, καὶ τὰ τῆς διανοίας ὑ σκά-
„ ζει κινήματα, ὡς καὶ τὸ θυγάτριον ἅ-
„ μα τῇ βασιλείᾳ τοῦτῳ πεπίστευκα,
„ τηλικούτῳ φύσεως ἐνεχύρῳ θαῤῥύ-
„ νων ὑμᾶς. τοιοῦτον ἐφόδιον τῷ ψυ-
„ χαγωγίαν ἐπὶ τὸν μακρὰν ἐκείνην
„ ἐκδημίαν ἐποισόμην. καὶ ὑμεῖς δέμοι
„ μάρτυρες τῆσδε τῆς καλλίστης ζωγρά-
„ ξεως ἀξιόχρεῳ, ἐξ ὧν ἐπιφάνητε ἡ-
„ μῶν τε ἡνιοχέντων τῷ ἡγεμονίαν, καὶ
„ τῆδε παρεπωδόντων λίαν ἡμῖν ἐμ-
„ φρονέστατα. σὺ δέ μοι, μαυρίκιε, κάλ-
„ λιστον ἡμῖν ἐπιτάφιον τῷ σὴν βασι-
„ λείαν πεποίηται. κόσμει τὸν ἐμὸν τά-
„ φον, ταῖς σαῖς ἀρεταῖς, μήτε ταῖς τῶν
„ πεπιστευκότων καταχθονίων ἐλπί-
„ σιν, μήτε ταῖς σοὶ ἀγνωμονοῦσι δρε-
„ ταῖς, τῷ τε τῆς ψυχῆς δραπετεύων
„ εὐηθείαν. χαλίνῳ λόγῳ τῷ ἐξουσί-
„ ᾳ· φιλοσοφίᾳ τε κράτιστον οἰάκιζε·
„ βασιλεία γὰρ ὑψηλόν τι χρῆμα καὶ
„ μετέωρον, ἐς μέγα τὸν ἐπιβάτην ἀ-
„ ναγωγοῦσι, τοῖς τε λογισμοῖς ἐκφυ-
„ σᾶσι. δοκεῖ μὴ πάντων ὑπερέχειν

imperij fastigium conscensurus esset ostendit; Mauricium hunc scilicet, quem coram videtis, hominem rei Romanæ opportunissimum; cuius causſa nec paucos, & prædicandos labores exhausit, futuræque erga ciues sollicitudinis, ac pruisionis suæ quasi quoddam pignus iam deposuit. Hunc hodierno die Imperatorem aspicietis. Tanta porrò cum spe, & fiducia hanc prouinciam omnium grauissimã illi committo ac trado, idq; bona cum animi valetudine, vt eidẽ vnà cum principatu filiam quoq; meam vxorẽ committam: hoc tam eximio, naturaliq́ue pignore meo ad bene de ipso, & repub. sperandum velut quoddam signum sustollens. Solatium istuc pro viatico mecum auferens, longam illam peregrinationem inibo. Cæterùm huius negotij pulcherrimè constituti vos nobis testes eritis idonei ac fide digni: quãdo quidem & nos, qui imperium gubernauimus, & hunc, qui se nobis adiutorẽ prudẽtissimum semper præbuit, experiundo cognouistis. Tu verò, mi Maurici, imperium tuum mihi epitaphium longè elegantissimũ fac efficias: sepulchrũ meum virtutibus tuis cõdecora; nec eorum spes, quise totos fidei, auctoritatiq́; tuæ permiserunt, pudefaciens; nec temetipsum ignorans, & à præstãtia, ac nobilitate animi tui degenerans. Rationis fræno in potestatis magnitudine superbiam cohibe, & ex philosophiæ præceptionibus principatus tui nauim dirige. Sublime nimirũ, & excelsum

τῷ φρονιμώτατ@ εἶναι, εἰ καὶ τὰ τῆς τύχης ὑψηλά σοι παρὰ πάντας θήρα παρὰ τῶν ὑπηκόων, ἀντὶ μὲν φόβου τιμὴ ἔυνοιαν, ἀντὶ δὲ κολακείας τίμα τὸν ἔλεγχον, οἷα διδάσκαλον ἄριστον· ἀνεθέτην γὰρ ἐξουσία, καὶ παιδείας ἀνεχόμενον. ἔστω σοὶ τῶν ὀφθαλμῶν σύνεδρ@ ἡ δίκη, πτυζανδίσσουσι τῶν βεβιωμένων ἀνίδοσιν. νόμιζε τιμὴ πρφύραν, τῷ φιλόσοφ@ εἶναι, εὐπλές τι ῥάκ@ ἀμπέχεσθαι· τὸν ἢ σέ; φανον μηδέν τι διοίσειν, τ ὅπη τοῖς αἰγιαλοῖς τῆς θαλάττης ψηφίδων, συγγὸν τὸ τῆς ἀλφιγίδ@ αὖθος, καί μοι δοκεῖ τοῖς βασιλεῦσι παρεγγυᾶν μετριοπαθεῖν ὅπη τοῖς εὐπραγίαις, καὶ μὴ ἐπιχαίνεσθαι, καὶ φρυάττεσθαι τῇ πενθίμῳ ταύτῃ τῆς μοναρχίας στολῇ· ἐ γὰρ ἐξουσίαν ἀκολασίας, ἀλλὰ δουλείαν ἔνδοξον τὸ σκῆπτρον τῆς βασιλείας φιλοσοφεῖν ἐπαγγέλλεται. ἡγείσθω τῆς ὀργῆς τὸ φιλάνθρωπον, τῆς δὲ ζωφροσύνης, ὁ φόβ@. ἐξέζεσε γὰρ καὶ τοὺς μελίττους ἡμέρους ἡ φύσις· ὠχύρωσε δὲ καὶ κέντρον τὸν βασιλέα τ μέλιτταν, ὥσπερ τι κράτ@ αὐτόματον ἐγκεντρίζεσθαί τῳ ὡς αὐτῷ, ἵνα καὶ τολμήτειαν ἔχῃ τὸν μὴ δικαίως πάθόμενον. ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐκεῖνο τὸ κέντρον τυραννικὸν, δημοφελὲς δὲ μᾶλλον καὶ δίκαιον. οὐκοῦν ἐκείνης ἐσόμεθα μιμηταὶ, εἰ μήγε λόγ@ δυσ-

sum quiddam est imperium, sibique insidentem altius effert, aduersus rationem ferociens, & insolescens. Caue existimes, te prudentia anteire omnibus, licet opibus vincas omnes. Conare à ciuib⁹, & subditis tuis diligi potius quam timeri, reprehensionemq;, vt magistram optimam, blanditiis, & assentationibus antepone. Potestas enim admoneri se, & cõdocefieri ægre patitur. Iustitia perpetuò ante oculos versetur, tibique assideat, quæ actionibus vitæ nostræ condignã mercedem dispensat. Quia sapientiæ studiosus es, purpura perinde ac nullius pretij panno quopiam te circumdatũ, coronamq; gemmis illuminatam nihil à calculis & lapillis, in litore marino iacẽtibus differre cogita. Flos purpuræ tristior est, mihiq; principes hortari videtur, vt rebus prospere fluẽtibus in officio sint; nec lugubri ista veste monarchatus, lętitia gestiant, & insolescant. Haud enim solutam proteruiam, sed insignẽ, splendidamq; seruitutem potius imperiale sceptrum profitetur. Iram mansuetudo, prudentiam timor regat. Nam & apibus natura regem præposuit, eumq; aculeo indito, ceu naturali quadam facultate armauit, vt malè parentes, & immorigeros emendare posit: non tamen tyrãnicum, verùm in commune vtilem, ac iustum aculeum apis gerit. Hanc saltẽ imitabimur, si melius consilium mẽs suppeditare non poterit. Ista ego ad te tanquam sator, ac parens ad filium.

„ δώηται χαρίζεσθαι καὶ τὰ μείζονα.
„ ταῦτα μὲν ὁ παρορμῶν ἐγώ. ἔξεις
„ δὲ τῆς γνώμης ὥσπερ δικαιῶ τὴν
„ ἐξουσίαν ἀσφάλισαι, ἢ τιμῶσαν
„ τὰς ἀρετὰς, ἢ τὴν κακίαν φαυλί-
„ ζουσαν.

Ὅτε τοίνυν τὰ τῆς διαλέξεως ἐπεράτου τῷ αὐτοκράτορι, πολὺν τῆς θεατῆς ὁ δάκρυον ἐπεκύμαινε· τῶν μὲν αὐτιωμένων ὅτι τῷ πάθει, παρ' οἷς καὶ τὰ τῆς εὐνοίας ἰδεῖν λιπαρώτερα· ἄλλων δὲ καταπηλουμένων ὅτι τῷ οἴκτῳ διὰ τῆς συμπαθείας. φιλεῖ γὰρ ἡ συμφορὰ καὶ τῷ θεατῇ μεταδιδόναι τὰ πάθη. τὸν στέφανον δὲ ὁ βασιλεὺς ἁράμενος, τὴν τε πορφυρᾶν διπλοΐδα, ἀμπέσχε τὸν καίσαρα. διεχεῖτο δὲ πολλὴ τῆς εὐφημίας παρὰ τῶν ὑπηκόων βοή· ἔνιοι γὰρ τὸν προησόμενον ἀπεθαύμαζον, ἀγάμενοι τῆς εὐσεβείας τὸν αὐτοκράτορα· ἕτεροι τὸν ἀναρρήξαντα, καὶ τὴν λικαύτης ἡγεμονίας ἑαυτὸν παραθέμενον ἄξιον· ἅπαντες δὲ τὸν αἴτιον τούτων ἁπάντων θεὸν, ἅμφω ταῦτα καλῶς συμβιβάσαντα. ἐπεὶ δὲ ὁμόγνως ἔτους καὶ ὕστους τὰ βασιλέως σκοπὸς ἀμφιυθεὶς ἐπετέλεσε, τότε τῆς ἀναγορεύσεως ἔθη, κατὰ τοὺς βασιλικοὺς θεσμοὺς ἐπετηρήσατο, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ κλίνην Τιβέριος ὁ αὐτοκράτωρ ἀνέζευξεν.

filium. Habebis autem huius cohortationis meæ iudicem quodammodo potestatem illam, quę muneribus minimè transuersim agitur: & aut virtuti honorem & gloriam; aut improbitati dedec°, & contemptum remetitur.

Postquam dicendi datus finis, omnes collacrymari largissimè, cum alij super morte Imperatori iam proxima dolorem caperent, (quorum videlicet in ipsum beneuolentia testatior erat) alij per sympathiã misératione colliquescerẽt. Solet enim aliena calamitas sensum sui cõmunicare cum intuentibus. Tum Imperator corona, purpureaq; chlamyde Mauricium Cęsarẽ induit; inde multa faustum acclamãtium gratulantiumq; vox secuta est. Quidam etenim renuntiantem de tam bono consilio admirari: quidam renuntiatum suspicere, qui tanto imperio parem animi virtutem attulisset: omnes autem horum auctorem Deum collaudare, qui ambo hæc adeo salutariter conciliauisset. Vbi summi momenti, vltimusq; Imperatoris scopus, & voluntas ad exitum suum perducta, consuetudoque legitima in creando Imperatore seruata est, ad lectulum suum Tiberius Augustus rediit.

CAPVT

CAPVT II.

Vox diuinitus ad Tiberium delata: eius è vita abitio: populi luctus, & lachrymæ: funus, & sepultura.

Λόγος δὲ καὶ θεία ὀμφὴ πρό τινος βραχέος τῆς νόσου καιροῦ κατηχηθῆναι τιβερίῳ τῷ αὐτοκράτορι. ἔδοξε γὰρ ἐν ὕπνοις παρεστάναι αὐτῷ, πάγκαλος τὴν ἰδέαν ἀνὴρ, ἐν ᾗ τινὸς ὡραιότητος εἰκόνα φερόμενος· τῷ μὲν λόγῳ τὸ ἄῤῥητον· τῇ δὲ γραφῇ τὸ ἀμίμητον. ἐφῆς δὲ τῷ νεανίᾳ λάβρῃ, τόν τε τόπον, καὶ τὸν θεατὴν καταυγάζεσθαι τῆς μαρμαρυγῆς τῆς ἐλλάμψεως· φῆσαι δὲ πρὸς τὸν καίσαρα, ζωοδημηγοροῦσης αὐτῷ τῆς χειρὸς ἐν τῷ σχήματι. Τὰ δέδοι, Τιβέριε, τὸ τρισάγιον λέγει. οἱ τύραννοι τῆς ἀσεβείας σοῦ τῆς σῆς βασιλείας οὐ φοιτήσουσι χρόνοι. εἶπε τὸν βασιλέα μανήψαντα τεταράχθαι τῇ φαντασίᾳ, ὄρθριόν τε μανίσασθαι, καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν διηγήσεσθαι τὰ τῶν ὀνειράτων θεάματα. τῇδε ὑστεραίᾳ (πρὸς γὰρ τὸν λόγον ἐπανέρχομαι) τῷ κοινῷ τῆς φύσεως νόμῳ τιβέριος, εἰ καὶ βασιλεὺς ἐτύγχανεν ὤν, ἐπεδήμησεν, ἀπέστη τῶν τῇδε, καὶ οἷα σκηνὴν τῆς ψυχῆς καταλελοιπὼς τὸ ἀχθοφόρον τοῦτο χωρίον· καὶ πολὺς ἀνὰ τὸ ἄστυ ἐπεκύμαινε θρῆνος. πολλῶν γὰρ ὀφθαλμῶν ῥεῖθρον διήνοιξε, καὶ φλέ-

FErtur autem paulùm oppidò ante morbum cœleſtis quædã vox inſonuiſſe Tiberij auribus. Per quietem namq; aſtare illi viſus eſt adoleſcens aſpectu multò pulcherrim*, os humerosq; Deo ſimilis, ſupra quam dici, aut ſcribi poteſt: in veſte tam candida, vt ſplendoris ſui radiis locũ ipſum, videntemque perfunderet. Hic concionabundi inſtar protenſa manu, talibus Cæſarẽ eſt affatus. Hæc tibi ter ſanctum numen indicat, Tiberi: tempora impia, & tyrannica te Imperatore non venient. (*imperium te viuo tyranni non inuadent*) Manè ſomno experrectus Tiberius, viſoque illo perturbatus ſurgit, quæque ſibi quieſcenti mirabilia oblata ſint, præſentibus refert. Poſtero die ab inaugurato iam Mauricio (vt redeam vnde pauliſper deflexi) Tiberius quantumuis Imper. legi naturæ communi obſecutus, & hac oneroſa, terrenaq; tunicula exutus, & tanquam è tabernaculo ſuo liber egreſſus, eſſe inter homines deſinit. Eius obitu per ciuitatem ingens extitit lamentatio, atque inciſis lacrymarum venis, plurimorum ex

δας δακρύων ἀνέτεμε. καὶ μέχρι τῆς τῶν πολλῶν ψυχῆς αἰεφοίτα τὸ πένθος. τὸ φαιδρὸν τῆς στολῆς διερρήγνυτο, τό, τε κατηφὲς τῆς ἐσθῆτος ἀντελαμβάνετο. ἅπαντας δὴ τὸ συγγνὸν ἐκεῖνο θέατρον ξυνεκάλει τὸ ἄκουσμα. εἰσήρει τε πλήθη τῇ βασιλίδι αὐλῇ· οὐκ εἶχε τὰ περαύλια φύλακας, τοῖς πολλοῖς περιτάσμασι μόλις τοῖς ἐν ἀξίᾳ φιλοτίμους μένοις τῷ εἴσοδον. κατηφὴς ὑμνῳδία πάννυχος ἰὼ, τοῖς φωταγωγοῖς λαμπάσι ξυνθρῳπὸν ὄψιν παρέχουσα. καὶ δὴ μετὰ τὸν ὄρθρον τὰς ἀκλίνας περιβάλλοντος ἡλίου, καὶ τὸ ὑπέργειον ἀμφιέχοντος ἡμισφαίριον, ἐπεξύπεμπεν ἅπας πανηγύρτα τὸν βασιλέα, καὶ μετ' εὐφημίας εἶχεν ἐπομβρῆσαι τὸ δάκρυον, πολύς τε ἰὼ ὁ ἀπὸ σφαγῆς ἔπαγν, εἷς ἀπὸ στομάτων πολλῶν περιχεόμενος, οἷά τις ποταμὸς εἰς πολλὰς ἀρχὰς μεριζόμενος· ἢ δένδρον ὑψιπενές τε, καὶ εὔκομον, πολλαῖς τε καὶ μεγάλων κλάδων ἐκφύσεσι διαρρούμενον. εἴωθε γὰρ λειποπαθεῖν τὸ ὑπήκοον, ἀπὶ ταῖς ἀώροις μεταστάσεσι τῶν ἀπιβεβηκότων ἡγεμόνων, εἴγε πιθανῶς, καὶ ἡμοτικώτερον τῆς ἡγεμονίας ἀπάρξαντο. ἐπεὶ ἢ τὸν ὁ τῶν βασιλέων ὑπεδέξατο τάφος, ἀπὶ τῷ ἐς Μαυρίκιον τὸν αὐτοκράτορα δορυφορίαν ἅπας ἐτέτραπτο, καὶ πέρας αὐθημερὸν εἶχε τὸ δάκρυον. οὐχ ὕτω γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἡ παρηχὴ

oculis flumina proruperunt, luctusq; singularis populo incessit. Pro nitido cultu vestis obsoleta sumebatur. Ad mœstũ illud theatrum omnes auditio conuocabat, vt in aulam imperatoriam turmatim confluerent. Non sufficiebant pro custodib⁹ complura per vestibula oppansa peripetasmata, per quæ solis magistratibus honoris causſa introitus cõcedebatur. Tristis psalmorum cantus totam noctem continuabatur, & lucentes per tenebras lychni, spectaculum haud iucundum offerebant. Ergo à matutino, sole iam radios iaculante, cœlumq; permeante, populus quãtus quantus erat, in funus Imperatoris se effundit, eumq; prædicatione, & lachrymarum imbribus prosequitur. Multa & vna eademq; laus iã sepultura afficiendo plurimorum ore profundebatur; similiter vt fluuius aliquis multis capitibus, siue initiis manans: aut procera, & frondosa arbor compluribus, magnisq; ramis ab se prodeuntibus dispertita. Moris quippe subditorum est, immatura Principũ funera acerbè pati; eorum puta, qui probari, & ad gratiam popularem conuenienter imperitare occœperunt. Tiberio in sepulcra Imperatorũ illato, ad Mauricium Augustum custodiendum actuendũ omnes satellitum instar sese conuerterunt, fletusque ex vltimo Tiberij

fato

μένων ἐστὶν ἀνάμνησις, ὡς ἡ φύσει τὰ παρόντα μετὰ ταχυδρομικῆς ἐπιμέλειας. fato susceptę, eo ipso die exaruit. Sic enim est ingenium hominũ, non tam meminisse præterita, quam studiosè curare præsentia.

CAPVT III.

Inter Abares, & Romanos ictum fœdus ignominiosum. Chaganus elephantum spectandum, lectum aureum, & præter pactam in fœdere pecuniam, 20. millia ab Imp. poscit; fœdus rumpit.

Ἤδη δὲ τὸν τῆς ἱστορίας ὑφαίνειν ἱστὸν ἀπαρχόμενος, τύς τε βαρβαρικοὺς πολέμους ἀναγράπτους ποιούμενος, τῆς κατὰ σοῦ Ἀβάρεως κινήσεως πρῶτα μνηθήσομαι, ἅμα τε τὸ τῶν πράξεων ἀκολουθότατον, τῆς τε τάξεως τὸ εὐσταλέστατον. οὐκ ὀλίγα γὰρ ἐκείνων νεανικώτερον παρ' ἐκείνων τὸ τολμηθέντα. οὗτοι δὲ ἔθνη, εὐσεβοῦντες τῷ ἱερῷ, ἀπεστάτουν ἔθνος καὶ ἀνηλεέστατον τῶν νομάδων βιοτῶν, ἔτι πρεσβεύοντα παρὰ τὸν αὐτοκράτορα Μαυρίκιον, ἐφ' ἥκιστα τῶν μεγίστων πλίσματος ἡγούμενοι κάστρον, σίρμιον ἢ τῶν ὠνόμαστο. ἄστυ τε ἐπίδοξον λῶ, τῆς ἀνὰ τὴν εὐρώπην οἰκουμένης ῥωμαίοις ἐπιλαλούμενον καὶ ἀδόμενον. τοῦτο ἦλω ἐπ' αὐτοῦ βραχυτάτῳ καιρῷ τῶν αὐτοκράτορα Μαυρίκιον τὰς Ῥωμαϊκὰς μὴ τὰ πορφύρας ἐνδύτα φρονήσας τὰ τῶν καιρῶν ἐπιχειρήσαντα καθέδρας. τὸ δ' ὅπως, μενάνδρῳ τῷ περὶ φανῆ σαφῶς διηγόρευται. ἐπεὶ ὧν, ἔμοι σχολὴ ἐπεξεργασικώτερον τῆς μακρῆς ἐκείνοις λόγοις ἐπεξελθεῖν, ἵν' εἰς τὸ τῆς ἱστορίας μῆκος ἀκριβέστερον καὶ ἐπεξεργασικώτερον ἐπιβάλλοιμι.

NVnc porrò historię telam texere exorsus, bella aduersum barbaros administrata literis persequar, & motum, expeditionemque contra Abares primo loco: quando res illę rebus hactenus à me expositis continentissimæ sunt: & is ordo est commodissimus. Non pauca igitur tunc ab illis per inconsideratam temeritatẽ, & audaciam perpetrata sunt. Abares Hunni origine, Istrum accolunt gens infidissima, & auarissima omnium, quotquot vitam pastoritiam agitarunt. Hi vrbe longè amplissima potiti, ad Mauricium Augustum Legatos miserunt. Erat huic vrbi nomen Sirmium, famaque & sermone propter nobilitatẽ à Romanis Europæis celebrabatur: quam prius ceperant, paruo admodum spatio, quàm Mauricius curas Romanas vnà cum purpura indueret, solioq; imperatorio consideret. Quo eam modo occuparint, perspicua oratione, & distinctè non ignobilis auctor Menander memorauit. Ego otio non sic abundo, vt eius longitudini accuratius, & elaboratius aliquid possim

θεῖν, αὖθις δ' ἐριζήλως εἰρημένα μυθολογεῖν, καὶ πικλικοῖς ὀπτῆρσι ξεσθαι μώμοις. ἐπεὶ δὲ ἐν χερσὶ τὰ ἄσυ ἐγεγόνει τῶν Ἄννων, προσῆλθον αἱ σπονδαὶ ὅπως ἡσυχίαν ἀσπάσιτο τὸ πολέμιον, καὶ τὴν ἠρεμίαν φιλοσοφήσειεν. αἱ δὲ ζωθήκαι ἐπονείδιστοι ῥωμαίοις. μετὰ γὰρ τηλικοῦτο κλονος φῶνα κακοῦ, οἷά πως ἀγωνοθέται καθήμενοι, ὥσπερ ἄθλον εὐδοξίας δῶρα λαμπρὰ τοῖς βαρβάροις παρείχοντο. ὀγδοήκοντά τε χιλιάδας χρυσῶν καθωμολόγουν αὐτῷ ἑκάστου τοῖς βαρβάροις ἐγκαταβάλλεσθαι, δ' ἐμπορίας ἀργύρου τε, καὶ ποικίλης ἐσθῆτος. ἐ περαιτέρω δὲ διήρκεσαν τῶν δύο ἐνιαυτῶν αἱ σπονδαί. κατηυθαδίασαν γὰρ ῥωμαίων, ὁ παρὰ τοῖς οὔννοις χαγάνος ἔτω λεγόμενος. φήμη δέ τις ἀμφ' αὐτὸν ὡς τὸ τῆς τὴν ἐρωτικὴν ἀμφιθαρῆναι προσεκέχυτο, ὡς ζῶσα τρέφεσθαι παρὰ ῥωμαίοις, τῷ μεγέθει καὶ τῷ ζώματι ἐμφανέστατα. διὸ ἐζήτησε βασιλέα, εἰς θέαν τούτων ἐλθεῖν. καὶ ψυχαγωγεῖ θᾶττον ὁ βασιλεὺς τῆς ἰσορίας τὸν ἔρωτα, καὶ δίδωσιν εἰς θεωρίαν ἐλεφάντων γρέαθαι, πέμψας ὡς αὐτὸν ἐκ τῶν παρ' αὐτῶν τρεφομένων θηρίων τὸ ἐξοχώτατον. ὁ δὲ πηνίκα δ' εἶδεν τὸ ἰνδικὸν ζῶον ὁ χαγάνος ἐλέφαντα, παραυτίκα καταλύει τὸ θέατρον, καὶ παλινοστεῖν προστάττει τὸ θηρίον παρὰ τὸν κήπαρχα, ἢ καταπλαγεὶς τὸ θαυμαζόμενον ἢ addere, præclareque dicta iterum dicere, & poëticis ineptiis ea atterere obscurareq;. Ergo vbi Sirmium in manibus Hunnorum fuit, legatione missa ad fœdus processum est, vt positis inimicitiis paci tranquillitatique consuleretur. Sed fœdus illud Romanis probrosissimum accidit. Post tantarum siquidem cladium ab illis inuectarum colophonem, ipsi velut certaminis arbitri sedentes, barbaris dona illustria, quasi quædam inclytæ virtutis præmia tribuerunt, octoginta aureorum millia in argento, variaque veste à mercatoribus in annos singulos sese numeraturos polliciti. Nec tamen diutius biennio fœdus sanctũ fuit, cum se Princeps Chaganus (vt Hunnis appellabatur) contra Romanos superbè & immodestè gereret. Ad cuius aures cum ante pacem violatam peruenisset, animantes quasdam ali apud Romanos, granditate & forma corporis visendas maximè, Imperatorem orauit, vti eas spectandi copiam sibi faceret. Is huic videndi desiderio celeriter gratificandum ratus, elephantorum quos habebat præstantissimum pro spectaculo ad eum mittit. Chaganus belluam Indicam intuitus, illico ceu è theatro digreditur, eamque ad Imperatorem reduci iubet. Vtrum quia admirabilitate, ac nouitate animalis per-

ἀποφαυλίσαι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, εἰ γὰρ ἂν ἐκρυψάμην. Ἐπεχλεῖ δὲ τὸν καίσαρα καὶ κλίνῃ χρυσῇ πεκαρχίσαντα ὡς αὐτὸν παραπέμψαι. ὅπῃ τοσοῦτον γὰρ τοῦτον μετεώριζεν ἡ τῆς παρούσης τύχης ἀκρώρεια. βασιλικῶς δὲ τὸ δῶρον ἐξεργασάμενος βασιλικῶς, μετεπέμπετο. ὁ δὲ σπαρδόμενος, πολλῷ μᾶλλον κατερρενθύετο, οἷα σοπηλακιζόμενος τῷ ἀναξίῳ τοῦ δωρήματος. ἀπεπέμπετο δὲ παρὰ τὸν αὐτοκράτορα ὡς εὐτελές τι καὶ ἄκομψον τῇ χρυσῇ ἀλαζονικώτερον κλίνῃ. Καὶ μὴν ἠξίου καὶ σοὺς τοὺς οἰκοδομήσαντα χρυσᾶ χιλιάσι καὶ ἑτέραις εἴκοσιν ἂν ἔτεσιν ἕκαστον παρὰ ῥωμαίων ἀπαίτεισθαι· καὶ δῆτα δυσανασχετοῦντος τοῦ αὐτοκράτορος, σφετερίζεσθαι τοὺς σωθέντας, καὶ σὺν ὅρκοις τοῖς ἄγραις φέρειν ἐδίδου.

percelleretur: an quia id contemneret, dicere non habeo: nec enim id silerem. Negotium præterea Imperatori exhibuit de lecto aureo, quem is artificiosè confectum sibi mitteret: eo vsque enim ob præsentis fortunæ fastigium se se efferebat. Imperator donum regaliter fabrefieri curat, eique transmittit. Qui fastidio & arrogãtia præceps, multò magis fremere, vt qui muneris indignitate contumeliam accepisset, lectumque illum aureum vt rem vilem, & inelegantem ad Imperatorem per arrogantiam remittere: insuper ad octoginta illa millia alia viginti anniuersariè sibi à Romanis pendi postulare: Imperatoreq; id durius accipiente, fœdus contemnere, sacramenta iurata ventis discerpenda tradere.

CAPVT IV.

Vrbs Singidon à Chagano capitur: Augusta, & Viminacium expugnantur: Anchialus deuastatur: vici propinqui hostiliter diripiuntur. Romanorum ad Chaganum legatio.

Ἀθρόον τε τῷ πολέμῳ φίλῳ ἀρθέντος σάλπιγγα, τὰς δυνάμεις συνήθροιζε, καὶ τῷ σιγηδόνα τὴν πόλιν ἐξαπιναίως, ἄφρακτον οὖσαν, ἐλάμβανεν. πολεμικῶν τε ἐρχάνων χηρεύσαν, διὰ τὸ ἐκ τῆς εἰρήνης ῥᾳθυμίαν πολλὴν ὑπερεκχεῖσθαι τῆς θράκης. ἀφύλακτον γὰρ εἰρήνη, καὶ προμηθείας οὐκ ἀνεχόμενον

Nec cunctatus, amicam bello tubam corripit, agmina in expeditionem euocat, vrbemq; Singidonem haud munitam, & militari apparatu destitutam, & ex pace & otio Thracia tota in socordiam, & desidiam versa esset (negligit enim custodiã pax, nec in futurum prospicit) quodque ciuium plurimi (vt in messe) foris

μενον. τῶν τε ξ' ἄστεος τοῖς πλείοσι συμπαρομαρτεῖ ἐν τοῖς αὐλιζομένοις, τῆς ἄλλως τε τοῦτο καταπήγεσθαι ποιεῖν. θέρους γὰρ ὥρα ἐστίν. καὶ ὅσον ἀποζῶ ἐθησαυρίζοντο. ἀκονιτὶ δὲ τὴν πόλιν εἶχεν ὁ βάρβαρος, μεγίστη γὰρ συμπλοκὴ ἀνὰ τὰς πύλας συνεπεπώκει ξ' ἄστεος, πολλοῖς τε τῶν ἀβάρων ἀμφιβαλοῦσα συνέτυχε, καθμείαν τε τὸν ξ' λόγου ἀποφέρεσθαι νίκην, πολλάς τε καὶ ἑτέρας ἄστε γείτονας πόλεις λητίζεσθαι. ταύτας δὲ ῥᾳδίως, καὶ πόνων ἐκτός· ἀόρατον γὰρ ἦν τὸ κακὸν, καὶ τῆς ἐλπίσιν ἀπαραδόκητον. ἀνελόντι αὐγάσαι, καὶ τὸ βιμινάκιον (πόλεις δ' αὗται λαμπραὶ ἔστον τὸ ἰλλυρικὸν φορολογέμεναι) παραυτίκα στρατοπεδεύεσθαι, καὶ τὴν ἀγχίαλον πειρᾶσθαι· ὡς τε πειοικίδας κώμας ἐθήσασε. τῶν δὲ τῶν θερμῶν ὑδάτων οἶκον οὐκ ἀναξήσαι φασί. λόγος δέ τις ὡς ἡμᾶς ἐξεφοίτησεν, ἐν θάδε τὰ τῆ χαγάνε ἀποκρύψασθαι γώαια, καὶ μισθὸν τῆς ἀπολαύσεως ἐκεῖνον αἰτεῖν, μὴ καταῤῥιπεῖν τὰ τῶν ὑδάτων οἰκοδομήματα. λέγεται δὲ τὰ ὑδάτια πῶς τοῖς λουομένοις ἀγαθὸν εἶναι, καὶ εἰς ὑγείαν τάτοις συμμαχεῖν. τελῶν δ' ἐπιγιγνομένων μηνῶν, πεσεσθόντα ῥωμαῖοι πρὸς χαγάνον, καὶ τὸν πόλεμον ἀπεκηρυκεύσαντο, ἐλπίδιον ἐκπέμψαντες, ἄνδρα ἐς συγκλήτε βελὴν ἀναγόμενον, τῆς τε σικελίας ἡγεμονεύσαντα, καὶ τῶν ξ' πραίτωρος ἐπιβαίτα ἐνιάτων. ἔχει δέ τις αὐτὴ παρὰ ῥωμαίοις οὐκ ἄκομψος. ξυ-

manentes, quantum vitæ tolerandæ sufficeret, frugum sibi demetẽdo colligerent, subitò, quãquam non citra laborem capit. Nam intra portas acerrimè pugnatum est; Abares obtruncati magno numero, & Cadmea, vt dicitur, reportata victoria. Alias item non paucas, & huic vicinas deprædatus est; & quidem minimè operosè: improuisum siquidem ac neutiquam exspectatum malum veniebat. Augusta, & Viminacio ad Illyricum pertinentibus in potestatẽ adductis, mox Anchiolum infesto exercitu profectus, eius agrum, & vicos circumiectos populationibus, & incendiis deformauit. Thermarum ædificiis peperciſſe audiuimus, quod eius concubinæ ibi laterent, istamque commercij cum eo sui gratiam peterent. Ferunt aquulas istas lauantibus prficere, & ad corporis sanitatem conducere. Tribus mensibus elapsis, Romani ad Chaganum oratores mittunt, bellum deprecantes. Vnus erat Elpidius, imperialis senator, Siciliæ prætura functus: qui magistratus apud Romanos in honore est. Huic Elpidio collegam addunt Comentiolum, de custodibus imperatoris præcipuũ, Latini Scribonem dicunt. Anchialum igi-

tur

νωμικόσι δ' αὐτῷ καὶ κομεντίολον, ἄνδρα τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως ὑπερφερόμενον, ὃν σκέλωνα τῇ λατινίδι φωνῇ ῥωμαῖοι καταπονομάζουσιν. ἦκον γὰρ ἄμφω παρὰ τὸν χαγᾶνον ἐπὶ τῷ ἀγχίαλον. καὶ δὴ ἀπονδῶν ἠξίουν ὡς θᾶσσον τάχος ἥξοιεν, τοῦ δὲ μὴ μετρίως παθόντος ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν, ἀλλὰ καὶ θρασυπαθοῦντος ἀνιαδικώτερον, τὰ λεγόμενα τείχη καθαιρήσειν μακρᾷ, τοῦ δὲ μὲν ἐλπίδι ὑπερχαλῶντος τοῖς λόγοις, καὶ ἐτώσι ἱερεμπόντος οἰδαινόμενον φρύαγμα κομεντίολος μεγαλοφρόνως τῷ τῆς γλώττης εὐθύμιαν ἐπεδύκνυτο. τῷ τε ῥωμαϊκὴν ἐλευθερίαν, δίκαιον σώφρονος δεσποίνης τινὸς ἄκρατον θαλάμοις καὶ μὴ διαφθείρων μοιχικαῖς κολακίαις, τῶν ἀξιολογωτέρων τῶν ἀβάρων ἅματῷ χαγάνῳ παρόντων, τοῖς δὲ θᾶσσον χρήσατο ῥήμασιν.

tur ad Chaganum venientes Legati, vti in mandatis habebant, de fœdere conseruando rogabant. Cum is in inferenda iniuria nihil mitescere; sed superbius etiam minitaretur, se longum murum, qui nominatur, disiecturum, & Elpidius ei tacens concederet, itaque tumentem hominis fastum sustineret, Comentiolus excelsa mente ingenuitatem linguæ suæ demonstrans, Romanamq; libertatem velut pudicam dominam in thalamo custodiens, nec eam mœchicis adulationibus constuprans, audiente Chagano & proceribus, huiuscemodi verbis locutus est.

CAPVT V.

Liberior, & minacior Comentioli apud Chaganum, eiusq; optimates oratio, cum prædicatione Romanorum eximia.

Ἐδόκουν σε ῥωμαῖοι, χαγᾶνε, σοῦ τε πατρῴους θρησκεύειν θεοὺς, καὶ σοῦ ἄλλως τῶν ὅρκων αἰσχύνεσθαι, καὶ δεξιὰς καὶ σωμήκας μηδαμῶς ἀπατᾶσθαι, μηδὲ τὸν τῆς εἰρώνης ἄξονα διὰ σὲ καταβάλλεσθαι. ἐμὲ μὲν ἀλλὰ καὶ δώρων βασιλικῶν μεμνῆσθαι πολλῶν, καὶ φιλοφροσύνης ῥωμαϊκῆς, καὶ τῆς σοὶ σοῦ σοῖς προγόνοις εὐεργεσίας, καὶ τὸν δὲ φιλοξενίας

CRedebant Romani, Chagane, te patrios deos colere, & alios item iurisiurandi præsides reuereri, dextrasq;, & pacta conuenta nequaquam vili pendere, neque pacem per te turbatum & euersum iri: sed & donorum, quę ab Imperatoribus multa tulisti, &, quam expertus es, Romanorum humanitatis, ac beneuolentiæ meminisse, collataque in maiores tuos merita, hospitalitatẽque nun-

» εἰπεῖν, ἐπιλήσμονα μὴ γενήσεσθαί
» ποτε, μή τι δ' ἑτέρων τῶν ὑπὸ σὲ πε-
» πραγμένων ἀδικημάτων Ῥωμαίοις ἀνέ-
» χεσθαι· πρέπει γὰρ σοὶ ἡγεμόνας ζω-
» φρονεστέρους τῶν ὑπηκόων καὶ εἶναι,
» καὶ ὀνομάζεσθαι, ἵνα ὅσον τῷ κράτει
» ὑπερέχωσι, τοσοῦτον καὶ τῇ ἀρετῇ
» διενέγκωσι. πιθανὴν δὲ τὴν ἐκ τῆς
» εἰρήνης εὔνοιαν ἀμνημονοῦσι Ῥωμαῖοι
» τῶν ὑπὸ σὲ πεφυπεργμένων ἐθνῶν,
» καὶ πολλῶν ἀδικημάτων γεγόνασιν
» ἐπιλήσμονες, καὶ φιλανθρωπίᾳ
» πάντων τῶν ἐθνῶν διαφέροντες, ἐ
» πὶ τοὺς ὄρεξιν ἀντιλυπήσεως κεκινήκα-
» σιν ὅπλα. τὴν γὰρ ἐς ὕστερον ἠρεμί-
» αν, τῶν ἔμπροσθεν ἀδικημάτων νε-
» ωτικώτερον ἐγχειρηθέντων πρὸς πολ-
» λοῖς ἐπεπίλωτο, χάριτι φέροντες
» τοῖς ἀντιδόσεσιν. ἐπεὶ δὲ πάντα σοι
» παρῶπται τὰ πρὸς καλοκἀγαθίαν
» ὁρῶντα, καὶ δίκης ὄμμα τυφλὸν καὶ
» πόδες προνοίας χωλεύουσιν, ἀμοι-
» βὴν ἀξίαν τοῖς βεβιωμένοις ἀντιμε-
» τρεῖν ἐθέλοντες, θεὸς δέ σοι τὸ
» βέλημα, ὅπῃ καὶ θέλει φερόμενον,
» οὐκ ἐπιλήσονται Ῥωμαῖοι τῆς ἑαυτῶν
» ἀρετῆς. ἀλλὰ καὶ μέγιστον κομιδῇ κα-
» τὰ σὲ συνήσονται πόλεμον, καὶ φό-
» νον πολὺν χειρώσασθαι. προσωπε-
» ρεῖ γὰρ αὐτοῖς τῆς εἰρήνης ὁ πό-
» λεμος, ὅτι μὴ τὴν ἡσυχίαν ἀπάν-
» σιτο τὸ πολέμιον. τί γὰρ Ῥωμαίων
» τῶν πώποτε γῆς εὐκλεέστερον ὑπὲρ
» ἐλευθερίας ἀθλήσαντων, καὶ δόξης,
» καὶ πατρίδος, καὶ παίδων; εἰ

úe nunquam non infixam in animo habiturum; nec passurum à tuis vllum Romanis maleficium importari. Aequũ est enim Principes iis, quibus iura & leges dãt, moderatiores & esse, & nominari, vt quantum iis amplitudine imperij antecedunt, tantũ quoque virtutis eminentia antecellant. Quapropter ob initam ex pace composita amicitiam, Romani calamitatum abs te sibi illatarum memoriã ponunt, multaque præter ius & fas in se commissa, voluntaria obliuione obruunt. Et quoniam humanitatis laude inter omnes gentes principatum tenent, vindictæ desiderio arma mouere noluerunt, pacemque consecutam detrimentis superioribus per insolentiam vestrã inuectis opponentes, mala malis compensanda non putarunt. Quia verò cum probitate rationem nullam habere vis, & oculus iustitiæ cæcus est, pedes prouidentiæ claudicant, vt factis tuis dignũ reddere pretium nequeant, & cupido tua tibi Deus fit, agens te quò lubet, Romani virtutem pristinam in pectus reuocantes, longè durissimum aduersus te bellum consensu comparabunt, magnas strages edent; vtpote quibus arma, hostibus quiescere detrectantibus, quam pax iucundiora sunt. Qui enim populus, quæ gens in orbe terrarum fuit vnquam Romanis pro liber-

γὰρ ὄρνισιν εὐτελεστάτοις ὑπὲρ ἧς μὴ ἡττηθῶσιν ἑκάτερον, μήτε ἄξιον πατέρων τὸν ἕτερον, πόλεμος καὶ περὸς καὶ μανόλης ἐστὶ παράταξις, τί δῆτα ἀνθρώπους οἴει, καὶ Ρωμαίους, ἔθνος τε μαχιμώτατον, καὶ βασιλείαν ὀνομαστάτην; ἧς ἂ ῥᾴδιον καταφρονεῖν, εἰ μήγε μόνον αὐτῆς τῆς ἀνάρξεσι. μὴ τοίνυν μεγαλαύχει ἐπὶ τοῖς κακῶς πραττομένοις καὶ ἀπίστως τὸ τήμερον· ἐπὶ γὰρ τοῖς κατορθωμένοις τὸ μέγα φρονεῖν, ἴσως ἐπαινετὸν· τὸ δ' ἐπὶ κακίᾳ βρενθύεσθαι, ἐν ὕβρεως μοίρᾳ, οὐκ ἐν εὐκλείᾳ τεθεᾶσθαι χαρακτηρίζεται. μεγάλα σοι τὰ τοῦ μικρᾶς τῆς ἀγνωμοσύνης ἀνδραγαθήματα· ἀλλὰ μείζων καὶ Ρωμαίων ἡ δυνάμις, ἧπερ καὶ σαφῶς ἐπιμέλεια, καὶ τῶν ὑποφόρων ἐθνῶν τὸ ἐπίκαιρον, ἥπερ τῶν χρημάτων ῥοπή, πό τε τῆς θρησκείας περὶ πάντα τὰ τῆς οἰκουμένης ἔθνη εὐσεβέστατον, καὶ δικαιότατον καὶ δυνατώτατον. οἷς ἀνθιστάναι μόνον ἠθέλησας, ἢ δὲ ὅπως ἂν εἴη ἠμέλησας· πόθεν δὲ καὶ παρὰ τοῖς ὁμόροις ἔθνεσιν εὐδοξίας χαρακτῆρας ἐπόθησε, Ρωμαίοις ἀγνωμονῶν; ἢ τί σοι λοιπὸν ἐνέχυρον πίστεως καταλέλειπται; οἱ σᾶ παρὰ σὲ παροινοῦντα θεοί· ὅρκοι βιάζονται, σπονδαὶ καταλέλυνται· εὐεργέται πάσχουσι κακῶς ὑπὸ σοῦ· ἃ πειθόμενοι δώρα δυνάμιν αὐδέσμιον ἔχοντα. ἔασον ἡμᾶς ἡρεμεῖν.

libertate, pro gloria, pro patria, pro liberis decertantibus illustrior? Nam si volucres quædam viliſsimæ ne vincantur, neúe cedant inuicem, validè furenterq; confligunt; quo tu animo tandem homines, & Romani generis ac ſeminis homines fore arbitraris, gentem bellicoſiſsimã, & imperium omnium linguis celebratum, quod (niſi in ipſa origine, & infantia ſua) haud aliquando cõtemni potuit? Quare ob ea quæ ad hanc diem improbè, contraque fidem deſignaſti, non eſt quod te iactites. Propter rectè facta ſibi placere, laudi fortaſſe dabitur: at in vitio ſe magnificè circumſpicere, ſuperbiæ, non honori & gloriæ adſcribendum eſt. Nobilia tu quidem non multò antehac, & iniqua facinora feciſti: ſed maximæ etiam ſunt Romanorum vires, maxima Imperatoris diligentia, maxima ſubiectarum illi gẽtium auxilia. Huc accedit præſentis pecuniæ commoditas, & ſacrorum, vt nuſquam, religioſiſsimæ ſanctiſſimæque cærimoniæ. Quamobrem officere illis potentia nulla poteſt. Hos tu oppugnare tantummodò vis; quo autem res euaſura ſit, non curas. Qualem porrò apud finitimas gentes nomini tuo maculam inures, ſi te in Romanos ingratum iniuſtumq; præbeas? Aut quodnam fidei tuæ pignus eſt reliquum? Dij tui abs te læduntur: ſuſceptum ſacra-

» μὴ τὴν σὴν ἐυκαιρίαν πρὸς κα-
» κὴν ἀδολεσχίαν μεταβαλε. κὴ σὺ
» μηδὲν ἠδικηκότας, μόνον δὲ ᾗ τὸ
» γείτονας εἶναι, λυμαίνειν πειρώμενος.
» αἰδέσθητι πρὸ τῆς σῆς κορυφῆς τὸ
» Ρωμαϊκὸν τετὶ κὴ ἠμέτερον ἔδαφος·
» τῦτο σοι ζωτήριον γέγονε. κὴ μετα-
» νάστην ἐυεγκαλίστυ, κὴ ξένον, κὴ
» ἔπηλυν εἰσῳκίστυ, ὅτε τῆς ἑῴας, τῦ-
» τε ἀρχεγόνε φύλε ὁ ὸς ὀπόδασμος
» ἀπερρωγὸς διεζίζετο. μὴ τὸν καλὸν
» τῆς Φιλοξενίας διαλύστης θεσμὸν, κὴ
» κατεύπωσι φιλανθρωπίας οἱ ἄν-
» θρωποι, κὴ διδάξεις σὺ ἀκόντας
» κὴ αἰτίαν κακῶν βδελυτεσθ τὴν
» ἀσέβειαν. εἰδὲ κὴ χρημάτων ἐρᾷς,
» ἤδη σοι τῦτο παρὰ Ρωμαίοις διώυ-
» ται. φιλόξιμον γὰρ τὸ ἔθνος, κὴ θη-
» σαυρὸς αὐτὸ τὸ μεγαλοπρεπὲς, κὴ
» φιλόδωρον. ἔστι δέ σοι κὴ γῆς ἐυρεῖα τε,
» κὴ πολλῷ τῷ μήκει τὴν ὀπίδοσιν ἔ-
» χεσα· ὡς μήτε ξενοχωρεῖσθαί ποτε
» σὺ οἰκήτορας, μήτε θρύψεως ἀπο-
» ρεῖν σὺ ὀπιβαίνοντας. ἐπάνηκε τοί-
» νυν ὀπὶ τὴν σὴν γλῶ λῶ κὴ σὺ Ρω-
» μαίοις περιλοπίμενος, κὴ περαιτέ-
» ρω τῶν σῶν ὅρων τὴν σὴν μὴ μετο-
» χέτδε δηώσομεν. εἰδὲν γὰρ ἀδική-
» σεσιν ἄνεμοι, εἰ κὴ ῥαγδαίως ὀπι-
» φοιτήσωσι, δένδρον ἐυθενὲς κὴ με-
» γαρσιον, ὥπερ ἡ κώμη πολλὴ, στερρόν τε
» τὸ πέμνον, ἔμβιοί τε αἱ ρίζαι, ἀμφι-
» λαφέσε τὸ σκίασμα, ὅπερ διατρέ-
» φσιν ὥραι κὴ ὕδωρ ἢ τοῖς ἐχετοῖς
» bustæ, excelsæ, frondosæ, cuius

cramẽtum violatur: fœdus frangitur; de bene meritis malè mereris; dona, quorum est veneranda efficacitas, tibi non persuadent. Patere nos quiescere; néue opportunitatem tuam ad occupationem non bonam, iis qui nulla in re tibi obfuerunt, nisi quòd vicini sunt, nocere attentans, transferre velis. Age, præ amplitudine tua Romanũ hoc, & nostrum solum reuerere. Hoc tibi salutare fuit, exulem complexum est, peregrinumque & aduenam sedibus recepit, quando ab oriente, & à primigenia gente vestra portio tua vt fragmentum diuulsum, ac diuisum est. Noli præclaram hospitalitatis legem infringere, & vagabitur latissimè humanitas tua, docebitque audientes exemplo tuo impietatem malorum fontem & caput detestari. Quòd si te pecunia delectat, iam ea tibi à Romanis parata est, qui honoris sunt auidi, magnificentiamque, & liberalitatẽ pro thesauro habent. Tenes tu porrò terram latam, & admodum longam insuper, qua neque coarctentur indigenæ, neque ad vitam mollem & delicatam requisitis egeant. Quocirca in tuam regionem tibi à Romanis donatam regredere; vltra fines tuos exercitum mitte educere. Nihil enim ventorum impetus incommodabit arbori robustæ, excelsæ, frondosæ, cuius truncus validus, viuida radix, ampla

καθάρδον, ἢ τοῖς ὑετοῖς ἀρωσθὲν πελλιμνάζον τε, καὶ παῖνον. οἱ δὲ καὶ ἀκόλαστον πόδα περαιτέρω τῶν οἰκείων ἐκτείνοντες, μετὰ πυθέσθαι ἐνδίκου ποινῆς, ὑψέποτε φιλοσοφήσωσι, τῷ αἰσχίονι ἀνιαρωτέραν τῶν παθημάτων φέρειν οὐκ ἔχοντες.

ample inumbratio, quam anni tempestas, & vel riuo deductæ, vel de cœlo circum stagnantis aquæ humor nutrit, ac pinguefacit. Qui autem trans fines suos proteruè pedem transtulerint, cum iusta pœna serò tandem sapient, vbi dedecus, ipso damno tristius ferre non poterunt.

CAPVT VI.

Chaganus excandescit: Comentiolum punit atrocius. Alia ad Abares legatio. Viginti aureorum millia ad priora octoginta spondentur.

Ἐπεὶ δ' ὁ μέγας ἔτυθε διεπέρασε τὰ τοιαῦτα τοῖς ῥήμασιν ἔλεγχος, ἀνάζεσις αἵματος μέγα τῷ χαγάνῳ θυμὸν ἐπεκύμανε. τό τε πρόσωπον ἅπαν ὑπὸ τῆς ὀργῆς ἐφοινίσσετο, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὑπερκρεμνομένων τῇ φλογὶ τῆς ἀνοίας, διόλλυτε δ' ὀχήματος ὑποδηλούντων, ὅπη μὴ τῶν πρέσβεων φείσεται· τῶν τε ὀφρύων ἐς μέγα ἐξανισταμένων, καὶ μικρᾷ δεῖν τῶν μετώπων ἀπάλαισῶν ὑπερίπαδα μέγιστος ἀπηώρητο τῷ κομεντιόλῳ ὀκνῆς τῆς ἀλαλέξεως κίνδυνος. τὸ γὰρ τῶν πρέσβεων ὁ βάρβαρος ἀφθείρας αἰδῶ, δεσμοῖς τὸ κομεντίολον ἠτίμωσεν. ἐν εἱρκτῇ τε ξύλων πυκνάκῃ σὺν πόδας ὑπέθλιβε· τό τε σκιωπήνιον διέρρηξε τὸ δ' πρέσβεως. κἀντεῦθεν ὑπεχώρει ὁμῷ νόμῳ πινὶ ζημίᾳ ἁλόντος ἑῷ θυμῷ κατηυξάμενος. λόγοις τε πιθανοῖς παρηγορῶντο οἱ τῶν ἀβάρων ἄλλως ἀπαλλάμενος. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὰ δ'

VT primùm finita est ista verborum acerbior castigatio, Chagano sanguis efferuescere, & magnos irarum fluctus in pectore excitare; vultus totus rubescere, oculisq; præ furore scintillantibus, & immodicè arrectis, ac propemodũ supra frontem sublatis superciliis, toto deniq; habitu subindicare, non sic abiturũ Legatis, & Comentiolo propter orationem pronuntiatam periculum grauissimũ denuntiare. Spreta enim, & abiecta Legatorum reuerentia, barbarus illum in carcerem abduci, pedes eius cippo cõstringi, tabernaculumque discindi iussit: quo indicio cuipiam pœna mortis, lege prouinciali exspectãda intelligebatur. Die postero, augescente ira primores Abarum oratione ido-

τώπατι τὸν ἡγεμόνα, ὑποπεύοντες, ὅπως μὴ δογματίσει κομεντιόλος τὸν θάνατον. καὶ πείθουσι μέχρι τῶν δεσμῶν δοῦναι δίκην ἀδικεῖν. οὕτω πέμπεται Ἐλπιδίους γὰρ ὁ χαγάνος, ἡμιωμένους ὡς βασιλέα ἐξέπεμπεν, ζωτηρίαν δὲ πρεσβευτὴν ζητοῦσιν αὐτοῖς δωρησόμενος. Τῷ δ' ἐπιόντος ἔτους πάλιν ἐλπίδιος ἐπὶ τῇ αὐτῇ πρεσβείᾳ χειροτονηθεὶς, ἀποστέλλεται. καὶ ὡς τὸν χαγάνον γνώσεται, ἐξητεῖ πρεσβευτὴν ἅμα αὐτῷ ἐς βασιλέα γνώσας, ὅπως ἀναζωπυρήσῃ τὰς σπονδάς· καὶ εἴκοσιν ἑτέρων χιλιάδες χρυσῶν τῆς σωτηρίας εἵνεκεν ἐπωξήμαλα. ὁ δὲ χαγάνος οὐ λόγους εἰσεπιήσατο, Ταργίτιόν τε τῷ τῶν ἀβάρων φύλῳ ἄνδρα πρεσβεύειν ὡς τὴν κρείσσονα σὺν ἐλπιδίῳ παρέπεμπεν. ἦκον δ' ἄμφω ἐς βασιλέα ῥήτρα τε, καὶ ὁμολογία ἐγένετο, ἢ μὲν εἴκοσι χιλιάδας πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα καθ' ἑκάστην Ρωμαίοις χρυσῶν, ἢ πόλεμον ἀναλαμβάνειν παρημελήσαντας. Τοιγάρτοι αὖ σωτηρίαν δοκοῦσι πάσῃ ἀναβάλπεσθαι, καὶ ὁ πόλεμος ἐκεχειρίαν ἐλάμβανε μετάλλινα δὲ βεβαιοῦσιν χρόνοις ὕστερον, ἢ τῆς εἰρήνης εὐεξία νοθεύεται, καὶ πάλιν Ρωμαίοις τὸ τῶν ἀβάρων ἀποτίθεται φῦλον. ἀλλ' οὐκ ἀναφανδὸν, ῥᾳδιουργικώτερον δέπως καὶ δολερώτερον.

nea Principem mitigãt, monentes, ne supplicium capitis in Comentiolum decernat, persuadentesq; Legatos in vincula dũtaxat traditos, satis ei pœnarum persoluisse. Annuit Chaganus, & hac ignominia multatos, ac salute quam non sperabant donatos, ad Imperatoré remittit. Anno insequenti Elpidius iterum ad eundem missus, Legatum vnà secum super fœdere instaurãdo, & aliis viginti aureorum millibus priori summæ addendis remitti precatur. Chaganus petitionem haud aspernatus, Targitium, hominẽ inter Abares spectatissimum cum Elpidio ad Imperatorem legat. Decidunt, statuuntq;, vt Romani vicenis millibus summam priorem cumulent: ni faxint, bellum habeant. Hac ratione fœdus recreari, ac refoueri aliquo modo visum est, & ab armis cõcessa vacatio. Breue tempus intercedit, bonaque habitudo, & tãquam sanitas fœderis corrumpitur, Romanosq; Abari non illi quidem manifestè, sed inertius quodammodò, ac dolosius adoriuntur.

CAPVT

CAPVT VII.

Sclauorum ad longum murum hostilis progressio, & in iis cadendis fugandisq; Comentioli ducis memoranda virtus.

Τὸ γὰρ τῶν σκλαβίνων ἔθνος ἐπαφίησι, καὶ πολεῖται τῆς ῥωμαίων γῆς ἀποκείρεται, καὶ τῶν μακρῶν μέχρι καλουμένων τειχῶν οἷα δὴ ἄπονται, ἀθρόον προσβαλόντες τῇ ὄψεσι, πολλὰ ἀπεργάζονται φόνον, διὸ καὶ δεδιὼς βασιλεὺς, τὸ μακρὸν διεφρούρησε τεῖχος· καὶ τὰς περὶ αὐτὸν τῶν στρατευμάτων πληθὺς ἀπεξήγε τῆς πόλεως. ὥσπερ ἀξιολογώτατον ἔρυμα περὶ τὸ ἄστυ αὐτοχέδιον μηχανώμενος. Τότε δὴ τότε κομεντίολος, οὐκ ἀνάμεσον ταξιαρχίαν πιστεύεται. κατὰ δὲ τὸν θρᾴκιον ἵππων, ἀπελαύνει τῶν σκλαβηνῶν πλήθη. ἀφικνεῖται δὲ καὶ κατὰ τὸν ἐργινίαν, ἕτω καλούμενον ποταμὸν, καὶ ἀδοκήτως ἐπὶ τοῖς σκλαβηνοῖς καὶ καρτερῶς ἐπιπίπτει, καὶ θάνατον πολὺν τοῖς βαρβάροις ἀπεργάζεται. Διό τοι τοῦτο καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος αὖθις χειροτονηθεὶς ἀποστέλλεται, καὶ ῥωμαϊκῆς ἀξίας λαμπρύνεται, τὸν τε τοῦ πρεσεντίου τὸν παρὰ ῥωμαίοις λεγομένου ἔνδοξον ἡγεμονίας ὄμιλον ἀποφέρεται. εἶτα παρελθὼν τῷ θέρει, τὰς ῥωμαϊκὰς ζωαθρόησας δυνάμεις, ἐπὶ τὴν ἀδριανὴν πόλιν φοιτᾷ καὶ ζωντυχαίνει ἀνδραγάθῳ, ἐπισυρομένῳ πλήθη σκλαβίνων πολλὰ, ἄγρας τε αἰχμαλώτων ἀξιολογωτάτας, καὶ λείας λαμπρὰς. Διανυκτερεύσας

NAM Sclauini (siue Sclaui) ab ipsis submissi ac subornati, impressione facta Romanæ telluris partem latissimam occupant, & vsque ad murum longum, vt vocatur, confertim prosilientes, grassantesque, funera multa faciunt. Quare etiam timens Imperator, murum custodit: quas apud se habebat cohortes ex vrbe educit: & circum Christopolim tumultuariè veluti vallum ac tutamentum inprimis eximium molitur. Comentiolo tum præfectura militaris, honestum sanè munus iniungitur, qui Slauis per Thraciam instans, eos pellit. Deuenit autem ad fluuium Erginum vocabulo, ibi de improuiso in illos facto impetu, complures extemplò mactat. Qua de caussa ab Augusto Imperator dictus, rursum in hostes mittitur, Romanisque dignitatibus illustratur, & quam Romani Præsentis nominant (is honor est ducum militiæ) ea condecoratur. Deinde reliqua æstate, congregatis Romanorum copiis Adrianopolim contendit, atque in Andragastum incidit, quem ingens Sclauorum caterua cum opima præda, captiuorumque selectissimorum numero sequebatur. Exacta illic nocte,

πι ὄρθριος ἦκε πλησίον ἐνσίνου τοῦ φρουρίου, καὶ γυμνικῶς τοῖς βαρβάροις ξυμπλέκεται. τὸ δὴ πολέμιον πεύμνα τι ἐκρέσατο, καὶ ἐς φυγὴν ἐξωθεῖτο, καὶ τῆς ἀσικῆς αὐτῆς ἀπελαύνετο, λαικλώ τε τοῖς αἰχμαλώτοις ἡμέρας ἀνέσχε τὸ Ρωμαϊκὸν ἀνδραγάθημα. ὁ δὲ στρατηγὸς ἐπηγώνισεν ἐπινίκιον, καὶ τρόπαιον ἐνιδρύσατο.

mane ad castellum Ensinum graditur, & cum barbaris prælio generosè dimicat. Illi paulatim cedunt, & Astice tota expelluntur; fuitque captiuis dies ille ob virtutem Romanorum candidus. Dux epinicion cecinit, ac trophæum erexit.

CAPVT VIII.

Fœdus à Chagano iterum pessundatur. Caussa Bocolabras quidam magus, Scytha genere. Targitius Chagani Legatus in insulam relegatur. Vrbes Romanorum subiguntur.

ΜΕτὰ πώρας δὲ ἐρχομένης, πάλιν οἱ βάρβαροι τὰς σπονδὰς λέχεον, τῷ τε ὁμιχμίαν εἰς τὸ φανερὸν ἀνδραποδίζοντες, λέξω δὲ τὴν αἰτίαν, ἐξ ἀναίνορμον. σκύθης ἀνὴρ βοκολάβρας τὴν ἐπωνυμίαν φερόμενος. εἰ δέ τις καὶ τῆς θεσπιῳδίας τὸ ζαφὲς ἐπιγλίχοιτο μαθεῖν, παρμυϊκὰ φωνὴ τὸν ἱερέα τῶν σκυθῶν δηλοῖ. μέγα τοῦτον δὲ φάναι ἱερέα τῶν σκυθῶν δηλοῖ τὴν ἑλλωΐδα μεταμορφῶντας φωνὴν, τῆς ἐρημωσίας πυξόμενος. ἔτος ἔδρα τὸ τλωικαῦτα κομᾶν φιλοκίνδυνον τόλμημα. παρεωάζεται γὰρ ἐνὶ τῶν τῶν χαγάνου γυναίων, ἡδονῇ τε βραχείᾳ δελεασθεὶς, εἰς μεγάλας ἄρκυς ἑαυτὸν ἐμπέπτηχεν. ἐπιστοπάσας δὲ μή που τὸ κακὸν φωραθείη, καὶ προβλέπων ὀδύνοι τὸν ἔλεγχον, ἐπιπείσας ἐκ τῶν ὑπηκόων γηπαίδων ἄνδρας ἐπὶ τὴν φυγὴν δηλοῖ τὸ δρχέγονον ἐπεποίητο φόλον.

Avgustumno ineunte, barbari fœdus de integro temerant, belliqúe societatem apertè abiiciunt & aspernantur. Caussam huius rei explanare non pigebit. Fuit homo Scytha, Bocolabras vulgò dictus: cuius vocabuli planissimam significationem siquis requirit, sciat id græca lingua sacerdotem magum sonare. Hic per id tempus facinus ausus est periculosissimum. Cum vna enim amicarum Chagani stuprum fecit, breuiqúe voluptate inescatus, in magna mortis retia se inseruit: ac metuens, ne rescitum flagitium crudele sibi supplicium pareret, persuasis septem de subiectis sibi Gepidis, cum iis in fugam ad gentem auitam sese tradidit. Sunt autem Hunni, habitan-

Οὐῆνοι δ' ἔτι, περοικοῦντες τὴν ἕω, Περσῶν πλησιόχωροι, ὃς καὶ Τύρκας ἀποκαλεῖν τοῖς πολλοῖς γνωρίμωτερον. καὶ οὕτω διαπορθμεύσαντα τὸν ἴστρον, ἐπὶ τὴν λιβιδινῶν πόλιν φερόμενον, ἁλῶναι ὑπὸ τῶν Ρωμαϊκῶν ἡγεμόνων, τῶν ἐς φρουρὰν ζωπαγμένων τὸν ἴστρον, τό, τε ἦθος ἐδήλωσε, καὶ τὰς πάλαι διατριβὰς, ἃς τὴν ἐντεῦθεν ἐπελαύνουσαν ἡδονὴν. ἐπεὶ δὲ πυθανὸς ἐδόκει τῇ διηγήσει τὸ ἀτυχήματος, παρὰ τὸν αὐτοκράτορα ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος παραπέμπεται. κἀντεῦθεν ἐδόκουν αἱ Ρωμαϊκαὶ σπονδαὶ διαφθείρεσθαι, εἰ παραγυμνωθείη ὁ πόλεμος, ἐπὶ Ταργιτίου τοῦ βασιλικοῦ ἐπιβαίνοντος ἄστεος ἐν πέσσεων μοίρᾳ, καὶ τὸν ἐγκύκλιον φόρον παρὰ Ρωμαίων ὑποθερίζοντος, ὃν αἱ ζωθῆκαι τῷ χαλκίῳ ἀντὶ ἐτησίου ἐβλάστανον ἐκαστον. τὰ δ' ἐπὶ καὶ βασιλέα, οὐκ ἀπὸ τρόπου πως ὀργὴν ὑπηρείθιζεν, ἐχθήκισε φενακίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀβάρων διανοούμενον. τοῦ μὲν ἐξαιτοῦντος τὸν ἐγκύκλιον φόρον, καὶ τὰς εἰρωναίας πρεσβείας· τοῦ δὲ μὴ ἀπεμοῦντος, ἀλλὰ τὴν εὐρώπην δηοῦντος, καὶ ἀναστάτους ποιουμένου τὰς πόλεις. ἐξοργίζει γὰρ ὁ Ταργίτιος ἐπὶ τῷ καλλίπαιδα νῆσον, ἐπὶ μείωσις σκληραγωγούμενος ἐξ. καὶ μέχρι τούτου ὁ βασιλέως θυμὸς ὑπεφλέγμαινεν. ἠπάλλετο γὰρ καὶ θάνατος ἐκ τοῦ πέσσεως διαγματίζεσθαι. οἱ δ' ἀμφὶ τὸν χαλκῶνα τῶν τε Σκυθῶν, καὶ Μυσῶν τὰς πρεσβείας ἐλυμήναντο πάντας, εἶλόν τε πόλεις πολλὰς, τήν τε Ραιτηείαν,

bitantes in oriente, Persarum vicini, quos multi vsitatiore vocabulo Turcas nuncupant. Istrum ergo traiiciens, & in vrbem Libidinum delatus, atque à quodam è ducibus Romanis, ad Istri custodiam constitutis interceptus, genus, & vetus studium suum, voluptatemque ob quam fugeret indicauit. Cum de infortunio suo narrare probabilia videretur, à duce ad Imperatorem trãsmittitur. Atque hinc existimatum est, fœdus Romanum turbari, & bellum aperiri cœptũ, cum interim Targitius in vrbem imperatoriam pro Legato veniens, pecuniam anniuersariam ex fœdere Chagano pendendam exigeret: id quod Imperatorem non immeritò ad iram subextimulabat, qui se Abaris manifestissimo esse ludibrio cerneret: hoc (Targitio scilicet) pensionem annuam, pacalesque redditus poscente: illo (Chagano videlicet) non quiescente: sed Europam lacerante, & vrbes euertente. Relegatur itaque in Chalcitidem insulam Targitius, & ad menses omnino sex durius tractatur. Eo vsque Imperatoris ira feruebat in Legatum, cui pœnam capitalem erat comminat⁹. Chaganus porrò Scytharum Mœsorumque finitimos omnes quaque vexabat, multasque vrbes, Rha-

teriam,

καὶ Βονώνειαν, καὶ Ακὺς, καὶ Δορόστυλον, καὶ Σαλδαπὰ, καὶ τὰ Παννασὸν, καὶ Μαρκιανοῦ πολιν, καὶ Τρόπαιον. πράγματα δέ οἱ πολλὰ παρείχετο ἡ ἐγχείρησις. ὁ γὰρ ἀνὴρ, καὶ ἀπερεμερίμνως ἅπαντα παρεσκεύαστο τὰ πολίσματα, καί τοι μεγάλας ὑπεκρεούσης ὑπονοίας αὐτῷ τῆς ἀθρόας ὑποφοιτήσεως, ἥ τις ἐς τὰ μάλιστα ἀναταγώνιστον κακὸν τῇ ῥᾳθυμίᾳ κατίσχειν βασιλῆς δέκεμενίολον στρατηγὸν ἀνίησι, καὶ τῆς πάσης ἡγεμονίας κηδεμόνα τοῦτον ἐποιήσατο.

teriam, Bononiam, Acys, Dorostylum, Saldapa, Pannasa, Martianopolim, Tropæum subigebat. Cæterùm nõ leue negotium illi facessiuit oppugnatio, nec absque sudore, sollicitudine, ac diligentia hæc oppida obtinuit; quanquam frequens accessus, ad suos (quæ res socordiæ calamitas est insuperabilis) multum ei velut aspiraret, & opem atque subsidium afferret. Imperator Comentiolum excitat, eumque ex asse ducem exercitus legit.

CAPVT IX.

Transitus ad res Persicas. Romanorum cum Persis ad Nymphium flumen aduerso Marte congressus.

Ἀλλ' ἐπεὶ ἐκεῖ γε τῶν Ἑννων τῶν πρὸς τῷ Ἴστρῳ βιώντων τὰ πρωτόλιά μοι τῆς ἱστορίας γεγώνηται, ἄγε δὴ, ἄγε καὶ τὰς περσικὰς πράξεις, τῇ τῆς διηγήσεως αὐτανάξωμεν φορμιγγι. παλινοστήσω γὰρ ἐπὶ τὸν Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος ἀναγόρδυσιν, τὸν μηδικὸν νυῦν ἀναγραψόμενος πόλεμον. καὶ μὴ μοί γε ἐς ἀπεχθανέσω, τοῦ γε ἕνεκα παλινδρομοῦντι πρὸς τὰ πρεσβύτερα. ὁ γὰρ ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἐπάνιμεν πράξεις, εἰ καὶ πρὸς τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἀνταναγόμεθα. τὸ γὰρ συνεχὲς τῶν προφθεγγομένων οὐκ ἠνέσχετο χαλινὸν, ἵνα μὴ τέως τῇ παρενθήκῃ τῶν ἑτεροίων ἀφηγημάτων ζύγχυσιν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐμποιήσῃ). Ἐπὶ πρῶτον ἔτος ἦν ὑπὸ τῆς ἡγεμονίας

SED iã quia principium, & quasi quoddam vestibulum historiæ nostræ in Hunnis ad Istrum sedes habentibus consumpsimus, age, quæ contra Persas acta sint, literis deinceps prodere aggrediamur. Ad Mauricij autem initia reuersi, bellum in Perside gestum describemus. Ac nolim me à quoquam in vitio poni, si ad superiora, & antiquiora me referã. Non enim ad eadem narranda regrediar, etiamsi ad eadem tempora redeam; coniunctio enim cum his, quę iam exposuimus, dilationem non concedit; nec aliis interpositis, de confusione lector conqueratur. Post prælium illud Persicum memorabile primus adhuc annus Mauricij Augusti

Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι, μετὰ τὸν Περσικὸν ἐκεῖνον καὶ ἀοίδιμον πόλεμον, ὅπερ ὁ Ταμχοσρὼ κατ' ἐκεῖνο καιρὸς τῶν μηδικῶν στρατευμάτων ἡγήσατο, καὶ Βασιλεὺς τὸν Ιωάννιν, ὥπερ ἐπώνυμον τὸ τῆς ὑπερώας χειλώνης καλέκθμον, ὃν δὴ καὶ μησσάκωνα προσηγόρευον Ρωμαῖοι, τῶν ἐκ τῆς ἀρμενίας στρατοπέδων ἐπὶ τὰς τῆς ἀνατολῆς δυνάμεις Ρωμαϊκὰς μεταβίβαζεν, ἅρτι πίνων ὁ στρατηγὸς τὰς ἑῴας Φροντίδας ἀποβαλόμενος, στρατοπεδεύεται ἔνθα ὁ νύμφις ποταμὸς τῷ πηγιδι ἀνακοινοῦται τοῖς ὕδασιν. ἐν τούτῳ δὴ τῷ χώρῳ ἐξαρτύεται πόλεμος, τῷ μὲν Ιωάννῃ τῆς Ρωμαϊκῆς προεστῶτος δυνάμεως, τῆς δὲ Περσικῆς καρδαριγὰν παρὰ τὸν αὐτὸν ἄξιωμα. φίλον δὲ Πέρσαις ἐκ τῶν ἀξιωμάτων προσαγορεύεσθαι. ὥσπερ ἀπαξιούντων τὰς ἐκ τῆς γυναικὸς ὀνομασίας ἐπιφέρεσθαι. γαμάζεσι γὰρ τύχης ἐπίδοσιν, ἢ νόμον γυναικὸς τὸν πρὸ τῆς ζῴων αὐτῶν προσηγορίας, ἅρτι τῆς μητρώας αὐτοῖς νηδύος προκύψασι ζωαγίχον τε. ὁ μὲν οὖν Ιωάννης τὴν πᾶσαν πλησθὴν τῆς δυνάμεως τριττὰς κατέξατο μοίρας. καὶ αὐτὸς μὲν ἀνεδέξατο τὸ μαχίμου τὸ μεσαίτατον, κούρσ δὲ τὸ δέξιον ὁ ὑποστράτηγος, δέρι; ἤλφ δὲ, τὸ λαιὸν. καὶ ὡδέπως τὸ τριπλᾶ διεκεκόσμητο σίφη ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Περσικὸν ζωστέπακλο. ἐπεὶ δ' αἱ σάλπιγγες ἐνυάλιον ἤχησαν, καὶ τὸ μεταίχμιον ἐβεβαχώθη, ὁ πόλεμος εἶχε τὴν πάροδον, προσβάλλουσι τοιγαροῦν

gusti voluebatur: quo in prælio, Tamchosro, qui tum Persicas copias ductabat, suis præfuit. Imperator Ioannem, cui ex longitudine mystacis, Romani cognomentum Mystaconi indiderant, cohortibus Armeniis præfectum, inde auocatum militiæ Romanæ orientali magistrū dederat. Iam igitur huic muneri præpositus, eò contēdit, vbi Nymphius cum Tigride confunditur; quo in loco certamini accinguntur, Romanos quidem Ioanne, Persas Chardarigano ducentibus. Nomen dignitatis hoc est apud Parthos, quos à dignitatibus indigitari delectat; dedignantes videlicet nomina ab ortu sibi imposita. Pluris enim acceſsiones fortunæ, quam paternam legem in ipsis appellandis, simul ex vtero materno prodeuntem faciunt. Ioannes ergo totum exercitum suum tripartitò distribuit, medium agmen sibi deposcit, Cursio hypostratego, siue Legato dextrum, Ariulpho sinistrum committit. Atque hunc in modum, in tres partes nimirum eius copiæ digestæ sunt. Ad eundem modum Persæ dispositi. Postquam exortus tubarum clangor Martem accendit, nullumque procedentibus vtrinque spatium in medio relictum, pugnam inuadunt; ac Ioannes quidem agmine medio,

Ρωμαῖοι τοῖς ἀλυσὶ κέρασιν. Ἰωάννης μὲν τῷ μέσῳ, ἀριστερῷ τῷ εὐωνύμῳ. καὶ δὴ καὶ κρατοῦσι τῶν ἀντιμετώπων δυνάμεων. κὰρς δ' οὐκ ἐνέμιξε χεῖρας, ἐβάσκαινε γὰρ τῷ Ἰωάννῃ εὐπραγίας, ὥστε ἅπτεσθαι μεγίστην ἀγωνίσμενον δόξαν, καὶ ἐν εἰς τὰ πίσω πέρσαι ἐτρέπετο. ἐδεδίεσαν γὰρ, μή πως τὸ ἀντίπαλον ἐμβεβηκὸς τὴν ἁρμὴν ὑπὸ θείᾳ Ρωμαῖοι δὲ τὸν κὰρς ἑωρακότες ὑπόμαχον, τῷ τε θείᾳ αὐτὸν δυνάμιν, τὰ νῶτα τοῖς βαρβάροις ἐγύμνουν, καὶ πρὸς τὰ ἀναπεπτοίτων χωρία. οἱ δὲ πέρσαι τῇ παλιῴξει χρησάμενοι, ἐπεὶ τὸ Ρωμαϊκὸν ἵππον κεκμηκὸς ἀνέωρον, ἔκ τε τῆς σωτονίας τὰ δρόμα, ἔκ τε τῆς χαλεπότητος τοῦ πρὸς τὸ δυσάναντες τὰ ὀχυρώματα καταφυγῆς, ἀρρενικῶς ὑπεστήσαν, καὶ πολεμίως ἔσαν τοῖς Ρωμαϊκοῖς κεραΐζουσι, καὶ μόλις ἐπὶ τὸν χάρακα ἐπανήκον Ρωμαίοις οἱ βάρβαροι ζωεχώρησαν. ἐν τούτοις ὁ πόλεμος ἐπεπέρασο, καὶ μετοπώρα παρενέκυπτεν ὥρα.

Ariulphus læuo in hostem se incitant, oppositisq; à fronte aciebus prævalent. Cursius, quòd Ioannis fœlicitati inuideret (pro summa nimirum gloria adipiscenda certaturo) manus nō conferebat. Persæ itaque, metuentes, ne aduersarij validius incumberent, retrocedebant. Cum Romani Cursium conflictu abstinere cōspicati, barbaris terga dant, & ad loca accliuia se penetrant. Persæ fugientibus inhærentes, cum Romanum equitatum ex continenti cursu, & difficultate ad ardua, munitaque locorum euadendi defatigatum cernerent, premebant viriliter, maximam eorum partem ita dissipantes, vt ad castra se recipere vix possent. Hic pugnæ exitus fuit, & autumnus iam aduentabat.

CAPVT X.

Mauricij, & Constantinæ Augustorum nuptiæ magnificentissimæ. Ciuitatis publica lætitia, gratulatióque.

Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τὸν πατέρα τὸν Παῦλον ὑπὸ τῷ αὐλῷ βασίλειον λαμπρῶς καὶ θεοφανῶς εἰσεδέξατο, ἔναγχος ὑπὸ τὸ Κωνσταντίνου ἄστυ γενόμενον. καὶ νυμφίος τῇ ὑστεραίᾳ ὁ βασιλεὺς πομπεύεται. τὸν γὰρ Ἰωάννην τὸν τῶν ἱεραρχικῶν ἐξηγούμενον θρόνων ἐς τὸ ἀνάκλορον εἰσκαλεσάμενος, ἐν τῷ μεγάλῳ θαλάμῳ

IMperator patrē suum Paulum, qui nuperrimè Constantinopolim venerat, honorificè ac splendidè in palatium accepit, seque postridie sponsum in pompa exhibuit. Accito enim Ioanne Patriarcha, in magno thalamo, iuxta aulam eiusdem palatij amplissimam, cui Augustali nomen est, rogat, vti precibus fausas fortunatasq;

τῷ θεὸς τῇ μεγίστῃ τῶν βασιλέων αὐλῇ (αὐγουστᾶν δ' ἄρα ἔτυχε καλουμένην) ἠξίωσε τῆς ἐκ τῶν κρειττόνων τυχεῖν ζωοποιήσεως, διὰ τῆς πρὸς τὸ θεῖον τῶν ἱερέων ἐντεύξεως, ὅπως αἴσια τῷ βασιλεῖ τὰ τῶν γάμων συμβαίη ἐπίχειρα. ὁ δ' ἱερεὺς τὸ βασιλικὸν ἐθεράπευσε βούλημα τῇ πρὸς τὸ θεῖον ἱκετείᾳ· καὶ τῶν χειρῶν τῶν βασιλέων ἑλόμενος, ζωπυρεῖ ἀλλήλοις. εὐκλεέσι τε προσφθέγμασι τὸν τῶν αὐτοκράτορος κατηυφήμησε γάμον. ναὶ δὴ καὶ τὰς κορυφὰς τῶν βασιλέων τοῖς σεφάνοις καθιδρυσετῶν τε θεανδρικῶν μυσηρίων μετέδωκεν, ὡς ζώπυρος τοῖς θρησκεύσι τὸν παναγῆ τοῦτον, καὶ ἀκίβδηλον πίστιν. εἶτα μετ' ἐκεῖνο εἰσέφρησαν δὴ τὸν βασίλειον παστάδα, οἱ τῆς κορυφαίας τῶν ἀξιωμάτων φειλαμπόμενοι, ἧς καὶ γονεῖς ἐπικαλεῖν βασιλεῖς οὐκ ἀπηξίωσεν, ἀντὶ πορφύρας ὥσπερ καλλομένους τὴν εὔνοιαν. ἕτοι φωταυγὴς τῷ βασιλέως γιγνόμενοι, ἐν τοῖς προπυλαίοις τῶν βασιλείων ἐλιπάρουν τῆς εὐφημίας τὸν νυμφίον, τὸν καίσαρα, δὴ θρόνῳ καθίσαντα, δὴ φαίνεσθαι τοῖς στρατεύμασι, καὶ γαμήλια δῶρα τοῖς ὑπηκόοις χαρίζεσθαι. ἡ δὲ παστὰς ἡ βασιλεία, μεγαλουργῶς ἐκεκόσμητο. ἐν τῷ φειδόλῳ τ πρώτων μεγάλων τῶν βασιλέων ζηκῶν, χρυσῷ, καὶ λίθοις ἀγερώχοις κατακοσμῶ. ναὶ μὴν καὶ ἀλουργῆς ἱμαλίοις βαφῆς δόσποιν Τυρίας μεγαλομίτου φειπόρφυρος ἦν. ἡ δὲ τιθεείας πῆς ἡ παρθένος ἡ νύμφη προηγεῖτο τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸν γαμήλιον

natasq; sibi nuptias à beneuolente numine precetur. Ille Imperatoris voluntatem officiosè complexus, vota concipit, & vtriusq; apprehensa dextera, eos connubio iungit, coniugibusque optabili affatu bona omnia à Deo exoptat; capitibus quoque amborum coronas imponit, & mysteriis eos Dei, hominisque (vt nobis sinceram, sanctissimamque fidem colētibus fieri consuetum est) impertit. Posthæc clarissimis honoribus eminētes, quos etiam Imperator parentum appellatione dignabatur (qui scilicet beneuolentiam illi, amoremque patrium præstarent) eos in geniale cubiculum deduxerunt. Hi eundem & sponsum, & Cæsarem rogabant bonis precibus vehementer, vt ad propylæa palatij è throno sese militibus gratulaturis in conspectum daret, & congiarium nuptiale in illos conferret. Iam verò thalamus imperatorius magnificè exornatus visebatur. In circuitu siquidem primorum, & magnorum illorum Imperatorum simulachra, auro & lapillis conspicua apparebant, parietesque velamina è purpura Tyria, tinctura optimæ ac pretiosissimę vestiebant. Tiberij autem filia, virgo & sponsa, Imperatorem in solium nuptiale, subtilibus tex-

θρόνον, ὡς ἐν παραβύστῳ ὄσον ἔπω ὀψομένη τοῖς δήμοις, τῶν λεπτῶν ὑφασμάτων ἀθρόον διαστελλόντων ὡς ἐν ζωθήματος. παρῆν δ' ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν παστὸν παραγίνεται, ὑπὸ πολλῶν λαμπομένων ἀνδρῶν φωτὶ φανῶς προπεμπόμενος καὶ οὗ αὐτὸν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς προπετάσμασι πομπεύσας τε ἅμα τοῖς θεαταῖς τὴν βασίλειαν, καὶ προπύξας. παρῆν δ' ὁ τῆς βασιλέως νυμφεύτης (εὐνοῦχος δ' ἄρα ἦν τῆς αὐτοκράτορος) μαργαρίτης ὄνομα αὐτῷ, ἀνὴρ φοβερὸς ἐπὶ ἐν τῇ ἑστίᾳ τῆς βασιλέως. ἡδὲ βασίλεια ἐξανέσχε τοῦ θρόνου, τὸν γαμέτην τὸν βασιλέα περιῴσουσα, ἀνεκραγόντο οἱ δῆμοι ὑμέναιον. ὁ δὲ νυμφαγωγὸς κύλικι οὐ νυμφίᾳ, ὁρώντων τῶν δήμων ἐφιλοφρονήσατο. ἐθέμις γὰρ οὐ ἐπιθέσθαι στεφάνους. ἐ γὰρ ἰδιῶται ἐτύγχανον ὄντες οἱ νυμφεύόμενοι· ἤδη γὰρ τοῦτο τῷ βασιλικῷ ἀξιώματι προκατείληπτο. τοῦτο μὲν δῆτα τῇ προπαρασκευῇ. ἡ δὲ πόλις ἐπανηγύριζεν ἐν ἡμέραις ἑπτὰ, ἀργυρέοις τε ἐστεφανώτο σκεύεσι· καὶ λαί τε γὰρ πίνακες, καὶ λεκανίδες, καὶ κυλίχναι, καὶ τρυβλία, μαγίδες τε, καὶ κανᾶ, πλεῖστος Ῥωμαϊκὸς διεκέχυτο. τρυφή τε χρυσέου κόσμου, τὰ οἴκοι μυρίεα. θέατρον δὲ τοῦ βλομένου πάντες ἑστιῶσι τὰς ὄψεις αὐλοί τε καὶ σύριγγες, καὶ κιθάραι περιελάλουν ἀμφίενον ὁμοῦ καὶ ἐπαγωγόν· πολλοί τε τῶν θαυματοποιῶν παρημέρουν τὰς

tis, variè picturatis de industria exornatum, vt in abdito, mox à populo conspicienda præcedebat. Illico Imperator à compluribus candidatis honorificè deductus ingreditur, & in locum editum, peristromatis illustrē, tum vt Augustam spectantibus, ceu in pompa ostentaret: tum vt eam complexu foueret, ascendit. Et aderat, cuius munus sponsam deducere, eunuchus quidam Imp. Margarites nomine, aulicorum non postremus. Honoris ergô Imperatrix, venienti marito Imperatori assurrexit. Tum spectatores hymenæum exclamare. Hîc nymphagogus ille palâm sponsis pateram meri plenam vultu iucundo porrigit: nam serta iisdem imponere non licebat, quòd priuati non essent; & istuc ipsum iam imperatoria maiestas anteuerterat. Hæc igitur die altero, vt diximus, acta sunt. At ciuitas vniuersa diebus septem continuis ferias agitare, & honoris caussa vasis vti argenteis; discis, inquam, patinis, patellis, cantharis, trullis, quadris, & canistris, quæ tum Romanorum diuitiæ proferebantur; deliciæque ornatus aurei, domestici thesauri theatrum quoddam erant planè quibus suis oculos pascere volentibus, Tibiis, & fistulis, & citharis ad remissionem, & oblectationem animi omnia circumstrepebant, multiqué præstigiarum artifices ludicris suis totos

ζφῶν αὐτῶν ἐυτραπελίας τοῖς φιλοθεάμοσιν ἐθριάμβευον. οἵ τε ἐπὶ σκηνῆς λοιδορούμενοι, οἷς ἂν ἐθέλοιεν, μετὰ μεγίσης ἀμίλλης τὰς γελωτοποιὰς δραματουργίας, οἷα πρὸς αὐτοσχεδίαίς πνὸς ἐπιγράμματος ἐπεδείκνυντο. ἱππικοί τε ἐπλήρουν ἀγῶνες. καὶ ὁ βασιλεὺς ἑστιᾶτο ἐν τέλει, ἐν τῇ τῶν βασιλέων οἰκίᾳ. καὶ ἔτως ὁ πρῶτος ἐκεῖνος καπηλεῖος τὸν γάμον.

tos dies spectandi cupidos detinebant. Alij in scena, hominum quorum libebat vitia carpentes, perstudiosè ridicula dramata, velut seria quædam, & grauia exercebant. Insuper ludi equestres committebantur, & Imperator magistratus in regiam ad epulas inuitabat. Atque isto modo splendidæ illæ nuptiæ finem acceperunt.

CAPVT XI.

Incendium in foro, sub initia imperij Mauricij. Miraculum de concha Glyceriæ martyris. Paulinus præstigiator in crucem agitur: filio caput amputatur.

Ἐπεὶ δὲ τὴν ἰσορίαν ἀναγραφόμενον τὰς ἐπισήμους τῶν πράξεων, πάντα προθύμως ἐς μέσον προτίθεσθαι, ἄγε δὴ φέρε καὶ τὰς δυσχερεστάτας τύχας τοῖς φαιδροτέροις ἐμμίξωμεν. ἤρξατο ἀρχομένῳ, ἐν τῷ λεγομένῳ Φόρῳ (πρίλαμπρος δέ ἐστι χῶρος τῆς πόλεως) φλόγες μανόλεις πυρὸς ἐνεπέμπρων τὴν ὥραν καὶ ἄσεσι, καὶ θερμαίνειν καὶ παμφάγε πυρὸς ἐχ οἷόν τε ἦν τὸν ζυμόν. ὀψὲ δὲ ὑπομαλάξασι τὸ πῦρ οἱ τῆς πόλεως, ῥείθροις χρυσοῖς ὥσπερ ἰσθμοὺς κήσαντες αὐτὸ τὸ ἀμίλικτον· μεγάλη γὰρ ἐτύγχανεν ἔσα ἡ ῥύμη καὶ πνεύματος, ὡς μικρᾶς δεῖν τῆς αἰθάλης μεγαλήψεσθαι ἅπαν τὸ πόλισμα. Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν ἐνιαυτὸν πανλῖνός τις, ἀνὴρ τῶν οὐκ ἀσήμων τῆς

QVoniam verò, insignia quæque in medium afferre, historiæ scriptori propositum esse nôrunt omnes, agedum etiam tristissimum casum lætioribus intexamus. Vere se aperiente, in Foro, quod appellatur (est autem hic locus Constantinopoli nobilis) flamma furens vrbis elegantiam corripuit, nec ignis omnia consumentis rapida vis cohiberi potuit. ciues serò tandem flammâ velut aureo flumine mitigant, & rigorem eius implacabilitatemque quodammodò expugnant: sæuiebat quippe ventus, vt fauillæ tota propemodum vrbe volitarent. Eodem anno Paulinus quidam, ciuis haud obscurus, & doctrina liberali instructissimus, qui animam suam

πόλεως, πλήσης παιδείας μετειληφώς, ὅπι τὸ τῶν γοήτων βάραθρον τῷ ψυχλῷ κατωθήσας, καταφωρος γίνεται· ὁ δὲ τῆς ἐλέγξεως τρόπος τῶν παρασοξολογημένων λόγων καθέστηκεν ἴδιος. λέξω δὲ τέτον, πάνυ καθεστηκότα θαύματος ἄξιον. ἀργύρεος λεκανίς τις ὑπῆρχε τῷ γόητι, δι' ἧς τὰς τῶν αἱμάτων χύσεις σωήθροιζεν, ὁπόταν τῆς ἀποφατικαῖς προσομίλοι δαιμόσι. ταύτην τὴν λεκανίδα θαπωλεῖ ἄργυρον ἐμπορευομένοις ἀνδράσιν, οἱ μὲν ἂν ἔμποροι τὰς τῆς λεκανίδος ὕλας ἀποδόμενοι τῷ πωλήνῳ, μετακχωρεῖν ἐνεχείρουν τὸ σκεῦος, ἢ πρὸ τῶν θυρῶν ἑαυτῶν οἰκίσκῳ ταύτην προτίθεσαν, ἔξεσίαν διδόντες ὠνήσασθαι τῷ βελομένῳ πάντι. ἐδέησε πίνυ τὸν ἐπισκοπεῖα τὴν πόλιν ἡράκλειαν, ἣν πρόσθεν οἱ πάλαι ποτὲ κατωνόμαζον, κατ' ἐκεῖνο καιρὸν ἐς βυζάντιον θαπρεύειν. καὶ θεασάμενος πρὸς ἐκπάγλοις ἡρτημένην τὴν λεκανίδα τῷ γόητι, ταύτην ὠνεῖται προθύμως, καὶ ἀπεδημήσας ἄσε, πρὸς τὸν ἑαυτοῦ θρόνον ἐπάνεισιν. ἐπεὶ δὲ τὰ θεότευκτα μύρα γλυκερίας τῆς μάρτυρος χαλκῆ τῆς λεκανὶς ὑπεδέχετο, αἰδοῖ τε σεβάσματος ὁ ἱερεὺς ὑπαλλάττει τὰ σκεύη. καὶ τὴν μὲν χαλκῆν ἀφαιρεῖται τῆς ἱερωσύνης ἐκείνης λατρείας, τὴν δὲ ἀργυρᾶν δεξαμένην προεσήκατο τῶν θεορρήτων μύρων.

in barathrum præstigiarum, incantationumq; demersérat, deprehenditur, Modus quo sceleris huius compertus est, plurimum admirationis habet, quem exponemus. Erat venefico huic peluicula ex argento, ea hostiarum, quas dæmonibus sacrificabat, sanguinem excipere solebat, quoties eorum colloquio vti liberet. Hanc pretio vendit argentariis; emptam illi præ foribus domunculæ suæ venalem proponunt. Eo ipso tempore Antistiti Heracleæ (quæ olim dicta est Perinthus) Byzantij commorari necesse erat. Is venditionis causſa forte suspensam malefici peluim cõspicatus, eam percupidè mercatur, & ad sedem suam reuertitur. Quia verò diuinitus stillans vnguentum, siue oleum de ossibus S. Glyceriæ martyris ænea peluis etiamnum excipiebat, Episcopus rei tam venerandę reuerentia contactus, vascula cpmmutat, & à cultu sacratissimo ęneum remouens, argenteum cœlesti stillicidio supponit. Ex eo operum mirandorum riuus desinit; fons gratiæ euanescit: non prodit publicitus vim suam martyr; beneficium retrahit: donum aufert; sibiqúe legem indicit, propter detestandum excipulum vnguẽto in posterum non scaturire. Sanè quod purum est, non debet impurum contingere: vt aliquid externæ erudi-

ἐντεῦθεν ὁ ποταμὸς ἀποπαύεται τῶν ῥευμάτων, καὶ ἡ τῆς χάλκης πηγὴ κατακρύπτεται, ἡ ἡλικιάδου τὰς δυνάμεις ἡ μάρτυς, συστέλλει τὸ χάλκισμα, ἀφαιρεῖται τὸ δῶρημα, καὶ νομοθετεῖ, διὰ τὸ μῦσος μὴ πηγάζειν τὸ μύρον. τῷ ὄντι γὰρ τὸ καθαρὸν ἢ μὴ καθαρὸν ἡ ἡμῖς ἐφάψαθαι, ἵνα καί τι τοῦ ῥεύματος παιδείας πρόσφορος ἐνείρῃ τοῖς διηγήμασι. τότε δὴ ἀπὸ συχνὰς γιγνομένης ἡμέρας, καὶ τῆς συμφορᾶς ἀπίφανοῦς γιγνομένης τῇ πόλει, πρὸς πένθος ὁ ἱερὸς ἐτράπετο, ὀδύρεται τὸ πεπονθός, θρηνεῖ τῶν ῥευμάτων τὴν ἐγκατάλειψιν, ἀνακαλεῖται τὸ χάλκισμα, τὴν ζημίαν ἡ φέρει, τὴν αἰτίαν ἀπιζητεῖ, τὴν αἰσχύνην ἡ καρπεῖ, καὶ ὡς αὐτῷ ὁ βίος ἄβιος, χηρεύσης τῆς ἐκκλησίας τοῦ ῥεύματος. διὰ τοι τοῦτο νηστείαν, καὶ προσευχὰς καταβάλλονται, στρατεύονται δάκρυα, συμμαχοῦσιν οἱ συναγμοὶ, πανύχιοι δεήσεις ὁ πάλιζόντες, καὶ πάντα συνέρχονται, ὁπόσα δύνανται λύπην μεταβαλεῖν πρὸς τὸν ἔλεον. τοίνυν δὴ καὶ τὸ μῦσος ἀποσφαγὲν τοῦ καλῶς, καὶ τὴν ἄγνοιαν δικαίως οἰκτείραντος, γίνεται κατ' ὄναρ τῷ ἱεροποιῷ τὴν πόλιν κατάδηλα τὰ περὶ τὴν λεκάνην βδελύγματα. ὁ μὲν οὖν ἱερὸς ἐξεζήτει παράσημα τοῦ ἱεροῦ τὴν ὠνηθεῖσαν λεκάνην, καὶ ἐν μέσῳ τὴν χαλκῆν ἐγκάμενος, προτίθησι τῷ σεβάσματι, ὡς ἀγνὴν, ἐκ πεσσβύτιδα λάτριν, οἵα παρθένον τινα καὶ ἄχραντον βδελυρᾶς γοητείας. καὶ δὴ τὰ

eruditionis narrationi commodè interseram. Hoc cum diebus compluribus euenisset, calamitatemque rumor per ciuitatem dissipasset, Episcopus se se in luctum dat, & quod fiebat lamentatur: effectorum supra naturam interruptionem deplorat; donũ reposcit; detrimentum non sustinet; caussam indagat: dedecus indignatur: Ecclesiaque re tam admirabili viduata, vitam sibi vitalem non putat. Igitur ieiunia, & comprecationes instituuntur: profunduntur lacrymæ; ducũtur gemitus: totæ noctes in deo suppliciter rogitãdo ponuntur: cõiunguntur; omnia, quæ irã eius conuertere in misericordiã possunt. Cum itaq; Deus & execrandũ illud scelus iure auersaretur, & ignorantiã iustè miseraretur, Episcopũ de abominandis sacris in pelui illa factitatis per quietẽ monet. Ille nil moratus, peluim argenteam templo subducit, illatamque in medium æneam, perinde vt casam, & antiquam famulam, & virginem aliquam incorruptam pro execranda præstigiatrice venerabili monumento rursum subiicit. Statim sese miracula denuo effundunt, oleum depluit, beneficium scaturit, donum profluit, lacrymæ inhibentur, luctus præ-

ciditur, triſtitia fugatur, piaculumque deteſtabibile perinde vt in columna inciſum cognoſcitur ab omnibus, & peluis ænea poſtliminio gloriam ſuam recuperat. Paratus eſt enim Deus tribuere miſericordiam piè ſupplicantibus. Epiſcopus in vrbem imperialem reuerſus, venditoreque peluis illius ab argentariis exquiſito, & inuento, ad Ioannem Patriarcham adit: rem totam à capite arceſſens, ei commemorat. Patriarcha exclamare, indignum facinus, auresque auertere; è veſtigio in palatium abire, & ſibi cognita Imperatori nuntiare. Mauricius ad fontes capite puniendos aliquanto languidior erat, cum eos reſipiſcentia, quam ſupplicio ſanari æquius arbitraretur. Sed Patriarcha admouere ſtimulos, & libertate Apoſtolica poſtulare ad rogum, qui à fide defeciſſent: proferreque illam Pauli ſententiam ad verbum, *impoſsibile eſt enim eos, qui ſemel ſunt illuminati, qui guſtauerunt etiam donum cæleſte, & participes facti ſunt Spiritus ſancti, guſtauerunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutes q; ſæculi venturi, & prolapſi ſunt, rurſus renouari ad pœnitentiam, rurſum crucifigentes ſibimet ipſis filium Dei, & oſtentui ha-*

ἑαυτίκα ὀπιφαίνονται αὖθις τὰ θαύματα, καὶ καταμειξέλαι μύρον, βλύζει τὸ χάρισμα, πηγάζει τὸ δώρημα, τὸ δάκρυον ἐλλεται, τὸ πένθος ἐγκόπτεται, τὸ σκύθρωπὸν ἀφαλύεται, τὸ βδέλυγμα ἐηλιτεύεται, καὶ πάλιν τῷ ἑαυτῆς ἀειδάλλεται φόξαν. ἔπιμος γὰρ οἰκτειρῶσα θεὸς, εὐσεβῶς πεδεομένοις. ὁ μὲν οὖν ἱερεὺς ὀπὶ τὸ βασίλειον ἐλθὼν πόλισμα, τίς τε ὁ πεπεσακὼς τῷ λεκανίδα ὑπὸ τῶν ἐμπορευσαμένων μεμαθηκὼς, ὀπὶ τὸν ἱεράρχλω ἀφικόμενος ἰωαννίλω, πάντα τὰ συγκυρήσαντα ἀνατίθεται. ὁ μὲν οὖν ἰωάννης δεινοπαθήσας ὀπὶ τοῖς διηγήμασι, καὶ φέρειν οὐκ ἔχων τῷ ἀκοῷ, ἀθρόον φοιτᾷ πρὸς τὰ βασίλεια, τῷ τε αὐτοκράτορι τῶν ἱερηθέντων αὐτῷ μεταδίδωσι λόγος. ὁ μὲν οὖν μαυρίκιος νωθρότερον πως πρὸς τὸν φόνον τῶν ἠτυχηκότων ἐώρα. ἦν δὲ μείζω γὰρ μελαμέλῳ μᾶλλον, ἢ ζημία τοὺς παραπεπωκότας ἰάσασθαι. ὁ δὲ ἱεράρχης ὑπερασπίζει τῷ ἔνσασιν, ἀποστολικώτερον ἐπάγόμενος πρὸς τοὺς ἀφεστηκότας τῆς πίστεως παραδόδοσθαι, ὀπὶ στόματος τὰ ξ πάλιν προφερόμενος ῥήματα, φάσκων ὀπὶ λέξεως ἔτως· ἀδύνατον τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύματος ἁγίου, καὶ καλὸν γευσαμένους θεοῦ ῥῆμα, δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυ-

τοῖς τὸν ὑὸν τοῦ θεοῦ, καὶ παραδείγματα τίζοντας. γῆ γὰρ ἡ πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐρχόμενον πολλάκις ὑετὸν, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὔθετον ἐκείνοις, δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας παρὰ τοῦ θεοῦ· ἐκφέρουσα δ' ἀκανθας, καὶ τριβόλους, ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγὺς, ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν. γίνεται τοίνυν τὸ βασιλικὸν ἀδρανέστερον βούλημα, καὶ κρατεῖ ὁ ἰωάννης τοῖς λόγοις. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ δικαστήριον συγκροτεῖται, καὶ οἱ γόητες ἀνετάζονται, καὶ καταδίκῃ ἀμεταπλάκητοι ἀφύκτῳ, τοῖς κόλασιν ἐξεδίδοντο. ὁ μὲν δὴ παυλῖνος ἀνασκολοπίζεται ξύλῳ στερρῷ, τῷ τοῖς τὸ ἄνωθεν κεχωσμένον ἀκρόρειαν, ἐνέρσῃ τε τούτῳ ἅμα τῷ φάρυγγι σὺν ἐν τῷ τραχήλῳ ζρονδύλοις ἀπαγχονιζόμενος ἀπεπνίγετο, ἕως τε τὸν ἀσεβῆ καπνοῦ ἀπέψατο βίον, τοῖς θεαμένοις τῷ ἀποπνιγῆ τοῦ παύλου. ἰὼ γὰρ μεταβολὴ τῷ ὑῷ τῆς βδελυρᾶς, καὶ ἀνοσίας τῶν γοήτων καὶ μαγγανείας.

tui habentes. Terra enim ſæpe venientem ſuper ſe bibens imbrem, & generans herbam opportunam illis, à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo. Proferens autem ſpinas ac tribulos, reproba eſt, & maledicto proxima: cuius conſumatio in combuſtionem. Hac oratione Ioannes voluntatem Imperatoris inflexit. Die proximè ſequenti iudices coguntur; præſtigiatores legibus interrogati, ſententia irreuocabili ad pœnas deduntur. Paulinus in palum, ſeu ſtipitem robuſtum tollitur, cuius ſumma pars diffiſſa hiabat. In eum hiatum collo inſerto ſtrangulatus expirat. Sic ille vitam impiam finiuit, cum prius filio caput reſcindi aſpexiſſet; quem ſibi in nefariis, & impiis impoſturis, carminibuſque magicis diſcipulum atque ſocium aſciuerat.

CAPVT XII.

Aphumi castellum à Persis, Acbas à Romanis oppugnatur, & à Persis superuenientibus liberatur. Ingens terræmotus imperio Mauricij adhuc recenti, eiusdemq; consulatus, & in populum liberalitas. Ioannis ducis exauctoratio.

Ὁ δὲ τῆς μηδικῆς στρατιᾶς δυνάμεως τὸ ἀφέμων περικαθήμενον φρούριον, ἐπειρᾶτο ἑλεῖν. ὁ δὲ Ῥωμαϊκὸς ταξίαρχος τὸν πυθόμενος, ἦκε πλησίον τοῦ νυμφίου, καὶ τὸ ἀκβᾶς ἐπιχείρει αἱρήσειν. δύσληπτον δὲ τυγχάνει τὸ ὀχύρωμα, καὶ πρὸς πολιορκίαν ἀκαταγώνιστον. ἐπικάθηται δὲ τὸ φρούριον ἐπ' ὄρους αὐχένα, ἀμφοῖν δὲ τοῖν λαγόσιν ἐστὶν ἀμφίκρημνον. τὸ τε φρούριον τῷ μεγάλως κοιλαίνεται φάραγξιν, ὡς μίαν εἶναι λοιπὴν συμβαίνειν τὴν ἀπὸ μέτωπον εἴσοδον, τειχιζομένην στεγανῶν λίθων σωρήκαις. ἐπεὶ δὲ οὗτοι ἐν τῷ φρουρίῳ ὁ στρατηγὸς ἐπετίθετο, ἀπὸ τῶν στεφάνων δᾷδας φρυκτωρίας ἐξῆψαν οἱ πολιορκούμενοι, ὅπως παραδηλῶντες ὁ κίνδυνος τοῖς ἀμφὶ τὸν καρδαριγᾶν γλιχομένοις παρασήσασθαι τὸ ἀφέμων. πιαύτας γὰρ τοῖς δ' ἀκβᾶς σωρήκας ὁ τῶν περσῶν κατεκάλεσε στρατηγός. Τὸ δὲ περσικὸν ἀναλαμπάσης ἡμέρας ἀπὸ πρώτης ἕως συντεταγμένον τοῖς Ῥωμαίοις ἐφέρετο, τῶν τε ἵππων ἀποβαίνοντες τῆς μάχης ἀπήρχοντο. καὶ τῷ συνεχεῖ τῆς βολῆς οἱ βάρβαροι Ῥωμαίων ἐκράτησαν. συνέχεαν γὰρ τὰς ὄψεις ἀνιπάλλων ταῖς ἐκπομπαῖς τῶν βελῶν. τοξοφόρον γὰρ τὸ ἔθνος, καὶ δεινάμεις αὐτῷ τὸ κατάπτερον τοῦτο ἀκόντιον. τῶν δὲ Ῥωμαίων συγκεκλεισ-

CAEterùm Persarum ductor Aphumos castellum circumsidens, id expugnare incipiebat. Re comperta, Romanus dux Ioannes ad flumen Nymphiũ procedit, castellumque Acbas contrà recipere molitur: quod quidem quia naturà munitum, captu fuit difficile, & obsidione inexpugnabile. Situm est in iugo montis, ab vtroque latere præcipitium habet, & altis vallibus cingitur, vt vnicus à fronte ingressus sit reliquus, & is solido de lapide extructus. Vbi Romanus locum hunc adortus est, obiesi in pinnis murorum faces accendunt: significantes iis qui cum Cardarigano Aphumos premebant, quanto in discrimine versarentur. De huiusmodi namque signo cum Acbasianis Persarum duci conuenerat. Persæ die albescente, instructis ordinibus Romanis superueniunt, & ex equis se deiicientes, pugnam auspicantur, sagitta-

μένων ἔν τινι χώρῳ ὄρος, καὶ παραθλιβομένων ὥσπερ ὑποπιεζούσης αὐτὰς τῆς ὑπιθέσεως, πολλοὶ τῶν μαχίμων ἀφήλαντο ὑπὸ κρημνῶν καὶ ὑποβλέποντες πρὸς τὸν ποταμὸν τὸν νύμφιον. ὁ γὰρ ἀνεφίκτῳ βάθει ἀπηώρηκε ἡ καθάδυσις. ἔνιοι δὲ ἥλωσαν ὑπὸ τῶν βαρβάρων. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς ὑπωρείας καὶ ὄρους τὴν κάθοδον ποιησάμενοι, ὑποδεξάντες τὸν κίνδυνον, ἐκ κατ' ἐλπίδας ἐσώζοντο, καὶ διαπεραιωθέντες τὸν νύμφιον ποταμὸν, εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν στρατόπεδον σώζονται. καὶ δὴ διελευθόντων ἐνιαυτῷ, ἦρος ἀκμάζοντος, καὶ κατακοσμοῦντος τὴν γῆν, ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ τῶν ἐγκαινίων ἡμέρᾳ τῆς πόλεως (πρῶτον δὲ τοῦτο ἔτος τῆς βασιλείας καὶ αὐτοκράτορος) πάντα γῆς ἀνεφύτησε, καὶ μέγιστος σεισμὸς ἐνεδήμησεν, οἷα τῆς γῆς παρασκιρτώσης ἐκ πυθμένων αὐτῶν· τὸν δὲ λόγον ἐκδίδαξαι, τῷ γὰρ παρεληλύθη, οὐκ ὀλίγα ἄθλα φέρει τότε περιλοσόφηται, καὶ εἴτῳ λέγων πιθανὸς φανεῖται, ἐπαινείσθω τῆς εὐφυΐας. εἰ δὲ μὴ, τῷ γε πατρὶ ὑποπεμπέτω βεβαίωσιν τὸ δόγμα. πεντεκαίδεκα ἡμέρας κλινούσης, ἐδύνειτο τὸ κέντρον. καὶ ὁ φόβος ἐξάπτοντος ἰῶ, ὡς καὶ οὐ δυνάμενος ὑπομένειν τὰς δόξας ἀθρόον μεταπάλλεσθαι πρὸς τὸ ζῶφρον. δίκλω παίδων ἐν παιδιᾷ κύβων, ἀφικόμενος ἐξαπιναίως τῷ παιδοτρίβῃ,

gittarumque imbre cœli aſpectum adimentes, ſuperiores euadunt. Eſt nimirum gens ea arcui dedita, & iniaculis pennatis robur eius virtuſque conſiſtit. Romanis autem in montis parte concluſis, & coarctatis (vtpote vrgẽtibus aduerſariis) multi milites, quà mons Nymphium flumen reſpicit, quod minor ibi eſſet altitudo, præcipites deſiliebant. Alij à barbaris capiebantur. Aſt qui ad crepidinem montis ſe præcipitauerant, vitato periculo, ſalui (quod non ſperarant) traiecto fluuio, ad Romanum agmen ſeſe recipiebãt. Anno hoc elapſo, verna tempeſtate iam procedente, & humum gramine, arbores frondibus induente, encœniorum, ſeu dedicatæ vrbis anniuerſario die, primo adhuc anno poſtquam Mauricius iniuit, paſſa tellus quod ſolet, concuſſu atrociſsimo, velutiſi ab imis ſedibus exiliret, Conſtantinopoli quaſſata eſt. Cauſſam adducere nihil attinet, cum de ea Stagirites pluribus philoſophatus ſit. Quæ ſi cui probabuntur, auctoris ingenium commendet: ſin autem, ea dogmata ſuo ſibi parenti placere ſinat. Igitur ſole occumbente, ipſum centrum, ſeu media terræ concutiuntur, & immenſus timor animos peruadit; vt etiam qui equarum in morem libidinum furiis agitarentur, icti metu, repente

τό τε παραπέτασμα, τὸ πρὸ τῆ γυμνασίᾳ τῶν ἱππικῶν ἀγωνισμάτων (ὃ δὴ σύμβημα τῆς ἱλαρίας ἐτύγχανεν ὄν) προαιρεῖται διὰ τὸν ἀδόκητον κίνδυνον. ἅπαντάς τε συνέβαινε πρὸς οὖν ἱερὰς σκηνὰς ἐντρομίζεσθαι, ὀρρωδοῦντας τὸν θάνατον. Δεύτερον ἔτος τῆς μαυρικίου ἡγεμονίας, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ χειμῶνος ὥρᾳ ὑπατος ἀναγορεύεται· καὶ πελθὰς τὸν βασίλειον δίφρον, ἐπιφανέστατος ἦν. ἦγον τὸν βασιλέα οὐχ ἵπποι, οὐχ ἡμίονες, οὐκ ἐλέφαντες· ἄνθρωποι δ' ἄρα τὸ τιμιώτατον χρῆμα καὶ ὄνομα. ἐπεὶ δὲ ἐπέβη ὁ δίφρου, κοινωνὸν τῶν ἑαυτοῦ θησαυρῶν τὸν ἰωάννην ἐποιήσατο. οἱ δὲ τοῦ ἀστέος τῆς βασιλικῆς εὐδαιμονίας μετειληφότες, κατεκελάδων ὕμνοις τὸν καισαρα χρυσῆς ἑορτῆς οἷα καταλαμπόμενοι καὶ θειαννόμενοι αὐτοῦ. τῷ δ' ἐνιαυτῷ τούτῳ ἐνιαυτῷ, ὁ μὲν ἰωάννης τὰς ἡνίας τῆς στρατηγίας ἀφῆκε, οἷα τοῦ περσικοῦ ἀναπαγωνίσματος καθεστῶτος, καὶ πρέπον κρίνοντος τὸν πόλεμον κληρωσαμένου ὁπλίτου.

ad pudicitiam se se darent. Non secus quam à pueris in ludo tesserarum, pædotriba nec opinato interueniente, ante equestria certamina parapetasma seu velum (hilaritatis eorum signum) propter inexspectatum periculum aufertur. Et impendentis formidine exitij templa vniuersi concursabant. Agebatur annus Mauricij secundus, cum hyeme consul creatus, conscenso curru imperatorio, summè conspicuus erat: quem non equi, non muli, sed homines (res, & nomen honoratissimum) trahebant. Curru conscenso, ciuibus amplissimũ congiarium dedit; qua de caussa illum laudibus extulerant, vt si dies festus aureus illuxisset, eosque lætitia perfudisset. Hoc anno ingrediente, Ioannes ducis loco mouetur, vt qui Persis, quanquam in maiore belligerandi commoditate, nesciret resistere.

CAPVT XIII.

Philippicus Imp. sororius Prætor orientis decernitur. Eius expeditiones. E Persidereduntes Romani, via aberrant, & extrema siti cruciantur. Captiuos vtriusque sexus interficiunt. Pueri seruati, moriuntur siti.

Φιλιππικὸς δὲ αὐτανίστατο, καὶ στρατηγὸς ἀναγορεύεται ὑπὸ τῶ αὐτοκράτορος, ἀνὴρ δεξιὸς, ἐ βασιλικῆς συγγενείας ἐγγύτατος· γαμέτης γὰρ ἐτύγχανεν ὢν γορδίας ἀδελφῆς τῶ αὐτοκράτορος. ὁ μὲν οὖν στρατηγὸς μετὰ τὴν χειροτονίαν ὑπὸ τὸ μονόκαρτον γιόμενος, τῶ αἴσιμα ὄρυς πλησίον ἔτω λεγομένυ, χάραξα διεγράψατο, καὶ ἄνδρας ὑπὸ στρατείαν ἐνήθροιζε. μετοπώρυ τε ἀρχομένυ, παρὰ τὸν τίγρι ἀυλίζεται. καὶ πλείοσις χρησάμενος χάραξιν, ἦκεν εἰς χῶρον καρχαρωμὰν ὀνομαζόμενον, κακεῖ πως ἐνδιατρίψας, ἐπύθετο καρδαιγὰν τῶ ὄρυς τῶ ἰζαλὰ ὑπιδήσεσθαι μέλλειν, διὸ τ' ἔχυς ρωμάτων τῶν μηδικαιρεί. διά τοι τῶτο ἀπῆρε τῶν ἐνπυθεν ὁ στρατηγὸς, ἐ παλίω προσωμίλησε γιτνιῶνι τῇ νισίβει. καὶ στρατοπεδεύσας ἐν τοῖς ὑψηλοῖς, ἀθρόον κατῆρε τῆς περσίδος, καὶ πλείσης λείας ἐκράτησεν. ὁ μετὰ πολὺ δὲ γηπόνος ἀνὴρ τὸν Ρωμαϊκὸν ἔφοδον τῷ καρδαιγὰν ἐπεδήλωσεν· ἃ δ' εἶπεν, ἐκεῖνά ἐστιν. αὐτὸν μὲν ἀλάσθαι τοῖς ὄρεσιν κενοῖς ἐλπίσι φερόμενον, τὸ δὲ Ρωμαϊκὸν τὸν μηδικὸν διατέμνεσθαι χώραν. εἰς τὰ πίσω τοίνυν τῶ καρδαιγὰν γιομένου, καί πως ἔνεδραν ἐγκαθίσαι τῷ Ρωμαϊκῷ πρωμένυ, ὁ στρατηγὸς τὰς δυνάμεις

IN eius locum Philippicus orientalium dux militum sublegitur, vir dexter, Imperatoriáque, cuius sororem Gordiam habebat in matrimonio, necessitudine proximus. Qui post adeptam dignitatem Monocartum, iuxta montem Aïsumam profectus, castris locum describit, & delectum agit. Auctumno primo apud Tigrim statiua habet, multisque castris inde in locum Carcharomanum appellatum peruenit; vbi aliquamdiu subsistenti affertur, Cardariganum Izalam montem, propter Maiacariri arcē, seu castellum velle conscendere. Quare inde mouens, campos Nisibi vicinos tenet, locoq; præcelso tendens, crebrius in agrum Persicum descendit, ac prædam plurimam facit. Non diu post colonus quidam infestum Romanorum aduentum Cardarigano indicans, adiecit, ipsum quidem per montes vagari, vana spe confisum; Romanos interea Persidem hostiliter depopulari. Cardarigano retrocedente, Romanisq; insidias moliente, Philippicus collectis co-

ζωέλεξε, καὶ πρὸς τὸ ὄρος τὸ Ἰζαλὰ στρατοπεδεύεται, ἅτε δὴ τῶν τόπων ἀσηλίαν παρεχομένων τοῖς ἐπιβαίνουσι τὴν τελείαν, ἐπιφέρεται προμηθεστέρᾳ φορᾷ. μετὰ τοῦτο ἦλθεν, ἐπὶ τὸν Νύμφιον ποταμόν, ἐκ ἀδόξα τὰ προαύλια ἡγεμονίας ἀπενεγκάμενος. πάλιν δ' αὖ φιλιπποικὸς προσβάλλει τῇ μηδικῇ χώρᾳ ἐθαῤῥησε, καὶ τὰ ὑπὸ τὸ Βεαρβαὶς Ἀραβεμνεπ. τὸ δὲ Περσικὸν, ἐπεὶ τούτων ἀκήκοεν, ἐπιτείνει ἵππον τοῦτο, καὶ διόλωλε τὴν ἵππου πλείστην ἀπόμοιραν. Τὰς δὴ Ρωμαίους λόγος τὴν ἀφίξεως τῶν βαρβάρων τὴν ζωπονίαν θαυμάσαντας, τὴν μηδικὴν χώραν ὑπεξελθεῖν, ἵνα τὰ πάντα διαιρεθέντες σωζίγματος. Οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν στρατηγὸν, ἦκον ἐπὶ τὸ σισαρβαίων, ἅπερ ἐπὶ τὸ ῥαβδίος. ὁ δὴ ἕτερος ἀποδασμὸς ἀποπλανηθεὶς, τὴν ἐπὶ Θεοδοσίου πόλιν ὁδὸν ἄλλως ἐπενεῖτο. ἡ δὲ γῆ ἐκείνη, ἀνυδρός τε καὶ κάτω χμος, ἄρχι τοῦ ἀβόρα ποταμοῦ λεγομένου. ξυμπίπτει γὰρ τοῖς Ρωμαίοις ἀπαρηγόρητος κίνδυνος. χρηδοῦσι γὰρ ὑδάτων ἐς τὸ καρτερὸν, ὅ, τι αὖ ἤροιτο στρατιᾷ χαλεπώτερον· καὶ μέν τοι ὠμοδάτου καὶ τῶν αἰχμαλώτων ἀποχειδιάζουσι ψῆφον, καὶ πάντας ἀνεῖλον ἄῤῥενάς τε καὶ ἡλικίας. τὰς δὲ παῖδας διέσωζον, τὸ ἄωρον τῆς ἡλικίας οἰκτείροντες. ὅμως μετ' ὀλίγον καὶ ἐκείνοις ἡ τῶν ὑδάτων διεχρήσατο ἀπάνις. Ρωμαῖοι δὲ μεγάλοις συμπεπωκότες κακοῖς, τῆς Θεοδοσίου πόλεως ἐπιβαίνουσιν.

piis ad Izalam montem castrametatur: & quod illa loca accedentes securissimos redderent, velut asylum quoddam perfectũ, tutissimæ custodiæ sese credit. Posthæc ad Nymphium flumen, cum non indecoris muneris sui proœmiis, & quasi præludiis accedit, rursumque in Persidem irruptionẽ facere, & agrum Bearbaëssium deuastare audet. Quod vbi senserunt Persæ, cum equitatu in illum contendunt, cuius pars maxima periit. Romanos festinatum barbarorum aduentum admiratos, Perside excessisse narrant, toto exercitu bifariam diuiso. Qui cum duce erãt, Sisarbanum, inde in Rhabdios regionem veniunt. Pars altera cum itinere aberrasset, versus Theodosiopolim ambulando, frustra se fatigabat. Ferunt, tellurem illam, vsque ad Aboram flumen æstuosam esse, & aquis defici; vnde Romanis creatum periculum inconsolabile. Quid enim exercitui aquarũ extrema penuria contingere possit exitiosius? Nihilominus crudelissimam statim in captiuos sententiam ferunt, & omnes mares fœminasq; contrucidant: pueros, teneram ætatem miserati reseruant. Veruntamen non multo post illos quoq; sitis magnitudo confecit. Romani insignibus exerciti calamitatibus, Theodosiopolim deueniunt.

CAPVT

CAPVT XIV.

Philippicus Arzanenam regionem suis diripiendam permittit. Ab imitatione Scipionis Romani commendatur. Aegrotat. Cardariganus Monocartum frustra inuadit: latrociniis & incendiis grassatur. Philippicus Byzantium redit: inde rursum veris initio discedit.

Ὁ δὲ Φιλιππικὸς μεγαλοφρόνως εἰς τὸν ὑπόντα ἐνιαυτὸν τῇ Ἀρζανηνῇ χώρᾳ τὸ δόρυ ἐμπέπηχε, καὶ λαμπρὰν, καὶ ἀξιολογωτάτην λείαν ἐζωγρησε. Φήμη δέ τις διέρρει, ὡς ὁ στρατηγὸς φιλομαθέστατος ὢν, καὶ πολεμικὰς ὑποθήκας ἐκ τῶν πάλαι σοφῶν ἀρυσάμενος, ἐκ τῆς σκιπίωνος τὰ ἡγεμονικώτατα ἀγχινοίας τινὰ ἐντρέχειαν ταύτην τῆς σοφῆς στρατηγείας ἐβιβάλετο. ὡς γὰρ εἱ τὰς ἰσοτελίας καθάπερ ἀγάλματα θεία τινα τῷ τε μένει τῆς μνήμης γραφῇ παραδρύσαντες διελέχθησαν, τὰ ἀνίβα, ἐκ χαρχηδονίων στρατηγὰ τὴν ἀνὰ τὴν ἑυρωπην Ρωμαίων διατέμνοντος τὴν γῆν, σκιπίων ὁ πρεσβύτερος, τὸν οἰκεῖον πόλεμον τῇ ἀναβολῇ ἀναθεὶς, τῇ καρχηδονίων χώρᾳ προσπολέμησε, καὶ ἐς μέγα κακὸν ἐλήλακε τὸ πολέμιον. τὸν δ' ἀνίβαν τὰς καρχηδονίων τύχας ἀκηκοότα, ἐς τ' ἑαυτὸ ἐπαναζεῦξαι, τὰς μεταβολὰς τ' πραγμάτων ἐκ τῶν εἰς αὐτὸν ξυμβεβηκότων δεινῶν παιδευόμενον. καὶ ἔτ' ἐδόκει ὁ προὸς φιλιππικὸν εἶναι λόγος παρεμπλεκὼς οὐκ ἀπὸ σκοπῆς γέγονεν αὐτῷ ἡ βουλή. ἔτυχε δὲ τὸν στρατηγὸν κάμνον τὸ σῶμα μεγίστῃ νοσήματος αὐτῇ

PHilippicus excelso animo anno deinceps sequenti Arzanenę regioni arma intulit, opulentamque, & ad memoriam insignem prædam abstulit. Fama tenuit, ducem hunc discendi cupidissimum, artes bellicas ex veterum scriptorum monumentis hausisse, & ex sollertia P. Scipionis, belli ducis omnium prestantissimi hanc sibi sapienter regēdi exercitus industriam comparasse. Nam vt tradiderunt, qui historias scribendo, in mentibus nostris tanquam diuina quędam simulacra in sacris ædibus collocarunt, Scipio, is, qui primus Africanus est appellatus, bello cū Pœnis in Italia intermisso, Carthaginensium fines inuasit: nec qualibuscunque cladibus hostes mactauit. Annibalem vbi de afflictis patriæ fortunis audisset, domum reuertisse, atque ita rerum mutabilitatem è suis casibus didicisse. Hæc de Philippico omnium iactata sermonibus, iis respondere videbantur, quæ de Scipione annalium monumentis commendata leguntur. Sed enim non processit consilium.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

Morbo

ἐνοκήψαντος. διὸ δὴ τὴν μαρτυρόπολιν ἀφικνεῖται, ἐπιτρέψας τὸ στράτευμα Στεφάνῳ τῷ ταγματάρχῃ. ὑπαπτήσας δ' ἔτος ἐγεγίνη Τιβεριάδι τῇ αὐτοκράτορι, πάντα ἀψίκτον τῶν ὅλων ὑποστράτηγον ἐχειροτόνησε ταξεων. ἕτω μὲν ἓν ὁ στρατηγὸς ὑπὸ τῆς νόσου ἀπομαχθεὶς. ὁ δὲ καρδαριγανὸς ἐπὶ τὴν ὅλην ἀναλαβόμενος δύναμιν, τῇ ἔναγχος Τιβεριάδι πόλει προσορμισθεὶς προσέβαλλεν, ἣν ἰδίως μονόκαρτον πάλαι ὠνόμαζον. ταύτης ὁ στρατηγὸς τῷ παρῳχηκότι ἐνιαυτῷ ἐγηγερκότα τὰ τείχη ἀνέῤῥωσε, καὶ προμηθεία τῶν μέλλοντος ὠχύρωσε. Ἐπιὼν δὲ τῷ πολίσματι ὁ Περσῶν στρατηγὸς, οὐκ οἶός τε ἦν παρασῆσαι τάφρῳ τάχος. τριχάρη γὰρ εἰσήῤῥησεν ἐπὶ τὰ πρόσταλα τῆς μαρτυροπόλεως, καὶ τὸν Ἰωάννην τὸν προφήτην καπνεπέμπρα νεών, ὡς ἀπὸ σημείων δυοκαίδεκα ὄντα τῆς πόλεως, καὶ τὸν ἐπ' ἐλαίου κρόταφον. ἔνθα δὴ καὶ Φρονιστήριον ἐτύγχανεν ὄν, ἀνδρῶν φιλοσόφων τὸν βίον. μοναχοὶ γὰρ ἄρα ἔτι καλοῦνται), οἷς ἔργον προεκδημῆσαι τοῦ σώματος, καὶ ζῶντας τεθνάναι, καὶ ζῶντι μανιάδι τινὶ μεταβιοῦσι πρὸς τὰ κρείττονα. ἀνέσπασε δὲ καὶ τὸ ἐκβάθρον ὁ βάρβαρος. τῇ δ' ὑπαύσῃ ἄρας ἐντεῦθεν, ἐπὶ τὸν ζορβαδὸν χωρίον ἐφοίτησε, καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν διεταξατο μηδαμῶς τὸ χάραγος ἀπολείπειν. ὀγδόῃ δ' ἡμέρᾳ ἐς τὰ οἴκοι κατῆρεν. ἐδόκει δὲ καὶ αὐτὸς ληστρικώτερον τῶν Ῥωμαϊκῶν ὑπιέσθαι, καὶ

Morbo quippe correptus difficillimo, Stephano Tribuno, Tiberij Augusti quondam satelliti copias committit, Apsichum Hunnum totius exercitus hypostrategum, seu minorem ducem, Legatúmue instituit, & Martyropolim concedit. Sic Philippicus aduersa valetudine compulsus, ab armis se remouit. Cardariganus cum copiis quantæ erant, Tiberiopolim nuper olim Monocartum appellatam aggreditur: cuius mœnia vetustate ruinosa Philippicus anno præterito instaurauerat, futuriqué prouidus, eam communiuerat. Persa, quòd vrbem subigere nequiret, in vicina Martyropolis irruens, Ioannis Prophetæ ac Præcursoris ędem, ab oppido versus occasum duodecimo lapide distantem incendit, & quod ibi erat phrontisterium, virorum in vita sanctè agunda philosophantium (qui monachi dicuntur, quorum opus & labor est, ante tempus secedere à corpore, & adhuc viuentes emori; & sobria quadam insania ad meliora eniti) hoc, inquam, phrontisterium barbarus etiam ab imo euertit. Sequenti lumine inde proficiscens, zorbandum oppidulum attigit, suisque edixit, ne vllo modo à castris abessent. Octauo die domũ aduenit, apparebatque maioribus latrociniis Romanos inua-

surum,

τὴν αὐτ῀ Ρωμαίοις ἀπενέγκασθαι δόξαν. ὁ δὲ στρατηγὸς τ῀ νόσου ἀπήλλακτο, ἔτ῀ χάραξ διελύσατο. χειμῶνος γὰρ ὥρα ἤδη τ῀ παρεφαίνετο. καὶ τὸν βασιλέα ἀσπασόμενος, ἐς Βυζάντιον ἦκεν. ἦρος δὲ παραγίγνοντος, καὶ ἀλέας ἐπιφοιτώσης τῇ γῇ, φιλίππικὸς τῆς βασιλίδος ἐξεδήμησε πόλεως.

surum, eorumque gloriæ parem relaturum. Philippicus è morbo recreatus, militibus hyeme iam appetente missionem dedit, Imperatoremque salutaturus, Byzantium venit; ac vere postea incipiente, & tepore suo aruorum sinus laxante, denuo ex vrbe imperante discessit.

CAPVT XV.

Persarum ad Romanos de bello finiendo legatio. Mebodi Legati oratio, Locus communis contra bellum. Romanorum recusatio, & ad confligendum cum Persis promptissima voluntas.

ΕΠεὶ δὲ τῆς ἀμιδηνῆς ἐπέβη, πρεσβεύουσι πέρσαι ἐνδόξως πως καταδήσαντ῀ πόλεμον. σφοδρότατον γὰρ Ρωμαίοις χρήμασι τὰς σπονδὰς ζεύξασθαι, μεβόδιν τ῀ σατράπην, ὡς τὸν στρατηγὸν δορυφορήσαντες. καὶ ἔνθ῀ ἦκε μεβόδης ὁ πέρσης παρὰ τοὺς Ρωμαίους. καὶ ὁ στρατηγὸς ἐκκλησίαν ἐκάθισεν, ὡς ἑαυτὸν συγκαλεσάμενος τοὺς ταγματάρχας, καὶ λοχαγούς, καὶ ἱππάρχους, καὶ τῆς μαχίμου δυνάμεως τὸ ἐμφανέστερον. ὁπηνίκα δὴ ὁ σύλλογος ἐπεπλήρωτο, ὁ πέρσης τῶν αὐτῶν λόγων ἀπήρξατο.

VBI Amidam intrauit, Persæ pro bello consopiendo, & fœdere pecunia à se redimendo ornatissimam ad Romanos legationem mittunt. Mittunt autem Mebodum Satrapam. Dux Romanus coactis ordinum Præfectis, centurionibus, satellitibus, & quicquid erat in exercitu illustrius, consessum celebrat. Pleno iam conuentu Persa super iis rebus ita exorsus est.

Ἄνδρες πολέμιοι, μὴ ταραττέτω ὑμᾶς τοὺς ἀκούοντας τ῀ πρεσβυτ῀ τὸ σφέτερον οἰμῶον· εἰ γὰρ τὰς γνώμας ἀμείψητε, μεταλλάξω κἀγὼ τὴν σφετέραν φωνήν. ὁπλίσασθε νῦν εἰρήνην, ὑποχειρονήσαντες τὸν πόλεμον. δόρυ καὶ ξίφος, ὡς γεγηρακότα χαιρέτωσαν. σάλπιγγα, πρᾶον ὁμοῦ καὶ πολεμικὸν ἀνελαλοῦσαν τερέτισμα. ὁ

Viri hostes (ne vos, quæso, conturbet hoc orationis meæ initium: nam si vos sententiam, ego appellationem facilè mutabo) pacem colite, bellū tollite. Gladius & hasta velut senio confecta valeant. Fistula in posterum, leue & pastoritium sonate ludicrum, militate. Persarum rex pacis est amans, & se priorem bello nun-

„ περσῶν βασιλεὺς τῆς εἰρήνης ἐστὶν ἐ-
„ ραστὴς, καὶ ζημιώσεται ἀπικδυόμε-
„ νος πρῶτος τὸν πόλεμον. βασιλι-
„ κὸν γὰρ ἡ τῆς εἰρήνης ἀρέσκεια, ὡς ἐ
„ τυράννων ἴδιον τὸ φιλονεικεῖν. ἄνδρες
„ τῶν αὐτῶν παθημάτων ἡμῖν κοινωνοὶ,
„ μεινάτω τῶν πάντων ὁ πόλεμος μό-
„ νος ἀκήρατος. αἵματι τὴν γῆν ἐ-
„ πάναμεν, πολλάκις τὸν θάνατον ἴσο-
„ ρήσαμεν. ζωγράφος γὰρ τοῦ θανάτου
„ ὁ πόλεμος ἐγὼ δὲ φημι καὶ ἀρχέ-
„ τυπος. καὶ τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν
„ ἀρχηγέτης, καὶ διδάσκαλος ἀυτο-
„ δίδακτος. χρημάτων ἐρᾷ τις; ἀλλὰ
„ πολλοῦ καὶ πενία γεγόναμεν παίγνιον,
„ ποτὲ κρατοῦντες, ποτὲ δὲ κρατούμενοι
„ καὶ ζυμμεταβαλλόμενοι ταῖς τοῦ πο-
„ λέμου τροπαῖς, ἄϊδιον ὥσπερ τὴν με-
„ ταβολὴν σκαρπούμεθα. σκόμα τις
„ τῶν ἀρίστων χρυσῶ; μετὰ τῆς ἡδονῆς
„ τὴν ἀπιστίαν σκέπτετο. ἵ γὰρ ἀπιστό-
„ τερον ἐν πολέμῳ χρημάτων, ἀμέσως
„ μεταφερομένων ἐπ' ἄλλον, καὶ πάλιν ἐξ
„ ἐκείνου εἰς ἕτερον, ὡς ἐγρηγορότα βλέ-
„ πῃ ἐνύπνιον τὸν κεκτημένον, ἢ τῇ ὑστε-
„ ραία τῆς ἔναγχος μεμνῆσθαι κραι-
„ πάλης; ὑμεῖς ὦ Ρωμαῖοι, πάλαι τὴν
„ παῤῥησίαν τῷ πολέμῳ διελώκατε.
„ ὑμεῖς καὶ τῆς εἰρήνης γίνεσθε μαθη-
„ τὴς ἀπικηρυκευομένων περσῶν τ' φι-
„ λόδακρυν ἀποστέλλεσθε πόλεμον. οἷς
„ γὰρ τῆς ἁμαρτίας ἡ ἔναρξις, τούτοις
„ καὶ τῆς ἐπανορθώσεως ὁ μεταμέλος
„ ἐστιν ἁρμόδιος. μὴ γένεσθω θρᾴσος
„ ὑμῖν παῦτα τὰ φιλανθρωπα ῥήμα-

tium remittere, gloriæ sibi ducit. Regia enim res est pacis studium: contrà, res tyrannica certamen & discordia. Viri, iisdem quibus nos affectionibus obnoxij, tollatur bellum, quod solum natura sua est insatiabile. Sanguine campos pinguefecimus, mortem sæpe vidimus: pictura enim mortis, bellum est. Ego verò etiam archetypon dixerim, humanarumque miseriarum auctorem, & magistrum sine magistro. Pecuniam quis amat? atqui diuitiis, & paupertati bello ludibrium euadimus, aliâs victores, aliâs victi: & vnà cum eius mutabilitate mutati, perpetuam quodammodo mutationem perpetimur. Potentiorum quispiam auri copia sibi plaudit? habet cũ voluptate simul diffidentiæ materiam. Quid enim belli tempore magis infidum pecunia? Citra discrimen ad alium, iterumque ab illo ad alium transfertur, vt possessor eius vigilans somniet: aut tanquam hesternæ crapulæ recordetur. Vos Romani pridem bello licentiam, occasionemque dedistis: iidem nunc discipuli pacis estote, Persis eam docentibus, ac promulgantibus. Bellum lachrymarum seminarium auersamini. A quibus enim peccandi factum est initium, hos quoque pœnitere conuenit. Ne verba isthæc humanitate condita confidẽtiam vobis pariant. Nec enim

Persa-

πα. ἐγγὺς γὰρ ἐβδόμης γενομένης ὁ περσῶν βασιλεὺς χθές που καὶ τρίτην, ὅτε τῆς μηδικῆς τὸ Ρωμαϊκὸν κατετόλμησε γῆς, τὴν Ζυμπλοκὴν ἀπαναίνεται. χρυσῷ γὰρ πολλῷ, καὶ δώροις λαμπροῖς πρίασθαι Ρωμαίους τὰς σπονδὰς ἐγκελεύεται. ἐ γὰρ νηπίοις καθήκειν σὺν ἡμαρτηκόσι δίκης τὸν πόλεμον. ἱκανὴ γὰρ ἡ ἔκλυσις καὶ περσικὸν κατηυάσαι θυμὸν, καὶ θράσος βαρβαρικὸν Ρωμαίων πολεμικῆς ὀρεχόμενον ζάλης.

Ἔτι τούτου παρατείνοντος τὸν λόγον τῆς πρέσβεως, Ρωμαῖοι καταχειροτόνουν ζυμβάντος, καὶ βαρυαχὴν τῆς βοῆς ἐνεποίουν, ὥσπερ δεινοπαθοῦντες ὅτι τοῖς ῥήμασι τὸ βαρβάρῳ τὸ πέρσῃ. ἐδόκουν γὰρ καὶ Ρωμαῖοι μεγαλαυχεῖν ὅτι τοῖς ἔναγχος γεγονόσιν. ὡς εἰσέβλυσαν εἰς τὴν περσῶν πολιτείαν. ὡς λείας ἐκράτησαν. ὡς τὸν καρδαριχὸν ἐφενάκισαν. ὁ δὲ στρατηγὸς τὴν ἐκκλησίαν διέλυσε, καὶ ὁ πέρσης σὺν ἐπῄνησε τέλος τοῖς ῥήμασιν. ὀλίγαι τοίνυν ἡμέραι διῳχήκασι, καὶ ὁ τῆς νισίβιδος τῆς ἱερατικῆς πολλάκις λιμῆς, ὡς τὸν στρατηγὸν ἀφικνεῖσθαι, τὰ αὐτὰ τῷ μεβόδῃ ῥήματα εἰς μέσον τεθέμενος. τὴν τίμιον καὶ πιμαροῦν ὁ στρατηγὸς τὰς περσῶν λόγους δι' ὑποτολέως ἐς βασιλέα παρέπεμψε. βασιλεὺς δὲ τὰς τοῦ στρατηγοῦ ἱερὰς κεραίας, βασιλικοῖς παρευτίκα ἀνεῖλε προστάγμασι, τὸν φιλιππικὸν ἐγκελευόμενος τὰς αἰσχίστας τούτους σπονδὰς ὑποπέμ-

Persarum rex heri & nudius tertius, cum Romani Persidem confidentius incursarent, perquam meticulosus effectus, prælia detrectat. Tantum abest à timore, vt auro multo, donisque insignibus ad fœdus ab se emendum vos hortetur. Non enim debent gratis bello solui, qui peccauerunt. Potest autem ista auri persolutio placare etiam iracũdiam Persicam, insolentiamque Romanorũ cantus Martij cupidam comprimere.

Cum Legatus vltra proueheretur, Romani cõsensu abnuunt, sibilis perstrepũt: & quasi barbari vocibus graui iniuria læsi, confusè clamorem tollunt. Statuebant enim, sibi quoq; sua iactare licere, quę ab initio patrauissent: quod in Persarum fines irrupissent: quòd eos deprædati essent: quòd Cardariganum ludos fecissent. Philippicus igitur conuentum dimisit, Persa interim non tacente. Pauci interfluxerunt dies, cum Nisibis Episcopus ad ducem Romanum accedens, eadem quæ Mebodus differt Tum Philippicus verba Persæ literis consignata, ad Imperatorem perferenda curat. Quibus lectis Imperator confestim respondet, iubetque, vti huiusmodi fœdus turpissimum, Romana

πεσθαι, ὡς ἀποδούσας Ρωμαϊκῆς μεγαλειότητος. καὶ μέντοι ὁ στρατηγὸς τὰς αὐτοκρατορικὰς ἐλέτας συνεπιβοήσας, ὅπη τὸν μαμβρεωνᾶν στρατοπεδεύεται. ἔτω μὲν οὖν ἐσφέρεται ὁ πόλεμος. ὁ δὲ στρατάρχης ζωαγείας τὸ ὠφελιμαῖον, ἐπιθυμοῦντο εἰ τὰς ψυχὰς ἀρρενικῷ ζήλῳ ἔρωτι ὅπιπθεισμένας ὅπι φέροντα πρὸς παράταξιν· ἐπεὶ δὲ κατέδυσαν αἱ δυνάμεις, ζωθήκας τε ἔρκων τὰς ἐλπίδας ἐκύρωσε, μεταστὰς ἐντεῦθεν ὁ στρατηγὸς, ὅπη τὸ Βίβας παραγίνεται, ἔνθα ὁ ποταμὸς παραῤῥεῖ τοῦ ἀρζάμων.

maiestatem alienum respuat. Accepta hac epistola, Philippicus Mambrathonem ducit. Sic igitur bellum denuo tumescere. Cum aduocata militum concione quæreret, ecquid desiderio quodam masculo diuinitus perciti, ad pugnam anhelarent; illis annuentibus, & iureiurando spem eius confirmantibus, mouens inde, Bibas, vbi Arzamon fluuius præterlabitur, iter contulit.

FINIS LIBRI PRIMI.

HISTORIAE MAVRICIANÆ

LIBER SECVNDVS.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI IN EVNDEM LIBRVM

SYNOPSIS, SIVE SVMMA.

MONS Izala. Cardarigani Persarum ducis arrogantia. Romanorum cum Persis apud Arzamonem fluuium congressus. Philippicus imaginem non manu factam portans, circumeundo exercitum sanctificat, & Romani victoria clarissima potiuntur. Eadem imago ad Simeonem Amidæ Antistitem transmittitur. Barbarorum spolia Romani legunt. Cardariganus Daram confugiens, vt victus oppido à Darenis excluditur. Romani militis, è cohorte Quartopartorum (sic enim nominantur, qui Berrhœæ in vrbe Syriæ cõmorantur) corpus vulneratum. In regionem Arzanenen Romanorum expeditio. Maruthas, & Iobius duces eius ad Philippicum transfugiunt. Cardarigas belli rudes ad Romanos circumueniendos conscribit. Heraclius Heraclij Aug. pater à Philippico hostes exploratum missus, mirabiliter seruatur. De Zaberta Persa. Romani à castello Chlomaro obsidionem abstinent. Philippici repentina, & absurda fuga. In Romano exercitu trepidatio ac tumultus. Philippici inualetudo. Heraclius Heraclij parens ducis munus capessit. Romanorum Hypostrategus, siue subimperator, siue minor dux Persas ad meridiem incursat. Tempestate verna Romani in Persidem irrumpunt. Comentiolus in Abaros mo-

uet, Hypoſtrategos habens Martinum, & Caſtum, qui præclarum nomen adipiſcuntur. Capitur Caſtus. Anſimuthum peditatus Romani ducem Abares captiuum faciunt: ſuperiorem Thraciam populantur. Comentioli deliberatio, ecquid Abares inuadendi ſint. In vtramque partem diſſeritur. Clamor miſſus, auſa Comentioli inania reddidit. De Buſa milite, quomodo per venatum in manus Abarum venerit, & à ciuibus ſuis neglectus, ea de cauſſa primus Abaros inſtrumenta, machinasq; oppugnatorias fabricare docuerit. Chaganus Beroën obſidens, propoſito excidit. Idem Diocletianopolim oppugnare incaſſum inſtituit; & à Philippopoli atque Adrianopoli repellitur. Mauricius Imperator à plebe Byzantina propter Caſtum, & Anſimuthum duces captos conuitiis inceſſitur. Ioannem, cognomento Myſtaconem cum Hypoſtratego Droctone mittit, cuius virtute Adrianopolim ab obſidione Abarum, pugnata cum illis pugna vindicat, Heraclius caſtellum Perſicum, Mazarorum Theodorus & Andreas expugnant. Iidem Briudaës, admiranda virtute Saperij militis obtinent. Philippicus in vrbem imperantem proficiſcitur.

CAPVT I.

Izalæ montis deſcriptio, & cur dux Romanus eò ſe tranſtulerit.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὸν χάρακα μετέβαλλεν εἰς τὰ παρύψηλα τοῦ πεδίου, ἔνθα δὴ πόδας τοῦ ὄρους ἐν ἀριστερᾷ τοῦ ἰζαλᾶ πεπιηκώς. τὸ δὲ ὄρος ὁ ἰζαλᾶς πολυπωλότατον, οἴνου φόρον γὰρ, καὶ ἄλλα γένη μυρία καρπῶν ἀποφέρεται. πολυανθρώπου τόν τε τὸ ὄρος, καὶ οἰκήτορες αὐτῷ ἄνδρες ἀγαθοί. ἀποπολεμοῦντες τὸ ὄρος ἐς τὰ μάλιστα, καὶ ἀμφιβόλου. ἐκ πόρρω γὰρ ἀπώκισται τὸ πολέμιον. τῇ δὲ

POſtridie ad editiora campi, & radices Izalæ montis, ad lævam caſtra conſtituit. Eſt autem mons hic fertiliſsimus: ſiquidem præter vinum alia fructuum genera effert innumera. Eius accolæ frequentiſsimi, & boni viri, hoſtium, non procul inde habitantium incurſionibus, & vexationibus etiam atque etiam obnoxij. Quibus, quanquam Perſæ vicini eorũ vt dicebamus,

ſæpe-

τε μεθιστάναι τῆς φιλονεικίας χώρας, οὐκ ἂν πείσαις ἔτε ἀπλῶς, ἔτε θωπεύων, καίτοι πολλάκις τῶν ὁμόρων περσῶν ὑποτιμωμένων τὴν αὐτῶν γῆν, καὶ ληιζομένων. τοῦτο δὴ τὸ ὄρος ὁ ἰζαλᾶς, ἕτερον παραμείβεται ὄρος, ὑποφορβιζόμενον αἴσυμας. τὸ δ' αἴσυμας ὥσπερ ἀκρώρειά τίς ἐστι, καὶ εἰς μέγιστον ὕψος ἐκτείνεται. ἐκ δὲ μετεώρου δύο καθέρπουσι πρόποδες. ἐκ τούτων ὁ ἰζαλᾶς τὴν πρόοδον ἐπιφέρεται, καὶ αὐτὸς ἀπαρχόμενος κάτωθεν εἰς ὕψος, εἶτα κατὰ μικρὸν ἀνακύπτων, ταῖς ἐπιδόσεσιν ἐκλαννύουσι τὸν αὐχένα, μέχρι δὲ πρὸς ἀρκτον γίνεται ποταμός. καὶ ἂν τῷ ἐώῳ, ἢ καυκάσῳ συνήπτετο, εἰ μὴ δημιουργικαὶ φροντίδες τινὲς τὴν διάκλεισιν ἐποίησαντο. ἐνταῦθα τὸ μάχιμον ὁ στρατηγὸς ἐνωρμήσατο. διανοούμενος, ὡς ἐκ δὲ περσικοῦ ποταμοῦ δὲ βιεροῦν, μέχρι δὲ ἀρζαμωὺ ὕδωρ οὐκ ἔνεστι· καὶ δυοῖν θατέρου ἀνάγκη τὸ πολέμιον ἐλέσθαι· ἢ γὰρ ἀτρεμήσει, τὴν οἰκουμένην φθερεῖν ἀπασαμένου· ἢ ἔμπαλιν λατίνοις ἐπικεῖσθαι πρώμενον, μαλακισθήσεται τῷ πόνῳ καὶ τῷ δίψει ἅτε ἵππου διολεῖται ὡς τάχιστα, τῆς Ρωμαίων μὴ συγχωρούσης διαβάσεως ἐκ δὲ ποταμοῦ δὲ ἀρζαμωὺ ὕδωρ οὐ βαρβάροις ἀρύσασθαι. τελευτῇ δὲ ἡμέρᾳ καὶ τὸ περσικὸν ἐπίπυρον συνέταγμα, ὡς οἱ Ρωμαῖοι ἀνὰ τὸ ἀρζαμωὺ διατρίβουσιν.

sæpenumero depopulationem vastitatemq; important, tamen vt sedes hasce illis inuidiosas mutent, alioque commigrent, nunquam vel minando, vel blandiendo persuaseris. Porrò mons hic alium montem Aisumas appellatum præcedit. Aisumas iste velut cacumē, seu iugum quoddam est, & in cœlum minatur. Ex eo duo pedes procurrunt, è quibus Izalas prodit, ipse quoque ab imo in altum assurgens, paulatimque sursum versus maioribus incrementis tendens, dorsum ad Tigrim vsque porrigit; atque ad Eoum, siue Caucasum pertineret, nisi artificum excellētium cura laborque discrimen inuenisset. Hoc igitur in loco dux castra posuit, ita secum ratiocinatus: à Persico flumine Burone, vsque ad Arzamonem nullas esse aquarum scaturigines; & ad alterum horum hostes necessariò venturos; Aut enim otium acturos, sat habentes tueri domestica: aut si rursus instare, premereque Latinos, siue Romanos conentur, siti, & laboribus enervatum iri, equitatumque periturum celerrimè, Romanis barbaros Arzamonis fluuij aquatione prohibentibus. Tertio die Persæ Romanos ad Arzamonem considere comperere runt.

CAPVT

CAPVT II.

Cardarigani fastus. Magos consulit: victoria promittitur: in Romanos itur. Romani hostes explorant.

Ὁ δὲ καρδαρίγας εἰς τοσοῦτον ἐξελήλακει φρυάγματος, ὡς γέλωτα τῶν ἀγγελλόντων καταχέειν πολλαχοῦ, ὡς οἱ φλιαφοῦντες περαίνοντος. ὡς δὲ τὰ ἔργα τὸ περσικὸν στρατόπεδον θερμότερον, παρεδρεύειν τὸ πολέμιον. ὁ δὲ σατράπης σὺν θεραπόντων τῶν μαγγανευμάτων διηρώτα, καὶ παρὰ τῶν μάγων ἠξίει ἴχνη πύθεσθαι στρατιῆς, τίς τε πνοὴ μαντικὴ πύθωνος ἐνθουσιώσας, καὶ φαντασίαν κινήσεως παρεχομένας τῇ δαιμονίᾳ στρατιᾷ ἠξίει τὸ ἐσόμενον προαγορεῦσαι. οἱ δὲ τῶν δαιμονίων κάτοχοι ἔφασκον τῷ νίκῃ μήδοις παρέπεσθαι, καὶ ἐξ τῷ ἔκπαξιν πέρσαις ἐποίσεσθαι, ἅμα τῷ περσίδα τῷ τύχῃ ἀμείψαντας. τὸ μὲν οὖν περσικὸν διερρώννυτο, τοῖς στρατηγήμασιν ὥσπερ γαυρούμενον. ἀπάραντες τοίνυν ἐκ τοῦ Βύρου πολλαμοῦ, πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἐφέροντο. εἶτα πολλὴν καμήλων ἐπέσαξαν ἀσκοὺς ἐπιφορτίσαντες ὕδατος, ἵνα μὴ τῆς τῶν ὑδάτων ἀπορήσαντες φύσεως, Ῥωμαῖοι ῥᾳδίως αὐτοὺς καταργάσωνται. τοσοῦτον δ' εὐπραγίας ἐλπίσιν ἐφήπλοντο, ὡς καὶ πέδας, τοῦτο μὲν ἐκ ξύλων, τοῦτο δ' ἐκ σιδήρου, διηρασμένας, καὶ μάλα πολλὰς προσεφέροντο. ὁ δὲ στρατηγὸς τῷ Ῥωμαϊκῷ παρενεγγύα τῶν γεωργικῶν ἱδρώτων ἀπέχεσθαι, φειδοῖ τῆς ἀ-

CArdarigas autem eò insolentiæ processit, vt ad huius rei nuntios, tanquam nugas, rideret effusissimè. Sed vbi aures militum iisdem nuntiis manifestius circumsonuerunt, & eos indolescere apparuit, ariolos percunctatus, ab illis futurorum vestigia, progressumque discere cupit. Pythonissas item, & circumferendo in vtero dæmone prægnantium similes, vaticinari postulat. Illi afflatu stygio Persis ex conflictu victoriam de Romanis, fortunamque ex aduersa secundam pollicentur. Quibus prædictionibus Persæ erigebant animos, & se beatos numerabant. Ergo à Burone discedentes, in Romanos vadunt, magnamque camelorum multitudinem vtribus aqua repletis onerant; ne ea destitutos, Romani facilè interimerent. Adeò autem fœlicis spe successus gestiebant, vt etiam compedes partim ligneas, partim ferreas, & quidem multas admodum captiuis inducendas secum portarent. Dux Romanus agrestium tenuitati consultum cupiens cohortabatur suos, vti eorum sudoribus diri-

piendis

χρείας τῶν τε ὑποπιπτόντων. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν πολεμίων ἐξέπεμπεν (στρατίῳ τε τῷ λοχαγῷ ἀνατιθεὶς, ᾧ ἦν μάρδι Φρυγὶ ἐγκεχείρισο) τόν τε Ὦγυρον καὶ Ζώγομον· φύλαρχοι δ' ἔτι τῆς συμμάχου τῶν Ρωμαίων δυνάμεως ἐς σαρρακηνὸς εἴθισο λατίνοις ἀποκαλεῖν. οἱ μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ ἀποσταλέντες, τινὰς τῆς βαρβαρικῆς πληθύος ὑποπεφάσαντες, στρεβλώσαντές τε, ἐδήλωσαν ὡς ὁ καρδαριγὰν στρατόπεδόν ἔνθα καὶ πρόπερον. ἑβδόμη δ' αὕτη ἡμέρα ἐτύγχανε τοῦ κυκλικοῦ τῆς ἑβδομάδος βαΐσματος· σάββατον δὲ τὸ τῷ ἱεροφάντῃ μωσεῖ κατωνόμασεν. ἐπεὶ δὲ τῷ Ρωμαϊκῷ ταῦτα ἀνηγγέλθη σωζόμενα, εἰς τὸν στρατηγὸν ὑπόνοιά τις εἰσέρχεται, ὡς τῇ ἐπιούσῃ ἀποπειραθήσεται τὸ πολέμιον ἐπιτίθεσθαι, οἷα τοῦ Ρωμαϊκοῦ τὴν ἡμέραν χειμάζοντος πόνων ἀναπαύλῃ, αἰδοῖ τοῦ σαββάματος. τῇ δ' εἰς ὕστερον ἦκον οἱ κατοπτεύοντες, καὶ τῷ στρατηγῷ διαγγέλλουσι τὰ περσικὰ πλησιάζειν στρατεύματα.

piendis temperarent. Die igitur proximè sequẽti certos quosdam per Sergium ducem manipularem, (cui Maridis custodia concredita erat) ad hostem speculandum, nempe Ogyrum, & Zogomum auxiliariæ manus Saracenorum (vt Latinis vocantur) tribunos deligit. Hi à duce missi, ex agmine barbarorum quosdam intercipiunt, ẽ quibus in quæstionem datis, Cardariganum castra priore loco habere cognoscunt. Erat is dierum hebdomadis in orbem redeuntium septimus, qui à Mose sacrorum doctore Sabbatũ nominatur. Quod vbi Romani resciuerunt, suspicio ducem incessit, hostes die crastina ipsis inuadendis fortunam experturos; Romanis nempe propter diei Dominici venerationem, & numinis eo colendi reuerentiam ferias acturis. Altero die speculatores redeunt, deque Persarum aduentu ducem certiorem faciunt.

* * *

CAPVT III.

Acierum vtrinq; dispositio. Philippicus sacram Saluatoris effigiem circumferens, animorum incredibile robur militibus addit, cohortationem adiungit. Pro victoria Deo cũ lacrymis supplicatur. Rogatur dux vti secedat. De incertis belli locus communis. Locus pugnæ, & illi vicina patria virorum illustrium.

Ὁ μὲν οὖν Φιλιππικὸς τὸ Ρωμαϊκὸν διεκόσμησε, καὶ τριττὰς κεραίας τὸν μάχιμον διεπάξατο. καὶ τὴν μὲν κεραίαν τὴν εὐώνυμον τῷ ἰλιφρεδλᾶ ἐπέτρεπεν. ἄρχων δ' ἦτον λῶ τῆς ἐμέσης. ναὶ μὴν καὶ αὐχὴν ὁ ἄννων, τὴν αὐτὴν ἐκβάλετο δηώσειν. τὴν δὲ δεξιὰν, βιτάλιος ὁ ταξιάρχης. ὁ δὲ σατηγὸς τὸ μεσαίτατον ἀναλάμβανε κέρας. τὴν δ' εἰπεῖν, ἡρακλείου ὁ ἡρακλείου πατὴρ καὶ αὐτοκράτορος. διεπάχθη δὲ καὶ τὸ περσικὸν ἑτῶσι. ὅπῃ μὲν τὰ δεξιὰ λόφου μεβόδης ὁ πέρσης. ὅπῃ δὲ τῇ ἀριστερᾷ λόφῃ ἀφρααάτης, ἀδελφιδᾶς εἶναι λεγόμενος καρδαριγὰν τὰ σατράπου. τὴν δὲ μέσην ἀπόμοιραν, αὐτὸς ὁ καρδαριγὰν ἐκεκλήρωτο. ἐπεὶ δὲ τὸ πολέμιον παρεφαίνετο, καὶ ἰδοὺ νέφος πολλὴ, φιλιππικὸς τὸ θεανδρικὸν ἐπεφέρετο εἴκασμα, ὃ λόγος ἔκαθεν καὶ εἰς τὰ νῦν διηκεῖ θεία ὑπογήμιον μορφῶσαι, ἀχειροποίητον ὑφαίνου χεῖρας πεπλώσασα, ἢ ζωγράφου μηλιάδα ποικίλαι. ἀφ' οὗ τι τοῦτο καὶ ἀχειροποίητος παρὰ Ρωμαίοις καθυμνεῖται. καὶ τῶν ἱερουργίων

PHilippicus igitur suos in aciẽ tripartitam digerit: sinistram Iliphredæ Emesæ Præfecto committit. Eadem in parte Apsichus Hunnus curat: dextræ Vitalis Centurio præficitur: mediam dux ipse, nempe Heraclius, Heraclij Imperatoris parens sibi deposcit. Simili forma Persicæ cateruæ componuntur. Et dextras quidem Mebodus accipit: læuas Aphraates Cardarigani Satrapæ ex sorore nepos: medias Cardariganus ipse sortitur. Vbi hostes appropinquare puluerea nubes indicio fuit, Philippicus Dei hominisque (Iesu Christi) effigiem circumfert. Iam olim fama emanauit, & vsque hodie durat, eam effigiem non texentis manu comparatam; aut pictoris arte, coloribusque variatam; sed diuinitus efformatam esse. Quocirca etiam apud Romanos vt ἀχειροποίητος, id est, non hominis manu confecta celebratur, & sacris diuinisque honoribus colitur. Ha-

bent

πρεσβειῶν ἠξίωται. δεχέτυπον γὰρ ἐκεῖνο θρησκεύουσι Ρωμαῖοι, τι ἄρρητον. καὶ τὸ ὁ στρατηγὸς τῶν σεβασμίων ἀπειπάμενον γυμνώσας, τὰς ἴλας ὑπέτρεχε, κρεῖττον ἐνθυμούμενος, καὶ ἀνταγωνίστρια θράσους ἐντεῦθεν μεταδιδοὺς τῷ στρατεύματι. εἶτα παρελθὼν τῆς πληθύος εἰς μέσον, τῇ ἀπορροίᾳ τῶν δακρύων ὑπὸ τῆς χύσεως τῆς ἀγωνίας βλύζων ἀένναον, τοῖς παρακλητικοῖς ῥήμασιν ἐκέχρητο περὶ τὸ στράτευμα. καὶ ἰδοὺ ἱκανὴ τῶν λόγων ἡ φύσις. τῶν μὲν ἀσθενῶν τὰς ὁρμὰς ἀπιτέναι, τῶν δὲ ῥαθύμων καὶ νωθρῶν διεγεῖραι τὸν θυμόν. καὶ δὴ τὸ παρορμητικὸν μέλος αἱ σάλπιγγες ἤχησαν. ἐπεὶ δὲ παρελάλησαν, παρέθηγον τὰς δυνάμεις εἰς πόλεμον. ὁ δὲ στρατηγὸς τὸ κυριακὸν ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ μάρδης μεταπέμψας ἴνδαλμα, συμεωνὴ τῷ τὸν ἱερατικὸν ἀμειδῆ θρόνον ἐπέχοντι. ἔτυχε γὰρ τὸν ἄνδρα ἐν τῷ ὀχυρώματι κατ' ἐκεῖνο ἐνδιατρίβειν καιρῷ. οἱ δ' ἐν τῷ φρουρίῳ ἐλιπάρουν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τὸ θεῖον, καὶ ἐυμενίζοντο, καὶ μετὰ πληθύος δακρύων τὰς ἱκεσίας εἱρμάζοντο, ὅπως τῶν νικῶσιν Ρωμαῖοι ἀνάτλῳ ἀγωνίαν ἀποίσωνται. οἱ δὲ λοχαγοὶ, οἱ δὲ πρωτοστάται τῶν δυνάμεων, μενοῦνγε καὶ οἱ χιλίαρχοι ἀθροισθέντες ἠντιβόλουν τὸν στρατηγὸν, ἀπὸ τὸ ἔρημον τῆς δυνάμεως μεταθήσεσθαι· ἐδεδίεσαν γὰρ, μή ποτε αὐτοῖς ἀπικινδυνωτέρου πολέμου γένοιτο, κοινωνὸν τῶν πόνων τὸν στρατηγὸν

bent enim archetypum Romani, & vt sacrosanctum quiddam venerantur. Hanc effigiem sacra veste nudatam gestans, exercitum obibat, indeque audendi generosam, & inexpugnabilem militibus alacritatem iniiciebat. Deinde in medium copiarum progressus, vbertim, & continenter fluentibus per ora lacrymis, propter stragis aceruos mox futuros, eos ad fortiter pugnandum cohortatus est: potueruntque illius verba & impigris ac strenuis impetum intendere; & ignauis, ac torpentibus strenuitatem inserere. Protinus tubarum cantus acuit animos, & ad prælium conserendum excusitat. Porrò dux illam Domini imaginem Mardes ad Simeonem Amidę Antistitem, forte per idem tempus in eo castello commorantem mittit. In quo qui erant alij præterea, die illo impensè numini obsecrando, propitiandoq; dabant operam, supplicabantque multis cum lacrymis, vti Romanus victor abiret. Centuriones autem, & Præfecti militares, immò & Chiliarchi coeuntes ducem obtestabantur, vt in extremum agminis se reciperet; quòd timerent, ne si ipsum dimicationis socium haberent, maiore cum discrimine dimicarent. Belli enim vices, aie-

κληρωσάμενος. ὁ γὰρ πόλεμος ἔφασκον, σὺκ ἀπίδηλα τὰ κινήματα κέκτηται. ἅτε φιλοποίκιλος ὢν καὶ πολύμορφος. φύσις γὰρ αὐτῷ τὰς μεταβολὰς ἐμβατεύειν, μίαν πίστιν τὸ ἄπιστον ἔχοντι. τὸ δὲ ἐκ τύχης ἐντεῦθεν ἀπαίσιον, τῆς ἐκ τῆς ἀπιθάνου ξεως εὐπραγίας ἐς τὸ ἀπροσδόκητον ὑπερβέβηκε. καὶ πείθουσι τὸν στρατηγὸν, βραχύ τι μεταμεῖψαι τὴν φάσιν. τὸ δὲ πεδίον, ἔνθα ἐχειρεργεῖτο ὁ πόλεμος, σολάχων ὠνόμασε. ἔπὶ χωρίᾳ τινὲς χτνιάζοντος τὴν ὁμωνυμίαν ἐρᾶμενον. ἐντεῦθεν καὶ θεόδωρος, ὃν ζητονέμιον ἀπεκάλεν βυζάντιοι, ὁ καὶ τὴν παρὰ ῥωμαίων μαγιστερίαν ἀμνίσως ἔχει, ἔκασθεν γὰρ ἦλθε ἐφέρετο. ναὶ δῆτα καὶ σολομὼν ἔκεῖνος, ὁ τὸ βασιλέως ὑνὲχος, ὁ τὸν καρχηδόνιον πόλεμον ἐν λιβύῃ παραταξάμενος, ὅτι τὸν αὐτοκρατορικὸν ἀφρον ἰουστινιανὸς διεκόσμησε. καὶ ταῦτα πεπαίσται τῷ συγγραφεῖ ἐν τῷ πυκτίῳ τῆς ἱστορίας ἐγγέγραπται.

bant, incertæ sunt: & cum naturà sit mutabile, multiforme, ac multifarium, solùm in inconstãtia sua constans est: quodque inde fortuitò infaustum, & calamitosum accidit, partam aliquando fœlicitatem multis modis superat, & obscurat. His ducem permouent, vti paulisper stationem mutet. Campus certaminis Solachon, à quodam oppidulo propinquo dictus est. Ea inde ab atauis patria fuit Theodori, quem Byzantij Zetonumiũ appellabant, qui & magisteriam (dignitatis apud Romanos nomen est) gessit. Inde genus duxit etiam Salomon eunuchus, & auriga Iustiniani Augusti, qui & Carthaginense bellum in Lybia procurauit, de quibus Procopius in historia mentionem fecit.

CAPVT IV.

Romani victores spolia legunt inuito duce. Eius strategema. Persarum fuga. Cædes vtrinq; plurima. Vox diuina ad Romanos. Persæ fugientes in colle obsidentur.

ἐπεὶ δ' αἱ τῶν περσικῶν φάλαγγες τοῖς ῥωμαϊκοῖς λόφοις προσέμιξαν, βιτάλιος ὁ τῶν ξιάρχος τὴν ἀντίθετον θᾶσσον διέλυσε δυνάμιν, πρὸς κύψας τῶν ἄλλων θρασύτερον τάξεων. αἴτιος μέγιστον φόνον εἰργάσατο, τὴν τε περσικὴν ἀποσκευὴν ἐχυρώσατο, ἣν σπάνης ῥωμαίοις τὴν ἀπαχω-

POstquam phalanges Persicæ cum Romanis pedem contulerunt, Vitalis centurio manum aduersariam celeriter dissipauit, quòd audacius in hostes incumberet. Sed & stragem maximã edidit, illorumq; spolia (tuldum

Romani

εἰῳ φωνῇ τοδλδον ἀποκαλεῖν. ἅτω μέντοι τὸ νενικηκὸς ωβὶ τ̃ λείαν ἠχόλητο. ὁ δὲ ϛρατηγὸς διηπορεῖτο τι καὶ ἐχαλέπαινε τωῖ τα δὴ τὰ τ̃ ἀκοσμίας ϑεώμεν@. καὶ οὡ ἔμφρονα βελλὼ ἐχειδίασε, καὶ τὸ κράν@ (ἐπίσημον δ' ἄρα τ̃το λῶ καὶ καλ̃δηλον) τῆς ἑαυτ̃ κορυφῆς ἀπεκδὺς, ϑεοδώρῳ τῷ ἰλιεινῷ ωβιτίθηκε. δορυφόρος δ' ἦτ@ τ̃ ϛρατηγ̃. εἶτα ωροσκέθ[illegible]τῷ ξίφει πᾶσιν τὲς ἐμπρδυομένες τὰ λάφυρα. ὁ δὴ κ̃ γεγονὲς ἐς τὰ μάλιϛα ὤνησε τὼ παράταξιν. οἱ δ' ἐπο; νοήσαντες τὸν ϛρατηγὸν ωβινοϛεῖν, καὶ λωποδυτωῖν τα αὐτὲς, ἐπανορθ̃σθαι τ̃ ϛράλματ@, παρὰ τὼ μάχλω τὼ φρονίδα μετέϑεντο, καὶ τῶν πολεμικῶν μετελάμβανον πόνων, τὸ δ' ἀντίπαλον διαϛαθὲν, ἐς τὼ μέσην τῶν περσῶν διεσώζετο χώραν, ἕ λῶ ὁ καρδαρηχὰν τὼ ἐπισασίαν ποιέμεν@. βαθυτέρα γ̃ν τ̃ μέσα κέρατος τῶν περσῶν γεγονότ@ διὰ τὼ ἐπιωρόθεσιν τ̃ ἀποδραύτ@ εὐωνύμα κέρατ@, χαλεπῶς αὖ εἶχε διενεγκεῖν ἡ ῥωμαίων ἀνίπαλος δωάμις, εἰ μὴ τῶν ἵππων ἀποβάντες αὐτὸν, κ̃ ζυσϛάδλω τὲς ζυμπλοκὰς ἐποιήσαντο. οἱ μὲν ἓν μεσαίπατι φάλαγγες ἐξήρκεν μαχόμεναι, καὶ ὁ πόλεμ@ αὐτῶς ἐμηκύνετο. ὡς ζυμβαίνειν ἐπὶ τῶν λειψάνων ἐσάναι τὸ παραπλόμενον, τ̃ς ἐπιφανείας τ̃ γ̃ς ωβικαλυπομένης, ἀφ' τὼ ἐπιπολάζσαν τῶν πνευμάτων ζυνέχειαν.

Romani vocare consueuerunt) legit. Victoribus præda diripienda sic occupatis, dux ea confusione conspecta succensere, & quid ageret, anxius cum animo suo trahere: cum prudens consilium reperit ex tempore. Nam capiti suo detractam galeam, illustrem illam, & conspicuam, Theodoro Ilibino satelliti suo imponit, mandatque spolia ferentibus gladio, quà latus est, ictus incutere, quod ad aciem restituendam plurimum profuit. Suspicatus enim miles, ducem ipsum circumire, & spoliis detrahendis intentos tali ratione corrigere, ad pugnam persequendam curam transferebat, & ad operam militarem sese dabat. Porrò hostes dissipati, in interiora Persidis incolumes profugere, vbi Cardarigas Præfectum agebat. Medio iam Persarum agmine densiore, propter accessionem â cornu dextro, quod sinistri fugã compensabat, difficile erat Romanis, superiores partes ferre, nisi ab equis descendentes, stataria pugna confligerent. Phalanges itaq; mediæ concurrebant acriter, & prælium eo vsq; producebant, dum ad paucos deuenirent, propter cæsorum corporum continuatã multitudinem cooperta terræ superficie. Cum finis nullus se ostenderet, diuina quædam sententia pro arbitrio se interponens, a-

ὡς δὲ τὸ καινὸν ἀπελθὸν ἤγγειλῶ, θεία τις ἀφύλαξε καταδιάτησε, τὸ ἀλλοφύλε ἐπεγλκέα πισμένη τῶ μάχλω. καὶ φωνὴ ἀδιάπλατος Ρωμαίοις μεγάλῳ τῷ ἀπιχήματι ἐγκελευομένη τῶ ἵππον κενῆν τῶ πολέμιον. πείθονται πιγαρῆν Ρωμαῖοι τάτῳ δὴ τῷ πεφεύγματι, καὶ κρατῆσι τῆς ἀντιμετώπε δηωάμεως. τῶ δὲ φωνὴ ἀπὸ σεφάνε τῦ λοχαγῦ πεφελῆθεῖν, τὸ Ρωμαϊκὸν ὑπανεύησε· καὶ μὴ τὸν πόλεμον ἐπυνθάνοντο Ρωμαῖοι, εἰ πεφοβολῶς αὐτὸς ἐκεῖνο ὁ σέφανος ἐτύγχανεν ὢν τῦ στρατηγήματος. ὁ δ' ἀπηνήνατο, καὶ δὴ μέγαν ὅρκον ὀμεῖται, μηδέ ποτε πιαύτης ἐπβολῆς τὸ ζόφισμα πεφενέγκαδαι. ἐ γὰρ ἐντεῦθεν ἤθελε δηεξάδαι τῶ ἐυκλφαν, καὶ θεία τινὰ μελετήματα εἰς οἰκείαν παραμορφῶται ἀγχίνοιαν. ὁ δὲ τρίτος λόφος ὁ Ρωμαίων, τῶν δ' εἰπεῖν ὁ εὐώνυμος, τῶ ἐναντίαν κεραίαν ζωέχε, καὶ τὸ ζωζόμενον ἐμβελῶς ἐδιώκετο, ἄχρι ἔ δάρας, δυοκαίδεκα ζημεῖα τῦ χώρε ἀπωκισμένε τῆς παραζάξεως. τοίνυν ἕτω λαμπεῶν τῶν Ρωμαϊκῶν γινομένων τροπαίων, ἐγνωσιμάχει τὸ βάρβαρον, καὶ πρὸς φυγὴν μετετίθετο. τὸ δ' ὀπόδραν τῆς μέσης μοίρας τῆς περσικῆς ἅμα τῷ ζφῶν αὐτῶν στρατηγῷ, ἔν τινι βενῷ ὀπεκλίνει τὸν κίνδυνον. ἐπεὶ ἦ τὸ Ρωμαϊκὸν ἠκηκόει ἐν τῷ βενῷ τινας τῶν πολεμίων πεφηπέναι τε, καὶ τὸ κεκρατηκὸς ὑποφέλεδαι, δ' ἀσεφανοῖ εὐθὺς τὸ ἐχύρωμα, καὶ αὐτομολέμιον ἐγκελεύεται. οἱ δ' ἐς θανάτις,

lienigenis certamẽ aduersũ reddidit. Clarissimo quippe cũ sonitu vox Romanos circũuolans, hostium equos lãceis fodere iubet. Qui mandato obtemperantes, copias à fronte oppositas debellant: suspicatique à Stephano manipulario vocem istam extitisse, secundùm conflictum eum interrogant, ipse ne huius strategematis auctor fuerit. Negat, additoq; sacramento, nunquam se huiusce modi impressionis commentum protulisse confirmat. Non enim hinc aucupari gloriam, diuinitusque meditata, sollertiæ suæ, quasi forma eorum commutata tribuere sustinebat. Tertia verò, siue sinistra Romanorum acies aduersum sibi hostiũ cornu permiscebat: & quod restabat militum, ei vsq; Daram (qui locus ab acie duodenis passuum millibus aberat) gnauiter instabat. Tam magnifica Romanorum trophæa barbari cernentes, imbecillitatem suam, virtutemq; hostium agnoscunt, & ad fugam etiam ipsi se intendunt, ad collemque in interiore Persidè periculi declinandi cum duce suo cõfugiunt. Romani audientes hostium quosdam collem attonitos, victoremque metuentes insidere, statim locum cingunt, hostes vti se dedant hortantur. Illi cum contemptu mor-

tis,

των, καὶ ἐς ἀπονοίας ὀφρὺν ἀπεσκα-
ρδόντο. σκοπῶ οἱ Ρωμαῖοι τὴν φρο-
νῆσιν αὐτῶν· ἐπεγίνωσκον γὰρ τὴν καρ-
δαρικὴν ἐν τῷ βουνῷ ἀνερπύσαντα,
ἰσχυρῶς τε παρειλῆφθαι τὸν κίν-
δυνον. ὁ μὲν δὴ καρδαρικὸν ἀπόσπορ
ὢν, τοῦτό τε τὸ λιμῷ πιεζόμενον ἐνε-
καρτέρει ἐν τῷ βουνῷ τρίτην καὶ τετάρ-
την ἡμέραν. ἐς τηλικοῦτον γὰρ δέος δι-
ῆκτο τὸ περσικὸν στράταρχον ὁ ἀδό-
κιμον κίνδυνον. φοβεραὶ γὰρ αἱ
μεταβολαὶ παρὰ τὰς ἐλπίδας ζυρ-
ρέουσαι· μὴ γὰρ τῶν πραγμάτων καὶ τὰς γνώμας ἀμείβουσιν.

tis, & vesana confidentia supercilium insolenter ac superbè tollunt. Romani eos despiciunt: nec enim Cardariganum seria periculi fuga collem ascendisse cognouerant: in quo cum inopia commeatus, & dira fama tertium iam, & quartum diem perseuerabat: tantum in timorem Persarum ducem discrimen improuisum coniecerat. Mutationes enim inopinatæ terrent animum, quando cũ rebus ipsas quoq; cogitationes, & consilia inuertunt.

CAPVT V.

Stephanus de Persis fugitiuis non deletis se purgat. Conflictus apud castra. Cardarigani infaustum strategema. A Darenis excluditur cum conuitiis. In castris Romanorum falsus rumor.

Ὡς δὲ παρὰ τὸν στρατηγὸν ἐπανέ-
ζευξαν, τὸν δοῦν μεγίστῳ
ἐγκλήματι ὁ στέφανος ἐδίωκεν, ὅτι μὴ
παρεσήσατο τὸ λειπόμενον. ὁ δ' ἡγεμο-
νικωτάτῃ ἀπολογίᾳ τὰς μέμψεις τοῦ
στρατηγοῦ διεκρούσατο, φήσας, οἶδα καὶ
μέτρα νίκης τιμῶν, καὶ τὸ ἀκρώρειαν
δεδιέναι τῆς τύχης· μισοπόνηρον γὰρ ἔ-
χει τὸ πλάσιγγα, καὶ φέρειν οὐκ
οἶδεν εὐπραγίαν βρενθυομένῳ πέρα
τοῦ δέοντος. ἕτω μὲν δὴ οἱ πέρσαι φο-
βηθέντες τὸ καθοδον τῶν παρυφήλων, καθείρπυσαν. ἐπεὶ δὲ τοῦ
λόφου κατέδυσαν, ξυμπαρομαρτοῦσι
Ρωμαίοις ἐπανίασι, καὶ ξυναθροιζο-
μένοις ἀνὰ τὸν χάραγκα. σκηνὴν ἀναι-

STephanus ad ducem rediens, in crimen maximum ab eo vocatur, quòd reliquias illas non deleuisset: quam incusationem defensione, duce militari dignissima depellit: scire se modum in victoria reuereri: in fastigio fortunæ, formidinem præstare. Eius lancem odisse improbos, fœlicitatemque plus æquo superbientẽ ferre non posse. Ita Persę lentè, quieteque descendendi copiam nacti, de colle degrediuntur. Degressi redeunt, & Romanos ad castra sequuntur: multi interficiuntur, supra mille capti, Byzantium mittuntur. Cardarigas suos subeundo periculo animosiores

ρξαντας πολλοι, ἦλωσαν δὲ πλείους ἢ χίλιοι, οἱ κ̀ ἐς βυζάντιον παραπέμπαντας, ὁ δὲ καρδαριγὰν πρὸ τῆς ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐπιβολῆς, τὰς δερμαΐνας ἐκείνας ἀμφορεῖς διαῤῥήξαθαι τῷ περσικῷ ἐγκελεύεται, φιλοκινδυνώτερον ἐς θράσος ἐντεῦθεν τὸ μηδικὸν ἐργαζόμενος. τοῦτο δὴ τοῖς ζφισὶ παραδηλῶν, ὡς εἰ μὴ μεγάλων κινδυνεύων ἐφάψοιντο, ἀπόλωλε τούτοις ἡ ὕβρισις, τῷ ῥωμαϊκῷ τὸν πόλεμον ἐξ ἀρζαμῶν πρεπαθημένῳ, κ̀ διαφερρέντος τὸ ῥᾴθυμον φιλοπονώτερον. οἰκείως δ' αὖπως ἐς ἀγαθὸν πρέπει τὸ θράσος. ἀμαθὲς γὰρ τῷ κύβῳ τῆς τύχης πιστεύσαντα, ταῖς ἀκροφορείαις τῶν κινδύνων καταῤῥᾶν· κ̀ τὰς ἀγαθὰς ἐκβάσεις ἐκ τῶν προϋπαρχόντων ζφαλμάτων ἀπεραίζεσθαι. ἀφιλοσόφως γὰρ ὑπὲρ τὴν δέχῆς, οἰκείαν τοῖς προϋφεστῶσι κ̀ τὰ συμπεράσματα ἔξει τὴν πρόοδον. τοῦτο γοῦν κ̀ πολλοὺς τοῦ μηκέτι μετὰ τὴν ἧτταν διέφθειρε. φρέασι γὰρ πρεπιπόντες τινὲς τοῦ περσικοῦ λαφύξασιν ἀπλησόπρον, κ̀ ἐς μέχα κακὸν ἐπεκλίνοσι, τῆς κοιλίας αὐτοῖς τὴν ἀθρόαν τοῦ ὕδατος ἐμβολὴν διενεγκεῖν ἐκ ἐχούσης τοῦ ἐπιφορηθέντος ὕδατος τὴν ἀνάληψιν. ὁ δὲ καρδαριγὰν εἰς τὰ πρὸ τοῦ δάρας ἀφικόμενος, τὴν ἐς τὸ ἄστυ παρεκινδύνευεν εἴσοδον. οἱ γὰρ αὐτοὶ, ἤτοι οἱ πρεφρουοῦντες πέρσαι, τὸ πάλισμα ἀναπετάσαι ἀπέλεγον τοῖς μήδοις τὰς πύλας, μὴ γὰρ οὖν εἰσικίσασθαι τὰς ῥιψάσπιδας περσικὴν νόμον ἀνέχεσθαι. ἐπεὶ δὲ τὸ καρδαριγὰν ἐβλασ-

siores facere cupiens, ante congressum vtres illos dirumpi iubet: innuens nimirum, nisi præsenti se discrimini obiectarent, vbi aquarentur, non habituros, cùm Romani fluuium Arzamonem obsiderent, cautiusq; custodirent. Sed ei audacia hæc malè vertit. Est enim magnæ imperitiæ, fortunæ confisum aleæ, aduersus extrema pericula spiritus sumere, & secundos euentus erratis præcedentibus emendicare. Nam quia insipienter incipitur, vltima principiorum similia efficiuntur. Atque ista ratio multos de Persis etiam victos perdidit. Etenim cum in quosdam fontes incidissent, & insatiabiliter latices hausissent, malum non mediocre inuenerũt, quod ventres tantum aquæ ingurgitatæ vim, & onus ferre non poterant. Cardariganus in agrum Daræ deueniens, audacius introitum in vrbem tentare: ipsimet enim Persæ videlicet, vrbis præsidiarij, popularibus suis portas reserare abnuebant: nam lege Persica, fugientes, & ignauos non recipi. Postquam illi conuitia dixerunt, eiusq; calamitatem verborum contumeliis cumularũt, cum probrosis eum sermonibus dimittentes, domum abire perpulerunt. Vespere appetente tumultus repente in castris excitatur,

φήμην, καὶ τῆς ὕβρεως τῇ ξυμφορᾷ ξυνεπιλήψεσθαι, πείθουσιν ἐς τὰ οἴκοι χωρεῖν, αἰσχίστοις αὐτὸν παραπέμψαντες λόγοις. ἡμέρας δὲ κλινούσης, ἐξαπιναίως ὑπὸ θρασύτητος τῷ Ρωμαϊκῷ στρατοπέδῳ ἐγγίνεται, καὶ φήμη διέρρωσε, δύναμιν τὸ περσικὸν πεζικὸν ἐλθεῖν. καὶ ὅσον οὔπω ὑπὸ χῆσθαι μέλλειν τὸ χάρακα. ὁπλῖται ὁ Ἡρακλεὼς ὁ Ἡρακλείου πατὴρ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἕτεροι τῶν ἡγεμόνων, ἱππάζοντό τε, καὶ σὺν ῥώμῃ φερόμενοι, ὁρμῇ ἀκαθέκτῳ τὸ πεδίον ἔλαυνον, τὸ βαρβαρικὸν ἀνιχνεύοντες. καὶ ἀνὰ τὸν βυνὸν ἀφικνοῦνται, ἐν ᾧ οἱ περὶ τὸν καρδαριγὰν ἐναγχος ἀποδραίντες ἐκυκλίζοντο. καὶ οὐ πόρρω ἀπῆσαν τοῦ ὑψηλοῦ, καὶ περισκοπὴν ἔλαβον μείζονος περιοπῆς, καὶ τὸ πολέμιον ὧδε ἀφανὲς. ἐπεὶ πίνω εἰς τὸ τραχὺ τοῦ ἔρεσιν ἐποιήσαντο, καὶ φανάκης ἐν τῇ ὑπισκοπῇ σὺν αὖ ὧδε, ἀνὰ τὸ Ρωμαϊκὸν ἐπανάγοντας.

tur, manatque rumor, Persis veniſſe auxilium, & iam iam caſtra inuaſuros. Itaque Heraclius Heraclij pater, & alius è ducibus, expediti in equis, ferroque armati, incredibili ardore barbaros exploratum circumeunt, & ad tumulum ſeu collem vſque perueniunt, in quo Cardarigas paulò ante cum fugientibus cõfederat. Celeriter in ſummum euadunt; è maxima quadam ſpecula proſpectum circumquaque petũt: hoſtes nuſquam cernunt. Cum rem ad liquidùm candidè indagaſſet, ad caſtra ſua reuertuntur.

CAPVT VI.

Miles Romanus quadruplici vulnere ſaucius, in caſtra portatur, fortiq; animo emoritur. Donatiuum datur militibus. Vulnerati in vrbes proximas, & caſtella ad curationem dimittuntur. Romanus Perſidem incurſat.

ΕΝ δέ τινι μοίρᾳ τῆς ἀτροποῦ, δυσθανατοῦντα τραλιώτην Ρωμαῖον περιβλέψαντο, πέτρασι βολαῖς τὸ σῶμα κοσμούμενον. εἰς μὲν γὰρ τὴν ὑπερῴαν χειλώνην μηδικὸς οἰστὸς ἐς βάθος εἰσδὺς, ἀνὰ τὸ κρανίον ἐρρίζωτο. ἕτερος δ' αὖ ὑπὸ θάτερον χεῖλος ἐνερθὲν εἰσφρήσας, ἀντιθέτως πως ἀνετείνετο· ὡς καταπινας διαμέ-

IAM verò alicubi in via militem Romanum cum morte luctantem offendunt, quadruplici plaga corpus ſaucium, immo ornatum potius. Superius quippe labrum ſagitta Perſica per galeam penetrarat, fixaque hærebat. Alia per inferius labrum infernè miſſa, pœne recta linea priori ſurſum reſpondebat: vt contra-

τροις κεραίαις κεχῶσθαι τὴν γλῶτταν τῆς ἀντιτύπου ζυμβολαῖς τῶν ἀκίδων. κἀντεῦθεν μὴ δύνασθαι τὸν ἀριστέα μύσαι τὸ χείλη. ἐπιφέρεται δὲ καὶ δόρατι ἐπὶ τὸ εὐωνύμε βραχίονι, ἐπί τε τῇ λαπάρῃ ἑτέρων βολῶν. μηδενὸς ἀντιπίπτοντος. αὐτή τε καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτῷ τὸ ἐπιτάφιον ἦν. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν ἡράκλειον τῷ γυναίῳ ἐπιῤῥεόμενον τὸν ἀριστέα θεώμενοι αἵματι, ἀγάμενοι τῆς εὐψυχίας, ἐποχοῦσι τῷ ἵππῳ, καὶ ὡς τὸν χάραγα διεκόμισαν. εἶτα οἱ ἐφέλκονται τὰ μὲν ἄλλα βέλη τὰ ἐμπεπηγότα τῷ σώματι, καὶ παρεξάγουσι, τὸ δ' ἀνὰ τὸν ὦμον ἐξελκύσαι οὐκ εἶχον. διεψυθήριζον γὰρ ὡς ἑαυτοὺς, οἱ παῖται δὴ τὰ χείρωνος, καὶ μαχάονος τεχνώμενοι μελετήματα, ὡς ζωεκδημήσῃ αὐτῷ καὶ ἡ ψυχὴ τῇ τοῦ βέλους ἐξόδῳ. ὁ δὲ μακεδὼν σκῆν, ἢ λεωνίδας τὸ φρόνημα, ἢ καλλίμαχος ἢ κυναίγειρος, ἔρριψε δὲ τὸ ῥωμαῖον ἀποκαλεῖν, ὡς τῶν λόγων τῶν ἰατρῶν ὑπηθαίνειν, ἤρετο εἰ τὸ ῥωμαϊκὸν ἀνίκητον. ὡς δ' οἱ θεασώμενοι αὐτὸν κατέφασκον, καὶ ἄρασθαι λατίνοις τρόπαιον ἔλεξαν, ἐβασάνιζεν ὅρκοις τὰ ῥήματα. ἐπεὶ δὲ ῥωμαίους ὄντως ἐπέπυστο τὸν κύφλον κατὰ τὸν πόλεμον ἀπενέγκασθαι πλάσιγγα, πέρσας δὲ τὸν ἐναντίαν ῥοπὸν, τῷ βάρει τῆς ἥττης καθελκομένης πρὸς πάσματι, ἀνασκιρτήσας τῷ ἄθματι μέγα τι παραμύθιον,

riis cuſpidibus lingua ceu diametri punctis intercepta extaret: & hinc vir fortiſsimus os claudere nequiret. Haſtam item in læuo brachio, & iaculum in latere defixum habebat. Atque hoc vulnus eius virtuti epitaphium fuit. Igitur Heraclius & comites ſanguine generoſo vndique manantem præclarum illum bellatorem aſpicientes, eius animi excellentiam admirati, in equum imponunt, & ad caſtra peruehunt. Deinde alij cætera quidem tela è corpore trahendo educunt: ſed quod in latus contortum erat, educere formidabant, inuicemq; ſuſurrabant, qui Chironis, & Machaonis inuenta exercebant, cum ſagitta ſimul animam exituram. Aſt Macedo ille (imò verò Leonidas magnanimitate, aut Callimachus, aut Cynęgirus; ſed ſatis illi ad gloriam erit, ſi Romanum nominemus) vt verba illorum ſubanimaduertit, percunctatus eſt, num penes Romanos victoria ſtaret. Quod vbi circumſtantes affirmarunt, & Latinos erexiſſe trophæum dixerunt, rei confirmandæ iuramentum petiuit. Ergo vt Romanos lancem leuem reuera, Perſas autem lancem deuergentem (ex eo quod victi ſint, quaſi quodam pondere detractos ad cadauera) in prælio reportaſſe intellexit, ipſa re-

ſpira-

καὶ τῆς ἀληθοῦς θελκτήριον ὑπὲρ αὐτῷ τὸ λεγόμενον, καὶ τὸ παρὸν ἀναλοιπὸν σκαρδόκει. Ἐν τῷ δὲ μάτην τὰς ὁρῶντας, ὥσπερ ὑπεστέμνετο, ὑπεξάγειν ἀφειδῶς ἀπὸ τῆς πολυρρᾶς τὸν μηδικὸν κάλαμον, καὶ ἀβροδίητον δόνακα. ἡ γὰρ εὑρήσειν τοιοῦτόν ἄλλο ἐφόδιον ἀγαθὸν ἀποφέρεσθαι τῷ ὑπὸ σελήνῃ τοῦτον κόσμον ὑπερχόμενον. τὸν δὲ ἀριστέα φασὶ τῶν καλουμένων γεγονέναι τῶν καρτερόπαρθων, ἅτε τῷ εὐσηνορίαν ἐπιφερομένων τῶν ἐν Βεροίᾳ τῇ πόλει ζυγίας τὰς ἀβατριβὰς πιεμένων. ἐπεὶ δὲ τὸ βέλος τὸ ἀπηνανάπον τῆς πολυρρᾶς ὑπεξήγαγε, ζωπυρουμένη ἡ μεγάλη κείνη, καὶ γυμνικωτάτη τοῦ ἀριστέως ψυχή. εἶπω ἀνὰ τὸ ἠλύσιον ποιηλικῶς ἐπιγομένη ἀφικέσθαι χωρίον. ἀλλ' αἰσχύνομαι μύθῳ εὐπηλακίζειν τὸ τῶν θελάμβων ἀξίωμα. ὁ δὲ στρατηγὸς τῇ ὑπαύστῃ ἐξέπεσιν τοῦ σωλιτικοῦ ἐπεποίητο, καὶ δώροις τὰς τραυματίας ἐφιλοφρονήσατο, καὶ χρύσεον κόσμον, ἀργύρεός τε ἄρα τῆς ψυχῆς ἀντίδοσις ἦν. καὶ τῷ μέτρῳ τῶν κινδυνίων τῷ ἀμοιβῷ ἐπαλαύνευν. τοῖς μὲν γὰρ ἀξία ἆθλον εὐδοκιμίας ἐγίνετο. ἄλλῳ πέρσης ἵππος, καλὸς μὲν ἐς θέαν, ἀγαθὸς δὲ εἰς πόλεμον. ἄλλῳ κράνος καὶ χρύσεον Φαρέτρα. ἑτέρῳ ἀσπὶς, καὶ θώραξ, καὶ δόρατα. καὶ τοσούτων ἐκληρονόμουν Ρωμαῖοι κτημάτων, ὁπόσων ζωμάτων ὁ πόλεμος. μεσούσης δὲ ἡμέρας, διέλυσεν ὁ στρατηγὸς τῷ ἐκλαξίῳ, εἰς τὸ

spiratione ingentem animi exultionem declarauit, & quod dicebatur, dolorem eius leniuit: ac de cætero horam sibi nouissimam exspectans, nutu præsentibus blandiebatur quodammodo, ne illam Persicam & inclytam arundinem è latere sibi extrahere parcerent: non enim aliud æquè bonum viaticum sub sole se reperturum, quod excessurus ex hac vita secum auferre posset. Hunc strenuum virum ex albo Quartopartanorum fuisse narrant: quo nomine appellati sunt, qui apud Beroeam Syriæ morabantur. Vbi telum mortiferum è latere extractum est, anima illa magna, & generosissima viri fortissimi simul erupit, ad campos Elysios (vt poëtæ loquuntur) properans deuenire. Sed eius triumphi claritatem pudor est fabulis eleuare. Dux postridie de militibus quæsiuit, & vulneratos donatiuis humaniter est prosecutus, animiq; non imbellis aureus, & argenteus ornatus quoddam pretium erat: & periculorum modo præmia respondebãt. Huic collata dignitas animositatis merces erat: illi equus Persicus aspectu elegans, & bello idoneus: alij galea argentea, & pharetra: alteri scutum cum thorace & hastis. Ad summam, nemo ex Romanis indonatus abibat. Ad meridiem dux solutis

τὰς πόλεις, καὶ τὰ παρακείμενα φρέ-
ατα τὸ πεζωμένον ἐξέπεμπεν, ὅπως
ἀκέσοιτο, καὶ ἤπιοις τισὶ μαγγανεύ-
μασιν ἔργοις ἀσκληπιᾶ τὰς τῶ τραυ-
μάτων ἀκμὰς καπιωάσοιτο. αὐτὸς
δὲ τὸ λοιπὸν ἀναλαβὼν τὴ δυνάμεως,
ἐσβάλλει ἐς τὰ τῶν μήδων καὶ ὅσα τῶν
περσικῶν πεσμηδείας ἐχήρευεν, ἔπα-
σχε κακῶς. καὶ αἰωρεγώνις ὧν
ἡ Ρωμαίων ὁρμὴ, καὶ δυσάντητον
τοῖς ἐντυγχάνουσιν.

ordinibus saucios in oppida, & castella circumiecta misit, vbi lenibus quibusdam medicamentis arte medica eorum vulnera confota sanarentur: ipse cum reliquo copiarum in Persidem irrumpens, quæcunque nullo erant munita præsidio, infesta habebat; & perrumpebat omnia Romanorum impetus: nec eorum vim obuij sustinere poterant.

CAPVT VII.

Arzanenam Romani vastant. Incolæ sub terram se abdunt: à captiuis produntur: resono pulsu explorantur, & educuntur. Chlomarum castellum Romani obsident. Duces Arzaneni duo ad eos transeunt; locum castello excitando ostendunt.

Ὁ μὲν οὖ Ρωμαίων στρατηγὸς ἐπὶ
τὴν Ἀρζανηνὴν χώραν οἷά τις λαί-
λαψ ἐπιφυλάπιος, ἢ ῥαγδαῖος
σκηπτὸς ἐνεφοίτησε, καὶ τὴν περσῶν
πολιτείαν δεινοτέρον διεζήσατο. οἱ δὲ τ Ἀρζανηνῆς οἰκήτορες ὑπὸ
τὰ τῆς γῆς Δαιδάλεα κατεδύοντο. ἔχειν γὰρ σκεύας ἐς βάθος νί-
κλου τινῶν ἀντρωδῶν οἰκοδομημάτων
κατασκευάς, λόγος ἐς ὑμᾶς ἐνεδή-
μησε. τοιγαροῦν ἀνὰ πᾶσας δὴ τὰς
ὑπογείους καταγωγὰς, ἡ ζωτικὴ
τέως ζῴσιν αὐτοῖς ἀποθησαυρίζετο.
μὲν γὰρ ἄρτους, καὶ μάζας ἐν τοῖς
κοιλώμασιν ἐταμίευοντο. φυλακῆς
ἐν καλῷ εἶναι ταῦτα Δαιδάλεοι. μετ' ὀλίγον δὲ καταφανεῖς Ρωμαίοις
ἐγένοντο, ὡς ἐς βαρὺ τ αἰσθησιν

ERgo dux Romanus in regionem Arzanenam haud secus quã turbo marinus, aut violento impetu vibratum in terras fulmen sese inferre, & Persidem atrocius incursare. Indigenæ terræ caua subire. Nam vt fama accepimus, domicilia in formam antrorum subter humum extructa habent. Proinde tunc in huiuscemodi subterraneis diuersoriis illorum salus, thesauri instar erat recondita. Quinimo panes quoque, & placentas in cubilibus illis reponebant, arbitrantes ea custodia commodè asseruari. Non diu post, vbi se paulum Romanis, quasi suffurati fuerant, captiuis, quæ clam sub terra fierent enuntiantibus, & secreta in aper-

παρακλέψαντες, τῶν ἐαλωκότων τὰ ὑπὸ γλῶ ἐξεπόντων μυχήεια, καὶ ἐπιδειξαμένων εἰς τὸ ἀναργὲς τὸ ἀπόῤῥητον. Ἐν ἂν ἤχοις ἀπεπέρων τῶν Ρωμαίοι τῶν ὑπὸ γλῶ ἐμφωλεύοντων. καὶ λῶ αὐτοῖς ἡ Δᾶ τῶν ἀπηχημάτων ὀπόπερα ἄγγελος ἀψοφὶς, τὰ τῶν λαγόνων τῆς γῆς διηγέμενος ὄργια. καὶ μέντοι ἀνήγοντο οἱ τῆς ἀρζαναίωνος, ὥσπερ ἐκ τῶν πυθμένων αὐτῶν τῆς συμμύκιδος γῆς ὑπὸ δάλιον ἦμαρ, ἵνα τῶ ἐκείνων τραγῳδίαν τραγικώτερον ἀφηγήσωμαι. ἀλλ' ὅτε Ρωμαῖοι ἀπετόνευν ἐρεβοδιφῶντες τὰ ὑποχθόνια, καὶ τῶ ἐχθίστω τύχω ἐκ ἀπέδρα τὸ βάρβαρον, στρατοπεδεύεσι λοιπὸν ἀμφὶ τὸ φρούριον, τὸ χλομαρῶν. Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἄνδρες αὐτοματίζεσι δύο ἀδελφοὶ τὸ γλῶ, ἀδελφοὶ τῶ φύσαίρεσιν. καὶ τῷ μὲν ἑνὶ ὄνομα μαρωθὰς, τῷ δ' ἑτέρῳ ἰώβιος. ἄμφω δὲ ἤστην ἡγεμόνε τῆς ἀρζαναίωνος. ἐπεὶ δ' ἠυτομόλησαν, καὶ τῆς ξ στρατηγᾶ μεθ' ἱλαρείας θέας ἠξίωντο, τὰ τῆς ἐιωσίας λοιπὸν λῶ αὐτοῖς ὠειπεῖδας σε. τοίνυν ἐπεὶ ἐν τοῖς πολλοῖς τῆς πράξεως ὁ λόγος ἐστὶ πρεσβύτερος, εὐγνώμοσι πρῶτον πίσιν ὁμιλήμασι τὸν στρατηγὸν ὥσπερ ὑπόσπονδον, καὶ τοῦτο δὴ ἐκεῖνα τὰ τῆς ἐιωσίας ῥήματα λῶ. εἰ βούλοιο στρατηγὲ Ρωμαίοις τῶ ἀρζαναίωνι ὑπακτήσασθαι, χώρας ἡμᾶς ἡμῖν ὑπαλλάξομεν ἐχ ἥκιστα αὐλὸς ἐκεῖ Δᾶ τὸ ἔρκος ἐχυρώματος ἡμαθὸς φρούριον, ὁ τῆς εὐβουλίας ἐγκελεύεται τρόπος. πιαῦ-

apertum proferentibus deprehenduntur. Latentes porrò ſoni repercuſſu inueſtigabant; ea experientia, vt minimè fallax nuntia, quæ in viſceribus terræ arcana patrarentur, indicabat. Verūenimnerò Arzaneni inde velut eximo terræ ſymmiſtidis ſuæ ad ſeruilem diem (vt illorum tragœdiam magis tragicè declaré) educebantur. Romani vbi ſubterraneas perueſtigare tenebras deſierunt, fortunæque barbarorum in ſummam miſeriam tranſierūt, deinceps ad Chlomarum caſtellum oppugnandum diſceſſerunt. Die altero, duo, fratres genere, fratres animo & voluntate, quorum vni Maruthæ, alteri Iobio parentes nomen dixerant, & ambo Arzanenæ duces militares, ſponte ad Romanos tranſitionē faciunt, Hilari ducis aſpectu dignati, omnem de cætero curam adhibuerunt, vt ei beneuolentiam ſuam nauarent. Quia verò multis in rebus verba factis antegrediuntur, primùm affatu ei ſubblandiuntur, aiuntque, ſi Arzanenā ſub ſe redigere velit, loca quædam, propter vallum quam tutiſsima monſtraturos. Ibi ſuadere ſe, vti caſtellum exædificet. His primùm dictis ducem compellarunt: quæ quidem ab eius mente & ſententia haud abhorrebant. Locum enim ali-

πολὺ τὸ πρῶτον τῆς τῶν βαρβάρων πρὸς τὸν στρατηγὸν Ἡρακλέους. οὐκ ἀπὸ δὲ τῆς ἐπὶ ἡμέρον εὐνοίας τὰ ῥήματα. ἐγλίχετο γὰρ ὁ τὸ Ρωμαϊκὸν ἰθνῶν στρατόπεδον πιστῶν δηλίνων ἐπιτυχεῖν χώρων. τέως δὲ διὰ τὴν ἀπορίαν, τῇ τῆς γνώσεως ἀναβολῇ, τὴν ἐπιβολὴν ἐδιάζετο. ὁπλοίκα γὰρ ὁ στρατηγὸς τῶν πιστῶν ἀκροαμάτων μετείληφεν, ὥσπερ ἐρμαῖόν τινι πρὸς τυχὼν, μεθ' ἣν εὐθυμίας σπουδὴν τὸν ὑπὸ στρατηγὸν ἀποπέμπει ἡράκλειον, σὺν ἀπορρήτοις ἐντολαῖς ἐπὶ τὴν τοῦ ἑρμαίου ἐξαγωγήν.

quem istiusce modi nanciscì concupiscebat; interim dum eo carebat, quia nondum cognoscebat, impressionem vrgebat. Hoc itaque audito, velut quopiam insperato lucro impensè gauisus, hypostrategum Heraclium, & cum eo naturâ muniti illius loci promissores illuc mittit.

CAPVT VIII.

Cardariganus cum manu bellandi imperita in Romanos sese agit. Heraclius cum comitatu suo absq; armis speculatum egressus, periculum euadit. Philippicus militem dispersum, ad resistendum hostibus recolligit. Zabertas Persa suis ad locum munitum præit. De media valle, seu fossa inter Rom. & Persas, & horum clandestino discessu. Chlomari obsidione Romani abstinent.

Ὁ δὲ καρδαριγὰν τοῖς Ρωμαίοις ἐν στρατιώταις, πλήθη ἀμάχων, ἀλλ' ἰδιώτας ἄνδρας ἐνυαλίῳ σχήματι, καὶ δῆτα καὶ ἱππαζυγίων, καὶ καμήλων πλῆθος συλλεξάμενος, ἐς τὸ πρόσω ἐχώρει. καὶ κόμπος τις ἐπὶ ἀληθείας κενεῶν, τῶν μὴ ὄντως ἐχόντων πραγμάτων συσκίασμα. ὥσπερ δὲ σκιῶς φενάκη τινὶ σωτηρίου θέατρόγημα. συντυγχάνει τοίνυν τοῖς ἀμφὶ τὸν ἡράκλειον, ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν χώρων πεμφθέντες τὴν πρόοδον, εἴκοσι δ' ἄνδρες ἡρακλείῳ σωείποντο. οὐκ ἐσδηροφόρουν δὲ τῇ ἀμαθείᾳ τοῦ μέλλοντος· ὁ κράνος τὴν κεφαλὴν διεφύλαττεν·

CArdariganus in Romanos expeditione susceptâ, hominum qui arma nunquam tractassent, nec Martium buccinæ sonitum auribus suis aliquando excepissent, præterea vectariorum iumentorum, camelorumque conquisita multitudine procedebat. Sed erant rerum vmbræ tantummodò, nihilque aliud, quam vanitatis plena ostentatio: veluti cum in scenam ad ludendos spectatores aliquid prodigiosius inducitur. Occurrit igitur Heraclio, eiusque vicenis comitibus, qui omnes loca speculatum, inermes, futurorum ignari prodierant. Non galea caput

ἐθόρυξε τὸ πρόσωπον, σιδήρῳ ἀντιμαχόμενον σίδηρον, ἔρκος χωμάτων συμβαδιζόντων περιφερομένων, καὶ σωματοφυλάττοντα. ἐξεθήλυνε γὰρ αὐτὰς τὸ εὐδόκιμον. ἡ γὰρ νίκη ὑπίσχνον τῆς αὐτῆς στρατιᾶς τὴν ἀφροντιστίαν. ὁ μὲν οὖν ἡρακλείους ἐπιπλήττων φρονήμασι, καὶ τὰ πεπραγμένα ἀνακαλούμενος, τὸ τολμᾶν ὑπερεκτείνει, καὶ τῷ πρόσω φρονεῖν καὶ μεγαλαυχεῖν φέρεται. ὅπερ δὲ παρεγυμνοῦτο τὸ σόφισμα, τῶν πολεμίων παρεγγιζόντων, καὶ μελλόντων ζῆλον αὐτοῖς ἀναμίγνυσθαι, πρόσω σὺν τοῖς ἀμφ' ἑαυτὸν, ἐν μετεώρῳ λόφῳ τινὶ. οἱ δὲ ἀνυσμενεῖς ὡς αὐτοὺς τῷ ὁρμῇ ὑπιβάλλοντος, πάλιν ἐπ' ἄλλον λόφον μετέβαινον, κἀπ' ἐκείνου αὖθις εἰς ἕτερον, καὶ πᾶσι ὑπαλλαγαῖς τῶν μεταφοιτήσεων τὰς τῶν πολεμίων ὑπιβολὰς διεκρούσαντο. καὶ νύκτωρ ὡς τὸν Φιλιππικὸν πέμψαν ἄγγελον, τῷ βαρβαρικῷ ἐξαγορεύσαντα ἔφοδον. ὁπηνίκα δ' ὁ στρατηγὸς τετρανὶ τὸ ἀπόστολον ἐς τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν εἰσαράμενος, τὸ βαρβαρικὸν ἠκηκόει ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ὑπιτίθεσθαι μέλλειν, συναγείρει τὸ στράτευμα δεῦρο κἀκεῖσε περιχεόμενον, καὶ τῷ ἀρζανηνῷ λυμαινόμενον, προσάξας σαλπιγκτὴν τὸ ἀνακλητικὸν μέλος τῷ σάλπιγγι. ἡ μὲν οὖν κατεκελάδει. οἱ δὲ μετ' σωτόνου σπουδῆς προσωμίλουν τῷ χάρακι. Ζαβέρτας δέ τις ἀνὴρ, (ἔστι τῷ προσηνείαν περιαγόμενος τῆς χλομαρῶν δ' ἄρα ἐστὶ) πρὸ

put muniebat, non thorax præcordia, ferrum ferro resistens, septum vnà gradientium, & corpora tanquam custodia atq; præsidium cingens atque comitans. Adepta enim celebritas eos emolliuerat. Victoria siquidem naturà insolens ac superba est; & re fortiter gesta, animos in præterita firmitate constantiaq; cõseruare nescit. Heraclius conspecto hostium globo audaciam simulare, & vlteriorem progressum fingere. Verùm vbi hostes propiores facti se prodiderunt, & ad depugnandum paratos demonstrarunt, cum sociis editum collem petit. Eodem illi incitatò sequuntur. Romani in alium collem transeunt; deinde rursus in alium, iisque transitionibus hostilem ab se vim arcent, & noctu ad Philippicum mittunt, qui eum de infesto barbarorum aduentu doceat. Philippicus vbi nuntium in prætorium introduxit, & de barbaris narrantem audiuit, crastino die impressionem facturos, exercitum huc illuc diuisum, & Arzanenam deprædantem recolligit; mandans, vti tuba signum receptui daretur. Clãgit tuba: milites ad castra certatim aduolant. Zabertas autem quidam vocabulo, cui Chlomari concredita erat custodia, cum ex arce clandestinus, sineque vllo strepitu se eduxisset, extremũ

Roma-

φρουρᾶς τὰς φροντίδας ἀμπείχετο) ὃ φρουρὸς λάθρα ὑπεξελθὼν ἀφοφητὶ, φεύγει τῆς Ρωμαίων δυνάμεως, καὶ πόσσον ἠρέμα πεζὸς βάδην, καὶ ὃ Ρωμαῖος ἐκ παλαιᾶς μαχίμου γνώμης, ἀπέδρα, καὶ τοῖς ἀμφὶ τὸν καρδαρηνὸν ἀναμίγνυται. ἐκεῖνο ὁ δραπέτης ὁ Πέρσης ποδηγεῖ τὸ ὁμόφυλον, καὶ παράγει ἐς τὸ ἀντιμέτωπον τῆς Ρωμαίων πληθύος, χωρίον τι ἀδεὲς ὑποδείξας, ἐφόδων κωλύμιον μὲν τὸ ἱερωσάμενον δ' ἐχυρώματος. οἷα γάρ τις μεσότης αἰδέσιμος χάσμα τι μέγα ἐς μέσον ὑπῆν, ἑκατέραν δὲ διέκρινε δυνάμιν. συνῆκαρ γὰρ ὁ Βάρβαρος, ὡς ἐχ ὑπομένουσιν οἱ Πέρσαι ἀμέσως πως, καὶ ἀθρόον τὸ νενικηκὸς ἐπιθέμενον, τῷ νεαρῷ τῶν ἀτυχημάτων πολεμίως ἂν ὄψιν φέρειν οὐκ ἔχοντες. μετά τι τοῦτο ὁ Ζαβέρτας ἐς τὸ ἀντιπρόσωπον ἀνὰ τὸ χεῖλος δ' φάραγγος τὸ περσικὸν ἐφιππάσατο. καὶ ἰδοὺ ἡ φάραγξ μεταίχμιον ὥσπερεὶ βάθρος αὐτόματος, φύλαξ τῆς ἀγαθῆς, ὁτέραν πιεζόμενος δυνάμιν ἔνθα δὴ οἱ Ρωμαῖοι τε καὶ τὸ βάρβαρον οὐκ ὀλίγον διετέλεσαν χρόνον. τὸ δὲ Ρωμαϊκὸν τῆς βάθρου ἐξαλλάπτεσθαι κατωρέγες συμπλοκῆς ἐφέμενον. ὃ δὲ περσικὲ τῷ ἐπιφορὰν ἀποκλίνοντος, μετὰ τῶν παραβεβαδίσθαι φάραγγα, πέως ἀνακωχῶ ὁ φόνος ἐλάμβανε. μεθ' ἡμέραν γίνονται πέρσαι ἐπὶ βαθὺ νῶτα ὃ Ρωμαϊκῆς, τῷ ἦαν νυκτὶ παρακλείψαντες. πεινος ἐστι γὰρ λαθρέως πεικυκλώσαντες τῷ φάραγγα, καὶ πεφορᾷ τῆς βαδίσεως, καὶ

Romanorum agmen sequebatur: sensimque gressum promouebat, donec eos transuersim respiciens, fuga arrepta Cardarigani cateruæ se immiscuit. Ita fugitor ille Persa homophylis viam pedibus præit, eosque ex aduerso Romanorum, locum propter pacificam munitionem ab hostili accessu securum, adducit. Nam vt conciliator aliquis reuerendus, in medio vastus hiatus, seu profunda vallis suberat, quæ vtrasque copias dirimebat. Nouerat quippe barbarus, Persas confertim irruētibus victoribus Romanis, citra medium, seu interuallum pares haud futuros; quorum ob acceptam recēs cladem ne vultus quidem intueri auderent. Quamobrem Zabertas loco oppositio, in labro, seu summo margine vallis manum Persicam explicat: eratque illa vallis inter ambas acies ceu fossa naturalis, & vt fidelis custos vtrique exercitui constituta. Moras ibidem Romani, barbariique longas traxerant. Cumque illi fossam superare, & conferere prælium concupiscerent: hi hostis impressionem ea commoditate declinarent, interea cædium inducię agitabantur. Posthæc Persæ noctu furtim speculati, post terga Romanorum e-

uadunt.

τόπιν Ρωμαίων ἐγίνοντο. κἀντεῦθεν ἄδειαν ἴσχυσι πέρυσι, ἀνὰ τὰς ὑπερωρείας ἔ ὄρος στραποδιζόντας, ἵνα ἵδρυται τὸ χλομαρῶν. τειχαρὲς Ρωμαίοις συνέβαινε τῶν ἐκεῖσε ἀπάντων, ὑπὸ τὰς πρόποδας ἔ ὄρος διορύττειν τὸ χάρακα. Ες τοσοῦτον ἀγχύθυροί τε καὶ γείτονες ἀλλήλων αἱ δυνάμεις ἐγένοντο, ὡς καὶ τὸν ἀλλήλων συνιέναι φωνῇ, καὶ ἔ χρεμετίσματα τῶν ἵππων, ἐς τὸ πρανὲς ὑπακούεσθαι. Διό τοι τοῦτο τῆσδε χλομαρῶν πολιορκίας Ρωμαῖοι ἀπέχονται. ἐ γὰρ οἷόν τε ἦν τὸ φρούριον αὐτοὺς τὸ λοιπὸν παρασήσεσθαι.

uadunt. Occultè siquidem vallem circumeundo, illos post se relinquunt, atque ita in iugum montis, vbi Chlomarum castellum erat ædificatum, liberè, & illæsi perueniunt. Proinde Romani ex eo loco mouentes, ad procurrentem in imo montem vallo castra communiunt. Tam porrò inter se propinqui, ac vicini erant, vt & mutua verba perciperent; & equorum hinnitus clarè exaudirent. Quocirca obsidionem castelli velut inexpugnabilis intermittunt.

CAPVT IX.

Philippicus inconsideratè fugit. Timor, tumultus, angor in castris: militum fuga nocturna, & misera. Aphumos petunt: ibi ducem fugitiuum dicteriis lacessunt. Persæ eos lento passu insequuntur: in extremos iaculantur. Mula lecticaria ducis feritur. Theodorus neglectæ custodiæ accusatur. Dux redit: castella apud Izalam reficit: Heraclio exercitum tradit; mœstus à bello vacat.

Τῇ δ' ὑπιούσῃ ἀμφὶ πρώτην τῆς νυκτὸς φυλακὴν, ὑπὸ τὸν βαρύτατον ὕπνον, δέος τὶ ἀνήκεστον τὸν στρατηγὸν διέφθειρε, καὶ πρὸς λόγου δρασιν παράλογον τὸν ἐξέμηνεν. ὁκῶν ὡς εἶχε δέος, ἐπεὶ ἔ δείματος ἐχοῖός τε ἦν φέρειν τὴν ἔφοδον, ὤχετο ἀπιών, μηδενὶ τῆς ἀναχωρήσεως μεταδοὺς τῆς ἐμμένης πλήθους αὐτῷ, ἐς τοσοῦτον ἐλήλακει δυσ-

DIe sequenti circa primam vigiliam noctis, cum prima quies artus irrigat, immensus quidam pauor ducem ad fugam ratione carentem furiauit. Qui cum terriculamenti insultũ ferre nequiret, se proripuit, cum nemine de copiis suis re communicata: vsque adeò aduersarius exercitus illum perculerat. Et tamen Persę viribus infra Roma-

νάμεως ἡ καταπληξις. καί τι ἔτι μηδικὸν οὐκ ἀντίρροπον ἔχοντες Ρωμαίοις τὸ δηιοῦσθαι, καὶ μέντοι καὶ ἐς λιμὸν εἰς τὸ ἰσχυρὸν τὸ βάρβαρον παρεθλίβοντο. ὑπεβαίνει γὰρ ἐς ἀφέμων ὁ στρατηγὸς τὸ πλωκαῦτα καιρῷ ὑπὸ Ρωμαίων ὑπαρχόν. οὐκοῦν δείματα καὶ φόβοι, θόρυβοί τε καὶ ἀπορία τῷ Ρωμαϊκῷ ἐπιπίπτουσι. καὶ τὸ κακὸν ἀπαρηγόρητον ἦν. ἀσελήνῳ γὰρ νυκτὶ ἐμηκύνετο. οἱ μὲν ἓν διέφευγον, καὶ δηιοῦσθαι τῶν ἀτραπῶν ἐξοδα, καὶ μεταικινδυνεύοντες τὰς ἀποφοιτήσεις ἐπεπίλουν. καὶ ὁ λόγος τῆς ἀποδράσεως ἦν ἀνεξέλεγκτος. οἱ δὲ βάρβαροι διηπόρουν, τί ἂν παλαμῶνται Ρωμαῖοι. καὶ συσφίκτου ἦν ἡ καταληψις. συρρέουσι τοίνυν τὰ πλήθη τῷ μεσίτῃ τῷ φάραγγι. καὶ ἐξαισίοις κακοῖς περιβάλλονται, ἐν σκοτομηνίᾳ τῶν ἀποζυγίων ἐν τῷ φάρῳ ὥσπερ δηλουμένων τοῖς ὀλιθήμασι, τῶν δὲ Ρωμαίων συρεφομένων τε καὶ ἀνελιπομένων, ὠθέντων τε καὶ ὠθουμένων τῆς περιτροπῆς, λύσις οὐκ ἦν ἐκείνοις εὑρεῖν ἐς σωτηρίαν. πιεῖν τὸ τι κακὸν ἀμαθία στρατηγὲ ἀπεκύησε. καὶ, ναὶ μὰ τὸν, εἴγε ἐς περσικὸν δέκα δῆτα παιδάρια, τούτων δῆτα τῶν περιαγομένων τὴν ἀποσκοπὴν ἀπὸ ἐς χάρακα, καὶ διυπηρετουμένων τῷ βαρβάρῳ κατικελάδησαν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὡς ἅτε δὴ τῆς πληθύος τῶν περσῶν σωτεμνούσης αὐτοῖς, καὶ ὅσον ἔπω μεταληψομένης ἐς φόνον, τὸ Ρωμαϊκὸν ἅπαν καταδιόλωλε σωτηρίαν.

nos, dira insuper fame affligebantur. Dux Aphumos, locum eo tempore Romanorum proprium peruenit. Hinc terrores, timores, tumultus, & inopia cõsilij milites incesserunt: nec inueniebatur vllum in tanto malo solatium, cum per noctem illunẽ, ac tenebris horridam traheretur. Per vias igitur difficiles & inuias periculosè fugiebant; nec sat rationis in fuga. Barbari dubitare quid illi molirentur, nec eorum assequi propositum. Ad vallem, fossamúe in medio confluunt; ibi detrimentis multantur ingentibus, cum per tenebras noctis iumenta sarcinaria in profundum delapsa prope interirent; milites condensati & explicati, impellentes, & impulsi dum se huc illuc conuertunt, ab vrgente casu se expedire non valerent. Tantam vim incommodi stultitia ducis inuexit. Sanè (ita me Deus iuuerit) si de Persis non amplius decem, seruuli illorum, qui supellectile castrensi circumuehenda ministrant, tum clamores edidissent, manum Persicam à tergo eius insequi, iam iamque ab ea cæsum iri, agmen vniuersum periisset, atque, vt opinor, ne nuntius quidem calamitatis superfuisset: vsqueadeò magnum malum temeritas & amentia illis peperat.

τάγμα, ὡς καταδιωκεῖν, οἴμωγή, καὶ ἄγγελον τῆς συμφορᾶς ἀποσώζεσθαι. τοσοῦτον αὐτοῖς κακὸν αἱ τῆς ἀβελίας λαγόνες ὠδίνησαν. καὶ ἔν ὑπὸ τὰ ἑωθινὰ καταγάσματα πεφιζομένης σκότος, μόλις τὸ Ρωμαϊκὸν διεξοδεύετο στράτευμα, καὶ ἐς τὸ ἀφέμων μεταβιβάζεται. ἐντεῦθεν βλασφημοῦσι τὸν στρατηγὸν αἱ δυνάμεις, καὶ ὡς ὑπήκοον σκωμῴδουν αὐτόν. τὸ δὲ περσικὸν χολαίως καὶ ἠρέμα παρείπετο. οὐκ ἐπῄρρει γὰρ ἐς τὸ φανερὸν χεῖρας ἐμμίξαι. ἐ γὰρ κατάφωρον αὐτῷ ἐγεγόνει ἐκδεματούμενον τὸ πολέμιον. ἐφεῦσι πίνυν, καὶ τὰ κατόπιν τῆς Ρωμαίων δυνάμεως τόξοις ἐβάλλοντο. ἐπεποξάζοντό τε οἱ μηδοι ὥσπερ ἐπὶ σκοπῷ. τηλικαύτη τις ἰῶ λατίνων ἡ μὴ τῆς ἀκοσμίας ἀπόδρασις. τιτρωσκεῖν βάλλεται καὶ μία τῶν κλινοφόρων ἡμιόνων ὑπὸ στρατηγὸ βέλει βαρβαρικῷ, ἐ τεραχθεῖσα ἐς τὸ παρθενῶνα πανίσταται. παρεμορφᾶτο γὰρ ἡ φήμη, ὡς οἷα καὶ τῆς ἀποσκευῆς ὑπὸ στρατηγὸ αἰλέσεως ὑπὸ τῆς πολεμίας χειρός. μὴ τᾶτο τὰ βέλη τιτράλλως ἀφίπτανται, καὶ μέγιστα Ρωμαίοις διεπόρθμευον ἰαύματα. ὅμως ἐ σωεπέφετο ἄγαν τῇ ἀποδράσῃ τὸ βάρβαρον. τᾶτο μὲν δεδιότες. ἦτο γὰ ἐ ἀμενόμενοι μηχανάς, ὅτι μὴ Ρωμαίοις, καὶ πεοκαλύμματα ἀποδράσεως πεπέφευν, ὅ, τι ἂν εἴη αὐτοῖς τὸ πανέργημα. ἐπεὶ γὰ μεσοῦντος ἡλίου ἅπαντες ὡς τὸν στρατηγὸν ἐνηθροίσθησαν, ὕβρεις, καὶ ἀποσκώμματα ὡς τὸν ἡδόμενον ὑπὸ τῶν στρατοῦ-

rat. Vbi dies cœpit, diſpulſis vndique tenebris, vix progrediuntur, & Aphumis caſtello ſuccedunt. Illic probra in ducem iaciunt, & vt priuatum dictis aculeatis perſtringunt. Perſæ ſenſim, & taciti ſequebantur. Quod enim terrore exagitatos neſciebant, aperto Marte cum eis ferro decernere non audebant. Extremo igitur agmini inhærentes, poſtremos ſagittis haud ſecus quam ſcopum appetebant. Huiuſcemodi fuit Latinorum illa confuſa, & perturbata fuga. Vulnerata eſt etiam telo barbarico vna ducis mula lecticaria, vnde derepentè turbatio; fama vulgante, etiam impedimẽta, ſiue ſupellectilem ducis ab hoſtibus captam eſſe. Tela deinde haud incaſſum volitare, & Romanis luculenta portare vulnera: quanquam fugientibus barbari non admodum inſtarent: ſimul quòd timerent; ſimul quòd vererentur, nequid Romani machinarentur, vafrúque facinus fugæ tegumẽto abſconderent. Vbi ſole medium cœli tenente omnes ad ducem conuenere, contumeliis & ſcommatis Theodorum lacerarunt, cui ſpeculatoris munus reuera impoſitum fuerat. Sed is otio, & inertia languidus, laborem ignauiæ poſthabuit, vnde hoc malum

μάτων σωέρρει. τῷ ὄντι γὰρ ἀτοσὶ τῆς ἀπισκοπῆς ὡς φρουρὰς ἐγκεχείρισο. ὁ δὲ, σκδὼς ἑαυτὸν τῇ ῥαςώνῃ, κατεραθύμησε τ πόνε, κ τὸ κακὸν ἐν τεῦθεν χώραν ἐλάμβανεν. ἤλω δ' ὑπὸ τ περσικ κ τὰ τῆς ἀποσκευῆς τῶν Ρωμαίων, κ τυγχάνει πέρυσι μεγίςῳ λιὶ ἀλαθῷ. ὁ λιμὸς γὰρ ἐξέωσο οἷά τις τύραννο ἀπορραίτητο, χαλεπῶς ζφισιν αὐτῆς ἀπικείμενο. ὁ δὲ ςρατηγὸς τὸν νύμφιον πολαμὸν διενήξατο μ μεγίςων κινδύνους ἀμυνόμενος τὴν ἐπανάζυξιν, κ ὕτω λίαν αἰσχρῶς τῆς περσικῆς ἀπηλλάττετο. τῇ δ' ὑςεραίᾳ τῇ ἀμιδῇ προσομιλήσας, πολλὰ ἀποβάλλεται δυνάμεως, τ περσικ τὰ νῶτα τῆς Ρωμαίων δυνάμεως ἀπεκείροντο. ἀποκαρδοκήσας δ' ὁ ςρατηγὸς, ὑπὸ τὸ ὄρο τὸ ἰζαλᾶ φρούρια ἀνεςήσατο. κ μὰ κ τὰ γεγενημένα ἀνέρρωσε, παρειμένα τε κ διερρυηκότα τῷ χρόνῳ, κ τῷ πολέμῳ. ὧν τὸ μὲν προσαγορεύεται Φαθαχών, τὸ δ' ἕτερον ἀλαλεισός. προσέβαλέτε φρουρὰς ἐν αὐτοῖς, τὸ ἰζαλᾶ ὄρο ἐντεῦθεν παρακατέχειν διεγχειρῶν. μεθ' ὃν δὲ τῷ ἡρακλείῳ τὸ στράτευμα, αὐτὸς δ' ὑπὸ τῆς λύπης καταπλυζόμενος, ἀπόμαχο ἦν.

malum deinde propagatum est. Persæ autem sarcinas, & apparatum Romanorum, suo maximo bono diripuerunt: famem enim, qui velut inexorabilis quidam tyrannus eos acerbè vexabat, depulerunt. Dux ad reditum incumbens, & Nymphium flumen periculosissimè tranans, insigni cum turpitudine se se à Persis seruauit. Postridie Amidam accedens, multos de suis, Persis vltimum agmen carpentibus, amittit. Moratus apud Izalam montem, castellis prospectum iuit. Nam & vetusta confirmauit; & longinquitate temporis, obsidionumq; iniuria luxata & soluta restituit; quorum vnum Phatachon, alterum Alalisus nominatur. Præsidia item imposuit, montemque de cætero illis custodiendum tradidit. Præterea exercitus partem Heraclio transdidit: ipse mœstitudine obrutus, ab armis vacationem sibi indixit.

CAPVT

CAPVT X.

Tigris fluuius describitur. Gesta Heraclij ducis in Persíde ad meridiem. Missio militum in hyberna. Morbus Philippici, & exercitus ad Persas denuo vexandos diuisio. Res contra Abaros feliciter, & cum gloria administrata. Chaganus fugæ beneficio seruatus.

Ὁ δ' Ἡράκλειος τὸ στρατιωτικὸν διαβάσας, καὶ τὰ παρύπια τῆς Ἰζαλᾶς ἐραπεδάσας. μενοῦνγε καὶ ἐπὶ πλησμὸν τὰς ὄχθας ἐπήρδος, ὃς ἀπὸ τῶν ἀρμενίων τὴν περσικὴν ἐπιβαδίσεως ἀπαρχόμενος, τὴν Ῥωμαίων γῆν διαχορεύει, καὶ περιπύστας, καὶ περιάγεται, καὶ οἷα δὴ πολίσμα τινὰ τῷ ἰλίγγῳ τὴν περιτροπὴς ἀπεργάζεται περιβάλλεται ἢ καί τι τὸ ὄρος τῆς Ἰζαλᾶς, καὶ τὸ ὑπολειπόμενον θωμανῶν διανοσῶν ἀγκαλίζεται. εἶτα διεξοδεύσας ἀπαλῷ τῷ ῥείθρῳ διὰ τῆς μελαβασῶν ὄρους, καὶ εἰς τὴν μεσεμβρίαν διαφοιτῶν καπνωδίζεται. τὸ δὲ μελαβασῶν ὄρος ἔφυ τὴν μηδικῆς. μεθ' ὃ τὸ καρδύχια ὄρη ἐνδὺς πρὸς κύπλον τα, ὡς γεωγράφοι κηρύττουσιν, ἀξιοπιστίαν ἡμῖν προβαλλόμενοι τὴν καθ' ἕλκυσιν. τὴν χαρσιῶν ἀπολιπὼν τὴν θωμανῶν ἡράκλειος, εἰς τὰ μεσημβρινὰ τῆς μηδικῆς προεχώρησε, καὶ ἅπασαν ἐκείνην τὴν γῆν παρετέμνετο. Διαπορθμεύεται δὲ καὶ τὸν Τίγριν, καὶ εἰς τὸ πρόσω παρελαύνει τὸ στράτευμα, καὶ ἐνεπίμπρα τῆς μηδικῆς ἐκείνης χώρας ὅσα ἐπίσημα. εἶτα ἐπανῆκεν ἀνὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν, καὶ τὴν θεοδοσίαν πρόσω περιπύστατον πόλιν, καὶ ἀναμίγνυται αὖθις τοῖς ἀμφὶ τὸν φιλιππικόν. τούτων

HEraclius agmine composito per plana iuxta Izalam secũdam ripas Tigridis ducit, qui fluuius à septentrionali Persidis ora erumpens, terras Romanas perlabitur, amplectitur, & per eas se insinuat, illas ambit, suaque ambage, velut duplicitatem quandam efficit. Partem etiam montis Izalę circuit, & castellum Thomanum, quod dicitur, reditu suo includit. Deinde per Melabasum (mons est Persidis) meridionalem plagam minoribus vndis influens, absorbetur. Post eum mõtes Carduchij in Indiam porrecti, vt Geographi scribunt, haud absonam fidei cognitionẽ nobis tradentes. Igitur Thomanum castellum relinquens Heraclius, versus meridiem progreditur, totamq; regionem deuastat. Transit etiam Tigrim, & vltra pergit, omniaque loca illa illustria ignibus corrumpit. Post in ditionem Romanam reuersus, Theodosiopolim se recipit, rursumque ad Philippicum sese aggregat. His ita prẹter opinionem perfectis, dux militi missionẽ dedit. Hyems quippe ante fores iã erat, anniuersariaq; stipẽdia exer

δῆπα πλεσιαργηθέντων παρὰ τ δόκησιν, ὁ στρατηγὸς τὼ ταφρον διέλυσε. χειμῶν & γὰρ ἤδη πε ἐνεδήμει καιρὸς, & ἡ ἐγκύκλι & τ χρημάτων ἐπίδοσις τῷ Ρωμαϊκῷ ἐχειτο σωτάγματι. ἐπεὶ δ' ἐαρίπδες ὦραι τὼ περιχθόνιον πᾶαν ἐξέφυσαν, ἐδίδε ὁ στρατηγὸς τὰς μὲν δύο μοίρας τῆς Ρωμαϊκῆς πάσης δυνάμεως ἡρακλείῳ τῷ ἡρακλείε πατρὶ τε αὐτοκράτορ & τὸν δ' ἕτερον ἀπόδασμον θεοδώρῳ τῷ ἀβδιωῖ, καὶ ἀνδρέα. ἑρμιωδὸς δ' ἄρα ἐτοὶ τε σπαθαριωκε φύλε, τε ἐπικρατέντ & Ρωμαίοις. πρόσπαιδε δ' ἀπεκδρομῆ, καὶ ἐφόδοις πρόχρήσιμος, καὶ καθαραι αὖθις τ περσῶν πολιτείας. ὑπενόησε γὰρ ὁ στρατηγὸς, & πολεμικῆς ἀγωνίας ἐφάπτεσθαι ἐχοίός τε ἦν. τύτῳ δῆπα τῷ ἑαυτῷ κομεντίολ & δῆτα τὼ ἀγχίαλον ἦκε, ζωαγείρει τε τὸ στράτευμα, τύς τε ἀλκιμωτάτυς & πλήθυς διευκρινήσας, τῆς ἀρχῆς ε δυνάμεως διεχώρισε. τρεῖς δὲ ταξεις σωτέπηχε, καὶ τρίχα ἀνὰ τὰς βαρβάρας διέπορε. καὶ τε μὲν δεξιὸ λόχε ταξιαρχεῖν μαρτίνῳ παρεκελεύετο· κάτον δὲ λοχαγὸν τε ἑτέρε κέρατ & πρεσβύτερ· τὸ δὲ μεσαίπαγον τῆς δυνάμεως ὁ στρατηγὸς ἀνελάμβανεν. ἡ δὲ πλῆθυς τῆς μαχίμε δυνάμεως, ἐξ χιλιάδες ὑπῆσαν. αἱ γὰρ τέτταρες διὰ κακίαν ψυχῆς ἦσαν ἀπόμαχοι. ἃς καὶ πρόσπαιδεν ὁ στρατηγὸς μεθ' ἑτέρας τῆς ἀποσκιῆς δεῖ φυλακῆς ἔχειν τὸν λεγόμενον χάρακα. ὁ μὲν ἕν κάστος τὸ ἑαυτῦ

citui numerabantur. At simul verna tempestas herbis circumquaque prata conuestiuit, dux tripartitò diuisis copiis, duas partes Heraclio, tertiam Theodoro Abdeno, & Andreæ Saracenorum (qui Romanis suppetias venerant) interpreti contradidit; cum mandatis, vti per loca Persidis hostiliter denuo grassarentur: ipse siquidem minus bellè valens, armis interesse non poterat. Hoc igitur anno Comentiolus Anchialum veniens, exercitũ contrahit, fortissimos quosque ab imbelli, & ad pugnam inutili turba probè seligit ac seperat: triplicem aduersus barbaros ordinem constituit. Dextimum agmen Martino committit: alteri Castum præponit: medium sibi retinet. Militum bellicosorum numerus sex, sinutilium bello, ineptorumque omnino quatuor millia conficiebat: quibus imperauit, vti castra cum sarcinis, & impedimentis custodirent. Castus cum cohortibus suis in sinistrum pergens, ad Zaldapa oppidum, & ad Aemum montem processit, exortoq; die in barbaros inermes (nihil videlicet huiusmodi opinantes) incidens, gloriam non vulgarem excellenti victoria est consecutus: quando eos partem maximam ferro concidit; & multitudine spoliorum virtuti

suæ

δράμενος σώτυγμα, τὴ τῆς χώρας πρεσβύτιδι λαιά. ἦκε δὲ ὅπη ζαλδαπὰ, ὅπή τε αἷμον τὸ ὄρος. ἀτὰρ ἀδοκήτως τοῖς βαρβάροις ἐωθινὸς καταπέλασεν, ἀφράκτους τε εὑρόμενος, ἐνδοκίμῳ τῷ δόρατι, πρεῖδοξον δὲ ἀπεφέρετο τὸ τρόπαιον. τῷ γὰρ πλήθει τῶν βαρβάρων ὑποδασμὸν διέφθειρε μέγιστον, καὶ ἐν λαφύροις πολλοῖς τιὴ ἀριστείαν ἀνεκαλλώπιζεν. ὑποίσθη τε ὑπ' ἀσπίδι τινὶ, ὡς μὴ ὄφελε. τῶτον γὰρ ἀφαιρεῖται τιὴ πρόνομιὴ ἐναθροισθέντες οἱ βάρβαροι. μαρτῖνος δ' ἐς τὰ πρὸς τιὴ νέαν πόλιν ἠμόμενος, ἔνθα δὴ τὸν χαγᾶνον, τό τε ἀβαρὲς ἀὴν ἀυλιζόμενον ἐπεσκόπευεν. ἐλλοχῶσι γοιῶ οἱ Ρωμαῖοι, καὶ ἀθρόον καρτερῶς ὑπιππίπτουσι. ἔ ὕφαλός τις ἐνὴν τοῖς βαρβάροις ὁ θάνατος, ὡς τις ἄμπωτις ἐξαπιναίως καταῤῥοφῆσαι πως τὸ πολέμιον. ὁ δὲ χαγᾶνος παράδοξόν τι ἕρμαιον τιὴ ζωτηρίαν ἠυτύχησε, καὶ φυγῇ ζωέθρος λιῶ· ἐλαύθανε γὰρ νῆσος ἐν τῇ λίμνῃ, τὸν βάρβαρον διασώζουσα. ἢ γὰρ ἂν ἥλω, καὶ πρεῖδοξον ἐγεγόνει Ρωμαίοις ζωάγριον· μέγιστος γὰρ ἐτοσὶ καὶ ὀνομαστότατος τοῖς βαρβάροις ἐνέσκηψε κίνδυνος. λιῶ δ' ἄρα ταλαθὲς καὶ παρὰ τ' αὐτομολησάντων ἀβάρων πέμπειν ἡμέρα νοσφίσασθαι. καὶ δὴ τε ἀνέζωξεν ἐξ ἐωθινῆ ὁ μαρτῖνος, ἔνθα τῷ στρατηγῷ τῇ πρεσβείᾳ διώρισο ὡμορρόθει δὲ καὶ κάσος, ἐς τιὼ τὸν Μαρλίνῳ ἠμόμενος. πολείσης τε δυνάμεως ἐδίδοσάν τε καὶ ἀντελάμβανον τῇ συντυχίᾳ παρ' ἑαυτῶν τὰ σώματα, ἀσυλίαν ἐχυρωσάτιν αἰληχότες διὰ τ' σύμμιξιν.

suæ decus atq; ornamentum adiunxit. Spolia illa vtinam ne satelliti, seu armigero cuidam suo auehenda commisisset: nam barbari facto cuneo prædam illi abstulerunt. Martinus ad vrbem Neam profectus, illis locis Chaganum cum Abaris se tenere per speculatores cognoscit. Parant itaque insidias Romani, repenteq; vi magna in eos incurrunt. Salsam nonnihil barbari mortem sentiebant, quæ vt æstus quidam marinus reciprocans, subitò eos secum abreptos absorbebat. Chaganus fugæ beneficio salutem, quasi quoddam insperatum, & admirabile lucrum reperit: quem parua quædam lacus insula fortè fortuna seruauit. Sanè ingenti pretio barbaris stetisset illius liberatio, quibus neque maius vnquã, neq; ad memoriã insignius periculum in ceruicibus fuit. Et erat reuera Abaris transitionem meditãtibus quintum iam diem seiungi. Rediit ergo manè Martinus, quò redeundum dux pridie decreuerat. Eodem & Castus, Martino respondens reuenit, mirandumque in modum virtus militum ex congressu, & colloquio mutuo creuit: atque ex hoc consortio, coniunctioneq; velut asyli ius tutissimum firmissimumque adepti sunt.

CAPVT

CAPVT XI.

Comentiolus fidei violatæ, timiditatis q; reprehenditur. Montis Aemi luculenta descriptio. Hostium transitus inuestigatur. Castus fortuna prospera elatus, Comentiolum deserit: in calamitatem incidit.

Κομεντίολος δὲ τὴν ὁμολογίαν ἀποπεμψάμενος, τάς τε πρὸ τοῦ πρωτραίας ζωοτήκας, ἀδέλεπτι διεπράξατο πρὸς ἀντοχείαν βλέπων. ἔτι ὡς τὸν κάσον, καὶ Μαρτῖνον ἀπῴχετο ἀφ' ὧν ἀπῆλθε βαρβάρων ἐς νῶτα ἀφασύρεσθαι, καὶ ἐν τροπαίῳ συμπλέκεσθαι. λόγος δὲ καταλιπεῖν ἐρυσίβιον, σωλάγματός τινος ἡγεμονεύοντα, τῷ στρατηγῷ ὑποτίθεσθαι ὀλιγώρως ἔχειν πρὸς τὴν ἄφιξιν, καὶ παραμελεῖν τῆς ἐς Μαρτῖνον καὶ κάσον αὐτανόδου, ἀφ' ἧς τὸ τῆς τύχης ἀσταθὲς, καὶ δυσέφικτον, τὴν τε βασιλέως γνώμην μὴ ἄτως ἔχειν, καὶ τηλικούτους μὴ ἐγχειρεῖν κινδύνους ἐπείγεσθαι. ἐδήπου ἐξεδίδου ὁ στρατηγὸς ῥᾳδίως τὰ ὦτα, καὶ τὸ ἀσυδαζόμενον τῇ ῥᾳθυμίᾳ ἐγίνετο. Μαρτῖνος δὲ καὶ κάσος ἐς μαρκιανὴν πόλιν τὸν στρατηγὸν ἥκειν πυθόμενοι, παρ' αὐτὸν ἐπανήεσαν. ἡλίου δ' ὑπερχομένου τῆς κυκλικῆς τῆς φωσφόρου δινήσεως, πανστρατιᾷ κομεντίολος ὅπη τὸν ἴδιον ἐχώρησε χάρακα, ἔνθα καὶ τοὺς ἀπολελειμμένους Ῥωμαϊκοὺς κατελελοίπει στρατιώτας. μετ' ἐκεῖνο δὲ ὅπη τοὺς στενοπόρους αἵμου στρατοπεδεύεται, ὅπη τε τοὺς γηλόφους, καὶ τοὺς ἐφ' ὕψους αὐλῶνας ἀνάγονται. ζαβελὴν ὄρος μανάλιον ὁ τόπος

COmentiolus autem nudius tertius pacta & conuenta abiiciēs, nihil sollers & industrium egit; neque ad Castum, & Martinum abiit, vt barbaros ab iis auerteret, & in fuga manum cum iisdē consereret. Accusatur vulgò Rustibius quidam è centurionibus, qui consilio suo hāc, duobus illis ab hostiū tergo succurrendi negligentiam duci iniecerit: quia nimirum fortuna incerta esset, & ad eam peruenīri ægrè posset: nec Imper. istuc velle, qui talibus se offerre discriminib. nō cogat. Commodauit igitur aures Rustibio dux, socordięque vt negotio graui ac serio studebatur. Martinus, & Castus vbi ducem Martianopolim cōcessisse acceperunt, ad eum abiere. Sole iam caput proferente, Comentiolus cū totis copiis ad castra, vbi reiectitios illos de Romano exercitu reliquerat, se recepit. Deinde ad angustias Aemi proficiscens, colles, & in sublimi valles petit, loc' ab indigenis Sabulen manalion appellatur, quam age describamus, & orationis facultate informare instituamus. Locus hic longè pulcherrimus & excelsus, vs-

que

ὠνόμασαν, ὑπιχωείῳ πεσσηγορείᾳ λινί. ἀλλὰ φέρε τὸν ἐπογράψωμεν τῷ λόγῳ, καὶ φασικῇ τινι δωρέᾳ ἀμφορφοῦ ἐγχειρήσωμεν. χῶρος ἦν τις πάγκαλος καὶ μετέωρος. ἀνὰ τὸ τῆς ὄρεος μεσαίτατον ὑπίλιος τὼ θέσιν πεδίον καθειμένον ἀνθοφόροις πεσσωλαῖς ἅπαν καταφκημον. λειμῶνες δὲ τούτῳ χλοάζοντες, ὀφθαλμῶν ἑορτὴ καὶ ἐσίασις. ἀμφιβαὶ δὲ αὐτῷ καταφκιοι, τῷ λασίῳ τῆς ὕλης τὸν ὑπιβάτιν ἐγκρύπτουσι, καὶ πολλὼ ἀλέαν μεσημβρείας ὥρας τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἀπολίπουσι, ὁπότε τὴ ἠλίας καῖς ἀκλίσι, καὶ τὰ τῆς γῆς ἐνδόμυχα κατηθάλωται. καί ἐσιν ὁρᾶν μὲν ἡδύ, εἰπεῖν δὲ ῥάδιον. πεῤῥεῖ δὲ τὸν τόπον ὑδάτων ἀφθονία, μήτε τὸ πίνοντας παρελυπᾶσι τὸ ὑπερβολαῖς τὸ ψυχρός τητος, μήτε τὸ ψυχάζοντας ἀποκναίουσι, ἀμὰ τὸ τὸ ὁμιλίας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, μαλθακώτερον. ξεναγωγοῦσι τε ὄρνιθες τὰς θεατὰς τοῖς μέλεσι μυσικώτερον, ἐν τοῖς νεοβλάστοις τὸ δένδρων ὀχεύμενοι. ἄδουσί τε αὐτοῖς

Νηπενθές τε, ἀχολόν τε, κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων,

καὶ πολλὼ τὸ ἀλυπίαν τοῖς ὁδίταις τὸ ὠδαῖς παρεμπέμπουσιν. ὅ τε κισσὸς, καὶ ἡ μυῤῥίνη, καὶ σμίλαξ μετὰ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀνθῶν, καλλίσῃ λινὶ συμφωνίᾳ τευφλὼ αὔλον λινα τὸ ὀσμαῖς πλεσφορεῦσι κομιδῇ ἀφθονώτατα, καὶ καταπλυτοῦσι τὸ εὐωδίαις τὸ ἐνδημήσαντα, ὥσπερ λινὶ φιλοξενίας ἀρίστῳ δεσμῷ παρασκευὼ δωμηδίας τινὰ τοῖς φοιτηταῖς πεσφερόμενοι. ἔνθα δὴ τῇ πεσπεραίᾳ ἅμα τῇ ὑστεραίᾳ τὸ σρα-

que ad medium mõtis positione resupinus est. Campus subiectus, tanquã floriferis vestibulis totus comans. In eo item prata virẽtia, festũ diem, & conuiuium quoddam oculis præbent. Visuntur etiam illic vmbrosa tabernacula ex densitate arborũ: quibus qui ascendunt occultantur; multusque ibidem meridiano tempore calor sentitur; quando nimirum radiis solaribus etiam abdita terrarum æstuant. Et est sanè res iucunda visu, difficilis explicatu. Circumfluit aquarum copia, quę neque bibentem nimio frigore molestia: neq; frigus captantem, propter mollius (vt ita dixerim) cõsortium tædio afficit. Præterea auiculæ arborum ramis fronde noua pubescentibus sustentatæ, spectatores suis cãtibus hospitio musico accipiunt. Cantant porrò illis,

Nepenthés' ἄχολόν τε, κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων.

Abstyx luctu & ira, malorum obliuionem omnium inducens,

viatoribusque cantibus illis mœrorem magnopere minuunt, & abstergunt: hederaque, myrtus, & smilax, cum omni florum genere, concordia quadã pulcherrima delicias quasdam incorporeas, quam vberrimè odoratui perfectè præstant: & odorum suauitatibus præsentem ditant, aduenis velut optima hospitalitatis lege apparatum quendã iucũditatis offerẽtes. Hic igitur exerci-

τὸ πεδον προσέταξεν ὁ στρατηγὸς ἐναυλίζεσθαι. περὶ τὸ ξυλίνιον ἦν γέφυραν ἔχον ὁ ποταμὸς ἀνιχνεύειν τὸ ἀβαρικὸν ἐξ ἑωθινοῦ λοχίτη γε ὄντι μαρτίνῳ ὁ στρατηγὸς ἐγκελεύεται, ἐπισκοπεῖν τε, εἴγε διεπεραιώθη τὸ ῥεῦμα τὸ πολέμιον. κάστον δὲ κατὰ τὴν λιθίνιον διάβασιν αἰρεσιώδους τὰ τῶν πολεμίων κινήματα, πῶς τε ἔχοιεν γνώμης, καὶ πρὸς τὸ αὐτίπεραν εἴγε στρατοπεδεύοιντο. ἀλλ' ἐπεὶ μαρτῖνος ἐπεῖδετο διαπεραιοῦσθαι τὸν ῥοῦν ὄσον ἤδη τὸ πολέμιον μέλλον, παλίνορσος οἷα ἐπανῆκε. καὶ σωείρει τοῖς ἀμφὶ τὸ κομεντίολον στρατεύμασιν. ὁ δὲ κάστος ὑπερβαίνων, τόν τε ποταμὸν διεπεραιώσατο, καὶ εἰς τὸ πέραν ἀφικόμενος, συγγένεται τοῖς προθέουσι τῶν αὐτιπάλων, καὶ ῥωμαλεώτερον ἅπαντας τῷ ἀκινάκῃ διώλεσε. δράσας δὲ τὰ τοιαῦτα, ἐχ οἷός τε ἦν τὴν παροῦσαν εὐπραγίαν διαφυλάξασθαι, σκαιοῦ τινος δαίμονος ὑποθήκαις. ἐκ ἀνέζευξε γὰρ ἐπὶ τὸν κομεντίολον, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ξυλίνιον ἀποικόμενος γέφυραν, συμπαρομαρτεῖν ἐπέρατο μαρτίνῳ. ἐπεὶ δὲ διήτυχησε βουλήματος, ἡλίου δυομένου ἐπαννύχιζε κατὰ τὸ χῶρον. τῇ δ' ἐπιούσῃ διευκλέρδευε τὸ πολέμιον, καὶ διὰ τοῦ ξυλίνης γεφύρας εἰς τὸ πέραν διεπορθμεύετο. ἀγαθὸν γὰρ οἷόν τε ἦν ἄλλως διαπεραιοῦσθαι τὸ ῥεῖθρον, ἀγχιβαθὴς γὰρ ὁ ποταμὸς ἐπέφυκει, πελαγίζων τε τῷ ῥοθίῳ, τοὺς ἐπιβαίνοντας τῆς πορείας ἀπεῖργε. σωθέντος δὲ κατὰ ὡς τὰ οἴκοι, καὶ αὐτανασχομένου ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτίμετωπον τὸ δυσμενὲς σωεκύρησε πλῆθος, καὶ δυσάντητον ἦν τὸ κακὸν, καὶ σοφίσματος ἄμοιρον.

tũ pridie, postridieq; dux habere stationem iussit, & Martino manipulario negotiũ dedit, vt iuxta pontem ligneum vicini fluminis Abaros à mane vsque indagaret, specularetúrque, ecquid flumen transiisset. Casto præcepit, vt terrestri via hostium vestigia motusque, & quid in animo haberẽt, & nũ ex aduerso constitissent, scrutaretur. Martinus postquã hostes iam iam fluuium trãsituros animaduertit, celeri pede retrogressus, ad Comentiolum, & exercitũ rẽ defert. Castus verò deflectens, flumẽ transmittit, & in ripa vlteriore inito cum præcurrentibus hostium certamine, robustis viribus oẽs mactat. Ea re confecta, felicitatem oblatã sustinere non poterat, alicuius mali dæmonis instinctu videlicet: nec enim ad Comentiolũ regressus est: verùm ad pontem ligneum abiens, cum Martino se coniungere conabatur. Quo proposito lapsus, cũ sol iam occidisset, noctẽ eo in loco totam transegit. Hostes sequenti nocte exacta, per pontẽ ligneũ in aduersam ripam transeunt; aliter quippe non dabatur, quod iam profundius flumen & tumidum, fluctibus transitum negaret. Domum autem Casto respiciente, & ad castra parante reditũ, à fronte hostiũ numerus illi occurrit; nec iam præsenti discrimini obuiam ire ingenio aliquo licebat.

CAPVT

CAPVT XII.

Agmen Casti, timore perculsum dissipatur. Capti de Romanis atrocissimè pulsantur. Castus, & cum eo multi in potestatem veniunt. Abares in Thraciam vastabundi sese infundunt. Ansimuthus peditatus Thracij præfectus capitur. Consultatio Comentioli cum prioribus, & ad constanter dimicandum cohortatio.

Ατὰρ ἱδρὼς περιέῤῥει τῷ κάστῳ, ἀπορία δὲ τὴν ψυχὴν καπεβάλλετο. ὠῤῥώδει τε καὶ ἐδεδίει, καὶ ἐς μέγα κακὸν τὰ τῆς ξυμφορᾶς εἶχε τὸ πρόσθον. περιᾴζετο δὲ παραυτίκα τὸ ζῴον πᾶν, καὶ ἄλλῳ ἄλλη, ὡς εἶχε θάλλος, ἐτρέπετο. καὶ οἷα πῶκές τινες, ἢ νεοσσοὶ κωνηγέτου ἀπιθύλακες πάρος θάμνοι, πρὸς τὰ τέμπη παρεκρύπτοντο, ἐγκεκρυφθυλημένοι τοῖς ἄλγεσιν. ἀλόντες δέ τινες τῶν Ρωμαϊκῶν ὑπὸ τοῦ ἀβάρου, ἀνήκεστά τε ἠκίζοντο, καὶ ἄλλας ἄλλοτε προθλώσεων ἀπινοίας ὑπέμενον, ἠπείλητο δ' αὐτοῖς καὶ πρόσθεν θανάτου πικρώτατος, εἰ μὴ τὸν κάστον ὅπη καὶ τύχοι τραπέντα παραδηλώσωσι. τοιγαροῦν καθομολογοῦντες, δακτυλοδεικτοῦσί τε τὸν κάστον, οἷά πως ἀπιφυλλίδα τινὰ ἐν μέσῳ τῇ ὕλῃ ἀποκρυπτόμενον. Ἐν ᾧ καὶ ἐζωγρεῖτο ὁ ξιφίαρχος, καὶ λιπαρόν τι κύρμα τοῖς πολεμίοις ἐγίνετο. ἀλλὰ καὶ πλείστη ἀπόμοιρα τοῦ στρατεύματος, ἅμα τῷ κάστῳ ὑπὸ τοῦ δυσμενοῦς ξυνεσφίγγετο. ὁ δὲ πόλεμος ἀπίδοσιν μᾶλλον ἐλάμβανε, καὶ πρὸς τὸ λαβρότερον ἐξεκαίετο. ὁ γὰρ χαγᾶνος ὥσπερ ἀπὸ τύχης ἀφετηρίας κακῶν ἐπαφίησι στρατιὰν πλείω, ὅπως τῷ θράκῃ

CAeterùm Castus sudore diffluebat, & quo se verteret nesciens, animo concidebat, timebatque, & pauebat: ad malum ingens spectabat calamitas. Extemplo tota acies dissipatur, & alius aliò, vt quemq; metus hortabatur, diffugiunt: nec secus quam lepores, aut hinnuli venatorum exercitæ insidiis, per sylluas se occultant, & nemorum saltibus delitescunt. Capti quidam indignissimè verberantur: & aliâs aliis cruciatibus, tum primum excogitatis subiiciuntur, cum minis acerbissimæ mortis, ni, vbi Castus fugitiuus deliteat, enuntiarint. Enuntiant, Castumque velut racemum sub folio vitis, in media sylua absconditum digito intento produnt. Ducitur captiuus, fitque præda hostibus non vulgaris. Plurima insuper eius agminis pars cum eo comprehenditur. Bellum porrò increscere, & ad maiorem auiditatem exardescere. Etenim Chaganus quasi è carceribus malorum, frequẽtem immittebat exercitum, qui Thraciam vniuer-

 sam

διατέμνειν πᾶσαν. ἐνάλλεται τοίνυν ἐπὶ τὸν νομὸν τὸ πολέμιον, διὰ τῶν τῆς μεσημβρίας ὀρέων. ἐπὶ δὴ τοὺς φύλακας (πεντακόσιοι δ' ἦσαν, οἳ φρουροῦντες τὰ ἐχυρώματα) ἠρωϊκώτερον παραταξαμένους ἀνεῖλον. Ἀνσιμοῦθ δέ τις ταξίαρχος (πεζικῆς δὲ ἦν στρατεύματος ἡγεμόνας, περὶ τὸν Θρᾴκιον ἐνδιατρίβοντος) ὀπτηνίκα ἤλθετο τὸ ἀβαρικὸν ἐπιφοιτῆσαν, ἠθροίκει τὸν στρατιὰν, καὶ πρὸς τὰ μακρὰ τείχη διέσωζεν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὸ ἐρᾴδιον τῆς δυνάμεως ἐπύγχανεν ὤν, ζωώθη τε πρὸς τὸ εἴσω τὸ στράτευμα. τοῦτό τοι καὶ ζῶντα τοῖς βαρβάροις ἀπέδοτο. ἦλθε γὰρ, καὶ πρός χρόνον θήραμα τοῖς προθέσι τῶν πολεμίων ἐγένετο. ἑπτὰ γὰρ τὰ νῶτα διὰ φυλακῆς εἶχεν ὁ δεῖλαιος. μετ' ὀλίγον δ' ὁ χαγᾶνος καὶ τὸν λοιπὸν ξὺν πλήθει ἀπόμοιραν τῇ θρᾴκῃ προσέχεε, διὰ πλείστων τε τόπων τὸν εἴσβασιν ἐπεποίητο. σκαιόθεν δ' οἱ ἀμφὶ τὸ κομεντίολον ἐστρατοπεδεύοντο διά τοι τοῦτο ἀποκρύπτουσιν οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς τοὺς ὕλακας τὰ ἄμπυκα, τόγε πολέμιον παρήσουσιν εἰς πλείστας ἀνὰ τὴν θρᾴκιον διασπείρεσθαι μοίρας. Τελευτῇ δ' ἡμέρᾳ ὁ κομεντίολος τοὺς λοχαγοὺς, καὶ χιλιάρχους, τούς τε ὑπηκόους στρατιώτας τὰ ζωτάγματος ἐπὶ τὸ ἑαυτοῦ συνήλιξε σκηνοπήγιον, καὶ ζωεκοινοῦτο, ὅπη καὶ μέλλοιεν δράσειν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τούς τε ἵππους, καὶ τὸ πεζικὸν ζωαθροίσας, ἐκκλησίαν τε ἀγείρας παρεγγυᾷ τῷ ζυλλόγῳ, μὴ τὰ νῶτα τοῖς βαρβάροις παρέχεσθαι, δύτερά τε πάντα τῆς ἀρετῆς ἀμείβεσθαι.

sam ad vastitudinem redigeret. Prorumpunt igitur ad direptiones versus meridiem, quingentosq; præsidiarios, à quibus munitiones defendebãtur, animosè viriliterq; contra dimicantes vita exuunt. Ansimuthus cẽturio, peditatus in Thracia præfectus, vt Abarum irruptionem sensit, collectas in vnum copias ad longos muros incolumes perduxit, cum in extremo ipse sequeretur, suosq; propelleret: quæ res illum barbaris viuum tradidit. Captus enim obuia præda fuit hostibus ante ambulantibus: neque enim tergo, miser, tutelã gerebat. Non multo post Chaganus, etiam, quod sibi restabat militum, in Thraciam effudit, locaque plurima incursauit. Quos Comentiolus ducebat, eorum erat infelix militia. Quare per Aemi syluas sese condentes, sinebant hostes per regiones Thraciæ plurimas dispertiri. Tertio die Comẽtiolus centuriones Chiliarchas, & optimates in tentorium suum conuocat, deq; repub. ad eos refert. Die sequenti equitatu, peditatuque congregatis, ne hostibus terga dare velint, & vt omnia infra virtutem æstiment, concionem hortatur.

CAPVT

CAPVT XIII.

Chiliarchi oratio de hostibus non inuadendis, à paucitate militum, ab accepta recens calamitate. Huic suasori senex miles aduersatur constantissimè, & lacrymans audientiam rogat.

ΤΟΥΘΟΡΙΖΩΝ δέ τις τῶν χιλιάρχων ἐς μέσον ἔρχεται, ἀπεικαλύπτως τε ἅμα στρατηγῶ τὰς ὑποθήκας διέχειν. εἰς τὰπίσω δ' ἀναρρεῖν ἔφασκε σωθείσῃν αὐτῇ τε τῇ στρατιᾷ, καὶ τῷ στρατηγῷ, τῇσδε τοῖς λόγοις χρησαμένοις.

Ἄνδρες τεχνίτης τὸν πόλεμον, πολλοὶ τὰς ψυχὰς· ἀλλ' ὅτε καιρὸς συμμαχεῖ, καὶ τύχη τίς ἐστι τοῖς ἡμετέροις ὑπάρχουσα. ἄνδρες, παρ' οἷς κοινὸς μὲν ὁ κίνδυνος, ἡ δὲ σωτηρία ἁπάντων ἀμέρεις, ὁπόσον ἡ δειλία κακίζεται, ὑπὲρ τοσοῦτον ἔχει ψόγον τὸ θράσος ἀντίθετον, ὄκνος δὲ φρονήσεως ὄρος ἀκρότατος, ὅταν οὐκ αἰσχύνῃ τὴν εὐβουλίαν, ἀλλ' εὐχημοσύνῃ τὴν ζωφροσύνην ποιήσηται. ἀλλὰ πρίν τι τῶν ἐμῶν ῥημάτων ἐκ τῆς ἑαυτῶν μητρὸς τῆς καρδίας προκύψαι, καὶ τοῖς ὠσὶ τοῖς ὑμετέροις μιγῆναι, στρατηγὸν τὴν ἀξιοπιστίαν μικρὸν ἀποπέμψασθε, μή πως τῶν βελτιόνων τὴν ἀκοὴν διαβύσητε, καὶ προφθάσῃ ὥσπερ θύρα τινὶ κεγλεισμένῃ τῇ ἐγκοπῇ τὸν φθεγγόμενον, καὶ οὐδ' ἡμετέρας προεισοικίσησθε, ἀποβάλησθε λόγους. ἀξιοπιστία γὰρ αὐτὸ σωματόν τι χρῆμα, καὶ τὴν ἰσχὺν οὐκ ὀλίγην ἔ-

TVm quidam de Chiliarchis, siue Tribunis Tuthorizō vocabulo in medium surgens, apertè, ac sine dissimulatione ducis consilium improbat; ac retro abire tum in exercitus, tum in eius rem fore, huiusce modi oratione demonstrare contendit.

Viri militiæ gnari, & fidentes animi (sed cum tempus adiuuat, & fortuna res nostras propius aspicit.) Viri, apud quos omnium commune periculum, omnium communis, & indiscreta salus: quantum timiditas reprehenditur, tantum vicissim audacia eius aduersaria vituperatur: cunctatio prudentiæ fastigium est, quando non dedecus pro bono faustoque consilio, sed decus pro sana intelligentia amplexata fuerit. Verumenimuerò, priusquā verborum meorum quippiam ē corde, ipsorum fonte ac parente se expromat, & illi aures vestræ obstetricentur, dignam fide ducis auctoritatem paulisper seponite; ne fortè vobis suadere cupientium voces prætereatis, iisq; interceptis, ianua præcludatur: & orationem nostram prius eiiciatis, quam domum vestram intromiseritis. Hoc enim efficere potest, cui propter dignitatem

» χει, ἀλλ' οἷα πηδάλιον τὸ θέλημα
» κέκτηται, ὅποι καὶ θέλει σὺν ἀκόνῃ
» τας οἰακίζεται. ἀντιτείνειν ἄνδρες ὁ
» στρατηγὸς τῷ πολεμίῳ παρεγγυᾷ, &
» ἀντιπρῴρους πλεῖν τὰς ὀλίγας ταῖς
» πλείοσιν ἐγκελεύεται, καὶ ταῦτα καὶ
» κάσγε διολωλότα. ὑμεῖς δέ μοι &
» μάρτυρες, ὡς μὴ πάντες ἀγαθοὶ πα-
» ραβάλλεσθε, εἰ μή γε λυπῶ μικρόν τι,
» παραμυθούμενος ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν.
» παρ' ἐμοὶ γὰρ ὅπλασι & ἔπαινος
» ἀληθὴς ἀτιμότερος ψόγου, ἐπεὶ μη-
» δὲ θελγόντων ταῖς ἐγκωμίοις τὰ πράγ-
» ματα. ἢ οὐχὶ τὸν χάρακα ὁ στρατηγὸς
» ἔναγχος & τοῖς ὁπλομάχοις ἀφεῖρε-
» ρεῖν διεβάλετο; ἄνδρες δ' ἔτι τέτρα-
» κισχίλιοι, ὡς μικρᾷ δεῖν τὸ λειπὸν
» τοῖς συμπολεμουμένοις ἰσάζεσθαι, & τοῖς
» ἀγωνιστὴς τὸ ὁπλομάχον, τό τε ὑγιὲς
» ἐφάμιλλον εἶναι τῷ σκάζοντι. σωπή-
» σομαι δὲ καὶ ὅσῳ τῆς ψυχῆς εὐρω-
» στίαν διώλεσε, τὰ δὲ μικρᾷ δυσχή-
» ματα, ὅπως τε πλείστῳ ὄπισθεν
» ῥοπὴν ἀπένειτο τὸ πολέμιον. καὶ εἰ
» μὴ ζοφάλλομαι, μείζονα τῆς δὲ μι-
» κρᾶς συμβάσης εὐκλείας τὰ τῆς ὕβρεως
» γέγονε συμφορᾶς ὁπλοτάγματα. ἀνεῖ
» λε κάς & τῶν βαρβάρων πολλὰς, &
» τὴν λείαν ὡς αὖθις ἀνελάμβανεν,
» ἀλλ' ἀνθεῖλε ταύτην τῇ ὑστεραίᾳ ὁ
» βάρβαρος. νῦν δὲ δυσφημίζε-
» ται ὄπιμύθιον λέξω· κἀκεῖνον σωέ-
» λαβε, τάς τε σκηνὰς ἐζώγρησε, &
» θέλαμβον ἔνδοξον ἀνεδήσατο, & λα-

plurimùm, & facillimè creditur; cui non aliunde acquisita vis inest; sed voluntatem pro temone possidens, audientes quò iubet dirigit. In hostem ire dux hortatur, & obuersa prora paucis aduersum multos nauigandum cēset; idque cum & Castus perierit. Iam & vos mihi testes estis, non omnes nostrûm (liceat bona cũ venia veritatem nudã proloqui) prælio idoneos videri. Apud me quidem certè ficta & commentitia laus, vera & iusta vituperatione despicabilior habetur: quandoquidem res ipsæ encomiis nõ ancillantur. Quid? an non paulò antè ad pugnã inutilibus castrorum custodiam dux mandauit? atque istorum numerantur quaterna millia; vt non multum absit, quin quod relinquitur, bellatoribus numero exæquetur, & imbellis turba pugilibus, & claudicantes rectè incedentibus. Tacebo quantum nuperrimè accepta clãdes de animorum robore, firmitateq; detraxerit, & quomodo hostes auxilij momẽtum maximum nobis præciderint. Ac nisi me fallit, non tantam paucos ante dies adepti sumus gloriam, quantã nunc ex infelici successu calamitatem. Letho dedit Castus barbarorũ multitudinem, quãque ipse prædam tulit, postridie barbarus retulit. Atq; vt pessimi ominis epimythion tanquam fa-

» bulæ adiiciam, & illum insuper, & milites viuos comprehẽdit, & triumpho

θεῖν ἐν ἄλσει κρυπτόμενον τὸν κάσιν οὐκ ἐᾷ. καὶ τοι τὸν χαγάνον λιμναζομένη νῆσος ἐκάλυπτε, καὶ οὐκ ἐξεῖπε μαρτίνῳ τὸν ἐμφολεύοντα. ἀλλ' οἷα μυστήριόν τι ἀπόῤῥητον σφῶν ἀμυήτων ἀπέκρυπτεν. ἤδη δέ πως καὶ βασιλέα τὰ μικρὰ ἐκεῖνα ψυχαγωγεῖσιν ἀνδραγαθήματα, κοὐκ ἂν δηθεὶς ἡμῖν σύμμαχον προχείη βοήθειαν, μή πω τῶν νεωτέρων ἀτυχημάτων αἰσθόμενος. οἶδα δ' ὅτι καὶ τὸ πολέμιον προμηθέστερον ἀπεργάσονται, οἱ ἔναγχος αὐτὸ βδελυροφήσαντες θόρυβοι, καὶ πολλὴν λοιπὸν τὴν προφυλακὴν ἀσυλίαν ἀσκήσειε, διὰ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο δυσύχημα. ὑποχρεώντως ὑπὲρ σωσίσαντος, ἄνδρες, διείλεγμαι. ἐμοὶ δὲ τύχη διαφαλλῶσαι δοίη τῆς δόξης, αὐτὴ τὴν παρ' ἑαυτῆς ὑπόκρισιν ὑμῖν ἀντεξάγουσα.

Ὅτε τοίνυν ὁ χιλίαρχος ἀηδῶς τε ἐξηρύξατο λόγους, τοῖς τε ῥήμασιν ἐξεδειματώσατο τὸν σύλλογον, ἀτρεμοῦντός τε θηθοῦς, καὶ τεθηπότος τοῖς φοβεροῖς διηγήμασιν, ἀνήρ τις πρεσβύτης ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀνέῤῥωγε μετὰ βοῆς τῷ χιλιάρχῳ μεμφόμενος. ἐζήτει τε τὴν ἐκκλησίαν εἰς λόγους ἀντιλογίας ἥκειν. ἐπεὶ δὲ τὸ πλῆθος ἐπένευε, καὶ τῇς χερσὶ προαγορεύειν ἐκέλευσε, φωνῇ γεραλέᾳ ποτνιώμενος, πρεσβυτικῷ τε δακρύῳ τοῖς ῥήμασι τὴν

umpho glorioso decoratus est. Casto in saltu delitescere non licuit, cum tamen Chaganum posita in stagno insula texerit, nec absconditum Martino prodiderit: sed perinde atq; mysterium quoddam non efferendum profanos celauerit. Imperatorem nunc egregia illa nostra, sed parua tamen facinora delectant; qui cum recentiora infortunia nostra nec dum cognouerit, auxilia nulla mittet. Arbitror autem ipsos quoque hostes è tumultu proximo cautiores futuros, ac propter exiguũ illud quod pertulere incommodum, daturos operam diligenter, vt in posterum securitati suæ melius prospectum eant. De eo quod conduceret, satis à me dictum est. Vtinam fortuna hoc mihi largiatur, vt opinione aberrem, ipsáq; per se opem nobis afferat.

Postquam Chiliarchus sermonem hunc nequaquã liberalem, & ingenuum effutiuit, ac verbis suis conuentum exterruit, & omnis cõcio ad horribilem commemorationẽ immota & attonita constitit, senex quidam è medio prodiẽs, clarisona voce Chiliarchum increpat, & refutationi suæ audiendæ cogi cõuentum petit. Vbi miles annuit, sublatisque dexteris differere iusit, senili voce fidem omnium implorans, senilibusque lacrymis ab se dicen-

αἰδὼ προτρεπόμενος, ὧδε πως τῶν λόγων ἀπήρξατο.

dicendis reuerentiam conciliãs, sic demum fari occœpit.

CAPVT XIV.

Oratio senis, qua sententia Chiliarchi vt timida & ignaua refellitur, & Abares armis appetendos consulitur: ipsius hostis, Romanorumq; veterum exempla assumuntur, & sententiosa cohortatio adiungitur.

" Ἄνδρες Ρωμαῖοι, ἀλλ' εἰμὴ τοῖς
" ἔργοις ψεύσησθε τὰ ὀνόματα.
" ἄνδρες, ἀλλ' εἰ μετὰ σώματος
" ἀρρένας χρὴ τὰς ψυχάς. εἰ καὶ
" τοῖς λόγοις κομπάζειν μεγάλα οἶδε,
" καὶ προκυκᾶν ὁ χιλίαρχος, ὅμως
" ἐνθρανέστερα τῶν ῥημάτων τὰ πράγ-
" ματα, καὶ ψόφων οὐκ ἀνεχόμενα.
" ἐγὼ γὰρ καθάπερ παῖδας ἡμᾶς μορ-
" μολύττεται τοῖς σοφίσμασιν. ἐγὼ
" δὲ πρῶτον ἡδέως ἐροίμην ἂν ἐκεῖνον.
" πρὸς τῆς ἀληθείας, τίσι ταῦτα δη-
" μηγορεῖς ὦ χιλίαρχε; ἀγρόικοις αὖ
" ἐξακούσασι ταῦτα φθεγγόμενα,
" παρ' οἷς, ἀντὶ μὲν ξίφους τὸ πήδον,
" διφθέρα δὲ θώρηξ, ἀντὶ δὲ ἵππου
" ὡς γαύρου τε καὶ ὑψαύχενος ἡρῶς
" τῆρες βόες, ἰδιῶται τοῖς ἔργοις, καὶ
" θεράποντες γεωργῶν. τί τῷ ἐκκλη-
" σίαν γυναικωνῖτιν προείληφας, καὶ
" μετὰ τῆς ἡβης τὸν φύσιν ἐνύβρι-
" σας; ἀδικεῖς τοῖς λόγοις τὰ πρά-
" γματα, καταναισχυντῶν τῆς ἐξου-
" σίας. οὐκ ἐν ἀῤῥένων ὄψεσιν ἐκχεῖν
" ἀρχήμονας λόγους ἐδόκησας; ἢ οὐκ
" ἐκκλησίαν ὁρᾷς καὶ δῆμον Ρω-

VIri Romani (si non factis nomen istuc mentiamini) Viri (si cum corporibus etiam viriles geritis animos) tametsi Chiliarchi verbis crepare grãdia, & permiscere omnia didicit, nihilominus ipsæ res verbis efficaciores, tantos crepitus non admittunt. Non enim nos sophismatis suis, tanquam pueros laruis territat. Equidem primum libenter interrogarem illum: Per veritatẽ obsecro te, Chiliarche, quibus hæc concionaris? Agrestibus ista demulcendis & oblectãdis diceres, apud quos est pro gladio ventilabrum, pro thorace ferreo tunica pellicea, pro equo feroci & sublimi ceruice boues aratores, dicati operi rustico, agricolarumq; famuli. Cur tandem hunc cœtum esse gyneceum putauisti, & cum genere naturã ipsam contumeliosè læsisti? Verbis tuis res dedecoras, dũ te aduersus conciliũ tam impudenter geris. Non tu videbas te coram viris ista tam fœda, & indigna dictu profundere? An non aspicis conuentum, populumq; Romanum,

μᾶλλον αὐχῶντα τῇ εὐθυμίᾳ, καὶ
φρονοῦντα τοῖς ὅπλοις, καὶ πείρα
κινδύνων, καὶ εὐμηθείᾳ ξυνοί-
σοντ' ἐπιτήμονα; τί σοι μικρὰ
συμφορὰ μεγάλων ἀνδραγαθημά-
των ἐπίδοσιν εἰσέπεμψε; καταρχὴ
νέτωσε τὸ πολέμιον, μὴ πεφηπὸς ἐπὶ
τοῖς ἀτυχήμασιν. ὁ μὲν μικρᾶς λιμ-
ναίου ὥσπερ γνώμενος, καὶ μετὰ
τὴν νῆσον φυγὼν, καὶ τὸ τῶν ὑδά-
των πίστιν ζωτηρίαν ἄπιστον ἀνελό-
μενος, νῦν ἀνδρικῶς παρατέθει-
ται. καὶ παραθαῤῥύνει σοὶ τραυ-
ματίας· καὶ πείθει τοῖς ἕλκεσι μει-
ζονας ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν βολὰς ὑ-
ποδέχεσθαι, ὥσπερ ἴνα φάρμακα
μειζόνων ἀλγηδόνων ξελκτήρια. τῶν
γὰρ ἔμπροσθέν ἐστιν ἐπιλήσμων καὶ
κῶν· ἀπορεῖν γὰρ εὐπραγίας ἀ-
νάγκη, τὸν μὴ μεταβάλλεσθαι τὰς
δυσχερείας ἐλπίσαντα. πόθεν Ρω-
μαῖοι ἐς μέγα πρόῃλθον δυνάμεως,
καὶ μικρὰν πολιαρχίαν ἐς τοσοῦτον
κράτος προήγαγον; ἐγὼ μὲν οἶμαι
τῷ μεγαλόφρονας εἶναι, καὶ ζέοντας ἐς
χθὲ σοῦ ἔρωτας, καὶ τῷ τολμητὰς πε-
φυκέναι, καὶ φιλοκινδύνους. καὶ τῷ
δοκεῖν πθναίοις, τὸ μὴ πθναίους
δ' εὐκλεᾶς. εἰ γὰρ παραπλήσιοι ἦσαν
τῇ ξ χιλιάρχου ψυχῇ, ἀ τῆς εὐρώπης
ἐκράτησαν ἄν· ἀ τὸ λιβύης εἶ-
χον ὑπήκοον· σὺν ἀργυρολόγους ἐ-
πὶ τὸ ἀσίαν ἐξέπεμπον· ἀ τὸν νεῖ-
λον ὑπηρέτων ἐκέκτηντο, τὸν αἰ-

manum, qui & alacritatem ani-
mi gloriæ sibi ducit: & armis vi-
get ac floret: & discriminum va-
riorum experientia, futuriq́ue
præuisione quid expediat non i-
gnorat? Quid est quod tibi cala-
mitas nō ita magna magnorum
facinorum accessionē præcidit?
Vel hostes te pudefaciant, quos
aduersus casus minimè fregit.
Qui paulò antè lacustris quodā-
modo factus est, dum ad insulam
profugit, aquarumq́ue fidem ad
salutem infidam elegit, nunc vi-
riliter se aduersum nos instruit,
& saucios impellit: persuadetq́;
vti plagas his maiores, tanquam
medicamēta dolorum maximo-
rum delinitiua ab hostibus exci-
piant. Præteritorum quippe ma-
lorum obliuio illum cepit. Et ne-
cesse est careat rebus secundis,
qui asperas commutari posse de-
sperat. Cedò, vnde Romani tan-
tam sibi potentiam cōpararunt,
paucarumq́ue vrbium principa-
tum in tantam imperij amplitu-
dinem propagarunt? Ex eo, meo
quidem iudicio, quod magnos,
& rerum magnarum studio inci-
tatos ac feruētes, & ad audendū,
atq; ad pericula subeunda para-
tos gererent animos: & non mo-
ri pro gloria, mortē interpreta-
rentur. Qui si sensum Chiliarchi
similem habuissent, nunquam
Europam occupassent; nunquā
Africæ iura dedissent: nunquam
coactores in Asiam misissent: nunquam Nilum, Aegyptiorum di-

» γύπιον πλέον ὥρα θέρους τοῖς Ρω-
» μαίοις πελαγίζοντα τὸ ὅλεσι, καὶ
» τοῖς ὁλκάσιν ὥσπερ ἐπιχερσοῦντα
» τὴν θάλασσαν. οἷον δέ σε καὶ τὸ
» θαυμαστὸν τῶν λόγων ἐφόλκιον; οὐκ
» ἔστι φησὶν ἡμῖν ἐπίθετον δυνά-
» μις. τίς σοι οὗτος τῆς μανικῆς ταύ-
» της ἐπῳδὸς γνώμονας; ἢ ὥσπερ ἐκ
» πυθίας τινὸς τῆς ἀνανδρίας ἀνείλε
» τὸ μάντευμα; ἔχει καὶ τοῦτο μὴ τῶν
» ἄλλων ὁ ὄνος ἐγκώμιον, μαντικὸς ἐ-
» στὶν αὐτοδίδακτος, καὶ σοφὸς ἐ-
» πιμόνως, ἀεὶ τοῖς πράγμασι
» τὴν ἀναβολὴν ἐπιχειδιάζων αὐτό-
» μαιον. ἐγὼ δὲ πεπύσμαι καὶ πρὸς
» τοῖς μακροῖς οἱ βάρβαροι προσέσι
» τείχεσι, καὶ βασιλεὺς ἐκ ἐρήμου.
» τηλικούτων ἀνὰ τὸ ἄστυ κυμαινόντων
» θορύβων, μία τις, ἄνδρες, ἀκαταγ-
» ώνις ἀγωνιστὴς, ἢ πάντων ὑ-
» ψηλοτέρα μεγαλοψυχία καθέστηκε·
» τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα, δυνα-
» τὰ καθίστησι· τὰ δὲ τῷ πλήθει φο-
» βερὰ, θαρσαλεώτερον ὑπομένουσι.
» ἔνθεν πίνυν ἅπας ἐς μάχλην χω-
» ρεῖν τὸ τήμερον, καὶ μέγαν τοῖς ἔρ-
» γοις εὐδοξίαν χαρακτῆρα προσβά-
» λωμεν, ἃ γὰρ τοῖς ὀνόμασιν ὑβρίσω
» τὰ πράγματα, καὶ τὴν ἀνδρείαν
» θάρσος ἐπικαλέσωμαι, ἢ τὴν ἀρι-
» στείαν προπέτειαν. ταῦτα μὲν ὁ
» πρεσβύτης ἐγὼ, καὶ φιλοκίνδυνος.
» εἰ δέ τῳ καὶ ἄλλο δοκεῖ, ταῦτα

uitias pro ministro possedissent; qui æstiuo tempore vrbibus Romanis pro pelago est, & onerariarum quas recipit multitudine, ipsum mare quodammodo incultum ac desertum reddit. Qualis autem, quamque mirabilis est orationis tuæ epilogus? Non suppeditabit nobis auxiliaria manus, inquit. Cuius tandem in ludo vaticinandi artem didicisti? An verò vt aliqua Pythia de nostra segnitie oraculum edidisti? Habet & hanc laudem præter cæteras ignauia, vates est per se docta, & coniectrix promptissima, semper negotiis moras ex tempore, & vltro iniiciens. Miror autem, si barbari ad longos muros concurrerunt, & Imperator, tãtis turbis, ciuitatem instar fluctuum inundantibus non vigilauit. Vnum, mihi credite, idque inexpugnabile subsidium est, excellentis animi magnitudo. Quæ sola facit, vt effici possint, quæ aliis fieri non posse videntur: & quæ vulgus horret, ea fidenter subit. Quocirca vnusquisque vt diuino numine cõcitatus ad prælium hodie procedamus, factisque nostris illustrem gloriæ notam imprimamus. Nolo enim ego nominibus res ipsas deturpare, & fortitudinem audaciam, aut strenuitatẽ temeritatem appellare. Hæc ego senex, periculo-

» rumq; suscipiendorum cupidus. Si cuipiam præterea placet, hæc ap-
» probet: sin autem, mihi ea placere sinat. Neq; enim quod rectum &

hone-

κελνέτω. εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' ἔμοιγε πεῖ-
σθήλπειν ἑάτω· ἐ γὰρ τὸ καλὸν
τῆς ὁμοίας παρὰ πάντων εὐνοίας
πεύχηκεν. ἔτι τὰ δεξιὰ τοῖς πᾶ-
σι ασφάλασιν δοκεῖ. ἡ γὰρ ἀρε-
τὴ ὑψιλόν τι χρῆμα, καὶ δύσαν-
τες, καὶ τοῖς πολλοῖς ἐ μετὸν, ἢ
διὰ κακίας ἔχω, ἢ ἀνορεξίαν κ
κρείττονος.

honestum est, id pari fauore & gratia omnes amplectuntur: neque in dextris & laudabilibus elaborandum omnes arbitrãtur. Virtus siquidem arduum quiddã ac sublime est, quò vulgus, siue quia in improbitate obduruit; siue quia præstantiorum rerum desiderio nullo commoueri solet, non aspirat.

CAPVT XV.

Persuadet senex, arma capiuntur, in hostem gradiuntur. Ex falso terrore clamor totum exercitum disturbat. Fugit etiam Chaganus. Abarum complures obtruncãtur. Chaganus Apperiam castellum adoritur.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ὁ γέρων τῇ ἐκκλη-
σίᾳ ἐνήχει τὰ ῥήματα, ἐζωπύρει
τὸ πλῆθος, καὶ παρώτρυνε πρὸς
παράταξιν, τῶν μὲν βελτίστων ἀνα-
θήκοσιν τὰς ἐφέσεις ποιέμενος, τῶν
δὲ νωθροτέρων, εἴα μάστιγι τῷ λό-
γῳ τινὶ διανύσθων πως, καὶ μετα-
πλάσθων τὸ ἀνανδρον. βοὴ δὲ πολ-
λὴ ἐκ τῆς βελῆς ἐκείνης, καὶ τῆς
εὐφημίας κατεκελάδει τὸ θέατρον,
ἀγάμενοι τῆς μεγαλονοίας τὸν γέρο-
ντα. παραχρῆμα δ' ἀδελφὰ τῆς ἑαυτῶν γνώμης συμ-
φρονήσαντες ἅπαντες, τῷ βελλίῳ διαλύσαντες, ἐς πανοπλίαν ἐτρέ-
ποντο. κατῆραν πίνυ δ' ἅμα ἐπὶ
καλβομοντίαν, καὶ λιβιδεργὸν πολε-
μησείοντες, ἐ τὸν χαγᾶνον εἰσορῶσιν,
ἐ πόρρω τε διατείνοντα. ἀλλ' ὡς ἀ-
πὸ σημείων πόρρων ἀπειμελέμνως

CVm in concione senex ista differeret, ardorem in pectoribus militum, velut ignem sopitum suscitauit, & ad pugnam capessendam eos exacuit, & fortissimo cuique concurrendi cupiditatem, omnis fræni impatientem ingenerauit: ignauiorum verò effæminatam mollitiẽ ceu flagello quodam cruentauit, & in virilitatem conuertit: multusque in concilio sublatus est clamor: & militem annis grauem de animo tam excelso admirantium, atque collaudantium vocibus totum theatrum perstrepebat. Nec mora, vniuersi in eãdem voluntatem consentientes, arma expediunt. Iraq; ex Aemo monte in Calbomuntim, & Libidurgum (vicorum fortasse nomina sunt) prælio decertaturi descẽdunt, Chaganumq; non pro-

τας σκιωὰς συμπηξάμενον, ἄπι δὴ τῆς ἐκείνου πληθύος ἀνὰ πᾶσαν ἐκ-
χεθείσης τὴν θράκιλν. Διακοσμή-
σας γὰρ ὁ κομεντίολος τὸ στράτευμα,
καὶ εἰς τάξιν μίαν συντάξας, βαδίζειν
εἶα κὴ πρὸς τὴν ἀσκιλὼ χωρεῖν Διε-
τάπετο, τὴν τε νύκτα Διὰ φυλακῆς
ἔχειν, προσπίπτειν τε τῇ ὑστεραίᾳ τῷ
χαγάνῳ λαίλαπος δίκην, καὶ μέ-
γιστον φόνον Διὰ τῆς ὁμιλίας παρέχε-
σθαι. ἀλλ' ἔδοξε τύχῃ τινὶ παραχα-
ράττειν τῆς στρατηγείας σοῦ γνώμο-
νας. κηφῶ γὰρ δίκην σοῦ τῆς
εὐβουλίας σίμβλας ἠφάνισε, καὶ οἷα
μελίττης τινὸς ξ στρατηγὸς σοῦ πόνος
λήϊζεται· ξ γὰρ ἡλίου τὰ νῶτα τῇ σκι-
ᾳ ῥωπῇ νυκτὶ παραδείξαντος, καὶ
τῆς προικαλλοῦς, καὶ φωσφόρου λαμ-
πάδος τὸ φαιδρὸν προϊσχλαμένης,
καὶ παραχωρούσης κράτει νυκτιε-
νῷ, ἔν τι τῶν ὑποζυγίων τὸν ἁπτικεί-
μενον παραπέρριψε φόρτον. σώσειν-
χε δὲ τὸν κεκτημένον εἰς τὸ πρόσω
βαδίζειν. οἱ δὲ παρεπόμενοι, καὶ ὁρῶν-
τες τὸ νωθροφόρον ζῶον τὰ ἁπτικείμε-
νά πως αὖθις ἁπισυρόμενον ἀκοσμό-
τερον, εἰς τὰπίσω τραπέσθαι τὸν δε-
σπότην ἐκέλευον, τό τε σκυλοφόρον
ζῶον ἐπανορθοῦσθαι ξ πλημμελήμα-
τος. ξτό τι τῆς ἀταξίας γέγονεν αἴ-
τιον, καὶ τὴν εἰς τὰπίσω παλίρροιαν
αὐτοματίζεται, παρηχεῖται γὰρ τοῖς
πολλοῖς ἡ φωνὴ, καὶ παράσημον λῶ
τὸ λεγόμενον. καὶ φυγὴν ἐδόκει δηλοῦν, ὡς οἷα τῶν πολεμίων ἁπιφαινέντων
ἀθρόον αὐτοῖς καὶ παρακλεψάντων τὴν δόκησιν, μεγίστη δὲ συμπτώσεως

cul inde, ad quartum circiter la-
pidem, tentoria absque metu
habentem (vtpote per totam
Thraciam eius exercitu dispar-
tito) prospiciunt. Comentio-
lus suos instruens, & in vnam a-
ciem componens, ita procedere
sinit, & ad Asticen (regio est in
Thracia) pergere iubet: noctu
excubias agere, die sequenti tur-
binis instar in Chaganum irrue-
re, concursuque plurimum san-
guinis facere. At enim fortunæ
cuipiam sinistrę visum est adulte-
rare huius expeditionis gnomo-
nem siue indicem: nam instar fu-
ci alueare boni consilij vastauit,
laboresq; ducis, vt apis alicuius
depasta est. Etenim vt sol mœstæ
nocti tergum ostendit, pulcher-
rimæque, & luciferæ lampadis
splendor contectus, nocturnæ
potentiæ concessit, iumentum
nescio quod imposita impedi-
menta excussit. Fortè dominus
bestiæ præcedebat, quem qui se-
quebantur, & animal onus in-
decorè trahere videbant, vt re-
uerteretur, peccatumq; corrige-
ret, acclamantes hortabantur. Id
quod cōfusionem ac tumultum
creauit, & vt miles retrò diffluе-
ret, per se effecit. Voces siquidem
multitudo percipiebat, & quod
dicebatur signum aliquod erat,
fugamq; indicere videbatur, ac si
hostes repēte, & opinione citius

iam

τῷ στρατεύματι θρύλλου, θρᾶς παρ' αὐτῶν πολὺς ἐπανίστη. παλινοστῆσαι τε ἑβόα πᾶς γεγονὼς Δαπεύσιον. Ἀπεχωρεῖτο τὸ γλωττημα εἰς τοὐπίσω στρατεύεσθαι ἄλλῳ ἄλλῳ τε στρατιᾷ, ῥετόρνα, μὴ μείζω ταραχὴν φεύγοντες, οἷα νυκτομαχίας τινὸς ἐνδημούσης ἀδοκήτως αὐτοῖς. Δαπαταπὴ γὰρ ἅπαν τὸ σύστημα, ὥσπερ ἁρμονίας τινὸς ἐν τῇ λύρᾳ νεύρων. ἐνταῦθεν ὁ Χαγᾶνος τὸ δεύτερον τόνον, καὶ μέγιστον διεδίδρασκε κίνδυνον, καὶ ἡ πεδῶν εἶχε, καταλελοίπει τὰς συνήθεις Δαπετριβάς, καὶ πρὸς ἕτερον μετῳκίζετο χῶρον. ζωτηρίαν τε τὸ πρόσθεν παρεδοξοτέραν ἠντύχησε. παρεσωθήσατο δὴ καὶ τὸ Ρωμαϊκὸν ἕδρα, καὶ ἀμοιβαία τῆς λοιμῆς φυγή, καὶ φόβος τις κίβδηλος τὸ Ρωμαϊκὸν πρόσθεν προφερατόπεδον, καὶ νίκης αὐτὰς ἐξεπίστατο κίνδυνος. ὅμως ἀναιρεῖντο τὸ ἀβάρων οἱ πλείους ζυμπλοκῆς ἀδοκήτου συνενεχθείσης ἀμφοῖν τοῖς στρατεύμασιν. αὐτοπροφάντων γάρ τινων τῆς Ρωμαϊκῆς ζυμμορίας, εὐσθενέστατα τοῖς πολεμίοις προσέμιξαν. ἐπεὶ δὲ τῶν διωκόντων τούτων θορύβων ὁ Χαγᾶνος ἀνέπνευσε, τὴν ἐκ τῆς ἐφόδου ἀπλάδα Δακρουσάμενος, τὸ βαρβαρικὸν ζωαθροίσας, τῇ Ρωμαϊκῇ προσέβαλλε πόλεσι, τό τε φρούριον τὴν ἀπόρειαν ἐχειρώσατο. ἀσφαλὲς δέ μοι δοκεῖ καὶ τὸ ὅπως διεξελθεῖν, καὶ μικρόν τινα λόγον ὥσπερ ἐμβόλιμον τῇ συνεχείᾳ χαρίζεσθαι.

iam adesſent. Inde tumultus ac ſtrepitus non mediocris exercitum peruadere, & nemo nō voce altiſsima, vt procul etiā audiretur, reuocandū eſſe gradum clamitare: & alius alium patria voce ad reditum impellere, retorna retorna tumultuoſiſsimè vociferādo, ac ſi deimprouisò nocturna pugna illis ingruiſſet. Totum igitur agmen in diuerſa diſtrahitur ac dirimitur: non ſecus quam in lyra harmonia concentusque fidium. Hinc Chaganus alterum hoc, & grauiſsimum diſcrimen, quam potuit celerrimè, fugiens, vias tritas relinquebat, & aliam in regionem ſe transferens, ſalutem mirabilius quam ante, fœliciter adeptus eſt. Similiter & Romani ſe in pedes dabant, eratque videre fugā mutuam. Ac Romanos quidem falſus timor percellebat, periculumque minimè verum territabat: cumq; de eorum agmine quidā ſeſe conuertiſſent, & in hoſtem validiſsimè intuliſſent, inexpectato illo congreſſu complures Abarum oppetierūt. Vbi ex duplici hoc tumultu Chaganus reſpirauit, quò maculam ex hoſtium in ſe profectione cōtractam deleret, collecta barbarorum copia, vrbes Romanas inuaſit, caſtellumque Apperiam ſubegit. Quo id modo factum ſit, haud intempeſtiuum erit exponere: & breuem quendam ſermonem hiſtoriæ perpetuitati velut intercalarium inſerere.

CAPVT XVI.

Busa miles fortissimus venationi intentus capitur, & à suis nec precibus, nec lachrymis lytrum impetrat. Docet Abaros fabricare machinam expugnatoriam: cuius adactu prostratis mœnibus, oppido potiuntur. Beroen irrito conatu Chaganus oppugnat, incolis strenuè resistentibus; qui tandem non grandi pecunia obsidionem redimunt.

Στρατιώτης τις ἦν Βυσᾶς ὄνομα, ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐς παρασκευήν, καὶ τῶν ἐνηθλημότων ἄλλων ἀρετῇ μὲν ψυχῆς ἀρετὴν ἐνδοξότερος, τούτων τε προκινδυνεύων ἀεί, ὁπότε πρὸς κάλπιγγος ἐνυάλιον φωνὴν ἠθάνετο. ἔτυχε κατ' ἐκεῖνο καιρὸν παροικῶν τὸ Φρέριον. τοιαύτην ἔδοξε τῷ Βυσᾷ ἱππάζεσθαι ἐς τὰς πέλας ἢ Φρερίου λειμῶνας. εἶτα καὶ πορρωτέρω ποι παρεκλάνεσθαι, ἄτε δὴ κυνηγετήσων ὡς εὐδοκιμώτερον. ὁρῶσι τὸν Βυσᾶν οἱ βάρβαροι ζυλλαμβάνουσι, καὶ γέγονεν ὁ κυνηγέτης εἰς θήραιον. ἐπεὶ δὲ κατέχον, ἠπείλησαν αὐτὸ καθήκειν τῷ δόρατι ὃ δὴ ἐζήτει μὴ τοῦτο ποιεῖν, λύτροις ἢ μᾶλλον τῷ ζῆν ἐμπρέπειν. μὴ γὰρ ὀνήσειν τοὺς βαρβάρους τὴν πήναν τοῦ Βυσᾶν, καὶ δῶρον ὑπερφρονῆσαι λαμπρῶν. εἰσεποιήσαντο πίνειν οἱ βάρβαροι τῷ ὑποχεσίῳ, καὶ τὴν ἐμπρέπειαν ὁμολογήσαντο. καὶ ἦν ἄγουσι τὸν ἁλωκότα ἐπὶ τὸ Φρέριον, ἐπεκηρυκεύοντό τινες ἐν τῷ ὀχυρώματι περὶ τοῦ Φθαλμῶν ἀποσφάττειν τὸν Βυσᾶν, εἰ μὴ δώροις αὐτὸν, καὶ φιλοφροσύνῃ τιμήσαιντο. ἠντιβόλει δὲ καὶ ὁ Βυσᾶς, μὴ περιο-

Miles erat, cui nomen Busæ, homo ad dimicādum aptus, aliorumque vel fortissimorum bellatorum facilè præstantissimus, quique primus semper caput periculo obiectaret, quoties Martium tubæ clangorem audiret. Is per id tēpus in eo oppidulo habitabat. Cui placuit cāpos vicinos obequitare, & aliquanto vltra, insignioris venatus ergô prouchi. Hūc barbari excipiunt, & venator præda fit, eumq; se hasta confossuros minitantur. Obtestatur eos Busa ne id faciant: quin potius accepto liberationis pretio, vitam sibi condonēt: nec enim illis quæstui futurum, si splendida dona despicientes, miserum morte affecerint. Barbari promissum admittunt, & negotiationem huiuscemodi non recusant. Captum ad oppidum deducunt; per caduceatorem incolis denuntiant, nisi Busam beneuolè pro eius capite persoluto pretio honorauerint, se in illorum conspectu hominem iugulaturos. Suppliciter rogabat etiam Busas, ne se, veluti qui medius, mortis iuxta atq; salutis lan-

ce ex-

ρᾶν Ρωμαίους αὐτὸν, ὥσπερ ἐν μετοχμίῳ τινὶ τῇ πλάστιγγι ζωτηρίας & θανάτου καλαντευόμενον. καὶ ζυγοστατῶν αὖθις ἀμοιβαίως ἱκέτευε χάριτας, μετὰ βοῆς τε καὶ δακρύων τὰς ἐρισθενείας ἀπεσήμαινεν, ἃς ὑπὲρ Ρωμαίων διὰ μεγίστων κινδύνων ἀπεκληρώσατο· τόν τε τῶν ἄθλων καταλογον ἀπεχειρίαζε, καὶ τὰς ἀγῶνας τῆς τοῦ σώματος πλαγίας αἰκισμάτων ἐνδείκνυε, τὰς ἐμφάσεις ὥσπερ τῶν πόνων ἐπιδεικνύμενος· καὶ τῶν πολεμίων βολῶν τραυέστερον ἀνεγύμνα τὰ σήματα. & συλλήβδην εἰπεῖν, ἐξ ὧν ἔπαθε, τὸ μὴ παθεῖν ἠξίου παρὰ τῶν εὐεργετηθέντων ἐποίσεσθαι. οἱ δὲ δυσανασχετοῦσιν, ὑπόπτως διαφθορέως ἀνδρὸς, ὃν καὶ λόγος διεκωμῴδει τῇ τοῦ βασιλέως γυναικὶ, ἐπικλόποις ποσὶν ἡδοναῖς ὁμιλῆσαι, ἀτάρπιτος βαρβάρους ἠπιωμένους ἀπεπέμποντο. ἐν μείζονι τούτῳ κινδύνῳ ὁ βασιλεὺς γιγνόμενος, ἐλιπάρει τὸ βάρβαρον, ἀναβολήν τινα μικρὰν τοῦ θανάτου λαβεῖν, καὶ μισθὸν τῆς τοῦ ὕπνου παραδιδόναι τοῖς βαρβάροις τὸ φρούριον. ἤθελον γὰρ οὗτοι προπαθεῖν οὐκ ἐπιλήσμονας χάριτος, καὶ μεταλήψεσθαι τῆς συμφορᾶς τὸ ἀπάνθρωπον, ἵνα πρῶτον καθ' ἑαυτοῦ τὸ κακὸν ποιήσωσι τῷ προδότῃ. ἐπεὶ δὲ μείζονος ἐπαγγελίας τυγχάνει τὸ πολέμιον, ἱλαρώτερον πρὸς φιλανθρωπίαν ἐγίνετο, ὠμόσε τε ὅρκῳ τὸν βασιλέα πείσας, μὴ μὲν ἀναιρεῖν, φυσικῷ δὲ θανάτῳ τὴν ἐξουσίαν χαρίσεσθαι, ὁπόταν ἐθέλοι

ce examinaretur, despicerent, & gratias vicissim sibi in trutina appenderent. Magna item voce, & collachrymans commemorabat, quæ præclara facinora pro Romano nomine per maxima vitæ discrimina effecisset, certaminaque ordine recensens, dimicationes cicatricibus corporis inscriptas ostentabat, & tanquam laborum suorum imagines exhibebat, impositarumque sibi ab hostibus plagarum signa apertè ante omnes nudabat. Atque vt summatim dicam, per ea quæ pertulisset, eos de quibus bene meruisset, obsecrabat, vt sibi gratiam nõ patiendi tam dira referrent. Verùm illi à quodam, qui cum vxore Busæ furtiuas tractare voluptates omnium sermone notabatur, corrupti, has preces indignantur, barbarosq; cum contemptu dimittunt. Tum Busas maiore in discrimine constitutus, precatur, vti à nece sua paulùm adhuc temperent: se harum induciarum præmium illis oppidulum traditurũ. Sic enim cogitabat, oportere priores malum perpeti, qui beneficij essent obliti: & inhumanitatẽ illorum calamitatis suæ fieri participem, vt improbitas primum sibi ipsi officeret. Hostes insigniora quã ante promissa accipientes hilarantur, & ad humanitatem misericordiamq; ei tribuendam ma-

τὸν ἐκεῖνον ἀμφιλύεσθαι σύνδεσμον. ἐ γὰρ ὑπιφέρειν αὐτῷ τὸν τεχνητὸν τῦτον, ἐπικλητὸν θάνατον, εἴγε πέρας αὐτῷ τὰ τῆς ὁμολογίας προσδέξη). ἐ δὴ πα ὁ Βσᾶς τὰς ἀβάρας ἐδίδα σκε ξυμπήγνυσθαι πολιορκητικὸν μηχάνημα, ἔπι τῶν τοιύτων ὀργάνων ἀμαθεσάτας ὑπ' ἀρχοντας. ἀκροβολίζειν τε παρεσκύαζε τὴν ἐλέπολιν, καὶ μετ' ὀλὺ τὸ φρέλιον καπεβέλητο, καὶ δίκας ὁ Βσᾶς ἀπανθρωπίας εἰσέπραξε, δῆνόν τι διδάξας τὰς βαρβάρας πρὸς πολιορκίαν τεχνέργημα. ἐντεῦθεν γὰρ πολείσας λοιπὸν τῶν Ρωμαϊκῶν πόλεων ἀμοργὴ τὸ πολέμιον παρεσήσατο, τῷ ἐρχετύπῳ ζοφίσματι προχρησάμενον. μενοῦνγε τῇ Βερόῃ προσπίπτει, καὶ πολεῖσον παρανάλωμα χρόνε ζημιωθέν, καὶ μεγάλοις πόνοις προσομιλήσαν, τὸ τέρμα τῶν ἀγώνων, ἀσφαλῶς ἀπέφερε, τῶν τὴν πόλιν προεικότων ἀνυπερεπιξομένων γνικώτερον. ὅμως χρήμασιν ὀλίγοις πρὸ τὴν ὁμοχμίαν ἠλλάξαντο· τῦτο γὰρ ἑῷ αὐτῷ πρόσχημα τῆς ἀσχίας ἐγκάλυμμα.

gis propendent: ac iureiurando interposito affirmant, se ipsum conseruaturos, naturaliq; morti potestatem gratificaturos, eius coagmentationem dissoluendi cum voluerit: nec meditatã & aduentitiam hanc mortem illaturos, si pactum re præstiterit. Busas igitur Abaros hactenus istiusmodi instrumentorum fabricandorum imperitos, machinã expugnatoriam componere docet, & ad tela ex helepoli (tormento, quibus vrbes capiuntur) iaculãda instituit, pauloque post oppidum prostratis muris in hostium manus concessit, & Busas, pœnas inhumanitatis exegit: doctis à se barbaris expugnatorium artificium: quo deinde pro forma primigenia & typo quodam vsi, plurimas Romanorum vrbes nullo negotio subegerunt. At verò Beroën aggressi, cum longissimi iactura temporis, magnisque laboribus voto ac præmio frustrati recesserunt, indigenis viriliter sese tuentibus: quibus modica pecunia pacem & amicitiam Chaganus vendidit; hoc enim frustrationis suæ probabile tegumentum inuenit.

CAPVT

CAPVT XVII.

Chaganus à Diocletianopoli, Philippopoli, & Adrianopoli repellitur. Imperatori à plebeis quibusdam propter Castum & Ansimuthum à barbaris captos maledicitur. Ioannes Mystaco Adrianopolim missus, hostes per hypostrategum vincit. Palabundi fugiunt. Moderatio ducis in victoria.

Περικάθηται δὲ καὶ τὴν Διοκλητιανοῦ πόλιν καὶ τὸ καστρεῖον, αὐτεῖξαι δὲ καὶ ἡ πόλις ἐς τὰ μάλιστα, καὶ προσβάλλειν ἀπείρηλυ ἐπ' ἀδείας. καθαπερ γὰρ ἐν τοῖς τείχεσιν ἀνεστήσαντο, ἄλλά τε ἀμυντήρια, καὶ ἀφέσιν ἐν τοῖς βαρβάροις ἐξ ὑπογυίου ξυμπαλέκεσθαι. ἀπῆει τοίνυν ἀχάλλων, καὶ τὸ δὴ λεγόμενον, τὸ τῆς λύκης παθών. κενὰς γὰρ ἐπεχλώει ἐλπίσι. παρ' ἐυδὺ δ' ὅπη τὴν Φιλίππου πόλιν μετέβαινε, καὶ φθάσας τὸ πόλισμα, ἐνήθλησε λαβεῖν. αὐτεμάχοντό τε οἱ τῆς ἄστεος ἐντρεχέστερον, καὶ πολλὰς τραυματίας ἔκ τε τῶν βελῶν, καὶ τῶν ἐπάλξεων ἐποιήσαντο, ὥστε τὸν χαγᾶνον τὴν ἀσυλίαν δὴ τὴν ἀρετὴν ἐπαινέσαντα, τοῖκα καθῆσθαι τὸν πόλεμον. ἐξ ἑωθινῆς δὲ διαπραιωθεὶς τὰς ὕλας τῆς λεγομένης ἀσικῆς, τῇ ἀδριανῆς πόλει προσρίζει. ἀγωνισικώτερόν τε τῷ ἄστει προσέβαλλεν, αὐτικαθίσαντό τε καὶ οἱ τῆς ἄστεος ἀλκιμώτερον. τοῖς δὲ Βυζαντίοις προσεδόκα, ὡς κάτω ἥλω καὶ αὐσιμὸν θ', καὶ πολὺς τῇ πόλει ἐπεκύμαινε θρύλλος. ἐλοιδορεῖτο δὴ οἱ αὐτοκράτωρ ἐς τὸ φανερώτατον.

ETiam Diocletianopolim arcte circumsedit: sed oppidani summa vi contra nitentes, aditu eum fidenter prohibuerunt, locatis in muro catapultis, aliisq; machinis defensoriis, vt accedere barbari, & cominus pugnare non auderent. Quamobrem indignabundus recessit, cum ei, quod prouerbio de lupo dicitur, euenisset, vana enim spe hiauerat. Hinc confestim Philippopolim transiens, oppidumque circumiens, id occupare nitebatur: sed ciues acrius contra decertantes, multos tum è mœnibus, tum è propugnaculis conuulnerabant, vt eorum virtute, qua tegerentur, cõmendata, gratuitò obsidionem solueret. Mane porrò, syluis Asticæ, quæ dicitur, transitis, Adrianopolim se applicat: quam cum maioribus operibus oppugnaret, etiam ibidem à ciuibus fortissimè vis repulsa est. Populi verò Byzantini aures fama de Casto, & Ansimutho captis circumsonabat, multumque murmuris ac tumultus vrbem inundabat, & apertissimè Imperatori à quibusdam è

ἀπὸ πινων τῶν ξ πλήθους ἀσωμάτων, καὶ σωμάτων ἀνδρῶν, ὧν κ τὰ τῆς τύχης ἰδ ἀνεπίφθονα, καὶ τὰ τῆς γνώμης ἀζήλωτα· κ βλασφήμους ὠδὰς κατ' αὐτῶν συνθέντες, διέσυρον κωμῳδοῦντες ἐμμελῶς τὸ ἀπαίσιον, ἃ τύχη, ἀλλ' ἀνοίᾳ τὸ δυστερμενὲς ἐπιφέροντες, ἀλλ' οὐκ ἀπέτεκεν ἡ λοιδορία θυμὸν τῷ αὐτοκράτορι· σεμνὰ γὰρ ἰδ πρὸς ὀργὴν ἡ τοῦ βασιλέως ψυχή. καὶ παρὰ τὴν θυμικὴν φλόγα ἀσωματίας. τὸν δὲ κάσον ἀπέδοντο χρηματισθέντες λίαν δαψιλῶς οἱ πολέμιοι, ὡς ἐκ τοῦ καθ' ἡμᾶς πρεσβυτέρων ἔτι λαβεῖν, καὶ τὸ πρόθυμον ἀζήμιον. βασιλεὺς ἢ τὰς ἑαυτοῦ φρονίδας τοῖς πολεμίοις ἀντέταξε, καὶ μείζονι παρασκευῇ πρὸς τὸ πολέμιον ἐξαρτύετο. καὶ τὸν Ιωάννην (ὃν δὴ μυσάκωνα τοῖς πολλοῖς ἔθος ἀποκαλεῖν) στρατηγὸν προεχειρίσατο. ἐχειροτόνει δὲ καὶ τὸν δρόκωνα, ὥσπερ αὖπω ὑποστράτηγον, παρήορόν πινα δυνάμιν ἐμπρόθους αὖπω. λογγόβαρδος δ' ἦν τὸ φύλον, ἀνὴρ ἀλκιμώτατος, καὶ πρὸς τὸν πόλεμον ἐμβριθέστατος. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν Ἀδριανοῦ πόλιν ἐγίνετο, τοὺς βαρβάρους τῆς πλιορκίας ἀφίστη, δευτέρα τε ἡμέρᾳ ὁ πόλεμος ἐτετέλεστο. ἐνίκων τοίνυν Ρωμαῖοι τοῖς βαρβάροις ξυμμίξαντες, κ ἑτεραλκέα τὴν μάχην ἐθέντο. κατεστρατήγει γὰρ τῶν πολεμίων ὁ ὑποστράτηγος δρόκων. Ἐπιπλάστῳ γὰρ φυγῇ τὸ σκεῦος κέρας ἔδοξε τοῖς πολεμίοις τὰ νῶτα παρέχεσθαι, ὡς οἷα δὴ δεδοικότος τοὺς Ρωμαϊκοὺς τὸ

media plebe, stultis, & proteruæ linguæ hominibus, quorum neque fortunis quisquam inuidit, neque animi bona æmulatus est, contumelię dicebantur. Hi compositis in illum cantibus, modulatè aduersum casum, & comica quadam maledicentia infectabantur: non fortunæ, sed amentiæ duram illam sortem adscribentes. Tamen probra huiusmodi Imperatori stomachum non faciebant, cuius mens ad iram sterilis, & à flamma furoris abhorrens erat. Sed Castum hostes ingenti pecunia æstimatum reddiderunt, vt senes nostri memorant, & iis fidem commodare nihil habet periculi. Imperator curas suas aduersum hostes intendere, maioremque in eos apparatum moliri, & Ioannem, vulgò dictum Mystaconem, ducem legere, Drocton ei pro hypostratego, parte scilicet muneris in illum collata, adiungere. Hic Longobardus natione, vir fortissimus, & ad arma promptissimus erat. Adrianopolim vt venerunt, barbaros obsidione depellunt, ac die altero secundo Marte cum iisdem congressi vincunt, belloque finem imponunt. Strategemate nimirum Drocto illos circumuenit. Quasi enim timeret hostem, fugam cum suo cornu simulabat. Deinde conuersus, in-

sequen-

ἀντίπαλον. εἶτα τὰμπαλιν ἀντιδίωξε, καὶ μετόπισθεν τῶν βαρβάρων γενόμενον, σὺν ζωντυχόντας διώλεσεν. ἀπήφανε τοιγαροῦν μεσημβρίας ὥρᾳ οἱ βάρβαροι, ἄλλος ἄλλη διεσπαρμένοι, καὶ ὡς αὐτύχοι φερόμενοι μετὰ ζωντόνε τινὸς ἀποδράσεως. ὁ δὲ στρατηγὸς ἀκατιδίωξε τὸ ἀντίπαλον. ἐφιλοσόφει γὰρ τῆς εὐδαιμονίας τὸ μέτρον, τὰς ἐπ' ἄκρον εὐεξίας, ὥσπερ εἰκὸς, εὐλαβέμενος. φιλαπόστροφον γὰρ ἡ τύχη, καὶ ἄπιστον.

Νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας,

ἵνα καί τι τῆς ὁμήρε δέλτε ἁπτώμεθα τοῖς ἀφηγήμασιν.

sequentibus viciſsim terga dantibus inhærebat, & quotquot aſsequi poſſet, obtruncabat. Diſceſſerunt itaque meridie barbari, continenti fuga alius aliò, quo ſors tulit, dilapſi. Quos dux non eſt ſecutus, quod in fœlicitate modeſtiam adhibendam ſapienter ſtatueret; & velut in optimo corporis habitu, aliquid morbi, vt decebat, metueret. Eſt enim fortuna parum fida, & facilè aliò reſpicit.

Nίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας,
Et lata viros victoria mutat,

vt etiã de libris Homeri quippiã narrationibus noſtris aſpergamus.

CAPVT XVIII.

Heraclius caſtrum Perſicum oppugnat acerrimè. Incolarum in ſeſe defendendis induſtria. Ipſum, & Mazarorum præterea occupantur. Theodorus ab agricolis ad Beiudaës oppidulum inuitatur. Infeſtiſsimè oppugnatum, Saperij militis ſingulari, eximiaq; virtute capitur.

Ἡράκλειος μὲν οὖν κατὰ τοῦτον δῆπε τὸν χρόνον ἐπέβη αὖ πάλιν τῆς περσῶν ὠολιτείας, καὶ τοῖς μήδοις φιλεπίδημον ἰὼ τὸ κακὸν. ὁπλοίκα δὲ παρεγλύεν, ποσβάλλει ἐχυρωτάτῳ φρουρίῳ τινὶ, τῷ δ' ὑψηλῆς ὑπερεκαθέζετο πέτρας, καὶ διεκόσμει ὁ στρατηγὸς τὰς ἐλεπόλεις τε καὶ τὰς μηχανάς. αὐτιπαλαμῶντα τι καὶ πέρσαι ποὸς τὰς ἁπάβλας ἕτερα ἄττα ζοφίσματα. ἰσουργοῦσι δὲ καὶ οἷα χιτῶνας λιναῦς, τρίχας ζυλέξαντες, καὶ τῷ σήμει

HEraclius per id tempus rurſus in Perſidem ſe inferebat, habebantque domi malum Perſæ. Admouit autem oppugnationem caſtello cuidam munitiſsimo, in ſublimi petra ædificato, helepoles, aliasque machinas hypoſtratego expediente. Perſæ aduerſum impulſus cum alia ingeniosè ſtruebant: tum quaſi tunicas quaſdam longas, è pilis ſtamini tramam, ſeu ſubtemen inducentes conficiebant, quas pa-

μονι τῷ κρόκῳ ζυσρέψαντες, ωεσμήκη τὰ χιτώνια διετέλεσαν, καὶ τούσδε ἀχύρου εἰς τὸ ἰσχυρὸν ἐνεφόρησαν. ναῦς τε καπηρασάμενοι, ἐξήρτων ἔ τείχους. καὶ τούτοις τὰς ωεσσόλας ὑπεδέχοντο, τῷ μαλθακῷ τῆς αὐτοτύπε παρασκευῆς τῶν ἐκπομπῶν τὸ σφοδρὸν ἐκμαλακίζοντες. ὑπερέπιπτον δ' αἱ πολλαὶ τῶν βολῶν καὶ τοῦ φρουρίου αὐτοῦ. ἐπέρας δὲ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ἐχυρώματος καπεφέροντο. ὁ δ' ἡράκλειος ἐδεμίαν ἀνακωχὴν παρενέβαλε τοῖς ωεσσόλαις, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἀμείβων σφᾶς ἐφισταμένους τῷ ἔργῳ. οἱ μὲν γὰρ ἔναγχος τῶν ωόνων μετειληφότες, ὑπὸ τῆς Δαδόχε δυνάμεως ἀνεπλάμβανον τὴν ἀνάπαυλαν. ἕτεροι δ' αὖ ζυμπονοῦντες ἐκείνοις ἐξανίσαντο. κἀκείνοις αὖθις τὸ μόχθου ζυνελάμβανον ἕτεροι. Δι' ὅτι τοῦτο ἐξαθενοῦσιν οἱ πιμπρᾶντες τῷ ἐχυρώματι, ἕως ἂν αὐτοῖς τὰ τῆς δυνάμεως ἐξίτηλα. τοιούτῳ τινὶ καὶ καθαιρεῖται τὸ φρούριον, καὶ ὑπὸ Ρωμαίοις ἐγίνετο. ἐπεὶ δ' ἦλω, φρυκὴν ἐν αὐτῷ ὁ στρατηγὸς ἐνεκάθισεν. οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Θεόδωρον καὶ τὸν Ἀνδρέαν, τὸ ματζάρων (φρούριον ἦ καὶ τοῦτο) τῷ χρόνῳ γεγενημένος διορθώσωντο. οὐκ ἄπω ἦ τοῦτο τῶν Βεϊσδαέων ἐπύγχανεν ὄν. ἐν ἴσῳ ἦ ωεῖ τὴν οἰκοδομίαν ὁ Θεόδωρος ἐνησχολεῖτο, ἦκον παρ' αὐτὸν γεωργοὶ, παραθήγοντες τὸ Βεϊσδαέων παρασήσασθαι, μὴ ἐπισχεῖν ὑπεῖναι φρυκὴν ἐν αὐτῷ παραδηλώσαντες. οἱ ἦ ωεῖ Θεόδωρον καὶ Ἀνδρέαν παραχρῆμα ἐπιθέσθαι τῇ πράξει τοῖς λογισμοῖς διενοήθησαν. καὶ Δανυκλερδίσαντες ζυνόντῳ τῇ ὁδοιπορίᾳ ἐπέσχεσαν.

leis denſiſsimè infarctas de muro ſuſpendebant, iiſque tormentorum petitiones excipiebant: quarum vehementiam materiæ oppoſitæ debilitabat frangebatque mollitudo. Tela complura ſuprà, alia in ipſum caſtellum volitabant. Heraclius impreſsionibus nullam quietem interponebat, diu noctuque permutãs, qui inſtarent operi. Nam quì modò pugnarent, aliis ſuccedentibus reſpirabant. Rurſum alij illorum, & noui ac recentes ſemper defatigatorum labores excipiebant. Inde propugnatores defecti viribus languebant: ea ratione caſtellum euerſum, in poteſtatem Romanorum venit, cui dux præſidiũ imponit. Theodorus & Andreas Mazarorũ oppidulum, vetuſtate ruinoſum inſtaurant, quod à Beiudaës non procul diſtabat. Dum Theodorus ædificatione diſtinetur, agricolæ adſunt, eum ad Beiudaës, in quo non reperiatur ſufficiens præſidium, armis ſubigendum incendunt. Theodorus & Andreas communicata ſententia mox ad rem incumbendum ſtatuentes, tranſacta nocte magnis eò itineribus contenderunt.

Cum

ἐπιῆλθον δὲ νυκτὸς τῷ βείσθαις τάττοις ἐδέδοκτο. καὶ μὴ ἐξισχύσαντες τῆς ἑαυτῶν ἐφικέσθαι βουλήσεως, πρὶν τὰς ἑωθινὰς τῶν ὀρνίθων κελάδους τῷ φρουρίῳ ἐπέσχον. καὶ οἱ ἐπιχώριοι τῷ Ρωμαϊκῷ προεγνώρισαν ἔφοδον, καὶ ἀδεεῖς ἦσαν διὰ τὸ τῶν τόπων δυσάλωτον. εἶτα ἀναθαρρήσαντες τῇ πέτρᾳ προσέπιπτον, καὶ τῶν ἀποπαυόντων βελῶν προκατήρχοντο. εἴσοδον δὲ τῷ φρουρίῳ, μὴ ἔσαν ἐτύγχανε, καὶ δυσπρόσιτον διὰ πολεμίαν χειρί. ἐνὶ γὰρ πύργῳ τὸ τῆς εἰσαγωγῆς ἐπεπίστευτο, προβεβλημένῳ δ' ἐχυρώματι, ὥσπερ ἀδαμαντίνοις προκειμένῳ λίθοις πισὶν, ἢ εἴ τι τούτων τῇ φύσιν ἐστὶ σεμνότερον. οἱ δὲν Ρωμαῖοι ἀποβαίντες τῶν ἵππων, προσπεράτησι τῇ πέτρᾳ, & τοῖς ἀπὸ τόξων φοραῖς ἐπιλέγετο τὸ τῆς ἀγωνίας προαύλια. τοῖς δ' ἐν τῷ φρουρίῳ, ποτὲ μὲν λίθοι ἀμηχανήλατοι, ἄλλοτε καθαπέλτης, καὶ ὥσπερ ἐξ ἀπόπλου τινὸς, ἢ μεγίστης προϊούσης τὰς καταβολὰς ἐπεπίλωτο, οἷα ξενηλαλοῦντες διὰ τῶν ὑψηλῶν τὸ πολέμιον. ἀχολόσης δὲ τῆς Ρωμαίων δυνάμεως, πολυπλοκίαι τινὲς & Ρωμαϊκὰ συμφραξάμενοι ταῖς ἀσπίσι, κατ' ὀλίγον, καὶ βάδην ἰόντες, τὸ πᾶν τῆς ἀρετῆς ἀναθέντες τῷ θράσει, προηγοῦντο τῶν ἑπομένων, καὶ τῶν ἐκ τῆς πέτρας καταβολῶν ὑφροντίζοντες, εἰς τὸ πρόσω ἐχώρουν, καὶ διωθοῦσι τῆς πέτρας τὸ βάρβαρον. οἱ δὲ πολιορκούμενοι τῷ σύμμαχον καταλείψαντες πέτραν, εἰσδύντες εἰς τὸ φρούριον, παρέδοσαν τοῖς πολεμίοις τὴν εἴσοδον. οἱ δὲ Ρωμαῖοι τῶν τῆς πέτρας ὀ-

Cum autem noctu inuadere decreuissent, nec possent quod volebant effectum dare, sub matutinos gallorum cantus affuerũt. Præsenserunt aduentum Romanorum indigenæ, quibus capiẽdi loci difficultas timorem adimebat. Tum petræ confisi despiciunt, telorumque iaciendorum initium faciunt. Vnus tantum erat ingressus, & is hostibus aditu difficilis, per turrim ante castellum stantem, muroque cohærentem videlicet: quæ adamantinis quodammodo lapidibus, aut si quid adamante solidius est, constabat. Romani igitur ex equis descendentes, petram inuadunt; sagittarumque iactibus mutuis certamini præludebatur. Propugnatores nunc saxis deiiciendis, nunc catapultis se defendebant, atque vt ex editissimo loco, speculaúe maxima deorsum iaculabantur, hostes propter altitudinẽ quasi peregrina lingua compellantes. Indignè id ferentibus Romanis, animosi quidam, testudine facta sensim, ac pedetentim gradientes, omnemque fortitudinis laudem in audacia cõstitutam habentes, aliis præeunt, telaque desuper accidentia nihili pendentes, vlterius prodeunt, ac barbaros petra depellunt. Qui auxiliaria sua deserta, castellum subeunt, Romanis ingressum re-

χυρωμάτων κρατήσαντες, λίαν ἰσχυρῶς τὸ φρέαρον περικάθηντο. οἱ δὲ ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων ἑστῶτες, ἀποσοβεῖν ἐκ οἱοί τε ἦσαν τὸ ἀντίπαλον, τὸ ἄπειρον τῶν βελῶν ὑπομένειν οὐκ ἔχοντες, ἀλλ' ἀθρόον ἐπιφαινόμενοι, παραυτίκα ἀντὶ τῶν προσώπων τὰ νῶτα ἐδείκνυον. σάπειρ δέ τις ἀνὴρ, τὸ μὲν σῶμα ὡς ὁ παρὰ τῷ ὁμήρῳ τυδεὺς ἀνυμνέμενος, τὴν δὲ γνώμην καὶ περαιτέρω τυδέως. ἡρακλῆς γὰρ ἴσως τὴν ψυχὴν, καὶ εἴ τις τότε ἐγεγόνει ποτὲ ἀλκιμώτερος (ἐγὼ γὰρ ἀποκνέω τῷ μεγέθει τῆς ἀρετῆς τὸν ἡρακλέα ἐν δευτέροις πιθεὶς, εἰκῇ τῷ παραλλήλῳ λειπόμεθα) σκόλοπας ὀξεῖς ἐπιφερόμενος, ἐνάλλεται τῷ ἐχυρώματι, καὶ μετεωροπορεῖ τὸν μὲν ἕνα σκόλοπα ἐνείρας τῷ πύργῳ, ἀνὰ τὰς ἁρμονίας τῆς οἰκοδομήματος (ἴσως γὰρ λίθῳ ξηρῷ διεσκευασμένον τὸ φρέαρον) καὶ ἐπιβαίνει ἐπὶ τὸν σκόλοπα τῷ ποδί. εἶτα τὸν ἕτερον αὖθις ὥσπερ ἐγκεντρίσας σκόλοπα, τὸν λειπόμενον τοῖν ποδοῖν ἐπερείδει, καὶ τῶν ἐξηρτημένων λίθων ἐπειλημένος, ἀπείξ εἶχετο τῶν χερῶν, ἕως τε τὴν ἄνοδον ἐσοφίζετο. τῶν δὲ πολιορκουμένων τὴν θέαν τῶν βελῶν μὴ ὑπομένειν οἰόντε ὄντων, ἰσχυρῶς εἶχετο τῆς ἐπάλξεως ὁ σάπειρ ἐκεῖνος ἀνήρ. καὶ ἂν ἤλω κατὰ τὸν πρώτιον ἐκεῖνον ἐπιβολὴν τὸ ἐχύρωμα, εἰ μή τις τῶν τῆς περσικῆς συμμορίας ἀθρόον ἐπιφανεὶς, ἐκ τῶν θυρεῶν, τῶν προβεβλημένων

liquum faciunt. Illi petræ munitionibus receptis, castellum arctissima obsidione premunt. In propugnaculis qui erāt, hostem arcere non valebant: siquidem infinitatem telorum nō sustinebant: sed cum confertim apparuissent, mox pro vultibus terga ostendebāt. Porrò miles quidam Saperius vocabulo, corpore similis Tydeo, quē Homerus celebrat, animo autē supra Tydeum, Hercules ipsus, inquā, & si quis Hercule aliquādo animosior inuentus est. (non enim verebor, magnitudine virtutis Herculē postponere: tametsi alioqui quem cum eo conferamus, non habemus) hic, inquam, miles palos acutos inserens, in munitionem insilit, & sublimè scandit, & vno quidem in turri defixo, quà lapides iuncturas dabāt (constructum enim erat castellum cæso lapide) pede in palum ascendit: rursus alterum palum, ceu furculum in murum inserens, alterum pedem in eo firmat, eminentiaq; saxa manibus firmiter comprehensa tenens, ascensum ita machinatur. Et cum obsessi tot telorum spectaculum non ferrent, vir ille Saperius propugnaculū valida vi tenebat, captumq; fuisset primo illo impetu castellum, nisi quidam de cohorte Persica repentinò coortus, saxo de his quæ

ἐχυρώμαλ@, ἐκεῖνον αὐτὸν τὸν ἀρισέα ἐξώθησεν. ὁ δὲ κατολισθήσας, ἐς τὸ κάτω ἐφέρετο μὴ δ' ὑρεῦ,

quæ illic iacebant, bellatorem animosum deiecisset. Qui cum saxo deorsum ferebatur,

κύμβαχ@ ἐν κονίῃσιν, ὄπι βρεχμόντε καὶ ὤμως.

Præceps in puluerem, super sinciput, & humeros.

Ὁμηελκῶ τῷ συμπώματι. ὅμως δ' ὀλόλωλεν. ὑπεδέχοντο γὰρ αὐτὸν τῆς ἀσπίσιν οἱ συμπονδῦντες, καὶ τραυματίαν διεσώζον τ', ποσσὶ τίθουσι γὰρ αὐτὸν τὸ τῶν ἀντιόντων σιδήρεα μικρὸν κομιδῇ. ὁ δὲ καρτερικῶς αὖθις ἐπ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον ἐχώρει, καὶ αὖ πάλιν ἀνέθορε, τῇ ἐπάλξει τὰς χεῖρας περιβαλών, οἷα πολύπους ἀφύκτοις πλεκτάνας τινας. καὶ ἔχει τὸ καρτερᾶ πινι λαβῇ τῆς ἐπάλξεως. ὁ δ' ἀντίπαλ@ πέρσης ἀδελφλὼ τῆς ἑτέρας ὄπιβαλῆς ἐξειργάσατο, καὶ σαθρωθείσης ἔναγχ@ τῆς ἐπάλξεως τοῖς Ρωμαϊκοῖς ποθολαῖς, μετ' ἐκείνης τὸν ἀρισέα ἀνατρέψας, παρεία ἐς τὸ κάτω χωρεῖν. καὶ πίνω κατήγετ' ὁ σραλιώτης ὁ Φιλοκίνδυν@, μὴ τῆς ἐρωμένης ἐπάλξεως. τὸ δὲ συμμαχικὸν πὼ ποτέραν ζωτηρίαν ὀρέγεσι μὴ φοβερᾶ δ' ἰσάματ@ τῷ πάντα τολμηρῷ. ἀπὸ ἑαυτῆς δ' πώματ@ ὁ τραυματίας γενόμεν@, καὶ τρίτον ἄθλον ἀπάρξετο, ὥσπερ ἀμάχε λινὸς, καὶ θείας ἰλιάμεως ἐς τὸν πόνον παροτρυνόμενος αὐτόν. ἐπεὶ δ' ἀνέρπυσε τῆς σεφαλῆς ἔρκος, λοιπὸν ὄπιβας, τὸν ἀκινάκλιν ἀσπασάμεν@, τὸν κηφλῶα τῆς ἑαυτῆς ἀρετῆς, ἐκεῖνον αὐτὸν τὸν πέρσην ἀπέκτεινε. καὶ ἐν πὼ κεφαλλὼ

casu scilicet Homerico. Non tamen periit. Nam eum vulneratum commilitones scutis impositum, conseruarunt: perparum enim missiliũ cuspides eum læserant. Ad idem opus constanter redit, iterumque ad propugnaculum assiliens, iniectis manibus ita tenaciter pinnã retinet, quemadmodum Polypus, cum quippiam cirris, siue acetabulis complexus est: inde enim auelli non potest. Tum Persa aduersarius simili impetu vt ante insurgit, & cum pinna, Romanorum impulsibus paulò antè labefactata, strenuum virum deturbat. Cum amata igitur pinna miles nullius formidator periculi delabitur. Socij cum terribili spectaculo omnia audenti, priorem curationem ad salutem ministrãt. At enim vulneratus cum denuò ex eo casu saluus euasisset, tertiam pugnã aggreditur, ac si inuicta quædam, & diuina virtus ad facinus illum extimularet. Vbi igitur intra coronam munitionis irrepsit, deinceps irruens, educto gladio suæ virtutis fucũ, & populatorem illum ipsum Persam interfecit, caputq; præ-

cisum

ἀπὸ τῆς δέρης ἀφελόμενοι, τῆς πολιορκῆσιν ἀπέπεμπεν. οἱ δὲ Ρωμαῖοι τὸ γεγονὸς θεασάμενοι, ἀνεθάρρησαν, καὶ τῶν κινδύνων ὠρέγοντο. ἀδελφὸς δέ τις ἑαυτοῦ πρεσβύτης ὢν (πρεσβύτης δ' ἦν τῷ ἡλικίαν) ἐπεὶ γέγονε τῆς ἀρετῆς θεατὴς, καὶ ζηλωτὴς παραχρῆμα ἑαυτὸν ἐγχειρύματος γίνεται, καὶ ἄνεισι καὐτὸς, ἀδελφὰ τῷ ἀδελφῷ μηχανώμενος. εἶτα μετ' ἐκεῖνον καὶ ἕτερος, καὶ μετὰ τοῦτον πολλοί. κάλοις γὰρ λοιπὸν ἀνεδύοντο οἱ προκατειληφότες τὸ ἐχύρωμα, καὶ ταῖς πύλαις ἐράτησι, καὶ εἰσαγώγιμον λοιπὸν ἐῶσι τὸ Ρωμαίων στρατόπεδον. καὶ ἕτω κρείττους τῶν πολεμίων γιγνόμενοι, τὸ φρούριον παρεσκεύαντο. καὶ ὃς μὲν ἀνεῖλον, ὃς δὲ διέσωζον, καὶ εἰς αἰχμάλωτον μετεβίβαζον τύχῃ. τὰ δὲ κτήματα λαφυραγωγήσαντες, ἀπῆραν ἐντεῦθεν, σκοπὸς βεβαλλόντες τῷ ἔχυρώματι. ὥρας δ' ὀπιούσης χειμῶνος, ἄνεισιν ὁ Φιλιππικὸς ἐπὶ τὸ κωνσταντίνειον ἄστυ, στρατηγὸν ἀναφεὶς τὸν ἡράκλειον. ὁ μὲν οὖν ἡράκλειος λειποταξίου ποινὰς οὐ πλανήτας τῆς Ρωμαϊκῆς διωάμεως εἰσεπράξατο. καὶ ὅσοι τῷ πόνῳ χαίρειν εἰπόντες, διωάλλως δὲ εὖρο κἀκεῖσε βεβιενόσαν, βασάνοις ἐπὶ ζωῆς φροσωΐλω μετήγοντο.

cisum infra propugnaculũ proiiicit. Romani factum intuentes, resumũt animos, & experiri fortunam concupiscunt. Frater autem Saperij illius, magno natu, vbi facinus spectauit, extemplò id ipsum æmulans, ipse quoque ascendit, & cum germano germana molitur. Mox post illum alius, & post hunc plures, scalis nimirum stuppeis, ascendũt, oppidoque capto, ac portis perfractis, militem Romanum introducunt: atque ita hostibus superiores, castellum in ditionem accipiunt, & partim incolarum occidunt, partim pro captiuis seruant, bona diripiunt, secumque auferunt, & præsidium illic relinquunt. Hyeme iam ingrediente, Philippicus ad Heraclium summa belli delata Constantinopolim discedit. Heraclius deserti ordinis pœnas ab erronibus Romani exercitus exigit. Et quotquot labori dicto vale huc illuc otiosè vagabantur, suppliciis sapere docebantur.

FINIS LIBRI SECVNDI.

HISTO-

HISTORIAE MAVRICIANÆ

LIBER TERTIVS.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI IN EVNDEM LIBRVM

SYNOPSIS, SIVE SVMMA.

BRISCVS orientalibus copiis pro Philippico præponitur. Philippicus Priſco inuidens, ad Heraclium ſcribit, vti annonæ imminutionẽ exercitui ſignificet. Priſcus neglecto more veteri, veniens ad exercitum de equo nõ deſcendit, vt ita militibus de plano ſalutem diceret. Quocirca quoniam & de commeatu amitterent, & honore ſuo fraudarentur, ſeditionem occipiunt. Eos artificio quodam Priſcus, circumlata imagine non ab homine confecta pacare ſtudet. Quam cum & ipſam lapidibus infectarentur, Conſtantinam fugit: in cuius locum Germanus, quanquam inuitus ſufficitur. His turbis vigentibus, Perſæ multis calamitatibus Romanos affligunt. Quam ob cauſſam Imperator Priſco abdicato, Philippico muneris ſui dignitatem reſtituit: in quem nihilominus exercitus calcitrat. Conſtantina à Perſis obſeſſa, Germani aduentu periculo eripitur. Ariſtobuli opera exercitus erga ducem miteſcit. Perſarũ, Romanorumq; ad Martyropolim cõflictus, & horum victoria prædicanda, duce Maruza interfecto, & tribus Perſarum millibus captis. Cum Imp. in gratiam reditur. Getæ ſiue Sclaui Thraciæ finitima incurſant. Roma in Longobardos viciſſim arma capit. In Lybia Mauri vincuntur. In caſtello Giligerdo Romanorum captiuorũ generoſa virtus. Gregorius Archipræſul Antiochenus Philippico per Legatos militum voluntates recuperat. Sittæ dolo & impoſtura Perſæ Martyropoli potiũtur. Philippicus gradu deiicitur, & Comentiolo bellum Perſicum decernitur.

cernitur. Apud Silarbanum prope Nisibim Comentioli ductu Romani Persas summa ope, Heraclio ad famã insigniter dimicante, debellant. Dux ipse Aphraates oppetit; spolia leguntur: Imperatori pretiosa inde munera transmittũtur. Varamus Turcis superatis, Suaniam aggreditur. De Varamo Romani Romano duce triumphant: cui victo exprobrandi caussa Hormisdas, muliebrem stolam mittit. Ille contumeliam contumelia vlciscendam ratus, in epistolæ inscriptione Chosroæ nõ filium, sed filiam appellat. Armenij Symbatij cuiusdam impulsu, Ioannẽ Prætorem suum trucidant, & ad Persas deficere instituunt. Missus ab Imperatore Domenziolus tumultum sedat, & Symbatium Constantinopolim ducit: vbi sententia iudicum à bestiis dilaniandus, benignitate & clementia Imperatoris conseruatur. Soranem ab Hormisda cõtra se missum, Varamus potentior, elephanto obiicit. Repetitio rerum vetustioris cuiusdã memoriæ, gestorumq; aduersum Persas, Iustino & Tiberio Impp. compẽdiosa narratio. Hormisdæ regis Persarum crudelitas. Principes familiæ apud Persas. Varamus, qui antequã defectionem meditaretur, eò honoris & auctoritatis processerat, vt facilè, secundus à rege numeraretur (siquidem Curopalatæ, vt Romani vocant, magistratum gerebat) apertè regi bellum facit.

CAPVT I.

Priscus in locum Philippici surrogatur. Annona militum contracta. Germanus Episcopus Damasci honestissimè à Prisco habetur. Cur ab eo Monocartum ductus. Prisci fastus in contemnendo more vetusto. Tumultus in castris duas ob caussas. Imago Christi ad sedãdas turbas circumlata. Dux periculum fugit: detrahi militibus de consueta annona vetat: medicum quærit, à quo sanetur.

Φιλιππικὸς μὲν ἔν ἀνὰ τὴν ὁδοιπορίαν ἐπέπυστο πρίσκον ὑπὸ ἕω αὐτοκράτορος στρατηγὸν ἐγχειρίζεσθαι, καὶ τῆς Περσῶν ἀπιέναι, ἡγεμονικοῦ δέλτους σωίζοντα, ἐν ὧν ἐνεσήμαινε καταλιπόντα τὸ στράτευμα, ἐς τὴν ἐν αὐτῷ πόλιν ἐπανελθεῖν, ἐς τὴν ἀρμενίαν χωρήσαντα, παρσῆτι τῷ κωνσταν-

PHilippicus Priscũ ab Imperatore ducem renuntiatum esse, in via intelligens, postquam Tarsum attigit, ad Heraclium litteras dat, mandans, vti exercitum Narsæ Præsidi Constantinæ tradat: ipse in patriam suam in Armeniam reuertatur. Imperatoris præterea decretum nuper sibi mis-

τίνης πόλεως ἡγεμόνι μεθιέναι τὸ στράτευμα, καὶ τὸν βασιλέως δὲ νόμον ἀρτίως αὐτῷ ἐπιφοιτήσαντα παραγομένοις, ἐκέλευσε καὶ ἐς τὸ ἀναργὲς τῆς στρατεύμασι παραδείξαι, πείσκῳ διαφθονέμενος. ἵνα δὴ ἄρα ὁ νόμος στρατιωτικῶν σιτήσεων ὕφεσις, ἡ δὲ ἀποκοπὴ τετάρτη ἐπύγχανεν οὖσα ἀπόμοιρα. καὶ γέγονε καθάπερ ὁ στρατηγὸς ἐνετείλετο. ἦρτο δὲ ἐπιθυμούντων, ὁ μὲν ἀπεχειροτόνει, ὁ δὲ τῆς ἡγεμονίας ἀπήργετο. ὁ μὲν δὴ πείσκος ἐπιβὰς τῆς ἀντιοχείας, ἐπιστὰς εἰς τὸ μονόκαρπον οὗ στρατώτας συλλέγοντος, καὶ τῇ ἑδέσῃ προσομιλήσας, περιτυγχάνει γερμανῷ, καὶ φιλοφρόνως δεξιῶς, καταπάζει, ἐκ τῆς ἐπιδημίας ἡδόμενον· δαμασκὸν γὰρ ἔτι διεκόσμει τὸν θρόνον. ἀνακλίνας τε εἰς δεῖπνον αὐτὸν τῇ ἐπιούσῃ, ἐφιλοφρονήσατο. μὴ πίνων ἡμέρας πέμπτας ἀπιόντα τὸν ἑδέσης ὁ στρατηγὸς, τόν τε τῆς ἱερατικῆς καθέδρας προλάμποντα μεθ' ἑαυτοῦ συνελάμβανε, καὶ ὡς τὸν χάρακα ᾤχετο. ἵνα γὰρ ἡ ἡμέρα προὔκειτο, καθ' ἣν εἴθιστο ἑορτάζειν Ρωμαίοις τὸ ζωτήριον ἐκεῖνο πάθος, δι' ὃ τὸν κόσμον εἰσεποιήσατο ὁ μονογενὴς παῖς θεοῦ, ὁπότε φύσιν τοῦ τοῦ πατρὶ, καὶ τὴν βασιλείαν ὁμότιμος ἔτι δὲ ἐστιν ὁ χς. τὸν τε ἅπαντας ὁ στρατηγὸς, ὡς ἐ δεῖ αὐτὸν μὲν ἐν πόλει τὴν ἐγκύκλιον τὸ ἀναστάσεως πανηγυρίζειν ἡμέραν, τὸ δὲ Ρωμαϊκὸν ἐν πεδίῳ καταφέστερόν πως ἑορτάζειν δοκεῖν, πολιτικῆς ἐμηδίας ὥσπερ στελεσκόμενον, ἀφ' οὗ τοι ἔτι τὸν ἱερέα

bi missum exponit, & de eo palam militibus significari vult, inuidia aduersus Priscum stimulatus videlicet. Erat autem hoc decretum, vt de demenso siue annona militari quarta pars detraheretur. Factū pro eo ac dux imperauit. Iam igitur ipso vere Philippico abdicante, Priscus iniuit. Is vt Antiochiam est ingressus, militibus conuentum ad Monocartum indixit, Edessamque veniens, illic Germanum reperit, quem eò peregrè profectum (Damasci quippe sedem pontificiam tenebat) ciuiliter complexus, & osculatus, vocatū ad cœnam postridie, humaniter amanterq; tractauit. Post diem quartum Edessa discedens, virum illum episcopali dignitate illustrem, secum ad castra ducit. Imminebat enim dies, quo salutiferos cruciatus atque necem, per quam vnigena Dei filius patri natura æqualis, & imperij honore par, Christus, inquam, humanum genus sibi reconciliauit, sollemni cærimonia recolere Romani consueuerunt. Sic namque secum ratiocinabatur, non esse iustum; se Resurrectioni sacratum diem in vrbe anniuersariū agere: Romanos in campo foris, velut vrbana lætitia excluſos, tristiores ducere ferias videri. Quocirca E-

παραλαβὼν, ὡς τὸ μονόκαρπον ἐβάδιζεν. ὁδὲ γερμανὸς προῆγε, τὴν τε φρατηγὸν παρουσίαν ἐξάκουσον ποιούμενος τοῖς φρατεύμασι. μιᾷ τοίνυν ἡμέρας δυὸ οἱ ταγματάρχοι ἀπλώτων τῷ φρατηγῷ, ὡς ἀπὸ τριῶν σημείων ἡ χάραξις, καὶ μιὰ ἐκ τῆς ἐκβάσεως ἅπαντες. ἔθος ἦ γεγραπὸς ἐν εὐδοκίμι τῷ φραπεδῳ, τὸν μέλλοντα τὰς φρατηγίδας προβαλέσθαι ἡνίας, ὁπλικὰ αὐτῷ τὰ φράτεύματα ὑπαντήσωσιν, ἀποβαίνειν τε ἵππου, καὶ διὰ μέσου χωρεῖν τε ὁπλιτικοῦ, καὶ φιλοφρονεῖσθαι τοῖς ἀπαντῶσι τὸ φρατόπεδον. ὁ δὴ μὴ πεποιηκὼς τε πέσοι, ἀλλὰ ἐ πάνυ μὲν ἐν τάχει δὴ τ' πεσεῖν τοῦτο ἀποσοβήσαντες νόμον, ἐ μετρίως ἔφερε τ' ὕβριν τὸ φράτεύμα. τῇ τοίνυν πρώτῃ τῆς πανηγύρεως ἡμέρᾳ ἐρρωμένως ὁ φρατηγὸς διεπέλεσε. τρίτης ἦ ἡμέρας παρωχηκυίας, ἐ τῶν φραπωτικῶν αἰτήσεων ἀπομειώσεως, ἔκ ἔπι ἐν παραβύσοις, ἀλλ' ἐς τὸ φανερὸν γιομένης τῷ πλήθει πάντι, ἀναρχίας ἀκμὴ λαμβάνει τ' πρόοδον, καὶ πρὸς τῇ σκιᾷ τε φρατηγοῦ ἐ πλήθη συῤῥέουσιν. ἀμὲν λίθους ἀποφερόμενα, ἀδὲ καὶ ξίφη, ὡς ἑκάστῳ καθυπέρχησεν ὁ καιρός. τε δὲ παρόντος ὁ φρατηγὸς αὐτήκοος γέγονε καὶ τὴν αἰτίαν διεπιθήνετο. τῶν δὲ πρὸς τὴν πεῦσιν μηδὲν ἀποκρινομένων αὐτῷ, πλὴν ἢ, ἀνατέτραπται πάσης τάξεως ἁρμονία, τε φραπέδου ἀνηγεμονεύτου τυγχάνοντος, ἰδρῶτι πρέπον ἐῤῥῆγε ὁ πολέμαρχος πείσας, καὶ φόβῳ πολλῷ συνεστέλλετο, διαπρεπὴς

piscopum assumens, Monocartum ire perrexit. Cæterùm Germanus Priscum antecedens, exercitui super eius aduentu nuntium apportat. Post biduum itaque cohortium Præfecti, quin immò milites omnes, ad tertium fere lapidem duci obuiam è castris prodeunt. Porrò castrensis quædam cõsuetudo vigebat, eaque vetus & laudabilis, vt qui ad exercitum regendum adueniret, occurrentibus sibi honoris caussa militibus equo descendens, armatorum medius graderetur, totumque exercitum comiter salutaret. Quod cum Priscus facere omitteret, & morem hunc planè contemneret, ea contumelia apud milites grauiter offendit. Ac primo quidem festorum sollemnium die in pace fuit. Tertio elapso, cum iam de demensi, seu victus diminutione constaret inter omnes, contumacia & licentia aduersus ducẽ magis magis amplificata, ad tentoriũ eius turmatim ruunt, pars lapides iactantes, pars gladios distringentes, vt cuique telum occasio ministrabat. Dux fremitum ac tumultum auribus accipit: quid sibi istuc velit percunctatur. Illis ad interrogata nihil respondentibus, nisi hoc vnum, omnis ordinis quasi concentum quendam nunc periisse, cũ exercitus

μένης αὐτῷ τῆς ψυχῆς, ὅπε δράσαι. τῷ μὲν ἔν εἰλιφρέδα τὸ θεανδρικὸν ἴνδαλμα παρεγυμνώσας ἐδίδα (ἀχειροποίητον δὲ τοῦτο Ρωμαῖοι καλοῦσι) φοβεῖσθαι ποιήσας τὸ γράπτυμα, ὅπως αἰδοῖ τῷ σεβάσματι τυπτωθείη μὲν ὁ θυμὸς, τὰ δὲ τῆς ἀκοσμίας πρὸς τὸ σῶφρον τὴν μετασολλὼ ἀπενέγκοιτο. τὰ δὲ πλήθους μηδὲν ἐντεῦθεν σωφρονιζομένου, ἀλλὰ καὶ βάλλοντος τὸ ἀπόρρητον λίθοις, ἐκότως ὁ στρατηγὸς ἵππου τινὸς τῶν σωματοφυλάκων ἐπιτυχὼν, πρὸς φυγὴν ἑαυτὸν, παραδόξῳ σωτηρίᾳ τινὶ τὸν κίνδυνον παρεκρύσατο. ἱπποφορβοῖς τισὶν ἐπομιλεῖ τοῖς τὰς ἵππους τὰς στρατιωτικὰς πρεσβύσκουσι. κἀκείνων μὴ μετρίων κινδύνων τὰς χεῖρας ἀφυγὼν, τῆς κωνσταντίνης πόλεως ἐπιβαίνει πυλῶν, ἅρπ τὰς ἀστερίσκας τοῦ μονοκάρδου ἀπολιπών. ξυνενδημεῖ τισὶν ἐπὶ τῷ στρατηγῷ τῇ πόλει καὶ θόρυβος. οἱ μὲν οὖν τῆς κωνσταντίνης οἰκήτορες ἐπὶ τοῖς γενόσιν ἐκπεπληγμένοι τὰς ψυχὰς διετέλουν. ὁ δὲ στρατηγὸς τοῖς ἡγεμόσι τῆς πόλεως, τοῖς τε τῶν φρουρίων ἐφεστηκόσι, δι' ἐπιστολέων ἐνεχάραττε γράμματα, μηδὲν τῶν ξυνηθῶν ἀποστερεῖν τὰ στρατεύματα, μήτε ἢ καταπλαγῆναι τὰς ψυχὰς τῇ ἀθρόᾳ τῶν γεγονημένων παρόδῳ. ἐζήτει δὲ καὶ ἰατρῶν τέχνῃ ἐπιφανεῖσαν αὐτῷ φάρμακα τοῖς περὶ τὴν καρδιακνήμην ἕλκεσιν ἐπι-

citus Imperatore careat, Prisco sudor ire per corpus, & artus occupare tremor cœpit, animo hæsitanti quid ageret. Ergo Iliphredæ Dei atque hominis effigiem, quam ἀχειροποίητον (hoc est, non mortali manu confectam) Romani appellant, inuolucro nudatam, per castra circumferendam committit: quò ad spectũ rei adorandę excitata reuerentia furorem comprimeret, & in modestiam quietemque rerum perturbatio transiret. Verum enimuerò, cum multitudo nihilo hinc modestior saniorque euaderet; quin potius sacrosanctam imaginem lapidibus appeteret, dux equum cuiusdã è satellitibus Imperatoris nactus, haud immeritò sese in fugam tradidit, periculumq; capitis præter opinionem depulit. Nam & cum pastoribus equariis, militum equos circum ea loca pascentibus congressus, eorum manus nõ citra summum discrimen effugit: iamque Monocarto relicto, Constantinam vrbem petiuit, in quam vrbem fama ducem ipsum comitata est. Ac ciues quidem Constãtini stupere super his, quæ contigisse audiebant; dux verò vrbium castellorumque Præfectis per amanuenses scribere, præcipereque, ne quid de consueto demenso exercitui demerent; néue percellerentur, si crebrius, quæ facta essent, audirent. Quærebat etiam

ὑθεὶς, ἐδεινοπάθησε γὰρ ὅτι τοῖς μώλωψιν, ἢ αὐτῷ ἡ τῶν λίθων φορὰ διενείματο.

medicũ, à quo cataplasmatis tibię dolor, & vibices liuidę, lapidũ iactu sibi impositæ curarentur.

CAPVT II.

Tabernaculum Prisci diripitur. Legatus eius ad exercitum. Germanus, quanquam multum repugnans, dux cooptatur. Episcopus Legatus spernitur. Statuæ, & imagines Imperatoris deiiciuntur abolenturq;. Edesseni Episcopi irrita legatio. Clades orientis.

Τὰ μὲν ἓν τῆς σκέυεως τῷ στρατοπέδῳ διεμηνύετο. ἐφοβίζετο γὰρ τὸ τοῦ στρατηγοῦ σκιωποήγιον, λωποδυτοῦντας ἢ παρὰ τὸ πλῆθος καὶ τὰ τῆς ἐφοδιασίας ὁ πρίσκος. ἀποδιδράσκουσι ἢ καὶ οἱ τῶν σωμάτων ἡγεμονεύοντες, ἐς μέγα κακοῦ τὸ τῆς ἀναρχίας ἠυξάνετο. μετὰ δὲ πολὺ δὲ τὸν τῆς κωνσταντίνης πρόεδρον ὁ στρατηγὸς εἰς τὸ στρατόπεδον πρεσβεύτην διεπέμπετο, καλιχυζόμενος τὰ τῆς στρατιωτικῆς λύπης παρηγορεῖν, καὶ ὡς μετέθετο τὴν γνώμην ὁ αὐτοκράτωρ μαυρίκιος, ἐ βασιλικὸν ἐπιφέρει γράμμα, ἐγκελεύόμενον ἀναζυγνύαι πρὸς τὸ σώζησθαι τὰς στρατιωτικὰς ἐπιδόσεις. ἐπεμέμφετο δὲ φιλιππικῷ πρίσκος ὁ στρατηγὸς, ἢ τῆς ἀταξίας αὐτὸν διεθρύλλει γεγονέναι πατέρα, ὡς εἰσηγητὴν τῆς μειώσεως τῶν στρατιωτικῶν ἐπιδόσεων μαυρικίῳ γνώμενον. ταῦτα δ' εἰκῆ διέρραψώδει ὁ πρίσκος. ὁ μὲν οὖν ἱερεὺς ὁ πρέσβυς ὠδοιπόρει καθὼς προσετέταλτο. τὰ δὲ στρατεύματα ζωηρούζετο, καὶ στρατηγὸν χειροτονεῖν ἐδοκίζ-

SEditio militaris augescit: tentorium ducis dilaceratur, supellex in prædam concedit, duces quoque aufugiunt, & quod caput nullũ esset, id maiori semper malo erat. Non multo post, dux Antistitem Constantinæ in castra legat, lenire studens militum ægritudinem; quòd scilicet sententiam mutasset Imp. à quo literas afferret, quibus mandaretur, vti annonaria erogatio in pristinum reuocaretur. Accusans autem Philippicum Priscus, auctorem eum tumultus fuisse iactabat, vt qui Mauricio demensi contrahendi consilium dedisset. Sed hæc ille temerè fabulabatur. Antistes igitur iuxta atque imperabatur inibat iter; & exercitui in vnum coëunti, creandum esse ducẽ videbatur. Quare Germanum accersunt, in concilium introducunt, militaris imperij summam ei permittere, æquum bonumque censent. Germanus exercitus petitionem repudiat: illi obedientiam in oblata dignitate amplectenda vrgent; &, ni

obediat,

μαζε. Διά τοι τοῦτο μεζόκλητον τὸν γερμανὸν ποιησάμενοι, καὶ εἰσαγώγιμον εἰς τὸ βυλευτήριον ἐνεγκάμενοι, ἠξίουν ἐγχειρίζειν αὐτῷ τὰς στρατηγίδας ἡνίκας. τῶν δ' ἀποπεμπομένων τὴν τῶν στρατοπέδων ἀξίωσιν, τῶν δὲ καταναγκαζόντων αὐτὸν ἔσεσθαι σὺν τῇ χειροτονίᾳ πρήνιον, καὶ συσπειλέντων καὶ θάνατον τὴν παρακοὴν εἶναι τὸ δημόσιον. νικῶσι τὰ τῶν στρατευμάτων βυλεύματα, καὶ στρατηγὸς γερμανὸς ἀνακηρύττεται, ὅπως συνεφέξας τὰ ξυνοίσοντα, ὡς ἀπέχοντα τῆς Ρωμαίων τὸ λωποδυτεῖν τὸ ὑπήκοον, τὴν ἀπαξίαν ἐκποδὼν γινομένης. διωμολόγηται δὲ καὶ καταπολεμεῖν αὐτοὺς τὸν αὐτίπαλον. ἐπὶ τούτοις ὁ στρατηγὸς τῆς σωτηρίας συνεφεξάμενος, οἷα θῶς ἐξῆν ἀκαταγωνίστοις πᾶσιν, ἡγεμονεύειν Ρωμαίων ἠσθένησε. γίνεται γὰρ ὁ ἱερεὺς ὁ πρέσβυς πρὸς τὸ στρατηγὸν, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ὁ μὲν ἦν παρεκάλει τὸ στράτευμα πρὸς σωφροσύνην ἰδεῖν. οἱ δ' ἀπηχθάνοντο τῷ ἱερεῖ, καὶ τοὺς λόγους τοῖς ὠσὶν ἐπαρεδέχοντο, ἀλλ' οἷα βάρβαρον ὄφιν ἐξενηλάτουν τὰ παρὰ τὸν πρέσβεως αὐτοῖς εἰσηγούμενα. παρεγγυῶν δὲ ἐπὶ τὸ πρίσκον ἐξωθῆσαι τῆς πόλεως. οἱ μὲν ἦν τοὺς βασιλικοὺς ἀνδριάντων καταρρίπτειν ἐνεχείρησαν. ὃ δὴ καὶ γέγονεν. ἀφανίζουσι δὲ καὶ τὰ Δημοσθένους γραφῆς ἀναθήματα ἅπερ σανίσι, ἐπὶ πίναξιν εἰς βασιλέως ἐμοὶ χρωματουργίᾳ συνεζεύχθοντο τυχικῇ. μηδὲ γὰρ ἀνέχεσθαι ἔφασκον ὑπὸ βασιλέα παλιγκάπηλον εἶναι. ὁ δὲ πρέσβυς τὸν κωνσταντίνης καταδηλα τοῦτο ἐποιήσατο πρίσκῳ. τοίνυν ὁ πρίσκος καὶ τὸ τῆς ἐδέσσης ἱερατικὸν ἐξηγούμενον πρεσβεύειν

obediat, mortem pro pœna intentant. Quid multa? vincit eorum deliberata sententia, & Germanus præconis voce dux promulgatur, cum prius communem vtilitatem iureiurando exacto confirmasset; nempe, Romanos seditione, ac turbis è medio sublatis, diripiendis ac spoliandis subditis vim minimè facturos. Pactus etiam cum illis est, vti hostes oppugnarent. Hæc vbi pactis, tanquam loricis quibusdam inexpugnabilibus communiuit, ad gubernacula promptus accessit. Venit itaque ad ducem, & exercitum legatus Episcopus: rogat milites, considerent, quid modestia, moderatioque postulent. Illi succensere, auribus dicta respuere, & quæ consuleret, veluti noua & peregrina repellere. Hortabantur insuper, vti Priscum vrbe Constantina exigeret. Et ipsi quidem statuas Imperatoris deturbare nõ sunt veriti. Præterea in honorem Imperatoris coloribus & arte pictas tabellas sustulerunt, quòd se Imperatori cauponi seruire nolle affirmarent. Antistes Constantinæ hæc ad Priscum refert: Priscus Edessæ Præsulem ad exercitum rursus legat: qui multo sermone frustra consumpto rediit. Iam verò ex

huius-

ἀπέστελλε τοῖς στρατεύμασιν. ἀτὰρ ὁ ἱερὸς λυόμενος πρὸς τὸ στράτευμα, καὶ πολλὰς λόγας καταβαλλόμενος, ἀνεπιτεύκτως τὴν ἐπανάζευξιν ἐποιήσατο. τὰ δ' ἐκ τῆς ἀταξίας δεινὰ τῇ αὐτολῇ ἐπεκύμαινε, καὶ πάντη κακὸν κακῷ ἐπεσήειλο, ἵνα καὶ ποιητικῆς ξυμφορᾶς μνήμιλω ποιήσωμαι, τὴν μὲν τὰς πρώτας οὐσίας ἀποβαλλομένων, ἄλλων πρὸς τὰς ὁδὸς ληστρικώτερον βιαζομένων, ἑτέρων ἐν τοῖς ἀγροῖς ληίζομένων τὴν τυραννίδος κατάλυσιν, καὶ παρεχομένης τοῖς ἀδικήμασι τὸ ἀνέγκλητον. ὁ μὲν οὖν πρίσκος γράμμασι τοῦ πατρὸς καταδήλα μανερικίῳ ἐποιήσατο τῷ αὐτοκράτορι.

huiuscemodi confusione tumultuque exortæ calamitates, orientem ceu fluctus quidam peruadebant, καὶ πάντη κακὸν κακῷ ἐπεσήειλο, *& vbique malum superuenienti malo vires & robur acquirebat* (vt & à poëta descriptæ calamitatis mentionem faciam) cum alij rem familiarem amitterent: alij in itineribus per vim & latrocinia spoliarentur; quorundam ab agris pecora, & fruges raperentur, tyrannide eo vsque luxuriante, vt qui iniuriarum agere auderet, inueniretur nemo: super quibus Mauricium Imperatorem Priscus per literas certiorem fecit.

CAPVT III.

Legati ad Priscum. Eorum in militibus placandis infœlix conatus. Priscus Byzantium discedit. Aduersus Philippicum rebellio. Persæ occasione vtuntur. Constantinam obsident: à Germano depelluntur. Aristobulus palatij Præfectus milites ad officium reuocat.

Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν φιλιππικὸν αὖθις ἀποβαίνειν τῆς ἀνατολῆς ἐγκελεύεται. ἀπικηρυκεύονται τοιγαροῦν οἱ τῶν στρατευμάτων τὸν πρίσκον τῆς ἐδέσσης ὑπεξελθεῖν, πέντε καὶ παραμήσαντα τὸν ἀριθμὸν χειροτονήσαντες πρεσβευτάς. γίνονται γοῦν ἔτι ἐν ἐδέσσῃ τῇ πόλει παρὰ τὸν πρίσκον, καὶ διαπρυσίαν αὐτῷ τῶν στρατοπέδων προαίρεσιν. ὁ μὲν οὖν πρίσκος πλεῖσα ἀπελεγόμενος, καὶ πείθειν τὰς ἀπειλημένας ὡς οὐκ ἐν

IMperator Philippicum rursus in orientē proficisci iubet. Exercitus igitur per quinq; & quadraginta Legatos Priscum monet, vti se Edessa subducat. Hi Edessam ingressi, militum ei voluntatem denuntiant. Priscus sui defendendi affert plurima, Legatisque persuadet, secum iniustè agi. Tum illi promittunt, se ira & furore ardentes militum animos nonnihil sedaturos. Qua spe nixus, apud Edessenos moras trahit.

ἀδίκῳ μοίρᾳ γέγονεν αὐτῷ τὰ ὄπίχθ-
ερα. οἱ μὲν ἂν ἐπηγγείλαντο τῷ πέρ-
σκῳ, ὑπομαραίνειν τῶν ῥαπτῶν
τὰς μανίας τῆς ὀργῆς φρυκλωείας.
ὁ δὲ πέρσκος κεχηνὼς τῇσ ἐλπίσι,
πρὸς τὴ ἐδέσσῃ τὰς διατριβὰς ἐπε-
ποίητο. ἐ δὴ τὰ ἀφίκοντο οἱ πρεσβυ-
ταὶ πρὸς τὸν χάραγκα, ἢ τὰς ἀπολο-
γίας διεξίεσαν πέρσκος. ἐνεχείρουν ἢ ἢ
διαστύειν τὰ νεώτερα τῆς τυραννί-
δος σκιρτήματα, ὁ καὶ πρὸς κορυ-
φαῖον αὐτὸς ἀπηώρησε κίνδυνον. μό-
λις γὰρ τὸν θάνατον ἀποκλίναντι, τὸ
ἰδιωτεύειν κατακεληθέντες. τῶτο γὰρ
τὰ τῆς ὀργῆς ἐδογμάτιζεν. ἐκ τῶ χά-
ραγκος τοίνυν ἐκβάλλονται, ἢ τοιού-
τοις δεινοῖς τὰ πρὸ τὰς πρεσβύτας
ἐπεπέρατο. καταῤῥατοπεδεύσι τοί-
νυν οἱ τῆς ἀταξίας ἡγεμονεύοντες
κατὰ πέρσκος, ἢ πέντε χιλιάδας συν-
τεταχότες μαχίμως ὁπλωμένως, ὅτι
τὴν ἔδεσσαν ἀποξέλωσι. κατ' ἐκεῖ-
νον γὰρ τὸν καιρὸν γίνεται θεόδωρος
πρὸ τὴν ἔδεσσαν, τὴν φιλιππικὴν ἀ-
φιξιν ὑποσημαινόμενος. ἀλλά τοι τῶτο
ἀπολιπὼν ὁ πέρσκος τὴν ἔδεσσαν,
γίνεται ἐς βυζάντιον. οἱ δὲ πρὸ τὸν
χάραγκα ῥωμαῖοι, ἐπὶ τῇ ἀταξίᾳ πε-
ριεπλέκοντο, τὸν φιλιππικὸν ὅσον
ἔπω ὑποβαίνειν ἓ μονοκάρτα αὐτό-
μενοι, ὅρκοις τε διέθεντο μηδὲ τῆς ἐκά-
νης ῥαπαρχίας ἀνέχεσθαι. τὸ δὲ περσικὸν τῆς ῥωμαϊκῆς ξυμφορᾶς ἐν-
τυφῶν, τῇ ῥωμαίων πολιτείᾳ πρειεκέχυτο, καὶ τῇ κωνσταντίνῃ πρόσβαλ-
λε, καὶ διωλοδς τῆς πόλεσιν ὑπῆρχεν ὁ πόλεμος, ἔκ τε τῶν οἰκειοπάτων,
καὶ τῶν πολεμίων ἐκτρεφόμενός τε ἢ λιπαινόμενος. καὶ ἔν τε τῶν ῥωμαίων

hit. Legati in castra reuersi, re-
sponsionem Prisci exponunt: fe-
rociores illorum spiritus tem-
perare conantur, quod eos sum-
mum in discrimem adduxit.
Nam cum vix interitum effugis-
sent, capite diminuti sunt, ad
vitam nimirum priuatam con-
demnati. Huius supplicij irro-
gandi magistra ipsis iracundia
fuit. E castris igitur eiecti, huius-
cemodi calamitatis suæ exitum
tulerunt. Principes seditiosorum
Priscum bello appetendum rati,
quina egregiorum militum mil-
lia instruunt, quos Edessam mit-
tunt. Quo tempore Theodorus
Edessam veniens, de Philippici
aduētu nuntium perfert. Quam-
obrem Priscus Edessa relicta, By-
zantium petit. Qui in castris e-
rant Romani, & Philippicum
Monocartum breui venturum
intelligebant, adhuc aduersus
eum tumultuari, & sacramento
inter se fidem astringere, eius
imperium minimè toleraturos.
Persæ ex Romanorum miseriis
voluptatem capientes, ditionem
Romanam prædando diuexant,
& Constantinam adoriuntur: ha-
bebantque vrbes bellum du-
plex, quòd illud & maximè do-
mestici, & hostes externi alerent,
& (vt ita loquar) saginarent. Cæ-

ζωάθροισμα ὑπόμαχον διετέλει, ἔδιλὲν μέλον αὐτῷ, ὡς πρὸς ἀλλοτρίων τὰ πράγματα τῶν γινομένων τῷ φροντίδα τιθέμενον. γερμανὸς δὲ χιλιάδα ἐκ τῆς μαχίμου καθωπλίσιος δυνάμεως τῇ κωνσταντίνῃ ἀθρόως ἐπιφανεὶς τῶν προσδοκίμων αὐτῇ κακῶν ἠλευθέρωσε. μόλις δὲ παραθήγων ὁ στρατηγὸς τὰ ῥωμαίων ζωθύγματα, καὶ παροτρύνας τοῖς ῥήμασι, χιλιάδας τέτταρας ζωαθροίζει, καὶ τοῖς πρώτοις ἐνοδημεῖν ἐγκελεύεται. ὁ δ' ἀριστόβουλος, (ἐν δ' ἄρα ἔτος τῆς βασιλικῆς οἰκείας προέδρου τοῦ βασιλέως τοῦ αὐτοκράτορος διαγορευομένης) τῆς στρατιᾶς ἐπίδημος ἦν, ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκπεμφθείς. ἔτος ᾧ μὲν τοῖς ὅπλοις, ᾧ δὲ τοῖς λόγοις ὑπομαλάττει τὸ τῆς τυραννίδος ἀπήνεστον.

terùm Romanæ cohortes solutæ curis, & quæ gerebantur, non secus atque aliena, & ad se nihil pertinentia intuentes, ab armis feriabantur. Germanus mille assumptis, & apud Constantinam deimprouisò conspectus, malis, quorum erat in metu, eam liberat. Qui cohortando, & impellendo vix tandem quatuor millia collegit, & in Persidem tendere iussit. Ast Aristobulus, domus regiæ, quæ Antiochi appellatur, procurator, ab Imperatore ad exercitum missus, quâ muneribus, quà verbis, duros & implacabiles animos aliquantum emolliuit.

CAPVT IV.

Martyropolis aditu Romani à Persis prohibentur. Hostes insequentes dimicatione deuincunt. In Imperatorem benevolas mentes accipiunt; captiuis, & spoliis eum honorant. Philippici timor. Stipendia persoluta. Roma Longobardis resistit. Mauri in Africa domantur.

Στρατοπεδεύεται γοῦν τὸ ῥωμαϊκὸν ἐπὶ τὴν μαρτυρόπολιν, πρὸς τὸ εἰρηναῖον μεταβαλόμενον. ὑπόμοιρα δέ τις τῶν στρατοπέδων τῇ περσίδι πάλιν εἰσβάλλει. ὁ μὲν οὖν μαρουζᾶς, ὁ τοῦ περσικοῦ στρατηγὸς ἐπιφανεὶς, κωλύμην τῆς ἐπιδρομῆς ῥωμαίοις παρείχετο. ἐπανέζευξε

ROmanus itaq; exercitus pacem complexus, Martyropolim abit. Pars in Persidem iterum irrumpit. Maruzas Persicarum copiarum Imperator se obiiciens, vrbis aditu eos excludit. Hinc per Arzanenam regionem, & Nymphium flumen domum reuertentes, idem Maruzas insequitur;

ξαν τοιχαρῆν οἱ Ρωμαῖοι διὰ τῆς δεξιᾶς ἀναγνῆς, καὶ ξυμφίλια πρὸς αὐτοὺς ποιησάμενοι πρὸς τὰ οἴκοι ἐχωρεῖτο δὲ καὶ ὁ μαρδονίας τοῖς Ρωμαίοις κατόπιν. ἐχώρουν τοιχαρῆν τὸ Ρωμαϊκὸν ὁμοῦ, καὶ τὸ αὖθις βάρβαρον πρὸ τῶν μαρτύρων πόλιν, καὶ γίνεται Ρωμαίοις καὶ πέρσαις ἐπιφανέστατος πόλεμος. κλεροδοτεῖται δὲ τῷ Ρωμαϊκῷ νίκημεγαλοπρεπὴς καὶ πρόδοξος ἀναιρεῖται γὰρ ὁ τῶν περσῶν στρατηγός. ἤλωσαν δὲ τὰ περσικὰ ζωγρηθέντες τρισχίλιοι, καὶ οἱ ἐν τέλει δορυάλωτοι γίνονται, καὶ μέχρι χιλίων τὸ τῶν βαρβάρων νομόμενον ζώπαγμα, πρὸς τὴν νίσιβιν γίνεται. τὰ τοίνυν φόνου νομόμενα μεγάλα τε καὶ ἀξιαγάστου Ρωμαίοις, καὶ τῆς λαφυραγωγίας λαμπρᾶς, ζωαθροισθὲν τὸ στρατόπεδον διαλύονται τὴν ἔχθραν πρὸς τὸν μαυρίκιον, καὶ γεραίρουσι λαφύροις πολλοῖς τὸν αὐτοκράτορα, πέμψαντες ὡς αὐτὸν καὶ τὰ σημεῖα τὰ περσικά, ἃ τῇ πατρίῳ φωνῇ βάνδα Ρωμαῖοι καταπονομάζουσιν. ὁ δὲ φιλιππικὸς ἐν τῇ ἱερᾷ λεγομένῃ πόλει ἐνηυλίζετο, τῷ φόβῳ ζυγκλείσας τῆς ἀταξίας, καραδοκῶν τ' τῆς ἀναρχίας μεταβολήν. χειμῶν τοιχαρῆν ὡς ἔργα διαδεξαμένης τὸν πόλεμον, τῇ ἀκινήτῳ καὶ ἀμοιβαίᾳ τῶν τρόπων μεταβάσει ὁ χάραξ τὰ Ρωμαϊκὰ διαλύεται· ἀπιγνομένα δ' ἦρ καὶ ποσιλιῶ, καὶ ἀπιχαειν ὄψιν παρεχομένα τῇ γῇ, ἡ κατὰ τὸ εἰωθὸς τὰ χρυσοῦ διανομὴ τῷ μαχίμῳ ἐπὶ τὰ αὐτοκράτορος ἐξεπέμπετο. ὁ δὲ Ρωμαίων τε καὶ περσῶν πόλεμος ἐσφέρεται τε καὶ ἐσφάδαζε. τὸ δὲ χειμῶν, πρὸ τὸν δ' ἐπεῖν αἱ τῶν σκλαβινῶν ἀγέλαι τὸ πρὸς τὴν θρᾴκιν ἐς τὸ καρπερὸν ἐλυ-

quitur: nec procul Martyropoli eos assequitur, vbi prælio inprimis memorabili concursum est, & Romani magnificam atq; inclytam victoriam retulerunt. Nam Persarum dux occubuit; capti ter mille cum optimatibus; mille circiter Nisibin fecesserunt. Romani post tantam tamque admirandam hostium stragem, & superba spolia conuentu celebrato, odia in Mauricium deponenda decernunt, eumque cum aliis, iisque multis de præda bellica honorant: tum Persica signa (quæ patria nostra voce banda dicuntur) ad eum transmittunt. Philippicus Hierapoli, timore turbarum, & exspectatione status domino carentis immutandi, interim se tenebat. Hyeme bellum excipiente, secundum morum mobilitatem vicissitudinemq; castra dissoluuntur. Vere autem placidum, & iucundum terris vultum exhibente, pro consuetudine aurum in militem pro stipendio distribuendum ab Imperatore mittitur, bellumque inter Romanos & Persas recrudescit, & agitatur denuò. Getæ, seu (quod idem est) Sclauini, Thraciæ pro-

μαίνετο. οἱ δὲ μῆδοι τοῖς Ρωμαίων στρατηγοῖς ξυγκυρήσαντες, παραναλωμα φόνε ἐγίνοντο. Ρώμη δὴ πρεσβύτις τῆς τῶν λογγοβάρδων ἀντεῖχεν ἐφόδοις· τῇ δὲ λιβύῃ αἱ τῶν μαυρουσίων δυνάμεις διεπέλων ἐξίτηλοι, καὶ τῷ πλήθει τῶν Ρωμαϊκῶν ἀνδραγαθημάτων πρὸς τὸ ταπεινὸν, καὶ κατηναγκασμένον ἀπέκλινον. ὕτω μὲν οὖν ἐκεῖναι μετὰ τῶν ἀσπίδων καὶ τὰς ἡνίας κατέθεντο, τὸ ἀυχένα Ρωμαίοις ὑποχαλάσασαι. καὶ τὴν τε ἠρεμίαν ἐνηγκαλίζοντο. ὁ δὲ Φάσις οὐκ ἐβαλλετο τοῖς αἵμασιν· εἰρηναῖον γὰρ ῥεῖθρον πως ἐκυλίετο, τῷ διαυγεῖ τὸ ἡσυχίας καταρδόων οὖν κώλχους, μηδαμῆ κεκλημένῳ μῆδον οἰκήτορα. καὶ ὧδε πως τὰ Ρωμαίων διεπέθετό τε, καὶ ξυνεβεβήκει.

ximа validè deuastant. Persæ Romanis ducibus fortè occurrentes, ab iis velut aliud agentibus morte multantur. Roma vetus Longobardorum impetus retundit. In Africa Maurorum copiæ magis magis extenuari, quos Romanorum virtus paulatim multis egregiis facinoribus ad humilitatem redegit atq; enerauit, vt cum armis etiam habenas, seu imperium deposuerint, Romanisq; ceruices summittentes, otium maluerint. Phasis cæsorum sanguine non inquinabatur. Pacificum enim flumẽ tum, pellucida quiete Colchos irrigans circumfluebat, nullum vspiam de Persis habens incolam. Romanarum rerum conditio, atque ordo istiusmodi fuit.

CAPVT V.

Carcer Giligerdi castelli, in quẽ diuersi mortales includebantur: vnde se & alios per cædem Romani eximunt. Philippicum Gregorius Antiochiæ Antistes exercitui conciliat. Persæ Martyropolim occupant, Sitta dolum machinato. Persis Romani succumbunt. Philippico amoto, Comentiolus munere succedit.

Ἐν τούτῳ τοιχαρσὲν τῷ καιρῷ πλεσιαργένταν καὶ τὴν μηδικὴν οὐκ ἀναξιόλογα διηγήσεως πράγματα. ἀλλ' ἄγε δὴ ἐνείρωμεν καὶ ταῦτα τοῖς τῆς ἱστορίας μέλεσιν ἐυκοσμότατα, οἷα περ ὅρμον τινὰ λιθοκόλλητον ὀφθαλμοῖς θεωρίας ἑστάσιν, ὥτων δὲ ἡυμηδίαν, ὡς ἔστιν εἰπεῖν, καὶ παιήγυ-

PEr hoc tempus res in Persida narratu haud indignæ contigerunt, quas huic corpori historiæ nostræ ornando, ceu monile aliquod baccatum oculis animi, ceu epulas & oblectamentum, atque panegyrim auribus inseramus. Arx erat in interiore Persida, Giligerdum vocabulo, in

ελν. Φρέαρον, (χιλιγέρδων ὄνομα, αὐτῷ) ἐνδοτέρω δὲ τοῦ τῆς μηδικῆς ᾠκοδόμητο, ἐν χώρᾳ ὀπίλεγομένῃ Βιζακῇ, ἀπόρρω Βένδοσαβείρων τῆς πόλεως. φρόσεστι δὲ τούτῳ καὶ τις εἱρκτή. λήθω δὲ ὀνομάζουσι τοῦτο οἱ βάρβαροι. ὁ δὲ χῶρος ὥσπερ μηθῷ ὀργὰς βασιλικῷ θυμῷ ἀνατίθεται, καὶ τέμενος δυσμενείας ἀποκαλοῦντες τὸ Φρέαρον, οὐκ ἂν ἁμάρτοι δ' πέφυκε. ἐναποκλείονται τοίνυν ἐνθάδε, ὅσοι τοῖς δικτύοις τῆς βασιλέως λύπης ἁλίσκονται. τοῦτο μὲν οὖν ἦθος, ἔστι δὲ καὶ δορύκτητοι. ἰσχύνε γε ἂν ἔτι νεωτέρᾳ τῆς Ρωμαϊκῆς πολιτείας ἡγεμονεύοντος, παρεσήσατο τὴν πόλιν τῷ λεγομένῳ δάρᾳ ὁ τῶν περσῶν βασιλεύς· ἔδοξε γὰρ τῷ βασιλεῖ καὶ γίνονται δαρεῖοι δὲ Φρυγίᾳ τότε οἰκήτορες. ὑπῆσαν δὲ καὶ κἀνθάδε ἐν αὐτῷ, βάρβαρον δὲ τὸ φύλον τῆς μηδικῆς ἐμοὶ δὲ ἄλλα ἕτεροι τὸ κακοπραγεῖν κληρωσάμενοι, καὶ κοινὸν ἄθροισμα ἁλαπτόμενον ἀνδρῶν τὸ Φρέαρον ἐννηκάλισε. γίνεται γὰρ τοῖς ἐπιοῦσιν εἰς συμφωνίαν τὰ κοινὰ δυσχήματα, καὶ ἔς γῆν, καὶ νόμον, καὶ γλῶτταν διέλεγε, σωφρονίσαν ἡ τῶν παθημάτων οἰκείωσις, τῷ ἀδελφῷ τῆς ἀνάγκης καταμελετήσασα τὸν ὁμόνοιαν. ἐξάρχουσι δὲ τῆς ἀνδρείας οἱ δαρεῖοι, καὶ αὐτοβοεὶ τοῖς ἐν ποσὶν ὀργαίοις πολέμοις χρησάμενοι, ἀναιροῦσι τοὺς φύλακας. καὶ τοῦ φόνου ἐκκαιομένου πρὸς τὸ λαβρότερον, πλήθει γὰρ ἐπὶ τὸ φρέαρ ἐσπίπτει

in regione cui nomen Bizacus, haud procul ab vrbe Bendosabiron. In eo visebatur custodia siue carcer, quem barbari Lethē dixere. Locus quodammodo occasionem iræ regis animo subministrat: & si quis castellum maleuolentiæ fanum appellaret, rectè appellaret. Huc includuntur quotquot regis ira tanquam retibus capit, partim subditi, partim bello in potestatem adducti. Ergo Iustino iuniore Romanam procurāte Rempub. rex Persarum vrbem Daram subiugauit. Dareni tum captiui, quoniam ita regi placebat, arcē hanc pro captiuis incolere incipiunt. Tenebantur ibidem Cadaseni (quædam Persidis barbara gens est) quin etiam alij, quibuscum fortuna durius egerat, & communis quidam miserorum, afflictorumque hominum cœtus illic seruabatur. Quid fit? mala communia genere discordantibus concordiam pariunt: quosque genus, leges, lingua discreuerant, miseriarum coniunctio, ex similitudine necessitatis conspirationem meditata copulat. Strenuum itaq; facinus Dareni ordiuntur, bellicisq; instrumentis, quę in promptu erant, primo insultu custodes occidunt. Cumque in ędē feruētius omnes verterētur (à plurimis siquidem ca-

 stellum

φρεάτος τὸ φρέαρ, νικῶσι Ρωμαῖοι, καὶ συνεξάγουσι τὸ φρέαρ ἐκ τοῦ τῶν ἀτυχημάτων αὐτοῖς κοινωνὸς, καὶ πολλὰ παθόντες καὶ δράσαντες, εἰς τὴν Ρωμαίων ἐπανέδραμον. Τῶν δὲ θεοφανῶν ἐκείνων θεμάτων γεγονότων Ρωμαίοις, ἔτι πρὸς τῇ μαρτυροπόλει ὁ πόλεμος ἐξηρτύετο, ὡς φθάσαντες εἴπομεν, ὅπου καὶ Μαρυζᾶς ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς, ἐν τῇ παρατάξει ἐτύγχανεν ὢν πεπτωκώς. ἦλθον δ' οἱ τῶν δύο κεράτων ταξίαρχοι, ἥ τε κεφαλὴ Μαρυζᾶ καὶ στρατηγὸς εἰς Βυζάντιον ἦκεν. ὁ δὲ Φιλιππικὸς ἔτι ἀποδοκιμάζετο ἐκ τῆς Ρωμαίων δυνάμεως, καὶ ἀποστρατηγὸς ἦν. ἅτε γὰρ κηδεμόνα τὸ πλῆθος, τὸν πρὸ μικροῦ πρὸ τὸν Ἀρζαμοῦν ἀνδραγαθήσαντα. εὐμετάγωγον γὰρ τὸ πλῆθος, καὶ δυσάρεστον πέφυκε, καὶ φίλον αὖπαλ τὸ τῆς μεταβολῆς ἀεικίνητον. ὑφορώμενος τοίνυν Φιλιππικὸς πρὸ τῶν κιλίκων ἐπαύλεις, αὐτοκρατορικοῖς γράμμασιν αὖθις εἰς τὴν Συρίαν παλινδρομεῖ, καὶ μόλις ὑπὸ τοῦ Ρωμαϊκοῦ πρωτοστατέθηκε, χειροτέρᾳ τῷ αὐτοκράτορι τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον τὸ τηνικαῦτα διέποντι, ἀμελλάξαντος τῷ στρατηγῷ τὰ στρατεύματα. ἡ δὲ μαρτύρων πόλις τότε δὴ ἦλθον ὑπὸ Περσῶν, ἃ τοῖς ἐκ πολέμων νόμοις, πρόσοδος δὲ δόλοις, οἷς εἴωθε κλέπτειν τὰ μὴ δυνάμενα παρὰ τῶν αὐτοπάλων καὶ πρᾴζεσθαι μάχαις ὁ δὲ τοῦ δόλου πατὴρ σίνας ἐτύγχανεν ὤν. ἔτι δὲ αὐτομολήσας πρὸς

stellum vndique custodiebatur) Romani superiores, calamitatũ socios è castello secum educunt, variisq; casibus iactati, ad exercitum suum reuertuntur. Post quã triumphũ illum præclarum Romani retulerunt, adhuc bellum ad Martyropolim durabat, vt ante docuimus: quando captis duobus cornuum Præfectis, Maruzas Persarum summus Imperator in acie oppetiit, & caput eius Constantinopolim transportatũ est. Philippicum pro duce nondum admittebat exercitus, non, inquam, administrationem hanc eum suscipere patiebatur, qui apud Arzamonem insigne virtutis suę documentum dederat. Est enim multitudo naturà inconstans, cui difficile placeas, perpetuæque mutationis cupida. Philippicus literis à Mauricio acceptis, è Cilicia, vbi morabatur, in Syriam redit, ibi ægre ab exercitu est receptus, cum Gregorius, Antiochenus id temporis Archiepiscopus eum in gratiam, & amicitiam militum restituisset. Martyropolis verò tum, nõ quidem more & lege bellica, sed dolo & insidiis (quibus latenter surripi consueuerunt, quæ manu & armis obtineri ab aduersariis nequeunt) occupata est. Fraudis architectus quidam Sittas fuit. Hic ad Persas transfugiens, suadet,

vti

πέρσας, ὑπωπτεύθη σιδηροφορῆσαι τε τρακοσίους ἐς βαρβαρικῆς, ὑπακούειν δὲ καὶ τὸν Σίττα τὸν νεωστί τε προσχωρήσαντα Ρωμαίοις, παραφυλακὴν ἐν τῇ πόλει. ἐς γενόμενος, τοὺς μὲν ἄνδρας ἐπέθετο σίττας ὡς προσκεχωρηκότας Ρωμαίοις σὺν βαρβάροις εἰσδέξασθαι. ἐξαπιναίως πίνων ἐς κακῶς φρονέντας, οἱ βάρβαροι τὸ πόλισμα ἐγκαλπίζονται. ὁ δὲ φιλιππικὸς τῶν τε μεμαθηκὼς, τρασπεδοῦσθαι, καὶ χάρακα περὶ τὴν πόλιν ἐνέβαλε. ἀφ' οὗπερ ὑπισχνεῖται καὶ ὁ τῶν περσῶν βασιλεὺς, ἐς μεσόδμην ζεύξαι τὸν ἰόν ἀντιξώπολιζεν. ἐπεὶ δ' οὐκ ἀποχρῶσα δίωξις τῷ μεσόδμῃ ὑπῆν, ἀποστέλλεται παρὰ ἐς περσῶν βασιλέως καὶ ἀφραάτης, ὁ ἐς τῆς ἀρμενίας τὰς τρατηγίδας λαχὼν ἐς πολέμιας. τοίνυν συγκεκροτημένας πολέμιας, πλήσσουσιν οἱ Ρωμαῖοι, καὶ ἐλάττονες γίνονται ἐς σκοτῶν, καὶ νικᾷ τὸ τῶν βαρβάρων τρατόπεδον· τοῖς μὲν ἓν ἀν μαρτύρων πολὺ διαφέρουσι πέρσαις, ὀπτίθελος γίνεται δίωξις· καὶ εἰς τὸ καρπερὸν ὑπὸ τῶν περσῶν ἡ πόλις διεφυλάττετο. ὁ δὲ φιλιππικὸς ἀπεχειροτονεῖτο παραυτίκα.

vti de illis quadringenti armati, defectione ad Romanos simulata ad vrbem accedant. Quo facto, vicissim ciuibus auctor est idem Sittas, vti transfugas illos tanquam Romanorum socios intromittant. Hoc impetrato, barbari subitò oppidum pro suo vindicant. Quod vbi Philippicus resciuit, illuc infesto agmine progressus castris oppidum circundat. Mittit eò copias etiam rex Persarum, quibus Meboden Surinæ filium præficit. Cui cum numerus quem habebat nõ sufficeret, ab rege Aphraates, Armenicæ militiæ Præfectus submittitur. Conserta igitur pugna, Romani spe frustrati, barbaris palmam cedere compulsi sunt. Augetur Persicum præsidium Martyropoli, custoditurque ab iisdem firmissimè. Philippicus illico abire præfectura cogitur, cuius locum Comentiolus Imperatoris auctoritate capessit.

CAPVT

CAPVT VI.

Comentiolus cum Persis acie congressus fugit. Heraclij miranda virtus. Aphraates dux Persicus occidit, Persæ in fugam vertuntur. Munera Imperatori de præda mittuntur. Ludi ob victoriam Byzantij. Suaniam in Colchis Persæ inuadunt. Turcarum luxus in auro & argento. Persis vicissim tributa pensitant. Præda Suaniæ Babylonem mittitur. Dux, Romanus nomine à Mauricio in Colchidem missus.

Κομεντίολον δὲ στρατηγὸν ὁ αὐτοκράτωρ ἀνίσησιν. ἀφικνεῖται παραχρῆν ὁ στρατηγὸς ἐς τὰ προάυλια τῆς περσίδος αὐτῆς, ἢ δεῖ τὸν νίσιβιν (ἀντίοχεια δ' αὕτη τῆς μιγδονίας τὸ πάλαι προσηγορεύετο) συμπλέκεται πέρσαις, περὶ τὸ σισαραύων, ἄτω λεγόμενον. καὶ ξυμπλέκεται τῷ προόδου, ὁ κομεντίολος τὰ νῶτα τῇ παραβάξει ὑπέδειξε. καὶ μεγάλης αὐτῷ τῆς φυγῆς γιγνομένης, καὶ μέχρι τῆς θεοδωσίου πόλεως τῆς ἀποδράσεως ἀκμαζούσης, ἡράκλειος ὁ ἡρακλείου πατὴρ ξ αὐτοκράτορος, τῶν ἀνδραγαθημάτων ὑπεροχὴν λίαν ἀνδρικῶς ἀπέφερε, καὶ καταδηλος ἦν ἐν δοκιμῶν ἐν τῷ δόρατι. ἀναιρεῖται γὰρ ὁ τῶν περσῶν στρατηγὸς, ὃν ἀφραάτην ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ἤδη τε καὶ μεβόδη ἐν τῇ πρὸς φιλιππικὸν μάχῃ ὑπὸ ρωμαϊκῆς πεφονευμένη βολῆς. τῶν δὲ ρωμαίων λαφ τὴν φυγὴν τῶν περσῶν ἀπενεγκαμένων τ εὔκλειαν, ἀκόντως τε τῶν βαρβάρων ἐσκυλεύετο σώματα, καὶ γίνεται ξ νενικηκότος τὰ κτήματα. τῇ δ' ἐπὶ

VEnit ergo ad vestibula Persidis Comentiolus, & ad Nisibim vsque (olim Antiochiam Mygdoniæ appellatam) vbi ad Sisarbanum cũ Persis prælio experitur. Quo ingraueſcente, terga dat. Illo effusè vsque Theodosipolim fugiente, Heraclius Heraclij Augusti pater lõgè maximum præstantis animi facinus viriliter edidit, & in omnium conspectu non sine nominis sui gloria decertauit. Cadit Persarum dux Aphraates, de quo diximus. Fuerat prius & Mebodes à Romano in pugna aduersus Philippicum interfectus. Et quia Persis fugientibus Romani victoriæ decus reportabant, meritò etiam barbarorum cadauera, & victores, spoliabant. Luce sequenti cum castra quoque Persarum inuasissent, eaque obtinuissent, argumenta quædam trophæorum suorum gladios inauratos, tiaras Persicas, cingula gemmis insertis collucentia, quibus barbari superbiunt, signaque

ὑσηκῆ δ' περσικῆ χάραγκ@ ἀπιβαίνης Ρωμαίοι, καὶ τάτε κρατήσαντες, τῶν τροπαίων τὸν ἔλεγχον ἐς βασιλέα παρέπεμπον, ξίφη χρύσεα, λάρας τε περσικὰς, καὶ τὰς λιθοκολλήτους ζώνας, ἃς οἱ μαρχελῖται τοῖς βαρβάροις λαμπρύνουσι, τά τε σημεῖα τῆς παρατάξεως, ἅπερ Ρωμαίοις εἴθισται τῇ πατρῴᾳ φωνῇ βαΐδα ἀποκαλεῖν. ὁ δ' αὐτοκράτωρ τὰς νικηφόρους συλλαβὰς ὑπὸ δ' στρατηγῷ πεσδεξάμεν@, ἱλαρύνετό τε, καὶ κατηυφραίνετο, καὶ ἱππικοὺς πεσσέταξεν ἀγῶνας τελεῖσθαι, καὶ κατορχεῖσθαι τοῖς δημόταις, οἷς ἐγκελεύεται, ὡς εἴθισται Ρωμαίοις πανηγυρίζειν. Ἐπεὶ δὲ τὸν πεδὸς ἀφραάτην ἀπεπερατώσαμεν λόγον τοῖς διηγήμασι, φέρε δὴ φέρε καὶ τὰ περὶ συανίαν τοῖς Ρωμαίοις πραχθέντα, τοῖς τῆς ἱστορίας λειμῶσιν ἀπιφυτεύσωμεν. καὶ γεωργάροι γὰρ τὰ πρῶτα, καὶ μεγάλα τῶν μελῶν ἐγχαράζαντες, ὑπερον δ' φιλοτεχνήματ@ ἀποπύουσι, πρὶν αὖ καὶ τὰ σμικρότατα μέλη δ' σύμπαντ@ τοῖς πίναξιν ἐγχαράξωσιν. ἔτ@ ὅγδοον τῆς μαυρικίου δ' αὐτοκράτορ@, καὶ βαρδάμ ὁ τῶν περσῶν στρατηγὸς ἅμα τοῖς δυναμένοις δ' βαρβαρικῆ ὑπὸ ὁρμίσθη τῇ τῶν περσῶν βασιλέως κατὰ συανίας ἐκπέμπεται. καὶ ἀδοκήτου τῆς ἐπιουσίας τῶν περσῶν γενομένης, τὸ ἀσθενίζομενον τῇ ῥαθυμίᾳ ἐγίνετο. λῃΐζεται γὰρ ἡ συανία κάρτα κατὰ κράτος, καὶ ἄχετον πᾶν τὸ κακόν. ἐχήρευε γὰρ τῇ στρατηγίς

signaque militaria (quæ patrio sermone Romanis banda dicuntur) Imperatori mittunt. Qui donis triumphalibus à duce susceptis exhilaratus, & lætitia perfusus, equestres ludos celebrare, populumque saltationibus se oblectare hortatus est: quēadmodum Romani ludos panegyricos committere consueuerunt. Nunc quoniam orationem ad Aphraatem deduximus, age age, etiam quæ ad Suaniam à Romanis gesta sunt, historiæ campis velut plantam, aut stirpem inseramus. Nam & pictores, vbi conspicua & magna membrorum pinxerunt, non ante ab opere manum tollunt, quam & minima membra, seu partes totius in tabula penicillo expressérint. Octauus Mauricij annus voluebatur, cùm Varamus Persarum dux ab Hormisda rege cum copiis barbaricis cōtra Suaniam mittitur, repentinoque hostium aduentu desidia ad sedulitatem excitatur. Deprædationibus quippe maiorem in modum vexabatur, nec erat tolerabilis calamitas: quando & duce, à quo defenderetur, carebat (quia Colchis tum Prætorem non habebat) & tanquam orphana, tutore quoque destituebatur, armis in oriente fer-

σαντος, τῆς κολχικῆς ἀνηγεμονεύτε Ὑστάσπου, κηδεμόνος τε ὀρφανῆς καθεστώσης, ὡς οἷα δὴ τὴν ἕω ἅπασαν πολέμῳ ζρειγῶντος. τῶν δ' ἄννων ποιησαμένων τῶν πρὸς τῇ βορρᾷ τῆς ἕω, ἧς τέρκυας ἔθνος πέρσας ἀποκαλεῖν, καταπολεμηθέντων, λίαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐγκρατῶς ὑπὸ ὁρμίσδα ἅπασι βασιλέως τῶν παρθῶν, ἐπὶ τὴν Κολχίδα ὁ Βαραμὴν πόλεμον μετεβίβαζεν. ἐς τοσοῦτον γὰρ οἱ τῆς περσικῆς ἤρθησαν βασιλείας αὐχένες, ὡς φορολογεῖσθαι ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων οὐδ' ἄννας τὸ πρὶν παραμένοντα χιλιάδας χρυσῶν ἡρεμίας προφάσει οὐδὲ μήδεσι εἰσπραττόντων τῶν ἄννων. πολυχρύσῳ πίνυν τῆς τῶν τέρκων ἀρχῆς ὑπὸ τῶν περσῶν γενομένης, ἐς μεγάλην τοῦτο δὴ τὸ ἔθνος ἐπετραπτο πολυτέλειαν. κλίνας τε γὰρ ἐσφυρηλατοῦντο χρυσᾶς, καὶ τραπέζας, καὶ κύλικας, καὶ θρόνους, καὶ βήματα, ἱππικούς τε κόσμους, καὶ παντοπωλίας, καὶ ὅσα τῇ μέθῃ ἅπασι δεῖπνα ἐνόησαν. χρόνῳ δ' ὕστερον παρασπονδησάντων τῶν τέρκων, καὶ ἀξιούντων παρ' αὐτῶν τῶν εἰωθότων δίδοσθαι χρημάτων αὐτοῖς, καὶ βαρυτάτην ἐπενηνέχθαι γνώμην, τῶν τε περσῶν τὸ τῆς ἀποδοχῆς τῶν φόρων ἐ φερόντων φορτίον, χειροποιεῖται ὁ πόλεμος. καὶ λαμπρᾶς τοῖς πέρσαις γινομένης τῆς νίκης, ἀντικαταῤῥεῖ μετὰ τῆς τύχης τὰ πράγματα, καὶ ὑπὸ τῶν περσῶν φορολογοῦνται οἱ τέρκοι, προσαφαιρεθέντες καὶ ἃ πρότερον αὐτοῖς σωτήριοι χρή-

uentibus ſcilicet. Hunnis itaque in oriente Boream verſus incolentibus (quos Turcas vocare Perſis mos eſt) ſumma vi ab Hormiſda rege, vt vno verbo dicam, debellatis, Varamus bellum in Colchidem promouit. Tantum enim Perſarum opes excreuerant, vt cum antea pacis nomine Hunnis quadraginta aureorum millia penderent, tum eadem tributi nomine ab Hunnis è contrario exigerent. Turcarum itaque gens auro ditata Perſico, ſumptu in luxum magnoperè prodiit. Nam lectos, menſas, ſcyphos, ſedes, ſuggeſtus, ornamenta equeſtria, & totas armaturas, & quæcunque tandem diuitiarum ebrietas excogitaret, ex auro ſolido conficiebant. Procedente tempore cum Turcæ fœdus ſanctum eſſe amplius non paterentur, penſionemque pecuniarum, ingenti auctario grandiorem poſtularent, & Perſæ ſummæ tributariæ adiectitium onus non ferrēt, bellum vtrinque paratur, Perſiſque illuſtri parta victoria, res Turcarum ſimul cum fortuna collabitur: illorum ſtipendiarij fiunt, & inſuper quam prius coaceruarant pecuniam amittunt, denuoque res Perſicæ florent,

&

ματα, καὶ πάλιν κομᾷ τὰ περσῶν, καὶ περίβλεπτα τῷ ὁρμίσδᾳ καθεσήκει τὰ τρόπαια. λαφυραγωγηθέντα γὰρ κλίναι, καὶ τράπεζαι, καὶ θρόνοι χρυσοῖ, κόσμος τε ἱππικὸς, ἀμφορεῖς τε, καὶ πάντα τὰ ἐς τυράννων σωτηριαγμένα πιμλώ. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ νῦν αὖτῳ τὰ περὶ σοῦ τέρκυς ἐλήλακεν, ἀνατείνει κατὰ Ζουανίας τὴν μάχαιραν, τῆς σκυθικῆς πέρσαις ἀπομαραινήσης ἐκ βάξεως. περείδοξε πίνυν ὁ βαρὰμ κατὰ τὸν τερκικὸν γνόμενον πόλεμον, τῇ Ζουανία περσπομιλεῖ, καὶ λείας κρατήσας περιφανῆς, καὶ ἔτι τὴν βαβυλωνίαν ἐκπέμψας, ἐς τὸν ἀράξην στρατοπεδεύεται ποταμὸν, ὃν ἔρας ἀποκαλοῦσιν οἱ βάρβαροι. ὁ δ' αὐτοκράτωρ τῶν συμβεβηκότων ἀκηκοὼς, Ῥωμανὸν ξ πολέμαρχον ἡδεμόνα καθίστησι. γνόμενον δ' ἐν τῇ κολχίδι ὁ στρατηγός, (ἣν λαζικὴν ἡ σωφρης μετωνόμασε γλῶτα) καὶ τῷ ἐκεῖσε ἱεραρχοῦντι κοινολογησάμενος, ἀπάρας ἐντεῦθεν στρατοπεδεύεται ἔτι τὴν ἀλβανίαν αὐτίκα.

& Hormisda insigniter triumphat, ablatis in prædam lectis, mensis, sedilibus aureis, ornamentis equestribus, amphoris, & quæcunque demum ad Principum honorem magnificentiamque instituta & comparata sunt. Vbi eneruatis Turcarum viribus res illi ex sententia processit, & Mars Scythicus Persarum virtute emarcuit, gladium contra Suaniam sustulit. Itaque Varamus bello Turcico claritatem adeptus, Suaniæ infestam manum admouet, factaque præda non contemnenda, & Babyloniam missa, ad Araxem fluuium (quem barbari Eras nominant) exercitum adducit. Mauricius hæc audiens, Romanum militiæ ducem constituit. Is vt in Colchidem peruenit (Lazicen vulgaris lingua, mutata voce appellat) & cum Antistite regionis consilia communicauit, inde discedens, in Albaniam perrexit.

CAPVT VII.

Romanus reditum molitur: milites placat: hostium consilia indagat. Romani exploratores dolo deluduntur, & torquentur. Varamus prouinciam Romanorum depopulatur, abeuntes sequitur. Phalanx eius in fuga cæditur. Conflictu totis copiis inito, Persæ superati, fuga vniuersi salutem petere contendunt. Romani insequuntur.

Ὁ δὲ Βαράμ πυθόμενος τὴν Ρωμαϊκὴν παρουσίαν, ἐγεγήθει· ἦρα γὰρ Ρωμαϊκῆς παρατάξεως, ἀεί ποτε ὡς οἶμαι γελᾶν τῇ τύχῃ οἰόμενος. Διό τι τὸν Διαπεραιωσάμενος τὸν χείμαρρον ποταμὸν, ὅπη τὸ καυσάκων τῇ ὑποχωρήσει ἐπεπόνητο, ἐφελκόμενος ὥσπερ ὅπη τὰ ἐνδόπερα τῆς περσίδος Ρωμαίους. τούτων γὰρ ὁ Ρωμανὸς ὑπαισθανόμενος, φιλυπόροφος γίνεται. τὸ σωφρονοῦν τῇ εὐθυμίᾳ πραγματευόμενος· ὑποθορυβοῦντος δὲ τοῦ πλήθους, καὶ διαγανακτοῦντος, καὶ τῆς εἰς τὸ πρόσω ἐφιέμενος φορᾶς, λόγοις ἐκέφρασι κατήναζεν ὁ στρατηγὸς τὰ δ' στρατιωτικὰ θράσους οἰδήματα. ἐπεπόμφει δὲ καὶ ὁπλίτας πεντήκοντα, ἀνερευνᾶσθαι τὰ τῶν πολεμίων κινήματα. ὅτοι ἐντυγχάνουσι δύο κατασκόποις δ' περσικῆ, Ρωμαϊκὴν εἰσβαλλομένοις ἐρήμην· οἱ δὲ οὐ λόγους ἀποδεκνύουσιν. ὑποσκάζοντά τε τὸν κίνδυνον, εἶναι Ρωμαίοις βεβαιωσάμενοι· καὶ πίστιν δ' λόγου πρότιθεσαν, διὰ ξένης τινὸς ἀτραπὸν νυκτὸς παραδείκνυειν ἀφύλακτον στασιάζόμενον τὸ πολέμιον. οἱ μὲν δὴ τὸν ὅλεθρον ἀσμενίσαντες, καὶ παρακροσθέντες ὑπὸ τῆς ὑποχέσεως, ἤλαυνον ὑπὸ δ' περσικῆ. ζωγρηθέντες τε, καὶ μὴ πρεσβώσεων

VAramus de aduentu Romanorum edoctus lætabatur, quòd cum iisdem prælia miscere auebat, semper sibi fortunam arrisuram arbitratus. Quapropter vicino transmisso fluuio, Canzacũ recedit, Romanos in interiora Persidis quasi post se trahens. Quæ Romanus animaduertens, redire concupiscit: quodque sibi conducibile putabat, ei studiosè prouidet. Multitudine autem subtumultuante, indignanteque, & progredi cupiente, militaris confidentiæ tumorem prudenti oratione reprimit. Quinquagenos præterea armatos mittit, qui hostium machinationem perueſtigent. Hi duobus Persicis exploratoribus Romana veste indutis occurrunt, captos bonis verbis affantur. Illi Romanos se assseuerantes, periculum amoliuntur, dictisq; fidem astruunt, ignota quadam via noctu se hostes, nullo custode per herbam iacentes ostensuros pollicentes. Romani vitam libenter condo-

nantes,

τὰς ὑποκρίσεις πρὸς τὰς πίστεις ποιούμενοι, καταδηλα πάντα τῷ Βαράμῃ ἐποίησαντο· ὅπως ὁ Ρωμαῖος τὴν περσικὴν ἀπατᾶν ἐπειρᾶτο γῆς, τὸ πολυχρόνιον τοῦ πρὸς αὐτὸν μάχης διωρίας. τούτων γὰρ ἐαλωκότων, τρεῖς τὸν ἀριθμὸν πρεσβεύσαντες, ἀπαγγέλλουσι τῷ Ρωμαίῳ τὸ δυσύχημα. ὁ μὲν οὖν Βαράμ τὸν ποταμὸν διενήξατο, καὶ αὖθις τὴν Ρωμαίων κεραΐζει γῆν. ὁ δὲ τῆς Ρωμαϊκῆς πρεσβείας εἰς τὰ πίσω παλινοστεῖ. τοῦτο διεγνωκότες οἱ βάρβαροι, ἐπεπήδησαν τοῖς Ρωμαίων σκηνώμασιν. ὁ δὲ στρατηγὸς τῆς κολχίδος στρατιὰν ἀθροίσας ἐσύναζεν ὅπως ἔχοι γνώμης τὰ τῶν Ρωμαίων σκηνώματα, καὶ εἰ ἀρρενικὰς ἔχουσι τὰς ψυχὰς πρὸς παράταξιν. τῆς Ρωμαϊκῆς πίνιν πλησθείσης πρὸς πόλεμον, ὁ Ρωμαίων στρατηγὸς τοὺς ἀλκιμωτάτους ἀπὸ τῶν ἀδρανεστέρων διέκρινε. καὶ τὸ μὲν μάχιμον ὡς ἑαυτὸν ἀνελάμβανε· τὸ δὲ ἄπολεμον φρουρεῖν τὸν χάρακα διεκόσμησεν. εἰς μὲν ἑκατὸν πίνιν χιλιάδας τῆς μαχίμου ὁρώσης, δύο πρεσβεύειν τὸ ὀπλιτικὸν ὁ στρατηγὸς διεκέλευσε. αἱ τῇ προτεχούσῃ τὴν περσικὴν στρατιᾷ ξυναντήσασαι φάλαγγι, γυμνῶς πᾶσαν διώλεσαν, κρημνῶ ξυγκυρήσαντα, καὶ πεπυκότος τοῖς βαρβάροις τὸ τῆς διαφυγῆς ἀνεπίπυκλα. τῆς δὲ καταδιώξεως ἐμφανῶς γιγνομένης, καὶ μέχρι τοῦ βαρβαρικοῦ χάρακος λαβόντες τὴν πρόσοδον, ὡς καὶ τὸν Βαράμ καταπλαγῆναι ὅπι τῇ συντάξει τοῦ δράματος, ἐπανῆκεν ἡ προτέχουσα δύναμις τῶν Ρωμαίων

nantes, eorum promissis circũuenti, à Persis capiuntur. Inde post cruciamenta ad interrogata respondent, quo pacto Romanus in Persidem ingredi non sit ausus, & quàm exiguos numero milites circum se habeat. Ex hisce captis tres salui euadentes, Romano duci infortunium nuntiant. Varamus traiecto fluuio, iterum Romanam prouinciam latrociniis infestam reddit. Romanorum ductor pedem refert, barbari persequuntur. Tum dux Colchidis, Romanus, inquam, coacto in vnum exercitu, quid animi habeant, & num ad pedem virili animo conferendum parati sint, exquirit. Militibus pugnãdi desiderio ardẽtibus, dux strenuissimos ab imbelli turba secretos assumit: reiectitios & imbelles castris custodiendis distribuit. Cumque bellatorum illorum summa ad decem millia ascenderet, duo millia præire iubet: qui cum in phalangem Persicas copias antecedentem incidissent, forti animo totã dispersiderunt; quòd præcipitium occurrens, barbaris effugium præcludebat. Palam autem Romani fugientes persecuti, etiam vsque ad ipsum castrorum vallum peruenerunt (adeô, vt & Varamus factum obstupesceret) & ita demum ad suos se receperũt. Quos

πληθύος, καὶ τέτων καταφανῶν τῷ Ρωμαίων στρατηγῷ γιομένων, καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκπλήξεως ὀργώσης ζυμπλακῆναι τοῖς μήδοις, ὁ Ρωμανὸς τὸ ἀπόμαχον ἠρεμίαν ἠσπάζετο, δεισι τὴν ἀπροσπλασίαν τῶν βαρβάρων ἀθρόισεως. ἐπεὶ δ' ἐχ οἷός τε ἦν χαλιναγωγεῖν τὸ ὑπήκοον τοῖς ἐναγχος αὐδραγαθήμασι ζωπυρέμενον, πρὸς παράταξιν τὰς δυνάμεις καθωπλίζε· σωλύται δὲ τὸ βάρβαρον. στρατοπεδεύον γῆν ἑκάτερα δυνάμεις ἐν πεδίῳ τὸ ἀλβανίας, ἃς διέῤῥηγε τὸ παραλάξεως ἀπόῤῥώξ τις ἀγχιβαθὴς ἐκ ἃ ἀράξε ποταμὸς πρεσερχόμενος. τὰ μὲν ἂν πλήθη ἀπὸ τὸ ὄχθης ἐναυλιζόμενα ἐκ μεσιπεύοντος ὕδατος, ἐδίδοσάν τε, καὶ αὐτελάμβανον λόγες. τρίτῃ δ' ἡμέρᾳ καὶ ἄγγελος ἀπὸ ἐκ περσικὰ πρὸς τὸ Ρωμανὸν παραγίνεται, τὸν πόλεμον ἐξαιτέμενος, χώραν τε τῇ διαβάσῃ ἡ Ρωμαίοις πέρασις παρέχεσθαι, ἢ τὸ βάρβαρον τοῖς Ρωμαίων στρατεύμασι. κ ἦν ὁ τὰ Ρωμαϊκὰ τὴν ἀπειρασίαν πρεισαλόμενος, πανστρατιᾷ συναθροισάμενος ξύλλογον, ὑπὸ τῆς πληθύος ἠξίε διδάσκεσθαι τὸ συμφέρον αὐτοῖς πρὸς τὸν πόλεμον. τῶν δὲ ζυγχωρεῖν διανήξασθαι εἰσηγησαμένων τῷ στρατηγῷ τὸ πόλεμον, τῇ ὑστεραίᾳ ὁ λόγος πρὸς παράξιν ἐχώρησεν. ἐ μὴν πολὺ δὲ πρὸς ἕκλαξιν ἑκατέρα παρεσκεύασο δυνάμις. τὰ δὲ βαρβάρ ἀποπεραθέντος κλέψαι τὸν πόλεμον, ἀντεστράτευεν ὁ Ρωμανὸς τοῖς ζοφίσμασι τὴν ἀγχίνοιαν. ἡμέρᾳ δὲ πέμπτῃ καὶ Ρωμαῖοι καὶ μῆδοι πρὸς παράταξιν καθωπλίζοντο. καὶ τριστοῖς

cum dux vidisset, Romaniq; cum Persis confligere etiam atque etiam vehementerq; anhelarent, dux, quòd innumeram barbarorum multitudinem pertimesceret, quietem pugna vacantem maluit. Sed cum eos cohibere nequiret, recenti facinore animis redaccensos, certamen parat. Procedunt contrà hostes. Vtrique exercitus in campo Albaniæ tendunt: quos profundum Araxis fluminis brachium dirimit, manentesq; super ripas, verba commutant. Tertio die à Persis ad Romanum nuntius adest, conflictus copiam petens: ita vt aut Romani Persis, aut Persæ Romanis transitum concederent. Dux Romanus vocato in concionem exercitu quærit, quid eis ê repub. videatur. Milites hosti fluminis transmittendi potestatem concedendam suadent. Postridie verba ad rem conferuntur: nec diu post ordines parte ab vtraq; instruuntur. Sed cum Varamus belli furta tentaret, Romanus callidè eius astui obuiam iuit. Die quinta ambo se prælio accingunt, ac in tres ordines, acie sue digerũtur. Mediam hostium Romana opposita premebat. Inde Varamus metuens, ne Romani quantum possent ad eam delendam incumberent, à sinistro cornu

ζωγράφημασι διεκόσμησεν τὸν πόλεμον. τὸ μὲν ἓν μεσάπαιον κέρας τῆς βαρβάρου δυνάμεως, ἐπαπέκειτο ὑπὸ τῆς αὐτηθέτου παρασκευῆς. δεδιὼς τοίνυν ὁ βαρὰμ τὴν διαφορὰν τῆς ὁλκῆς τῶν Ρωμαίων, ἐκ τοῦ εὐωνύμου κέρατος ἐπεβάλλετο δύναμιν. ἐντεῦθεν ἀθενεστέρου τοῦ λαοῦ γεγονότος σωπάγματος ἐκ τῆς ἀντιστρατηγούσης δυνάμεως, καὶ φόνου πολλοῦ τοῖς πέρσαις ἐπεικυμαίνοντος, καὶ ἐς μέγα κακὸν τὸ πραγμάτων τῷ βαρὰμ κεχωρηκότων, παντελοῦς τε τῆς φυγῆς γεγενημένης τοῖς πάρθοις, τῆς δὲ διώξεως μεγάλης καὶ ἐπισημοτάτης ὑπὸ τοῦ Ρωμαϊκοῦ στρατεύματος, σωματόσθη μὴ τοῦ τύφου τῷ βαρὰμ καὶ ἡ τύχη. τοῖς μὲν ἓν τὰ τῆς ἀποδράσεως ἐκρατύνετο, τούτων ἦ τὰ τοῦ θράσους, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐμηκύνετο. οἱ δὲ τῶν περσῶν πεθνεῶτες λωποδυτούμενοι, καὶ ταφῆς ἀμοιρήσαντες, τοῖς ἐντυγχάνουσι θηρίοις ἑστίασις ὧν αὐτοχέδιος.

nu ſupplementum aſſumit. Ex quo læuo cornu infirmiore, propter eos qui contra dimicabant, cum & ingenti ſtrage Perſæ conciderentur, & Varami res loco peſsimo eſſent, totusque exercitus fugam capeſſeret, & Romani magna atque eximia perſecutione fugientibus inſtarent, Varami felicitas cum eius faſtu, & inſolentia extincta eſt. Et illorum quidem fuga inualeſcebat: horum autem audacia, vt ita dicam, producebatur. Corpora Perſarum interemptorum ſpoliata, beſtiis occurrentibus epulo extemporaneo fuerunt.

CAPVT VIII.

Hormiſdas Varamum bifariam dedecorat, à quo contrà contemnitur. Armenij Prætore ſuo iugulato, rebus nouis abutuntur operam. Domenziolus turbas componit. Defectionis inuentorem clementia Imp. conſeruat. Ad Perſicas tragœdias παρασκευή. Sarames ad capiendum, vinciendumque Varamum miſſus, ab eodem elephanto obiicitur.

Ταῦτα Δηγνὲς ὁ ὁρμίσδας, καὶ τὸ τῶν ἀτυχημάτων ἀφόρων κομψὸν, αἰσχύνης ὕβρεσι τὸν βαρὰμ ἐξύθενησε, γυναικείας ἐσθῆτας ἐπιθέλατῆς ἀδοξίας κληροδοτήσας αὐτῷ· καὶ μὴν καὶ τῆς στρατηγίας ἀπεχειροτόνησε, τοῦτο γράμμασι βασιλικοῖς ψηφισάμενος. ἀρχὴ δὲ ἐντεῦθεν μήδοις τοῖς

HAEC vbi didicit Hormiſdas, ignominiæ ex infortunio labem non ſuſtinens, Varamũ probro turpiſsimo deformat: veſtes nimirum muliebres in pretium contracti dedecoris ad eum mittens. Quin etiam præfecturam regiis literis comprehenſo decreto eidem abrogat: vnde inter ipſos

μήδοις ὁ πόλεμος. αὐτυπολίζει γὰρ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ καὶ ὁρμίσδας, ὃν βασιλέα περσῶν ἐγνώκει τὰ πράγματα. τὰ δὲ τῆς ὕβρεως αὐτυπυπᾶτο τοῖς γράμμασι, καὶ ὃ πῶς; ἀλλὰ θυγάτηρ χοσρόα ἐκεῖνος ὁρμίσδας αὐτὸς ἐπὶ τῆς αὐτιγραφῆς παροπλακιζόμενος ἐνεγέγραπτο. πρό τινος δὲ τούτων βραχέος καιροῦ οἱ γειτνιῶντες πρὸς τῇ περσίδι ἀρμένιοι, ὑποπεθέντες ὑπό τινων Ρωμαίων ἀνδρῶν, ὑποστάσιν ἔσχε ξενωμοσίαν κλέθενρον. καὶ πρὸς τὸ μηδικὸν αὐτομολεῖν ἐνεχείρησαν, δολοφονήσαντες τὸν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἡγεμόνα τῆς ἀρμενίας γνόμενον, ἰωάννης ὄνομα αὐτῷ. καὶ ἐν σάλῳ τῶν πραγμάτων τῆς ἀρμενίας ἀποκλινάντων, ὁ αὐτοκράτωρ μαυρίκιος δομενζίολον ἄνδρα θεοφανῆ, φιλώτατόν τε, καὶ ἐς συγκλήτου βουλὴν ἐν τοῖς κορυφαιοτέροις θεολάμποντα, εἰς τὴν ἀρμενίαν ἐκπέμπει. ὁ μὲν ἓν ἐγκοπὴν τῇ ἐπιβολῇ τῆς ἀποστάσεως παρέχει. τὴν δὲ τυραννίδος πατέρα (συμβάτιος ὄνομα αὐτῷ) δέσμιον βασιλεῖ παρεσήσατο. τοῦ δὲ βασιλέως τε μένοι διαιτητῶν τὰ βάσανον τῆς κατηγορίας εὐσεβέστερον ἐξαρτήσαντος, ἵνα μὴ τῷ αὐεξεθίσῳ τῶν ἐγκλημάτων ἀδίκῳ παῤῥησίᾳ τὰ τῆς πολιτείας, καθομολογεῖται παρὰ τοῦ αἰτίου τὰ θλημμελήματα. καὶ δίκης τὸν δεδικακότων θεσπεσιωτάτου φασίν, ὑμωρίας τε θηριοβλήτῳ φησάντων τοὺς τὰ τοιαῦτα δράσαντας ἐκ τοδῶν τῶν ἀνθρωπίνων γνέσθαι πραγμάτων. τοῦ δὲ θεάτρου θληθέντος, καὶ

ipsos Persas ciuile bellum emersit. Etenim dux regem par referens, despicit ac vilipendit. Sed despicatum illum scripta epistola remetitur: in cuius superscriptione Chosroæ non filium, sed filiam infami irrisione nominat. Porrò paulo ante, quam hæc acciderent, Armenij Persarum finitimi, quorundam Romanorum sermonibus inducti, defectionis coniurationem fecerunt, iamque Ioanne, quem Armeniæ Prætorem Imperator dederat, per dolum trucidato, cum Persis sese coniungere instituebant. Cumque illius prouinciæ status in mediis tempestatum fluctibus versaretur, Mauricius Imperator Domenziolum, virum spectatissimum, sibique perquam charum, atque inter primores consiliarios præcipuè conspicuum in Armeniam expedit, qui inchoatam defectionem intercidit, auctoremque & incentorem turbarum, Symbatium vocabulo, vinctum Imperatori transmittit. Ille accusationem arbitris sacræ curiæ examinãdum piè commendat: ne scilicet decriminibus non interrogatus, contra ius fasque pœnas exsolueret. Delicta reus confitetur. Iudices sententiam ferunt, bestiarum laniatu huiusmodi scelerum compertos ex hominum vita tollendos esse.

Thea-

μελλόντων εἶναι θηρίων βορὰ τῶν πεπραχότων τὰ ὠλημμελήματα, τῆς εὐφημίας τῶν δήμων τὸν βασιλέως προσῆλθε φιλάνθρωπον. ὁ μὲν τῶν θηρίων διεκρίνετο, καὶ τὴν παράδοξον ζωτηρίαν καρπίζετο· οἱ τε θεαταὶ μεγαλαυχῶσι τῶν ἀδοκήτων τὸ βασιλέως οἰκτίρμων τὸ φιλάνθρωπον. τὸ πάντα γῆρον καινίζοντός τε, καὶ παραχαράττοντος, καὶ μεταμορφοῦντος, καὶ ἄλλοτε ἄλλως πλάττοντος, καὶ μεταστρέπτοντος τῇ περιφορᾷ τὸ ἀεικινήτου δινήσεως, καὶ τῷ ἄξονι τῆς περιφορᾶς τῶν πραγμάτων τυραννοῦντος τὸ πάγιον, καὶ ἀεὶ πρὸς τὸ βέβαιον δυσιρεσίαντος, καὶ νοσηλευομένου, ᾗ ὅποι ῥύμης τῆς πλάνης σὺν ἔχοντος, καὶ τῇ τῆς παλιρροίας ἀνωμάλῳ κινήσει τὸ ἀνίδρυτον κεκτημένου, συμβαίνει τὸ τύραννικὸν καιρῷ τῷ τῶν περσῶν βασιλείᾳ παράλογά πως παθήματα, ἔκθεσίν τε ἀφηγημάτων κεκτημένα σὺν ἄκομψον. τῷ γὰρ βαρὰμ μὴ δαλυσαμένῳ πρὸς τὸν ὁρμίσδαν τὸν ἄρτι πάνυ ἐξαπιναίως ἔχθραν πηχάσασαν, ἐγκελεύεται ὁ τῆς μηδικῆς μοναρχῶν, ὃν ὁρμίσδαν ἡ ἰσορία διέγραψεν, ἄρχοντί τινι τῶν μηδικῶν παρὰ τὸν βαρὰμ παραγενέσθαι, καὶ τῆς μὲν δεξιᾶς ἥττονα αὐτὸν παραλύσασθαι, χειροπέδαις τε τοῦτον ἐνεῖραι, καὶ ἠμμωμένως τοῖς ἀνακτόροις ἥττονα αὐτὸν παρασῆσαι. ὁ μὲν δὴ βαράμης (τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀπεσταλμένῳ) χρωθεὶς ὑπὸ τοῦ βαράμ, καί τινι τῶν μεγίστων ἐλεφάντων παραδοθεὶς παρανάλωμα, κα-

Theatrum spectatoribus completur; facinorosus à belluis deuorandus exspectatur, cum Imperatoris clementia populi acclamationes anteuertit. Ac ille quidem à bestiis liberatur, salutemq; præter suam aliorumq; opinionē cōsequitur: spectatores Imperatorē de improuisa misericordia, & humanitate laudibus in cœlum efferūt. Cæterùm dum tempus omnia nouat, & adulterat, & transformat, & aliâs aliter fingit, perenniq́ue conuersionis gyro circumagit, & quod fixum ac firmum est, mobilitate & fluxu rerum humanarum ceu rota crudeliter versat ac circumuoluit: semperq́ue constantiam & stabilitatem odit, & eius causa malè se habet, & vbi errorem sistat, non inuenit, & refluxus motu inęquali instabilitatē suam ostendit, dum hæc, inquam, tempus facit, quidam casus tum inopinati regno euenerunt, quorum non erit inelegans narratio. Nam cum Varamus odium aduersus Hormisdam, quod senuper repente, vt ex fonte profuderat, non deponeret, rex cuidam viro principi de Persis negotium dat, vti ad Varamum profectus, magistratu illum statim depellat, iniectisq́; manicis cum ignominia quamprimum in palatium adducat. Sarames igitur (hoc illi ab rege missō nomen erat) à Varamo captus, vastissimo-

περίψαπτ τ βίον πικρῷ τρόπῳ θανάτῳ. ὁρμίσδᾳ δὲ καταπολεμηθέντος ὑπὸ Βαράμ, τῆς τε βασιλείας καθαιρεθέντος, χοσρόης τε ὁ νεωτέρᾳ τὰ ὁρμίσδᾳ παιδὸς καταστασιαθέντος καὶ τὸν κίνδυνον τῆς ἀναῤῥήσεως, κἀντεῦθεν πρὸς ἐκχωρηκότος Ρωμαίοις, ὁ γέρων ἐκεῖνος καὶ περσικὸς ἀμφιλύπτης πόλεμος, εἰς δύο δεκάδας διατάνας ἐνιαυτῶν.

que cuidam elephanto conculcandus pro ludo obiectus, tristissimo exitu vitam finiuit. Ex quo autem Hormisdas à Varamo est oppugnatus, & regnum subuersum, Chosroesq; iunior Hormisdæ filius, tempore creationis suæ seditione afflictus, indeque cum Romanis fœdere hospitioq; coniunctus, vetus illud bellum Persicum annis viginti gestum, tandē aliquando conquieuit.

CAPVT IX.

Ad tempora Iustini iunioris, & Tiberij, propter originem belli Persici declarandam digressio. Belli execratio. Iustinus fœdera transgreditur. Romani in Persas, Persæ in Romanos belli caussam coniiciunt. Mendacium Persarum.

Ἀλλὰ πρὶν ἔτι τῷ Βαράμ ἀμπεσχηθέντα, ἅ τε ξυμβεβηκότα κατὰ τ χοσρόην τ νεωτέρᾳ προχώρησιν διεξέλθωμεν διεξοδικώτερον, ἐπαναζεύξωμεν τῇ ἀφηγήσει ὅπῃ τ ἰσχύος τοῦ νεωτέρᾳ βασίλειαν, τὸν λόγον πᾶ πρὸς τὰ πίσω μικρὸν ἀνακλίναντες, τὰς αἰτίας γὰρ ἐντεῦθεν λέξομεν τ περσικῆς ταύτης, καὶ πέσης ξύπδος μάχης. ἔτω γὰρ τῷ ἀπαραλείπτῳ τ ἀφηγημάτων οἱ τῆς ἱστορίας ὠραϊσθήσονται πίνακες. ἰσχυριανὸς τὰ αὐτοκράτωρ πρὸς τὴν ἀκήρατον λῆξιν μεταχωρήσαντος, ἐνιέα καὶ τριάκοντα ἔτεσι τὰ Ρωμαίων διηύναντο σκῆπτρα, γένει τῆς τῶν πραγμάτων ἡγεμονίας ἀμφίδοξος ἰσχύν ὁ νέος ἀδελφιδὸς δι' ἔτος ἐτύγχανεν ὢν ἰσχυριανὸς τὰ αὐτοκράτωρ. ἑβδόμῳ πιχαρῶν ἐνιαυτῷ τῆς βασιλείας ἰσχύν τὰ νέᾳ, παραπονησάντων Ρωμαίων τῇ τὰ

SED priusquā Varami res, & quę Chosroe iuniore ad Romanos se applicante acciderunt, fusius exponamus, orationē ad memoriam paulo hac nostra antiquiorem reflectamus, caussasq; huius Persici belli, in quo tot anni consumpti sunt, differamus. Sic enim historię tabulę ornabuntur, cum de narratione nihil prætermiserimus. Postquam Iustinianus Augustus, anno imperij nono supra triceſimum ad sortem & conditionem immortalitatis emigrauit, Iustinus iunior, Iustiniani ex sorore nepos rerum habenas excipit. Is dum septimum imperat annum, Romani eius imitati leuitatem, fœdus minimè sanatum

&

βασιλέως κακότητι τὴν τῆς εἰρωνείας εὐδαιμονίας διαπαντὸς τι, καὶ ἀδιάρρηκτον. ἐπῆλθε δὲ Ρωμαίοις καὶ μήδοις ὁ πόλεμος, ἡ δεξαμένη τῶν κακῶν, τὸ πάντων τῶν δυσχημάτων, ὡς ἔστιν εἰπεῖν, καταγώγιον, τὸ ἀρχέτυπον τοῦ βίου λῃστηρίου. ὃν σπεδόναι τὸν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀποκαλῶν, ἐκ αὐ ἁμάρτοι τοῦ πέπονες. αἱ δὲ σωθεῖσαι πεντηκοντάετίδες Ρωμαίοις καὶ Πέρσαις διωμολόγηντο, αὖ τῇ μεγάλῃ τοῦ βασιλέως ἀνοίᾳ διαφθείροντά τι, καὶ παρατέμνον. κἀντεῦθεν ἡ ἀρχὴ καὶ πρόοδος τῶν Ρωμαϊκῶν ἀτυχημάτων ἐγένετο. καταπτώντας δὲ Ρωμαῖοι τὰς πάρθους, καὶ τὸ πόλεμον δημιουργὸς ἀνεκήρυττον, φάσκοντες, τὰς ὁμηρίτας (ἰνδικὸν δὲ τὸ γένος, καὶ Ρωμαίοις ὑπήκοον) πρὸς ἀπόστασιν ἑαυτῶν ὑποπείθεσθαι. εἶτα μὴ νενικημένας ἐκείνας τοῦ εἰσηγήσεσι, πάσχειν ὑπὸ Περσῶν δι' ἐφόδων ἀνήκεστα, τὴν εἰρήνης διακεχυμένης Πέρσαις τε, καὶ τῷ Ρωμαϊκῷ πολιτεύματι. πρόσθεν γε καλεπαίνοντες ἔφασκον, ὅτι γε πρὸς Ρωμαίους τέρκων πρεσβευσαμένων, τότε νεῶ πρῶτον ἐφθείρειν τὰς ἀλανὰς χρήμασιν ἐπρεάθησαν Πέρσαι. ἐφ' ᾧ δι' αὐτῶν ἰόντας, ἀναιρεθῆναι τὰς πρέσβεις, καὶ κωλύμιλλον ἀποκληρώσασθαι τὴν διάβασιν. Φιλαιτίως Ρωμαῖοι τὸ πολεμεῖν ἀσμενίζοντες, καὶ μικραῖς καὶ ἐξιτήλοις πισὶν ἀφορμαῖς μεγάλας πρόφασις κακῶν ζοφίσιν αὐτοῖς ζοφιτεύοντας. ἀ γὰρ ὄγησιν αὐτοῖς

& intemeratum habent: vnde pacifica illa felicitate distracta & dirupta, bellum inter Romanos atque Persas introductum est: bellum omnium malorum receptaculum: omnium incommodorū (vt ita dicam) diuersorium: vitæ prædatoriæ archetypon; quod, qui rerum humanarū vlcus putridum vocauerit, me iudice non errauerit. Fœdus autem inter hasce duas gētes in annos quinquaginta susceptum & cōfirmatum, magna Imperatoris stultitia dirupit atque corrupit. Hinc tanquam â fonte tot clades & miseriæ in Romanam rempub. postea dimanarunt. Romani porrò Persas in crimen vocantes, eos belli huius inuētores esse palam dictitabant, quòd Homeritas (gens Indica est, Romanis parens) ad defectionē sollicitassent. Quos, cum, quò volebant, confiliis suis pellicere nequiuissent, pace disturbata incredibilia damna infestis incursionibus iisdem intulisse. Ad hæc irati obiiciebant, ψ cum Turcæ legationē ad Romanos misissent, illi primùm Alanos pecunia ab officio detorquere studuerint, vt per eorum regionē Legatos iter habentes interimerent, atque ita transitum impedirent. Inde Romani queruli nimium, bellum libenter amplexi, paruis & futilibus occasionibus magnos sibimet malorū cumulos potius machinati sunt: nam

τὸ φιλοπόλεμον προσεπόριζε. μηδοὶ γὰρ πατέρας τε πολέμων Ρωμαίους κηρύττοντες, αἰτίας ταύτας προετίθεσαν. τὸ ὑποδέχεσθαι τοὺς ἀρμενίους Ρωμαίους, ἐν ὑπηκόων μοίρᾳ πέρσαις τυγχάνοντας, καὶ ἐς τυραννίδας ἐληλακότας, ἀνελόντας τε Σεβηρίλιον κληματάρχιον, ὑπὸ τῶν περσῶν βασιλέως τῆς ἀρμενίων πολιτείας γινόμενον. πρὸς δὲ τούτοις, μὴ γὰρ ἐθέλειν Ρωμαίους αὖθις ἔτος ἕκαστον πεντακοσίας λίτρας χρυσίου, καθ' ἃ ἐωθότες καταθέσθαι, ἃς Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς τῇ σωθήκῃ διωμολόγησεν, οἵαπερ ἀπαξιοῦντας φορολογεῖσθαι ὑπὸ τῶν περσῶν βασιλέως. ὁ δ' ἦν ἄρα τοῦτο, ἀλλὰ δὴ φρουρᾶ τῶν χρυσωμάτων ἐδίδοντο τῶν εἰς κοινὸν σύλλεγιν φερομένων, ὅπως μὴ χοίη τὴ εἰσβολὴ τῶν ἀπείρων ἐθνῶν, καὶ ὁμήρων ἡ ἀκαθέκτους δυνάμις, καὶ βασιλείας ἑκατέρας ἐπιχύσηται λύσις.

belli gerēdi cupiditas nihil ipsis vtilitatis peperit. Contra, Persæ Romanos belli auctores proclamātes, caussas huiuscemodi edebant. Quòd Romani Armenios Persarum proprios in fidem, auctoritatemque suam recepissent, tyrannidemq; Surena Climatarcho, quem in Armeniam rex misisset, interfecto exercuisset. Præterea, quod Romani noluissent in annos singulos quinquaginta libras auri consuetas persoluere, quas Iustinianus Imperator in fœdere faciendo spoponderat: quia videlicet tributa Persarum regi pendere alienum à dignitate sua ducerent. Quod non ita erat, verùm ad alenda præsidia castellorū, in commune custodiendorum aurum illud erogabatur: vt plurimorum, finitimorumq; populorū effrænata licentia collectis copiis ne irrumperet, & vtrumuis imperium euerteret.

CAPVT X.

Marcianus patricius in orientem dux mittitur. Tribus millibus Arzanenam depræ̃datur. Prope Sargathum Persæ cæduntur. Thebothum castellū inaniter oppugnatur. Chosroæ senioris in Romanos expeditio. Adormaanes Romanorum loca populationibus miscet, suburbana Antiochiæ ædificia demolitur: Apameā incendio fœdat.

Διαχεθείσης δὲ τῆς εἰρήνης, καὶ τῶν σπονδῶν ἀνατετραμμένων Ρωμαίοις τε καὶ πέρσαις, ἐστὶν ὃν ὁ τῶν Ρωμαϊκῶν βασιλεὺς, εἰς τιμὴν ἔωθεν ἐκπέμπει μαρκιανὸν στρατηγὸν ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν πατρικίων ὄντα, ὃν ἐβλέπων αὖ-

VIolata igitur pace, ac fœdere vtrinq; conculcato, Iustinus Marcianum patricium genere, ac propemodum de familia imperatoria, virum excellenti fama ad exercitum gubernandum in orientem destinat. Marcianus transito

θρα, σὺν ἀπὸ ἧς ἧς βασιλείας τοῦ χάνθηλα. ὁ τοίνυν μαρκιανὸς τὴν ἀμπεραμωθεὶς, ἐκ τοσρολιῶ γεγονὼς ἤδη ἧ ἡλικίας παρηκότος, καὶ παρακμάσαντος, καὶ τὸ βαρβάρων ἀδεὲς ἀμφοσμένων, πρὸς πόλεμον τρισχιλίας σὺν ὁπλιτικῇ συμφραξάμενος, καὶ τῷ ἀρζανηνῷ καλουμένῳ χώραν ἐξέπεμπεν. εἰσβαλόντι τοίνυν ἡ δυνάμις, καὶ ἀδοκήτως τῆς ἐπιφασίας γνομένης τοῖς μήδοις, πάσχει τέως τὰ τῆς περσίδος δεινά. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ λεηλάζεται, καὶ λαφυραγωγεῖται σὺν ἀναξιόλογον λείαν. ἧ δ' ὑπιόντι ἐνιαυτῷ τῆς βασιλείας ἰσθμὸν ἧ αὐτοκράτορι, μαρκιανῷ τὰς δυνάμεις ἀγείραντι, καὶ σὺν ἧ δάρας ποιησαμένῳ τὴν πρόοδον, καὶ τῶν βαρβάρων στρατοπεδευσαμένων πρὸς τὴν νίσιβιν, γίνεται συμπλοκὴ ῥωμαίων τε καὶ περσῶν, πλησίον ἧ σαρχαθὸν, ἔτω καλουμένῳ χωρίῳ περσῶν, καὶ πλαίσια μήδοι, καὶ κρατοῦσι τῆς μάχης ῥωμαῖοι. λαβὼν ἧτ προκαθημένον τὸ ἰεζοθὼν, ἐνεχείρησεν ἐλεῖν, περσικὸν λέτατι τὸ φρούριον. ἡμέρας τοίνυν τὸ φρούριον πολεμηθέντες πολλὰς, καὶ ἐκ καλῶ σκοπὸν συμβεβηκότων τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς, ὑπὸ τὸ δάρας ἐπανέζευξαν. εἶτα εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν μηλίαν αὖθις, καὶ τὴν νίσιβιν τῆς μηγδονίας διεγνώκασι πειράσασθαι. ἧτο γὰρ αὐτοῖς

transito Euphrate cum in regionem Osrhoënam marcente ac seneſcēte iam æstate veniſſet, barbariſque de bello nihil cogitarēt, tribus millibus de exercitu ſeparatis, eos in Arzanenam, quæ dicitur, regionem immittit. Quorum improuiſa irruptione, inſaniſque deprædationibus, depopulationibus, & expilationibus malè tunc Perſidi factum eſt. Iuſtini Imperatoris anno ſequenti, Marciano delectus habente, & ex oppido Dara prodeunte, barbariſque iuxta Niſibim tendentibus, prælium prope Sagathum (locum à Perſis ita nominatum) committitur: Perſæ Romanis dant manus. Qui deinde Thebothum caſtellum Perſicū cingentes, cum per dies multos continuata oppugnatione nihil proficerent, Daram ſe retulerunt. Poſt rurſum in hoſtium terras inuadentes, Niſibi Mygdoniæ vrbe potiri conſtituunt, quemadmodum in mandatis ab Imperatore acceperant. Choſroes autem ſenior, Perſarum rex, cum copiis Babylone diſcedens, traiecto Tigri ſolitudinem ingreſſus, ac, ne in Romanos ducere conſpiceretur, per eam progrediens, ad oppidum quoddam Perſicum, Abarum nomine, quinq; dierum itinere à Circeſio Romanorum vrbe diſtans deuenit: Inde Ador-

ὑπὸ ἧ αὐτοκράτορι πρόσεστι πλέον. ὁ δὲ τῶν περσῶν βασιλεὺς χοσρόης ὁ πρεσβύτερος, ἄρας σὺν βαβυλῶνος ἅμα μηδικῷ στρατοπέδῳ, τίγριν διαβὰς

νηξάμενος, εἰσβαλών τε περὶ τὴν ἔρημον, καὶ δι' ἐκείνης σπουδάσμενος, ἵνα μὴ Ρωμαίοις καθάδηλος ἐπιστρατεύσμενος γένηται, ἦκε πλησίον ἀβάρων, χωρίς τινος περσικῆς. ἀπώκισε δὲ τῆς κηρκησίας Ρωμαίων πόλισματος πέντε ὁδὸν ἡμερῶν. καὶ τὸν μὲν ἀδορμααήλιν (ἕτω καλούμενον στρατηγὸν) τὸν εὐφράτην διαπεραιωσάμενον ποταμὸν, σκέπτεσθαι τὴν Ρωμαίων λησόμενον, ἐξ δ' αὐτῷ χιλιάδας ὁπλιτικῆς συνεξέπεμπεν. αὐτὸς δ' ὁ τῶν περσῶν βασιλεὺς παραμείβων τὸν ἀβόραν ποταμὸν, ἐξαπιναίως ἐπιγίνεται τοῖς τὴν νίσιβιν πολιορκοῦσι Ρωμαίοις ἐπαλαμήσατο. ὁ μὲν ἦν ἀδορμααὴς πλησίον τῆς κηρκησίας γενόμενος, καὶ τὸν εὐφράτην διαβὰς ποταμὸν, τὴν Ρωμαίων γῆν περιενόησατο. ὑδενὸς δὲ τῆ περσικῆ ἐνδημίᾳ ἀντιπεῖν ἰσχυούσης σοφίσματος, ὅπως ἐγκοπὴν ποιήσηται τῶν βαρβάρων χοίνικα κινήματα, ὁ ἀδορμααὴς ἀφικνεῖται εἰς τὴν περὶ τὴν ἀντιόχειαν, πόνων ἕκτος, τῶν τῶν οἰκοδομημάτων περὶ τὴν πόλεως κάλλη διαφθείρας, ὡς ὁ καιρὸς ἐχαρίζετο, ἐπὶ τὴν κοίλην ἀφικνεῖται συρίαν. πλησίον δ' ἀπαμείας περιβαλλόμενος χάρακα, καὶ τῶν τῆς πόλεως προσβαλόντων μὴ δώρων λαμπρῶν, λύτρα τε διομολογηθέντων, ὁ μὲν βάρβαρος τῆς ὑποχέσεως μόνης ἐπεκάμπτετο μέχρι, οἱ δὲ φενακίζοντες ἐξαπατηθέντες δόλοις βαρβαρικοῖς. τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ, καὶ τὴν πόλιν ἀνδραποδίζεται. ἐς ὕστερον δὲ καὶ τῷ πυρὶ παραδὺς εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐπανῆκεν.

maanem ducē, ſuperato Euphrate ad Romanorum prouinciam cū ſex millibus proficiſci iubet: ipſe Aborram flumen præteriēs, Romanos Niſibim obſidentes, repentino aduentu opprimere meditatur. Adormaanes cum (irceſium peruenisſet, Euphratemque traiecisſet, Romanæ ditioni populando incommodabat. Sed cum Perſis irruentibus nullo ingenio occurreretur, quò minus vltra vltraque prodirent, Adormaanes citra laborem Antiochiam vſque fertur, pulcherrimaq; ædificia ſuburbana pro tempore diruens, in Cœleſyriam vadit, & iuxta Apameam caſtris munitis, cum ciues legatione miſſa, ſplendidiſq; muneribus redemptionis pretium ſe daturos paciſcerentur, barbarus promiſsis tenus flexus, eos barbarica fraude ludificatus eſt. Nam die tertio etiam vrbem occupauit: & poſtridie flammis traditam relinquens, in Perſidem reuertit.

CAPVT

CAPVT XI.

Martianus gradu mouetur. Dara à Persis capitur. Inducia. Tiberius à Iustino collega asciscitur. Eiusdem Iustini ad eũdem de imperio legitimè administrando sapiens, & pia paræneſis.

Ἐπεὶ δὲ Ῥωμαίοις ἀπαίσια ξ πολέμε ἐγεγόνει παραύλια, διηπορεῖτο ὁ ξ Ῥωμαϊκᾶ μοναρχῶν, ϗ διεταράττετό τε ἐπὶ τῖς βαρβαρικοῖς ἐπιδύγμασιν, ἀχάλλων τε ἐπὶ τοῖς ἐξ ἀβελίας παρεισχίσασιν αὐτὴν ἀτυχήμασιν. ἀκάκιον τὸν ἀρχελάε ἐς τὴν νίσιβιν ἔστειλεν, ἀποχειροτονήσαντα τῆς στρατηγίας μαρκιανόν. ὁ μὲν ἐν μαρκιανὸς χῶραν τῷ βασιλικῷ παρεχόμενος δόγματι, ἀπολιμπάνει τὴν νίσιβιν. ξ δὲ Ῥωμαϊκᾶ ἐπὶ τὸ μάρδες γεγονότος, ὁ ξ περσικοῦ βασιλέως λάλαπος δίκην ἐς τὸ δάρας γεγονὼς, ϗ μιᾶς ἔξ καταπολεμήσας τὸ πόλισμα, λόφες τε, ϗ χάρακα τῇ πόλει παρεμβαλόμενος, τό, τε ὕδωρ μετεχετεύσας ξ ἄστος, πύργες τε ἀντιθέσεις ἀντοικοδομήσας, ϗ τὰς ἑλεπόλεις παρασησάμενος, χειρὶ τὴν πόλιν, ϗ λίαν κομιδῇ ἐχυρὰν καθεστῶσαν. τούτων ὁ αὐτοκράτωρ ἰουστῖνος ἀκηκοὼς, καταπλαγεὶς ἐπὶ τῇ ῥύμῃ τῆς συμφορᾶς, ἅμα τε πολὺ δὲ ϗ νόσῳ παραφορᾶς βεβλημένος, ϗ τὴν ἐς ὕστερον τῶν κακῶν δεδιὼς ἐπικύησιν, ἀνακωχὴν μὲν ξ ἐστήσατο ἔσσον ἐπὶ τρεῖς πέρας. τῆς νόσε δ' αὖτις ἐπιθεμένης, λίαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνικῶς, διέφερον ὑφεσίᾳ κοσμήσας, ϗ τῆς βασιλείας

QVoniam verò belli primordia, & quaſi præludia Romanis infælicia contingebant, varias in partes rapere animum, & barbaricis ſucceſsibus cõturbari cœpit Imperator: mœrenſque ob aduerſam fortunam, quæ propter temeritatem ducis circundaretur, Acacium Archelai filium Niſibim legat, per quem dignitate exuatur. Marcianus decreto imperatorio cedens, Niſibim deſerit. Romanis apud Mardes agentibus, Perſarum rex haud ſecus quã procelloſus turbo Daram vrbem munitiſsimam inuadens, vbi eam menſibus ſex oppugnauit, aggeribusq; & vallo cinxit, & aquam aliò deriuauit, turreſque turribus oppoſitas conſtruxit, & expugnatorias machinas (quæ helepoles dicuntur) adhibuit, tandem ſub poteſtatem ſubiecit. His nuntiatis, Iuſtinus Imp. calamitatis vi, & impetu perculſus, nec multo poſt mẽte alienatus, formidanſque ne alia inſuper mala exiſterent, præſentis anni inducias cum Perſis facit. Vitio mentis audacius, vt ita dicam, progre-

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

diente,

κοινωνὸν ποιησάμενος, ἀνηγόρευσε καίσαρα. ἠγεμὼν δ' ἔτυγχανεν ὢν τῶν τοῦ βασιλέως σωματοφυλάκων, καὶ ὑπασπιστῶν, ὃν κόμητα ἐξκουβιτώρων τῇ σωνήθει φωνῇ ἐθος Ρωμαίοις καλεῖν. παρεθήσομεν δὲ καὶ τὰς ὑποθήκας τοῦ αὐτοκράτορος, ἃς τιβερίῳ τῷ καίσαρι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀναῤῥήσεως δημηγορῶν παρεδέδωκεν, ἐ καλλιῶν τὸ τῆς λέξεως ἀκαλλὲς, οὐδὲ μεθαρμοσόμενος τὸ μὴ κεκαλλεπισμένον τῆς φράσεως, ἀλλάπερ γυμνῷ τῷ τῶν ῥημάτων ἐκθέσιν ὑποτυπώσομεν τοῖς ἀφηγήμασιν, ἵνα τῷ ἀναμφιάσῳ, καὶ ἀπαραχαράκτῳ τῆς λέξεως ὡς ἔχει φύσεως, τὸ τῶν παρηκολουθηκότων προέλθοι ἀνόθευτον. τῆς τοίνυν συγκλήτου τε βουλῆς εἰς ταὐτὸν γενομένης, τῶν τε ἱερατικῶν καθιδρυθέντος ἅμα τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας προεδρίαν διαδεξαμένου, ὁ αὐτοκράτωρ ὥσπερ ἐκ θεοῦ ἐπὶ βήματος, τιβερίῳ τάδε παρήνεσε.

diente, Tiberium honoribus ornandum suscipit, & filium sibi adoptans, imperiique consortem allegens, Cæsarem renuntiat. Hic custodum corporis, satellitúmue Imperatoris Præfectus erat, quem vsitata voce excubitorum Comitem Romani appellitant. Hoc loco præceptiones, quas Iustinus Tiberio, sermone ad eum, quo tempore Cæsar salutabatur habito tradidit, inseremus. Dictionis simplicitatem non expoliemus: nec quod minus elegãter prolatum est, in formam aliam commutabimus: sed nuda eius verba his narrationib⁹ intexemus: vt quod inquirendo assecuti sumus, & intelleximus, id etiam, non elocutione festiuiore veluti conuestitum, aut signo falso adulteratũ: sed vt per se, & natura sua est, ad posteros sincerum, germanumque prodamus. Accito igitur senatu, & clero, vnà cum Principe suo, qui Ecclesiæ clauum tenebat, Imperator ceu pro concione stans, Tiberium hisce verbis admonuit.

» Ἴδε, ὁ θεὸς ὁ ἀγαθιώων σε. ἔτι τὸ
» χῆμα ὁ θεός σοι δίδωσιν οὐκ ἐγώ.
» τίμησον αὐτὸ, ἵνα καὶ τιμηθῇς ὑπ'
» αὐτοῦ. τίμα τὴν μητέρα σου τὴν πο
» γομένην σου δέσποιναν. οἶδας ὅτι
» πρῶτον δοῦλος αὐτῆς ἦς, νῦν δὲ
» υἱός. μὴ ἐπιχάρης αἵμασι, μὴ κοινω
» νήσῃς φόνῳ, μὴ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀ
» ποδῷς, μὴ εἰς ἔχθραν ὁμοιωθῇς ἐμοί,

En, Deus beneficium in te cõfert. Hæc insignia Deus tibi donat: quæ honora, vt illa vicissim te honorent. Matrem tuam (Sophiam Augustam) aliquãdo dominam tuam venerare. Scis te nunc eius esse filium, cuius antea seruus fuisti. Noli gaudere sanguine, nec cædibus communica. Ne malum malo compensa. Ne

te imi-

ἐγὼ γὰρ ὡς ἀνθρωπος εἰσωδιάφθειρω· καὶ γὰρ παιδὸς ἐγνώμην· καὶ ἀπέλαβον χάριν τῶν ἁμαρτιῶν μου. ἀλλὰ δικάσομαι τοῖς ποιήσασί μοι τοῦτο. ὅπως ἂν ἐκ τούτου σου χρηστὸν. μὴ ἔξεστί σοι τοῦτο τὸ σχῆμα ὡς ἐμὲ. ἴσθι ἐπιεικὴς πᾶσιν, ὡς σεαυτῷ. γνῶθι τίς εἶ, καὶ τί εἶ νῦν. μὴ ὑπερηφάνησης, καὶ οὐχ ἁμαρτάνεις. οἶδας τί ἦς μέν, καὶ τί ἐγνώμην. καὶ τί εἰμί. ὅλοι ἔστε τέκνα σοῦ εἰσι, καὶ δοῦλοι. οἶδας ὅτι τῶν σπλάγχνων μου ἐστὶ σε. τί δὲ βλέπων, ὅλως δὲ τῆς πολιτείας βλέπεις. ἐπίσχες τῷ στρατιώτῃ σου. μὴ συνθραύσας ἐσθίεις, μὴ εἴπωσί σοί τινες, ὅτι ὁ ἐπὶ σοῦ ἄτοπος διεγνώσθη. ταῦτα γὰρ λέγω ἀφ' ὧν ἔπαθον. οἱ ἔχοντες, ἀπολαυέτωσαν αὐτῶν· τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι, δώρησαι. καὶ μὴ τὸ ἡδέως τοῦ εὐχρηστεῖν παρὰ δύναται ἀρχὴ, καὶ λειτουργία, παρὰ πάντων τὸ ἁμαρτεῖν, καὶ ἐπιεικῆ τὸν κρίσιν εἰς σοῦ πόδας ὁ βασιλεύς, λέγει αὐτῷ ὁ βασιλεύς, ἐὰν θέλῃς, εἰμί. ἐὰν μὴ θέλῃς, οὐκ εἰμί. ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν, καὶ τοῦ γῆν, πάντα ὅσα ἐπελαθόμην εἰπεῖν σοι, αὐτὸς ἐμβάλῃ εἰς τοῦ καρδίαν σου. ταῦτα ἐλέχθησαν μοὶ δεκεμβρίῳ ἑβδόμης ἡμέρᾳ ἕκτῃ, ἰνδικτιῶνος ἐννάτης.

* * *

te imitatione mei odiosum redde. Ego enim vt homo ingressus sum, ad peccandum procliuis, & secundùm peccata mea recepi. Veruntamẽ apud tribunal Christi iudicio cum his contendam, qui hoc mihi fecerunt. Ne te habitus iste, vt me, extollat. Omnibus perinde vt tibimetipsi attende. Nosce qui nuper fueris, & qui in præsentiarum sis. Ne superbus esto, & non peccabis. Quid fuerim, & quid factus sim, vides. Vniuersi isti, & serui, & filij tui sunt. Nosti quomodo te plus visceribus meis dilexerim. Hos cum vides, rempubl. totam vides. Studiosè prospice militi tuo. Obtrectatores auersare. Ne eò tibi quidam persuadeant, quia decessor tuus his moribus fuerit, hæc enim edoctus malo meo te hortor. Quibus suppeditant facultates, iis fruuntor: quibus desunt, tute largitor. Deinde cum Patriarcha precationis carmen finisset, omnesque subiecissent, amẽ, Tiberiusq; ad pedes Imperatoris se se prostrauisset, ait ei Imperator: si volueris, sum, si nolueris, nõ sum. Deus qui creauit cœlum & terrã, quæcunq; tibi oblitus sum dicere, cordi tuo infundat. Atq; hæc mense Decembri, sexta die hebdomadis, indictione nona prolocutus est.

CAPVT XII.

Gratulatio populi de Tiberio in collegam ascito. Eius de pace legatio, & liberalitas. Iustiniani ducis laus. Pecuniæ bene collocatæ fructus. Inter Romanos, & Persas fœdus. Romanorum propter Chosroæ præsentiam trepidatio.

Ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς Ἀβαλαλιᾶς ἀπεπερατώθη τῷ αὐτοκράτορι, ὁ μὲν κρότος παρὰ τῶν ὑπηκόων ἐπήρθη, καὶ τὰ τῆς εὐφημίας, ὥσπερ ἐπομβρίας τινὸς λαμπρότερας χύσιν ἐλάμβανε. τῷ ὄντι γὰρ οὐκ ἀναξίου λόγου ἡ χειροτονία τῷ καίσαρι ἐξηρτύετο. Ὁ μὲν δὴ καῖσαρ αὐτοκρατορικῆς νόμον πληρῶν ἀναγορεύσεως, ἐνεχύρασε γράμματα, ἃ τῷ περσῶν βασιλεῖ παρεπέμπετο. ἦρος δ' ἐρχομένου πρέσβεις ἀπέστελλεν, ἀπεκηρυκεύετό τε τὸν πόλεμον, παγκάλου τινὸς ὀρεγόμενος πράγματος. ἐπεχειρεῖτο γὰρ ἡ ἀξίωσις ὑπ' ἐδένος γὰρ τῆς εἰρήνης καθήκει τιμᾶλφέστερον, τοῖς γε νῦν ἔχουσι, καὶ μεμνημένοις τῆς ἀνητῆς τε λήξεως, τῆς τε πρὸς τὸν βίον βραχυτάτης παρόδου. ἐστρατολόγει τε καὶ πλήθη μαχίμων, ἐκ τῆς ῥύσεως τῆς χρυσῆς Ἀβδόσεως, φιλοκινδύνους τοὺς τῶν στρατολογουμένων ψυχὰς ἐπικτώμενος, αἰδοῖ δ' μισθώματος τὸ ἀνατᾶν παρ' αὐτῶν ἐξωνούμενος. ἔστεσε τοίνυν τῶν βαρβάρων τὸ μὲν λύμπλεον τὸ τῆς καίσαρος μεγαλονοίας φιλότιμον. καὶ χαλινῶντο μὲν οἱ κίνδυνοι, ὑποφλεγμαίνοντι δὲ τὰ δυσχερῆ. ἀνακόπτοντό τε αἱ κατὰ τὸν πόλεμον συῤῥοῦσαι συμφοραί, καὶ τὸ

VBi Imperator conticuit, subditi plausum dederunt, faustæque acclamationes, tanquam irriguus de cœlo imber validè diffusæ sunt. Verè enim honorem illum Cæsar Tiberius merebatur; qui creationis augustalis morem tenens, litteras ad regem Persarum mittit. Sed veris initio missis Legatis, petitisque induciis bellum deprecatur. Id erat desiderare rem honestissimã: nihil est enim pace honorabilius apud homines quidem prudentes, & conditionis humanæ, breuissimorumque spatiorum huius vitæ non immemores. Delectus interim agebat strenuorum militum, auroque liberaliter distribuendo in eorum animis, qui nomina dedissent, periculorum despicientiam excitabat, mercedisque reuerentia alacritatem moriẽdi ab ipsis redimebat. Cæsaris itaque gloriæ studio incensa magnanimitas, barbaros iniuriis tam fœdè inferendis prohibebat; pericula coërcebat: odiosa quæq; & grauia imminuebat: calamitates belli tempore

confluc-

κακὸν ἀθρόα προμηθείᾳ λυτ, ὑπόδημον ἐγνωρίζετο. κατὰ τοῦτον δὴ τὸν χρόνον, στρατηγὸς προεχειρίζετο τῷ ἰουστινιανοῦ, ὁ τοῦ γερμανοῦ υἱὸς, τοῖς κορυφαιοτάτοις τῶν ἐν τέλει συναριθμούμενος. ὁ μὲν οὖν στρατηγὸς τὸ πάλαι τῶν στρατευμάτων ἀνάσκητον ἔκταξιν διὰ ἐπιμελείας ἠνόρθου, διατυπῶν τὸ ἀτύπωτον, καὶ μεταπλάττων πρὸς εὐχημοσύνῃ τὸ ἄτακτον. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἔτι δυνάμεις συνήθροιζε, καὶ τὸ συμμαχικὸν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἠρανίζετο, μεγάλαις χρημάτων ἀποβολαῖς τὰς ἐπιβολὰς τῆς παρατάξεως ἀναγωνίστους ἐμποιούμενος. οἶδε γὰρ χρημάτων ὁλκὴ οἰκονομουμένη μὴ φρονήσεως καὶ τοῖς πρόσθεν τὸ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀνάζυξιν πραγματεύεσθαι. ἐπεὶ δὲ ὁ καιρὸς τῆς ἐκεχειρίας ἀνάλωτο, καὶ ὁ τῆς ἀνακωχῆς ὅρος Ρωμαίοις τε, καὶ πέρσαις διέσβεσο, ἀφικνεῖται τὸ περσικὸν πρὸς ἐχόμενα ἔθνη Δάρας, εἰς τοῦτο ἰδόντος τὸ τὰς στρατηγίδας ἡνίας ἰθυνόντος Ταμχοσρῶ, ἀνδρὸς παρὰ πέρσαις μέγα δυνάμει. στρατοπεδεύονται δὲ κατ' αὐτὸν Ρωμαῖοι πλησίον. τῆς δὲ συμπλοκῆς ἑτέρα δυνάμις γέγονεν ἔξαρχος. ἐπὶ πολὺ δὲ βλεπόσης τε καὶ ἀνθλεπομένης ἑκατέρας ἰσχύος, εἰς λόγους συμβάσεως ὁρῶσι τὰ μάχιμα. γίνονται τοίνυν σπονδαὶ ἐφ' ᾧ πρὸς τὸ ἔω ἐπὶ χρόνους τρεῖς καλλύειν ἄγειν τὸν πόλεμον, καὶ φιλοσοφεῖν τὸ ἀπομαχεῖν, ἐπὶ δὲ τῆς ἀρμενίας τὴν ἀγωνίαν ἐνδανυλλύεσθαι· οὕτως ὁ Ρωμαίων στρατηγὸς ἀ-

confluere solitas retundebat: & omne demum genus incommodorum solida illius prouidentia exulare cernebatur. Eo anno Iustinianus Germani filius, vnus de optimatum primoribus dux deligitur, qui diligentia sua inueteratã exercitus inertiam correxit: & informe erat, deintegro conformauit: quod perturbatũ, & confusum, ad decentem speciem composuit. Imperator porrò Tiberius adhuc militem, & à populis auxilia cõquirebat, magnisque pecuniarum impensis efficere conabatur, vt suis in hostem incumbentibus, nulla vi resisti posset. Nouit enim grandis pecunia prudẽter posita, in quo prius peccatum est, id ad statum meliorem corrigere. Postquam ab armis pacta vacatio cessauit, & induciarum tempus exiuit, Persæ finitima Daræ oppidi infestant, ducente eo Tamchosro, viro inter Persas honoratissimo, penes quem exercitus moderamen erat. Eodem, versus illum Romani castra mouent. Cumque neutri pugnam ordirentur, alterique alteros diu intuerentur, ad extremum ad verba de fœdere ineundo ventum est. Initur fœdus, ita, vt oriens triennium à bello quiete & otio perfruatur: in Armeniam arma effusè

μιδὰ παραμείψας τὴν πόλιν, ἐν τοῖς τῆς Ἀρμενίας στρατοπεδεύεται κλίμασι. σωείπετο δὲ καὶ ὁ Περσῶν βασιλεύς, καὶ σὺν πολλῇ πολλῷ τὸν εὐφράτην διαπορθμεύεται. ἐπιμονικὰ δ' ἐξάκρυς γέγονε τῷ Ρωμαϊκῷ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς αὐτεργήσων τὸν πόλεμον, ἕκλυτοι γίνονται τὰς ψυχὰς οἱ Ρωμαῖοι, καὶ οὐκ ἄπο τοῦ δέοντος. ἡ γὰρ βασιλικὴ εὐθηνία, τὴν τῶν προϋπαρξάντων κληρωσαμένη πέρσαις ἐπίτευξιν πολλὴν, τὴν τῆς ἀδρανικῆς ῥοπὴν τοῖς Ρωμαίοις παρέσχετο. διό τοι τὸν ὑπατικὸς λόφος ὁ τῶν Ρωμαϊκῶν στρατηγὸς ὑπιδὰς, τὸ παρακλητικὸν ἐξ ὑπαρχῆς ποιησάμενος, τῶνδε τῶν λόγων ἀπήρξατο.

transferantur. Ergo dux Romanus Amidam vrbem prætergressus, Armeniæ cãpos ingreditur, quem Persarum rex cum frequẽtibus copiis secutus, Euphratem eas transducit. Vbi Romani, regẽ per se bello præfuturum compererunt, animis ceciderunt, nõ sanè aliter quàm decuit. Nam cum præsentia illius ad ea quæ vellent facilè obtinenda Persis multùm prodesset, Romanis facultatem quæ ipsi optarent efficiendi auferebat. Quocirca dux Romanus tumulo conscenso, ad circumfusam in plano suorum multitudinem huiusce modi verbis concionari aggressus est.

CAPVT XIII.

Ducis Romani excellentissima concio, qua suis acriter, & cum mortis contemptu confligendi ardorem conatur immittere. Fiduciam vincendi ex hostium, & sacrorum Persicorũ despicientia auget. Dicit autem incisè, & membratim quò dicat vehementius.

» Ἡ παροῦσα νῦν ἡμέρα Ρωμαῖοι
» μεγάλων ἡμῖν ἀγαθῶν ἄρξει,
» τοῖς ἐμοῖς εἰ πειθήνητε ῥήμασιν. ὁπλίζεσθέ μοι τὰς ψυχὰς πρὸ τοῦ σώματος. αἱ καρδίαι, πρὸ τῶν χειρῶν πολεμείτωσαν. ἕτερος ἑτέρῳ προκινδυνευέτω, καὶ ζώσεσθε· ἄνδρες φιλόσοφοι (φιλοσόφους γὰρ ἡμᾶς ἡ

HOdierna lux, Romani, eximiorum bonorum principium nobis futura est, si dictis meis obtẽperare volueritis. Armatote mihi pectora prius, quã corpora; animi ante, quam manus in hostem pugnent: alter pro altero discrimen ne mutuat. Quod si faxitis, vitam incolumitatemque

στρατιώτας ἐπικαλῶ, μόνοις γὰρ ὑμῖν ὁ θάνατος ἄσκησις) ἀθάνατον τοῖς βαρβάροις τὴν προθυμίαν ἐνδείξασθε. ἀκαταπλήκτοι γίνεσθε πρὸς ψυχάς. δοκεῖτε βάλλειν ἢ βάλλεσθαι, ὡς ἐν ἀλλοτρίῳ τῷ σώματι τὰς τῶν ἀντιπάλων σολὰς προσιέμενοι. ἔστωσαν μάρτυρες τῆς ἡμῶν ἀρετῆς οἱ πολέμιοι πίπτοντες. διηγείσθωσαν καὶ πεθνηκότες τὰ τρόπαια. ἄνδρες κοινωνοί, καὶ πόνων ἡμῖν κοινωνοί, καὶ κρότων, περὶ τὸν πόλεμον, ἀρετῆς καὶ κακίας ἡ ζυμπλοκὴ καθέστηκε βάσανος, καὶ διαιτητὴς ἐστι ψυχῶν. ἢ γὰρ τὸ θολυπρεπὲς τῆς δειλίας ἐξελέγξει, ἢ τῆς εὐσολμίας τὸ ἀῤῥενωπὸν μετὰ σεφάνων, καὶ θριάμβων λαμπρῶν ἀναγορεύσει τὴν ἡμέραν. μὴ πάθητέ τι φίλοσοι μάτην ψυχῆς, τὰ νῶτα τοῖς βαρβάροις παρέχοντες. ὕπνος τίς ἐστιν ὀκνηρὸς; κύων ἔστω καὶ μεμελετημένος ἡμῖν ὁ σημερινὸς θάνατος. ὕπνος τοῦ μὲν ζωῆθεν τούτου μακρότερος· πρὸς δὲ τὴν μέλλουσαν ἡμέραν βραχύτατος. ἀσθενείας μετὰ ζωτικῆς ἄνδρες αἰσχύνεσθε. τοῦτο θάνατός ἐστιν ἀθάνατος, καὶ ταφος κακίας μηδέποτε σεσκαλύπτων τῆς ἀσχημοσύνης τὸν κληρωσάμενον. μὴ ταφήτω σὺν αὐτοῖς ὑμᾶς ὁ περσῶν βασιλεὺς ἀναλκείας σολῆσαι σεσπισμένος, καὶ μεγαλαυχῶν, καὶ τὰς ὀφρῦς ἀναστῶν, ὑψαυχενιζόμενός τε, καὶ μέχρι τῶν λόγων κεκλημένος τὸ φύσημα, οἷον γαῦρον τὸ ἔθνος καὶ ζοβα-

tatem q; retinebitis. Viri philo- «
sophi (tales enim vos libentius, «
quã milites appellabo: soli quip- «
pe vos mortem meditamini) ala- «
critatem barbaris immortalem «
ostendite. Animos imperterri- «
tos gerite. Existimate vos dare «
vulnera, non accipere, velut in «
corporibus alienis plagas hostiũ «
excipientes. Illorum strages vir- «
tutis vestræ testimonium esto. E- «
tiam mortui vestros triumphos «
prædicent. O socij, laborum, in- «
quam, bellicorum, & plausuum «
socij, virtutis & ignauiæ explora- «
tor, animorum q; censor confli- «
ctus est. Aut enim timiditatem «
fœmineam hodiernus dies coar- «
guet: aut viris decorã audaciam, «
cum præmiis ac triumphis illu- «
stribus palam demonstrabit. Ne «
de corpore seruando laborãtes, «
hostibus terga vertite. Somnus «
quidam dulcis hęc vobis assiduò «
meditata mors est. Somnus, hoc «
quidem consueto, & quotidiano «
diuturnior: si ad diem, quam ex- «
spectamus, comparetur, breuis- «
simus. Cum incolumi corpore «
ignomiam erubescite. Hæc enim «
mors immortalis est, & sepul- «
chrum quoddam ignauiæ, nun- «
quam cooperiens eum, qui se «
dedecore contaminauit. Cauete «
strenuitatem vestram rex Persa- «
rum labefactet; qui quas conscri- «
psit copiis imbellissimis sese ia- «
ctat, supercilium tollit, ceruicem «
erigit, ac verbis ten° insolescit: vt «

,, ρὸν, καὶ τῷ κόμπῳ τῆς μεγαληγορίας
,, τὸ κράτος ἐμπροσθόμενον. ἀμνημο-
,, νεῖτε τῶν πρόσθεν ἀτυχημάτων, τῆς
,, ὑπερβολῆς τῶν ξυμμαχικῶν δυνάμεων
,, λαβόντες ἀνάμνησιν. ἀμνημονεῖτε τῆς
,, πρώην ἀποτόξευσης ὧν ὤδινεν ἄνοια
,, στρατηγός, καὶ τῶν ἱππομένων ἀταξία
,, κακῶς ἐμαιώσατο. ἅδην ἀρίστευσι
,, πέφυκε φοβερόν. τοῖς μὲν οἷα μὲν χόρ-
,, τος ἐστὶν ὁπλήρης. αἱ δὲ τῶν βελῶν
,, ἀλγηδόνες, ὄρεξις ὑπερεκπλήσαι μοι
,, ζόνων κινδύνων ἐφάπλεως. ἐκεῖνα αἰνι-
,, σόρηται τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις φρα-
,, ρήσατε. ἀμυήτους αὐτοὺς τῶν μετὰ
,, φρένων ἐνδείξασθαι. πηγὰς θελάμε-
,, ων οἵδε τὰ τραύματα. δηλαγωγοῦ-
,, σιν αἱ διαφυγαὶ, καὶ ἅ ζώζουσιν. οὐκ
,, οἶδε γὰρ κακίας ὑπόθεσις ζωτηρίας
,, ζώζειν ὑπόσχεσιν. ἀποδύσασθε πρὸ
,, τῶν θωράκων τὰ ζώματα, πρὸ τῶν
,, ἀσπίδων τὸ ζῆν. τοῖς ὅλοις μάχεσθε
,, μέλεσι. μηδὲν ἔσω μέλος τῶν κινδύ-
,, νων ἀμέτοχον. τῇ σωνδόσει τὸ ὅλον,
,, τάχισται τῇ παρατάξιν. τῇ ξυμμί-
,, ξει τῶν ἵππων τὰς φάλαγγας χα-
,, ρακώσατε. τῷ ξυμφώνῳ τῆς στάσεως,
,, στερεῶν λίθων δίκην οἰκοδομίας ἐ-
,, αυτὰς πρὸς φράξατε. μὴ ἐξαλλέσθω
,, τῆς παλάμης τὰ σίδηρα βάλλειν τὸ
,, βελῶν μισερέμενοι. οὐκ ἔστι πέρυσις
,, φύσις ἀθάνατος. οὐκ ἔστι τύχη μή-
,, δοις ἀκίνητος. οὐκ εἰσὶ βαρβάροις
,, χεῖρες ἀκάματοι ἅ πολεονεκτοῦσι πάρ-
,, δαι τοῖς μέλεσιν. ἅ διδύμους ἔχουσι τὰς
,, ψυχάς. οὐκ ἀδαμαντίνα τούτοις τὰ

gentis ſuperbia faſtuq; turgentis, inaniq́ue magnificorum verborum crepitu potentiam ſuam venditantis mos eſt. Præteritos caſus obliuiſcimini: impreſsiones auxiliariorum recordamini. Priſtinæ infelicitatis memoriam deponite, quam ducis temeritas parturiuit: tumultuatio militū quaſi quædam obſtetrix eduxit. Nihil viris fortibus perhorreſcēdum accidit, quibus ferrum pro cibo eſt, & à telis inflicti dolores maiorum diſcriminum ſubeundorū deſideriā incendunt. Quapropter curate, vti terga veſtra hoſtes ne aſpiciant: dorſa veſtra iiſdem, vt myſteria profanis occultate. Vulnera ſanguine manantia, mihi credite, triumphorum fontes ſunt. Fuga ſeruituté, non ſalutem parit. Neſcit enim timiditatis argumentum ſalutis præſtare promiſſum. Pro loricis induendis corpora, pro ſcutis vitam exuite. Vniuerſis artubus dimicate: membrorum nullum periculo vacet. Denſatis armis aciem ceu muro communite. Equorum conſtipatione phalangas tanquam vallo cingite. Concordi ſtatione, vt ædificio è duro lapide vos circumſepite. Ne haſta manum fugiat. Ne tela non incidentia proiicitote. Non eſt Perſarum natura indiſſolubilis: non fortuna immutabilis; non manus indefeſſæ. Non illis plura membra quam nobis: non duæ

animæ:

ζώματα. μυθῆται καὶ πέρσαι θανάτε μυρίᾳ. ἐν τούτῳ δίκαιός ἐστιν ὁ πόλεμος. ἐ γὰρ ἀθανάτες ξ θνητῶν ἐπεστράτευσεν. οἱ Ρωμαῖοι τῷ δίκῃ ἐμισθώσαντο ζύμμαχον, τῷ εἰρήνῃ καὶ αὖθις ἐπιζητήσαντες τὸ μηδενὸν ἀντίθετον ἑαυτῷ τὸ δίκαιον ἐπεστράτευσεν. ἀεὶ γάρ τε τὸ εἰρηναῖον βδελύττεται, καὶ οἷα θεὸν ἀποδέξιον γεραίρει τὸ φιλοπόλεμον. οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἐψευσμένη θρησκεία. ἐ νόθες θεοὺς ἡγεμόνας προσκυσόμεθα. ἔκ ἐστιν ἡμῖν θεὸς μαστιζόμενος. ἐ γὰρ ἵππον χειροπονοῦμεν εἰς λάτρευμα. ἐ προσκυνοῦμεν θεὸν πρὸς πέρσαν μεταθέμενον σήμερον φλεγόμενον, ϛ μετ' ὀλίγον μὴ δὲ φαινόμενον. ἐ καπνὸς καὶ ὕλητῷ θεολογίαν ζωίζησιν. ὁ ἢ μαρασμὸς τῷ ψευδωνυμίαν δηλεγξεν. κομᾶ τῆς εὐθυμίαις ὁ βάρβαρος. ἀλλ' ἔκ οἶδεν εὐπραγία μένειν ἐφ' ἑαυτῆς. ἀδίκων βωμῶν ἀποβαίνεται. καὶ τὸ μὴ δίκαιον πολλάκις κρατύνεται· ἀλλὰ καὶ πρὸς φθορὰν μεταλλάττεται. χωρεῖτε γυναῖκες ἀξίως τῆς ὑμετέρας προσηγορίας πρὸς πόλεμον, ἵνα μὴ μετὰ τῶν πραγμάτων ζημιωθῶμεν ϗ τὰ ὀνόματα. μὴ προδῶμεν τὰς ζυμμάχες ἀσπίδας, ἀλλ' ὥσπερ ἐρωμένας τινὰς ὡραίας, τοιούτους ἀγῶνας ὑπὲρ τῶν ἐρωμένων ἀναδέξασθε, καὶ μὴ τὸ κάλλος ἐκβιάσησθε τῆς ἀνδρείας. ἐ γὰρ ἐπὶ τοῖς ἐρωμένοις ἐκ ἀνδρεῖοι γινόμεθα;

„ τας ωξιπυξώμεθα, ὧ οἷα παρείδων
„ ζωγκδήμων πινῶν, τάτων ὑπερμα-
„ χήσωμεν. λακωνίσαπι ζυμπλεκόμε-
„ νοι. ἅπας ἔσω κινέγρ@·, εἰ κὴ μὴ
„ νηὸς ὅπλον ἔδηκεν. ἐδὲν τᾶ Ἀφροδίτας
„ καθέσηκε ἡηλυκώτερον, ἐδὲ τᾶ ἀ-
„ λῶναι πέφυκεν ἀπευκτότερον. ἐκᾶν ἢ
„ πεθνάναι ωρροήκει, ἢ νικηφόρας τὰς
„ ἐλπίδας πκλαίνεθαι. ἐνοπλίσαθε
„ τὰς νεοφύτας ὅπλ στρατείας ἕκάστας
„ ρ@·. ἐδὲν ἐπόλκλον τοῖς ἀθροίσμα-
„ σιν ἐγκατέπαρπαι, ἀκηλίδωτός ἐστιν
„ ἢ ἔκπαξις. ἔτω γὰρ ἡυδόκησε τᾶ βα-
„ σιλέως φιλότιμον. χειρχρήσω τοί-
„ νυν ὁ ἡμηγόρ@· ἐγὼ πρῶτ@· τὸν
„ πόλεμον. τὰς πάντων χεῖρας τῇ ωρο-
„ θυμίᾳ μιθώσομαι, παθεῖν τὸ μὴ πα-
„ θεῖν αἰχυόμεν@·. ωρκόπει δέ
„ μοι τῶν ῥημάτων ἢ ἔφεσις, κὴ ἡ πρᾶ-
„ ξις τ θεωρίας γένεται ωρόδρομ@·.
„ οἶδε γὰρ ζέσις ψυχῆς κὴ τοῖς τῆς φύ-
„ σεως θεσμοῖς ἀντιβάπεθαι. ζήμερον
„ ὑμᾶς ἐγγελογᾶσιν ἄγγελοι, κὴ τὰς
„ τῶν πεθνεώτων ψυχὰς ἀναγράφον-
„ ται· ἐ μιθὸν ἰσοτάσιον αὐτῆς παρε-
„ χόμενοι, ἀλλ' εἰς τὸ ἀπόρροπλάσιον ὑ-
„ περαίροντες τῇ ὁλκῇ τ δωρήματ@·.
„ μηδεὶς φιλήδον@· τρυφῆς ὀργίων
„ μετεχέτω πολέμ. μηδεὶς μέγα φρο-
„ νῶν ὅπλ κήμασι, κοινωνείτω τ ἐγχά-
„ ρήματ@·. ἐραστὰς κινδύνων ζητεῖ τὸ
„ μετάχμιον. ἄγε δὴ, πέρας τοῖς λό-
„ γοις ὅπλήσωμεν ἔργοις· κὴ ωρὸς πα-
„ ράπαξιν τὴν θεωρίαν μετχετάσω-
„ μεν.

quisque vestrûm Cynægirus fiat: fiat: quamuis, vt ille, nauim non inuadat. Fuga nihil est effœminatius, neq; seruitute quidquam auersandum magis. Ergo restat, vt aut morti occumbere, aut spe victoria solari oporteat. Nouas hasce Cæsaris Tiberij expeditiones, vt in speculo contẽplamini: nihil in iis non selectum reperitur: sine labe est exercitus. Sic etenim complacitũ est nouo Imperatori, qui id sibi decori futurũ existimauit. Itaq; ego orator vester, princeps prælium ciens, alacritate mea omnium manº quasi mercede pacta ad pugnandũ obligabo: & hoc ipsum pudori mihi ducam, si patiar me non pati. Plura dicendi desiderio ꝓuehor: sed me plura cogitantem dicere; actio ipsa anteuertens vetat. Feruor quippe animi etiam ipsis naturæ legibus imperare cõsueuit. Hodie nos angeli in suam militiam conscribũt, oppetentium q; animas in tabulas referunt: non quidem ita præmium par ipsis rependentes; sed magnitudine doni ad innumeros labores perferendos easdem exsuscitantes. Nemo cui voluptas fœda cordi est, hastam quatiat. Nemo deliciarum appetens, belli sacris interfit. Nemo opibus superbus simul cum cæteris Martem capessat. Periculorum contemptores pugna quærit. Verùm age, finem orationi factis imponamus, & Theoriam ad congressum, dimicationemq; transferamus.

CAPVT

CAPVT XIV.

Romanus miles pugnam sitit. Persæ in hostes cum fastu gradiuntur. Ambarum acierum diuersa dispositio. Vincuntur Persæ, & fugiunt. Chosroæ turpis reuersio. Eiusdem lex de Romanis in posterum bello non lacessendis.

Τῶν τοιούτων πίνιν κατηχηθέντων τοῖς ἀμφὶ μέσοι λόγων, ὀργῶσιν αἱ φάλαγγες πρὸς παράταξιν, καὶ πάντα παθεῖν ἀσμενίζουσι, καὶ προκινδυνεύειν τῆς ἀρετῆς παροτρυνόμενα, ξυνδιετίθεντο γὰρ τὰς ψυχὰς τοῖς τοῦ στρατηγοῦ παραινέσεσι, τοῦ δὲ μηδενὸς ἀκηκοότος τῆς τῶν Ρωμαίων ἀλκῆς πλὴ προαιρέσιν, εὐθετίζετο πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ κοσμεῖται μὲν ἵππος καπφαλάροις τε, καὶ τοῖς θώραξι. ζιδηροφορεῖται δὲ καὶ τὸ μάχιμον. ἐπιβαίνες τε τῶν ἵππων ξυμπεφραγμένῃ τάξει τινὶ, ἐπήεσαν ἠρέμα Ρωμαίοις μετὰ ζοβαροῦ τοῦ βαδίσματος. πίνιν καὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ φραξαμένου, ἤρθη τὰ σημεῖα. ἀπὸρ προειλαλοῦσιν αἰσάλπιγγες, ἐς ὕψος ἠκόνις ἐχόρευεν, ὁ δὲ θρύλλος διεχεῖτο πελαγίζων τὸν χῶρον, καὶ τῷ ψόφῳ κυμαίνων τοῦ χρεμετίσματος, τῆτε δονήσει τῶν ὅπλων προϊρρεόμενος, ἅπασιν εἰκότως φωνὴ μεπέβαλλε πρὸς τὸ ἄναρθρον. τὸ μὲν οὖ βάρβαρον ἐπὶ μήκους διατείνει πλὴ τάξιν, φαντασίαν ἀπείρου πλήθους ἐμποιῆν οἰόμενον, τοῖς ἀντιπαλαμωμένοις

ORatione hac in aures militum illapsa, omnium animi ad certamen exardescunt, sesequè ad quæuis exhaurienda cupidos, atque ad ostentandam in discrimine virtutem concitatos demonstrant: eò scilicet, quò ducis cohortatio vocabat, cogitationes & consilia sua accommodantes. Persæ Romanorum fortiter concurrendi ardorem intelligentes, certamini se aptant. Et equites quidem galeis, ac thoracibus, pedites ferro instruuntur. Equestris acies vndique communita, sensim in Romanos insolentius graditur. Romani contra obarmati, signa sustollunt. Clangunt tubæ; stat puluere cœlum, ingeminat tota regione diffusus clamor immensus, strepituque hinnientium equorum, & armorum concussorum sonitu, tanquam fluctibus intermistus atque confusus, meritò auribus articulatè percipi nil finit. Barbari suos in longum disponunt, rati, hoc modo aduersariis multitudinem infinitam visum iri. Ro-

ποιεῖσθαι δυνάμενον τὸ δὲ Ρωμαϊκὸν βαθεῖαν τὴν ξυνταξιν ποιησάμενον, πυκνότητι βελῶν, ὡς μόνον ἐκ δοκεῖν ἑστερμνίαν, καὶ αὐτύποτον ξιδήρῳ παπαλαθεῖσαν, καὶ ἀντιχαλκευμένῳ ἑστάναι παράταξιν, δίκην ἀνδριάντων ἀκινήτως ἐχόντων, καὶ μόνον τοῖς σχήμασι δοκεῖν τῶν πολέμων ὀρέγεσθαι, κατέπληξέ τε τῇ ἰδέᾳ τὸ βάρβαρον, ὡς ὑποσύνεσθαι δὲ τὴν ὄψιν ἐντεῦθεν τὰς τῶν μήλων ψυχὰς, πρὸς τὰ μαλθακώτερα τῆς ἀνανδρίας κινήματα. οἱ μὲν οὖν βαβυλώνιοι κατὰ τῶν Ρωμαϊκῶν ἀθροισμάτων ἐπεπροξάζοντο, ὡς τὰς ἡλιακὰς ἀποκρύπτειν ἀκτῖνας τῇ ἐκπομπῇ τῶν βελῶν, καὶ τῇ ῥαγδαίᾳ τῶν δονάκων ἐκχύσει, τὸ δ' ὑπέρογκον ἐν τῷ ὑπὲρ κεφαλῆς ἀεὶ κατευθύνεσθαι δοκεῖν, τῇ πήσει τῶν ἀκοντίων χειδαζόμενον. Ρωμαῖοι δὲ πρὸς τὴν κατὰ ξυνάθροισιν ξυμπλοκὴν ἐνεχείρησαν, δίεσάν τε, καὶ ξίφεσι τὸ βάρβαρον ἀμυνόμενοι, τῆς ἀποφορᾶς τῶν βελῶν τὴν ἀποβολὴν διατέμνοντες. ἐντεῦθέν τε ἐκλύπους τῶν ξυνθισμάτων τὰς αὐτοκαθεστώτας διατιθέμενοι πρὸς πρόσουσιν εἰς τὸν πόλεμον. τὸ γαρροῦν ἀξιολογώτατος Ρωμαίοις τε καὶ πάρθοις γινομένης τῆς μάχης, τῆς τε πρωτικῆς παραλυθείσης ἐκβάξεως, διὰ τὸ μὴ πρὸς βάθος ξυνεστάναι τὸ σίφος, ἐρρωγύσης τε δυνάμεως διηπορημένης τῆς

mani aciem latam, ipsaque densitate firmam struunt, vt tantum non solida, ad vim omnem constanter repellendam ferreis fixa clauis, & ænea planè acies ex aduerso stare crederetur: instar statuarum immobilium, soloque habitu, & figura Martem spirantium. Stupere spectaculo barbari, sic, vt hinc motus parum viriles eorum corda sentiscerent. Crebras igitur sagittas in Romanos iaciunt: adeo, vt cœlum vmbra obtexeretur, & arundinum effusarum volatu rapidissimo, crisque de galeis subitò excussæ, per aërem ferri cernerentur. Romani cominus pugnare instituentes, hastisque & gladiis rem gerentes, violentos telorum iactus ab se prohibent: itaque hostium vafricie dissipata, priores in pugna partes obtinent. Prælio igitur inprimis memorabili inter hasce duas gentes edito, Persicoque agmine, quia quadratum ac densum non erat, disiecto, & extremis non instructis, nec habentibus quo reniterentur, atque obsisterent, cum & hostis à fronte vehementius vrgeret, videntes iam actum esse, ad fugam efferuntur: ac spe melioris euentus delusa, præsenti exemplo de maleficiis, & iniuriis ante illatis non sibi placere discunt. Persæ

victi

βαβυλωνίας παρασκευῆς, τοῦ ἀνηρεθέντος μὴ ὄντος. εἶτα ἐπιβεβηκυίας τῆς ἀνηθέτου δυνάμεως, πρὸς ὄλεθρον εἶδε τὸ βάρβαρον, ἀποκλίνει τε πρὸς φυγήν. καὶ μειοῦνται μὲν πέρσαι τὰ τῶν ἐναντίων ἐλπίδων, παραδίδονται δὲ τῷ παραλείγματι, μὴ μέγα φρονεῖν ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασι. οἱ μὲν οὖν βαβυλώνιοι ἢ πρόσθεν εἶχον ἀπεδίδρασκον ἠπηθέντες. Ρωμαῖοι δ' ἐχόμενοι τῆς ἐπηφέσεως, τῶν κακῶν τοῖς πέριξ πρεῖραν ἐδίδοσαν. ἐμιλᾶ ἀλλὰ πρὸς ἐπὶ τούτοις καὶ τὸν περσικὸν λήζονται χάραγμα, ὅτε σκίωσι πήγια τοῦ βασιλέως προενόμευσαν, καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν λαφυραγωγοῦνται λαμπρῶς. τῶν τε ἐλεφάντων κρατήσαντες ἅμα τοῖς σκύλοις τοῖς περσικοῖς, παραπέμπουσι πρὸς τὸν καίσαρα. ἐπεὶ δ' ἠπήθη ὁ τῶν περσῶν βασιλεὺς, καὶ τὴν ἀνάζευξιν οἵκαδε ἐπενοεῖτο, ἐπὶ τὴν μελιτηνὴν γενόμενος ἐνεπίμπρα τὴν ὥραν τοῦ ἄστεος ἄφραστον ὅσην εὗρεν, ἠρεμίας τε πάσης κατέκρυπτον. εὐφράτην τε διαβὰς, διὰ τῆς ἀρζανηνῆς τὴν ἀναχώρησιν ἐποιήσατο νόμῳ τὴν αἰχμάλωτον σηλιτεύσας τοῦ ἀτυχήματος. δεσμοθετεῖ γὰρ μὴ τὰς ἐπὶ πόλεμον ἐξόδους ποιήσειν ἐς τὸ λοιπὸν βασιλέα περσῶν ἐμπροσθεν.

victi superatique quantum pedibus valent, in fugam se conferunt; quos per vestigia inhærentes Romani, malo mactant. Quin etiam castra eorum exinaniunt, & tentorium regis diripientes, omniaque impedimenta libere, ac palam auferentes, elephantum ibidem repertum cum ornamentis Persicis ad Cæsarem mittunt. Victus Persarum rex, & cum turpitudine abscedens, Melitenen vrbem pulcherrimam, custodibus vacantem, & quiete securissimam in itinere incendit, traiectoque Euphrate, per Arzanenam regionem reuersus, lege lata, velut in columna inscriptam, cladis suæ ignominiam omnibus prodit. Tulit autem, vt ne quis de cætero Persarum rex Romanis arma inferre vellet.

CAPVT XV.

Romani Persidem infestam habent. In mari Hyrcano piraticam faciunt. Domum redeunt. Persæ in regem suum contumelioſi. Militaris annonæ apud eos ratio. De pace vtrinque Legationes. Romanis in Armenia subactis, pacem Persæ repudiant. Mauricius in Armeniam mittitur: in Persidem irrumpit: febrim habet. Multa castella diruuntur. Captiuorum Persarum ingens numerus.

Ὅυτω μὲν ἂν τῷ νόμῳ θριαμβεύσας ὁ τῶν περσῶν βασιλεὺς τὸ ἀπαύστον, διηπορεῖτο ὅπῃ χρὴ πράξειε. τὸ δὲ Ρωμαϊκὸν τῆς περσικῆς ξυμπεπλήθετο ξυμφορᾶς, καὶ ὡς τὰ ἐνδόμυχα τῆς βαβυλωνίας ἐχώρησε, κεραΐζει τε, καὶ ἐπιτέμνει πάντα τὰ ἐν ποσὶ, καὶ τὰ ἐντυγχάνοντα τῆς διαφθορᾶς ἐγίνετο παραλώμα. τῆς τοίνυν ὑρκανικῆς θαλάττης ἐπιβάντες γιόμενοι, πολλούς τε δράσαντες καὶ χειρωσάμενοι τοῖς πάρθοις ἀπαύστα, εἰς τὸ ἑαυτῶν οὐκ ἀνέζευξαν. χειμῶν γὰρ ὤρα τοῖς πράγμασι ξυνεκύρησε. καὶ τὰ τῶν ἀτυχημάτων τῇ περσίδι κατελιπαίνετο. ἦρ δ' ἐνδημήσαντ, ἐπανῆκαν Ρωμαῖοι, ἐπιφερόμενοι καὶ τὸ αὐθραδιαθίαν ξυνέκδημον. οἱ μὲν ἂν μῆδοι τὰ συμβεβηκότα φέρειν οὐκ ἔχοντες, εἰς τὸν βασιλέα τὸν ζῶν αὐτῶν γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐβλασφήμων ἀχάλλοντες. παρελύπει γὰρ αὐτὰς ἐς τὰ μάλιστα ἡ τῶν πολέμων τριβὴ, καὶ τὰ εἰς ὕστερον ἐλπιζόμενα δυσχερῆ. ὁ γὰρ

HAc lege infeliciter triumphans Persarum rex, quid consilij caperet nesciebat, cum Romani Persicas calamitates adaugẽtes, ad interiora penetrant, & proxima quæque deuastant ac disperdunt, occurrentiaque disperditionis additamentum faciunt. Conscenso porrò Hyrcano mari, vbi damna Persis quam plurima dederunt, hyeme oppressi, in sua non redierunt. Persidis ergo clades cumulabantur. Vere ipso Romani comite fortitudine in ditionẽ suam se recipiunt. Persæ euentorum impatientes, aperto capite regi suo indignabundi conuitiantur. Mirificè siquidem eos cruciabat tantum tempus in armis consumptum, & quas adhuc metuebant miseriæ cruciabant. Nec enim Persæ Romanorum instituto è Prytaneo annonam capiunt, quoties militatum eunt: neq; ex agris & vicis conscribuntur: verùm quadam frugalitatis lege apud eos rex illam distribuere solitus est,

ἔχουσι πέρσαι οὐκ πευτανεῖα σιτήσεις, καθάπερ Ρωμαῖοι, ἰόντες εἰς πόλεμον· ἀλλ' οὐδὲ κατ' κώμας τινὰς καὶ ἀγρὺς συναγείρονται· ἀλλ' ἔστι νόμος αὐτοκράτορος αὐτοῖς,

qua

τὰ παρὰ τῦ βασιλέως κατὰ τὸ εἰωθὸς λαμανόμενα, καὶ εἰς ὅσα ἀποζῶσι οἱ νομάδες τὰ παρεχόμενα. καὶ λαφυρέφεσθαι ἐντεῦθεν καταναγκάζονται ἅμα τοῖς κτήνεσι, μέχρις ἂν ὅτε εἰς τὴν ἀλλοτρίαν ἐμβάλωσι. καὶ ἦν ὁ τῦ περσικῦ βασιλέως πρὸς στάσις τῦ ὁπλιτικῦ σφοδρὸς, διενοήθη ἐς λόγους περὶ τῆς εἰρήνης κοινωλογήσασθαι Τιβερίῳ τῷ καίσαρι. ὁ δὲ καῖσαρ πάντα πυθόμενος ἐς Ἀλλαγὰς πρεσβείαν διέγνω. ἐκπέμπει γὰρ δὴ περὶ συμβάσεως λόγους δυνατοὺς καθηδύνασθαι κεχειροτονημένους πρεσβευτὰς ἰωάννην, καὶ ἕτερον. ἐν τῇ κορυφαίᾳ τῆς συγκλήτου βουλῆς πλέοντας ἀξίᾳ, πατρικίοι δ' ἄρα ὄντες ἐτύγχανον. θεόδωρόν τε τῇ μαγιστερίᾳ ἀρχῇ παρὰ Ρωμαίοις τιμώμενόν τε, καὶ γεραιρόμενον. ναὶ μὴν καὶ χοσρόης ζαρναχοργάνιος, ἄνδρα τῇ περσικῇ πολιτείᾳ λαμπρὸν τὴν ἀξίαν ἀποβλέποντα, πρὸς ἑτέροις ἀξιολογωτάτοις ἀνδράσι, τῷ πολέμῳ δι' αὐτῶν παραδοὺς τὴν ἀνάπαυλαν. συγκύσης τοίνυν πρὸς τὴν ἑρμηνίαν κατ' ἐκεῖνο καιρὸν καρπερᾶς μάχης Ρωμαίοις τε καὶ πάρθοις, ζαμχοσρῶ ἐφεστηκότος τῆς βαβυλωνίας δυνάμεως, ἰσχυριανῦ τε τῆς Ρωμαϊκῆς ἐξηγεμόνος πολιτῦος, γίνεται κατόπιν τὸ Ρωμαϊκὸν τῆς πρότερας εὐκλείας. λαμπρὸν τοῦτο ἀπειρήκασι μηδοὶ τῶν εἰρηναίων ἀγωνοθῶν, καὶ πάλιν αὐτοῖς ἀναζωπυρῆσαι τὸ φιλοπόλεμον, μετρίως παθεῖν ὑπὸ τῆς ἐναγχος ὑποχωρήσαντος ὑπατύγμασιν. οἱ μὲν δὴ πέσσοντες, μέχρι λόγων τὰς δὲ σκοπὰς λαμνύσαντες, χωροῦσι πρὸς τὰ οἴκοι, ὀρφανὰς τὰς πρεσβείας τῆς εἰρήνης καταλείψαντες. Τιβέριος δ' ὁ καῖσαρ τῶν

qua ad vitam quomodocunque sustentandam vtuntur. Hinc ipsi, & iumenta viuere coguntur, donec aliena forte populabundi inuaserint. Quapropter seditionem à militibus timēs Persarum rex, cum Tiberio de pace agere decreuit. Quo audito, Tiberius ipse quoque ad rerum compositionem descendens, legat paci faciendæ idoneos, viros patricios, & senatus principes Ioannem & Petrum: præterea Theodorum, qui ob dignitatem magistri, quam gerebat, apud Romanos in honore ac veneratione erat. Chosroes item præter alios amplissimos viros Sarnachorganen inter Persas clarissimum, qui bello pausam darēt. Per id tempus atroci prælio inter Persas Romanosque, illic Tamchosro, hîc Iustiniano duce in Armenia perpetrato, Romanorumque gloria priore obscurata, Persæ recenti fortuna ebrij, resuscitata bellandi auiditate fœdus recusant. Quare Legati verborum tenus voti compotes, vnde venerant redierunt, legationemque à pace desertam & orbam reliquerunt. Tiberius

ἕτω σωτυχηκότων αὐτῷ, μαυρίκιον. στρατηγὸν στρατοπέδου, τό τε δηλ τῶν ζωματοφυλάκων & βασιλέως ἡγέμενον, ἐν τοῖς κλίμασι τῆς ἀρμενίας ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ & βαρβαρικὸς σαρναχορχάνης στρατάρχης ἔτι & χρόνε τῶν σπονδῶν ἐνδαψιλευόμενε, τῶν πρὸς τὴν ἕω προελθόντων Ρωμαίοις τε καὶ μήδοις, παραπονδήσας, κατὰ κωνσταντίνης, καὶ τῆς θεοδοσίε πόλεως τὸ στράτευμα ἀπέστελλεν. ὁ μὲν ἂν στρατηγὸς τῶν χαλδαίων τὴν δύναμιν ἀναλαβόμενος, τὰ πρὸς τὴν κωνσταντίναν, καὶ τὴν θεοδοσίε πόλιν ἐλαύνων. Ταμχοσρὼ τῶν ἐν ἀρμενίᾳ περσικῶν στρατευμάτων τὴν ἡγεμονίαν ἠφίετο, ὅπε πρὸς νυῦ τὰς σπουδὰς δυνάμεις Ρωμαίων πολλῷ πλείους τῶν οἰκείων ἔσας διέγνωκε, καὶ τὴν ἀρμενίαν ἀπολιπὼν τό τε κιθαρίζων τὸ Ρωμαίων φρούριον παραμείψας, ἐπιπίπτει χωρίοις τε, καὶ κώμαις, πλησίον ἀμιδῆς γινόμενος. εἶτα δὲ τῆς ἀρζανηνῆς εἰσβαλὼν, ἐχώρει εἰς τὰ οἴκοι. ὁ δὲ μαυρίκιος ὁ & Ρωμαϊκὸς στρατηγὸς, σὺν βαρβάροις καταλιπόντας τὴν ἀρμενίαν θεώμενος, τά τε εἰς τὴν ἑῶαν θεῖναι διαχειρήσαντας, ἅρας πανστρατιᾷ, τῇ περσῶν ἐνεδήμησε χώρᾳ, θέρμης τε τῷ ζώματι ἐπιγινομένης αὐτῷ καρτερᾶς, εἶχε τῶν πόνων νοσηλευόμενος. ἐμβαλόντες δὲ τῇ ἀρζανηνῇ οἱ Ρωμαῖοι, καὶ σὺν ὄντος & ἀπαμυνόντος, τὸ ἀφύλακον (ἕτω καλούμενον φρούριον) ἐρυμνόταπον ὂν παρεσήσαντο. φρούριά τε ἕτερα κατεσκάψαντο ἄπλα. φόνον τε πολὺν τῇ περσῶν πολιτείᾳ ἐνεπρήσαντο. ζωγρήσαντές τε & περσικὸν ἐνενήκοντα πρὸς τοῖς δέκα χιλιάσι, τούτων τὴν

Cæsar in hisce euentibus Mauricium, tum prætorianorum Præfectum, Prætorem ab se creatum in Armeniam transmittit. Sarnachorganes autem barbarorum ductor, fœdus super oriente inter Persas, & Romanos in triennium percussum perfidiosè rumpit, festinatoque ad Constantinam, & Theodosiopolim copias mittit, quæ effusa in circuitu populatione omnia miscent. Tamchosro vbi se Romanis multitudine longè inferiorem cognouit, præfectura Persici in Armenia exercitus dimissa, ipsaque Armenia relicta, Citharizum Romanorum arcem prætergressus, locis & vicis iuxta Amidam direptionem infert. Deinde per Arzanenam prædabundus domum discedit. Mauricius dux barbaros Armenia egressos, & orientem peruastare aggressos cognoscens, totis copiis in Persidem ruit, & ex calore immodico morbum ac dolorem nactus est. Irruptione igitur in Arzanenam facta, Romani, quia deerat, qui vim arceret, ac propulsaret, Aphumos castellum naturâ & operibus firmissimum occupant, aliaque insu-

per

τρίτῳ ἀπόμοιραν μαυρικίῳ τῷ Ρωμαίων στρατηγῷ οἱ δ' ὁπλιτικὰ σλωρησάμενοι, οὐκ ἀνήκεστα δὲ πλήματα ἐπεπόνηντο. ὁ μὲν οὖν στρατηγὸς τ' ζωχηθέντων τὴν ἐνδημίαν παρεδήλωσε τῷ καίσαρι. ὁ δὲ καῖσαρ ἀνὰ τὴν κύπρον τὴν λείαν διέχεεν.

per caſtella euertunt, multaque ſtrage in Perſas debacchantur, & captis decem millibus ac nonaginta, tertiam partem Mauricio, honeſta belli præmia offerunt. De captiuis Imperatorem Mauricius certiorem facit, à quo per Cyprum diſtribuuntur.

CAPVT XVI.

Romani multa loca ad vaſtitatem redigunt. Iuſtini deceſſus, & monarchia in Tiberium translata. Eius encomium. Choſroæ filius Hormiſdas ſuccedit: cuius immanitas deſcribitur: cauſſa ſubiicitur, ariolorum falſa prædictio. Nequitia dæmonum. Alia Hormiſdæ ſcelera.

Οὕτω πιγαρὸν τῆς ἀρζανηνῆς ὑπὸ Ρωμαϊκὰ δόρατος παθόντος κακῶς, μεταβαίνει ὁ στρατηγὸς, καὶ τῆς ἀραβίας χωρίοις ἐνέβαλεν, ἃ πρῶτα τῆς νίσιβι ἱδρυμένοις, ἐπεμώλα. εἶτα μέχρι δ' τίγριδος καταστρεψάμενος πολλαχοῦ, ἐς τὸν ἀνιπέρας τὸν κῆρσ, καὶ τὸν Ρωμανὸν ἐξεπέμπετο, τὴν πολεμίαν λῃσόντας ἅπασαν· αὐτὸς δὲ τὸ σιγγαρὸν φρούριον καταστρεψάμενος, ἐπεὶ χειμῶν ὥρα παρέκυπτε τὰς δυνάμεις ἀναλαβόμενος τῆς Ρωμαϊκῆς ἐνεδήμησε. καὶ τὸν δὴ τὸν χρόνον ἀπέσκηψε τοῦ τῆς νόσου ἐκεῖνος ὁ δ' Ρωμαϊκὰ στρατηγός, μεγάλαις τῶν βεβοωμένων αὐτῷ ἐπιτυχηκὼς ἀνταδόσεσιν. ὑπόφοιτος γὰρ τῶν ἐντεῦθεν ὅσον ἔπω γιγνόμενος, κύριον τῆς μοναρχίας σωίσησι βέβαιον τὸν αὐτοκράτορα, ἄνδρα πρᾶον ὁμοῦ, καὶ φιλάνθρωπον, κρείττονά τε λήμματος καὶ

SIc itaque Arzanena Romanorum armis malè mulctata, dux inde excedens, Arabiæ loca, non procul à Niſibi, ſummo velut compendio incurſat. Deinde vſque ad Tigrim vaſtitate illata, Curſium, & Romanum trans flumen mittit, qui hoſtium regionem deprædentur; ipſe Singaro caſtello ſubacto, quoniam hyems appetebat, cum copiis in hyberna concedit. Hoc tempore Iuſtinus Romanorum Imperator tabe confectus, moriens, magnam rerum in vita geſtarum mercedem eſt adeptus. Iam iam igitur hinc demigraturus, Tiberium Auguſtum, & monarcham declarauit, virum mitem & humanum, à muneribus accipien-

dis

χρημάτων ἀφρόντιδα, τῆτ μόνον εὐδαιμονίαν ἡγεμένον, τὸ πληλέναι τε καὶ ἐς μέγα πλέτε κομᾶν τὸ ἡπήκοον, πλῶ κοινῶ τῶν ἀνθρώπων μακαριότητα, πάγκαλον καὶ ἀσυλότατον θησαυρὸν λογιζόμενον. ὃς τὸν ὄγκον τῆς τυραννίδ μισήσας, εἵλετ συμβασιλεύειν αὖπῶ τὸ ὑπήκοον, ἢ σφᾶς ἰθιωμένης τυραννικώτερον ἄνδρα πολίζεσθ, πατὴρ ἐθέλων, ἢ δεσπότης ὑπὸ τῶν ὑπηόων ἀναγορεύεσθ. ἐπεὶ, δ' ἀκαπηλεύτως αὐτῷ τὸ τῆς ἐξεσίας οἰακίζετ σκάφος, ἀκότως κ' ὁ πόλεμ μᾶλλον τῶν πραγμάτων πλῶ πρὸς τὸ κρεῖττον μεβολῶ ἐκληρώσατ. Ἡρ δ' ἀρχομένε νόσῳ σαγλωσθεὶς χοσρόης ὁ τῶν περσῶν βασιλεύς, τὸν τῆδε καταστρέψατ βίον, διάδοχον πρεσβυτάτ μεν ὁρμίσδαν τὸν υἱὸν, ἄνδρα τῇ χαλεπότητι πλῶ πατρῴαν ὑπερβεβηκοντικότα τῶν τρόπων ἀνοσιότητα. λῶ γὰρ βίαιός τε, καὶ ζ πλείον ἐρασὴς ἀκρήτατ, ἐν ἑδεμιᾷ τὸ δίκαιον μοίρᾳ τιθέμεν, ἁπάντῃ τε ἡδόμεν, καὶ τῷ ψεύδει πειρώμεν, τῶν πολέμων, ἀ τῆς εἰρώνης ἐγκλίχετ. δυσμενέστατός τε πρὸς τὸ ὑπήκοον γεγονὼς, ὃς μὲν τῶν δωματωτάτων πολοκάκῃ, καὶ δεσμοῖς ἐς τὸ ἀεὶ καθυπέβαλλεν· ὃς δὲ ξίφει δέπεμπεν· ἐνίους παρέπεμπε πῆς λαγόσι ζ τίγριδ, κ' ζάφ λῶ ὁ πολεμὸς ἀναμφίας. ἀ γὰρ ἀδημοσίευτ ἐτύγχανεν ὢν τῶν παρὰ ζ βασιλέως παραπεμπομένων ἐς θάνατον χρηματιθλῶν γὰρ τὴν ὁρμίσδαν διὲ

dis alienum, & vacuitatem à pecuniaria sollicitudine solam fœlicitatem interpretantem, florereque, & crescere opibus subditos, communem hominum beatitudinem, honestissimumque, & indeprædabilem thesaurum reputantem. Qui regni fastum exosus, maluit secum regnare subiectos, quam quibus ipse præesset, per tyrannicam importunitatem seruitute mutari; & pater magis à suis ciuibus, quam dominus audire. Et quoniam nauigium reipub. animo sincero gubernabat, non iniuria belli melior euasit conditio. Veris autem principio Chosroes Persarum rex morbo irretitus, vitæ modum imposuit, Hormisda filio successore appellato, qui morum sæuitia paternam impietatem superauit: homo violentus ac furens, & inexplebilis auaritiæ. Qui nullam iusti rationem ducens, gaudebat fallaciis, & scatebat mendaciis: nec ex pace, sed bello voluptatem capiebat. Ac maleuolentissimus in subditos, potentissimorum quosdam æternis vinculis ac cippo mandabat: quosdam gladio trucidabat; nonnullos in Tigrim demergebat; eratque sepulchrum fluuius quod non indueretur, atque cooperiret: neque enim ab rege iniectos nō publicabat. Fertur

τῶν μάγων φασὶν ὑπὸ τῶν ὑπηκόων καθαιρεθέντα, ἀποβολὴν ἔ κράτους ποιήσασθαι. ἐπιπλήξως τι καθεδεῖσθαι τῆς ἐξουσίας ὁμοῦ καὶ τῆς βασιλείας οὗ οἰακάς. ἀθλίους λαμοι τῆς ἀσεβείας οἱ τύραννοι πειθήνιοι. ἀ γὰρ οὐκ ἤμελλε συμβαίνειν ἴσως τοῖς πράγμασι, πολλάκις περὶ πλογῶσι δαιμόνια, ἵνα δέξ τῆς τύραννων προαγορεύσεως, οἷόν τι πάντως συμπέρασμα τῶν χρησμολογουσῶν ἀνοσίων δαιμόνων τὰ βελήματα, τῷ τῆς πονηρίας πανουργικωτάτῳ σοφίσματι. ἐντεῦθεν γὰρ ὑποπτεύσας καὶ πρὸς τὸ πλῆθος αὐτὸ ὁρμίσδας τὴν μάχαιραν, καὶ διαφθείρας δέκα ἔ μέλλοντας ἐκ ἔ πλήθους χιλιάδας πολλὰς, ἀπεθησαύριζεν ἑαυτῷ παρὰ τῶν ὑπηκόων δυσμένειαν ἀθάνατον. ἀπεδεκάτευε δὲ καὶ τὰς στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας, καὶ πρὸς κινδύνους μεγάλους χωρεῖν τὸ ὁπλιτικὸν κατηνάγκαζεν. ὅπως τῇ διαφθορᾷ τῆς βασιλωνίας δυνάμεως, ἀσφαλὲς αὐτῷ ὁ βασίλειος θρόνος οἷόν τὴν ἵδρυσιν.

tur autem Hormisdæ responsum ab ariolis, ipsum seditione subiectorum aduersus se excitata oppressum, imperium amissurum, & cum probro potestatem, atque gubernacula regni positurum. Miseri & impij mortales, qui his auscultant. Quæ namque re ipsa forsitan non euenient, sæpe vt monstra dæmones prædicunt: quò propter huiusce modi vaticiniorum formidinem, improbissimorum spirituum vaferrima calliditate meditata consilia effectum sortiantur. Hinc adeò factum, vt in vulgus ferro sæuiret Hormisdas, & futurorum metu perculsus, multisque millibus de populo iugulatis, inexpiabile omnium in se odium accenderet. Præterea cõmeatum restringens, militem ingentia adire pericula compellebat: vt militia Persica attrita & imminuta, thronus sibi regius nulla seditione cõcussam stabilitatem retineret.

CAPVT XVII.

Hormisdæ superbia. Pacem auersans, tributa postulat. Mauricius Persidem deformat. In Cappadociam abit; in Persidem per solitudinem Arabiæ properat: eum Nomades barbari prosequũtur, quorum infidelitas reprehẽditur. Inanis Mauricij conatus. Ad Callinicum oppidum Romanorum victoria.

Περιβαλόμενος γὲν ὁ ὁρμίσδας τὸ τυράννων διάδημα, θεὶς

SVscepto igitur diademate regio Hormisdas superbia & cõtumacia

a

αυτίζεται τι, καὶ ἀυτιδίζεται; καὶ παρεικείρει τὸ εἰωθὸς, τὰ τῆς ἀναῤῥήσεως σήμαντρα ἀποτήλειν, ὥσπερ οὐκ ἀξιῶν πιθεμένῳ τῷ αὐτοκράτορι. ὁ μὲν γὰρ αὐτοκράτωρ ἀποκηρυκεύεται πρὸς ὁρμίσδαν τὸν πόλεμον, τὴν εἰρήνην ἐν ἴσῃ μοίρᾳ ἑκατέροις ἡνέας ἑξαιτούμενος· ὁ δ' ἐπὶ τῇ πρεσβείᾳ καταγαυρούμενος, ἠξίου φορολογεῖας ἐς τὸ φανερὸν τοῦ Ρωμαίους ἁρμενίους τε καὶ ἴβηρας ἐν ξενικοῖς πλεῖν, Ρωμαίων τῶν παρεχομένων αὐτῷ τὸ πλάρας, μὴ ἐπιζητεῖας λοιπὸν ἐκ τοῦ κράτους· καὶ τι χοσρόης ἐπὶ πατρὸς ἐπὶ τοῖς ἴσοις βεβληθεντος τοῖς Ἀβγαρικαῖς ἀντιδόναι τῷ κράτει, τὸ τε πλάρας οὐκ ἀπαξιώσαντος· ἀποκαταξῆσαι τῇ τῶν Ρωμαίων ἀρχῇ ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς ἀλαζονείας ὁρμίσδα καταφανῆ Διερίῳ τῷ αὐτοκράτορι γέγονε, ἥρως ἐπιγιγνόμενος, πάλιν μαυρίκιος τὰς δυνάμεις ἀθροίσας ἐνδημεῖ τῇ περσίδι, ἐς τὸ ἀντιπέρας ἐπ' ἠῶ ἰδος, Ρωμαϊκόν τε καὶ θεοδώριχον, καὶ μαρτῖνον πεπομφὼς, τὰ ἐνδόμυχα τῆς μηδικῆς καταισκάψοντας. οἱ μὲν γὰρ εἰσβαλόντες ἅμα τῇ τοῦ ῥατοπέδα πληθύϊ, καὶ τῶν περσῶν λῃσάμενοι τὸ γόνιμόν τε, καὶ εὐθαλέστατον, καὶ πᾶσαν τὴν ἐπ' ἠῶ χώραν, τοῖς περσικοῖς ἐνδαπτίψαντες φόνοις, τὰ τῶν μήδων ἔκειρόν τε, καὶ διωλόθρευον λίαν ἐγκρατῶς. ὁ δὲ Ρωμαίων ἡγέμων χειμῶνος ἐπιλαβόντος, εἰς τὴν καπαδοκῶν καισάρειαν γίνεται. ἥρως δὲ πειθόντος, αὖθις καὶ τὴν ἐῶαν ἀφίκετο, εἴς τε κιρ-

tumacia elatus, consuetudinem significandæ inaugurationis negligit; vt qui Tiberium honore hoc non dignaretur. Tiberius illi bellum renuntiat, orans, vti pax æquè ab vtraque parte coleretur. Hormisdas legationem insolenti fastidio aspernatus, apertè Romanos tributa poscit: Armenios, & Iberas Romanis annuentibus sibi subiectos cupit: Daram à Tiberio non repeti amplius; tametsi Chosroes pater æquis conditionibus cum Cæsare in gratiam redire, & Daram imperio Romano restituere non detrectauerit. Vbi de arrogantia regis Tiberius comperit, æstate proxima Mauricius contractis iterum copiis Persidem ingressus, ex aduerso Tigridis castra locat, Romanumque, Theodoricum, & Martinum ad interiora regni diuexanda dimittit. Illi florentitisimam agrorũ copiam, & vniuersam æstatis amœnitatem depopulantes, ac cædibus grassantes, Persarum rebus vastitudinem, pestiferamq; cladem inuexerunt. Mauricius sub aduẽtum hyemis Cæsareã Cappadociæ discedit: æstate sequenti in Orientem rursus, & ad Circesium Romanorum oppidum toto cum exercitu aduenit. Inde per Arabiæ solitudinem in Persidem proficisci maturauit, vt sol-

lerti

κήσιον πόλισμα Ρωμαίων παντελῶς. εἶτα δὴ τῆς ἐρήμου τὸ λοιπὸν τῆς ἀραβίας εἰς τὴν βαβυλωνίαν ἠπείγετο γῆν ἀφικέσθαι. εἶτα τὸν πόλεμον παρακλέψαι τῇ ἀγχινοίᾳ καὶ ἐγχειρήματι. συνέπιπτε δὲ τότε τῶν νομάδων βαρβάρων ἡγεμὼν, ἀλλαμούνδαρος ὄνομα αὐτῷ, ὃν φασι κατάδηλον τῷ περσῶν βασιλεῖ τὴν τῶν Ρωμαίων ἐπιστασίαν πιήσασθαι. ἀπιστότατον γὰρ καὶ ἀλλοφυέστατον τὸ σαρακηνικὸν φῦλον καθέστηκε, πάγιόν τε τὸν νοῦν, καὶ τὴν γνώμην πρὸς τὸ ζῶφρον ἱδρυμένην οὐκ ἔχον. καὶ ἓν οὐκ τότε οἱ τῶν περσῶν βασιλεῖς ἐπὶ καλλίνικον πόλιν τὸν πόλεμον μετεφύτευεν, ἀδορμαστίᾳ χειροπονήσας, τῆς ἐκτάξεως κηδεμόνα, οὐκ ἀφυέστατον. ἐπεὶ πίνων ὁ ἀλαμούνδαρος κηφὴν δίκην τὰς κελεύθους τῆς σιμβλας ἠφάνισεν (εἰπεῖν δὲ παντὸν τὰ μυρμηκιὰ ἐπίχειρα ἀνετρέψαντο) ἀνόνητα γίνεται Ρωμαίοις τὰ τῆς κῆδων ἐπιστρατείας κτήματα· παλινδρομοῦσι γὰρ τὰς οἴκοι συμφορᾶς ἀποσβέσοντες. καὶ δὴ ὁ στρατηγὸς τὰς μὲν σιταγωγὰς ὁλκάδας, αἳ τὸν εὐφράτην συνέπλεον αὐτῷ πλοῦν, φλογὶ πυρὸς ἀνατίθησιν· αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς σκηνίταις καὶ στρατοπέδῳ ὡς τάχιστα γίνεται πρὸς τὴν πόλιν καλλίνικον, εἰς χεῖρας τε τῶν σωτηρμάτων γενομένων τῶν πάρθων, ὑπεροχὴν τὸ Ρωμαϊκὸν ὑπερφέρει δόρυ.

Φυγῆς πίνων τῶν περσῶν γενομένης, ἀνακωχὴν τὰ τῆς ἐπιρείας ἐλάμβανε.

lerti ausu hostes falleret. Eum Alamundarus Nomadum barbarorũ dux comitatur; quem regi Persarum de Romanorum aduẽtu indicasse perhibent. Saracena quippe natio infidissima, iam huic, iam illi solet adhæresscere, animumque stabilem, & voluntatem probitate firmam, constãtemq; minimè gerit. Tum Rex ad vrbem Callinicũ molem belli trãstulerat, & Adormaanem, naturà ad id munus aptissimũ, ducem creauerat. Posteaquam igitur Alamundarus perinde vt fucus aliquis apum cellas depastus est, & hoc ipsum nuntiãdo Mauricij consilia euertit, in nihilũ recidit aduersus Persas Romanorũ expeditio: domesticas siquidem calamitates depulsuri recurrerunt. Itaq; naues frumentarias se per Euphratem sequentes exusit: ipse cum delectis cohortibus ad oppidum Callinicũ properauit, vbi collatis signis res Romana longè superior fuit. Quocirca Persis fugientibus, hostium impetus conquieuit.

CAPVT XVIII.

Ad Constantinam Romani Persas cædunt. Mauricius Byzantium redit, defuncto q. Tiberio principatum capessit. Reditus ad ordinem historiæ: sed prius de Varami patria, genere, fortuna, gestis honoribus, & quo pacto exercitum in regem exulcerarit.

Τῷ δ' ἐπιόντι ἐνιαυτῷ Ταμχοσρὼ ὁ τῶν μηδικῶν στρατηγὸς, μεγάλας τε περσικὰς δυνάμεις ἀγειρόμενος, πρὸς τὴν κωνσταντίνην χωρεῖ. καταύειται δὴ καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἐνιαυτῷ μέγας, καὶ ἐξακουόμενος πόλεμος Ρωμαίοις τε καὶ πάρθοις. ὁ μὲν οὖν τῶν μηδικῶν στρατηγὸς ἐν τοῖς πρώτοις τῆς ἀγωνίας γινόμενος, τὸν βίον κατέστρεψε δόρατι, τελημμελεῖ δὲ τὸ βάρβαρον, καὶ νικῶσι Ρωμαῖοι. οἱ δὲ βάρβαροι πείθονται ἐς τὰ ἑαυτῶν ἀποκλίνειν, ἅμα τῷ παθεῖν, καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς οἰκειωσάμενοι. καὶ ἦν ὁ στρατηγὸς τὰ κάλλιστα τῶν ὀχυρωμάτων προφερόμενος, ἐς ζυζάριον αὖθις. τὰ κοινὰ δὲ τέλος σωτυχικὸς τῷ πρεσβυτέρῳ τῷ αὐτοκράτορι τῆς Ρωμαϊκῆς ἀρχῆς, ὥσπερ ἄθλον ἀρίστειας εὐγλωττίας, καὶ πρόδοξον, τὸ βασίλειον κράτος. ὁ στρατηγὸς ἔννομόν τε προβάλλεται, καὶ τὴν δυσπάραν ἀπημφίασε τύχην. τὰ μὲν οὖν μέχρι τοῦτο πραχθέντα Ρωμαίοις τε καὶ πέρσαις, ἀναγέγραφα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. δοκεῖ δὲ ἴσον εἶναι δὴ τὰ συνεχῆ τῆς διηγήσεως, τὴν ἰσορίαν ἔξω τοῦ μικροῦ παρατεῖναι εἰσκυκλήσαντας δὴ τὴν ἀκόλουθον καὶ εὐσύνοπτον νύσσαν, ὅθεν καὶ πρὸς βραχὺ ἀποκλίναμεν, τὰ πρὸ τοῦ βαρβάρου κατ' ἐκεῖνο παρηκολουθηκότα καιρὸν προπίπτοντες ἐν μέσῳ· ἀλλ' εἰρήσθω μὲν πρότερον, ἡνίκα

ANno sequenti Tāchosro Persarum dux ingentes copias Constantinam admouit, quo maximo, & fama admodum celebri prælio concursum est. Ipse dux in prima acie pugnans occubuit, infœliciterque præliati barbari, Romanis victoriam cōcesserunt, ac domos refugerunt. Sic ad acceptam cladem etiam dedecus adiunxerunt. Mauricius castellis quæ munitione egebant communitis, Byzantium reuertitur. Cumque Tiberio Romanorum Imperatori communis omnium huius lucis terminus adesset, Mauricius dux nobile, inclytum, & legitimum virtutis suę præmium, Romanum scilicet imperium adipiscēs, inferiorem cōditionem exuit. Iam verò quæ post hæc inter Romanos Persasq; acciderunt, supra à nobis litterarum memoriæ cōmendata sunt. Quamobrem ad ea, quæ à superiore narratione apta videntur, regrediendum est, & historia ex mediocri digressione ad consequentem, perspectuque facilem scopum reducenda: quæque illo tempore

παῤῥὶς καὶ τὸ γένος Βαρσάμ, οἵ τε τῆς τύχης βαθμοὶ, αἵ τε καθ' ὀλίγον πράξεις, ἀφ' ὧν βραχέων, ἵνα πάντοθεν ἐναρμένιον εἴη καὶ ἐπιπλὲς τὸ ὠφέλιμον τῆς ἱστορίας ἀκρόαμα.

tempore circa Varamũ amplius contigerunt, in medium proferẽda. Sed ante de patria illius, de genere, de fœlicitatis gradibus, de his quæ paulatim patrauit, quò historia vndique connexa & absoluta sit, paucis explicemus.

Ἤκουσά τινος λέγοντος ἀνδρὸς Βαβυλωνίου ἱερομνήμονος, μεγίστην ἐμπρέλαν ἀπηλαθότος τὸ ὠφέλιμον τὰς βασιλικὰς διαφθορὰς ἀναγραφῆς. ἀπὸ μὲν τῆς Ἀρζανηνῆς ἄτω καλουμένης ὁρμᾶσθαι μοίρας τὸν Βαρσάμ, οἰκαρχίας δὲ τῆς τοῦ μιθράμου γεγονέναι τὸν πέρσην ἐκεῖνον τὸν τύραννον, ὃς ἀφορμὴ τῆς καταλύσεως ὁρμίσθαι τῷ τυράννῳ γενήσῃ. δήμοις γὰρ παρὰ τοῖς μήδοις ἐπὶ τ πράξεων τὰ ἀγχίνοά τε, καὶ πιθανὰ μανυομένοις, νόμῳ πρεσβύτῃ κληροδοτουμένοις, μὴ ἄλλως ἔχειν τὰ πράγματα ἔφασκε, καὶ τὸν μὲν ἀρταβίδην ὑπολεγόμενον δῆμον τῷ βασιλέως κατέχειν, καὶ τοῦ τὸν ὑπὲρ πηδὸν τῷ βασιλεῖ τὸ διάδημα ἕτερον τῆς πολεμικῆς πρεσβείαν ζωγράφους. ἄλλον δὲ τὰς πολιτικὰς πρεσβεύειν φρονήσεις. τὸν δ' ἕτερον τὰς διαφορὰς διαλύειν τῶν πρὸς τὰ καταστασιάζοντων, καὶ διαιτητὰς δεομένων. τὸν δὲ πέμπτον ἡγεῖσθαι τ ἵππων. τὸν δὲ μὴ τοῦ τὸν φορολογεῖν τὸ ὑπήκοον, ἐκ τ βασιλικῶν ταμείων ἔφορον πεφυκέναι. τὸν δ' ἕβδομον κηδεμόνα τῶν ὅπλων, καὶ τῆς πολεμικῆς ἑδρῆς ὑπισχνεῖν, διαρρήδην τὸ ὑπάρχον τοῦτο τὸν νόμον ἐν τοῖς βασιλείοις σκήπτροις νέμοντος. τὸν δὲ βαρσάμ τῆς τοῦ μιθράμου οἰκαρχίας ὄντα, δήμου δ' ἀρ-

Persam ego quendam, à sacrarum memoriarum commentariis, & in libris acta regia continentibus exercitatissimum memorantem audiui, Varamum tyrannum illum Persicum, cuius opera Hormisdas tyrannus interiit, in regione Arzanena, principe domo Mirrhami oriundum fuisse. Rerum enim grauiorum, & illustrissimarum administrationem apud Persas antiqua lege septẽ tribubus, seu familiis sortitò distributam esse: cæteras nihil negotij habere aiebat. Familiam Artabisdæ cognominatam habere ius regni, & regi imponere diadema. Aliam præesse conficiendis exercitibus. Aliam rebus vrbanis. Aliam seditiones, & controuersias diiudicare atque componere. Quintam præsidere equitatui. Sextam tributa colligere, & ærarium regium curare. Septimam arma, & vestitum militarem prouidere: & hanc legem inter alias leges regias Darium Hystaspis filium sacrosanctã condidisse. Varamum verò in principe domo Mirrhami, familia autem Arsacidarum procreatum,

σικίδου καλεῖσθαι φασὶν, ἐς τὸ πρότερον τῆς τοῦ βασιλέως σωματοφύλαξι, μικρὸν δ' ὕστερον, στρατιωτικῆς ἴλης ἡγησάμενον, συστρατεῦσαι χοσρόῃ τῷ καβάδου παιδὶ, ὁπότε οἱ βαβυλώνιοι τὸ δάρας παρεσήσαντο, ἰσχύι τοῦ νεωτέρου τῶν Ρωμαίων σκηπτοῦχου ἐπέχοντος. ὁ μὲν οὖν βαρὰμ ἐσβαλὼν ἅμα χοσρόῃ τῷ περσῶν βασιλεῖ τῷ πρεσβύτῃ, καὶ εἰς τὰς ἁρμονίας αὐτὰς, καὶ κατὰ τοὺς πολέμους ἐπιφανέστατος γενόμενος, στρατηγὸς μετ' ὀλίγον τοῦ περσικοῦ χειροτονεῖται ἀθροίσματος. οὕτω δὲ κατ' ὀλίγον ἐξαιρέσης τὸ τύχης αὐτὸν, ὡς καὶ δαριγμεδὲμ τῆς βασιλικῆς ἀναδεῖξαι, ἔστι που, ὃν δὴ κερδοπλάτῳ Ρωμαῖοι κατονομάζουσιν, ἐς μέγα ὄνειδος ἐλήλακε, ἐπὶ τῆς τῶν τούρκων νίκης μεγάλα καὶ ἀκάθεκτα πνέων, τὰ τῆς τυραννίδος ὠδίνει κυήματα. ὁ μὲν οὖν, ὥσπερ ἀσυνήθης ἐν ἀγορᾷ τοῦ βασιλέως ὁρμίσθαι ἀποκρύπτει τὸ λύπης ὑπόθεσιν, τὸ δὲ πλῆθος ἐξέμηνε φενάκῃ συσκιάσαμενος, ὡς οἷα δὴ τῆς τοῦ ὁπλιτικοῦ τοῦ περσῶν χαλεπαίνουσι τοῦ βασιλέως, ἐπὶ σφᾶς ἀπολέντος, καὶ φόνον τοῖς βαβυλωνίοις στρατεύσασι διὰ τὰ σφῶν ζεανίας τῆς συμπλοκῆς ἀτυχήματα. σφᾶς φέρειν ἢ δὴ πιθανὰ τὰ ὁρμίσθαι σφάγματα, ἀποκλοδουῶτα τὰ τῆς τὸ ἐώθους τοῖς ζωγάγμασι τοῦ τοῦ βασιλικῶν πευζανείων διανεμόμενα, κἀνθεῦθεν παραδριμύτητα ἡ πᾶσα πλῆθυς, καὶ ἐς ἀνάστατον ἀφορμὴν ἐχώρησεν.

principiò è custodibus, siue satellitibus regiis vnum fuisse prædicant. Paulò post cohortis ducem lectum, Chosroę Cabadis filio militauisse: cum videlicet Persæ Daram, Iustino iuniore Romani imperij sceptra tenēte subigerent. Is igitur cum Chosroe seniore in militia versatus, eiusdemque familiaritate intima, & bello clarissimus, nō multò post Persici exercitus Imper. summus renuntiatur. Cumque fortunæ fauor gradatim ita hominem euexisset, vt etiam Darigmedum regię faceret (quem Romani Curopalatam, hoc est, palatij curatorem, & Præfectum appellant) in magnam prolapsus est vecordiam, ac propter relatas de Turcis victorias incredibilem in modum sese amans, dominatum inuasit. Velut scintillam igitur subcinere Hormisdæ exagitandi voluntatem occultans, milites veteratorie circumducit, atq; efferat: quasi rex illis succenseat, & mortē minitetur, quia in Suania fusi fugatique sint. Profert item commentitia Hormisdę mandata, quibus de annona, è regio prytaneo pręberi consueta domi iubebatur. Hinc totus exercitus exacerbatus, omnia sursum ac deorsum miscuit atque confudit.

FINIS LIBRI TERTII.

HISTO-

HISTORIAE MAVRICIANÆ

LIBER QVARTVS.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI IN EVNDEM LIBRVM

SYNOPSIS, SIVE SVMMA.

BELLVM ciuile inter Persas robur validum acquirit. Varami tyranni prosperi successus. Zadespræ ad hostes transitio. Pherochanis trucidatio. Hormisdas à Bindoe regno deturbatus, è vinculis concionandi facultatem impetrat, in quem Bindoes asperius verba fecit. Hormisdæ filius minor ante oculos patris mactatur; regina frustatim dissecatur: ipse terebratis luminibus cæcatur, postmodumq; à Chosroe filio seniore, quem sibi regem Persæ elegerant, fustuario interimitur. Varami tyrannis corroboratur. Chosroes in fugam incumbens, Circesium venit; ad Mauricium Imperatorem scribit; ei se dedit. Varamus à Persis rex salutari, artificio quodam elaborat: ea spe frustratus, regem se ipse creat. Comentiolus iussu Mauricij Chosroen Hierapoli, obuiam egressus, honorificè accipit, satellitium ei regium adiungit. Acta inter Varamum & Chosroen, antequam is societatem cum Romanis iniret. Chosroæ ad Mauricium efficax, Varami irrita legatio. Imperator Domitianum Melitenæ, & Gregorium Antiochiæ Pontifices, super Varamo per insidias mactando ad Chosroen legat: quem Zamerdes, & Zoambres cum aliis adorientes, miserè pereunt: Bindoes molitionis contra Varamum particeps, effugit. Martyropolim Persæ Romanis restituunt. Sittas proditor igni exuritur. Domitiani Melitenensis Episcopi pro recepta vrbe festa, & gratulatoria conciuncula.

CAPVT

CAPVT I.

Varamus contra Hormisdam exercitum colligit. Eius promissa illecebrosa. In Chubriadanem inspectorem regium Persarum immanitas. Nisibis diripitur. Ibidem de Hormisda regno exuendo coniuratur. Legati militum ad Varamum. Zaba fluuius. Varami in legatos benignitas. Hormisdæ ex aduerso casu ira, & insania.

ΕΠεὶ δ' ὅρκοις τὰ τῆς τυραννίδος ἀπετέχιζεν, καὶ σπονδαῖς ἡ φύσις ἐπῳκοδόμητο, ἐπαθροίζει ξυμμαχικὸν ὁ Βαράμ, καὶ ὁ ἐπιχώριος Πέρσης ἐκραταίωετο πόλεμος. ἐπεστρατολόγει δὲ καὶ ἡ περὶ τὸν ὁρμίσδαν δυσμένεια τῷ Βαράμ προσθετον καὶ ἐπίκαιρον δύναμιν. Πέρσαι γὰρ οἱ πρὸς τῇ νίσιδι στρατοπεδεύοντες, ἄρτι που ὑπὸ Ρωμαίων καταπολεμηθέντες δημοσίᾳ ἐκάθιζεν, τὰ περὶ τὸν Βαράμην ἀκηκοότες παράδοξα, ἀποκλίνουσι πρὸς ἀπόστασιν, ἀδελφὰ τῶν ἐκείνῳ διεγχειρηθέντων ὑποζηλώσοντες. τὰ τῶν δὴ ἀγγελθέντων τῷ Βαράμ, πέσσης ἀπὸ τῆς περὶ αὐτὸν φαλήρου ἐκπέμπεται πρὸς τὴν νίσιδιν, καὶ τῷ ἐπαγωγῷ τῆς ὑποχέσεων καρτερώτερος μήδοις ὁ ἐμφύλιος καπυρούται πόλεμος. οἱ μὲν δὴ τὰς πέσσας δεξάμενοι, πρὸς τὴν πόλιν χωροῦσι τὴν νίσιδιν. περὶ τὴν πύλην δὲ γεγονότες τοῦ ἄστεος, ξυνεκύρησαν χυβριαδάνῃ, ὃς τῶν ἐν ἀξίας πλέντων παρὰ Πέρσαις ἐδόκει ἐπόπτης τε τῶν δρωμένων καλὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ ὁρμίσδα προκεχείρισο. τοῦτον καταβάλλοντες τοῦ ἵππου, ἀκροτομήσαντές τε τὸν δείλαιον, τήν τε κεφαλὴν τῶν ἐν τῷ

TYrannide sacramentis constabilita defectioneque fœderis interpositi religione confirmata, Varamus auxilia conquirit, ciuileque bellum inter Persas ingraueſcit, cum ipsa quoque communis omnium aduersus Hormisdã inuidia, ad eas copias accessionem subsidiumque afferret. Etenim Persę prope Nisibim castra metantes, & nuper aperto Marte à Romanis deuicti, inopinatis super Varamo nuntiis exciti, deserta fide, eius ausus imitandi studio concitabantur. Id postquam ille resciuit, de exercitu suo Legatos cum promissionum illecebris Nisibin mittit, quibus deliniti ciues, contra ciues atrocius miscere & agitare arma cœperunt. Admissis itaque Legatis, Nisibin procedunt. Ad portam vrbis vt venerunt, in Chubriadanẽ, vnum de Persicis magistratibus, vt apparebat, incidunt, qui ab rege ad rem castrensem inspiciendam veniebat. Huic ab equo deturbato

τραχήλῳ ζῳονδύλων ἀποκοψάμενοι, ζυμβολα τοῦ τὰ ὁρμίσδα ἀδιαλλάκτε πνὸς παρέπεμπον ἐχθρεως. καταρχόμενοί τε τὸν ἄνδρα δεινῶς, καὶ κατὰ τὴν πόλιν εἰσφρήσαντες, πρὸς ἁρπαγὴν τῶν ἐκείνε χρημάτων ἐτράποντο. γίνε) τοίνυν κ) τὴν νίσιβιν διωμοσία καρπερᾷ ἐφ' ᾧ τ ὁρμίσδαν ἀποχειροτόνητον εἶναι κ) ἰδιώτην αἰτὶ βασιλέως τελαίναδαν. καὶ γοῦν τάτων ἅτως προκεχωρηκότων τοῖς πράγμασι, πέρσας δ' ον) πέρσῃ πρὸς πέρσας. ζ ἡγεμόνας πρὸς τὸν βαραμ ἀποστέλλσι κ) τὴν τὰ ζαβᾶ ἁβάσιν διατείνοντα. ποταμὸς δ' ἔτ ῳ, ὃς ἐκ τῶν ὑπερανεχόντων ὀρῶν ἐκχεόμενῳ, ζ ἀπὸ τ βορείων ἐρχόμενῳ, ἐ πολὺς ἐστὶ τ πρόοδον. εἶτα πρὸς νότον φερόμενῳ, καὶ ὑπὸ πολλῶν χειμάρρων καταρδόμενῳ, ναυσὶ πορῳ γίνε), κ) κοινοῦται τῷ τίγριδι. ὁ δ' βαραμ τὰς ἀγγέλας εἰσφκίζετο, καὶ λαμπρᾷ τῇ φιλοφρόσυνῃ τάτας ἐθεραπεύετο. πρὸς ἃ δ' ἐκ καὶ δεξιολάβοις δωράμεσιν ἐχνηλατεῖν, κ) τὰς ἀτραπὰς πάσας καταφαλίσασθαι, ὅπως μηδ' ἄγγελῳ ὁρμίσδα τῶν ἀτυχημάτων γένησε). ὁ δὲ βασιλεὺς χαλεπαίνων τε, καὶ περιγῶς ὀδυνᾶτο, καὶ σὺν ἔχων ὅπη αὐτὸ τὰ ὄσκοπᾶ ᾠοίη διέξοδον, ὑπὸ τῆς ἀπορίας παραφορῳ λῦ κ) τοῖς δαιμονῶσιν εἰκάζετο.

deturbato, summas corporis partes miserabiliter detruncant; caput resecant, & hæc implacabilis odij sui argumenta Hormisdę transmittunt. Cum hominē tam crudelem in modum confecissent, oppidoque recepti essent, facultatibus eius diripiendis inuolant, coniurantque acerrimè, Hormisdam regia dignitate spoliatum, in ordinem redacturos. Secundùm hæc Persæ ad Persas, & quidem duces ipsos ad Varamum legant, qui tum ad Zabæ fluminis transitum fortè confederat. Hic in septentrione ab excelsis montibus erumpens, alueo labitur exiguo: Deinde versus Austrum procurrens, multisque torrentibus auctus, fit nauigabilis, & Tigridi vndas suas intermiscet. Varamus Legatos in tabernaculum introductos omni beneuolentia & humanitate complectitur; iubetque postmodum eos à stipatoribus suis deduci, & obsideri vias omnes, vt ne quē calamitatis suæ nuntium Hormisdas possit accipere. Qui furore & stomacho exardescens, & dentibus stridens, nec reperiens, qua tandem ratione consilia sua re perficeret, præ angore animi de potestate mentis decedit, eorumque, qui à dæmonibus exagitantur, similis euadit.

CAPVT II.

Varamus per hyemem arces oppugnat. Zadespras peculator carcere solutus, ad hostes transfugit, Pherochanes regis dux Varamo cum precibus dona in cassum offert. Varami inuentum, quo copias aduersarias ad se traducit, dum Hormisdam in summum apud eas odium inducit.

Κομεντιόλε δὲ τῶ Ρωμαίων στρατηγῶ ἐν τούτοις δὴ τοῖς ἡμέραις τὰς ἀκβὰς Φρέρεον ἠρηκότος, καὶ ὥρα χειμῶν ὢν Δαλελυκότες τὸν χάρακα, ὁ Βαράμης τὰ μικρὸν πρὸς τῆς μηδίας χωρίοις προσεβαλλεν. ὁ δὲ Ὁρμίσδας ἐκ τῶν ἰδιοίκων δυνάμεις συναθροισάμενος, αὐτοκράτορα τε πολέμου προσηγόρευσε Φερόχαϊλον τὸν πέρσην. τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο μαίζονα ἀξίαν τῇ Ρωμαϊκῇ ἐσημαίνετο γλώττῃ. ὁ μὲν δὴ Φερόχαϊνης ἐξέβαλε τὸν βασιλέα Ζαδέσπραν, ὃν ἐν εἰρκτῇ δεδεμένον Ὁρμίσδας ἀπέθετο, τῶν δεσμῶν ἀφαιρεθῆναι καὶ συστρατεύειν οἱῷπερ τότε δὲ καταδιωκόμενος ἐτύγχανεν ὢν ὁ πέρσων βασιλεὺς τὸν Φρέρεον, καὶ Φῶρος γάρ ἐστιν ἐγκλήματα ἱκανὰ ἐκ τῶν μαρτύρων ἐγκλημάτων ἐγκαλυπτόμενος πόλεως. ὁρμίσδου δὲ δυσανασχετοῦντος ἐπὶ τοῖς ῥήμασι, καὶ τὸν Φερόχαϊν καὶ τοὺς ἁλιπαίονας τὸν ἀξίωσιν, νικᾶται ὁ τοῦ βασιλέως σκοπὸς, καὶ Δαζόγυπτος τὸν χιλιοπέδων ὁ Ζαδέσπρας. συνεστρατεύοντο δὲ τῷ Φερόχαϊνῃ, καὶ τὸν περσικὸν πλησίον γιγόμενος, ἀπέρρωτο τὸν ζάβα ποταμὸν αὐτομολῶν, παραυλίκα ὡς τὸν Βαράμην ἐχώρησεν, τὸν αἰτήσοντα τὸν ἐν εἰρκτῇ κακώσεως ἀνιπτα-

CVM per illos dies Comentiolus dux Romanus arcem Acbas cepisset, militemq; in hyberna dimisisset, Varamus castella Persidis paulatim adoritur. Hormisdas è locis circumiectis manum conflat, cui Persam, nomine Pherochanē (quo Magistri apud Romanos dignitas exprimitur) prēponit. Orat regem Pherochanes, vti Zadespram (qui Martyropoli publicam pecuniam, eamq; grandem auerterat, & ea de causa in custodiā, & catenas ab rege datus erat) absolutū, expeditionis socium & collegā sibi permittat. Hormisdas quanquam petitionē iniquè ferens, Pherochane magis magis vrgēte expugnatur, & Zadespras vinculis leuat', cūq; illo in expeditionem profectus, Varami exercitu, haud procul à Zaba flumine cōspecto, ad eum, Hormisdæ pretiū par ꝑ vexatione carceris repēdens, fuga transit. Ea trāsitione Varamus elatus animo vehemēter, etiam totum aduersariorum exercitum ad se transiturum confidebat. Pherochanes rogatum obtestatumque mittit, vt istam mentem exuens, tyrannidi finē imponat, & regifica dona, quemadmodū à rege manda-

λαντὰς ὁρμίσδα. τότε γίνον ζυν-
ληθυχηκότες, ἤρξη ἐπὶ μέγα ὁ Βαραμ,
καρδοκῶν ἅπασαν αὐτῷ τὴν αὐ-
τίθετον προχωρῆσαι στρατείαν. ὁ μὲν
Φεροχαίνης πεισθεὶς πρὸς τὸν Βαρά-
μην ἀπέστελλε, καὶ ἐξήπτε τὸν γνώμην με-
τα βαλλόμενον ἀνάπαυλαν τῇ τυραν-
νίδι παρέχειν, κατελιπάρει τε τοῦτον
δώροις βασιλικοῖς. οὕτω γὰρ προσπε-
πλῆσθαι τὸν τῶν περσῶν βασιλέως. ὁ
μὲν ἂν ἐκέπτατο τὸν ἔχθραν, ὁ δὲ μᾶλ-
λον ἐντεῦθεν ἐξωνεῖτο τὸν τύραννον. τὴν
γίνων δ' ἀβάσιν προκατέληφότα
Φεροχαίνην πέρσαι, καὶ τὸ τυραννικὸν
ἔτι πολὺ τοῖς τόποις ἐνδιατρίβοντες,
τὰ σῖλια ἐξέλιπεν. ὁ μὲν οὖν Βαραμ
παλαμώμενος τὰ τῆς ἐπηρείας κρα-
τοῦντος, ἐκ αἰσχρολόγῳ σοφίσματι
τὰς αἰτίας πεπαυμένας ὑπέκλεπτεν. ἐξέ-
πεμπε γὰρ τῇ αὐτίθετῳ δι' ὠμείας ἀγ-
γέλους, διαγορεύοντας, ὡς ἐκ σκοπὸν
ὁρᾷ τὸν αὐτίθετον, ὅπλα κατὰ τῶν ἠδικη-
μένων προβαλλόμενον, ὑπομιμνήσκων τὸ περσικὸν τῶν ὁρμίσδα τραχύ-
τητος. τό τε τῶν ἐγκλημάτων αἰσχρὰ λε-
πώματον, τό τε τῶν δυσεβείας ἀθέμι-
τα, παρεδήλου τε τούτων τὸ ἀπρόσκοπον,
καὶ ἀπλῶς τῶν ἡμαρτημένων ὁρμίσδα
μέγαν λίνα κατὰ πᾶν ἀπλοῦν καταλογὸν
ζωγραφήσετο. ἐσαεὶ γὰρ ἀλυσμενὲς ἐστι
φιλαίτιον, καὶ μικραῖς ὑπονοίαις ἀφορμῶν
μεγάλας οἷδε κορυφὰς ἐγκλημάτων
τεκμαίρεσθαι. ἐπεὶ δὲ τούτων τὰ πρὸς τὸν Φεροχαίνην ἠκηκόει στρατεύματα, τὸν γνώ-
μην μετέθετο, καὶ νεωτερίζειν ἐγκλίνετο. καὶ ἀθετεῖ τὸ πρώμενον, καὶ γεραίρει τὸ
κακιζόμενον. καὶ ἵνα αὐτοῖς ἐκ ἔτι λοιπὸν τὰ τῆς τυραννίδος ἐγκλήματα, ἀλλ' ὥ-
σπερ ἔννομός τις ἡ ἐγχείρησις, ἀφορμὴν τῶν δρωμένων ἀπολαβοῦσι τὸ δικαιον.

mandatum fuerat, insuper proponit. Verùm ille inimicum atq; hostem placatum efficere nequibat: & hic ista occasione in tyrannide magis obdurabat. Quoniã igitur Pherochanes fluminis trãsitum interceperat, & hostes diu in locis illis sedentes annona deficiebat, Varam' maiora semper detrimẽta bellica meditans, non incallida, & memoratu digna ratione hostiũ animos subiit. Misit quippe monitum, non rectè eos facere, qui arma cõtra se iniuria læsos capesserent; & Hormisdæ morum seuitiem, ipsis in memoriam reuocabat. De facinoribus item eius immanissimis, de impietate nefaria, de summa deniq; perfidia admonebat, & omnino scelerum ipsius longum, veroq; maximè cõsentaneum catalogũ contexebat. Maleuolentia enim semper querula est, & ex occasionibus paruis magnas accusationum moles cõstruere consueuit. Hæc vbi Pherochanis exercitus audiuit, mutato consilio res nouas incipit: quodq; honorẽ meretur, id reiicit & vilipẽdit: quod contrà vituperationẽ, id amplectitur & veneratur: nec iam tyrãnidem in crimen vocat: sed pro molimine legitimo ducit, quæ iustitiam pro rerum agendarum occasione arripiat.

CAPVT III.

Pherochanes à suis occiditur: eius tentorium diripitur. E militum reliquiis Hormisdas custodes sibi facit. Ciuium per vrbes regias supergestis admiratio. Bindoen virum illustrem frater è carcere eripit. Hormisdas in regia inuaditur. Eius ornamenta sumptuosissima. Bindois in illum maledicta. De throno abstractus in vincula datur. Chosroes filius periculi metu fugit; accepta fide in regnum redit. Hormisdas ad principes Persarum in repub. dicendi facultatem exorat.

Γitur Zoanab è ducib⁹ Dilimnitarum, itemque Sarames iunior, qui tum in satellitibus Pherochanis numerabatur, & postea Chosroę satellitum prętectura obtinuit, aliùs sortis appetentes, nouiąque rerum status percupidi, conspirationem ineunt, ac de nocte Pherochanę omni defensione nudatum repente adorti obtruncant, moxq; ad eius suppellectilem agendam ferendamque omnes conuertuntur. Cædis huius nuntius die quinto ad regem perfertur, qui hoc malo ad cætera nuperrimè addito consternatus, è Persida, vbi habitabat, Ctesiphontem petit, collectoq; quidquid militum superat, custodiam sui, vt dabatur, instituit. Indigenæ porrò vrbium regiarum his intellectis percelli, & nouitate rerum attonitis animis, quid sperent, non habere.

Καὶ γὰν ὁ ζοαναὲ (εἰς δ' ἔστ@ τ῵ διλιμνίτικ῵ ἔθνες ἡγέμεν@) ἁμὶω ἀλλὰ κὴ Ζαράμης ὁ νέ@, τὴν γυναῖκα μὲν καρῆ τοῖς δορυφόροις τ῵ στρατηγ῵ καλαλεγόμεν@, ὕστερον δὲ τ῵ τ῵ βασιλέως χοσρόε ζωματοφυλάκων ἀπισάτων, ἑτέρας ὀρεγόμενοι λήξεως, τῆς τε μεζαβολῆς τῶν πραγμάτων λίαν ἐκπόπως γλιχόμενοι, ζωωμοσίαν διέθεντο. ἐξαπναίως τε ἐπελθόντες, ἀναιρ῵σι τ῵ Φεροχω῀λω νυκτὸς, ἀμιώοντ@ παντες λῶς ὠδενὸς. ὃ δὴ γενόμεν@, ἐς ἁρπαγὴν τῶν τ῵ στρατηγ῵ χρημάτων πάντες ἐτράποντο. ἦκε γὰν πέμπτῃ ἡμέρᾳ ἀγγελία τῷ περσῶν βασιλεῖ, τάτων δὴ τῶν ἐναγχ@ ζυμβεβηκότων τῷ στρατηγῷ. καλαπλαγεὶς πὶ ἁρῶν ἐπὶ τῇ τ῵ κακῶν ἀπιδόσῃ ὁρμίσδας, ἀπῆρε τῆς μηδίας, ἐν ᾗ τὰς Δαρειάδας ἐπεποίητο, κὴ τῇ κλησιφῶντι περσομηλεῖ. ὡς τε ὠδιλοίπως λιωάμεις ἀναλεξάμεν@, τῆς ἐς αὐτὸν ὠδιφορᾶς διεπῖγε, ὡς ἐνὶῖ, τὴν φρονῖδα. οἱ δὲ τ῵ βασιλείων οἰκήτορες ἀσέων τάτων δὴ τ῵ πεπραγμένων ἐν γνώσῃ γιόμενοι, τὰς ψυχὰς ἐξεπλήττοντο, κὴ τῷ νεωτερισμῷ τ῵ πραγμάτων ἐς τὰ μάλιστε τεθηπότες, ὁκ εἶχον ὅτι κὴ δράσωσιν. εἶδε γὰρ παράδοξον ἄκρασμα γολὸν τῆς ψυχαῖς ἐξεργάζεσθαι, κὴ τῇ ἀθρόᾳ

Solet

ἐνδημίαν τῆς ἀκοαῖς ἐνιέμενον, ἅπαντων ἀνατροπὴν λογισμῶν ἐμποιεῖν ἔοικε. ἡμέρᾳ δὲ τρίτῃ καὶ Βινδόην τὸν Δέσμιον τὸν Ἀσπαβέδου μὲν υἱὸν, θεοῖς γὰρ δὲ σεσημασμένον χοσρόῃ τῷ περσῶν βασιλεῖ, ἐγχειροπέδαις τὴν εἱρκτὴν ἐνοικοῦντα, καὶ ὑπὸ ὁρμίσδαν εἰκῇ πεινηλατούμενον, ὁ βεσσὰμ, ὃς ἀδελφὸς τότε ἐτύγχανεν ὢν, τῆς φρουρᾶς ὑπεξῆγεν, ὑπόντος ἐδενὸς ἢ κωλύοντος. ἐπεὶ ἡ γαλήνη τῶν ἀτυχημάτων γέγονε τῷ Βινδόῃ, πλῆθος ἐκ τῶν περὶ τῶν φεροχαΐλου εἰς βάλλει θεοὺς τὰ βασίλεια τρίτῃ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας, καὶ ἐντυγχάνει ὁρμίσδα. ἔστο δὲ τὸν βασίλειον θρόνον περιεκάθητο. ἐσθὴς δ' αὐτῷ τύραννος ὁμῶς, καὶ βαρύτιμος, ἥπτο διάφορα χρυσοῦ τε, καὶ λιθοκόλλητος, ἐνέρας ἀνθράκων ὑπολάμπουσι τὴν λαμπρότητα. περιέρρει δ' αὐτῇ καὶ ὁ μαργαρίτης εἰς τὸ διαφανὲς, τό τε κεράνιον καταυγαζόμενον, τὴν τε σμαραγδόχλοον ὥραν ἐκύμαινεν, ὡς μικρᾷ δεῖν σωαπολιθῶσαι τὸν θεατῶν ὀφθαλμὸν, τῷ ἀκρήτῳ τῆς καλλωπίσεως. ἀναξυρίδες δ' αὐτῷ χρυσοποίκιλοι, ἔργον ὑφαίτης χειρὸς μεγάλης ὑμίας. καὶ τοιούτῳ εἴχεν ἡ στολὴ τὸν τρυφῶν, ὅπόσον ἠβούλετο ἡ τῆς σωφροσύνης ἔφεσις. ἤρετο δὲ ὁ βασιλεὺς Βινδόην, ὅπως τὰ αὐτῷ ἢ τῆς φρουρᾶς ἀπολύτησιν ἀναχώρησις, τάτε τῆς τόλμης κινήματα, τῆς τε εἰσπόλου διαμέως τί αὖ εἴη τὸ αὐτοχέδιον. ὁδ' εἰς ἐυήκοον ἐβα-

Solet enim inexspectata auditio commouere mentem, & tota simul auribus infusa, cogitationes omnes disturbare atque euertere. Tertia luce Bindoem Aspabedi filium, Chosroæ persarum regi propinquitate iunctũ, (quẽ Hormisdas inconsultò pœnæ subdiderat, & in carcerem compacto, brachia vinculis astrinxerat) Bestamius frater eius, nemine prohibente subducit. Vbi ex rebus turbidis Bindoi serena tempestas est reddita, Pherochanis agmen hora diei tertia in regiam impetu facto, in Hormisdam irruit. Sedebat is in solio regali, veste regia & pretiosa coopertus. Caput velabat tiara ex auro, gemmis distincta, & insertorum splendore carbunculorum rutilans, & vnionibus florens largiter; qui & ipsam illustrabant; & smaragdini viroris pulchritudinẽ candore suo perfundebant: vt propemodum ipsi quoque spectantium oculi præinsaturabili pretiosissimorũ lapidum stupore collapidescerẽt. Femoralia sumptuosa, auri subtemine picturata cernebantur. Tunica tam luxuriosè delicata erat, quam fastui ac superbiæ collibuerat. Percunctabatur itaque Bindoem rex, quinam è carcere euasisset: vnde illi tanta audacia, tamque subiti stipatorum greges. Ille probris & ma-

 ledictis

σιλέως ἐλοιδόρει τι, καὶ ἐβλασφήμει ἐς τὸν ὁρμίσδαν, οὐκ ἐχέσης τὸ λοιπὸν πύλω τῆς γλώττης Δι' ἃ τὴν ἐκ τῆς ἀκοσμίας παῤῥησίαν ἀκίνδυνον. μηδενὸς πίνλω καπασυέλθοντος βινδόε, ἢ ὑπόντος ἢ ἀπωλήθοντος, φειδοῖ τῆς βασιλικῆς ἡμιότητος, ἤρετο οὖν ἐν ἀξίᾳ πλέντας ὁρμίσδας, εἰ τάτοις ἥδεται τὰ παρεσκηκός. πάντων δὲ καβοώντων ὁρμίσδα, ὁ βινδόης ἐλόμενος τῆς χειρὸς τὸν ὁρμίσδαν, ἐξανίστᾶ ἢ θρόνε. ἀπεγύμνε τε τὴν κεφαλὴν ἢ Δι' δήματος, καὶ τῆς ζωμαπφύλαξιν ἐς φρεσὶν παρεδίδε. καὶ ἔτος τῆς τύχης τῆς ὠθεὶ τὸν βινδόϊλω ἀντιμεβαίνοντος, ὁ ὁρμίσδας ἐξ ὧν ἔδρασεν ἔπαχε, μαθὼν, ὡς ἃ δὴ λυμαίνεσθ οὗτ' ἀδὲν ἀδικήσαντας. ὁ δὲ τάτε παῖς ὁ χοσρόης καθαιρεθέντα τῆς βασιλείας τὸν ὁρμίσδαν ἀκηκοὼς, οὗτ' εἰθέδας χώρας ἀπολοιπὼν, ἀλλὰ τὸ ἀδραβιγάνον τὴν ἀπόδρασιν ἐπεποίητο, δέει τῶν συμβεβηκότων ὁρμίσδᾳ κινδύνων, ὑποπάσας μὴ ποτε καὶ ἐς αὐτὸν τὰ τῆς συμφορᾶς χοίη Δι' βασιν. ὁ μὲν ἂν βινδόης ἰχνηλατεῖ τὰ ἢ χοσρόε κινήματα. ἐπεὶ δ' ἀνερδυωμένῳ κῇ νέᾳ ἐχώρει τάτῳ τὰ παράγματα, τὰ π χοσρόε γένε κάτοχος, ἠξίε ἐπαναζεῦξαι τὸν βασίλειον θρόνον λησάμενον. ὁ μὲν ἂν χοσρόης ἐνέχυρον ὅρκε λαβὼν τῆς πιςώσεως, ἐπανῆκεν ἐς τὰ βασίλεια. τῇ δ' ὑσεραίᾳ ὁρμίσδας ἄγγελον ἐκ τῆς φρεσὶν ἀπεςάλαμενος, παρεδήλε, ὡς ἐβέλοι τὰ σωσίσσητε λέξειν τῇ πατρῴᾳ πολιτείᾳ, οὗτ' τε πατρῴας ἠξίε ὡς αὐτὸν παραγωέσθ, καὶ οὗτ' ἐν ἀξίαις πλέντας καὶ ὑπερο-

ledictis regem coram liberrimè, & vberrimè conſcindere, quòd perturbatus rerum ſtatus tutam ei licentiam largiebatur. Quem quia nemo interpellabat, aut verbis caſtigabat pro tuenda regali excellentia, Hormiſdas magiſtratus interrogat, num qui aſtarent hæc libenter audirent. Illico omnium clamore coorto, Bindoes eum à throno abſtrahit, & ablata à capite tiara, ſatellitibus in cuſtodiam abducēdum committit. Sic afflicta Bindois fortuna viciſsim ad alium migrante, Hormiſdas facta ſua luit, diſcitque non eſſe laceſſendos, qui iniuriarum ipſi nihil fecerint. Choſroes filius, parentem regno motum accipiens, cū timeret, ne ſe quoque paterna calamitas inuolueret, è locis vbi habitare conſueuerat, Adrabiganum fugit: fugientem Bindoes ſequitur. Sed vbi ſecum de repub. diligentius cogitauit, eumque eſt adeptus, vt in paterno ſolio collocando reuertendum illi cenſuit. Qui fide cum ſacramento data pignori accepta, in regnum ſe recepit. Poſtridie Hormiſdas è carcere mittit, cupere ſe Perſarum communi ſuadere ſalutaria; oratque vti

Satrapæ,

χαῖς, οὐδ' τῷ βασιλέως σωματοφύλακας ἅπαντας. μηδὲ γὰρ εἶναι μικρὸν τῶν λόγων ὑπόνοιαν αὐτῷ τινὶ ὑποθέσιν. Ἅτων τοιγαροῦν ἀγγελθέντων τοῖς ἐξέχουσι τῶν βαρβάρων, ἐκκλησία τοῖς τὰ βασίλεια γίνεται. ὑπεξάγεται δὲ τῆς φρουρᾶς καὶ ὁ ὁρμίσδας, ἵνα τοῖς ἐπηγγελμένοις αὐτῷ πέρας τοιοῦτον. ξ τότινα ξυλλόγῳ συγκεκροτημένον τοῖς τὰ ἀνάκτορα, ὁρμίσδας ἐς μέσον ἐσὼς, τῶν δὲ τῶν λόγων ἀπήρξατο.

Satrapæ, & qui fungantur honoribus, quique in altiore gradu sint, custodes etiam regij vniuersi ad se conueniant: non enim de reparui momenti verba facturum. Hæc vbi barbarorum principibus nuntiata sunt, conuentus fit in regiam; educitur è custodia Hormisdas, promissa præstiturus. Cœtu igitur in palatium coacto, stans in medio, sic est profatus.

CAPVT IV.

Concio Hormisdæ, De iniuria sibi facta expostulat. Conditionem pristinam cum præsenti, illius delicias cum huius miseriis, & squalore comparat. Ingratos, & impios in se animos increpat. A tyrannis cauendum monet. Chosroen propter mores sceleratissimos regno excludendum, fratrem regem creandum statuit. Acta sua commendat.

Ἄνδρες θεαταί, ἀλλ' εἴθε μὴ βασιλικῶν ἀτυχημάτων δημιουργοί μοι γεγόνατε· ἄτω γὰρ οὐκ ἂν ἐκληρώσασθε βασιλέα δημηγόρον ἅμα καὶ δέσμιον. ἄνδρες νῦν μὲν χαῦροι πολέμιοι, τὸ δὲ πρότερον ὑπήκοοι, καὶ μετὰ δέους πειθήνιοι. ἄνδρες θεαταί, ἀλλ' εἴθε μὴ τηλικούτων κακῶν πρόηλθετε σήμερον ὑπηρέται καὶ μάρτυρες. εἰ συγχωρήσει τὸ δάκρυον, φωνὴν ἀφήσω προσηνῆ αὖθις τὸ δάκρυον. ὁρῶ γὰρ ὑμᾶς ἐπευφημοῦντας τοῖς ἀδικήμασι, ἰνιαστὲ λαδere, & plaudere manibus, & frendere dentibus, & subsannare

Viri spectatores (vtinam verò mihi regi vestro harum calamitatum non etiam architecti fuissetis; sic enim regem concionatorem, & eundem vinctum nō habuissetis.) Viri, nunc superbi hostes, paulò antè subditi, & nō sine timore obedientes. Viri spectatores (vtinam verò tantorum malorum etiam auctores mihi, atque testes hodie non essetis) nisi vocem lacrymæ intercludāt, vocem mittam, quæ rursum prouocet lacrymas. Video enim vobis nihil esse iucundius, quam

» καὶ κροτοῦντας τὼ χεῖρε, τοῖς ὀδοῦσι δὲ
» πτερυγότας, τοῖς δὲ βλεφάροις μυκ-
» τηρίζομένους ὁμοῦ καὶ φενακίζοντας,
» ἐκ χυδαίου τοῦ γέλωτος ἀρχέσθαι τοῖς
» ὀνειδήσασι, καὶ εἰ μὴ ζῆν θέλομεν,
» παγχύτου ἐπιθέσεως ἔχοντας βασι-
» λείας νόμον ἀρέσιμον. πάρεστιν γὰρ
» ὑμῖν ἐν μέσῳ βλεπόμενος, ὁ πρὸ μι-
» κροῦ καθάπερ θεὸς προσκυνούμενος,
» ἀκμάλωτος, ὑπὸ τῶν πολλῶν ρα-
» πιζόμενος. ὁ τοῖς ἀλυσγίσι βειρο-
» ρέομενος, νυνὶ στεγανοῖς ῥάκεσι βεβαλ-
» λόμενος. ὁ θρύπτει χρυσῷ καὶ μαρ-
» γαρίτῃ καθαρσμένος, νυνὶ χοί-
» νῳ σιδηροδέτῳ βαλαπτόμενος τε,
» καὶ κακοχύμενος. ὁ τοῖς τείχεσι ἐν-
» θεπίζόμενος, καὶ τοῖς μύρεσι καθα-
» πτόμενος, νυνὶ ἀφύλακτος σηλεύο-
» γόμενος, καὶ τῷ ῥύπῳ, καὶ τῇ κόνει, τῇ
» πελήμῃ τῶν ὀμμάτων, καὶ τῇ συμπλο-
» κῇ τῶν βοστρύχων κατηχιώμενος
» τῷ πόσπῳ. ὁ τοῖς μυελοῖς ἥβεσι
» τῶν ἐδεσμάτων κολακεύόμενος, νυνὶ
» λοπόστος, καὶ μικροῦ δεῖν καὶ τῶν τυ-
» χόντων ἀπανιζόμενος ἄρτων. ὁ τοῖς
» χρυσοφόροις θαλάμοις ἐνδιαιτώμε-
» νος, κλίναις τε χρυσαῖς ἐμβλακεύό-
» μενος, καὶ σισύραις λαμπραῖς ἐντυ-
» φῶν, καὶ ἐφεστίοις μεγαλοπρεπέσιν
» ἐκκαλινδούμενος, νυνὶ ἐν εἱρκτῇ στενο-
» χωρούμενος, καὶ πρὸς τοῦδαφος κα-
» τερειμμένος, μήτε λείψανα ἐντελῶν
» ἀμφιασμάτων βαστάζόμενος. ὁρῶ
» δὲ καὶ τῶν προπαίδων τὰ κλέ-
» bus quotidiana, & angusta satellitum atq; custodum præsidia con-

nare simul ac ludificari, & effusè irridere, & impotenter maledicere; ac, nisi fallor, proluſu puerili veneranda regni legitima ducere. Adest enim nunc in medio vestrûm captiuus, & ab infimis fuste mactatus, qui paulò antè tanquam Deus adorabatur. Qui purpura induebatur, nunc pannis putrescentibus tegitur. Qui auro & margaritis in deliciis collucebat, modò in catena ferrea ærumnam exigit. Qui capillum scitè, elegantérq; componebat, & vnguenta spirabat, nûc tractatur fœdissimè, & durissimè, sordibusque ac puluere, & oculis lacrymarû ac pituitæ profluentia pœnè concretis, & implicatione crinium totus horridus & efferatus redditur. Qui mille ferculorû generibus fouebatur, nunc victu caret, & tantum non cibario pane eget. Qui in thalamis versabatur inauratis, & in lectis iacebat aureis molliter, gaudebatq; stragulis fulgentibus, & eneruabatur in sumptuosis amiculis, nunc in carcere coarctatur, humi cubat, nec illi saltem viliû vestimentorum frusta ad velandum corpus suppeditant. Quin etiam maiorum meorum decus, & gloriam hodie per ea, quæ in nos impiè designastis, contumeliosè despici video; quos honoribus colere sempiternis oportebat; vt nimirum eorum nepoti-

stitue-

πεπηλακιζόμενον σήμερον, ἐξ ὧν εἰς ἡμᾶς αὐσιεργῆντες ἐδείξατε, ὅς ἐχελῶ ἀθανάτων ὑμᾶς ἱεραπόδεσθαι, ὃν τῆς πεῖ τοῦ ἀπογόνους ἰσοθέου δορυφορίας πεποιημένης ὅσης μέρας. ἐπεὶ δὲ καὶ φύσει παρ' ὑμῖν ἱεσμὸς ἀνατέτραπται, καὶ νόμοι κρά-τοῦ ἠθέτωται, καὶ τάξις μοναρχίας καταπεπάτηται, καὶ δίκης ἀφανίσμα πεπυανσύμαται, καὶ ἀντίδοσις τῶν βεβιωμένων φρᾶδμον καθέσηκεν, οὐκ ἀπιλήσομαι τῆς βασιλικῆς ἀρετῆς, ἀλλ' εὐνοίας τῆς ἐμῆς ὑπομνήσεως, τὰ σωφρονοῦντα τῇ πρεσβυτέρων πολιτείᾳ διέξειμι. ἄνδρες σατράπαι, καὶ ὅσοι πεῖ τὸν βασίλειον τετιμὶ σωηθροίσθητε χώρον, καινὰ κῆ τῆς τυραννίδος πρᾶγματα λογήσατε δόγματα, μὴ πειορῶντες ἐς τὸ λοιπὸν ἐπηρεάζειν βασιλείᾳ, ὑπερφυᾶ τε καὶ σωφρονεστάτῳ, πρεσβύτι δά τε, καὶ φοβερωτάτῳ, τοῖς τῶν οἰκεμένων οἰκέταις ἀνθρώποις. εἰ δὲ μὴ, μεγάλῳ ἀρχῷ καταλύσητε, καὶ πολλῶν τροπαίων ὑποθήσιν ἀνατρέψητε, καὶ μεγίστης δόξης ἀκρώρειαν καταβάλητε, μοναρχίαν τε δυσκαθαίρετον διαῤῥήξητε. κἀν τεῦθεν τῆς εὐδαιμονίας στερηθήσεσθε πέρσαι, τῆς ἐξουσίας ἀναιρεθείσης ὑμῖν, τῶν πεῖ τῆς βασιλείας νόμων ἀθετηθέντων διὰ τὸ τύραννον. ἀταξίας γὰρ, στάσις πέφυκε πρόοδος. τὸ δ' ἄκρατον ἄναρχον. ἀναρχία δὲ λύσεως ἀφορμή, ἐκ τυραννίδος λαχοῦσα τῷ ῥίσιν αὐτὴ τῷ πολυαρ-

situeretis. Sed quanquam apud vos & naturæ ius euersum est; & potestas legum nihil valet; & status monarchiæ sub pedes subiectus; & iustitiæ profligata administratio; & rerum in vita bene gestarum relegata remuneratio, non obliuiscar tamen virtutis regiæ: sed beneuolentia & amore erga Persici generis vniuersitatẽ impulsus, quæ communiter in rem fore intelligo, iam nunc explicabo. Viri Principes, & quotquot in hanc domũ regiam pedem attulistis, cõmunia aduersus tyrannidem decreta sancite, nec regnum longè nobilissimũ, potentissimum, vetustissimum, totiq́ue terrarum orbi inprimis formidabile vllis de cætero damnis, & incommodis vexari sustinete. Alioqui principatum eximium destruetis; multorum triumphorum monumẽta conuelletis; & amplissimæ gloriæ altissimum fastigium deiicietis; monarchiamq́; pœne inuictam dissipabitis. Hinc adeò fœlicitatem vestram amittetis, cum per tyrannum legibus de regno abrogatis, potestatem in posterum nullã obtinebitis. Seditio enim est ad confusionem, & tumultum via. Vbi confusio, ibi cõtumacia, & imperij detrectatio. Detrectare autem imperium, & nolle agnoscere dominum, rerum labefactationem producit, à tyrãnide sumpto principio, quæ ipsa

» χίαν ὠδίνασι, τὰ σεσυπεργμένα καὶ
» λῶς, κακῶς διαπίθησι, καὶ ἀνωμά-
» λῳ δ' κράσει, τῷ τε ἀσυμφώνῳ τῆς
» στάσεως, τὸ ἐνιαῖον, καὶ σύντονον τῆς
» ἀρχῆς διαλύσασι, πάντα πάσχειν ἢ
» δρᾶν οὓς φιλοτυράννους ἠνάγκασε.
» βασιλείας γὰρ σκάφος πολλοῖς
» τοῖς πηδαλίοις οἰακιζόμενον, μικρά
» τις ἀπλάδος ὀπὶ δρομὴ καταβάπτι-
» σε, σειριζομένης τῆς κυβερνήσεως,
» σεσὸς τὰς τῶν πολλῶν ἀντιθέτους ὀπὶ-
» κολὰς· ἄλλοτε ἄλλα σεσὸς τὸν οἰκεῖον
» σκοπὸν ἐπεισγομένης κυβερνᾶν τὸ ἀκά-
» πον. σὺκοῦν εἰ μὴ οὓς τυράννους ὑπο-
» λικμήσετε, τῇ βασιλείαν διαλα-
» γωγήσετε, καὶ παίγνιον τοῖς ἔθνεσιν ἔ-
» σεσθε, τῷ ἀσυμφώνῳ τῆς δ' βίᾳ διά-
» γωγῆς καταπληρωσάμενοι τὸ εὐά-
» λωτον. ἔτι βαρὰ μὲν ποσίν. ἔτι τοῖς
» ὄπλοις ἀκκίζεται. ἔτι τῆς ὕβρεως ἔ-
» χεται, σπατοῦσις δ' τῆς σεσίδος
» τῇ μαχαίρᾳ. πεθνάτω παράνα-
» λωμα θηλέων γινόμενος. μὴ ἡμᾶς
» θῶ ὁ τάτε νεκρὸς τῇ ταφῇ, ἵνα μὴ
» τοῖς λαγόσι τῆς γῆς σπεδόνα ψυ-
» χῆς βδελυρᾶς καταπείρηται. ὑπὸ
» γυμνέσθω τῇ κεφαλῇ καὶ χοσ-
» ρόης δ' διαδήματος. οὐκ ἔστι βασι-
» λικὸς τῇ ψυχῇ. οὐκ ἀρχικὴ διά-
» νοια κεκόσμηται. οὐκ ἐξασπαστικὸν
» τάτε τὸ φρόνημα. ἀκαθεκτός ἐστιν
» ταῖς ὁρμαῖς. λυσσώδης σέφυκε τὸν
» θυμόν. ἀφιλάνθρωπον αὖτῳ σεικέ-
» χυται βλέμμα. οὐκ οἶδε νόμοις σεσ-
» bus; in voluptates præceps; velle

multorum dominationem pariens, bene habentia corrumpit, & imperij inæquabilitate, seditionisq; discordia vnitatem, & continuum, perpetuumq; tenorem principatus dissoluens tyrannidem arripientes omnia facere, aut pati compellit. Nauim quippe regni multis gubernaculis gubernatam, saxum aliquod nõ magnũ è mari pminens, occursu suo fractam demergit; diuisa gubernatione videlicet, ac propter multorum oppositos inter se flexus, alio aliter, pro suo videlicet scopo in eius rectionem animũ intendente. Quocirca nisi tyrannos contriueritis, seruitute regnum mutabitis, & gentibus ludibrio eritis, cũ vos propter dissimilia vitæ instituta subactu faciles præbebitis. Adhuc Varamus ante pedes est; adhuc armis lasciuit: adhuc districto in Persidem gladio malè facere perseuerat. Moriatur, ac belluis deuorãdus obiiciatur. Ne sepulchro honestetur. Ne in viscera terræ detestabilis animæ putidum cadauer condatur. Et Chosroæ caput ne cingatur diademate. Non est in eo regius animus, non ingenium principe dignum, non imperatorij spiritus. Cupiditatum est incontinens; ira & rabie furit: truculento est aspectu; ad prouidentiæ præscriptum grauiter se gerere nescit; moribus super-

» bus; in voluptates præceps; velle suum rebus omnibus anteponit.

Quod

νοίας σεμνιύεσθαι. τὸν τρόπον ἐστὶν ἀγέρωχον. τῇ ὄρεξιν φιλήδονος πέφυκε. ὡς αὐτὰ δὲ τὰ πέρα τῆς ἔτι βελήματος. ἀκαρδοκεῖ τὸ σωοῖσον. τῇ εὐβελίαν οὐκ ἀναγκαλίζεται. τὸ φιλότιμον ἀποπέμπεται. τῇ φιλοχρηματίᾳ σεσωπλέκεται. φίλερις ὢν, καὶ φιλοπόλεμον, καὶ τῆς εἰρήνης ἀνόρεκτον. χειροτονήσω δὲ τῷ λόγῳ βασιλέα σήμερον ὑμῖν τὸ μειράκιον, ὃς πῶς ἐμὸς σέφυκεν ἀδελφὸς, ἀδελφὸς χοσρόα τῇ φύσιν, ἀλλ' οὐκ ἀδελφὸς τῇ σεσαίρεσιν. ἢ οὐκ εἰς μέγα τὰ περσῶν σβεσήκασιν ἀξέως, τῷ τῆς μεγαλοφροσύνης οἴακι τὸ βαβυλώνιον διϊθυόων σωλίτευμα; βάσον δὲ τῶν λόγων, τοῦτοι φορολογέμενοι· οἱ δὲ μιμνῆσθαι καθεῖντες τῶν ὅπλων σὺν αὐχένας ἡμῖν· ῥωμαῖοι πόλεις ὑπερφανεῖς ἀποβαλλόμενοι, καὶ τὰς δὲ τέρας τύχας τῇ ἐκπλώσθαι πρώτων δακρύοντες, ταῦτα μὲν ἐγὼ ὁ πάντα δράσας καὶ πεπονθὼς λάβε τὸ τῆς τύχης ἐυμεταβολόντε, καὶ ἄστατον. ὑμῖν δὲ ἐν ἐξουσία τὸ ἔχεσθαι τῇ σωοί. σοντον ἔφεσιν· ἢ καταμελετήσαντας καλῶς, τὰς δὲ τέρας φροντίδας ἀποδοκιμάζειν, καὶ τῷ μεταμέλῳ τῶν ἡμαρτημένων σεσὸς τὰ ἐν ποσὶν οἷς καὶ σεράξετε διηπορηκότας, ὀδύρεσθαι.

Quod profuturum videatur, nō exſpectat; conſilia bona non amplectitur; laudis & honoris ſtudium auerſatur. Auaritiæ eſt implicitus, litigioſus, belli cupidus, pacis inimicus. Decernam autē verbo vobis regem hodiè adoleſcentem, eumdem filium meum, præſtabili probitate præditum. Qui cùm ſit naturā Choſroæ frater, non eſt frater etiam ſtudiis ac voluntate. An verò ego cum magnitudine animi regnū Perſicum adminiſtrans, bello magna non geſsi? Vera me loqui teſtes ſunt Turcæ, qui nunc tributa nobis pendunt. Teſtes Limnitæ, qui cum armis ceruices quoque nobis ſubmiſerunt. Teſtes Romani, qui præclaris vrbibus amiſsis, fœlicem ſortem in aduerſam ſibi conuerſam lamentantur. Hæc ego ſentio, qui propter fortunæ mutabilitatem inconſtantiamque feci, & paſſus ſum omnia. In veſtro ſitum eſt arbitrio id expetere, quod cum reipub. emolumento coniunctum exiſtimabitis: aut neglecta vtilitate, ſecundas curas meas reiicere, & peccati pœnitudine ductos, quia quid faciendum eſſet in rebus manifeſtiſsimis dubitaueritis, in luctum ſeſe dare.

* * *

CAPVT V.

Bindoes orationem Hormisdæ irridet: & in eum, vt multimodis sceleratum, dirius inuehitur. Refutat etiam ex quibus se se commendauerat. Tandem capite puniendum pronuntiat.

Ὡς τοίνυν ἀπέῤῥει ὁρμίσδα τὰ τῆς Δαλέξεως νεθετήματα, Βινδονὴς ὁ πέρσης βρασματώδη συσηκώμενος γέλωτα, ἀπεσκοράκιζεν ὁρμίσδα τὸ διαλόγυ τῷ ἔκθεσιν, εἰς μέσον δὲ ἀνιςάμενος, τὰ δέ πε τῷ ξυλλόγῳ παρέθετο.

„ Ἄνδρες ὁμόφυλοι, καὶ σύμμαχοι,
„ καὶ μισοτύραννοι, ἀλλ' εἰ μὴ νομοθε-
„ τέντων ἔτι τυράννων ἀνέχεσθε, ἀδι-
„ κεῖ καὶ νῦν ἰδιωτεύων ὁ τύραννος. εἰ μὲ
„ τῶν λόγων τὸ κράτος ἀμπέχεται,
„ καὶ προστάττειν διεγχειρεῖ, καὶ βα-
„ σιλεύει δημηγορῶν, καὶ θεσμοθετεῖ
„ ἐπὶ βήματος, καὶ κατηγορεῖ στρα-
„ τηγῶν, ἀποδοκιμάζει τε βασιλείαν,
„ καὶ χειροτονεῖ τὴν μοναρχήσουσαν, καὶ
„ πάντα πάρεσιν αὐτῷ ἐν ποσὶν, ὁπόσα
„ δὲ τὸ τῶν ἐνυπνίων φιλόλιμον ἀλω-
„ ρεῖσθαι τοῖς ἀπατωμένοις δεδώκη
„ τι. μήτε τοσοῦτον ἐννοηθῆναι δυ-
„ νάμενος, ὡς ἀ πέφυκεν ἐν συμβό-
„ λων μοίρᾳ γνωρίζεσθαι, σὺ δὲ μὴ τὰ
„ σεὶ ἑαυτῶν ἀφειμένης ἐπιδεξίως
„ τοῖς πράγμασι. πόθεν ἔν ἡμῖν ἐνέχυ-
„ ρον τῆς εἰσηγήσεως κατεθήκω λίαν ἐ-
„ δραῖον καὶ ἀξιόχρεως; ἢ τίνι ἑαυτὸ
„ τύχῃ κατεγγυᾶν ἡμῖν ἐσφίξασεν,
„ ἐθέλων ἡμᾶς συνδεσμίους ἐασάσθαι,
„ καὶ τῶν αὐτῶν παθημάτων κοινωνὸς

VBi Hormisdæ admonitio finem habuit, Bindoes immodico risu diffluens, Hormisdam cum sua concione in malum cruciatum abire iussit: ipse in medium surgens, concilium sic est affatus.

Viri ciues atq; socij, & tyrannidis osores (si tamen tyrannos, etiam nunc vobis leges imponere conantes non toleratis) etiam priuatus nobiscum iniustè agit tyrannus iste. Adhuc imperiosè loquitur, & iubere audet, & concionando regnat, & quasi è tribunali leges præscribit; duces accusat; statum regni improbat; monarcham creat; & omnia ei prompta ac parata sunt, quæ nec somniator vllus vnquã per quietem sibi falsò donata videre potuit. Nec istuc saltem apud se cogitare potest, non solere pro cõsiliariis agnosci, qui res suas ipsi malè procurauerunt. Quod igitur suasionis suę pignus adeò firmum, & idoneum daturus est? Fortunam ne suam spõsione obstringere nobis veteratoriè meditatus est, volẽs nos vnà secum vinculis oneratos, eorundemq; casuum socios, quanquam innocentes aspicere? Nec enim dum eius

αὐδωθώσης; ἐ γὰρ τ̃ ἐκείνῳ πεπλημμελημένων μετέχομεν τυραννέμενοι. πῶς δὲ κ̃ τυραννίδ' γλῶτταν κεκίνηκεν, ὁ μηδένα νόμον περσῶν καταλιπὼν ἀτυράννητον· ὁ ληστρικώτερον ἄρξας, κ̃ πλὴν ἐξουσίαν κεκδηλώσας τ̃ βία. ἐπεμβρήσας δ̃ τοῖς φόνοις παρὰ πάντα τ̃ τ̃ς ἡγεμονίας καιρὸν, κ̃ μικρᾶ δεῖν τ̃ πόρρω ἀποχερσώσας τοῖς σώμασιν, ὁ τοῖς θάφοις εὐθωλίαν πεπαγματωσάμενος, κ̃ τοῖς αἵμασι καταπαίνων τ̃ μάχαιραν, κ̃ πάνυ ἀνθρώπων ἐκπορθούμενος, ἵνα πλὴ κακίαν ἐξ ὀλιγανθρίας ὠχυρωμένος, ἀθάνατα τὰ τ̃ τυραννίδ' ἀποκληρώσηται. παίδων γνώμης ἐκδιαιτητὴς, ὁ μὴ τοῖς ἑαυτ̃ πράξεσι δεδικακὼς τὰ συμφέροντα. ἄπαγε τ̃ ἀτοπίας ὁρμίσδα. ἐ σοφισθέσι μ̃ καθαίρεσιν τύραννοι. ἐ νομοθετ̃σι γενόμενοι ὑπήκοοι. ἐ συμβαλθέσι καταπαλαίοντες τὸν θάνατον. ἐπεὶ τίνων τῶν ὑπηκόων ἐ φθόνει σι τὸ λοιπὸν τυραννεῖν, ἐπήρειαν κ̃ τῶν παίδων ὁ θείλαιος ἐμμελετήσας, ἀδικεῖν τ̃ νεωτέρῳ τ̃ πρεσβύτερον εἴλε, ἵνα μὴ σχοίη ποτε τὰ τ̃ς σ̃ς ἀδικίας ἀνάπαυλαν. τὸ τυρικὸν ὑποφόρους τελεῖ. ἀλλ' ἐ τ̃ς σ̃ς ἀγχινοίας τ̃ῶν τε πέφυκε μελετήματα· τ̃ῶν τε φρονοίας ἔργα κ̃ θανατ̃ῶντες πέρσαι, ἀρετ̃ τε στρατηγ̃ῶν καλ̃ῶς ἐτεκμήναντο. πόλεις, κ̃ ἄστεα τὸ Ρωμαϊκὸν ἀπεδύ-

eius tyrannidi subesſemus, paria cum illo delicta conſciuimus. Quomodo autem aduerſus tyrannos linguam mouere nõ dubitat, qui nullã Perſarum legem tyrãnidis ſuæ expertem reliquit? Qui regnauit vt latro, poteſtatemq; violentia corrupit, ac deprauauit. Qui per omne regni ſui ſpatium cædibus multò creberrimis debacchatus, Tigrin iniectis à ſe iugulatorum corporibus propemodũ innauigabilem effecit. Qui ſepulchris omnia replere contendit, gladium ſanguine pinguefaciens, & raritatem hominum importans: vt ex paucitate viuorum quæſito improbitati ſuæ tutamento, tyrãnidem exercere immortaliter poſſet. Filiorum indolem mentesque diiudicat, qui, quid ipſe vtiliter agere deberet, iudicare omiſit. Apage Hormiſda cum iſta tam inſolenti nouitate. Non philoſophantur poſt abdicationem tyranni. Non dant leges ipſi redacti ſub leges. Non dant conſilium damnati capitis. Et quia poſthac ciues iniquo imperio diſcruciare non potes, aduerſum filios tuos, miſer, contumelias comminiſceris. In ſeniorem per iuniorem iniurius eſſe voluiſti, ne vnquã à ſcelere vacares. Turcas tributa penſitare fateor; verùm non hic induſtriæ ſollertiæque tuæ labor eſt. Hæc prouidentiæ opera & Perſæ ferro corpora ſternentes, & duces virtute ſua moliti ſunt. Vrbes, & oppida Romani

„ σατο, ἀλλ' ἃ πεθήσονται πέρσαι, ἃ γὰρ
„ τὰ πράγματα τοῖς λόγοις συμφατί-
„ ζεται. ἢ ἐκὶ θυραυλεῖσιν ἡμῶν τὸν πό-
„ λεμον πρίζοντες, καὶ φιλεπίδημον
„ φόνον καθαπιλάζοντες, ὥθεν τ' περ-
„ σικὴν ἀναχέονται φάραγγα, καὶ τὸ
„ κωλύσον σοὶ ἔστι, μᾶλλον δὲ σὸν φιλοπό-
„ λεμον; πλήρεις οἱ σοὶ θησαυροὶ χρυ-
„ σοῦ. ἀλλὰ καὶ τῶν ὀδυρμῶν, αἱ πόλεις
„ τε καὶ οἱ θάλαμοι ἀγροί τε, καὶ αὐλῶ-
„ νες, καὶ γῆ μία. καὶ μιᾶς ξυμφορᾶς
„ πᾶσι κεκοινώνηκε τύχη. ἵνα δυσυχε-
„ στάτης αὐτὸς εὐδαιμονίας ἐμφορη-
„ θείης, ὑπὸ τῶν χρημάτων καθαρ-
„ δόμενος. ἄπιθι λοιπὸν ἐκ πολέων,
„ τῶν σῶν ἀδικημάτων παραχόμενος
„ δίκλω. ἑνὸς ἀνθρώπου φθορὰ, σω-
„ φροσύνης ἔσω διδάσκαλος. ἐς τοῦτο
„ νόμος ἔσω λίαν ὀπτικὴν τοῖς μετὰ
„ τοῦτο καὶ σωτῆρι. ὁ γὰρ ἀλαζο-
„ νείας τρυφὴν, ἀλλ' ἀνεπονείδιστον οἰ-
„ κονομίας ὑπεροχὴν ἡ τῆς βασιλείας
„ ἀναγόρευσις ἐπαγγέλλεται.

mani perdiderunt. Atqui vt istuc credant Persæ, serò adducentur: nec enim cum verbis res ipsa cõsentit. An non foris in statiuis permanent, arma nostra irridentes, atque à stragibus hostium in sua prouincia edendis refugientes, castra Persica circumfundũt, quiáque eos propter diuinum tuum bellandi studium, prohibeat, nemo est? thesauri auro pleni sunt tibi: sed & plenæ lamentorum vrbes, thalami, rura, conualles, agelli. Et vt tu pecuniis coaceruatis infœliciſsima fœlicitate ingurgitarêre, fortunaque & status omnis vnam & communem calamitatem accipere debuit. Quamobrem te hinc aufer, tuorumq; scelerum pœnas persolue. Vnius hominis interitus cæteros sapere doceat: & hoc in legem posteris æquã valde, & salutarem esto. Siquidem non delicatam arrogantiam & ostentationẽ: sed administrationis omni probro vacantis excellentiam regum declaratio pollicetur.

CAPVT VI.

Conuentus ira percitus in Hormisdam, ante oculos eius filium necat; reginam vxorem in frusta dissecat: ipsum pupillis adustis cæcitate multat. Per digressionem res Cabadæ interseruntur: quemadmodum scilicet erepto sibi regno in carcerem missus, inde vxoris beneficio euaserit, regnumq; recuperauerit.

Ὁ μὲν οὖν ξύλλογος καπεκλάδει ὁρμίσδᾳ, ὑβρίζοντες ἐς αὐτὸν, καὶ τῶν λόγων τὴν παῤῥησίαν ἀπεφαυ-

COncilium igitur contra Hormisdam tumultuari: voces ignominiosas iacere: eius sermonis

λίζοντο. ἐξάπαντες δ' ἐς τὰ μάλιστα ἐς θυμὸν, κινοφθαλμιζόμενοί τε παρεδρημύθοντο, τῷ θράσει ἀγάμενοι τὰ φυσήματα. καὶ πολλῇ τῇ ἐκχύσει τῶν ἐρεθισμάτων, ἄγουσιν εἰς μέσον τὸν παῖδα ὁρμίσδα, τὸ μειράκιον ἐκεῖνο τὸ δύστηνον. εἶτα ἀποσφάττουσί τε ὁρῶντες ὁρμίσδα, πάντα τῇ ὀργῇ χαριζόμενοι. ἀτὰρ μὴ μέχρι τούτου τοῖς κακοῖς ὑπόθεσιν παρεχόμενοι, καὶ τὸν ὁρμίσδα τὸ γόνιμον ἐς μέσον παρασησάμενοι, ἀπὸ τῆς κύσεως τιμαχίζουσι, κακῶς δικαζούσης τῆς μαχαίρας τοῖς μέλεσι. τὸ μὲν δὴ γόνιμον ἅμα τῷ καὶ τηθλιωμένῳ παιδὶ ἔτω τὸν βίον ἐν θεατρικῷ θεάτρῳ καταστρεψάμενον, τραγῳδίας ὑπῆρχεν ὑπόθεσις. ἐπεὶ δὲ τῆς δυσχεροῦς ἱστορίας γέγονεν ὁρμίσδας ἀπαραίτητος μάρτυς, κληροδοτεῖται τῷ τύφλωσιν. ἐς τοῦτο πως ἦν αὐτῷ τῶν ξυμφορῶν ἀπαμύθιον. περόνας γὰρ ξιδηρᾶς αἰθούσας κάουσιν, καὶ μάλα καρτερῶς ταύτας ξυνεσιάσαντες τῷ πυρὶ, ἐπὶ τὰς κόρας τῶν ὀμμάτων ἐπέβαλλον. ἔτω τε τῷ μύδρῳ τῷ ὁρμίσδαν μὴ βασάνων τι βίζοντες, νύκτα κατ' αὐτὸ τὸ λοιπὸν ἀφ' ἁπάντων ἐψηφίζοντο, ἵνα τοῦτο πάσαντες, μήπως ἀφοδράσῃ, ἐς πράγματα παρέχοιτο τῇ περσῶν πολιτείᾳ, ἕναυλον τῷ μνήμῃ κατέχοντες, τῶν ἐπὶ καβάδα τελεσιεργηθέντων, ὁπηνίκα τὰ περσικὰ σκῆπτρα κατέθετο.

nis libertatem flocci pendere ac pro nihilo ducere. Succenduntur ira incredibili, & irreuerenter planè virum intuentes exacerbātur, tam inflatos confidentiæ ſpiritus admirantes. Deinde filium ipſius adoleſcentulum illum ſanè miſerum, certatim capto illudentes, in medium adducunt, & omnimodis furori ſuo gratificantes, in conſpectu patris morte afficiunt, vltraque ſæuitia progreſsi, coniugem producūt, & ab imo ventre in partes haud æquas licet diſſecant. Ita mulier cum miſerando filio in celebri theatro vita cum ſanguine finita, tragœdiæ argumentum præbuit. Hormiſdas poſtquam calamitoſi ſpectaculi teſtis omni exceptione maior factus eſt, vtroq; lumine orbatus, hoc ſuorum caſuum auctarium habuit. Nam acus ferreas in mediam prunam coniectas, & ignitas, pupillis cum cruciamento intruſerunt, noctéque perpetua illum damnauerunt. Timebant enim, ne fortè aufugiens, Perſarum reipub. negotium faceſſeret, cum adhuc alta mente repoſtum maneret, quid Cabades ſceptrum Perſicum deponere coactus perpetraſſet.

Ὁ καβάδης γὰρ ἔτω πατὴρ μὲν ἐγεγόνει χοσρόου τοῦ παλαι περσῶν βασιλεύσαντος. ἐπεὶ ὁ παλαμναῖος

Cabades namq; hic, Choſroæ olim Perſarum regis pater fuit. Quoniam autem homo ſanguinarius

ὡς λῶ, τὴν τε ἐξουσίαν πρὸς βίαν περιβάλετο, καὶ ἐς τυραννίδα τὰ τῆς βασιλείας μετέβαλε, τῆς ἀρχῆς αὐτὸν παραλύσει πέρυσι, ἐν εἰρκτῇ τε ἐναποθέμενοι, τοῖς τῆς ξαλαπωρίας πρηνεῖσθαι κώλυσις παρέδοσαν. τότε τὸ γύναιον ταῖς εἰσόδοις παρ' αὐτὸν θαμά, καὶ ξυχνῶς ἐπεποίητο ὁσημέραι. ἐθεράπευέ τε μαχόμενον, καὶ τῆς εἰσηγήσεσιν ἐψυχαγώγει, ἐμφρόνως φέρειν τὰ ἀπαισία τύχης τὰ δράματα. ὁ μὲν δὴ ἐφεσηκὼς τῷ φρουρίῳ, ὃς ξαμαπάρχης τε λῶ, ἐς σίφος στρατιωτικὸν ἐπισταμένην ἐκέκλητο, τῇ γυναικὶ καταπίπτει ἐς ἔρωτα. ὁ δ' οὖν καβάδης τὸν ἀκηκοὼς. παρενεγύα τῇ γυναικὶ, ἐς παῖδα τὸν εὐνῆς τῷ φρουράρχῃ γενέσθαι, καὶ φέρειν τὰ τύχης ἅπασαν ἀπλάδα προσπίπτουσαν. ἃ δὴ γεγονότα, ἔκλυτα λῶ ἡ φρουρὰ, τό τε σύνταγμα τῆς ἀφυλακῆς ἐκεχαύνωτο, καὶ ἀλαγωγείτῃ ῥᾳθυμίᾳ τὸ ἄγρυπνον. ἐντεῦθεν ὁ καβάδης μεταβολίῳ τῶν ἐνοχλούντων ἐμπρόσθεν, καὶ τῷ ἑαυτῆς τὴν γυναῖκα ἀμφιασάμενος, τῆς εἰρκτῆς ἐξεχώρησε, καταλείψας τὸ γύναιον τῷ φρουρίῳ αὐτὸ ἀμπεχόμενον. ξεώσλιν τοίνυν δοκιμώτατον φίλον παραλαβών, τοῖς ἔθνεσι τῶν ἄννων προσομιλεῖ, ἃς τέρκης πολλαχοῦ πρὸ ἡσυχίας ἐγνώρισεν. εἶτα τοῦ βασιλέως τῶν ἑφθαλιτῶν φιλοφρονώτατα, ξενισθεὶς, δωρήμασί τε ἀξιολογώτατος προσβαλόμενος, μάχῃ τὸν ἀντιπάλων κεκρατηκὼς, ἀπολαμβάνει τὸ κράτος, ἀναζώσας πρὸς τὰ βασίλεια. ὁ μὲν

narius erat, & potestatem vi occupârat tyrannicisque moribus regnum deformabat, principatu deiectum Persæ custodiæ claudunt, & ærumnæ alumnum donant. Ad quem vxor sæpius quotidie ventitans, officiosè marito inseruiebat, & ad tristis fortunæ ludũ sapienter perferendum admonitionibus suis permouebat. Hinc castelli, idemq; turmę militaris Præfectus, mulieris amore captus, eam vt sibi obsequeretur rogauit. Quod vbi Cabades ex ea cognouit, hortatur, vti quamcunque à fortuna labem ne recuset, & hominis complexum admittat. Re perfecta, & custodia fit solutior, languescunt excubiæ, & insomniæ vigiliarũ socordia dominarur. Itaque Cabades incommodis suis mutationem inueniens, vestem vxoris indutus, illamque sua vicissim veste indutam relinquens, è custodia egreditur, & ascito Seose amico probatissimo, ad Hunnos accedit, quos esse Turcas multis locis monuimus. Post à Nephthalitarum rege beneuolentissimè acceptus, copiisque instructissimis adiutus victis certamine inimicis regnum postliminio recepit, & in regiam reuersus, ex amicitiæ legibus pares gratias retulit, cum eum summis honoribus illustrauit; de persecutori-

bus

ἂν καθάδης ἀντιβαλαντιῶν σεώσῃ τῷ τ᾽ φιλίας ἐεσμῷ τὴν αὐτίδοσιν, πᾶς ὑπεροχαῖς τ᾽ ἀρχῶν τῦτον ἐλάμπρυνε. δίκας ὑπὸ τῶν ἠδικηκότων ὠμότατα ἐπαρξάμενος. πῶτα γᾶν πᾶτα οἱ τ᾽ περσῶν ζατράπαι διανούμενοι, ἐκθεραπίζεσι τ᾽ ὁρμίσδαν.

bus quoque pœnas crudelissimè sumpsit. Hoc igitur, hoc, inquâ, Persarum Satrapæ formidantes, Hormisdam oculis priuandum censuerunt.

CAPVT VII.

Chosroes in solio cum acclamationibus locatur. Eius in patre captiuo alendo liberalitas; qui tamen omnia, addita verborum asperitate reiicit. Iussu filij vsque ad necem fustibus contunditur. Hypocrisis Chosroæ. Varamum donis & pollicitationibus frustra tentat, à quo per epistolam cum fastu scriptam de seditiosis in carcerem reuocandis monetur.

Ὅτε γᾶν τῷ ξυλλόγῳ ἅπαντα τὰ πρὸς ὀργὴν ἐπεπέρασο, ἀνάγε) χοσρόης ἐπὶ τὸν βασίλειον θρόνον τῇ τε ἀμφιδὶ τῇ χρυσῇ παρεσῶς, ὡς ἔθος πέρσαις ἀναγορδύεδαι, προσεκυνεῖτο βασιλικώτατα. καὶ τ᾽ εὐφημίαις τὰ ὦτα προεκλύζετο. ὁ μὲν οὖν ἄχρι πνὸς τὸν πατέρα πρὸς τ᾽ φρενῶν ἐφιλοφρονεῖτο παρηγορέμενος, τῆς τε βασιλικῆς ἑστιάσεως μέτοχον ἐπεπέμπετο, πέμπων ὡς αὐτὸν ἐν λεκανίσι χρυσαῖς μυδωτὰς, καὶ κῶλα θήρας βασιλικῆς, βυβαλίδων τε καὶ δορκάδων, καὶ ὄνων ἀγρίων τῶν μελῶν τὰ ἥδιστα, καὶ ὀσμίας τε οἴνυς, καὶ παντοίων προπομάτων κατασκευάς. ἄρτυς τε εὖ πεπεμμένας, καὶ γάλα, καὶ λάγανα, καὶ ὁπόσα ἄλλα γαστριζομένοις τυράννοις δορυφορεῖται, ἐς πρωτέζης πανήγυριν. ὁ δ᾽ ὁρμίσδας ἀ-

POstquam conuentus per omnia iram suam expleuit, Chosroes in thronum regium extollitur, stansque sub fornice aureo (vt apud Persas more receptum est, cum reges proclamantur) adoratur regalissimè, & omnium aures fausta acclamantium vocibus circumsonant. Hic aliquandiu patrē in carcere solatiis mulcet amāter, & regio victu sustentat, mittens ad eum intrita in patinis aureis, ac de venatione regia, bubulorumq́; , caprearum, & agrestium asinorū partes præcipuas; vina itē odorata, & propinamenta variorum generum. Panes præterea exquisitè coctos, lac, olera, & quæcunque demum alia regibus ventri, & abdomini deditis ad mensam panegyricam subseruiūt. Cæterùm Hormisdas

ἀπεδοκίμαπ τὸ τῦ βασιλέως φιλότιμον, καὶ λίαν κενοπωεικῶς ἐλοιδορεῖτο τοῖς διακονεμένοις αὐπῷ. ὠθέλιζε γὰρ εἰκότως οἰκτειρμὸν ἐπινείδιζον, ἀποπομπεύμενον ὕβρεν, ὑπακεναμένην εὐσέβειαν. τῦτό τοι καὶ ἀποπρματίζει τῷ ὁρμίσθαι τὸ θάνατον. τυμπάνοις γὰρ κὴ τῶν λαγόνων παιόμενον, καὶ ῥοπάλοις τὰς ἐν τῷ τραχήλῳ ζφονδύλας σωθλώμενον, καταλύει τὸν βίον πικρότατα. ὁ δὲ χοσρόης τὴν λικάτῳ μύσει τὰ τῆ βασιλείας βεβηλώσεις ωεφαύλια, ἐπιβατήρια τοῦ κράτος ἐπανηγύρισε. χρυσῷ πολλῷ ἐφιλοτιμεῖτο τὰς ἐπιφανεςάτας τῶν περσῶν βασιλείας, τε φρερᾶς ὑπεξῆγε τὰ ωλήθη, κατηρωνευόμενον ἐντεῦθεν, ἀκέσεσθαι τὸ παχρώας ἀπανθρωπίας διάδοχον. ἑκάτη δ' ἡμέρα, καὶ δι' ἐπιςολέως μεπεπέμπετο βαράμη ἡνέσθαι ὡς αὐτὸν, καὶ δώροις βασιλικοῖς μέγα τιμίοις ἐπιθαρσύνε τὸν καθαθέσθαι τὸ τύραννον. ὑπισχνεῖτο ἢ καὶ πλὴν δευτέραν ἢ κράτος ἀπονεῖμαι ἀξίαν αὐτῷ, τοῖς τε ωεθημαρτημένοις ἀφαλύσασθαι. ἐνέχυρόν τε τῆς ὁμολογίας ὅρκον μεσίτιον παρέχεσθαι. ὁ δὲ βαράμης τῆς βασιλικῆς ἐντετυχηκὼς ζυλλαβῆς, τοῖς τε τ χοσρόλου ἠμείψατο γράμμασιν. ἤδη γὰρ παρῆσθαι καὶ αὐτὸς τῷ τῦ βαράμ ἀπὸ λέξεως ζύμφασιν.

studium regis erga se contemnens, vt centaurus aliquis (id est, ferum & agrestē in modum) quæ sibi ministrabantur vituperabat. Nō immeritò autem misericordiam illaudabilem auersabatur, & simulatam pietatem, vt apertā iniuriam excludebat: id quod etiam exitium ei peperit. Fustibus enim in ilia impactis, & collo ictibus clauarum confracto, acerbissimè vitā exuit. Chosroes cum tā inexpiabili scelere primordia regni sui contaminasset, pro adepto imperio lætitiam publicā instituebat: & in Persarum nobilissimos quosq; largitiones auri prodigè faciebat: cateruas è carcere dimittebat, quò à paterna crudelitate longius abfuturus crederetur. Die sexto per epistolam accitur Varamus, donisq; magnificentia regia ad tyrannidem abiiciendā inuitatur. Proximi item ab rege honores in regno, admissorum condonatio, pactiq; huius quoddam pignus, nempe iusiurandum interessurum, promittuntur. Varamus lecta regis epistola, hunc in modū rescribit, ad verbum.

Βαράμ φίλος τοῖς θεοῖς. νυκητής. ἐπιφανὴς. τυράννων ἐχθρὸς. σατράπης μεγιςάνων. τῆς περσικῆς ἀρχων

Varamus deorum amicus. victor insignis. tyrānorum inimicus. Satrapa Megistanū siue pro-

δυνάμεως. ἔμφρων. ἡγεμονικὸς. ἀδεισιδαίμων. ἀνεπονείδιστος. εὐγλωσσος. εὐτυχής. εὐεπίβολος. ἀοίδιμος. οἰκονομικός. προνοητικός. πρᾶος. φιλάνθρωπος. χοσροήτῳ παιδὶ ὁρμίσδου.

procerum. Persicarum copiarũ Imperator. sapiens princeps. religiosus. inculpabilis. nobilis. beatus. voti compos. venerandus. œconomicus. prouidus. mitis. humanus. Chosroæ Hormisdæ filio.

Τὰ γραφέντα περὶ τῆς ἐλλειπτῆς ὑμῶν καὶ μικροψύχου σωφροσύνης, ἐδεξάμην. ἃ δὲ σταλέντα παρὰ σοῦ τολμηρᾶς ἐγκαρτερήσεως οὐκ ἀπεδεξάμην. ἔδει γὰρ μήτε γράμμασι, μήτε δωρήμασι βασιλικοῖς χρήσασθαι ὑμᾶς πρὸς ἡμᾶς. καὶ μάλιστα ἔτως ἀτάκτου σοῦ τῆς προγονίας προελθούσης, καὶ τὴν περσικὴν πολιτείαν. καὶ μήτε τῶν εὐγλώττων, καὶ ἀξιολόγων συμφώνων γνομένων τοῖς ἀτακτοτέροις, καὶ δυσγλωττοτέροις ἀνθρώποις. ἵνα μὴ ἔν τοῖς πατρῴοις ἐπιπέσῃς κινδύνοις, τὸ μὲν διάδημα ἐν ἱεροῖς ἀποθέμενος τόποις, τῶν βασιλικῶν τόπων ὑστέξελθε. τοὺς δ' ὑπὸ παίσμασιν ἁλωκότας, ἐν εἱρκτῇ αὖθις ἀποθέσθαι, τοὺς γὰρ ὁμοιά σοι τολμηκότας, ἀναγκαῖον. ἰδίου γὰρ μέρους τῆς σῆς δυνάμεως ἴδιον, αὐτεξουσίως τοὺς κακούργους ἀνθρώπους παραλύσαι, τοῦ πρεπούσης αὐτοῖς παρὰ τῶν νόμων ἐπεξελεύσεως. ταῦτα ἢ ποιήσας, ἔλθε πρὸς ἡμᾶς, καὶ κλιμακοῦχης τῆς περσικῆς πολιτείας παραυτίκα γνώσῃ. ἔρρωσο, φρονῶν τὰ συμφέροντα. εἰ δὲ μή, πρὸς γυναικὸς ἀμφιβάρη θη.

Quæ ab imperfectione, paruissimaq; prudẽtia tua mihi scripta sunt, recepi: munera confidenter abs te missa, repudiaui. Nam neque literas, neq; dona regalia ad nos mittere conueniebat: cum præsertim te rege creando tanta sit in rempublicam Persarum inuecta perturbatio, & neque nobiles, neq; alicuius pretij homines cum turbulentis illis, ac plebeis societatem coiuerint. Ne igitur paterna te calamitas excipiat, depositio in sacris locis diademate, regia excede. Qui porrò deliquisse conuicti sunt, qui, inquam, paria tuis sceleribus ausi sunt, eos de integro in carcerem trudi oportet. Non enim potestatis tuæ est, homines maleficos citra discrimen legum pœnis eximere. Hæc vbi feceris, te ad nos confer, & statim Climatarcha Perfidis (*hoc est, tractus alicuius terrarũ, seu regionis Præfectus*) creabere. Vale, & conducibilia fac cogites. Sin minꝰ, cũ patre tuo malè peri.

CAPVT VIII.

Rex ad procerum consessum de literis Varami refert. Adiram ab iisdem extimulatur. Eiusdem cautio. Literae Chosroae ad Varamum, quibus fastum eius excusat, culpam in scribam facetè transfert; negat se facturum quae postulet: spiritus regios ostendit.

Τοῦ δὲ γραμματοφόρου ζωτόνῳ κινήσει τινὶ θᾶττον παραγενομένου εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὸ πυκτίον τῶν ὑπὸ Βαράμου ζυγγεγραμμένων τῷ βασιλεῖ παρακομισαμένου, τῇ ἐπαύριον ἅπαντας εἰσκαλεσάμενος ὁ τῶν περσικῶν βασιλεὺς, εἰς ἐπήκοον τῶν ζωηλυθότων παρεγύμνα τὰ ὑπὸ Βαράμου ζοβαρῶς γεγραμμένα. οἱ δὲ ζατράπαι καὶ οἱ ἄλλοι τῆς τῶν ἀξιωμάτων τύχαις καταλαμπόμενοι, ἐδεινοπάθουν ἐπὶ τοῖς ἐκτόπως τετολμημένοις τῷ Βαράμῳ, τὸν δὲ βασιλέα πρὸς ὀργὴν ἐξεβάκχευον, κοινὸν τῆς περσίδος τύραννον ἐς τὸ φανερὸν ἐκεῖνον αὐτὸν τὸν Βαράμην χράφοντες. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁ Βαβυλώνιος δεδιὼς, μὴ τῆς ἀπειλαῖς τῶν λόγων ἐκτεραχώσῃ τὸν τύραννον πρὸς τὸ ἀπειθέστερον, κρύπτει μὲν παρ' ἑαυτῷ τὸ δηχθῶς, καὶ ὥσπερ ἐπὶ παραπετάσματι τῷ ἐπιπλάστῳ τῆς κολακείας τὸν τοῦ Βαράμου ἐπικλέπων δηλητήριας ἀξίωσιν καθυφεῖναι τὸ ὄγκος τῶν αὐτοῦ πεφρονημένων, ὧδε πως ἐν βιβλίῳ ἐγχαράξας αὐτῷ. οἶμαι δ' οὐκ ἀναξιόλογον καὶ αὐτὸν τὸν ζωγήκλου προθεῖναι τῆς λέξεως, ἵνα τῷ ἀμεταμόρφῳ τῆς τῶν πραγμάτων ἐκθέσεως, ἀβόλως τὰ τῆς ἀληθείας ἀρύσωνται, οἱ ξένων καὶ ἀκρήτων ἀφηγημάτων καταρρεόμενοι.

CVM tabellarius magnis itineribus celeriter in regia affuisset, tabellasque à Varamo conscriptas regi tradidisset, die postero conuocatis ad vnum optimatibus, magistratuumque honore illustribus, ad se à Varamo superbè scripta commemorat. Illi inusitatã viri audaciam grauiter, & iniquo animo ferunt, regiique faces irarum subiiciunt. Varamum communem Persidis tyrãnum esse palam decernunt. Rex metuens, ne verborum minis tyrannum exasperatum, ad officium præfractiorem redderet, sententiam suam occultam habet, & ficto velatoque blandimento eum captans, vt ad secundam saltem petitionem de arrogantia remitteret, hunc ei libellum scribit: quem ad verbum apponere, non alienum fore opinor: quò expositione rerum nihil variata, veritatem puram ac liquidam hauriant, qui nouarũ narrationum delectatione satiari non possunt.

Chos-

Χοσρόης βασιλεὺς βασιλέων. δυνας δυόντων δεσπότης. κύριος ἐθνῶν. εἰρηνάρχης. Τῖς ἀνθρώποις ζωτήριος. ἐν θεοῖς μὲν ἄνθρωπος ἀγαθὸς καὶ αἰώνιος, ἐν δὲ τοῖς ἀνθρώποις θεὸς ἐπιφανέστατος. ὑπερένδοξος. νικητὴς. ἡλίῳ ζωανατέλλων, ⁊ τῇ νυκτὶ χαριζόμενος ὄμματα. ἐκ προγόνων ἔπισημος. βασιλεὺς μισοπόλεμος. χαρισικὸς. ὁ σὸς ἀσωνας μισθάρνης. ⁊ τὴν βασιλείαν πέρσας διαφυλάττων. βαράμ στρατηγῷ περσῶν, ἡμετέρῳ τε φίλῳ.

Choſroes rex regum. Dominantium dominus. Gentium dominus. Princeps pacis. hominum ſalus. Inter Deos quidem homo bonus & æternus. Inter homines autem Deus illuſtriſſimus. Victor longè glorioſiſſimus. Cũ ſole exoriens. Nocti oculos (*ſtellas*) largiens. A maioribus nobilis. Rex belli oſor. Benè merẽs de omnibus. Aſonas mercede conducens. Et regnum Perſis cuſtodiens. Varamo Perſarum duci. Amico noſtro.

Ὑπομνησικὸν τῆς πολυθρυλλήτε ὑμῶν ἀνδρείας ἐδειξάμεθα, καὶ γνόντες ὅτι ὑγιαίνετε, ἐχαροποιήθημεν. τίνα δ' ἐν τῇ ἐπιστολῇ ῥήματα παρετέθησας, ἃ ἐκ τῆς σῆς οὐκ ἐν ψυνήθησαν καρδίας· ἀλλ' ἴσως ὁ σὸς γραμματοφόρος οἴνῳ πολλῷ μεθυσθείς, καὶ ὕπνῳ ἀμέτρῳ περιβληθείς, μάταια καὶ ἀλλόκοτα ἐνύπνια συνεγράψατο. ἀλλ' ἐπειδὴ

Schedam multorum ſermonibus prædicatæ fortitudinis veſtræ ſuſcepimus, intellectoque vos benè valere, gauiſi ſumus. Reperiebãtur autem verba quædam intexta epiſtolæ, quę ab animo tuo haud profluxerunt: ſed fortaſſe amanuenſis probè appotus, altoque ſomno demerſus, vana & monſtroſa ſomnia ſua literis exarauit. Quoniam verò

» τὰ δένδρα ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις
» τὰ ἱμάτια ἀπεδύσαντο, καὶ οὐκ ἰσχύ-
» ουσι τὰ ἐνύπνια, διὰ τοῦτο οὐκ ἐθο-
» ρύβημεν. ἡμεῖς δὲ καὶ τὸν βασί-
» λειον θρόνον καλῶς ἀπελάβομεν, &
» τὰ νόμιμα πέρσας, οὐκ ἀνετρέψαμ
» μεν, οὐδ' ὑπ' ὀκ φυλακῆς δρασω-
» θέντας, πάλιν φυλακῇ οὐκ ὑπιθῶ-
» μεν. ἀ γὰρ πρέπει βασιλέως δωρεὰν
» χηρεύειν δυνάμεως. τὸ μέν ἔν διά-
» δημα ὅτι τοσοῦτον τεθαρρήκαμεν μὴ
» ὑποπτήξειν, ὡς ἐλπίζειν ἡμᾶς καὶ εἴ-
» περ ἄλλοι εἰσὶ κόσμοι, κἀκείνων βα-
» σιλεύειν. ἐρχόμεθα δὲ πρὸς σὲ βα-
» σιλικώτερον, ἢ λόγοις πείσοντες, ἢ
» τοῖς ὅπλοις καθυποτάξαντες. ἐὰν δέ
» λῃς δ' ἔχειν, φρόνει τὰ δέοντα. ὑγίαινε, ἐσόμεν⊙ ἡμῶν ἄρις⊙ σύμμα-
» χ⊙.

dicbus istis arbores suas vestes (frondes) deposuerunt, & somnia non valent, ideo res nihil nos perturbauit, qui in sedem regiam honestè succesimus: & Persarum iura non euertimus; & custodia liberatos, iterum non includemus: debent enim regis dona vim, & robur obtinere. Diadema deniq; adeò non deposituros confidimus, vt potius, si adhuc alij mundi extant, eorum nos fore reges confidamus. Veniemus autem ad te regaliter; vt aut verbis tibi persuadeamus; aut armis te subigamus. Si benè vis habere, recta sape. Vale, futurus socius noster optimus.

CAPVT IX.

Chosroes contra Varamum delectus agit, duces praponit. Copiæ fluuio separantur. Frustra collocuti, ad velitationes veniunt. Chosroæ timiditas. Varami fidentia. Chosroes suspectos interficit. Noctu inuaditur. Multa cades editur. Multi ad Varamum deficiunt. Etiam ipse Chosroes fugam init.

Ὅτι γὰρ ταῦτα ἐπεπόμφει ὁ βα-
σιλεὺς τῶν μήδων τῷ τυράννῳ
βαράμῃ, αἱ δυνάμεις πάντοθεν ἠρα-
νίζοντο. συλλέγῃ τε τὸ ὁπλιτικὸν οὐδ'
ὅπως τὸ ἀδραβιγάνων, οὐδ' ὅτε ὑπὸ
καθημένους τοῖς μέρεσι ζάβα ποτα-
μῷ. ἀ μὲν ἄλλα καὶ οὐδ' ἀνὰ τὸν νί-
σιβιν στρατοπεδευομένους ἀνελέξαν
ὡς ἔχ⊙. καὶ δὴ τὰ ὁπλιτικὰ τὰς
ὑπισωρευθείσας αὐτῷ δυνάμεις εἰς ἕνα ἐπεξίχοισε χῶρον, χειμασι φιλο-

HAc epistola ad tyrānum delata, copiæ vndiq; corrogantur, & miles ex Adrabiganis, & ex accolis Zabæ fluminis cōscribitur. Ad Nisibim quoq; castrametati, sine mora aggregantur. Ergo postquā contractas à se copias vnum in locum cōduxit, distributo benignè cōgiario duces præficit. Saranem cornu dexte-

rius,

φρονησάμενοι, τῶν τε ἡγεμόνας προεῖπεν· τὸν μὲν σκηνῆν ἐξιέναι παρακελευσάμενος· φέρος· ζαμένδιν δὲ εὐωνύμου κλίσιν προτάττει ἡγήσασθαι· τὸν δὲ βινδόιν τὴν μέσην προβάλλεσθαι φάλαγγα, τῶν τε ὑποφυλάκων ἀντέχεσθαι παρεκελεύετο. ἀπάρας τοίνυν ἐκ τῶν βασιλείων ὁ περσῶν βασιλεύς, προσομιλεῖ πεδίῳ τινὶ, ἐν ᾧ πολεμὸς προεπέχυτο, ἑκατέρας δυνάμεως διαῤῥέων μεσηπατοῦ. ἐπὶ τῶν ὄχθων τοίνυν ἐκατέρας τραπεῖς ποιησαμένης τὴν σύνοδον, καὶ πολλῶν λόγων ἀπό τε χοσρόου καὶ βαρσάμου διαπρησαμένων, ἀπὸ πρώτης ἕως μέχρις ἑσπέρας, ἐπεσολῆς καὶ τῆς διαλέξεως εἰς ἄλλα χωρησάσης, καὶ μηδαμῆ μηδαμῶς εἰρηναίων λήξεως κληρωσαμένης ἀπο-περάτωσιν, ὁ πόλεμος ἐκαθεύδετο, ἤ τε μάχη ἐκφοβεῖ μεγάλων κακῶν ἐπιφοίτησιν. τοίνυν ἐκδρομή τε ἤδη ἐγίνοντο, ἀκροβολισμοί τε. ἐπεὶ τοῦτα δὴ τοῦτα τὰ τῆς παραβάξεως προπύλαια φιλοπόλεμα. ὁ μὲν οὖν βαρσάμης, θάῤῥος προεβάλετο. τά τε ἄλλα θαρσαλέως εἰς ἀσφάλειαν τῆς μαχίμου δυνάμεως ἐπεκτήνετο. ὁ δὲ χοσρόης ἀθαῤῥῶν χάρακα ἐν πεδίῳ περιχώσασθαι, ἡμέρας μὲν διαπλέσης πολεμησείων, ὥσπερ πῶς ὑπεφαίνετο· νυκτὸς δὲ ἐπίσης, εἴσω τῆς πόλεως θαλαμείους προεφέρετο συγκλείσας. ἐντεῦθεν οὐκ εἰς ὀλίγον καταπεπόηκει ἀθυμίαν θαλ προεὶ τὸν χοσρόην στρατεύματα. ὁ δὲ βαρσάμης, ὅτε καθεδηλοῦτο ἡ τῆς ἀντιθέτου δυνάμεως γένετο προδειλία, ἐθάῤῥησε λοιπὸν μὴ κλέψαι τὸν πόλεμον. ἐς γὰρ ἐνοῦν βιάσασθαι ἐς τὸ φανερὸν, τέως οὐκ ἐδοκίμαζε τὴν ἀπάτην καταπιάσασθαι, καὶ

rius, Zamēden siniſterius curare iubet; Bindoi medios, & triarios committit; profectuſque è regia, in planitiem quandam venit, quam fluuius interlabens, vtrumque exercitum diuidebat. Super ripas igitur vtriſque conſtitutis, ac multis ſermonibus vltro citroque à principio diei vſque in veſperum habitis, mandatiſque & colloquiis in ventum effuſis, & nulla ex parte vllo modo pace compoſita, prælium capeſsitur, & pugna ingentia mala parturit. Excurſiones fiebant, & miſsilibus res prætentabatur: quæ ſolent eſſe certaminum militarium præludia. Varamus vallum circundat, & alia ad ſuos tutandos molitur. Choſroes exercitum vallo cingere in campo non audens, die quidem toto bellaturire videbatur; aduentante autem nocte copias in vrbe ſecuritatis ergo claudebat. Ex quo milites ponebant animos. Varamus ex hoſtium timiditate factus animoſior, de cætero tectius agendum non putauit. Quos enim vi aperta liceret deuincere, ab iis fraudem ſibi obiectari,

ϑολὸν τῆς ϑεραμβοις Δι' ὃν δόλον παρέχειαν. ὁ δὲ χοσρόης ὑποπλαβών τινας σων Δαπίθειαν τοῖς ὑπὸ τυράννε διεγχειρεμένοις, φόνῳ διεχρήσαντο τότες. δευτέρᾳ δ' ἡμέρᾳ τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις καταβεβλημένας τὰς ψυχὰς ἐωράκει. Δι' ὃ τοι τοῦτο περὶς ἀπόδρασιν εἶδε. τῷ τε ἀποφυγὼ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν γυναίοις περικατεργάζετο. ὅτω δὴ τῶν πραγμάτων Δακειμένων, ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ ὁ βαράμ σὺν ἐθέλοντι χοσρόε περὶς παράταξιν ἀπαντήσαι, νυκτομαχίαν ἐν σκοτομιλίῃ συνίσησιν. ἐπιπίπτε τε τοῖς περὶ τὸν χοσρόην στρατεύμασι. φοβερᾶς τοιχαρὲν ἔσης τῆς καταπλήξεως, μεγάλε τε θορύβε ἐξαπιναίως φοιτήσαντος, τῆς τε θραύσεως πρῶτα τοῖς νωτοφόροις ζώοις ἐπιφερομένης ὑπὸ τῶν πολεμίων, εἶτα καὶ περὶς σὺν συμμάχες χοσρόε μεταβεβηκότος τε φόνε, πολλῶν τε ἀναιρεθέντων, μεπαύεται τῷ γνώμῃ τὸ μάχιμον, αὐτος μολεῖ τε περὶς τὸν βαράμ, καὶ τῆς ἀμφ' αὐτὸν δυνάμεσιν ἀναμίγνυται. ὁ μὲν ἂν χοσρόης, τὴν ἀκρώρειαν τῶν δυσχημάτων φέρειν σὺκ ἔχων, ἢ πος δῶν εἶχε δυνάμεως, Δαδιδράσκει τὸν μέγαν τοῦτον, καὶ παραδοξότατον κίνδυνον, μετὰ πίνων ἐυαριθμήτων ὑπασπιστῶν.

iectari, ac triumphis suis propter dolum adhibitum maculam aspergi, probare non poterat. Chosroes ratus quosdam è suis tyranno fauere, eos vita priuat. Die sequenti copias suas desperatas animaduertens, præmissis vxoribus ad fugam spectat. Rebus sic affectis, luce septima Varamus Chosroe conflictum detrectãte, nocturnis tenebris impressionem facere instituit. Stupore igitur horribili, ac trepidatione desubitò ingruente, primumque iumentis onerariis occisis, deinde ad milites ipsos progressa cæde, nec paucis interfectis, reliqui mutata mente cum Varamo sese coniungunt. Chosroes huic grauissimæ cladi perferendæ impar, summa vsus celeritate, cum paucis quibusdam satellitibus, magnum, & inexspectatissimum discrimen effugit.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

CAPVT

CAPVT X.

Consultat Chosroes, quò se vertat: Christianorum Deum inuocat: frano dimisso, equi gressum sequitur: Circesij à Probo humaniter accipitur: Comentiolo duci eius aduentus, & quid ab Imp. petat significatur. Mittitur cum epistola nuntius ad Mauricium, quem ingens inde lætitia occupat.

Καὶ ἕτω τῆς βασιλείας ἐκπεπτω-
κὼς, τὴν κτησιφῶντα τε καταλιπὼν, καὶ τὸν Τίγριν διαπηξάμενος πο-
ταμὸν, διηπορεῖτο ὅπῃ καὶ δράσειε τῶν μὲν πρὸς τὸ σκυθικὸν τὸ ἑῷον (ἃς τέρκας λέγειν εἰώθαμεν) ἡνέσθαι εἰσηγμένων αὐτῷ τῶν δ' ἐν τοῖς καυκασίοις, ἢ ἀτραπηκῆς διασώζειν ἔδοξεν. ἕτω μὲν ἔν ἠμηχάνει ἐκεῖνος ὅπῃ τῇ βασάνῳ τῶν παραινέσεων. τοιγαροῦν κομιδῇ ὅπιεικῶς ἀνατίθησι τῷ ὅπῃ πάντων θεῷ τὰς ἡνίας τῆς ἀποδράσεως. εἰς τε τὸν ἄρχοντα ἀποβλέψας, καὶ ὃν δημιουργὸν εἰς ἔννοιαν γεγονὼς, ἀγνωμονῶν τε σὺν ὅπιπλάστοις θεοῖς, τῷ τε μίθρᾳ μηδέν τι τῆς ἐλπίδος προπενεγκάμενος, εἰκότως ἠμαύρωσε τὸ τῶν κινδυνῶν ὀξύρροπον, καὶ τὴν τύχην μεταβαλλόμενος, μεταβάλλει καὶ τὴν τύχλω πρὸς εὐξιότητα. τῷ μὲν ἔν χαλινῷ χαίρειν εἰπὼν, τὰς τε εὐθηνουμένας ἡνίας παρακρεμάμενος, ἡνίᾳ τὸν τῆς ἵππου ἰθύνεσθαι, τόν τε ὅπιβάτην τὸν ἔμπροσθεν κυβερνᾶσθαι πρὸς τὰ συμφέροντα, θεῷ, καὶ ἵππῳ τὰς κρίσεις πεπιστευκὼς τῶν ἐκβάσεων. ἕτω γὰρ εὐδόκησεν ὁ καιρὸς, μεγάλῳ ἀποχειρίσαι τῷ κόσμῳ πραγμάτων τροπήσιν. ἡ μὲν ἔν

CVm sic regno excidisset, Ctesiphonte reliquisset, Tigrimque traiecisset, pendebat animi quò se verteret; consulentibus aliis, vti ad Scythas orientales (quos Turcas nominare solemus) proficisceretur: aliis, vt Caucasis, aut inuiis montibus salutem suam mandaret. Sic ille, rationum momenta examinans, perplexus hærebat. Itaque supremo omnium Deo æquissimè arbitrium fugæ suæ permittit, sublatisque in cœlum oculis, & opificis vniuersorum recordatus, deosque commentitios abominatus, ac de Mithra (sole) omnispe abiecta, meritò impendens capiti suo periculum amolitus est, & cum religione fortunam quoque feliciter mutauit. Itaque dimissis habenis scitè compositis, equi gressum vltroneum sequi, atque ab eo ipse rector, Deo, & animanti commisso euentus iudicio, ad vtilitatem suam dirigi voluit. Sic enim visum est tempori, magnũ ex tempore mundo præbere admirationis argumentum. Equus igitur ille regius sessorem suum fugitiuum per solitudinẽ, & iuxta

ἵππῳ ἐκείνη ἡ βασίλεια ἦγε τὸν ἀπιβάτην φυλάδα ἀνὰ τὴν ἔρημον. παύτῃ δὲ Δαμνύσιος, καὶ τὸν εὐφράτην ποταμὸν παραμείψας, τῶν ἀβορέων καὶ ἀνόθων πλησιάζει φρουρίοις. τοῦτο δ' ὑπὸ τὸ πρωϊκὸν ἐφορολογεῖτο πολίτευμα· ἀπάρας δ' ἐντεῦθεν χοσρόης, ἀφικνεῖται ἐπὶ τὰ κιρκησίου ἐχόμενα πόλεως. δέκα δὲ σημείοις ἀγραυλιζόμενος, ἀπεκπέμπει ἀγγέλους εἰς τὸ κιρκήσιον, παραδηλῶν τῷ ἄφιξιν, καὶ τὰς νεωτέρας τύχας, καὶ τὴν ἐς τὸν καίσαρα καταφυγήν. τήν τε ἐς τὰ οἴκοι κάθοδον ἐξαιτούμενος, ἠξίου συμμαχικὸν δοῦναι Ρωμαίων ἐπίσκεψιν. τελίτη γὰρ φυλακῇ τῆς νυκτὸς, καὶ οἱ ἄγγελοι πρὸς τὰς πύλας ἐχώρησαν. ἐπεὶ δὲ τοῖς πυλωροῦσι τὰ τείχη διεξοδεύοντα ὑπὸ τῶν πέρσεων διεγνώριζεν, ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα θᾶττον τῆς πόλεως οἱ τὴν φρουρὰν τῶν πυλῶν ἐγχειρισθέντες προήεσαν, τῷ τε ἡγεμόνι μηνύουσι τὰ δεδηγμένα τὴν πρεσβείαν ἀνετίθεσαν. τῷ δὲ φρουράρχῃ ἦν ἄρα πρόκοπος ὄνομα. ὁ μὲν δὴ πρόκοπος ἐξ ἐωθινοῦ τὸν χοσρόην πρὸς τὸ ἄστυ εἰσώγαγε. δεξιότητι δὲ καὶ φιλοφροσύνῃ τὸν ἐξένιζε. τὰ δὲ τότε γινόμενα, πᾶσι δῆλα ὑπομαζίοις πρειαγόμενα, λίαν εἰς τὸ μάλιστα φιλανθρωπίας ἠξίου. τριάκοντα δ' ἄρα τῷ χοσρόῃ ὑπῆρχον, οὓς ἐπίσης κάρτα ἀπιστικῶς. ἡδυτέρᾳ δ' ἡμέρᾳ καὶ χοσρόης, ὁ τῶν πέρσων βασιλεὺς, ἐξήτει τὸν πρόκοπον ἀπὸ γράμματος πέρσου δοῦναι παρὰ τὸν καίσαρα. καὶ ἐγχαράξας βασιλείως καιρείας, ἀπὸ πρόκοπος τῷ αὐτοκράτορι ἔστειλε. τῇ δ' ὑστεραίᾳ κομεντιόλῳ τῷ στρατηγῷ

Euphraten ad Aborcorũ, & Anathorum castella, Persis tributaria perducit. Inde discedens in fines Circesiorũ defertur, & adhuc ad decimum lapidem distans, nuntium in vrbẽ super aduentu suo, recentiq; calamitate ac deliberato ad Cæsarẽ perfugio mittit: cuius adiutus auxiliis redire domum desideret. Tertia noctis vigilia nuntij ad portas affuerunt; qui vt custodibus de ingressu significarunt, illi continuò ad vrbis ac præsidij Præfectum accedunt; de conuersione rerum certiorem faciunt. Probus (hoc Præfecto nomen erat) Chosroen mane in vrbem introducit, eum vrbanè, & humaniter tractat, eiusque mulieres, quæ lactentes adhuc infantes gestabant, satellites quoq; & custodes (quorum triginta numerabantur) habet benignissimè. Die sequẽti Probum Chosroes orat, vt per eũ litteras ad Cæsarem mittere sibi liceat. Annuit, epistolamq; regis transmittendam suscipit. Postero die Comentiolo duci, Hierapoli degenti, Chosroen ad se venisse scribit, & epistolam, quam ille Imperatori supplicem conscripserat, adiungit. His sibi à Probo significatis, Comentiolus vni de cursoribus

καὶ τὴν ἱερὰν πόλιν ἐνδιατρίβοντι, καταδήλον τὴν χοσρόου ἐνδημίαν ὁ πρέσβυς πεπίηται, πέμψας ὡς αὐτὸν καὶ τὰ παρὰ χοσρόου ἐν ἀξιώσει γεγραμμένα τῷ καίσαρι. ὁ δὲ κομεντίολος τῶν ἐπιστολῶν ἐξ ἑκάστου διαγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τὴν ἱερὰν πόλιν τοῖς ἁλισκομένοις ἄγγελον παρεδίδου ἥξειν τὰ ἐς βασιλέα. ὁ δ' αὐτοκράτωρ μαυρίκιος τάχιστα ἀκηκοὼς, ἐπειγόμενος, καὶ πᾶς κρείττοσιν ἐλπίσι κατέκειτο. τάχιστα δὲ σημαντέα τὰ πέρσαι καὶ πρεσβευτέα, ὅτι ἂν καὶ ταῖς δέλτοις ἐνεκεχάρακτο, διερμηνεῦσαι ἀνελέσθαι τε καὶ ἀναγνῶναι· ἡ δὲ τῆς ἀξιώσεως ἐξ ἑκάστου τῶν πέρσαι βασιλέως ἐν τύποις πρὸς σωτέτακτο, ἐπὶ λέξεως γὰρ πρεσβήσω τὴν πρέσβυσιν, ἀκαλλώπιστον φράσεως, ὅπως τῇ ἀμαθίᾳ τῆς λέξεως τὸν νοῦν τῆς ἀξιώσεως ἀνεπίπλαστον ἐνσπλεκόμενα.

ribus Hierapolitanis nũtium ad Imperatorem perferendum iniungit. Qui ex auditione mirifica voluptate perfusus, melius de cætero res ituras etiam atq; etiã vehementerque confidebat; detractoque signo Persico, quid tabulæ continerent, legendo scrutabatur. Continebãt autem petitionem regis, quã ego, vt est, inornatam & simplicem hîc subiiciam, quò in imperitia dictionis sinceritatẽ petitionis ceu in speculo contemplemur.

CAPVT XI.

Litteræ Chosroæ ad Mauricium. Duo esse imperia omnium maxima, Romanum & Persicum. Accusatio Varami, contra quem concitatur Imp. & auxilium rogatur.

Χοσρόης περσῶν βασιλεὺς. τῷ ἐμφρονεστάτῳ βασιλεῖ τῶν Ρωμαίων. ἀγαθοποιῷ. εἰρηνικῷ. δυνάστῃ. φιλοδίκῳ. καὶ τοῖς ἀδικουμένοις σωτῆρι. εὐεργετικῷ. ἀμνησικάκῳ χαίρειν.

Chosroes Persarũ rex. Imp. Romanorum sapientissimo. Beneficio. Pacifico. Potẽti. Nobilitatis amanti. Iniquè afflictorum liberatori. Ad bene de omnibus merendum propenso. Iniuriarum immemori salutem.

» Δύο πσὶν ὀφθαλμοῖς τὸν κόσμον
» καθαλάμπεσθαι πάντα, αὔξειν, καὶ
» ἐξ ἀρχῆς τὸ θεῖον ἐπεσαγματοῦσα-
» το. τετέστι τῇ σωματωθείσῃ τῶν Ρω-
» μαίων βασιλείᾳ, καὶ τοῖς ἐμφρονε-
» στάτοις σκήπτροις τῆς περσῶν πολι-
» τείας. τούτους γὰρ τοὺς μεγίστους ἀρ-
» χαῖς θεὰ ἀπειθῆ, καὶ φιλοπόλεμα
» ἔθνη λικμίζοντα, καὶ ἡ τῶν ἀνθρώ-
» πων ἀφαγωγὴ καθαιρεῖται, καὶ
» κυβερνᾶται ἀφ' ἁπάντων. καὶ ἔστι λα-
» βεῖν τὴν τῶν πεσαγμάτων ἀκολυθί-
» αν τοῖς ἡμετέροις ῥήμασι συμφωνοῦ-
» σαν. ἐπεὶ τοίνυν σκαιοί τινες καὶ πο-
» νηροὶ ἐν τῷ κόσμῳ διπολάζοντες
» δαίμονες πάντα θεὸν ὑπὸ δὲ θεοῦ κα-
» λῶς σωτεπαγμένα συγχεῖν μὲν ἐ-
» πείγονται, εἰ καὶ μὴ ἔκβασιν ἡ τούτων
» λαμβάνει ἐγχείρησις, πρέπει σοὶ
» θεοφιλεῖ καὶ εὐσεβεστάτῳ ἀνθρώ-
» πῳ τοῖς ἀντιστρατεύεσθαι, ἔχον-
» τα ὑπὸ δὲ θεοῦ σοφίας ἡνωμένον,
» καὶ δικαιοσύνης βραχίονα καὶ ὅπλα.
» κατὰ τοίνυν ταύτας τὰς ἡμέρας οἱ
» βλαπτικώτατοι δαίμονες τῆς
» περσῶν διπτοιήσαντες πολιτείας,
» δεινὰ κατεργάσονται, καὶ δῃλοῦ-
» σι κατὰ δεσποτῶν ἐπεσρέψαντες τὸ
» βασιλέως οἰκέτας, τῆς τάξεως
» τοῦ ἀπειθεῖν, τῆς δὲ καθήκοντος τὸ
» μὴ πρέπον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐναντίοις
» τῶν ἀγαθῶν ἐχορήγησαν ὅπλα. βα-
» ρὺ μὲν γὰρ ὁ κατάπτυς καὶ δῃλος
» ὑπὸ τῶν ἡμετέρων προγόνων αὐξη-
» θεὶς, καὶ δαλάμψας, καὶ μὴ χω-

Duobus quibusdam oculis vniuersum mundum illustrari, iã olim & ab initio Deus Opt. Max. curauit: hoc est, Romanorum imperio potentissimo, & prudẽtissimè temperata Persarum repub. His namque principatibus amplissimis rebelles, & Mauortiæ gentes compescuntur, humanæque instituta vitæ ornantur, & reguntur semper. Quarum rerũ consequẽtiam verbis nostris suffragãtem videre licet. Quoniam ergo infausti quidam peruersique dæmones, in te homines vagantes, omnia à Deo rectè constituta confundere ac perturbare conantur, tametsi eorum conatus nihil proficiunt, Deo charos, pietatique deditissimos mortales, à Deo sapientiæ thesaurum, iustitiæque brachium & arma habentes, iis obuiam ire, & contra pugnare decet. His itaq; diebus perniciosissimi dæmones in regnum Persicum se se inferẽtes, atrocia designarunt, & seruos aduersum dominos, famulos aduersum reges, confusionem aduersus ordinem, indecorum contra decorum, & omnia demum bonitati contraria & inimica suppeditatis armis instruxerunt. Varamus etenim seruus ille detestandus, à maioribus nostris euectus, & honoribus illustratus, cum magnitudinem gloriæ non caperet, ad pestem & perniciem nobis machinan-

ρήσας τῆς δόξης τὸ μέγεθος, πρὸς ὄλεθρον ἀπεσκίρτησε, καὶ βασιλείαν ἑαυτῷ μνησευόμενος, πᾶσαν διεταράξε τὴν περσῶν πολιτείαν. καὶ πάντα καὶ πάντη, καὶ διεγχωρεῖ, ἵνα μέγαν ὀφθαλμὸν ἀποσβέσῃ δυνάμεως, καὶ λάβωσιν ἐντεῦθεν ἔθνη ἀνήμερα καὶ κακοπραγέστατα παῤῥησίαν καὶ δύναμιν, κατὰ τῆς ἡμερωτάτης τῶν περσῶν βασιλείας. εἶτα λοιπὸν ἐντεῦθεν τῷ χρόνῳ καὶ ἐκ τῶν παῤ ὑμῶν φορολογουμένων ἐθνῶν κράτιστον ἄχθος, καὶ πολλῆς λύμης οὐκ ἄμοιρον. πρέπει τοίνυν τῷ εἰρηνικῷ τῆς προνοίας ὑμῶν, σηλιτευομένῃ βασιλείᾳ, καὶ ὑπὸ τυράννων βιαζομένῃ παραχεῖν χεῖρα σωτήριον, συῆσαθαί τε μέλλουσαν ἐκεῖθεν καταλύεσθαι, καὶ τῆς σωτηρίας τὰς αἰτίας ὥσπερ τροπαῖα οἰκουμενικὰ ἐν τῇ ῥωμαίων πολιτείᾳ ἱδρύσασθαι, ἀναγορεύθηναί τε ὑμᾶς κλήσεις, καὶ σωτῆρας, καὶ ἰατροὺς τῆς περσῶν πολιτείας. πάντα γὰρ τὰ τῷ δικαίῳ συμβαίνοντα, πρέπει τοῖς δυνατωτάτοις βασιλεῦσι μᾶλλον ἁπάντων ἀπεργάζεσθαι. καὶ ἐντεῦθεν τῆς μεγαλονοίας τὰ ἐγκώμια, καὶ τὰ τῇδε κόσμια μεταναστεύσιν, ἔχειν μᾶλλον πάντως ἀναφθαρτα, παράδειγμά τε συῆσαθαι, ὡς ἂ δεῖ κατὰ δεσποτῶν δραπέτας ὁπλίζεσθαι. τὸ τοίνυν ἀνώμαλον νῦν τῶν πραγμάτων τῆς περσικῆς πολιτείας προσήκει παῤ ὑμῶν κυβερνᾶσθαι. λαμπροτέραν γὰρ ἐντεῦθεν οἱ ῥωμαῖοι τὴν εὐκλειαν δι' ὑμῶν ἀπολείψουσι. τοῦτο τοι χορηγὸς ἐγὼ, ὡς

chinandam prosiluit: & regni habenas sibi despondens, vniuersam Persarum rempub. conturbauit: agitq; & tentat omnia, vt magnum potentiæ oculum extinguat, indeque nationes agrestes, & ad malefaciendum promptissimæ imperium Persarum mansuetissimum lacerandi licentiam potestatemque, ac tempore procedente contra vestras quoque gentes stipendiarias robur inexpugnabile, & inprimis exitiosum nancisca ntur. Erit igitur honestũ pacificæ vestræ prouidentiæ, regno omnibus mortalibus notissimo, & à tyrannis oppresso manum salutarem porrigere, ac principatum interitui proximum confirmare denuo atque constabilire; salutisq; nostræ causas, vt trophæa vniuersalia in repub. Romana figi, vosq; reipub. Persicæ conditores, seruatores, & medicos proclamari. Omnia quippe iustitiæ consentanea perpetuò præstare iustissimos Imperatores conuenit: atque hîc quidẽ excelsi animi præconia, hinc autem emigrantes, immortalia bona in omne ęuum adipisci: exemplumque statuere, ne posthac fugitiui in dominos arma expediant. Nunc igitur perturbatum Persidis statum à vobis regi, & corrigi par est. Ex quo per vos Romanorum gloria splendescet magis. Hæc ego

» παρὼν, χράφων προσφθέγγομαι. ego Chosroes, tanquam præsens
» χοσρόης ὁ σὸς υἱὸς, ϗ ἱκέτης. ἐ γὰρ διὰ præsentem alloquens, Chosroes
» τὴν τύχην τ συμβεβηκότων ἀθετήσῃς filius, & supplex tuus. Non enim
» τῆς ἀξίας, ἢ τ προσηγορίας τὸ πρόσ- quia me miserum fortuna finxit,
» φορον. οἱ δοτῆρες τ ἀγαθῶν ἄγγελοι tu quoque hanc mihi conduci-
» τὸ θεῖ ἀνεπονείδιστον, ϗ ἀτυράννητον bilem seu dignitatem, seu appel-
» ὑμῖν τὴν βασιλείαν διαφυλάξωσιν. lationem denegabis. Angeli Dei,
» vestrum probro, & tyrannis liberum custodiant. bonorum largitores imperium

CAPVT XII.

Persis proceribus blanditur Varamus: Chosroen quæri, ac vinctum sisti iubet. Bindoes in vinculis adducitur. Varami in regno aucupando astus: semet regem instituit. Ad præsidiarios Martyropoli eius mandatum. A Mauricio per ducem Comentiolum Chosroes honoratur. Eiusdem impostura.

ΕΝ ὅσῳ δὲ τὰ τῆς πεισθείας καὶ INterea dum super petitione
περιεζήτειτο παρὰ τὸν κάμινα, ὁ regis consultatur, Varamus Sa-
Βαραμης τὰς τε σατράπας, κὴ τὰς trapas, & alios de Persis emi-
πρωτεύοντας τ Βαβυλωνίας φιλο- nentiores comitate, & beneficentia
φρονεῖτο, θεραπείας τε ἰδίας. ἀναλα- ad suas partes allectat, susceptoque
βών τε τὴν βασιλικὴν πᾶσαν ἀποσκευὴν, ὅσην χοσρόης ὁ τ περσῶν ἐ- comitatu, & apparatu omni,
πεσύρετο βασιλεὺς, ἀφικνεῖτο πρὸς quem post se Chosroes trahebat,
τὰ ἀνάκτορα. ϗ ἐκ τῶν ὁπλιτικῶν ad palatium regale concedit, de-
ἄνδρας εἰς ἑπταξιν λοχάδας, lectisque de exercitu bellatori-
ἀνεδυνάσθη χοσρόην πρόσεπεμψε, bus egregiis, Chosroen indaga-
δέσμιόν τε ὡς αὐτὸν παραστήσαντας. οἱ ri, & sibi vinctum sisti imperat.
μὲν δὴ τυχηκότες τῶν ὑπὸ ξ βα- Qui mandatis frustra parentes,
ραὶμ προστεταγμένων αὐτοῖς, βινδόη in Bindoen regis Persarum præ-
προσυγχαίνουσιν, ὃς ἐχαιρεν ἐς τὰ μά- cipuè studiosum incidunt, eum-
λιστα χοσρόῃ τῷ περσῶν βασιλεῖ. τὰς que cõtumeliosè vexatum, cum
τε δεσμοῖς καθυβρίσαντες, ἄγουσι vinculis die septimo ante Vara-
παρὰ τ Βαραμ ἑβδομαῖον. ὁ δὲ Βα- mum statuunt. Varamus regnũ
ραὶμ τ περσῶν βασιλείαν ζφεπιζόμενος, ϗ τῷ παύτης καθάπερ πολέμους Persicum sibi vendicare nitens,
& eius cupiditate nimia quasi
expugnatus, quas animo coque-

bat

ἔρωτι, ἐς τὸ φανερὸν τὰς τῆς ψυχῆς ἀπιβολὰς ἐποιεῖτο, δεδιὼς, μὴ τῶν ἕνεκα φοβηθείη, τίνος τὴν ὅλην τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ὑπόθεσιν ζυσησάμενος. ἤρα ἢ δόγμασι ζυγκλήτου τὴν ἀρχὴν ἐνπεπήσαιτο. καὶ τὴν ἀναῤῥησιν ἐκ κράτους βεβαλέσθαι σὺν νόμῳ, ἐκ βίας μενί. ἐνπεῦθεν τὴν μὲν βασιλείαν ἀνεπαγείδιον, τὴν δὲ αὖ πάλιν ἐγχείρησιν αἰεπιβάλλοτον ἑαυτῷ ζοφιζόμενος. ἐπεὶ δὲ πάντα ῥαδιεργῶν, καὶ παλαμώμενος ἀπήθανος ἐν ζοφισὶς τὸ βελήματος, ἐκαλέπαινέ τε τοῖς μάγοις τἀναντία φρονοῦσι. τῆς τοίνυν ἐρέξεως αὐτῷ μηδαμῶς ἀπολαβούσης τὸ σκοπὸν τὴν βαλβίδα, χωρεῖ ἐς τὸ φανερὸν. τῆς μεγάλης τοιγαροῦν, καὶ ἐπιφανοῦς ἐνδημούσης αὐτοῖς ἑορτῆς, ἐν ἑορτάζειν ἐραστὴς παλαιὸς καὶ πεσσοῦτης νόμος πέρσης ἐξέπεμπε, τὸ βασιλικὸν διάδημα ἀνελόμενος, ἀνηγόρευεν ἑαυτὸν βασιλέα, τῇ τε χρυσῇ καλυκάζετο κλίνῃ τοῖς τε καλὰ τὴν μαρτύρων ἀναιρεθομένοις βαρβάροις ἔχεσθαι ἐγκρατῶς τῆς φρουρᾶς ἐγκελεύεται, καὶ ἤκιστα τὸν νεῶν χοσρόῃ παρέχεσθαι. τοῖς τοίνυν τὸ ἄστυ πολιορκοῦσι Ρωμαίοις, ἡ τοῦ βαρβάμου διαγόρευσις δῆλος γίνεται. ἤλω γὰρ ὁ τὰ τοιαῦτα φρονήματα ἐν τυράννοις ἀειφερόμενος. μενοῦν γε χοσρόης ἀπὸ τὴν λεγομένην ἱερὰν πόλιν ἀφίκετο, ἐδὲ μὴν κομεντίολος ὁ στρατηγὸς ἀγέρασον καταλέλοιπε, τὸν τίνος τῆς βασιλείας χηρεύοντα. ἔτι γὰρ ἔδοξε μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι, καὶ τὸ δόγμα μετὰ χεῖρα ποιεῖσθαι πρᾶξιν.

bat insidias, haudquaquam prodebat: metuens videlicet, ne quæ egisset hactenus, omnia huius rei gratia egisse deprehenderetur. Verùm consilij decreto sibi imponi, & illigari quodammodo principatum, & legitima renuntiatione, non vi aliqua successionem in regno capessere desiderabat. Ita & regnum sibi nõ probrosum, & molitionem tutam fore homo versipellis ratiocinabatur. Sed vbi nihil non nefariè moliens, quod volebat, artificio suo persuadere non potuit, dominandiq; libido qua feruebat, propositum minimè tenuit, & Magis quoq; diuersum sentientibus succensuit, in apertam audaciam prorupit. Quamobrem magno & illustri die festo, cuius celebritatem Persis vetus & veneranda lex de cœlo sanxerat, sumpto diademate, semet vltro regem declarat, lectoq; aureo insignis, præsidiariis apud Martyropolim barbaris mandatũ mittit, vti vrbem constãter teneant, & Chosroen neutiquam audiant. Romanis oppidum obsidentibus, intercepto internuntio res patefit. Porrò Chosroes Hierapolim venit: nec Comentiolus tunc regno viduatum non honorauit, quando id Mauricius fieri iusserat, iussaq́ue opere ipso præstabãtur. Quare ad oppidulũ vsque

ἀκοῦσαι ὅπῃ τὸ Βεδάμας ἄτω χωρίον λεγόμενον) ἐς ζωαγρίαν γίνεται κομενδίολος χοσρόῃ, τήν τε παρασκευὴν βασίλειον αὐτῷ ζυγησάμενος, ἐδόξευφόρει μεγαλεργῶς. ἐννάτῃ δ' ἡμέρᾳ καὶ τοῖς ἐν μαρτυροπόλει φρουροῦσι πέρσαις ἄγγελον ὁ χοσρόης ἐξέπεμπεν, ἄνδρα ζαράπην μυραγδῆν, ἄτω λεγόμενον, τὰς τενεωτέρας τύχας καταδηλῶν, καὶ ὡς ἀμετὸν αὐτοῖς τῆς πόλεως ἔχεσθαι, τῆς τε αὐτοκράτορος μεγαλονίας ἀπομάχους, καὶ φίλους πέρσας μεγαλοπαθέσης. βεσὰμ δὲ τὸ παρὰ πέρσαις ἀφφανῶν καὶ τὸν ἀρμενίαν ἀπέστελλεν ἐς τὸ ἀνδραζιανὸν ἐγκελεύομενος ἡσυχάζειν, καὶ τοὺς αὐτόθι ἐνδιατρίβοντας πέρσας ὑπηκόους αὐτῷ καταστήσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ἄτω ἐς τὸ φανερὸν διεπράττετο.

vsque Bedamas appellatum, venienti prodit obuiam, omnia regia illi constituit, magnificamq; comitatium cateruam attribuit. Die nona etiam Chosroes Satrapam Myragdũ vocabulo ad præsidium Martyropolim mittit, per quem fractas, & abscissas res suas indicat, & monet, vti vrbem dedant: quando Imperator magnanimus Persas bellicis viribus destitutos in amicitiam receperit. Bestamium verò inter Persas virum honoratum, Andrabiganum in Armeniam ire, morantesque illic Persas sibi subiicere iubet. Et hæc quidem palàm acta sunt.

CAPVT XIII.

Chosroes vt vafer, & malæ fidei reprehenditur: eum ad se venire Mauricius non vult. Legati Chosroæ ad Imp. Principis Legati oratio, qua interesse Romanorum, Persicum stare imperium, præclara disputatione probat. Multa de Alexandri Magni ambitione disserit, & Imperatorẽ ad succurrendum regi magnoperè incitat.

Οἷα ἢ κέρκωψ, κεκυφὼς τὴν διάνοιαν, καὶ πάντα τὸ δόλῳ πεφεμένος δεύτερα, τὸν τῆς φιλοξενίας ἀθετήσας θεσμὸν, καὶ τὰς ἄλλας τῆς φιλοφροσύνης ὑπὸ τὰς πτέρνας καταβαλόμενος, πεμπταῖον ἐξέπεμπεν ἄγγελον τοῖς τῶν μαρτύρων πόλιν κατοικημένοις χαλδαίοις, ἐγκελεύομε-

CAEterùm vt cercops, hoc est, homo fraudulentus, ac veterator, & ingenio prauo, fallaciis agere palmarium ducens, & hospitalitatis legibus multam salutem dicens, beneuolentiæque salem pedibus conculcans, quinto die per certum hominem præsidiariis Martyropolim edictum mittit,

ὁ δ' ἔχεδος τῆς Φρυγίας κάρτα κομιδῇ, καὶ τοῖς ἐς τὸ φανερὸν προσκαθημένοις αὐτῷ μὴ προσέχειν τὸν νοῦν. φαῦλον γὰρ τὸ περσικὸν, καὶ βίος αὐτῷ δόλος, καὶ κόμπος ἀνέκαθεν. ἀναβολῆς τοίνυν τῆς περὶ τὴν βασιλείαν καθόδου τοῦ ἐγγινομένης αὐτῷ, ἐνεχείρει ἐς βασιλέα ὑφέδρᾳ Ῥωμαίων. ὁ μὲν οὖν μαυρίκιος τὴν χοσρόου ἔφεσιν διαγνοὺς, γράμμασι βασιλείοις τὴν εἰς αὖθις ἐνδημίαν ἐνέκοπτε, δόξης ὑπεροράν, τὴν τε τῶν ζωοίσοντος ἐπίδοσιν χοσρόῃ πραγματευόμενος. ἐνενόει γὰρ ὡς ἂν δεῖ πόρρω τῆς περσῶν πολιτείας μεταχωρῆσαι χοσρόην, ἵνα μὴ τῷ βαράμ πάγιον ἐντεῦθεν τὸ τῆς τυραννίδος καθιδρυθείη ἐγχείρημα. ἦρος δὲ ἐρχομένου, ὁ χοσρόης πρέσβεις ἐς βασιλέα ἐξέπεμπεν. ὁ μὲν ἓν αὐτοκράτωρ βασιλικῶς ἐκκλησίαν τρίτῃ συγκροτήσας ἡμέρᾳ, ἐπιφανῶς προσκυνεῖται ὑπὸ τῶν πρέσβεων. σιωπῆς τοίνυν δαψιλουμένης τῷ ζωγραφίῳ, καὶ τὸ βασιλέως ἄδειαν λόγων ἐκθέσεως ἀποδεδοκότος τῆς πέρσης, ὁ τῶν πρέσβεων ἐπιφανέστερος, προοιμιάσατο τῷ δακρύῳ τὸν λόγον, καὶ παθητικὰς ἐκλιπαρήσεις ἀποφηράμενος, τῶνδε τῶν λόγων ἀπήρξατο.

mittit, vti vrbem summo studio, & quam diligentissimè custodiant, quæque palam ipsis mandauerit, ea non curent. Nequam est genus Persicum, cui vita dolus, & iactantia inde vsque à prima origine. Interea dum reditus in regnum differtur, ad Romanorum Imperatorem proficisci aggreditur. Cuius voluntate cognita, Mauricius literis imperatoriis eum venire prohibet, honorem suum in eo negligens, & commodis Chosroę adaugendis prospiciens. Sic enim statuebat, non oportere illum longius à Perside discedere, ne hinc tyrannici conatus Varami robustiores euaderent. Vere ineunte, Chosroæ oratores ad Imperatorem aduenium. Qui more imperatorio tertio die conuentu coacto, à legatis publicè adoratur. Silente igitur confessu, dataq; fandi copia, princeps legationis, lachrymis orationem præcondiens, indeq; Imperatoris misericordiam captans, sic differere occœpit.

Εἰ μὲν παρὰ τῶν φιλεσάτων σοὶ ἡ ἀξίωσις, τρισμέγιστε βασιλεῦ, εἶχεν αὖ τὸ μὲν πρόσφορον ὁ καιρὸς, ὁ δὲ τρόπος τὸ εὔλογον, ὁ δὲ λόγος τὸ πιθανὸν, τὸ πάθος τὸ ἔλεον, τοῖς φασιν ὁ ὑποθέσεως, ἡ ἀνάγκη τὸ τῆς ἐπικουρίας ὀξύρροπον, τὸ δ' αἰδέσιμον

Si quidem, ter maxime Imper. homines tibi gratissimi, & charissimi petitum aduenirent, haberet commoditatem tempus, rationē mos, misericordiæ commouendæ vim oratio, occasionem argumentum, auxilium celerrimum necessitas, reuerētiam

„ μον ἡ πρεσβεία. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, τὸ-
„ σάτας εἶχον τὰς οἰκήσεις τὰ παθή-
„ ματα, ὁπόσας καὶ τὰς συμφορὰς ὑπ-
„ κειώσατο. ἐπεὶ δὲ καὶ τούτων πάντων
„ μετὰ τῶν ἄλλων ἡ περσὶς διήτυχησε,
„ λείπεται, ἢ φιλανθρωπίαν ἐκ τῆς σῆς
„ ἀρετῆς ἐπιδείκνυσθαι χοσρόην, ἢ μήδας
„ ὑπὸ τυράννων μεγάλῳ δρόμῳ κα-
„ ταφρέψασθαι. φαίη δ' ἄν τις, εὖ οἶδα,
„ τῶν μὴ ζωόντως μεμνημένων μυρί-
„ ων, λυσιτελεῖν τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ τὸ
„ βασιλώνιον, καὶ ἡμέτερον φίλον μα-
„ κρὰν οἰμώζειν ἐς κέρατα, βασιλεῖ
„ αν καὶ κράτει καὶ Ρώμῃ μεγάλῃ
„ ὑποβαλλόμενον, καὶ ἀπαγωνίστῳ ἡσυ-
„ χίᾳ τινὶ τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος καταλι-
„ παίνεσθαι· κακῶς εἰδὼς τὸ μὴ σωδί-
„ σον τῇ Ρωμαίων δυνάμει. ἁ γὰρ τὰς
„ ἀπείρους φροντίδας τῆς ὑπὲρ τὸν κόσ-
„ μον ζωῆξεως, μίαν τε μοναρχίαν
„ δυνατὸν ἐγκολπώσασθαι, καὶ ἑνὶ πη-
„ δαλίῳ καρδίας, ὅσῳ ἥλιος φορᾷ
„ διϊθύνεσθαι κλίσιν. ἁ γὰρ καθάπερ τὸ
„ ἡνιοῦον τῆς θείας, καὶ πρώτης ἡγεμο-
„ νίας ἕνεκα ὤφθη καὶ τῷ γλίσχρῳ ἀπε-
„ νέγκασθαι, ἀντιθέτως ἔχουσαν τῆς ἄνω
„ ταξιαρχίας καθάπαξ, ὑπ' ἀνθρώ-
„ πων τῷ μὲν φύσιν ῥυσῶν, τῷ δὲ
„ γνώμῃ ἀδοκιμωτάτων, διὰ τὸ πρὸς
„ τὰ χείρονα ζώνυσιν, ἄλλο τε ἄλλως
„ κυβερνωμένῳ πρὸς τὸ δημόσιον. ἐ-
„ κὼν εἰ καὶ πέρσαι τὰ κράτη καθαιρε-
„ θείησαν, μεταβήσεται παραυτίκα πρὸς
„ legatio, atque vt summatim dicam, tot haberet fortuna nostra miserationes, quot habet calamitates. Quoniam verò cum aliis etiam his omnib⁹ Persia fraudata est, restat vt vel tua virtus & humanitas Chosroen complectatur; vel adeò latum & magnum Persarum imperium à tyrannis euertatur. Dixerit quispiam, sat scio, ex imprudentibus, expedire Romanorum imperio, Persicam, adeoque nostram nationem diu plorare, & ad coruos ire, amisso regno cum potentia, & viribus ingentibus: illos autem quiete, nullo obturbante, quodammodo pingueſcere ac saginari; nesciens vtique quid Romanæ potentiæ conducere videatur. Haud enim fieri potest, vt vna monarchia innumerabiles orbis terrarum ritè atque ordine administrandi curas in se recipiat, vnoque velut temone mentis, quantum hominum sol aspicit gubernetur. Non enim licebit vnquam terris quoque, supernis ordinum principatibus similitudine quadam respõdentem statum, & vnitatem diuini, primique principatus, qualis in cœlo est, consequi, cum ab hominibus, natura fluxis, & ob propensionem ad deteriora sequenda mente corruptissimis aliter aliâs, propter rerum mobilitatem, inconstantiamque procurentur. Quocirca si etiam Persæ imperio depulsi fuerint, ad alios mox deuoluetur: duce enim ac rectore

ἑτέρως τὸ κράτος. οὐ γὰρ ἀνέξεται χηρεύειν ἡγεμόνος τὰ πράγματα, ἢ ἡ τηλικαύτη τύχη τῶν ἐπιβαίνοντος. ὡς γὰρ λογισμῶν οὐκ ἔσονται φρονήσεις ἀπόκοποι ἔτως ἀπ' αἰ μέγισται τῶν ὠφελοῦν τὸν κόσμον ἡγεμονίαι ὀρφαναί πως ἔσονται τῶν κυβερνήσοντος. ἢ οὐκ ἐκ βαβυλωνίων μῆδοι, ἐκ δὲ μήδων οἱ πέρσαι, μετὰ δὲ τέτους οἱ πάρθοι, ὥσπερ πινὶ ἀκολουθία διαδοχῆς τὴν χαλδαίων εὐδαιμονίαν ἐκτήσαντο; ὅπι γε ἀ μιᾶ πινὶ ζυγγενόμιον μέλος πενέσθη ἔχ ἅπαν ποιεῖ τὸ ποίμνιον, ποιμέσιν ὁμῶς καὶ αἰπόλοις ὠφέλιμον τῶν καθέσηκε. τοιῶτό τι καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασι ζυμβαίνειν φιλεῖ. ἱκανὴ δὲ πκμηλεῖσθαι, μακεδονικῶ παιδαρίῳ πινὸς ἡ μανόλης καὶ παράλογος ἔφεσις. τύχης γὰρ ἀλέξανδρος ἄωρον ἡδόμενος παίγνιον, καὶ μικρὸς παρ' αὐτῆς κατ' εἰρωνίαν ἱλαρυόμενος, εὐρώπης κρατεῖν ἐβρενθύετο, θαλαττοκρατεῖν ἐγχειρῶν καὶ βαβυλωνίων ἥρα σκήπτρων ἀντέχεσθαι, τῶτε ἰνδικῶ κράτος ἐγλίχετο; λιβύλω δ' ὑπακούειν ἡπείλει, καὶ ἐς πᾶσαν αὔξειν τὰ τῆς ἀρχῆς ἐβιάζετο, ἐς ὅσον μὲν χεῖται ἀὴρ, ἡλίῳ δ' ὄψεις, τῆς βολαῖς τῆς μαρμαρυγῆς καταυγάζοσιν, εἰς ἑνιαῖον τὸ κράτος καὶ μοναδικὸν τὸν ὑπὸ ζελώῳ κόσμον ὁδηγωγεῖν καθωρίζετο. ἀλλὰ τέτῳ θᾶτον ἀπέσβη μὴ τῆς ἐξουσίας ἡ ὄρεξις. καὶ πως τῶν πολυτρόπων, ὡς ἔπος εἰπεῖν,

ctore tanta rerum, fortunarumque moles carere nequibit. Nam sicut cogitationes nunquam seiungi à ratiocinatione poterunt: ita nec amplissima mundi imperia, à quo administrentur, vnquam desiderabunt. An non è Babyloniis, seu Assyriis Medi, ex Medis Persæ, ex his Parthi quasi quadam consequenti successione Chaldæorum opes acquisierunt? Et pastoritium melos, vna cantatum fistula gregem totum non facere, opiliones, & caprarios haud latet. Tale quiddam & in rebus humanis solere contingere, Macedonici cuiusdam adolescentis furiosa, & insipiens cupiditas satis superque probauerit. Fortunæ siquidem immaturum factus ludibrium Alexander, paulumq; ab eadem simulatè exhilaratus, de Europæ ditione superbiebat: maris imperium ad se trahebat; sceptra Persica sibi asserebat; Indiæ regna appetebat: Africæ iugi sui minas intentabat: & imperium eo vsque proferre nitebatur, quousque spirabilis hæc natura diffunditur, & solis oculi coruscam radiorum lucem proiiciunt. Ad vnicum, & singularem dominum totam infra lunã imperium redigere concupiscebat. Verum citò euanuit eius cum potestate desideratio, & in multos dominatus (vt vno verbo dicam) res diuisæ rursum concesserunt: nam quod consen-

„ ἡγεμονίαν διαιρέμενα πάλιν συσ-
„ χώρει τὰ πράγματα. ἐπὶ φύκει γὰρ
„ ζυμφύεσθαι τοῖς ἀσυμφώνοις ποτὲ τὸ
„ ὁμόλογον. ἀλλ' ἐπὶ τοιαύτην εὐδαιμονίας
„ Ρωμαίοις ἀθεισάμη τὰ πράγματα, περι-
„ σῶν μὲν καθαιρεμένων ἀλυσιτελῶς,
„ ἑτέρῳ δὲ παρεμπεπτώντων φῦλα τῷ
„ τυράννῳ εὐδοξίας δὲ ἵνα χαριζῆ-
„ ται τὸ Ρωμαϊκὸν ἀθέατον γένος,
„ ἱκέτιν ἀπαναινόμενον βασιλέα τῶν
„ ἁπάντων γῆς ἐπιφανέστατόν τε καὶ
„ ἀλκιμώτατον; ἢ ποίαν εὐσεβείας ἀ-
„ κρόπολιν ἕξετε τοὺς ἠτυχηκότας ἐξ-
„ θενήσαντες; πότε δὲ, βασιλεῦ, τὸν ὑ-
„ πὲρ δικαιοσύνης ἀγῶνας ἀραμένους,
„ ὅπλα κινήσας πρὸς πόλεμον, παύσῃς
„ πραχθέων τῆς ἐπιθέσεως; πότε δὲ
„ σοὶ τὸ τῆς θρησκείας κάλλος ὡραι-
„ θήσει, εἰμήπερ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ;
„ νῦν ἢ τοῖς πράγμασι τὸν προσηγο-
„ ρίαν κυρώσατε, ἢ τῆς ἀδικήμασι τῆς
„ κλήσεως τὸν ψευδωνυμίαν κληρώ-
„ σησθε. εἰ δὲ δείξεις τότε βασιλικώ-
„ τερον παρὰ πάντα τὸν τῆς σῆς ἡγεμο-
„ νίας καιρόν; τίσιν δέ τις ἄλλη τοῖς Ρω-
„ μαίοις μεγαλαυχημάτων ἀφορμὴ
„ καταστήσῃ; εἰ δὲ σοί, βασιλεῦ, τῆς σῆς
„ θρησκείας ἐνέχυρον ἔσται τοῖς ἔθνεσι
„ τότε σεμνότερον; νῦν ἀρύσῃ μὲν μι-
„ κρᾶς συμμαχίας τὸν εἰρηνικὸν ἀθά-
„ νατον, ἐν δὲ τοῖς μυρίοις ἀγῶσι, τῷ τε
„ τῶν φρονίδων ἀπείρῳ, καὶ τῷ σκή-
„ πτρῳ τῆς τῶν χρημάτων καταβολῆς
„ Ρωμαίοις μήπω καλείργασαι, νῦν ἀνὰ
„ ψυχῆς ἀρετὴν, ἐπὶ μὲν τὸ καιρὸς

neum est, cum dissentaneis coalescere, & coagmẽtari nunquam solet. Persis igitur potentia sua spoliatis, & alteri tyranno nationes suas permittentibus, quam, quæso, fœlicitatem consequetur Romana respublica? quam autem gloriæ celebritatem Romanum genus inueniet, si regem omnium orbis regum & clarissimum, & fortissimum sibi supplicantem reiecerit? Aut ad quam arcem pietatis confugietis, si infortunatos, ac miseros despexeritis? Quando tandem, Imperator, susceptis pro iustitia certaminibus, arma ad pugnam mouebis, si occasione modò non veteris? Quando religionis decus nouo decore cumulabis, si hoc tempus prætermiseris? Nunc aut inclytum nomen vestrum re ipsa ratum facietis, & confirmabitis: aut iniustè factis falsum vos nomen præferre ostendetis. Iam verò quod hoc tempore magis imperatorium tẽpus per omne imperij tui spatium habere poteris? Quænam huic par gloriandi materia Romanis vnquam dabitur? Tibi autem quodnam pignus æquitatis, ac bonitatis tuæ apud omnes gentes hoc vno esse queat augustius? Nunc si opem modicam tuleris, æternam pacem redimes; quæque mille præliis, curis infinitis, profusa innumerabili pecunia nondum â Romanis effecta sunt, ea nunc per animi

ζητεμένῳ, οἰκονομεμένῳ δὲ βασιλικῶς ἀπεραγματεύτως ἐποίσῃ, καὶ παρπώσῃ τῷ ἀλύπῳ ἠρεμίαν, πόνων ἐκτός. ἔτι αὖ γὰρ Ρωμαίοις λυσιτελέστερον; μηδέν τι τῆς ὁρμίσδα κακίας τῷ σῷ καταικείτω καρδίαν. ἔμαθεν, ἐξ ὧν ἔπαθε, μὴ τῷ εἰρήνῳ βδελύττεσθαι· οὐκέτι χοσρόης τῶν πατρῴων ἀδικημάτων δέδοκται· ἀκληρονομῆσι μετὰ τῆς οὐσίας οἱ παῖδες, καὶ τῆς πατρῴας παντὸς πεφαιρέσεως. ἐκεῖνος δυσμενὴς, ἔτος νῦν εὐμενὴς, ἀσωμένῳ αὐτῷ τῷ σῷ εὐεργεσίαν περιαγόμενος, ἧς ἀμνημονεῖν αἰσχυνήσεται, πολλὰς τῆς εὐσεβείας κεκτημένος σοὶ μάρτυρας. μὴ κρατήτωσαν τύραννοι, ἵνα μὴ καθέξῃς τὸ παράδειγμα. ἢ ἔχει τὸ κακὸν τοῖς πολλοῖς ἐστι περίζηλον, καὶ πρὸς τὰς τῶν χειρόνων ἐφέσεις, ἡ τῶν ἀνθρώπων καθέστηκε φύσις, δυσανάγωγον πρὸς τὸ κρεῖττον τῷ ὁρμῷ κεκτημένη; ἀκηκόαμεν καὶ τὸν τύραννον πέμψαι πρέσβεις ὡς ὑμᾶς διαπεμψάσθαι ἔξειν κοινωνὸν ἀξιοῦντα τὸν ἀδέν ἠδικηκότα δ' ἐπημελήματος, νεωτερίσαί τε μετ' ὀλίγου μετὰ δραπέτου μονονουχὶ ζοφιζόμενον. ἔτι αὖ γὰρ Ρωμαίοις ἀδοξότερόν τε, καὶ ἀπρεπέστερον; ποίαν δέ σοι πίστεως κρηπίδα ὑποσημαίνουσι ταῖς ὑποσχέσεσιν, ὁ μεγίστης ἀγνωμοσύνης ἔχων ὑπόθεσιν, καὶ κατὰ τῶν εὐεργετησάντων συσπάσας φάλαγγα, ὁ πᾶσαν

animi tui virtutẽ ab alienis temporibus requisitam, & abs te pro dignitate imperatoria impensam ac dispensatam, nullo negotio assequêre, quieteque omni mœrore soluta, citra laborem perfruêre. Quo quid Romanis vtilius accidere posit? Ne quid mens tua Hormisdæ improbitatem in filio reformidet: docuerunt eum mala sua pacem non auersari. Non est scelerum patris sui successor Chosroes; neutiquã enim cum facultatibus etiam paternorum institutorum hæreditas ad filios peruenit. Ille maleuolus, hic beneuolus, tuam beneficentiam pro diuitiis ac fortunis suis circumferens, cuius memoriam deponere, cum pietatis erga se tuæ testes adeò multos habeat, erubescet. Ne dominentur tyranni; ne quo modo exemplum proponas. Multi siquidem malum facilè æmulantur, & propter deteriorum appetitiones natura humana ad meliora difficilè impellitur. Audiuimus & tyrãnum Legatos ad vos misisse, & innocentem delicti sui socium facere voluisse, dominũque cum fugitiuo pariter res nouas molitũ nequiter docere conatum quodammodo: qua auditione nihil Romanis indignius, aut fugiendum magis. Quale porrò fidei suæ apud te fundamentum promissis substruxerit, qui extremæ iniquitatis conuincitur

» ἰδέαν κακίας ἐκβαλόμενος, ἵνα
» μεταστήσῃ μηδὲν ἠδικηκότα βασι-
» λείας καθέλῃ; ὁ φύσει κακίας υἱὸς,
» πόθεσις φιλίας διασώζειν ὑπόσχε-
» σιν. ἀφιλόσοφος ἔναρξις, καὶ τὸ
» τέρας ἔξει πάντως ἀσύμφορον. τοῖς
» ἀτέρμασι γὰρ ἡ βλάστησις οὐκ ἐναν-
» τίαν ἔχει τὴν τροφόδον· δῶρόις ἀγ
» κιστρεύειν τὸ μὴ δίκαιον ἴσως ὁ βα-
» σιλεὺς ἐγχειρήσειεν, ἀλλὰ κακῶν ἄ-
» δωρα δῶρα κτῆνονήσιμα ἥκασί
» τε λέγοντος τῶν παρ' ὑμῖν ὅτι
» κομψείας ζοφῶν. οὐκ οἶδε παροι-
» νίας μισθὸς καρπίζεσθαι τὴν ἀπό-
» λαυσιν. οὐκ οἶδε κέρδος ἀδικίας
» φυόμενον αὔλαξιν ἀμεταμέλητον
» ἔχειν γεώργημα. πρὶν γὰρ ἡδυῶαι,
» λυπεῖ· καὶ πρὶν τρέλξαι, τρὸς
» ἀνίαν ἐκκλίνει. ἐξεχώρησε γὰρ τῶν
» ἐρασθέντων τροσφαιρέμενα· καὶ ἃ μὴ
» κακῶς τις ἐκτήσατο. ἡμεῖς δὲ τὴν
» μαρτύρων τόλιν ἀνταποδίσομεν, τό-
» τε δάρας τροῖκα παρέξομεν, τὸν τ
» τόλεμον ζοφῇ καθιδρύσομεν, ἀπό-
» μισθοι τὴν εἰρήνην οἰκοδομήσαντες.
» τῆτε ἀρμενίᾳ χαίρειν εἰπόντες, δι' ἣν
» ὁ τόλεμος τὴν παῤῥησίαν ἐλευ-
» χῶς τοῖς ἀνθρώποις ἠυτύχησε. καὶ εἰ
» μὴ τῆς ἀνάγκης ἐτάξια τὰ δωρήμα-
» τα τρέφυκεν, ἀλλ' ἔν τῷ κάλλι-
» στον ἐστιν ἡμῖν, τὸ μέτρῳ φιλοσοφεῖν
» τὴν ὑπόσχεσιν, ἢ μεγάλαις ἐπαγ-
» γελίαις τὴν ἀκολουθοῦ ἐκλιπάνοντας,
» τῷ ἀπλεσιεργήτῳ ἔ συμπεράσμα-
» τος ἀθάνατον τὴν ἀφροσύνην ἐπι-

uincitur, & aduersus bene meritos cõparauit exercitum, qui omne malum facinus est ausus, vt immerentem dominum regno spoliaret? Non consueuerunt improbi, vt amici, seruare promissa. Principium fatuum finem quoque penitus inutilem sortietur: quale enim semen, tale germen. Donis fortasse Varamus iniusta impetrare contendit. Atqui improborum dona nõ esse dona, nec vtilia, audiui quẽdam dixisse de vestris scriptoribus, quos elegantia & festiuitas orationis commendat. Non sentit fructum voluptatis amentiæ merces; nec lucrum sulco iniquitatis euanescens, absque pœnitudine colonum dimittit. Nam priusquam delectet, contristat; & priusquam demulceat, mœrore afficit. Abeunt enim à cupidis simul ablata, etiam quæ non malis rationibus quæsiuerant. Nos autem Martyropolim restituemus, & Daram gratuito reddemus, bellum, nulla mercede composita pace sepeliemus, Armeniaque cedemus: cuius causa bellum tanta licẽtia grassatum est. Quod si maior est necessitas nostra, quã vt ei hæc dona respondeant, tamen hoc vobis summę laudi erit, moderatas potius promissiones sapiẽter amplecti, quam magnis pollicitis delinitos, fini imperfecto labem perennem aspergere, & non leues incommodorum

per-

φέρεσθαι, μεγάλας κακῶν ἀφορμὰς· τῇ τῆς εἰρήνης ἐυστέρου ἐυεξίᾳ κακῶς χησωμένους. ἱκανῶς ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐποιήσαντο Ρωμαίοις τε καὶ τῷ σῷ πατρὶ ἀπολελογημένα. εἰ δέ τις τῶν ἐντελεστέρων παρεῖται, σαφὲς ὦ βασιλεῦ τὸ λειπόμενον. πολλὰ γὰρ ἀπὸ τῆς ἀγωνίας τὸν λογισμὸν ἀποδιδράσκειν φιλεῖ. οὐκ οἶδε γὰρ ἀνάγκη μελέτης ἀνέχεσθαι, ἡ φροντίδος ἀπιστολαῖς πειθαρχεῖν ἀεί, διαπραγματεύσεως τὸν νοῦν τῷ παρόντι τῆς συγκυρήσεως.

perferundorum occasiones, bona in posterum pacis habitudine quasi in thesaurum collectas habere. Quid Romanis iuxta atque Persis profuturum arbitrarer, satis à me demonstratum est. Si quid alicuius momenti prætermisi, tu id per te, Imperator, intelliges. Multa enim anxij cogitationes fugiunt, cum necessitudo meditationis impatiens sit, neque incursanti curæ semper obtemperet, vbi accidens quippiam mentem perturbatam aliò auocarit.

CAPVT XIV.

Dicta placent, auxilium decernitur. Mauricij ingenuitas. Captiuos Chosroæ remittit, eum per Melitenensem, & Antiochenum Episcopos donis, & solatio prosequitur. Chosroa ad Nisibenos de officio Legati. Varami Legati ad Imp. cum promissis reiecti. Satrapæ Varamo, eius moribus importunissimis irritati, necem struunt, & in palatium irruentes, cœpto frustrantur, miserèq; occiduntur.

Τούτων ἕτω διαλαληθέντων ὑπὸ τῶν πρέσβεων, καὶ τῆς ἀξιώσεως τὸ πιθανὸν, καὶ ἐπιχαρακλήρωσαμένης, τῇ εὐνοίᾳ τὸ λόγου ὑπό τε τῆς βελῆς ἅπαν καὶ αὐτοκράτορος δογματίζεται ἐπικυρῆσαι τῷ Χοσρόῃ Ρωμαίους, τῷ δὲ βαράμ, κάρτα καὶ μιδὴ παρασκευάζεσθαι πόλεμον, ἀνάξιον λατινίδος ἀρχῆς καὶ αὐτοκράτορος κρίναντος, ὅπλα τοῖς ἀδικοῦσι παρέχεσθαι, καὶ φρονηματίσαι καὶ μὴ καλῶς διὰ τὸν ὄγκον τῆς

His ita dictis à Legato, cum orationis grauitas fidem, & gratiam petitioni conciliasset, beneuolè à senatu Imperatoris Chosroæ auxilium, & in Varamum maximum, grauissimumque bellum decreto sancitur, quod latino imperio fœdum iudicaret Imperator, arma sceleratis sumministrare, & propter magnitudinē promissorum pro turpitudine propugnare, Romanosque ignominiosissimo susceptio

ὑποχέσεως, καὶ Ρωμαίους αἰχμαλώτους ἀναδεξαμένους ὑπόδησιν, ἀθανάτοις ὀνείδεσι πᾶσι παντὸς ἐλαύνεσθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα λόγματα ἐπ' ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πρῶτον τὸ βασίλειον ἄχθος, ἐξηχεῖτό τε καὶ ἐπεπόλαζε. πομπαῖοι δ' οἱ πέμψεις ἐσφρήσαντες πρὸς τὸν καίσαρα, καὶ δώροις διακοσμηθέντες βασιλικοῖς, ἐν γράμμασι τὸ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποφέροντας ψήφισμα. ὅπερ τύπος δὴ τὸν τε σωμὲν καὶ χοσροπερόζην, οὗτος δὲ ἄλλους ὡς ἤδη πρότερον ἐκ τοῦ πολέμου καιρὸν ἠρήκει τὸ Ρωμαϊκὸν ὁ αὐτοκράτωρ, ἐς χοσρόην ἅμα τοῖς πέρσεσιν ἐξαπέστειλεν. ὁ μὲν δὴ χοσρόης τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ καίσαρος διαναγοὺς, τήν τε τῶν Ρωμαίων ἀρετὴν, τήν μὲν ἱερὰν, πόλιν καταλιπὼν, ἅμα κομεντιόλῳ ἐς κωνσταντίναν τὸν ἄνδρα ἀφίκετο· μικρὸν τὸ ὕστερον καὶ ὁ τῆς μελιτινῆς πρέσβεως (δομετιανὸς δ' ἄρα ἔτος) βασιλικοῖς ὑποδήμασι γίνεται πρὸς χοσρόην, ὃς πρὸς γόνυ σωθῆναι τῷ βασιλεῖ μαυρικίῳ, τήν τε ἱερὰν, τήν τε πρὸς τὸν βίον κατάστασιν ἱερώτερον, τὸν λόγον ἡδύν, τήν τε πρᾶξιν ταχύν, τήν συμβουλὴν ἐμφρονέστατον· σωφρονέστερον δ' αὖτως, ὅ τε χρηγόριος ὁ τῆς ἀντιοχέων ἐκκλησίας ἱεραρχικὸς ἐξηγούμενος. ἔδοξε γὰρ καὶ τοῖς τῷ βασιλεῖ, καὶ καταφοίτα πρὸς τὴν πρᾶξιν ὁ λόγος· παραγενηθέντες γὰρ οἱ ἱερεῖς ἐς κωνσταντίναν αὐτὴν, λόγοις καὶ δώροις παρηγόρουν χοσρόην, ὅπως δύσεις ἐλπίδων ἀγυμνούμενοι. ὁ μὲν δὴ χοσρόης ἀνὰ

scepto negotio, sempiterna apud omnes infamia flagrare. Decretum igitur illius diei per vrbem imperatoriam omnium ora peruagabatur. Ad Cæsarem die quinto introducti, & muneribus ornati, diploma auferunt. Posthæc Samen, Chosroperozen, alios item à Romanis belli tempore captos ad Chosroen cum Legatis remittit. Chosroes libello perlecto, virtutem Romanorum suspiciens, Hierapoli relicta, vnà cum Comentiolo Constantinam petit. Paulò pòst & Melitenes Præsul Domitianus, genere Mauricium attingens, & cum honore sanctus (sacerdos) tum vitæ instituto sanctior, sermone suauis, actione sollers, consilio prudentissimus, auctoritate imperatoria ad Chosroen contendit, quem Gregorius Antiochenus Antistes comitatur: nam & hoc Imperatori placuerat, & voluntati eius re satisfiebat. Hi Constantinam ingressi, alloquio, & donis Chosroen consolantur, afflictumque ad bene sperandum exsuscitant. Is Legatos Nisibim mittens, Persis memoriam veteris beneuolentiæ in genus regium redintegrat, leniter eos admonens, ne tyrannicam potestatem patiantur: neue antiquam, & patriam

lege,

τὴν νίσιβιν πρέσβεις ἀπέστειλεν, αὐ-
ναμιμνήσκων τῶν τοὺς εὐνοίας τῆς
ἐς τὸ βασίλειον γῆν, παρακα-
λῶν τῷ ἠπίῳ τῆς παραινέσεως, ὡς
ἐ δεῖ τυραίνων ἐξουσίας ἀνέχεσθαι,
καὶ καθυβρίζειν νόμον ἀρχαῖον καὶ
πάτριον, καλῶς γεγηρακότα τῇ
περσῶν βασιλείᾳ, καὶ μηδέ ποτε
τῷ νεωτέρῳ τῆς καθαιρέσεως ἀπε-
νεγκάμενον τὸ ἀδόκιμον. τῷ δὲ βα-
ράμ ἐπεὶ καλόδηλον γέγονεν ὡς δι-
σώθη μὲν ὁ χοσρόης, ὅπως τε Ρω-
μαῖοι φιλοφρόνως αὐτὸν ἀνεδέξαν-
το, τὸ δ' αὐτὸ καὶ παρὰ ἑαυτοῦ πρᾶ-
ξαι. ἀφ' ὧν πρέσβεων ὡμολό-
γησε, πρέσβεις ἐξέπεμψεν, ἀξιῶν
τὸν αὐτοκράτορα, μηδαμῶς τῆς
χοσρόου τύχαις ἐπικεῖν δυσχερ-
ζόμενον, νίσιβίν τε πόλιν παρα-
δίδοναι Ρωμαίοις, καὶ τὰ ἄλλα πί-
στεως πάντα. ὁ μὲν ἓν βαράμ
πιθανῶς ἐπλανᾶτο, ἐ γὰρ οἷός τ'
ἦν ἀφαιρεῖσθαι τὴν ἑαυτοῦ βασιλέως
ὁσιότητα. ἐ πολλῷ δὲ ἡμέρας, καὶ
τὸ ζοβαρὸν ἐξογκωσάμενον, οὐ
μὲν συμμάχους ἀγετέμενον κατά-
φορον ἦν, τῷ τε περσικῷ φορδι-
κός τε ἦν, καὶ τῆς ἐπιβολῆς ἀν-
κατάσχετον, πρὸς τὸ χαλεπώτε-
ρον ἐξαγριαίνων τὸ τύραννον. καὶ ἓν οἱ ἀξιολογώτατοι στρατοῦ τῆς τό-
τε δυνάμεως ἐπισυῤῥέοντι συσκοτῶ, ὅπως δολοφονηθείη βαράμ.
Οἱ μὲν ἓν ἔξαρχοι τῆς περὶ τὸν βαράμ συσκοτῆς, ὅ, τε ζαμένδης, καὶ ζο-
άμβρης ὁ πέρσης. πρεσπαιζόμενοι γὰρ ἔτι καὶ ἑτέρως τῆς βαβυλω-
νίας πληθύοντας λοχάδας, ὡς ἐνεῖσθαι τῆς ἐπιβολῆς ἐξελίποντον. ἐπει-

legem, quæ probè in regno Per-
sico senuerit, & nunquam iunio-
ri regem veterem loco mouendi
ius permiserit, cum insolentia
abrogent. Varamus vt Chosro-
en seruatum, & à Romanis be-
nignè exceptum didicit, idque
ipsum ei Imperator missis Lega-
gatis confessus est, missis & ipse
Legatis rogat, ne inclinatum at-
que iacẽtem Chosroæ fortunam
vllo modo respiciat, pacisens,
se Nisibim, & quantum esset in-
de locorum ad Tigrim, Roma-
nis daturum. Sed fallebatur
multum, nec enim poterat Im-
peratoris sanctimoniam corrũ-
pere. Non multi effluxerunt di-
es, cum superbia turgidus, so-
cios manifestè aspernari cœpit,
molestusque & odiosus esse Per-
sis, nec impetus cohibere, & ad
tyrannidem crudeliorem efferari. Quare Principes Satrapæ de
eius exercitu occultè coëunt, &
insidias ei occidendo instruunt.
Harum antesignani Zamendes,
& Zoambres, ascitis insuper ad
communionem facinoris quibusdam aliis de Persarum numero, eas vt poterant confirmabant: ratique Bindoem, quem
Varamus in carcerem dederat,

πάντες δὲ καὶ Βινδόλω πρὸς καὶ νοπραξίαν αὐτοῖς εἶναι λυσιτελέστερον (ἔστω δὲ τὸ Βαράμ κατώκει εἰρκτῇ) ἀναπληροῦσιν ἔργῳ τὸ βούλημα, καὶ ἀθρόον εἰς τὴν φρουρὰν εἰσπηδήσαντες, τῶν δεσμῶν τὸν Βινδόλω ἀφαλυσάμενοι, παγμαχίᾳ τε λόχου χειροτονήσαντες, ὅσης νυκτὸς εἰς τὰ βασίλεια τῷ Βαράμ ἐπιτίθενται. ὁ μὲν ἦν Βαράμ δευτέρᾳ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἐκ συσκιᾶς ἐπιγνώσει γιγνόμενος, ἐξοπλίσιος οὐ φύλακας, σιδηροφορεῖν ἐγκελεύεται, οὗ τε ἐναγχος ἐκ τῶν ἐθνῶν προσκεχωρηκότας αὐτῷ παρασκευασάμενος, τοῖς ἐμπεσοῦσιν ἐς τὸ καρτερὸν αὐτεπίστερ. καὶ τῆς νυκτομαχίας ἰσχυρᾶς γιγομένης, ὑπερέχει Βαράμ. καὶ ζωγρήσας οὗ τὸν πατέρας ἐγχειρήματος, ἡμέρας ἤδη λαμπάσης ἐξαυτομεῖ τῶν μελῶν τούτων τὰ πρακτικώτερα. εἶτα ὑποσυρέσας τὰ λοιπὰ σώματα, τοῖς ἐλέφασιν, ἃ πατεῖσθαι, καὶ τὸν παναθλεθρον τοῦτον ἐκείνοις ὑποφέρεσθαι θάνατον.

cœpto communi fore idoneum, deliberata opere complent, confertimque in custodiam irrumpentes, solutum vinculis, cohortis suæ ducem creant, eademque nocte Varamum in regia occupant adoriri. Qui secunda iam vigilia insidiis sibi apertis, custodibus arma imperat. Præterea qui nuper ex gentibus ad eum accesserant, eos quoque obarmat; & ita irruentibus summa ope resistit. Totis viribus de nocte confligitur, Varamus vincit, captisque cœpti huius auctoribus, lucente iam sole membra actuosiora frustatim præcidit; reliquum corpus elephantis ad mortē crudelissimam inferendam substernit.

CAPVT

CAPVT XV.

Bindoes euadit; copias Andrabigano educit: Mystaconem de statu Chosroæ docet, quem armis iuuandum Imperator Mystaconi commendat. Varami casus cum latitia narrantur, & laudiuntur. Bindoes regiam pecuniam in militem erogat. Nisibim obsidentes ad Chosroæ partes accedunt. Arabia, & vrbes vsq; ad Tigrim Chosroæ traduntur. Martyropolis Romanis opera Domitiani Episcopi deditur. Chosroes vt ingratus castigatur. Sittas proditor ignibus crematur. Perfidi Romani puniuntur. Domitianus festum diem indicit, concionem gratulatoriam habet.

Ὁ μὲν ἂν Βινδόης ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ διαδιδράσκει τὴν συμφορᾶς παραδόξως τὸν κίνδυνον. καὶ ἔτι τὸ ἀδραβίγανον ὡς ἔχιστα γίνεται. ἐκεῖσε γὰρ στρατοπεδευσάμενος, πλείστας ἔτι περισκεψάμενος ἐπηγάγετο, καὶ τὰ Χοσρόου φρονεῖν σὺν ἀφειδήτας πως ἐπῄει. τῇ δὲ ἡμέρᾳ καθ' ὡς τὸν Ἰωάννην (ὃν μυστάκωνα Ῥωμαῖοι ἔθος ἐστὶν αὐτῶν καταλαμβάνειν) ἀπέστειλεν ἄγγελον, τὰ νεώτερα δηλώσοντα γνωρίζων αὐτῷ, ἀξιῶν τε μαθεῖν, ὅπως τῷ Χοσρόῃ ἀπλώτησε τῆς εἰς Ῥωμαίους εὐνοίας χωρήσεως ἡ ἐγχείρησις. ὁ μὲν ἂν Ἰωάννης γράμματα τὰ ἄκυρα παρὰ πέμψας τῷ αὐτοκράτορι, σὺν ὑπὸ τὸ Βινδόη πέσθεις παρακατεῖχε, καραδοκῶν τί ἂν παρασχῇ παρὰ τῶν ἐγνωρισμένων τῷ αὐτοκράτορι. ὁ δὲ βασιλεὺς μαυρίκιος τῷ Ἰωάννῃ προσέταξε, τοῖς τὰ τῷ Χοσρόῃ φρονοῦσι συμμαχεῖν τε ἐκθύμως, καὶ πᾶσαν αὐτοῖς καλοκαγαθίας τίσιν παρέχεσθαι, ὅπως τὸ

BIndoes cum suis discrimine calamitatis præter opinionẽ liberatus, Andrabiganũ properatò venit: vnde magnam Persarum manum in expeditionem educens, desertores Chosroæ ad officium præstandum bonis verbis reducit. Die decimo ad Ioannem cognomento Mystaconem mittit, qui nuper acta eidem exponat, & vicissim discat, quo pacto Chosroæ conatus sese cum Romanis coniungendi processerit. Ioannes per litteras Imperatori audita perscribit; Legatum apud se retinet; Imperatoris de iis rescriptum exspectat. Mauricius Ioanni præcipit, vti à Chosroa stantes promptè alacriterque iuuet, & ad eneruandam, ac debilitandam Varami tyrannidem integerrimam eis fidem præstet. Pridie porrò Bestamius, quem Chosroes in Armeniam legarat, ad Ioannem venit; cui Ioannes tum aduen-

ἀθενέστερον εἶδοι τ̃ Βαράμου τὸ τύραννον. τ̃ῃ δὲ πρεσβείᾳ ὁ Βεσὰμ, ὁ παρὰ τ̃ Χοσρόου ἐς τὰς Ἀρμενίας σταλεὶς, ἀφικνεῖται παρὰ τὸν Ἰωάννου. ὁ μὲν ἂν Ἰωάννης τ̃ῃ τε Βινδόου παρουσίαν τ̃ῳ Βεσὰμ παρεδήλου, τάτε τ̃ῳ Βαράμου συμπεπτωκότα, ὡς ἀξιαφήγητα, λίαν εἰκαίρως παρετίθετο. καὶ ἔν ὁ Βεσὰμ εἰσάννυται τοῖς ἀκροάμασι, καὶ ἐς Χοσρόην ἐξέπεμπεν ἄγγελον, πάντα δὴ γνωσόμενον. ὁ δὲ Βινδόης πάλιν ἐγγελῶντα τὰ πράγματα τ̃ῳ Χοσρόῃ θεώμενον, μέγα εἰσάλλεται χάρσον. καὶ χρήμασι βασιλικοῖς ἐντυχὼν, τοῖς ἀμφ' αὐτὸν Δομνέμει, ὡς εἶχεν ἑκάστῳ εὐνοίας ἀλκῇ. ἐπεὶ δ' οἱ τ̃ῶν νίσιβιν εἰκαθήμενοι φίλον τὸν αὐτοκράτορα Χοσρόην διέγνωσαν, συμμάχους τε αὖτ̃ῶ δυνάμεις μεγάλας κατεμβεβλήσονται, γίνονται εἰς κωνσταντίναν, τ̃ῶ γνώμῃ μεταθεσμήσαντες. ὁ δὲ πολιὴν ἔχων Χοσρόης λιπαυθεὶς τ̃ῆς ὑποχέσεσι, καὶ τ̃ῆς ἐλπίσι χαιρόμενος πάντα, ἅπασαν ἀραβίαν τ̃ᾶς τε μέχρι τίγριδος ποταμοῦ, πρὸς τὸν Χοσρόην, ὡς ἔσιν εἰπεῖν, μεταθήσιν. Οἱ δὲ τ̃ῆς μαρτύρων ἐχόμενοι πόλεως, καί τοι τ̃ῆς πολιορκίας ὑπὸ Ρωμαίων ἀπεσχέσης, τοῖς ἐν παραβύστῳ τ̃ Χοσρόου πρεσβεύμασι πιθανοὶ πως γινόμενοι, οὐκ ἐδίδοσαν τ̃ῶ πόλιν Ρωμαίοις, ἀλλὰ καὶ μάλα καρτερῶς ἀντέβαλλον. τοιαρᾶν ὅτε καταφορὰ παυουργῶν γέγονεν ὁ Χοσρόης, δολομεπανὸς λογισμοῦ ἀγχινοίᾳ δυσκατα-

tum ad ſe Bindois, tum quæ Varamo euenerint, vt digniſsima narratu, mira cum voluptate explanat. Iis Beſtamius quoque maiorem in modum recreatus, ad Choſroen ſuper iis litteras fa; cit. Cernens Bindoes fortunam Choſroen iterum fulcire, ingenti impletur fiducia, pecuniamq; regiam ſuis, pro beneuolentia in vnumquemque dilargitur. Ad Niſibim ſedentes, vt Imperatorem Choſroæ amicum eſſe, eiq; magnas ſubmiſiſſe copias intellexerunt, immutati animis Conſtantinam procedunt. Præfectus autem Niſibenus, pollicitationibus Choſroæ inescatus, & ſpei per omnia gratificans, vniuerſam Arabiam, omneſque vrbes ad Tigrim vſque (prope dixerim) Choſroæ tranſcribit. Cæterûm qui Martyropolim aduerſus Romanos tuebantur, clandeſtinis Choſroæ mandatis morem gerentes, ac deditionem minimè facientes, viriliter admodum vim propulſabant. Proinde vbi aſtutè agere Choſroes deprehẽſus eſt, Domitianus ſolerter excogitatũ, & labefactatu difficile conſilium nequitiæ Perſicæ opponens, tectã fraudẽ bullæ inſtar exſufflãdo diſſoluit. Accerſi-

tis

μάχητον αὐτιπεραπύσας βελλῶ τῶ περσικῶ δόλω, δικῶ τομφολύγων ἐκφύσεως ἀμαλύει τὸ ὕπτιλον. μεταπεμψάμενος γὰρ ὡς ἑαυτὸν τὸς ἀξιολογωτάτους τῶν ἀειφρυρέντων τὸ πόλισμα, ὃς μὲν ὑπήγετο λόγως, ὃς δ' ἐξωνεῖτο τοῖς δώροις. ἀναμιμνήσκων τῶν τε τῶν Ρωμαίων ἐπιτροπείαν ἐσκειμένων τῇ πόλει, τόν τε χοσρόου τῆς τοῦ βασιλέως ἐπικηρείας δεόμενον, τόν τε βαράμ ἀμφίβολον ἀειφειμένον τύχω, καὶ τοσοῦτων εἶχεν ὁ λόγος τῶν δυνάμεων, ὡς διαρρηγῆναι τὴν γνώμης τὸς τῶν μαρτύρων πόλιν κατέχοντας, ἑκὼν ἀέκοντι θυμῷ. ἕως γάρ μοι νῦν τῆς ἐκείνου γνώμης ζωγράφος ὀμηρεύσαι γλῶτα. καὶ δῆτα ἐυνέχον εἰς τῶν βασιλικῶν δορυφορείαν ζωπυρωμένων αὐτῷ τὸν κορυφαιότατον (ὃν πραιπόσιτον εἴθισεν Ρωμαίοις ὀνομάζειν) ἀνὰ τὴν μαρτύρων πόλιν ἐξέπεμψε, παρακελευόμενον πέρσαις τὸ ἄστυ καταλιπεῖν, καὶ ἀειτῶν νίσσειν ἀγραυλίζεσθαι. οἱ μὲν οὖν πέρσαι τῶ βασιλέως χοσρόου μεγαλόνοι τῶν γνώμῳ, σπονδὰς μὴ τῶν πολιορκέντων ζωθέμενοι, τῆς πόλεως ἐξεχώρησαν. τῶν τίνων ἡγεμόνων ἐς κωνσταντίναν ἥκόντων, ὥφθη καὶ σίττας ἐκεῖνος αὖ μεμιγμένος αὐτοῖς, ὁ τῶν μαρτύρων πόλιν ὁρμίσθα τῷ περσῶν βασιλεῖ παραχόμενος δόλῳ. ὁ μὲν ἔνδομείκιος διεφείλατο χοσρόης ὡς ἔχόσια εἰς ἐυεργέτας καὶ Ρωμαίους διεγχειρεῖ, αἰεχόμενος ἀνδρὸς προδότου, πολλὰ εἰς Ρωμαίους κακὰ μηνύσαντος, ἀναμιμνήσκων ὡς καὶ τῷ βαράμ φίλος σίττας γεγένῃ), καὶ ἤκιστα ζωοίσην αὐτῷ εἰ πολλὰ πεισμένῳ ἄνδρα παλαμ-

tis enim ad se præcipuis de præsidio, quosdã verbis inducit, quosdam donis pellicit, eos & Romanorum vrbi capiendæ insistentium, & Chosroæ Imperatoris subsidio indigentis, & ambiguæ incertæque fortunæ Varami comonefaciens. Ac tantum valuit Domitiani oratio, vt sententiis discordarent præsidiarij, ἑκὼν', ἀέκονπί γε θυμῷ, *volentes nolentesque* (liceat enim nunc mihi eorum sensum Homericis verbis depingere.) Quocirca eunuchum, satellitũ regiorum principem (quẽ Romanis Præpositũ vocare mos est) Martyropolim mittit Chosroes, hortaturque Persas, vti vrbem tradant, & Nisibin concedant. Persæ Chosroe immutato, pacta conuenta cum obsidentibus ineuntes, oppido excedunt. Ducibus ipsis Constantinam intrantibus, inter eos etiam Sittas, qui Hormisdæ Martyropolim dolo prodiderat apparuit. Domitianus Chosroæ denuntiat, illum aduersus Romanos de se bene meritos iniustum videri, cum proditorem, deque Romanis ita meritum, vt qui pessimè, toleret; admonens, eum Varamo quoq; amicum fuisse, & hominem pestilentissimum, perfidissimumq;

ναῖον καὶ ἀπιστότατον. μήπως γε τὰ Ρωμαίων πληθη ξυσταφέντα, αὐτὴ χοσρόην καὶ τὸν σίττιαν ἀφανίσωσιν καὶ τὰ τῆς ἀγωνίας τῷ βαρβάρῳ, λάθοι ἀναπωλαν. διὰ τοῦτο ξωσιλέων ὁ χοσρόης, καὶ τὸν παρόντα καιρὸν κολακείας ἀποπειώμενος, ἕκδοτον καὶ μενιόλῳ σίττιαν καθίστησι δευτέρᾳ δ' ἡμέρᾳ ὁ στρατηγὸς ἐπ' ὄψεσι ξ ὁπλιτικῇ αἰκισάμενος, τῷ τὸν τῷ πυρὶ παρεδίδου κατανθρακώσας τὴ φλογί, δίκην τῶν ἡμαρτημένων τὸν σίττιαν ἀπέπεμπεν. ὁ μὲν δὴ δομετιανὸς ἱεροπρεπῶς ἐς τὰ τοῦ ἀγῶνος διεπονεῖτο, ὡς ἐνὸν ἐς τὰ μάλιστα. τοῦτο τὸ συνομοσαμένους τοῖς βαρβάροις Ρωμαίους ἐς τὸν τοῦ ἀγῶνος ἄλλοσιν, καὶ μενιόλῳ παρεδίδου τῷ στρατηγῷ. τούτων τοίνυν ἀξίας ὑποσχομένων δίκας τῶν κατὰ τῆς πατρίδος δεδραπεταγμένων αὐτοῖς, ὁ ἱερεὺς τὰ ζωτηρίας τὸν ἑορτὸν ἐγκωμίζων τῆς πόλεως, πανήγυριν τε τοῖς καλλινίκοις ξυσταμένου μάρτυσιν, ἀπὸ τῶν βημάτων τῶν ὑψηλῶν τῆς ἐκκλησίας ἀνόμενος, παιωνίζων ἄσμα καινὸν τῷ χριστῷ ἐπινίκιον, τοῖς ὡσὶ τοῦ κατηκυλησιασθέντος λαοῦ τάδε τῶν διηγόρευεν.

benefactis suis malè gratiam relaturum; ne fortè coëuntes Romani ipsum, & vnà Sittam è medio tollant, bellumque cum Varamo terminetur. Ob hanc causſam prudens Chosroes, & opportunitatem temporis præsentem obsequio emẽdam censens, Comentiolo Sittam addicit: quem ille postera luce in omnium conspectu flagris cęsum rogo tradit, & flammis delictorum pœnas ab eo reposcit. Domitianus igitur, vt sacerdotem decebat, & quantum maximè poterat, pro vrbe recipienda laborabat. Aſt Romanos, qui ad vrbem occupandam cum barbaris malè conspirauerant, duci contradidit, quibus pro sceleratè contra patriam perpetratis commerito supplicio multatis, Episcopus festum diem partæ salutis ciuitati instaurans, martyribusque præclaris victoribus panegyrin, siue celebritatem instituens, è sublimi Ecclesiæ suggestu, ad gratulandam Christo victoriam canticum nouum cantans, ad populũ congregatum ita differuit.

CAPVT

CAPVT XVI.

Festiuissima Domitiani concio ob receptam Martyropolim, qua populus ad lætitiam inuitatur: clementia Imp. eximiè commendatur; exemplum humanitatis Iesu Christi seruatoris nostri inducitur; Persisq; hostibus insultatur. Applausus populi, & præ gaudio lachrymæ erumpentes.

Οὐκ ἐν πολέμοις μόνον, καὶ ζυμπλοκαῖς, καὶ ἐκβάσεσι τῆς σάλπιγξιν ὁ δαβὶδ ἀλαλάζει, ἀλλὰ καὶ ἐν εὐσήμῳ ἡμέρᾳ ἑορτῆς τῷ θεῷ πάντων ζαλπίζει θεῷ. πρέπει γὰρ καὶ πολεμικοῖς ὀργάνοις ὑμνεῖσθαι θεόν. ἀρχηράτην γὰρ ἔτος ἐκβάσεως, κραταιός τι καὶ δυνατὸς ἐν πολέμοις πρεσβεύεται, καὶ ἐξ ὧν ἡ εὐδόκησις πέφυκεν, ἔδει πως πάντως προελθεῖν καὶ τὸν αἶνεσιν δεῦτε, καὶ ἡμεῖς ταῖς νοηταῖς ἀλαλάξωμεν σάλπιγξι, ταῖς διανοίαις φημὶ, καὶ κεράτιναις, ὡς ἰουδαίοις νενομοθέτηται. ὁ γὰρ ἀλέγων μέλεσι διὰ τὸ παχὺ τῆς διανοίας γεραίρειν ἡμεῖς θεὸν προσεβάχθημεν. ζυσησώμεθα γὰρ ἑορτῇ, μηκέως τῶν κεράτων τὸ θυσιαστήριον, καὶ μόνον θήκωσιν, ἀλλὰ μέχρι τῆς ἄνω ἱεραρχίας αὐτοῦ θεοῦ, ἧς ἀρχιερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὴν τάξιν μελχισεδέκ, ὁ ἐκ δεξιῶν τῆς μεγαλωσύνης καθήμενος, καὶ ἔστι, καὶ ὀνομάζεται. τῷ ὄντι γὰρ ἐν βραχίονι κράτος ἐποίησεν. ὄρη ταπεινώσας φρυάγματος, καθελὼν ἀπὸ θρόνων δυνάστας, καὶ πάλιν ὑψηλοτέρων ἐπὶ τῆς βαβυλωνίας τὰ μεγαλεῖα τοῦ πνεύματος, δεδαγώς

NON in bellis tantummodo, atque in prælijs, & congressibus, sed etiam in insigni die solennitatis, Dauid Deo altissimo tuba canit. Condecet enim bellicis quoq; instrumentis collaudare Deum, qui primarius in pugna dux, fortisque & potens in prælio colitur: & vnde natum est decus, inde quoque laudem procedere planè oportet. Agite dũ, nos quoq; tubis, quæ intelligentia percipiuntur, clangamus; animis, inquam, non corneis tubis, quemadmodum lex Iudæis præscripta requirebat. Nec enim nos, vt illi, propter mentium hebetudinem animantium brutarum membris venerari Deum iussi sumus. Constituamus itaq; diem solennem, non vsq; ad cornua altaris duntaxat: sed vsque ad cœlestem hierarchiam pertinentem, cuius ἀρχιερεὺς Pontifex in æternum, secundum ordinem Melchisedech, sedens ad dexteram maiestatis Dei, & est, & nominatur. Profectò potentiam fecit in brachio suo, montium fastum humiliauit, & depositis de sede potentibus, rursum magnalia spirit⁹ super Babylone omnibus

„ γὰρ λέοντες καὶ δράκοντες ἐλιδοῦνται, καὶ
„ πίπτουσι, καὶ Βὴλ, καὶ Μίθρας αἰχμάλω-
„ τοι ἄγονται· καίεται μὲν πῦρ, μὴ-
„ τε μαρτύρων ἐσθῆτος τυραννῆσαι δυ-
„ νάμενον, ὑπὸ νάφθας, καὶ πίττης ἀ-
„ φθόνως καταβρεχόμενοι. πάλιν δεξιὰ
„ κυρίου ἐποίησε δύναμιν, ἐπάρσεως καὶ
„ καταιγωγὴν χαλδαϊκῆς, οὐκ ἐν τοί-
„ χῳ, ἀλλ' ἐν οὐρανῷ τὴν προαγόρευ-
„ σιν γράφουσι. καὶ διαιρεῖται βαβυ-
„ λώνια σκῆπτρα· καὶ ὑβρεισὴς καθί-
„ ζεται θρόνος· καὶ πάροινος βασι-
„ λεία συστέλλεται· καὶ τιμᾶται πάλιν
„ ὁ ταπεινόμενος· καὶ κρατύνεται ὁ νι-
„ κώμενος· πάλιν τὴν στείραν πόλιν διὰ
„ τὸν πόλεμον, ὡς μητέρα δι' εὐτεκνίαν
„ εὐφραινομένην ἐστὶ θεάσασθαι. μηδεὶς
„ ἀμπεχέσθω τῆς βασιλικῆς ταύτης
„ πανηγύρεως ἀναξίαν ἐσθῆτα. πάντες
„ τῇ καθαρότητι τὸ βίσσινον ἀμπισχόμεθα·
„ σωμεν, ἵνα μὴ ἀνάξιοι τῆς εὐωχίας
„ τὴν ψυχὴν περιβαλόντες στόλισμα, ἀ-
„ νάξιοι φανῶμεν τῆς μεγαλήψεως, καὶ
„ τὰ ἀκόλαστα καταπεμψώμεν τοῦ ὄπους
„ τάξεως. ἐγκαινίζει πόλις ἀγαλλιά-
„ σεως, ἥκει γάρ σου τὸ φῶς καὶ ἡ δόξα κυ-
„ ρίου ἐπὶσε ἀνατέταλκε. ταῦτα μοι λέγει
„ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ τὴν ἐπαγγε-
„ λίαν ἀπαίρομαι, καὶ ἡνωῦται τὴν
„ προτέραν φωσφόρου δόξαν, καθέ-
„ ζηκεν. ὁ γὰρ δήμους μαρτύρων ἐν τοῖς
„ ἔμπροσθεν καὶ πρεσβυτέροις χρόνοις
„ ἐκένησε πᾶσαν ἀτιμίαν, καὶ λεωφό-
„ ρους τῶν σῶν λαγόνων ἐπικυμαίνουσαν.

bus prodidit. Subiguntur enim leones, & dracones eliduntur, & Bel, atque Mithras captiui abducuntur: Flacceſcit ignis, & quanquã naphta, ac pice largiter imbutus, nec veſtem quidem martyrum adurere poteſt. Iterum dextera domini fecit virtutem, cõpreſsitq; ſpiritus Chaldaicos, non in pariete, ſed in cœlo prædictionem ſcribens: & diuiduntur ſceptra babylonica: & thronus inſolens deiicitur; & regnum temulentũ contrahitur: & quod humiliatum erat, denuo honoratur; & quod victum erat, corroboratur. Rurſus ſterilem vrbem propter bellum, vt matrem ob filiorum multitudinem lætãtem aſpicimus. Nemo veſtem hoc panegyrico feſto indecorã induat: omnes vitæ morumq; cãdore ac puritate candidum geſtemus habitum; ne ſi animam ſecus, quàm regale conuiuium deceat conueſtiuerimus, qui ad id admittamur, indigni iudicemur; & his damnemur, quæ ab eodẽ eiectos conſequuntur. Renouare, renouare vrbs exultationis: venit enim lumen tuum, & gloria Domini ſuper te orta eſt. Hæc enim dicit Spiritus ſanctus, & promiſſa amplector; & quę nunc eſt gloria, priorẽ claritatem ſuperat. Haud enim populos martyrum ſuperiore memoria poſ-

„ ſidebas, omnem ſemitam, & compita tuorum viſcerum inundantes.

Plus

ἐπιφανεστέρα σοι τὴ ἀλώσεως ἡ ἀνάζωξις. ἦν γὰρ ἔκλεψε δόλος, νυῦ φόβ& ἀπέδοτο· ἡ γὴ βασιλέως βαρβάρε πανυργία κακῶς ἀπεσύλησε, νυῦ ἐπιφανεστάτη δεκλαγωγία καλῶς αὐτὸ ἀπέδωσι. ταύτην οἰκέτης ἐσαλμέν& ὑμῖν, ὦ μάρτυρες, προσηγάγετο, ζυμμάχες ἐλέαζ ἱκετεύοντ&, ἃς αὐτὸς ὁ πρότερον οὐκ ἐπεστέλλετο, ἐξ ἀποτύξεως διδαχθεὶς τὴν εὐσέβειαν. ἐπεὶ καὶ Φαραὼ ὁ πάλαι μαστιζόμεν& ἢ νεθετούμεν&, θεὸν σέβειν ἠνείχετο. ταύτην ὑμῖν ἀνατίθησι μάρτυρες Βαβυλώνι& τύραννός τε καὶ ἔπηλυς. ὁ τῆς ἑαυτῦ βασιλείας θραπέτης. ὁ νυῦ Ρωμαίοις ἀντὶ πολεμίε πεθήνι&. τοσαῦτα γὰρ ὑμεῖς τοῖς αὐθεσηκόσιν ἐπαλαμήσασθε. ἐξέστη ὁ τύραννο& ἐπὶ τύχῃς. ἔμφοβ& καὶ ἔντρομος ἐγένηθη ἡ γῆ. ἐπετίμησε γὰρ τοῖς ἔθνεσιν ὁ ὢν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ τῆς ἀναξιάς αὐτε ἡ ἀλλοίωσις αὕτη, ἀπ' ἄκρε τε οὐρανε ἡ ἔξοδο& αὐτῆς, καὶ τὸ κατάντημα μέχρι τῶν περάτων τῆς. καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτῆς. πλήρης χάριτ& καὶ δυνάμε&. οἱ γείτονες ποταμοὶ προφητικῶς χεῖρας κροτήτωσαν. φερωνύμως νῦν ὁ Εὐφράτης ἐπὶ τοῖς μεγαλείοις εὐφρανέσθω τῷ κτίσαντ&. ὁ τίγρις μεταβαλέτω τὸ ἠνιῶδες πρὸς τὸ φιλάνθρωπον. ἡ καρπάλη γὰρ τῶν φόνων αὐτῷ καταλέλυται. ἄσωμεν ᾠδὴν τῷ κυρίῳ ζωτήριον ἄσωμεν αὐτῷ μετὰ τῶν μαρτύρων ἐπινίκιον ὕμνον. ἀναγγείλωμεν ἐπὶ τ πολεμῶν Βαβυλῶνος τ δόξαν

Plus tibi ad gloriam proficit ita liberatam, quam ita captam esse. Quam enim dolus subiugauit, nunc metus restituit: & quã regis barbari calliditas improbè pro spolio abstulit, nũc illustrissima receptio probè rependit. Hanc famulus vester missus, vobis reconciliauit, ô martyres, socios sibi conatus adiungere, quos Dei aduersarius antea non rogabat, ex infelici successu pietatem doctus; quoniam & Pharao quondam flagellatus, siue admonitus, Deum coli passus est. Hanc vobis consecrat Babylonius tyrannus & aduena, è suo ipsius regno profugus, qui pro hoste nunc Romanis est subditus. Talia quippe vos contra inimicos effecistis. Tyrannus super his obstupuit, terra timuit, & contremuit. Increpauit enim gentes, qui est ab initio: & dexteræ eius mutatio hæc est. A summo cœlo egressio eius, & occursus eius vsq; ad fines terræ. Et vidimus gloriam eius, plenam gratiæ, & potentię. Vicina flumina secundùm Prophetam plaudant manibus. Nunc Euphrates nomini suo congruenter lætetur super magnalibus cõditoris. Tigris feritatem in humanitatem mutet. Iam enim cæsorum cadaueribus se amplius non ingurgitabit. Cantemus domino canticum salutis. Cantemus ei cũ martyribus hymnũ de parta victoria. Annun-

„ αὐτῷ, ζκιρτῶντες τῷ πνεύματι. ἐρεῖ γὰρ
„ θρῆνον ἰουδαϊκὸν κατακρίθημεν, ἢ αἰ-
„ σχύνην αἰχμαλωσίας ὑπὸ τῶν λαφυ-
„ ραγωγησάντων ὀνειδιζόμεθα. προ-
„ τεθείκαμεν ἡγεμόνα τῆς εὐφροσύνης τὸν
„ κύριον, ἵνα μὴ τὸ ἄνω ἱερουσαλὴμ ἐπι-
„ λαθώμεθα, ἡ γλῶσσα ἡμῶν κολ-
„ ληθήτω τῷ λάρυγγι, ὡς κακῶς μὴ
„ μεγαληγορήσασι θεὸς τὰ παράδοξα.
„ νῦν ἡ θυγάτηρ Βαβυλῶνος καὶ τὸ γε-
„ γραμμένον ὄντως ζαλαίπωρος, ἡ τὸ
„ ἀγερώχων ἐπιβαίνουσα σκῆπτρον, καὶ
„ μακαρίζεται βασιλέως εὐσέβεια. ὃν
„ ἐπάγουσι πάντη τὸ ἰσοτάσιον ὄλεθρον,
„ ἡ ἀντιπέφευγε τὸ ἀνταπόδομα, ὃ
„ αὐτεπέδωκεν ἡμῖν. πλειστάκις γὰρ αὖ-
„ τὴ διαθήκη δωτέρᾳ τῷ νοητῷ ἰσραὴλ,
„ ὁ βασιλεὺς ὃν ἀποδοκιμάζεται· ἡ
„ μέρον, οἰκτείρων πολέμιον. ἔτι σαμουὴλ
„ ἐπὶ τούτῳ διαπληκτίζεται, παντοκρά-
„ τορι, κυρίῳ ζηλῶν. ὁ γὰρ ἰησοῦς ὁ χρι-
„ στὸς, ὁ παλαιὸς ἡμερῶν, καὶ πρεσβύτε-
„ ρος, εὐσεβέστερον θυσίας οἶδε τὸ ἔλεον,
„ καὶ τὴ πατρῴαν βασιλείαν καθαπλη-
„ ροδοτεῖ τοῖς οἰκτίρμοσι. καὶ φιλανθρω-
„ πίας ἔχων ὑπόθεσιν, καὶ δούλου λαμβά-
„ νει μορφὴν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνα-
„ ναστρέφεται, καὶ τὸ φάτνιον γνωρίζει καὶ
„ τὴν ὄνον τὰ ἄρματα, καὶ φάτνῃ τὸν ἡνι-
„ οχοῦντα τῶν μάχαιραν, καὶ τῇ αἰγύπτῳ
„ συμπολιτεύεται, εἶτα τὴν ναζαρὲτ κατοι-
„ κεῖ, καὶ γαλιλαῖος κηρύττεται, καὶ σοφία
„ προκόπτει, καὶ φθόνῳ κακίζεται, καὶ
„ ὑπὸ σαδδουκαίων πειράζεται, καὶ μετὰ τῶν
„ ἁμαρτωλῶν συναυλίζεται, καὶ πρὸς

Annuntiemus super flumina Babylonis gloriam eius, in spiritu exilientes. Nō enim Iudaicis fletibus damnati sumus: nec à prædatoribus captiuitatis dedecus nobis exprobratur. Ducem lætitiæ nostræ Dominum præponamus, ne supernæ Hierusalem obliuiscamur, & lingua nostra adhæreat faucibus; vtpote quæ malè Dei admirabilia non magnificet. Nunc filia Babylonis, sicut scriptū legimus, verè misera est, superborum sceptra ascendens, laudaturq; Imperatoris pietas, perniciem illi nō remetiens, nec retribuens retributionem, quam retribuit nobis. Alterum siquidē testamentum obseruatur, Israëli intellectuali præcipiens, ne malū p malo reddat. Et hodie rex hostem miserans non reprobatur: nec Samuel omnipotenti Domino zelans, propter hoc altercabitur. Dominꝰ enim Iesus Christus antiquus dierū, & omni æuo antiquior, misericordiam sacrificio religiosiorem ducit; & paternum regnum misericordibꝰ impertit; & humanitate victus, etiam serui formam accipit, & cum hominibus cōuersatur; & pręsepe nosci: & fasciis inuoluitur; & tyrannicū gladium fugit; & in Aegyptum emigrat. Deinde Nazareth habitat, & Galilæus proclamatur; & sapientia proficit; & ex inuidia vituperatur; & à Sadducæis tentatur; & cum peccatoribus commora-

παθος ἐκδίδοῖ, καὶ σταυρὸν καταδέχεται, καὶ μετὰ τῶν ἀνόμων λογίζεται, καὶ τάφον ἀπαλάζεται, καὶ μεταφοιτᾷ πρὸς ἀνάστασιν, καὶ πάντα παθὼν κατησμένισεν, ἕν μονον ἡμῶν ἀπολαύων, ὃ καὶ ζωζόμεθα. ἄσωμεν τῷ κυρίῳ, ὅτι ἐξόδιον ἄσμα. ἑπιβατήριος γὰρ ἡ πανήγυρις, καὶ πόλις, καὶ ναὸς ἐγκαινίζεται, καὶ νόμος ἀνακαινίζεται πάτριος, καὶ ῥώννυται πίστις ἀκίβδηλος, καὶ τὸν ἐγκαινίζοντα βλέπω χριστὸν, ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας τὸ τροπαίων τὰ ζύμβολα ἐπὶ τῶν ὤμων φερόμενον. ὃ δὴ θρίαμβος ὁ σταυρὸς, δι' ὃ ξενηλατεῖται τὸ βάρβαρον καὶ ῥωμαϊκὸν εἰσοικίζεται. ἄσωμεν τῷ κυρίῳ, ὕμνον ἐξόδιον. ἐξοικίζεται γὰρ ὥσπερ, ὥσπερ ὗς ἐκ δρυμοῦ τὸ βαβυλώνιον φῦλον, τὸ καταπατεῖν τὰ ἅγια τοῖς ποσὶν ἐγχειροῦν, καὶ τὰς μαργαρίτας τῆς πίστως τοῖς ὄνυξιν ὑποθράυειν καταμωμένον. μιμησώμεθα τὰς ἐπὶ τῆς βαβυλωνίας δοξολογήσαντας, καὶ τὸ ἐκεῖνον χοροστασίας θιασῶται γνώμεθα. ἀνενέργητον γὰρ καὶ νῦν τὸ χαλδαίων τὸ πῦρ, καταφλέξαι τῶν μαρτύρων τὸ πλίσμα, εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, καὶ τὰ πεδία χαιρέτωσαν. καταβλήθη γὰρ ἔθνη τὰ φιλοπόλεμα. διέγνωσαν θεοφητικῶς, ὅτι ἄνθρωποι καθεσήκασι, καὶ τῶν ἑαυτῶν ζωπλάστου νεῦ τὸν φύσιν οὐκ ἠγνοήκασι, καὶ ἃ μαθεῖν οὐκ ἐνῆν εὐπεραγήσαντες, τὰ παλαιπωρημένους διδαχθέντες ἐστὶ θεάσασθαι. ταῦτα ὑπὸ

moratur; & tormentis deditur; & « crucem suscipit; & cum iniquis « reputatur: & sepulchrum non re- « fugit; & ad resurrectionem tran- « sit; & omnia libens patitur, vnum « hunc fructum ex nobis percipi- « ens, quod saluamur. Cantemus « Domino, nō egressus canticum: « est enim scansoria panegyris; & « vrbs, & templum renouantur; & « lex patria instauratur; & fides sin- « cera confirmatur; cernoq; Chri- « stum in medio Ecclesię trophęo- « rum symbola humeris sustinen- « tem. Triumphus autem crux, per « quam barbari, & peregrini, & ex- « teri abiguntur; Romani contra, « vt domestici introducūtur. Can- « temus Domino etiam hymnum « ἐξόδιον, id est, egressionis. Nā per- « inde vt sus è sylua glandifera, ex « vrbe natio Persica expellitur; quę « sancta pedibus conculcare aude- « bat, & margaritas fidei, vngulis « furiosè cōterebat. Imitemur eos « qui Babylone glorificarunt Deū, « illorumq; choreæ sodales fiam°. « Nam & hodie Chaldęorum ignis « martyrum vrbem exurendi vim « nullam habet. Lætentur cœli, & « exultet terra, & campi gaudeant. « Prostratæ sunt gētes belli cupidę. « Cognouerunt, iuxta Prophetam, « quoniam homines sunt, & natu- « ram coagmentationis suæ nunc « senserunt: quæq; rebus secundis « vtentes discere nequiuerunt, ad- « uersis eruditi iam possunt intue- « ri. Hæc prę gaudio ad vos extem- «

„ τῆς χαρᾶς ὑμῖν προβάλλοντες, ὕμνον
„ ὑμῖν ἀπαρασκεύαστον προσεθήκα-
„ μεν, τράπεζαν ἀγγέλων, ξυμπόσιον
„ ἀπλοϊκὸν καὶ ἀποίκιλον. φιλεῖ γὰρ τὸ
„ θεῖον καὶ τοῖς ἀπωτάτω γεραίρεσθαι,
„ καὶ τὰ μὴ μεγαλοπρεπῆ τῆς δορυφο-
„ ρίας προσίεσθαι ἐν καινίσῃ καρδίας,
„ σὺν ἓν ὄγκῳ δωρήματος ἐξετάζον τῆς
„ εὐχαριστίας τὴν πρόοδον. τὸν πατέρα
„ νῦν δοξολογεῖν οὐ παυσώμεθα. τὸν υἱὸν
„ προσκυνεῖν, ὡς φύσει θεὸν, οὐ καταλήγ-
„ ξωμεν. τὸ πνεῦμα γεραίροντες, ὡς ἓν
„ πεφυκὸς τῶν τριῶν ὑποστάσεων, σὺν
„ ἀποχώμεθα. θεὸς γὰρ τὰ τρία, ᾧ ἡ
„ δόξα καὶ τὸ κράτος τῶν ἀπείρων αἰώνων,
„ καὶ μὴ τὰς αἰῶνας ἀπερώντες.

Ἐπεὶ δὲ ἅπαξ πᾶς τὸ τῆς Μαλαλιαῖς τῷ ἱερεῖ ἐπεφιλοσόφητο, λίαν ἐπαγ-γετῶς σκηπτὸς τὸ ἄθροισμα τὸ μεγαλόνουν τῆς Μαλέξεως, καὶ πολὺ τὸ δάκρυον τῇ χαρᾷ κεκραμένον ὑπὸ τῆς κατανύξεως τοῦ λόγου τῇ ἐκκλησίᾳ προεκέχυτο, καὶ φιλόδακρυς ὢν ἡ πανήγυρις, σὺν ἔχουσα πάθους ὑπόθεσιν. ἅπαξ γὰρ ὁ καιρὸς παρεκάλει τὰ δάκρυα, χαρᾶς ὢν ἀλυπήτου, καὶ τοῦ λυπήσοντος. ὁ μὲν δὴ ἱερεὺς ζεφαγιάσας τὸν ἄρτον. τὸν τε οἶνον ἱερουργήσας, τοῖς θεανδρικοῖς μυστηρίοις τὸ ζωτελὲς τῇ μεγαλήψῃ ἡγίαζε καὶ ἅπαξ πᾶς ἡ πόλις ἡμέραις ἑπτὰ τοῖς θυμηδίαις καθηδρύζετο.

pore prolocuti sumus, & hymnũ vobis imparati ꝓposuimus, mẽsam angelorũ, conuiuiũ simplex, & varietatis expers. Amat enim diuinitas etiam non compositis donari, & admittere cultus quãuis non magnificos, ex renouatione cordis, non ex pondere, & amplitudine doni gratiarum actionem æstimans. Nunc patrem glorificare ne cessemus; filium adorare, vt natura Deum ne desinamus; spiritum vt vnam de tribus hypostasibus venerari ne desistamus. Deus enim hæc tria sunt, cui & ante omnia sæcula, & post omnia sæcula gloria infinita.

Postquam Episcopus hæc sapienter disseruit, audientiũ multitudo disputationem magnificã miris plausibus prosecuta est, magnamque lachrymarum vim gaudio permistam prę compunctione ex eius verbis enata effudit, eratque panegyris omnino lachrymosa, cum dolendi caussa nulla subesset. Sic enim tempus ad collacrymãdum hortabatur: quãuis quod ob molestiam, doloremúe ad id eos commoueret, nihil esset. Antistes igitur pane, & vino solenni ritu consecratis, mysteriis Dei hominisque conuẽtum per communionem sanctificabat. Et hunc in modum ciuitas dies septem cum oblectamento in feriis consumpsit.

FINIS LIBRI QVARTI.

HISTO-

HISTORIAE MAVRICIANÆ

LIBER QVINTVS.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI IN EVNDEM LIBRVM

SYNOPSIS, SIVE SVMMA.

HOSROES Persarum rex animi anxius, Sergium martyrem (cæteris quoq; barbarorum nationibus sanctum ac venerabilem) precatur, vti calamitatem ab se depellat: crucem auream, gemmis distinctam eidem vouet. Zadesprates à Rosano Salchonis hortatu circumuentus occiditur; aliaq; præterea, Chosroæ haud iniucunda eueniunt. Pecuniam à Mauricio mutuatus, syngrapham dat. Eius legatio super Comentiolo duce in ordinem redigendo, in cuius locum Narses sufficitur. Romanorum aduersus Varamum tyrannum auxilia. Mauricij ad Chosroen dona regalia, qui per Dolabranum Legatum claues Daræ oppidi Imperatori contradit. Domitiani Melitenæ Antistitis ad Romanos de Chosroe contra Varami opes adiuuando præclara oratio. Ante Romanorum, Persarumq; dimicationem Chosroæ oblata felicitas. Thesauri regij, & regnum eidem opera Mebodis restituuntur. Romanarum, Armeniarum, orientaliumq; copiarum coniunctio. Prælium cum Varamo, & Romanorum Narse imperatore victoria splendidissima. Capti etiam Turcæ, in frontibus crucis figuram ferentes; quod quidem, vt narrabant, aliquando pro liberatione à grassante pestilentia matres adhuc pueris inusserant. Chosroæ in regiam reuersio. Res Golniduchæ, quæ in Perside vitam vixit asceticam. Dona à Chosroe Sergio martyri sacrata. Ad eundem diuum preces eiusdem pro su-

scipiendis ex Sira Christiana fœmina liberis. Voti compos, rursum donaria sumptuosa ad eius ædem mittit. Tyrannidis conscios, atq; adeò ipsum Bindoem, vt aduersus regem nefaria molitum, vita expellit. Eius de Romana repub. ex dissidio tyrannis seruitura prædictio. Probi Chalcedonensis Episcopi legatio, & de imagine Dei matris; quomodoq; legatio illa euenerit. Imperator à Septimo domum regressus, Zalambanum Legatum Persicum audit. Terriculamentum forma suilla eidem in itinere obiectum.

CAPVT I.

Varamus re cum suis deliberata, copias aduersus Chosroen in diuersa loca destinat. Nisibi conuiciis inceßitur. Zadespratæ nuntij pessimè ibidem accepti, ad Chosroen transmittuntur, qui in aduersa fortuna Sergij martyris opem, cum promißione crucis aureæ, lapillis distinctæ implorat. Zadespraten Rosas à Salchone impulsus, strategemate quodam interficit.

Ὁ δὲ Βαραὰμ τῆς Ρωμαϊκῆς διηυτυχηκὼς εὐμενείας, ἐκκλησίας ἀγείρας, καὶ περὶ τῶν ἐν παροῦσι κοινοὺς λογισάμενος, ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων ἄνδρ' ἐς ἀνδρείαν τὰ ὑπερόχλα κεκτημένους, χειροτονεῖ στρατηγὸς, ὅπως τῇ ἀντιθέτῳ περιοίᾳ τοῖς χοσρόου πράγμασιν ἀντιβαλαντοῦσι παρῇ τὸ ἀπερίσκοπον. καὶ ἦν τὸν μιραδουρινὲς, τὸ ἀνάθων φρούριον, τὸ πρὸς τὸ κιρκησίῳ παρὰ τὸν εὐφράτην ὠκοδομημένον ἐξέπεμπεν μὴ πλήθους ἅμα ὁμοῦ. ἐξεπέμπετο δὲ καὶ ἐς τὰ νίσιβιν, τὰ τε σύγχορον ἀραβίαν τὸν ζαδεσπράτην τὸν ἄρτι στρατοῦσαν τῷ φερόχαϊ. ὁ μὲν ἦν ζαδεσπράτης τὰ βαβυλῶνα ἀπολιπὼν, ἀγγέλους ἐς τὸν σολχαὶν bim

VAramus Romanorũ gratiæ, beneuolentiæque repulsam passus, coactis primoribus, communicatoque de præsenti rerum statu consilio, duces è nobilioribus, animi fortitudine excellentes legit; vt nimirum cura & prouidẽtia, rebus suis integris Chosroæ occurreret. Ad Castellum igitur Anathan, prope Circesium iuxta Euphratem situm Miradurinem cum agmine expedito: Zadespraten, qui nuper adeò Pherochanis signa secutus fuerat, Nisibim & in Arabiam finitimam mittit. Zadesprates itaque Babylonia digressus, Solchani super aduentu suo Nisi-

ἐξέπεμπε, προαγορεύοντας αὐτῷ τὴν ἐς νίσιβιν ἄφιξιν. μενόντος ὁ σολχάνης, ὅτε τάχιστα ὑπὸ τῶν ἀγγέλων τὰ τῶν μεγαλαυχημάτων ὑπερόγκων ζαδεσπράτα μέγνωκε, τῇ ὑστεραίᾳ καθίσας συνέδριον, ἐς ὑπήκοον τῶν συμβεληλυθότων προσέπεμπε τοὺς ἀγγέλους, ὅτε αὖ εἴη αὐτοῖς ἡ αἴτησις μηδέν τι τῷ δέει συγκλείοντας ἐκτίθεσθαι. οἱ μὲν δὴ ἐξυπηρετήσαντες τῷ προστάγματι διεξήεισαν ἅπερ ὁ πομφώδης αὐτοῦ διηγόρευσε. πολὺ τοίνυν γεγονότος τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ τῶν αὐτῶν τῷ βαρβάρῳ λοιδορημένων, ὁ σολχάνης αἰκίσας αὐτοῦ ἀγγέλους, ἐτίμωσε, καὶ δεσμοῖς ἀφύκτοις ἅπασι καταπαλαπωρήσας, ἐς χοσρόην ἐξέπεμπε. ὁ δὲ χοσρόης τὸν μὲν σολχάνην ἐξελιπάρησε, ταῖς ὑποσχέσεσι παροτρύνων ἐν μαρτύρεσσι, τὰς τῶν ἐντυγχανόντων φοιτήσεις. αὐτὸς δὲ χοσρόης ἀπορίᾳ τῷ ψυχῷ καπβάλλετο. τὰς δεήσεις τυραννικῶς μορμολυττόμενος. εἰσῆλθε τοίνυν αὐτὸν δεισιδαιμονία ὁσίας θρησκείας ἵνος, καὶ πάλιν πρὸς τὸν ὑπὲρ πάντων θεὸν τὸν νῦν μετεκόμισε. καὶ ἠντιβόλει τὸν ἀοίδιμον ἐν μάρτυσι στέργιον, ὃν καὶ τὰ νομαδικὰ πέρσαι ἔθνη εἰώθασι, συλλαμβάνειν τῶν πόνων αὐτῷ. ἀπαρχάς τε προπέμπων καθυπισχνεῖτο προσφέρεσθαι, καὶ κυριακὸν πάθος τὸ ὑπέρτιμον σήμαντρον, φασὶ δὲ τοῦτο ἀναγορεύειν. πικτονδεσθαί τε τὸν χρυσόλιθον, μαργαρίτῃ τε ποικίλλειν αὐτό, καὶ τῶν ἰνδικῶν λίθων τοῖς διαυγέσι. εὐσεβέστερον γὰρ ποτνιώμενον ὑπὸ τῆς ἀνάγκης

bim significat. Solchanes vbi Zadeſpratæ inſolentiam, & iactantiam cognouit, poſtridie concilio conuocato, vt in conſeſſu, quid petitum aduenisſent, omni timore depoſito eloquerentur, nuntiis imperat. Illi dicto audientes, mandata exponunt. Turbatur conuentus, vniuerſiſque Varamum maledictis lacerantibus, Solchanes nuntios fœdè pulſatos, & opprobriis affectos, inſuper arctiſsimis vinculis miserè conſtrictos, ad Choſroen mittit: à quo etiam atque etiam rogatur, promiſsiſque allicitur, vti de internuntiis bene prouideat. Ipſe porrò angore, & tyranni metu plenus, animum deiicitur, tandemque religiosè in cuiuſdam pietatis cogitationem ingreditur, iterumque ad Deum principem rerum omnium ſeſe conuertit; ac venerandum Sergium martyrem, quem colere etiam barbaræ nationes conſueuerant, ſuppliciter rogitat, vti laboribus, ac miſeriis ſuis ne deſit: Se illi dominicæ paſſionis illuſtre monumẽtum, crucem, inquam, ex auro puro confectam, & margaritis, pellucidiſque ex India lapillis variatam victoriæ ſuæ primitias oblaturum. Ita illum neceſsitas piè orare, obteſtarique docuerat. Cæterùm

ὁ καιρὸς αὐτὸν ἐξειργάζετο. ἀλλ' ὁ Ζολχανὴς ἀξιαφηγητικώτατον καὶ παράδοξον ἔδρασεν ἐγχείρημα, δόλῳ τινὶ καὶ τὸν ἀντιστράτηγον διεχρήσατο· ῥοσὰν γὰρ τὸν καὶ ὁρμίσδαν παρὰ τῷ περσικῷ ἔτω καλέμενον, ἱππικῇ εἰφράξας ἰσχύι κατὰ τῆς ἀντιστρατοσκευῆς ὅλης ἐξέπεμπε. μάλιστα δὲ τῷ ῥοσᾷ ἐπῆγετο, δόλῳ τὰς ἐκ βάσης ἀπειρίαν τῆς ἐγχειρήσεως. ὁ μὲν οὖν ῥοσᾶς ταῖς ἐπαγωγαῖς ὁ Ζολχανὴς μετ' ἀπιμελείας ἑπόμενος ἐχώρει πρὸς τὸ πολέμιον. δευτέρᾳ δ' ἡμέρᾳ ὁ ζαδεσπράτης ἐν τοῖς μέρεσι τῶν χαρχὰς παραγίνεται. κώμη δ' αὕτη πάμφορωτάτη ὁμοῦ καὶ πλουσιωτάτη. καὶ νυκτὸς ἀπιγνωμένης, ἐχόμενα ταύτης ἠγεαύλιζεν. ἐπιστησάμενος δ' ἔτι πολεμίαν ὄψιν, μήπω ἐξαπιναίως αὐτῷ συγκυρήσαι, τῆς περὶ τὸ σῶμα φρουρᾶς προμηθίαν ἐπῆγεν. ὃς δὴ ἐν τῷ πύργῳ τῷ ἀνὰ τὸν χῶρον ἱδρυμένῳ, καὶ ἐκ λογάδων λίθων κεκτημένῳ τὴν σκέπην, τῇ δοκήσει κατεπαννυχίζειν τῆς δειλίας ἐπόκειτο. ὁ τοίνυν ῥοσᾶς ἅπαρος δ' στρατηγὸς ἀφικόμενος, ἐπεὶ διεγίνωσκε τὸν χῶρον ὅπως δὴ ἔτι παννυχος καταπυνάζειν, πρόδηλον δὲ ἐξάμενος, ἐς τὸ πρόσω ἐβάδιζεν. ἐπεὶ δὲ τῷ ἐχυρώματι προσεπέλασε, προθέειν προστάττει τινὰ τῆς δυνάμεως, λέξοντα τῷ στρατηγῷ, ὡς βαρὰμ ἔσοιτο ἄγγελον, καὶ ἀπίοντα αὐτῷ ἀπιφέρεσθαι δυνάμιν. ὁ μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ ὠσανεὶ φρούριον γεγονὸς μεσούσης νυκτὸς, τῇ πατρίῳ φωνῇ σὺν εἰφρυγίοις

terùm Solchanes admiratione, & memoria dignissimum facinus effecit, valentiáque consilio ducem aduersarium è medio sustulit. Rosam quippe (alio nomine Hormisdam Persis) cum equestri robore contra infestam aduentantium manum emittēs, auctor ei fuit, vt dolo & insidiis rem transigeret. Rosas Solchanis auctoritati studiosè parēs, in hostem tendit. Die sequenti Zadesprates Charchas, vicum omne genus fructuum efferentem, & incolis frequentissimum venit, & nocte proxima in eius agro manet, constitutis circum se diligenter custodibus, ne fortè improuisò (quod formidabat) ab hostibus appeteretur. Erat ibidem munitio, electo constructa lapide, in qua citra timorem totā noctem cubare se posse arbitrabatur. Rosas haud procul à Zadesprate distans, vt de loco, vbi ille per noctem consopitus iaceret, cognouit, duce accepto, procedit. Propior munitioni factus, militem quendam præcurrere, ac Zadespratem monere iubet, à Varamo supplementum affuturum, & huius rei nuntium se aduolare. Miles media circiter nocte castellum attingens, patriáque lingua (Persica) custodes ludificans, rogat duci, quod ab se

Φενακισάμενοι, ἠξίουν τῷ στρατηγῷ δι' αὐτῶν φθεγξαμένῳ τὸ ἄκυρσμα. ὁ δὲ χαριτοίνυν οἱ δείλεοι τ' ἐπαγγελίαν δεξάμενοι, μεταπορθμεύσιν ἐπὶ τὸν Ζαδεσπράτεω τὸν λόγον, ὡς οἷα δὴ φθιδεξίου καὶ σωτονίας ἀξίου κατεπηγόμενοι. ὁ μὲν ἔν Ζαδεσπράτης ἔπι ἔξοινος ὢν, καὶ ἡμικραίπαλος ἔτι δὲ ὕπνου λαγχανόμενος, ἀμπρέειν ἔλεξε πέρυσι, ἀπαλαμπωρήτως τὸν λόγον εἰσοικισάμενος, καὶ τὴν πυλίδα ξὺν φρενοίξας σφετέρα. τὰ τοι καὶ γέγονεν αὐτῷ αὐτοχέδιός τε καὶ αὐθημερεὸς θάνατος, ἀφορμὴν ξὺν κινδύνου τὴν ἀφροσύνην κρατησάμενος. οἱ μὲν ἔν φφὶ τὸν ῥοσὸν εἰσρύσαντες φφὶ τὸ φρέαρ, τῇ μαχαίρᾳ τὴν παῤῥησίαν ἐξέδοσαν. ὁ δὲ στρατηγὸς τὸ ἀδόκητον θεασάμενος βάραθρον, ὑπὸ τέγος οἰκίσκου φυόμενος, ἠξίου παρὰ τῶν ἡρηκότων ζωτηρίαν ἐρύσασθαι. ἐπεὶ δὲ διηπλεῖτο πυρὶ τὸ δωμάτιον ἀφανίζεσθαι, ἀφικνεῖται φφὸς τὸ πολέμιον. τοίνυν τὸν καρατομήσαντες οἱ ἀντίπαλοι, καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ Φρενίῳ λαφυραγωγησάμενοι, ἦκον παρὰ τὸν Σολχάνην, τήν τε κεφαλὴν ξὺν Ζαδεσπράτου ὑπιφερόμενοι, καὶ ὅσα ἡ τύχη τῷ δηλήσαντι δέδωκεν ἐγκολπώσασθαι.

ab se audissent, indicari. Infœlices illi promissa cum voluptate accipientes, ad Zadespratem festinatò, vt faustum aliquid, & contentione dignum, audita perferunt. Qui etiamnum madidus, & crapula necdum exhalata, somno excussus bonum habere animum Persas iubet; nuntiata lætus complectitur, castelliqúe portulam reserari mandat. Quod illi extemporalem, & voluntariam quodammodo mortem, eius stultitia occasionem suppeditante attulit. Rosæ milites certatim irruentes, gladiorum licentia sæuiunt. Zadesprates inopinatum ante oculos cernens exitium, sub tectum domunculæ confugiens, incolumitatem victores orabat. Quibus ædiculam incendio se consumpturos minantibus, descendit, capite truncatur: diripiuntur omnia, & ad Solchanem reditur; simulque Zadespratæ caput, & quæcunque fortuna seruo in sinum dederat, apportantur.

* * *

CAPVT II.

Zadesprataæ caput, & spolia ad Chosroen portantur. Anathonum missi ducem occidunt, caput eiusdem Chosroæ transmittunt; qui religionem Christianam prædicans, Mauricioq; de secundis rebus suis significans, auxilium, & pecuniam mutuam petit. Comentiolus rogatu Chosroæ abdicatur, cui Narses ipsius stipator substituitur.

Ὁ μὲν ἂν σολχανὴς τοῖς ϖϱοαυλίοις τῶν Φϱοντίδων καταγωγεύς μενος, εἰς τὴν κωνσταντίναν χοσϱόην ἐξέπεμπε τὴν τε κεφαλὴν ϛ ἀνδϱιάντα χαὶ γϱατηγὸν, τόν τε ϖολὺν ὂν ἀπϱαγμαλώτως τὰ τῆς εὐβελίας ἐσκύλασεν. ὁ μὲν ἂν χοσϱόης τῶν ἀπαισίων ἐλπίδων μεταπαίσης γιγνόμενος, τῇ ἀθυμίᾳ Μαζύγιον ἐδίδου, καὶ ϖϱὸς τὸ δεξιώτεϱον τὰς ἐκβάσεις τῶν ἐσομένων ἀντιμετέβαλλεν. ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέϱαις, καὶ οἱ ϰϛ τὸ ἀνάθων ὑϖὸ ϛ βαϱάμ ἐκπεμφθέντες ἐπανίστανται, ϰ ἀναιϱοῦσι τὸν ἡγεμόνα, τὴν τε τούτου κεφαλὴν ϖαϱὰ τὸν χοσϱόην ἐξέπεμπον. ὅπεϱ ἴδὼν ὁ χοσϱόης τὰ τῶν δήϖε τῶν ἀνδϱαγαθημάτων τὴν συμφωνίαν σέβεσθαι αὐτὸν ἐϑεάσατο, ϰ ἐκ τῶν ἤδη φθασάντων ἐνέχυϱον τῶν ἐσομένων λαβὼν, ὡμολογεῖ μέγιστον εἶναι ἁϖάντων ϑεὸν, τὸν ϖαϱὰ Ῥωμαίοις χϱιστὸν ϑϱησκεύομενον, ϰαὶ τιμώμενον, καὶ ἀπυλώτῳ τῷ σώματι τὴν ϖάλαι ϑϱησκείαν ὠβέλιζε. Δεκάτῃ δὲ ἡμέϱᾳ καὶ ἐς βασιλέα μαυϱίκιον τῶν ἑπομένων ἀϱχόντων τίνας μετεϖέμπετο, καὶ τὴν τῶν ϖαϱηκολουθηκότων ϖεϱὶπέτειαν ἐνσημαίνεται· ἠξίου τε μελλήσεως ἐγκοπὴν ϖοιῆσαι συμμαχικῆς αὐτὸν ὀϖιθεῖναι δυνάμεσι, καὶ ὡς τάχιστα βοηθεῖν, τήν τε τῶν

HIsce curarum suarum proœmiis Solchanes se circumspiciens, & caput aduersarij ducis, & prædam, nullo negotio, fœlici consilio acquisitã, Chosroæ Constantinam mittit. Qui à malè ominato timore, tristitiaque recedens, ad secundiora in posterum sperãda incumbit. Per eosdem dies Anathonum à Varamo missi similiter insurgunt, interfectoque duce, caput eius Chosroæ mittunt. Qui vt horum facinorum consensione, & conuenientia sibi honorem parari animaduertit, ex præteritis futurorum pignus capiens, Deum qui à Romanis coleretur, honoraretur que, omnium esse potentissimum confitetur, atque ore libero veterem superstitionem condemnat. Die decimo quosdam qui secum erant de proceribus ad Mauricium legat, fortunæ suæ mutatam faciem indicat; primo quoque tempore sibi opem ferri, & pecuniam dari mutuam rogat; recuperato re-

gno

χρημάτων αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως γλυκὺς φιβολίω, ἰσχυριζόμενος, τῷ οἰκείαν ἀπολαβόντα δίκην, ἀντικαταβάλλειν Ρωμαίοις τὸ δλάνειον. ὁ δὲ τοῦ Ρωμαϊκοῦ βασιλέως μὴ τῆς συμμαχίας τῶν ὅπλων καὶ τῷ τῶν χρημάτων αὐτοῦ μεγίστῳ ῥοπῷ ἐπαρείζετο. ὁ τοίνυν χοσρόης χειρογραφήσας τὸ δάνεισμα, καὶ ἐς μανιάκιον ἀποχηλάμενος, τὸν πολυτάλαντον τῶν χρημάτων ἐνομίζετο πλοῦτον, καὶ τοῦτον καπηλεύσας, τοῖς περὶ αὐτὸν περσικοῖς κατέσπειρεν δωρεάμασιν. ὁ μὲν οὖν γρηγόριος ὁ τῆς ἑῴας ἱερωσύνης προεστηκὼς, τὴν κωνσταντίναν ἀπολιπὼν, πρὸς τὴν ἀντιόχειαν μετεχώρησε. μετ' ὀλίγον δὲ τῷ σειράμῃ, ἐς βασιλέα γλυκὺς χοσρόης προσέπεμψε, καθικετεύων τὸν κάσιρα κομεντίολον τῆς στρατηγικῆς ἐπιστασίας ἀποκαλεῖν, ὡς οἷα δὴ ὑπὸ τοῦ κομεντιόλα προπηλακιζόμενα, καὶ τοῖς ἀναβολαῖς τὰς ἐπικερείας ὑποφθείροντος. ὁ τοίνυν σειράμης κατὰ τὸ προσταγμένον αὐτῷ ἐς βυζάντιον ἀφικνεῖτο, τότε πρεσβείαν διεξῆλθε τῷ αὐτοκράτορι. καὶ ἔνθα ὁ τοῦ Ρωμαϊκοῦ βασιλέως, ἀποκράτορα τῆς ἐπὶ τῶν περσίδα καθόδου κομεντίολον ποιησάμενος, ναρσῆ, ὃς τοῦ στρατηγοῦ ὑποστασιῶς ἐτύγχανεν ὤν, τῶν ἡγεμονίαν ἐντίθησιν.

gno se id nomen Romanis soluturum confirmat. Imperator Romanus præterquam quod armis ei succurrit, etiam pecuniæ numerum maximum largitur. Ita Chosroes se argentū accepisse mutuum chirographo testificatus, scripturam ad Mauricium misit, talentorumq; multorum reportatas ab se diuitias, minoribus permutatas numismatis, inter milites suos dispertiuit. Gregorius Patriarcha Antiochenus, Constantina Antiochiam discessit. Non diu post Chosroes Saramen ad Imperatorem legauit oratum, vti Comentiolo ducis munus abrogaret: quippe se illi esse ludibrio, ab eodemque cunctando & differendo auxilij opportunitates corrumpi. Sarames iussa facessens, Byzantium iuit, munus suum fungitur. Imp. Comentiolum amplius in Persidem copias ducere vetat; Narsi eius satelliti eas partes imponit.

* * *

CAPVT III.

Narses cum Romano milite, & Chosroe Persidem ingreditur; Chosroes rex acclamatur: à Darenis honorificè excipitur. Domitiani Antistitis ob ingressum illius in templum minæ. Veniam petit rex: templo eiicitur: muneribus regiis à Mauricio ornatur. Persæ Varamo deserto, ad eum desciscunt. Daram oppidum Imperatori donat. Legatum eius muneratur Imp. ipsumq; filij appellatione cohonestat.

Ἦρϛο τοίνυν ἀρχομένου, ὁ νεώτερος στρατηγὸς Χοσρόην παραλαβὼν (σωείπετο δ' αὐτῷ ὁ ἐν Μελιτηνῇ ἱερατεύων κατ' ἐκεῖνο καιρὸν, ὃν Δομετιανὸν ὁ λόγος ἐδήλωσεν) ἐπὶ τὸ Μάρδες μετεφοίτησε. πόλις δὲ Δάρας ἀφεστήκει τὸ φρούριον παρασάγγας τρεῖς. οἱ μὲν ἔν τῷ νίσεσθαι τὴν Ἀραβίας, οἵ τε ἄλλοι Δηλαδὴ πάντες, καὶ οἱ τῶν τάγμάτων ἡγούμενοι, ἀναγορεύουσι Χοσρόην βασιλέα, καὶ τῆς Δημοσίας ἐνέχυρα συγγενεῖς παραχόμενοι, σπεύδοντες τιζον τὴν εἰς τὰ βασίλεια τῷ Χοσρόῃ ἐπάνοδον. ὁ μὲν ἔν τῶν Περσῶν βασιλεὺς τέσσαρα Ρωμαίων σπείρας σωέπεμψε. ἀπάρας τοίνυν ἐνθένδε ὁ στρατηγὸς ἐπὶ τὸ Δάρας ἐστρατοπέδευσεν. ὁ δὲ Χοσρόης τὰς συμμαχικὰς δυνάμεις τῶν Ρωμαίων θεώμενος κεκμώσας ἀλκῇ, τοῖς τε ὅπλοις κατακεκμυμένας, ἐκθαμβῶν παρασκευῇ, σπεύδει τὰς νεωτέρας μετεχούσας ἐλπίδας, μηδένα τῷ πρεσβυτέρῳ πάθει τῷ λογισμῷ νοσφιζόμενος. εἰσήρρησε τοι χαρὰν σπεύδοντος ὁ βασιλεὺς ὁ βάρβαρος, καὶ ἐνεμένιζεν ἅμα τοῖς τείχοις παρὰ τῷ σπεφανεῖ

PRimo itaque vere nouus dux cum Chosroe, sequente Domitiano, per id tempus Melitenes Episcopo, vt antè diximus, Mardes accedit, quod castellum ab vrbe Dara tribus parasangis abest. Qui igitur cum in Arabia prope Nisibim, tum alibi opibus plurimum pollebant, ad vnum omnes, simulque ordinum ductores Chosroen regem consalutant, ac pro repub. consanguineos obsidum loco opponentes, eidem ad regiam recipiendam ante viam muniunt. Obsides rex custodiri à Romanis iussit. Inde Narses ad oppidum Daram exercitum adducit. Chosroes Romanas copias viribus florentes, & armis conspicuas, cum apparatu stupendo cernens, in spes nouas ingreditur; nec tamen prioris infortunij memoriam deponit. Vrbem itaque rex barbarus iniens, in templum magnificum, in quo Romani religionis mysteria obibant, admodum

πεμένῃ τῆς πόλεως. ἐν ᾧ Ρωμαῖοι τὰ τ
θρησκείας ἐπέλοιω μυσήρια, λίαν
κενταρικῶς π, ἢ ἐν ἀπιστίᾳ τύχη
τῶν πραγμάτων ἀφικεμένων αὐτῷ.
οἱ μὲν ἂν Δαρλωὸι δηγανάκλων ἐπὶ
τῷ ἐγχειρήματι, χοσρόης τε πρεσβυ;
τέρᾳ ἠρηκότος τὴν πόλιν, καὶ μηδέπω
πω εἰς ὕβριν ἐξεβάσματος ἐγχρήσαν
τος. ἐκεῖν ὁ δομετιανὸς τὴν βάρ
βαρον ὕβριν φέρειν οὐκ ἔχων, τὰς
δυνάμεις ἀναλαβὼν, παλινδρομεῖν
ἀπὶ κωνσταντίναν ἠπείλει. ἠπιωμέ
νως πίνων χοσρόης ἐντεῦθεν, καὶ τὴν
ἀπειλὴν μὴ χάριν ὁμολογῶν, ὡς
τὸν δομετιανὸν ἐκ τ παρ' αὐτοῦ ἀπο
φανεσάτων ἐξέπεμπεν, ἔλεον αὐτὸν
ἐξαιτέμενος τῷ μεταμέλῳ παρέ
χειν. ὁ μὲν ἂν ἱερὸς ὁπόσον ἐδέ ἀπο
πηλακίσας τ βάρβαρον, ἐπανῆκεν
εἰς τὸ δάρας ἐξοικίσας ἐ τεμένης χοσ;
ρόῃ. ἔκτῃ δὲ ἡμέρᾳ ἢ ὁ αὐτοκράτωρ
λιθοκόλλητον ζώνῃ καὶ πάρεργα βα
σιλικὰ, κλίνας τε καὶ τραπέζας χρυ
σᾶς εἰς τὸ δάρας τῷ χοσρόῃ ἀπέστειλεν,
πομπήν τε βασίλειον αὐτῷ ζυγκρο
τῶν, ἐκ τ παρ' αὐτῷ δορυφόρων με
γαλοπρεπῶς μεταδίδε, ὅπως μὴ βα
σιλικῆς χηρεύων ζωῆξεως, εὐκα
ταφρόνητος εἴη Ρωμαίοις τε καὶ πέρ
σαις. ἀπιεσοιχίζετο γὰρ πάντοθεν βα;
σιλικὴ δορυφορία χοσρόης, ὁπό
σην νόμος Ρωμαίοις αὐτοκράτορσι κατὰ
πρεσβείαν αἰρεῖσθαι. ὁρῶντες γὰρ οἱ μῆδοι, ὁπόση τῷ χοσρόῃ ὑπὸ ἐ αὐτοκράτορος Ρώμη ἀπιεικέχυτο, τὴν γνώμην μεθαναστεύσαντες, χαίρειν φράσαν
τες τῇ τυραννίδι, ἀπεχώρουν χοσρόῃ. καὶ ἐ μὲν βαρὰμ ὁσημέραι τὰ συμμα-

dum ferociter, & contumeliosè, adhuc necessitati subiectus, & rebus eius à fluctibus fortunę iactatis armatus se infert. Dareni factum indignari: prę sertim cum Chosroës senior capto oppido nihil ad iniuriam diuini cultus molitus esset. Quamobrem Domitianus barbaram insolentiam non sustinens, acceptis copiis Constantinam sese rediturum comminatur. Chosroes despectũ se videns, mutationemque istam parum gratam habens, ad Domitianum quosdam de nobilissimis suis mittit, qui nomini suo illi satisfacerent. Episcopus barbaro quantum decuit ignominia multato, Daram reuertitur, ipsumq; è templo eiicit. Die sexto Imp. baltheum insertis gemmis, tiaram regiam, lectulos & mensas aureas Daram illi transmittit, comitatumque regium ei conficit: & de suis doryphoris nonnullos honoris caussa adiungit: ne regio destitutus satellitio, Romanis iuxta Persisque vilescceret. Stipabant igitur eum vndiq; regij satellites, quo pacto Romanis Imperatorem suum honorare mos est. Intuentes Persæ quam potentem Imperator Chosroen reddidisset, à tyrãno ad eius partes commutatis voluntatibus accedunt, & Varami exercitu quo-

χικὸν κατηθένει. τῷ δὲ χοσρόῃ κατὰ νοῦν ἐχώρει τὰ πράγματα, καθαλιπαινομένης αὐτῷ τῆς δυνάμεως. Διανοεῖται γὰρ παραυτίκα χοσρόης βασιλεῖ μαυρικίῳ εὐνοϊκώτερον πρᾶξιν ἐνδείξασθαι. διὸ ἐν βασιλικῇ διφθέρᾳ τῷ πόλιν δάρας ὑπήκοον ἐγγράφει τοῦτο μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι· τόν τε δολαβζανὴν κατεράπην, ἄνδρα ἀπόβλεπτον, ἐς βυζάντιον στέλλει, τὰς κλεῖς οἰσάμενον τῆς πόλισματος, τῷ τε ἐν γράμμασι δωρεάν. Οἱ μὲν δὴ πρέσβεις βυζαντίοις τὸ βασίλειον ἄχυρον φυόμενος, παραδίδωσι Ρωμαίοις τὸ πόλισμα, καὶ ἐς λόγους τοὺς τὸν αὐτοκράτορα ἥκει. ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Ρωμαϊκῆς δώροις βασιλικοῖς μεγαλωσας τὸν δολαβζανὴν, τῷ τῶν προαπαγγελθέντων ὠχύρωκαὶ αὖθις ὑπόχεσιν, παῖδα χοσρόην ἀποκαλῶν.

tidianis defectionibus imminuto, Chosroæ adauctis copiis res ex sententia procedebat. Mox quantam posset aduersus Mauricium beneuolentiam sibi declarandam statuens, in membrana regia Darãei gratis transcribit, & Dolabzanum Satrapam, virum illustrem, Byzãtium cum clauibus oppidi, instrumentoque donationis mittit. Legatus in vrbem imperãtem profectus, Romanis oppidum addicit: cum Imp. collocutus, ab eo pro imperatoria magnificentia muneribus cohonestatur. Pactorum præterea fidem Imp. denuo confirmat, & Chosroen filium appellat.

CAPVT IV.

Per Singarum Chosroæ aduersus Varamum delecta manus. Re conspecta Varamus ad pugnam exit. Procedit vltra cum auxiliis Chosroes, Domitianus milites ad fortiter præliandum, atque ad mortem contemnendam egregia concione inflammat.

Ὁ δὲ χοσρόης εἰς τὸ σιγγάρων (μηδικὸν δὲ τὸ ἄχυρον) ἅτε γύναια, καὶ τὰς παῖδας κατησφαλίζετο. ἐχυρὸν γὰρ τὸ ἄχυρον, ἔτι ὑπὸ τῆς ἕλους περιφρυγόμενον, καὶ ἧκιστα τοῖς πολεμίοις ἁλωτὸν, τῷ καταύχμῳ τῆς ὑδρώδους πεφυκὸς τοῦ πολιορκίαν ἀπρόσιτον. μετὰ τοῦτο μεβόδῃ προστάττει, καὶ διχιλίοις ἐκ τῶν ὁπλιτικῶν προφάξας αὐτὸν, ἅμα τῷ σιγγάρων

CHosroes Singarum (Mediæ seu Persidis vrbs est) mulieres ac liberos suos securitatis causſa transfert. Est enim munitissima, & quia simul controuersa, custodia nunquam vacat, minimè hostibus expugnabilis, ac propter paludes informes obsessoribus inaccessa. Posthæc Mebodi dat negotium, vt sumptis duobus armatorum millibus per Singarum

νομοθετεῖ ἐς τὰ βασίλεια εἰσβαλεῖν, τότε ὑπὸ τῶ Βαρζάμ γιόμενον φύλακα τῶν ἀναλάρων ἀποχρήσασθαι. ὁ δὲ τύραννος σὺν τοῖς Ρωμαίων τάγμασιν ὑπόντα μεβόδην μεταπηκώς, συναθροίσας τὸ μάχιμον ἐξεδίδα πρὸς πόλεμον. ὁ μὲν ἐν μεβόδης δίκει τῷ τῶ βασιλέως προστάγματος, πρὸς τὸ ἔργον ἐχώρει. θέρος δὲ ἀρχομένου, καὶ τῆς πίας παχυνομένης ἀκμῆ, τὸ δάρας καταλελοιπὼς, ἅμα τῷ ζυμμαχικῷ ὁ χοσρόης ἐς τὸ πρόσω ἐχώρει. ἐπεὶ δὲ πρὸς τῷ ἀμμοδίων ἐγγύοντο, πέπαρσι καὶ δέκα διεσκότι δάρας, δορυ μεταιὼς ἅμα τοῖς ἡγεμόσι τὸ Ρωμαϊκὸν συναθροίσας, καὶ πρός τι βάνιον ἀνεὶς, τοῖσδε τοῖς λόγοις τὰς δυνάμεις κατήχει.

rum in regiam facto impetu, custodes Varami trucidet. Tyrannus vt Mebodem cum Romanis cohortibus aduentare comperit, coacto milite sui defendendi prodit. Mebodes mandati, quod ab rege acceperat respectu, rem aggreditur. Aestate autem ineunte, & pratis etiamnum herbescentibus, relicta Dara Chosroes cum auxiliis vltra progreditur. Postquam Ammodium, stadiis quatuordecim Dara disitum aduenerunt, Domitianus conscenso colle, ad duces & milites huiuscemodi verba habuit.

Ο μὲν καιρὸς ὑμῖν μεταλεργῶν ἀφορμὴν, ἄνδρες, τεκμαίνεται· ὁ δὲ τρόπος δικαίαν ὑποθέσιν· ὁ δὲ τόπος τὸ φιλοκίνδυνον ἐκζητεῖ· ἡ αἰτία τὴν εὐσέβειαν ἀπαγγέλλει, καὶ λύμην φιλοτύραννον ἀπαναίνεται. γίνεσθε γὰρ ἀξιόμαχοι, ἐς πολεμίαν γὰρ γῆν ἀναστρέφεσθε, ἐν ᾗ τὸ νικᾶν ὑπερένδοξον, καὶ τὸ τῆς δευτέρας τύχης βαρὺ καὶ λεγόμενον. πόσιν ἡ παράταξις εὐδοξίας ἔχει τὸ πρόφασιν μεγάλης καὶ ἐπιφανοῦς ἀπάρχεσθαι πράξεως. ἅπαντα γὰρ τὰ τῆς οἰκουμένης ἔθνη τὴν ὑμετέραν ἰσορροπίαν τοῖς ἀμυνοίαις ἐγγράφεται. ἐξάκουσον πέφυκε τὸ ἐγχείρημα. ὁ πόλεμος ἀξιόλογος. οἱ ἀγῶνες ἀθάνατοι. τὰ τρόπαια ἀφθῆς ὑπὸ παραπέμποντος λήθης. οὐκοῦν πάντα παθεῖν λυσιτελὲς ἀγωνίσασθαι· ἢ

Tempus, milites, mirificam vobis occasionem conciliat. Mores vestri idoneam pugnādi materiam, locus periculi despicientiam requirit: causa pietatem denuntiat, exitiosamque tyrannidē respuit. Dignos igitur certamine vos præbetote. Nam in hostili regione versamini, in qua vincere sanè quam gloriosum; vinci autem, etiam dictu graue & odiosum est. Habet ergo hic cōflictus eximium quiddam & illustre incipiendo, decus propositum. Vniuersæ siquidem per orbem terrarum gentes, quę vos agitis, mentibus inscribunt. Exauditum est quod facitis; bellum est æstimabile; certamina immortalia; trophæa nulla oblitione sepelientur. Quare non cedere

„ προέσθαι μὴ τῆς εὐκλείας τὰ σώμα-
„ τα. τοῦτο πέρας τῶν πόνων ἀρίστευοντες
„ ἕξετε, αὕτη τῆς εἰρήνης ἡ πρόοδος.
„ μὴ στρηνιᾶτε τοῦ βάλλεσθαι, ἵνα μὴ ζη-
„ μιωθῆτε τοῦ ζῶζεσθαι. ἐνστερνίσασθε
„ τὰς βολὰς, ἵνα καὶ τὰς θεραπείας
„ ἀναγκαλίσησθε. μηδεὶς προσδέξη
„ νώτοις μῶλωπα. οὐκ οἶδε τὰ μεγάλα
„ φρονεῖν νίκη θεάσασθαι. ἐνθάδε τὸ ψυ-
„ χαῖς, ἢ τοῖς σώμασι συμπλεκόμενοι,
„ κοινωνοὶ τῶν πόνων, ἀλλ' ἐκ δειλίας
„ γίνομενοι. ἀποκήρυκτος ἔσω, ὁ μὴ τὰ
„ πρόσθεια τῶν κινδύνων ἀράμενος.
„ τῆς νίκης θανατῶντες ὀρέγεσθε τραύ-
„ μασι, καὶ βολαῖς ἐξωνεῖσθαι τὰ τρό-
„ παια. ἁδὲν ἀπόδοξον ἡ ῥαθυμία περὶ
„ ζεσθαι. οὐκ ἔστιν ἁδὲν ἀνυαλίῳ θανάτῳ
„ γλυκύτερον. εἰ γὰρ γηράσκειν ἀσύμ-
„ φορον, καὶ νόσων μαρασμοῖς καταβάλλεσθαι, πάντως πρὸ τῆς ἥβης
„ πεθνάναι παραπεμπόμενον, ἀπρεπέ-
„ στιον δόξαν καρπούμενον ὑμῖν τοῖς ἀ-
„ ελγεσι καταλληλότερον. ἐ γὰρ ἀπα-
„ θανατίζειν οἶδεν ἡ φύσις τοὺς ἀποδρά-
„ σαντας. ἀναμορμολύττει τὸ τῆς ψυ-
„ χῆς γυμνοῦσθαι τὰ σώματα. ἐχ ἕν-
„ ρεν ὁ βίος τόπον ἀνώλεθρον. ἁδὲν τῶν
„ τῇδε τῆς ἀνίας ἀλλότριον. ἅπαντα τῇ
„ λύπῃ συμμέμικται. ἀνάγκη τις πο-
„ λυτρόνιον τὸν βίον οἰκονομεῖ τ' ἀν-
„ θρώπινον. μὴ θαυμάσῃς προθεσμίαν
„ μικρὸν, ὅρον ζωῆς ἐκλιπαίνουσαν, καὶ
„ μεγάλων ἀπ' αὐτῆς παρεχομένων

cedere malis, sed contra audentiorem ire; aut cum nominis sui gloria proiicere corpus expedit. Hunc strenuè dimicantes finem laborum nanciscemini. Haec via pax procedit. Nolite plagas subterfugere, ne simul salutem fugiatis. Aduerso pectore iaculorum ictus amplectimini, vt triumphos quoque amplectamini. Nullus vestrûm sibi tergum concidi patiatur: ignota enim dorso est victoria. Consociamini animis magis, quam corporibus coniungimini; & laborum, non timiditatis tenete consortium. Qui non summo sese discrimini obiectauerit, exauctoratus esto. Victoriam moriendo concupiscite. Ictibus, & vulneribus trophaea comparantur. Haud quidquam laude dignum desidia parit. Nihil dulcius, quam in acie mortem oppetere. Si enim senectute premi, & morborum tabe cōsumi est inutile, viris fortibus vobis adhuc ætate viuida in certamine occumbere, & post funera celebrari, omnino magis est consentaneum. Nec enim fugitoribus immortalitatē dare natura potest, quæ animis nudari corpora metuit. Non est in hac vita locus, quem mors æquo pede non pulset. Nihil rerum humanarum mœstitia & dolore vacat, quibus permista sunt omnia. Vita nostra magna, & crudeli necessitate regitur. Ne diem vltimum aliquantum proferri, & amplas inde rerum gerendarum occasiones

„ offerri

ὑποθῆσιν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥᾳθυμίᾳ παρασκευάζουσιν, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τὰς πλανωμένας. ἀνδρεῖοι γίνεσθε τὰς ψυχὰς, τῷ μεταβολῷ πραγμάτων ἀγόμενοι. ἥκει γὰρ παρ' ἡμῖν βασιλεὺς Βαβυλώνιος, μὴ δ' περσικῆς τύχης ἀπολαυσάμενος, ἢ μονονοὺ μετὰ βοὸς ζώματος ἡμῖν καὶ τὸ κράτος ἀπέδοτο, εὐσεβείας θρησκείας τε καὶ συμφαίας τ' ἐλπίδων τιθέμενος. οὐκ ἀσμενίζουσι πέρσαι τὸ τύραννον. ἀπίστων ἀπαίνει βωμῶν ὁ βαρβάρος. ἐ γὰρ βασίλειον ἀπιφέρεται γῆν. νόμοις πιχαρὲν ὕβρει τῷ κρηπίδα τῶν κράτος ἀπειβαλόμενον, καταστασιαθήσεται θᾶττον. ἐ γὰρ οἶδε τὸ βίαιον ἀφιλόνεικον ἔχειν τῷ ὕπαρξιν. ταῦτα τοῖς τῆς καρδίας ταμιείοις ἐναποτίθεσθε, γραφαῖς ἀτυπώτοις ἀπογραψάμενοι, καὶ μὴ διηχεῖσθε τὸ λόγε τὸ κάμελον, εἰς ἀέρα ἀναλυόμενον, ἵνα μὴ τῷ αἰσχύλῳ τῆς ἀποτολμήσεως λυπηροτέραν κληρώσησθε. ἔσω πρόπεμπε ὑμῖν τῆς ἐπιβάσεως ἀρχισράτηγον κυρίε δυνάμεως. ὁ μονογενὴς παῖς τε θεῦ, ὁ πρὸ τῶν αἰώνων θεὸς, τὰς ἀποπερατώσας αἰσιωτέρας τῶν ἐλπίδων ὑμῖν παρεχόμενος.

offerri magnopere desiderate, « cum & otio, inertiæque, & vagis « voluptatibus perfruendis inde « facultas pateat. Viriles præstate « animos, & mutationem istam re- « rum admiramini. Cõfugit enim « ad vos Rex Babylonius, cum po- « tentia sua Persica in seruitutem « redactus ; & cum corpore suo « tantum nõ etiam regnum suum « arbitrio potestatiq; vestræ com- « misit, in pietate sacrorum quæ « profitemur, spe maxima sibi cõ- « stituta videlicet. Auersantur ty- « rannidem Persę. Infido Varamus « præsidio nititur, stirpe regia mi- « nimè procreatus. Quapropter « ab insolentiæ, & iniuriæ legibus « imperium auspicatus, breui se- « ditionibus exagitabitur. Nam « vbi violẽtia, ibi res in tranquillo « posideri non solet. Hæc in men- « tium vestrarum penetralibus, li- « teris inaspectabilibus inscripta « recõdite: & quæ opportunè à me « dicta sunt, ea in ventos diffundi, « ac dissipari ne permittite, ne de- « decº & ignominiam ipsa frustra- « tione tristiorem reportetis. Vni- « genitus Dei filius, ante sæcula « Deus, princeps copiarum domi- « ni Imperator, vos ad prælium de- « ducat, exitumq; spe ipsa fausti- « orem vobis largiatur. «

CAPVT V.

Militum pugnandi ardor. Chosroæ custodia Romana attribuitur. Ex Armenia copiæ exspectantur. Chosroes manipulos, vires hostium exploratum dimittit, Bryzacius dux Persa à Romanis captus, auribus & naso mutilatur. Chosroes prosperitate sua lætus, ducem Romanum acuit: duces Romanos atque Persas conuiuio excipit. Adductus inter epulas Bryzacius illuditur, & interficitur. Hilaritas epulantium.

Ὁ πηνίκα οὖν ταῦτα τοῖς ὠσὶ τῶν στρατιωτῶν ἐνεβάλετο, θείας τινὸς ἐμπνοίας τινὸς τὸ Ρωμαϊκὸν ἐπεπλήρωτο ἄθροισμα· τῷ τε εὐθυμίαν ἀναπαγωνίστῳ ἄθει φερόμενοι, ἐπ' αὐτῷ που λοιπὸν τῷ πολεμεργὸν καταβακχεύοντο πρᾶξιν χωρεῖν, ζώφρονι μανίᾳ πνὶ ἐς ζυμπλοκὴν ἐξοισόμενοι. οἶδε γὰρ καὶ λόγων ἀληθὴ μανάτῳ καταφρονεῖν. τοίνυν ἀπάραντες ἐντεῦθεν, εἰς τὸ πρόσω ἐχώρουν. ἡ δὲ φρουρὰ τῷ χοσρόῃ ὑπὸ τοῦ Ρωμαϊκοῦ ζυνετέτακτο. ἐ γὰρ ἦ ἐπιχωρίῳ τούτῳ ἀσφάλεια, τὸ πιστὸν ἀνελάμβανεν. ὁ μὲν οὖν δομεστιανὸς ἐς τὴν Ρωμαίων πολιτείαν ἐπάνεισι, κυρώσας ναρσῆ στρατηγὸν τοῦ πολεμικοῦ. τὸ δὲ στρατόπεδον πλησίον μύγδονος ποταμοῦ χάρακα διεγράψατο. ὁ δὲ ζαράμης προηγεῖτο τῆς στρατείας. τούς τε ἐπισιτισμοὺς ἐρανιζόμενος, εἰς ὅσον ἐποχὴν τραπέζαν τῷ ζυμμαχικῷ παρεσκάζεν. τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ ἐς τὸν τίγριν αὐτὸν τὸ Ρωμαϊκὸν παραγίνεται, καὶ πέως ἐς τὸ πρόσω φορᾶς ἀνεκόπετο, τὰς ἐκ τῆς ἀρμενίας Ρωμαϊκὰς δυνάμεις ἀπεκδεχόμενον. ὁ δὲ χοσρόης χιλίους ἐκ τῆς περὶ αὐτὸν

POsteaquam hæc milites Romani auribus hauserunt, diuino pleni afflatu, alacritateque & animi robore inuicto communiti, de cætero ad opus ipsum peragendum furebant, & sobria quadam insania quasi œstro perciti, arma fermebant. Potest enim contemptum huius lucis ingenerare etiam virilis, & robusta oratio. Ergo discedentes vltra pergunt. Chosroæ indigenarum fidem suspectam habenti, custodes de corpore Romanorũ constituuntur. Domitianus Narsæ duce confirmato, in Romanam ditionem regreditur. Exercitus prope Mygdonum fluuium castrametatur. Præcedit Sarames, conquisitoque commeatu, mensam militi pro necessitudine parat. Tertio die Romani Tigrim attingunt, exspectationeque Romanarum ex Armenia copiarum itinere tantisper desistunt. Chosroes de suis mille ad fluuium tra-

iicien-

Φρουρᾶς κοσμίως ἐκ τάξας, διαπεραιοῦσθαι αὐτοῖς τὸν ποταμὸν ἐγχελεύεται, καὶ ὅπως ἔχει δηωάμενος, ἡ αὐτικαθεζῶσα αἰχνιδεῦσαι δηώσαμις. οἱ μὲν οὖν τὸν ποταμὸν διανηξάμενοι, πρὸς τῷ ζαβᾷ γίνονται ποταμῷ. ἀκηκοότες τι Βρυζάκιον οὐ πόρρω στρατοπεδεύεσθαι, ὃν δὴ διασκοπῇ ὁ βαρὰμ ἀπεσέλλετο τῆς Ρωμαϊκῆς ἐπιφοιτήσεως, ζωὸ δηωάμενοι πολλῇ χωροῦσιν ἐς αὐτὸν, καὶ ἀθρόως ἓξ πρώτῳ φυλακιῷ τῆς νυκτὸς ἐπιστάντες, πρὸ πολέμου κρατήσαντες ἐζώγρησαν τὸν Βρυζάκιον, ὦτα τε καὶ ῥῖνα τῇ κοπίδι καταπεμόμενοι, ἐς βασιλέα χοσρόην ἐξέπεμπον. ὁ δὲ χοσρόης ἐπιδεξίου τῆς ἐπιβολῆς αὐτῷ ἡδομένης, εἰς μέγα ἤρθη χαρᾶς. διεγνωκώς τε τὴν τῶν ἐναντίων διάνοιαν, παραθήγει τὸν τῆς Ρωμαϊκῆς δηωάμενος ἔξαρχον, μὴ διαχεῖν τὸν καιρὸν παρεχόμενον αὐτοῖς δυσμαχωτάτῳ ἐπιτυχεῖν. διά τοι τοῦτο διαπορθμεύονται τὸν ῥοῦν αἱ δηυνάμεις, καὶ τῷ διαβασθὲν (οὕτω καλουμένῳ χώρῳ) τάφρῳ περιοχυρίζονται. ἔνθα δὴ χοσρόης Ρωμαίων τε καὶ μήδων τοὺς ἡγεμόνας εἰσία-

iiciendum, hostiumque consilia indaganda deligit. Transmittunt, ad Zabam flumen veniunt, Bryzacium, quem Varamus ad Romanorum aduentum speculatum miserat, non procul tendere comperiunt: valida vi in eum vadunt, confertimque circa primam noctis vigiliam adorti, certamine vincunt: viuum capiunt: auribus & naso amputatis ad Chosroen regem mittunt. Qui de impressionis successu gaudio ingenti effertur: perspectoque quid hostes cogitarent, ducem Romanum hortatur, ne difficillimam victoriam, quam in manibus habeant, elabi sinat. Itaque fluuium transeunt, loco Dinobodum dicto castra vallo fossaq; communiunt. Illic Chosroes Romanorum, Persarumque tribunos epulo accipit. Quo procedente, Bryzacius auribus & naribus abscisis introducitur; in quem vt conuiuæ satis illuserunt, rex iisdem quasi quoddam postcœnium, & insigne spectaculum exhibens, obscuriore mandato (nempe gestu manus) stipatoribus interficiendum præcipit. Persis enim con-

ἤδη δὲ τοῦ δείπνου μεσιοῦτος, ὁ Βρυζάκιος δέσμιος ἐς μέσον παράγεται, ῥῖνα καὶ ὦτα ἀνάπηρος. ὅτι δὲ παγγίων τοῖς δαιτυμόσι παραπάλωμα γέγονε, ἐπιδείπνιον ὁ βασιλεὺς ἅτε τοῖς δαιτυλεύσιν ὥσπερ ἀξιόλογον χαριζόμενος, τοῖς ὑπασπισταῖς τοῖς περὶ αὐτὸν αἰσήμῳ πράξας θεσπίσματι, τῷ χήματι τῆς χειρὸς θανάτῳ τοῦτον ἐκδίδωσιν. ἐπὶ γὰρ ἐνώχους

μένοις θέμις τοῖς πέρσαις λαλεῖν. οἱ μὲν οὖν σκηνήσαντες τὸν βρυζάκιον ἀνεῖλον, ὡς προσεῖχθησαν. ἀναμεμιγμένου τοίνυν τοῦ λείπνου καὶ αἵμασιν, ἀκροτελεύτιον ἡδονὴν τοῖς ἐγκλίτοις ὁ χοσρόης παρεῖχεν. μύροις γὰρ αὐτοὺς καταβρέξας, καὶ ἀναδήσας τε στεφάνους τοῖς ἄνθεσιν, ἐπινίκιον πίνειν ἐγκέλευεν. οἱ μὲν οὖν τότε ἱλαρωθέντες ἐπὶ τῇ παιδαισίᾳ, εἰς τὰς ἑαυτῶν σκηνὰς ἀπῆσαν, ἅπερ ἐπὶ δηλούμενοι, ὅσα περ αὐτοῖς ἐστιωμένοις ἀπήντησε. καὶ δὴ βρυζάκιος τῶν τὸ λόγε μελῶν τὸ ἐπίσημον.

uiuantibus loqui nefas eſt. Illi, vt iuſsi, Bryzacium confodiendo perimunt. Ita cœna etiam ſanguine commiſta, ſummam accumbentibus iucunditatem Choſroes præbuit. Vnguentis namque perfuſos, & floribus coronatos, victoriam gratulantes iubebat bibere. Qui tam lautis epulis hilarati, in tabernacula ſua digrediuntur, quæ inter epulandum accidiſſent memorantes: eratque Bryzacius narrationis caput.

CAPVT VI.

Mebodis nuntius ad Præfectum prytanei de commeatu & pecuniis ſufficiendis. Theſaurorum cuſtodis fuga. Seleuciæ ciuitatis conditor. Euphratis deſcriptio. Mebodes Seleuciam noctu irrumpens, cædibus promiſcuè graſſatur. Cteſiphontæi fama conterriti, deditionem decernunt. Antiochiam Perſarum condidit Choſroes. Iuſtinianus eidem regiam extruxit. Mebodis Antiochiam literæ.

Τῇ δὲ ἐς αὔριον βασιλεὺς χοσρόης τότε ξυμμαχικὸν τὸν ζαβᾶν ποταμὸν διεπεραιώσατο. μεβοδὴς δὲ ὁ πέρσης, ὃς ἐς τὸ ξυγγάρων στρατιᾶς, τῇ βαβυλωνίᾳ προσεβαλλεν καὶ ἄγχιστα τῶν βασιλείων γινόμενος, τῷ ἐφεξῆς τῶν βασιλικῶν πυλανείᾳ ἐξέπεμπεν ἄγγελον, μεγάλῳ ἐπισπουδῇ παρασκευῶν αὐτὸν ἀπεργάσ-

LVCE altera Choſroes auxilia Zabam fluuium tranſducit. Mebodes Perſa Singarum miſſus, Babyloniam inuadit, iuxtaque regiam conſiſtens, Præfecto regalis prytanei per certum hominem mandat, vti ſibi commeatum largiter miniſtret; nec modicam inſuper pecuniam numeret, cum magna ad ſe auxilia cõfluxe-

σαθῆ, χρημάτων τε ἀπιδόσῃς ἱκανὰς καταθήναι, πλήθη πολλὰ συμμαχικῶν αὐτῷ συρρυέντων ἀμυνόμενον. εἶναί τε ἀδύνατον τῆς ῥαθυμίας ζημίαν. ὁ μὲν δὴ ἐπὶ τούτοις τῷ Φροντίδα θεὶς ἀλλόμενον, ἀπιδεικνύει δὲ μεβόδᾳ τὰ γράμματα, τῷ ἐπιστατεῖν τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν ἐς τὰ βασίλεια ὑπὸ δὲ βαρὰμ καταλειφθέντι. ὁ δὲ καταπλαγεὶς τῷ ψυχῷ, μεσούσης νυκτὸς τὸ θεῖ αὐτὸν στρατιωτικὸν συναγείρας, εἰς τὴν κτησιφῶντα χωρεῖ, καταλιπὼν τὴν σελεύκειαν· λέγεται δὲ τὴν σελεύκειαν τὸν ἀπίκλιον νικατώρα σελεύκου μέσον τοῖν δυοῖν ποταμοῖν οἰκοδομήσασθαι ὧν ὁ μὲν ὕδρις ἀπὸ τῷ περσικῷ θαλάττων ἐγχυτός ἐστιν, ὅλῳ τῷ ῥεύματι· ὁ δὲ εὐφράτης θεῖ τάπητι τὸν χῶρον γινόμενον, διατέμνεται τείχει, τότε οἰκεῖον ὄνομα ἀποβάλλει, καὶ διαφόροις θεσπιῳδείαις ὀνομάζεται τότε ἡ μὲν μία ἀπόῤῥοια διώρυξι μεγάλαις, καὶ ταῖς φροῖς καταπερματιζομένη πως ἀφανίζεται. τοῦτό τι καὶ πάμφορον αὐτῷ ἐκείνῳ τῷ γῷ ἀπεργάζεται. ὁ δὲ ἕτερος ἀπορρώξ εἰς τὴν βαβυλωνίαν πεχέεται, καὶ τὰς ἀσυρίας ἕλη θεριμανάζει διαπειρόμενον. ἡ δὲ τρίτη διαῤῥεῖ τῆς σελευκείας ἐχόμενα, καὶ εἰς τὸν ὕδρην εἰς βάλλει, καὶ δίδωσι τῷ πολίσματι δυσμαχωτάτῳ ἀσφάλειαν τῆς λαγόσι τῶν ὑδάτων, ὥσπερ ἐφανὴ ἔρκος τινὸς τὸ ἄστυ κατωχυρώσασθαι. ἡμέρᾳ δὲ δευτέρᾳ καὶ ὁ μεβόδης, ἄφρακτον ἀκηκοὼς τὴν σελεύκειαν, πεσβάλλει τούτῃ νυκτὸς, πεισθέντας

fluxerint; tarditatem morte luiturum. Curator prytanei litteras Mebodis ei demonstrat, quē Varamus thesauris custodiendis in regia reliquerat. Is perculsus animo, nocte intempesta, coactis quos habebat militibus, dimissa Seleucia (quæ & Babylonia) Ctesiphontem transfugit. Fertur Seleuciam Seleucum, cognomento Nicanorem ædificasse, inter duo flumina, quorum alterum Tigris in mare Persicum pleno alueo exoneratur: alterum Euphrates, qui in eam regionem delatus, trifariā diuiditur, amissoque proprio vocabulo, diuersis appellatur. Huius brachium vnum magnis fossis, & scrobibus intercisum, quodammodo euanescit. Atque idem regionem illam omni genere fructuum fœcundat. Brachium alterum Babyloniam currit, & Assyriæ paludes stagnis dispertitum alluit. Tertium continentes Seleuciæ campos influit, & Tigridi commiscetur, facitque vrbem expugnatu difficillimam, aquarum suarū altitudine ceu septo quodam coronatam muniens. Postridie Mebodes Seleuciam non custodiri animaduertens, noctu irruit, iussis Romanis patria lingua clamores & voces lætabundas edere, & obuios quosque in-

τοῖς Ρωμαίοις τῇ πατρίῳ φωνῇ ἀλαλάζειν τε καὶ ἀλαλέγειν, πάσχειν τε τῷ ξίφει εἰκῇ, καὶ ὡς ἔτυχε τὸν ἐντυγχάνοντα. οἱ μὲν οὖν τὴν Σελεύκειαν καταπεπληγότες τῷ φόβῳ, ἀναταραχῇ τῷ μεβόδῃ τὴν πόλιν παρέδοσαν. ἐντεῦθεν θορύβου ἐξαισίου ἀπὸ δημήσαντος, ὡς καὶ τῇ κτησιφῶντι μεταδῦναι τὴν καταπλήξεως, λόγος εἰσήρρησε τοῖς τὴν γείτονα πόλιν οἰκοῦσι βαρβάροις, ὡς σελεύκεια ἥλω ὑπὸ τῶν Ρωμαίων. πάντων τοίνυν ὑπὸ δέους εἰς ἓν ἐκκλησιαθέντων, ἐδογμάτιζεν αὐτοῖς βουλὴ παραδοῦναι Ρωμαίοις. ὁ μὲν οὖν Χοσρόης τὴν αὐτόθι ἀπολιπὼν καταφυγὼν, εἰς τὴν πέλας ἀντιόχειαν ἀφικνεῖτο, ἐν ᾗ χοσρόης ὁ καβάδου ὀπηνίκα τὴν ἀντιόχειαν τῇ τῆς συρίας ἤρξατο ᾠκοδομήσατο. καὶ τὸν ἐκεῖσε λαὸν ἐν ταύτῃ πᾶσι μεταφύτευσεν. ὁ δὲ μεβόδης τὴν κτησιφῶντα καταλαβὼν, τὰ βασιλέων θησαυρῶν ἐλάμβανεν. τόν τε χοσρόην ὡς ἐνόμιζεν, βασιλέα ἀνηγόρευέ τε καὶ διεκήρυττεν. ἡ δὲ κτησιφῶν μέγιστα βασίλεια τῇ περσίδι καθέστηκε. λέγεται δὲ ἰουστινιανὸν τὸν αὐτοκράτορα λίθον ἑλληνικὸν χοσρόῃ τῷ καβάδου παρέχεσθαι, τάς τε ἐν τῇ οἰκοδομίαν δεινὰς, τέκτονας τὲ ὀρόφων ἀγχίνους, καὶ βασίλεια δέμασθαι τῷ χοσρόῃ τέχνῃ Ρωμαϊκῇ, ἃ πόρρω τῆς κτησιφῶντος τὴν ἵδρυσιν ἔχοντα. οἱ μὲν οὖν τὸ βαβυλώνιον κατοικοῦντες βάρβαροι, τῆς μεταβολῆς ὀρεγόμενοι, τὰ χοσρόου φρονεῖν προείλοντο. ὁ δὲ μεβόδης εἰς ἀντιόχειαν τὴν πρὸς ὧν πυκλίον ἐξέπεμψε γραμμάτων Ρωμαϊκῶν. ἡ δὲ δέλτος εἶχεν ὧδε λέξεως ταῦτα καλὸν γὰρ οἶμαι καὶ αὐτῆς τὴν συνήθειαν τῶν ῥημάτων τὴν ἔκθεσιν ὡς ἔχει φύσεως προσενεγκαῖσθαι.

discriminatim gladio ferire. Seleucienſes pauore conſternati, ſumma beneuolentia vrbem Mebodi dedunt. Inde trepidatione ac tumultu immenſo peruagante, quo & Cteſiphon vrbs vicina barbarorum concuſſa eſt, ſermo ibidem percrebuit, Seleuciam à Romanis cohortibus occupatã eſſe. Omnibus itaq; præ timore in vnum coëuntibus, vrbem Romanis illico tranſdendã placuit. Mebodes eò diſcedere ſuperſedens, in fines Antiochiæ venit, (quam vrbem Choſroes Cabadæ filius capta Antiochia in Syria ædificauit, & ex illa in hanc coloniam deduxit) ac Cteſiphõte recepta, theſaurorum regiorũ curam gerebat, Choſroenque, vti licebat, regem publicè appellabat, ac promulgabat. Cteſiphon porrò ſedes regum Perſicorum maxima eſt. Aiunt Iuſtinianum Auguſtũ Choſroæ Cabadæ filio lapidem græcũ, & peritos architectos, ac fabros camerarum induſtrios ſollerteſq; curauiſſe, & Romanum in morem regiam illi, non procul Cteſiphonte conſtruxiſſe. Ergo Babylonij, nouarũ rerũ cupidi, à Choſroe ſtare maluerunt. Mebodes Antiochiam Perſarum, tabellam litteris Romanis cõſcriptam mittit, in qua ad verbum hæc inerant. Rectè enim facturum opinor, ſi eum ipſum verborum contextum, vt per ſe habet, inſeruero.

CAPVT

CAPVT VII.

Epistola nomine Romanorum ad ciues Antiochiæ Persidis, Fugitiuos, & Varami factionem poscunt. In ducem, & dedititios animaduertunt. Iudæos quoq; tyranni administros trucidant. Qua occasione in Persidem commigrarint Iudæi, eorumq; aculeatior vituperatio. Alexandriana locus vnde dictus.

Ῥωμαῖοι πιστοὶ ἐν χριστῷ ἰησοῦ, τῷ κυρίῳ ἡμῶν, τοῖς τὴν ἀντιόχειαν τῆς περσίδος, χαίρειν.

ROmani fideles in Christo Iesu Domino nostro, ciuibus Antiochiæ Persidis salutem.

Οὔτι βασιλέως κελεύσεσι πειθόμενοι τὸν τοιοῦτον κάματον κατεδεξάμεθα· ἀλλ' ἵνα ἐν γαλαιπωρίᾳ γηράσαντας ὑμᾶς, καὶ τῆς κοιλίας τῆς περσίδος ἀφαιρώσωμεν, ἤλθομεν εἰς τοῦτο τὴν γῆν. ἵνα ἔν καὶ ὁ σκοπὸς ὁ ἡμέτερος πέρας ἀπολάβῃ, καὶ ἡ ὑμετέρα ἀδελφὴ ἐπιθυμία εἰς χαρὰν καταντήσῃ, σὺν τῷ σεσωφυγόντας εἰς ἀντιόχειαν τὴν πόλιν τὴν αὐτόθι, ἐκδοτε ἡμῖν, καὶ σὺν φρυαξῶντας τὰ βαρὰμ. θέλομεν γὰρ ὑμεῖς εἰδέναι, ὅτι ἐὰν τοῦτο κεφαλαίῳ παραμελήσητε, οὐκ ἔχετε τῷ ἀποτελέσματι εὐχαριστῆσαι. τοῦτης γὰρ τῆς ἐπιστολῆς τοῖς τὴν ἀντιόχειαν οἰκοῦσιν ἀποδοθείσης, καὶ ἐς κοινὸν γενομένης γνωρίμου, εἰς ἐν ἦλθε τὸ πλῆθος ἅπαν, καὶ τὸν ἄνδρα ξυλαβόντες τοῖς παρὰ μεβόδου σταλεῖσι παραδεδώκασιν. ἐμοὶ δὲ καὶ σὺν ἡδονῇ τὰ βαρὰμ ἀσμενίζοντας. ὁ δὲ μεβόδης ἐξ ἐπιλέπτου τὸν τῶν ἀντιπάλων ἐκ τῶν δημίων μεμαθηκὼς, αἰκισάμενος τούτων ἔξαρχον, τῷ τε

Non vt Imperatori præcipienti obediremus, hunc laborem suscepimus; sed vt vos in ærumna conseneſcentes, à Persidis sentina liberaremus, in hanc regionem venimus. Quare vt proposito nostro euentus respondeat, & vos eadé cupientes gaudere possitis, in vrbem vestram perfugas, & fautores Varami nobis dedite. Hoc si neglexeritis, scitote vos non habituros, cur propter effectum ipsum gratias agatis. Hac epistola Antiochensibus reddita, publiceque recitata, populus concursu facto, ducem & Varami studiosos comprehendit, & à Mebode missis tradit. Mebodes ad vnguem consiliis aduersariorum ex ipso eorum duce per carnifices, quibus eum flagellãdum subiecerat exquisitis, naso & auribus præcisis deformatum, ad

Chos-

ρίνα, καὶ τὰ ὦτα ἀποτομῇ λωβησάμενον, ἐς τὸν χοσρόην παρέπεμπε. οὗτ' τε λοιπὰς ῥομφαίας παρέδωκε σύμαλι ἑκτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ πολλὰς ἰουδαϊκὰς ἱκανῶς μετεχηκότας τῶν ὑπὸ βαράμ νεωτερισθέντων, τῷ ἀκινάκῃ διώλεσε, θάνατον ἐπιθεὶς ζημίαν αὐτῆς. οὐκ ἀναξίολος γὰρ ἡ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων τῷ βαράμ γεγονυῖα πρὸς τὴν τυραννίδαρος πή. πλῆθος γὰρ ἐξ τοιούτων ἔθνους πλέτῳ καὶ εὐθηνοῦν τὸ πᾶν καὶ ῥᾳδίως τὴν περσίδα κατῴκει. τῶν γὰρ ἱεροσολύμων ὑπὸ ἀεσπασιανοῦ ἐξ αὐτοκράτορος ἁλόντων, ἔτε ναὸς ἐμπεπρησμένος, ὀρρωδήσαντες πολλοὶ τῶν ἰουδαίων τὴν ῥωμαίων ἀλκὴν, ἐκ τῆς παλαιστίνης ὡς οὐ μήδους, καὶ πρὸς τὴν ἀρχέγονον ἰωθολίαν μεταναστάσιν, ἐξ ἧς ὁ πρόπατωρ ἐτύγχανεν ὢν ἀβραάμ. εὐημιώτατα τοίνυν ἔτοι ἐμπρησάμενοι, καὶ τὴν ἐρυθρὰν διαπεραιώμενοι θάλατταν, πρησίας χρηματισθέντες μεγάλας πρεβάλλοντο. ἐντεῦθεν δὲ πρὸς ταῖς σούσις, καὶ ταῖς βαβυλωνίας τῶν δήμων ἐκκαύσας ἑτοιμώτατα διωλίσθησον. ἔστι γὰρ πονηρὸν τὸ ἔθνος καὶ ἀπίστατον, φιλοθρυλόν τε καὶ τύραννον, καὶ φιλίας ἧκιστα μνημονικὸν, ζηλότυπόν τε, καὶ ὑποβάσκανον, καὶ ἐς ἔχθραν ἀμεταδότον τε, καὶ ἀδιάλλακτον. τὸ οὖν ἓν ὁ μεβόδης καταπολεμήσας, πικίλοις ὀλέθροις ἀπέδοτο. ὅτε ἓν τῶν βασιλείων ἐκράτησεν, ἐκ τῶν εὐμιωτέρων νόσων ἀναλεξάμενος τὰ κυριώτατα, ἐς χοσρόην ἐξέπεμπεν. οἱ μὲν ἓν ἀμφὶ τὸν χοσρόην ῥωμαῖοι

Choſroen mittit; reliquos gladiis mactãdos obiectat. Die ſexto multos item Iudæos, nouarum Varami molitionum magnopere participes, morte pœnas repoſcens, ferro necat. Nam quod Iudæi Varamo ad tyrannidem inuadendam adiumentum præſtabant, non erat contemnendum, cum ea gẽs per id tempus Perſidem incolens diuitiis affluęret. Occupatis ſiquidem à Veſpaſiano Imperatore Hieroſolymis, & templo concremato, plurimi de Iudæis Romanorum potentiam metuentes, è Palæſtina ad Medos Perſaſúe tranſmigrantes ad primæuam nutricem ſuam ſolo mutato redierunt, ex qua antiquiſsimus eorum parens Abrahamus originem duxit. Pretioſiſsima igitur quæque ſecum auferentes, enauigato mari Erythræo, & magnis opibus acquiſitis, inde etiam ad ſeditiones faciendas, & Perſicos populos nouitatis amore incendendos facillimè dilapſi ſunt. Eſt enim natio peruerſa, fidem minimè colens; tumultus cupida, & tyrannica; amicitiæ prorſus immemor; Zelotypa, & inuida, odioque noſtri incommunicabilis, & irreconciliabilis. Hos igitur ſubactos Mebodes variis ſupplicĩis conſumpſit, potituſq; regia,

τε καὶ πέρσαι, ἐν ἀλεξανδριανοῖς ὕστω καλουμένῳ χωρίῳ, τέσσαρσιν ἡμέραις ἀφίκοντο. τιμὴ δὲ τοσαυτηγορίαν ὁ χῶρος ἀπὸ τῶν πρόσθεν Περσῶν καὶ μακεδόνος ἀλεξάνδρου κατεκληρώσατο. ὁ δὲ φιλίππου γὰρ ἐκεῖσε χωρήσας ἅμα τῇ μακεδονικῇ δυνάμει, τῇ τε ἑλληνικῇ ξυμμαχίᾳ, ἐρυμνότατον κατεσκάψατο φρούριον, οὗ τε ἐν αὐτῷ βαρβάρους διώλεσεν.

gia, ex ornamentis sumptuosioribus præcipua delegit, quæ Chosroæ transmisit. Itaq; Chosroen sequentes Romani atque Persæ, Alexandriana (loci nomen est) quatriduo peruenerũt, quod ei nominis Alexandri Macedonis Philippi F. factum indidit; qui illic cum Macedonicis copiis, & auxiliis græcis castellum firmissimum euertit, & incolas barbaros peremit.

CAPVT VIII.

Transitum fluminis Romani præoccupant. Vnde audacia Varamo. Eius speculatores capti rem produnt. In Amisenos irruptio. Ad lacum Varamus Romanis occurrit. Sine pugna abitur: Narses Ioannem monet, ne separatim cum Persis in aciem descendat.

Ἐκεῖθεν τοίνυν μεταφοιτήσαντες, δευτέρᾳ ἡμέρᾳ Ρωμαῖοί τε καὶ πέρσαι, περσαρμενίοις κλήμασι χαλεπὸς λεγομένῳ. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἅπαν πρώτως ἕω ἰωάννης ὁ τῶν ἑῴων ταγμάτων ἡγούμενος, κομεντίολον ταγματάρχῃ ἐξ εὐωνύμου κέρατος ἐς μάχην, σὺν ἱππεῦσι χιλίοις περὶ καταληψόμενον ἐξέπεμπε τὴν διάβασιν ἐς ζαβᾶν ποταμόν. τούτου δὴ γενομένου, καὶ οἱ ἅπαν κατασκοπῆς ἕνεκα ἐς βαρὰμ ἀποσταλέντες, τὰ πρόσθεν μαθόντες, ἐπανῆκον εἰς τὸν βαρὰμ, ταῦτα δὴ πάντα αὐτῷ μαγγέλλοντες. ἀτὰρ ὁ βαρὰμ τὴν μετ' ἐκείνου φύρραν περικαταλαβεῖν ἐπεχείρει. ἐπέτρεφε δὲ τὰς

INde transgressi, die altero in regionem Chnæthas nuncupatam feruntur. Postridie sub primam lucem Ioannes orientalium legionum dux, Comentiolum dextri cornu Præfectum cũ mille equitibus ad antecapiendum Zabæ fluminis transitum mittit. Quod vbi speculatores à Varamo missi conspexerunt, istunc nuntium ad eum perferunt. Qui die sequenti pontem infra præoccupare contendit. Spem illi audacia ex eo suggerebat, quòd Romanorum exercitus in Armenia, propter via-

ἐλπίδας τῷ θάρσει, ὡς δὴ τῆς πρὸς τὴν ἀρμενίαν Ρωμαϊκῆς στρατοπεδάσεως, διὰ τὴν δυσχωρίαν τῶν τόπων ἐχούσας τε ὅσης σπουδῆς τοὺς ἐώους τῶν Ρωμαίων διωμάμεσι. τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ ὁ ναρσῆς ἄνδρας ἐλαφροὺς ἐπὶ κατασκοπῇ ὑπὸ ξ βαρδὰμ ἐκπεμφθέντας, καὶ μάσιξιν ὡς ἐνὶ ἀνεβάσας, διέγνω ὅπως ἔχει τὸ πολέμιον γνώμης. καὶ δὴ τὰ ὑποχρεώσαν παρέχεται διωάμιν ῥαφίνῳ τῷ συστρατηγῷ. εἶτα προσέπεμπε τὰς ἑτέρας οἰκειόσασθαι διαβάσεις. τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὸς ἐπιγιγνομένης πρώτῃ παραφυλακῇ ἀπάρας ὁ στρατηγὸς, γίνεται τῶν διαβάσεων κάτοχος, καὶ εἰσβάλλει εἰς τὴν τῶν ἀνισίων χῶραν ἐξαπιναίως. ἡλίκα δὲ μεσοῦντος οἱ ξ βαρδὰμ τοῦτο δὴ θεασάμενοι τῷ τυραννῳ ἐξεῖπον. ὁ δὲ διαμαρτὼν ξ σκοπὰ, πρὸς βοράν τε καὶ ἕω τὰς δυνάμεις διέλιξεν. ὅπως ποτέμῃ τὴ σύμμιξιν τὴ προσδοκῆς τὴν τῶν Ρωμαίων ἀπὸ τὴ ἀρμενίας διωάμεως. ἤδη γὰρ ξ βαρδὰμ σπουδαίως ἐπὶ τὴν ὁδὸν διανύοντος, καὶ εἰς ἕνα παρακειμένῳ λίμνῃ ἀφικομένους, σπεύδει ὑπὸ τῆς ἀρμενίας ἄγχιστα παραγενέσθαι. ἐπεὶ δὲ προεῖδον οἱ τῶν Ρωμαίων σκοποὶ τὸν βαρδὰμ στρατὸν, ἰωάννῃ τῷ στρατηγῷ ἀπήγγελλον, ἱππέων πέρσικα σῖ-

rum difficultatem, cum orientalibus eorundem copiis sese coniungere nondum poterat. Luce quarta Narses Varami speculatoribus captis, & flagris qua licuit examinatis, quid hostes meditarentur cognouit. Itaque sufficienti manu Rufino collegæ commissa, transitus reliquos seruare iubet. Postridie prima vigilia noctis mouens dux Narses, transituumque potens, in Anisenorum agrũ nec opinatò impressionem facit. Ad meridiem Varamæi visa tyranno exponũt. Qui frustra copias versus septentrionem, & orientem dispertitur, quò exspectati Romanorum ex Armenia exercitus coniunctionem impediret. Cumque itineri continenter instaret, & ad lacum quendam deueniret, factum est, vt qui ex Armenia veniebant, quam proximè accederent. Romanorum exploratores vt Varami copias præuiderunt, Ioannem ducem monent, Persicorum equitum turmam ex aduerso tendere. Ioannes ad cõflictum militem instruit. Bindoes phalangem Persicam accipit; Romanos ordines Ioannes ducit. Sed cum lacus in medio vtrumque agmen diuideret, ad manus conferendas veniri non potuit. Luce proximè sequenti,

φηίεναι πως κατ' αὐτῶν. Ὁ μὲν ἂν ἰωάννης πρὸς ἔκβαξιν τὰς διωάμεις ἐκόσμησεν. ὁ δὲ βινδόης τὴν περσικὴν ἀνελάμβανε φάλαγγα· τὴς δὲ Ρωμαϊκῆς σπουδάξεως ὁ στρατηγὸς ἰωάννης ἡγεῖτο. προσιόντα δὲ διελομένα, τόν τε

duce

βαρβάμ, καὶ ἅμα τοῖς περὶ τὸν ἰωάννην δυνάμεις Ρωμαίων τε καὶ περσῶν, τὰ τῆς συμπλοκῆς αὐτοῖς ἀνεκόπτετο. Δευτέρᾳ δὲ ἡμέρᾳ καὶ πρὸς νότον ἐκκλίνει ἅμα τῷ βινδόη τὰ Ρωμαίων στρατόπεδα. ὁ μὲν οὖν ναρσῆς καὶ χοσρόης ἐκ τῆς ἀνισηνῶν χώρας ἀπάραντες, εἰς τὸ πρόσω ἐχώρουν. καὶ γίνονται πλησίον κώμης τινὸς, ᾗ σιραγανῶν οἱ ἐγχώριοι καλοῦσι. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ ὁ ναρσῆς τὰς ἀπὸ τῆς δερμενίας Ρωμαϊκὰς πλησιάζειν ἐγίνωσκε. Διόπερ τὸν ἐπιστολεῖς πρὸς ἰωάννην ἐξέπεμπε, καὶ παρεγγύα τῷ στρατηγῷ, ὡς δεῖ πρόσω συμπλέκεσθαι, πρὶν αὖ ἐς κοινὸν ἑκάτερα δυνάμεις συναπτόμεναι, τὸν ἀλκὸν ἀναγωνίσον σχοίησαν.

duce Bindoe Romani ad meridiem declinant, Narses & Chosroes à regione Anisenorum vlterius progressi, vicum quēdam incolis Saraganum nominatum attingunt. Die quinta etiam Narses addititias ex Armenia copias appropinquare cognoscit. Quocirca ad Ioannem missis tabellariis hortatur, ne in certamen cum Persis ante misceat, quam vtræque copiæ consociatæ, robur inexpugnabile adipiscantur.

CAPVT IX.

Chosroes nuntiis latissimis afficitur. Exercitus tres in vnum coniunguntur. Chosroes, & Varamus quantum exercitibus valuerint. Varami insidiæ patent. Barbarorum clamores & tumultus; Romanorum quies. Ad prælium acies dispositæ. Barbari in montem confugiunt. Persarum temeritas.

Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν χῶρον αὐλιζομένῳ χοσρόῃ, οἱ παρὰ Μήδου ἥκοντες, ἀγγέλους ἔχοντες ἀφθονωτάτους. ὁ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Βαβυλωνίας πραχθέντα ἀγγέλλει τῷ μεβόδῃ, τὸν τε σκηνὸν τὸν βασίλειον, τὸν ἀπὸ τῆς κτησιφῶντος δεδεγμένου καλέσαντα αὐτὸν, ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις ἀναβρωμένου, μεθ' ἑλαρότητος ναρσῆ τε, καὶ τοῖς Ρωμαίων δυνάμεσιν ἐσηλίτου τὸν ἐπίταξιν. ὁ δὲ

Hoc in loco regi commoranti, faustarum rerum nuntij à Mebode afferuntur. Qui cognitis Babyloniæ transactis, susceptoque apparatu regio à Ctesiphonte transmisso, bene gestis glorians, Narsi, & Romanis militibus, quemadmodum sibi vota feliciter processerint, edisserit. Quinta porrò die Romani tribus dispertiti castris, Ioannis agmini aggregantur, & iam in vnum

ἡμέρᾳ δὲ πέμπτῃ, καὶ τρισὶ τὸ Ρωμαϊκὸν χρησάμενον χάραξιν, ἴσοις ἐπὶ τὸν ἰωαννίκιον κοινὸν συντάγμασιν. οἱ μὲν ἓν ἅπασι μέρεσιν ἐς κοινὸν συνελθόντες, μεγίστην τινὰ εὐρωστίαν ἀμοιβαίως ἐφίσιν αὐταῖς ἐδίδοσάν τε καὶ ἀντελάμβανον. λέγεται δὲ τὸν μὲν χοσρόην ἅμα τῷ συμμαχικῷ τῶν ἐξήκοντα μὲν μυριάδων μαχίμων· τὸν δὲ βαράμ πεντακισμυρίοις χιλιάσιν ὁπλιτικὴν καταύξειν τὸν πόλεμον. ἡ δὴ ὁ βαράμ κλέψας διανοεῖται τὸν πόλεμον, ἐναλλαγέντε νυκτὸς ἐκ τῆς τῶν Ρωμαίων ἅπασης. τῆς τοίνυν ἀσφαλείας τὸ πρόσω κωλύμενοι τῇ ἐπιβολῇ παρασκευαζόμενοι, ἡλίκα ἀνίσχοντι καθ' ἡλίου Ρωμαίοις ἐγίγνετο, ὅ τε ἅλως ἐς τὸ φανερὸν ἐπεξήει. τρίτῃ δὲ ἕωθεν καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν βαράμ πολεμησείοντες μετὰ βοῆς τε καὶ θορύβου ἐπέπεσον. τὸ δὲ Ρωμαϊκὸν ἡσυχίας εὐκοσμίᾳ, καὶ ἐκ θρύλλου ἀμέτοχον διαθυμίας ἐς παράταξιν. τῷ δὲ βινδόῃ καὶ σαράμῃ τοῖς στρατηγοῖς ὁ ναρσῆς ἐχαλέπαινεν, ὅτι οἷοί τε ἦσι τὰς ἐπὶ αὐτοὺς ἅπασι τῶν βαρβάρων καθυπάζειν. ἐς τὸ τῆς ἠρεμίας ἀθόλωτον. τοίνυν μετεδίδοσαν καὶ τῆς ἑαυτῶν εὐκοσμίας τοῖς συμμαχικοῖς τῶν βαρβάρων οἱ Ρωμαῖοι ἅπασι, καὶ πρὸ ἔθεσι διακοσμήσαι τάξει τινὶ ἐκπάξιν, τῆς τε ἀλόγου ἀποχέσθαι κλαγγῆς. τρίτοις τοιγαροῦν τὸ Ρωμαϊκὸν τίθεσι συνετάξαντο. καὶ τὸ μὲν μέσον ὁ χοσρόης, ὅ τε ναρσῆς ἐπιβεβάλλοντο κέρας. τὸ δεξιόν τε μεβόδης καὶ σαράμης οἱ πέρσαι, τῆς μηδικῆς ἐξηγούμενοι φάλαγγος. τὸ δὲ ἕτερον ἰωαννίκης ὁ σρα-

num redacti exercitum, animos dant, & accipiunt inuicem maximos. Fama est, Chosroen cum auxiliariis amplius sexaginta millia duxisse. Varamum quadraginta millia. Cæterùm Varamus dolo bellico per noctem Romanos cogitabat opprimere: sed locorum difficultate impeditū, sol ortus cum insidiis prodidit, & fraus in aperto fuit. Tertio die Varamæi præliabundi cum clamore ac strepitu procedunt: Romani qua par erat quiete, & absque strepitu ad prælium accinguntur. Succensebat autem Bindoi, & Saramæ ducibus Narses, quod barbarorum, quas regebant, copias compescere, & ad placidam quietē adigere non possent. Quare de sua modestia cum sociis barbaris Romani cōmunicant, & vt ordine in aciem digerantur, absurdisque clamoribus temperent, persuadent. Romani itaque tripartitò disponuntur. Ac mediū quidem Chosroes, & Narses obtinent; dextrum Mebodes, & Sarames Persæ, qui Persicæ phalangi præerāt: sinistrum Ioannes, Armeniæ multitudini præpositus. Ad eundem modum hostium agmen, triplici videlicet acie compositum est. Romani ira frementes,

cohibere

τηγὸς, τῆς τῶν ἁρμενιῶν πληθύος ἀπισθετῶν. ἅτω δὴ πως καὶ τὸ ἀντίπαλον ἀντεπάκλο. καὶ τρισὶ ζωταγμασι ταύτῃ διεκόσμησε. τὸ μὲν οὖν Ρωμαίων ζφαδάζον τῇ γνώμῃ, ἀκαθέκτον ἰὼ τῆς ὁρμῆς. τὸ δὲ ἀντίπαλον τῷ σθένει, καὶ τῷ πλήθει, καὶ τῇ τάξει τῶν Ρωμαίων καταπληθόμενον, ἐπ' ὄρος ἀνάβασιν ἀνετέτραπτο. Δμά τι τοῦτο πενθικόσιοι τῆς πρὸ τὸν Βαράμ ζυμμορίας τὸ ὅπλα καθέντες, προχωροῦσι Ρωμαίοις. ὁ μὲν ἓν χοσρόης ἄκων πεφυκὼς τῷ ἐγχειρήματι, πρὸς τὸ ἄναντες παροτρύνει Ρωμαίους χωρεῖν. Ρωμαῖοι δὲ τοῦτο δὴ τοῦτο τοῖς τῆς ἀβελίας κήλπις ἐναπθέμενοι, ὡς εἶχον ζωέσθη, τῆς τακτικῆς ἁρμονίας ἔξω πού μὴ διαφθέροντες, δι' ἑτέρων ἀνεβάλλοντο πρὸς τὰ ὑψηλὰ τὰ ὄρους χωρεῖν. οἱ δὲ βάρβαροι καταναγκαθέντες ὑπὸ τῶ ζφῶν αἰπῶν βασιλέως, τῶν ἀλόγων κινδυνίων ἐφήπτοντο, καὶ τὰ ὄρος ἀπιβαίνειν θαῤῥήσαντες, ὑπὸ τῶν αὐτιπάλων καρτερῶς ἐξοθοῦντο. καὶ ἰὼ αὐθάνατον μεγίστη ζημία τῷ ἐγχειρήματι, εἰ μὴ Ρωμαῖοι τῆς διώξεως τὰς βαρβάρους ἀπέπαυσαν, αὐτιμέτωπον αὐτοῖς σταθέντες. ἡλίῳ δὲ δὴ πρὸς δυσμὰς κεκλικότος, ὁ μὲν Βαράμης ἅμα τῇ ζυμμάχῳ δυνάμει ὡς τὸν χάραξ ἐπανέρχεται, ἀπὸ τῆς ἄτω πεπαθηθείσης ψυχαγωγούμενος. Τὸ δὲ Ρωμαϊκὸν ἀπὸ τὸν θάρσος ἡγούμενον, τῆς ἀβελίας κατηγόρει χοσρόου.

cohibere impetum non poterant: at verò hostes viribus, numero, & ordine Romanorum obstupefacti, in montem confugiunt. Qua de caussa quingenti de Varamæis arma deponentes, ad Romanorum partes transeunt. Chosroes facto stomachatus, Romanos in arduum contendere hortatur. Qui, vt erant intelligentes, inconsultum id esse rati, militari ordine conseruato, differebant, dum alij sublimia montis ascenderent. Tum barbari (Persæ) à suo ipsorum rege compulsi, periculum rationis expers aggrediuntur, montemque ascendere ausi, ab aduersariis validè repelluntur: fuissetque ausui pretium maximum interitus, ni Romani à fronte oppositi, barbaros insecutione prohibuissent. Sub occasum solis Varamus rem ita gestam delectatus, cum suis in castra redit. Romani item intra vallum reuersi, Chosroen temeritatis accusant.

CAPVT X.

Varami fuga ad loca varia, quem Romani persequuntur. Certamen in campo paratur. Tessera Romanorum AVE MARIA. Pugna describitur. Sex millia Persarum fugientium. In captos Chosroe saevitia. Turcae donantur Mauricio. In frontibus eorum unde crucis signum.

Ἐπεὶ δὲ ὁ Βαράμ διεγνώκει τὸ Ρωμαϊκὸν ἔχον λίαν ὀξυπαθῶς, ὅτι τοῖς ἐναγχος ἀπὸ Χοσρόου παρεσκευασμένοις αὐτοῖς, τῆς τε συμπλοκῆς ἐφιεμένον ἀκρόπατα, ὁρθεῖ τε ἡμόμενον καὶ λύει τὸν χάραξα, καὶ ἐκλίνει πρὸς τὰ δύσχωρα, καὶ ἀνάντη, καὶ ἄφιππα. γίνονται γὰρ μὴ τοῦτο ἐς τὸ πλησίον πεδίον καθήμενον, ἔνθα δὴ τὸ καύζακον καθίδρυται πόλισμα, μεταπεμψάμενός τε καὶ ὁ Βαράμ ἐπύθετο ἐφ' ἕτερα πᾶς δυνάμεις μεταλλεύσειν, ἐκλύτως ἐπύθετο τῶν Ρωμαίων τὰς ὁρμὰς πλανώμενος. οἱ δὲ Ρωμαῖοι τὴν μεταχώρησιν τοῦ Βαράμ ἐγνωκότες, ζωπυρῶ περὶ ἄγχιστα τῶν πολεμίων στρατοπεδεύονται. ἔνθα πρὸς βάλλουσι πρὸς τὸν Βαράμ τῷ Βαλαράθῳ, ἔνθα τὴν νύκτα ἐναυλισάμενοι, ἡμέρας ἀφικομένης πεδίῳ εὐρεῖ προσωμίλησαν. οἱ μὲν οὖν στρατηγοὶ τῶν Ρωμαίων διακεκοσμημένης τὰ μάχιμα, πολλῶν καὶ ἀγαθῶν εἰσηγήσεων τὸ ὁπλιτικὸν ἐμφορήσαντες, τῇ τριπλῇ φάλαγγι τὸν πόλεμον διεσκεύασαν. Σύμβολον δὲ οἱ Ρωμαῖοι καὶ τοῖς ξυμμαχίδοις βαρβάροις παρεῖχοντο, τὴν τῆς θεομήτορος καὶ παρθένου προσηγορίαν διδάξαντες. ἵνα μὴ τῷ διακεκριμένῳ τὸ ἦθος, ὡς ἀντὶ πάλαι

VAramus vbi resciuit, Romanis nimio pere dolere, quæ paulo ante Chosroes, vt collega summi ducis egisset, & pugnam eos ardenter expetere, primo diluculo solutis castris ad inuia, & accliuia, & ad equitandum haud idonea loca declinat. Posthæc in campum prope iacentem, vbi Canzacum oppidū visitur, procedunt. Castris motis Varamus etiam alio exercitum (ea ratione Romanorum impetus languefaciens) traducit. Qui eius secessione cognita, continenti itinere insecuti, quam proximè hostes castra ponūt. Deinde ad fluuium Balarathum mouent, vbi exacta nocte, luce altera patentem campum ingrediuntur. Illic duces Romani acie trifariam ad prælium conferendū instructa, multis & præclaris hortatibus militum animos exsuscitāt. Pro symbolo autem Romani socios etiam barbaros salutationem Dei matris ac virginis docent. (ΧΑΙΡΕ ΜΑΡΙΑ, AVE MARIA) ne propter generis discretionem

socios

τὸ ξυμμαχικὸν ἀδιαφθαρῶσι, ἔτ' ξυγκεχυμένης τῆς ξυμπλοκῆς ἀδιάφθορον αὐτοῖς τῶν οἰκείων πάντων παρεχομένης τὴν δήλωσιν. καὶ παράδοξον μηχάνημα ξυνέβαινε. ἐγίνετο γὰρ καὶ Χαλδαίοις τὸ τῆς μαρείας ξωτήριον ὄνομα. κατεκόσμει μὲν καὶ ὁ Βαρζάμης τοῖσι λόγοις τὴν οἰκείαν ἀλκήν. ἐπὶ τὸ μὲν μεσόπαντον τὸ σκηπάρχου ἐπῆγεν ὁ τύραννος. οἱ δὲ ἡγεμόνες ἔτ' ξυμμαχικὰ τὴν ἐφ' ἑκάτερα δύναμιν. ναὶ μὴν καὶ ἐλέφασι τοῖς ἰνδικοῖς θηρίοις καθάπερ τισὶ βουβόλοις ἵνας τὸ ἱππέων ἡγεμὼν κατέπαυλον. τὰς τε ἀνδρειοτέρας τῆς ξυμμάχου δυνάμεως ὑπὸ τῶν θηρίων ἀναβιβάσας, παρεσκεύαζε μάχεσθαι. σὺν ἡμίσει δὲ καὶ τὸ ἑκάτερον τάξιν ἦν τῶν ξυμμάχων θηρίων. ὁ μὲν δὴ χοσρόης πεντακισχίοις ἐς φρουρὰν ἀνδράσι πεφραγμένος, πεζικὸν τὴν τάξιν. ἀλλ' ὅπως ἔβλεψάν τε καὶ ἀνετέλεφησαν ἑκάτεραι δυνάμεις ἀλλήλας, τά τε σημεῖα μεταπεμψάμενος, ἤρεμα τι ὑπὸ τὸ πνεύματος ἐκρατύνετο, αἱ τε σάλπιγγες ἐπεδόνουν, καὶ τὸν ξυμπλοκὸν ἐξεβάκχευον, τότε δὴ πεφοβημένοι τὰ τῶν πολεμικῶν μυχήματα, σκαμνοφόρων λοιπὸν τὸ μεταίχμιον, καὶ τῶν οἰκείων ὅρων ἐχώρησεν. ἀγχιμάχου τίνος ξυμπλοκῆς γενομένης, ὁ Βαρζάμης τὸ μεσόπαντον τῆς πεῖ αὐτὸν καταλιμπάνει δυνάμεως, καὶ πρὸς τὸ εὐώνυμον μετεχώρησεν. πολίσης τίνος μεταξὺ τῆς ἀλκῆς τοῖς ἀναδεδυμένοις αὐτὸν, εἰκότως τὸ αἰτιμέτωπον κεραίζει φάλαγγα. τῇ ξυστάσει δὲ πλήθους ἐξαπιναίως ἐγκειμένους. οἱ μὲν δὴ Ῥωμαῖοι κατὰ τὸν

socios pro hostibus cæderent; quandoquidem pugna confusa, maximè proprios distinctè internoscere nequirent. Contigitque admirabile quippiam. Nam & Persis MARIAE nomen salutare fuit. Varamus perinde suos digerit. Medium ipse regit, à dextris, & sinistris reliqui duces curant. Elephantos insuper belluas Indicas, veluti præsidiarios quosdam, ac propugnatores ante equitatum constituit, & in iis omnium de exercitu fortissimos ad dimicandum collocat. Nec verò pars aduersaria huiuscemodi bestiarum auxilio carebat. Chosroes quingētis cinctus custodibus, ordines circuibat. Vt verò ambæ acies mutuum conspexerunt, & conspectæ sunt, sensim spiritus roborantur; signa extolluntur: tubæ circumsonant, cantuque furorem Martium indunt, & vndiq; belli sacra circumstrepunt: spatium inter acies confunditur, suosque terminos amittit. Cominus igitur conflictu perpetrato, Varamus relicto medio, ad læuum cornu transit, quo maximarū accessione virium restituto, meritò oppositam phalāgem hostium ordinata multitudine subita impressione disturbat ac dissicit. Romani cornu dextero dissipato, cum vim instantē pre-

mentem-

τὸ κλίτος διαιρεθέντες, ἐτράποντο πρὸς φυγήν, φέρειν οὐκ ἔχοντες τὴν ἐπιβρίθουσαν δύναμιν. ἐν ᾧ ὁ ναρσῆς τὸ δὴ θεασάμενος, ἠρέμα πωλῆθος ῥεῖν τοῖς ἀδυνατοῦσιν ἐγκελεύομενος, ἔσχε τῆς φυγῆς τὴν καταθενοῦσαν δύναμιν. ὁ μὲν οὖν βαρὰμ κατὰ τῆς μέσης τῶν Ρωμαίων χωρήσας ἀλκῆς, ἐπειρᾶτο τρέψαι τὸν ναρσῆν εἰς ἀπόδρασιν. ὁ τοίνυν ναρσῆς ἀσθενέστερον μέλλον αὐτῷ πρὸς τὸ ἐλεφάντων, καρτερῶς τῷ βαρὰμ ἀντεπήρειτο, καὶ ἐπιπίπτει τῇ μέσῃ, καὶ ἀντήρετῳ δυνάμει, καὶ ζωτεταγμένους τοὺς μήδους παρελύειν ἐποίει τῆς ζωῆς. τοῦτο δὴ γενόμενον, αἱ λοιπαὶ τοῦ βαρὰμ δυνάμεις ἐσφάλησαν, καὶ ῥωμαῖοι κεκρατηκὼς ὁ ναρσῆς, τοὺς μὲν ἱππέας τῶν ἱπποκόντων ἀπέβαλλεν· τοὺς δὲ πεζοὺς τῷ δόρατι κατεβάλλετο. τοῦ τοίνυν διώξεως κρατυνομένης, καὶ τοῦ φόνου τεθηλότος ἀνὰ τὸν χῶρον, ἐξ βαβυλωνίων ἀποδράσαντες χιλιάδες, ἵππινα λόφον φυόμενα, τῆς ζωτείας ὠρέγοντο. τὸ δὴ Ρωμαϊκὸν πρεσβεῖον τὸν λόφον, τῆς δραπετίδος κρατοῦσι δυνάμεως. πολλοὺς τοίνυν ζωγρήσαντες, ἤγον ἐς χοσρόην δεσμίους. ὁ μὲν οὖν τῶν περσῶν βασιλεὺς τοὺς μὲν, μαχαίρας ἀπέδοτο σώματι· ἐνίοις τοῖς ποσὶ τῶν ἐλεφάντων παρέσχεν παίγνιον. ἐπεὶ δὲ διεγνώκει εἶναί τινας τῶν ἁλωκότων ἐκ γένους τῶν τούρκων, ἐς βασιλέα ἐκπέμπει μαυρίκιον, τὴν Ρωμαϊκὴν σημαίαν ἀλκὴν, ἀπαρχάς τε τῆς νίκης προσφέρων τῷ αὐτοκράτορι. ἐκεχάρκτο δὲ τοῖς μετώποις ἐκείνων τὸ τῶν

mentemq; sustinere nō valerent, fuga salutem petunt. Quo animaduerso, Narses pluribus paulatim summissis, infirmam ac debilitatam partem exercitus à fuga retinuit: Varamus in medium Romanorum robur sese inferens, Narsem vi fugare nitebatur. Narses elephātos paruipendens, acriter obnititur, & in medios vicissim ruens, nimiū quantum Persarum eodem simul inclinantium ordinem, coniunctionemque dirimit. Quo facto reliquum copiarum Varami labefactatum est, & Narses manu superior, ab equis deiiciebat equites, & hastis pedites prosternebat. Romanis itaq; vehementer incumbētibus, & ingenti per campum strage edita, sex millia Babyloniorum in collem quendam fuga elabentes, saluti consulunt. Romani colle circumdato fugitiuis potiuntur, & complures ad Chosroen vinctos adducunt; qui eorum partim ensibus mactandos, partim elephantorū pedibus per ludibrium conculcandos exponit. Ast vbi quosdam de captis Turcas esse cognouit, eos ad Mauricium missos, tāquam victoriæ primitias offert, Romanamque virtutem commendat. Horum frontibus dominicum signum, (quod Chri-

stianæ

κυρλακῆ θηρίσημον. ϛαυρὸς δ' ἐστὶ τοῖς πέρσαις τὸ τῶν χριϛιανῶν θρησκεύειν κατονομάζεται. ἐπύθετο γοῦν ὁ αὐτοκράτωρ, τί ἂν εἴη τοῦτο τοῖς βαρβάροις τὸ ϛήμαντρον. οἱ μὲν οὖν ἐκ τῶν μητέρων τοῦτο ἀποκληρώϲεσθαι ἔφαϲκον. λοιμὸς γὰρ τοῖς πρὸς τῇ ἑῴᾳ Σκύθαις καρδερὸν ἐνδημήσαντος, ἵνας τῶν χριϛιανῶν εἰσαγήϲασθαι τούτῳ δηλα τῷ τύπῳ τὰ μειρακίων ἐγκεντῆσαι τὰ μέτωπα. τῶν δὲ βαρβάρων μηδαμῶς τὴν εἰσήγησιν παρωσαμένων, ϛωτηρίαν ἐκ τοῦ συμβολίας ἀπελάμβανον.

ϛtianæ religionis cultores crucem appellãt) impreſſum oſtentabatur. Itaque Imperator barbaros percunctari, quid hac nota ſibi vellent. Illi ſe à matribus eam ſortitos referre. Nam cum Scythas orientales dira ac peſtifera lues corripuiſſet, quoſdam Chriſtianos ſuaſiſſe vti in puerorum frontes huiuſcemodi figuram imprimerent. Quæ monita quia barbari nequaquam ſpreuiſſent, ex eo ſoſpitatos eſſe.

CAPVT XI.

Tabernaculum Varami diripitur. Barbari ex elephantis tela ſpargentes, Romanis ſuccumbunt. Beſtiæ Choſroæ donantur. Spolia leguntur. Diſceditur. Choſroæ ob partam victoriam lætitia. Romanos, parum gratus domum remittit: ab iis de officio admonetur. Mille cuſtodes corporis Mauricium rogat.

Τὸ δὲ Ρωμαϊκὸν (πρὸς γὰρ τὴν νύϲσαν τὸν λόγον αὐτεπενέγκωμι) λαὸς φυραγωγεῖ τὴν τυράννου σκηνὴν σπήγια, γυναῖκα τε καὶ παῖδας, τόν τε κόσμον τὸν χρύσεον τῷ τε βασίλειον παρασκευὴν. τὰ μὲν οὖν πιμώτερα τῷ χοσρόῃ παρεῖχοντο. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖς σκύλοις μεγαφρονῶν, πρὸς τὸ ζοβαρώδατον πρόσεχώρησε. ἡλίου δὲ κλίναντος, ὁρῶσι Ρωμαῖοι τοὺς ἐπὶ τῶν ἐλεφάντων ἱδρυμένους βαρβάρους ἀκροβολιζομένους, καὶ τῷ τόξῳ χρωμένους. καὶ ἀφ' ὑψηλοῦ τοῦτο τοὺς πρόσω ἰόντας ἐκτρέπειν, δὴ τέρας μάχης κρατοῦσι. ϛαθέντες δὲ ἐπὶ τοῖς ἐλέφασι ζωγρήσαντες, τῷ χοσρόῃ παρεῖχοντο. τὸ πολέμου πίνου πιοῦ τι πέρας

ROmani porrò (ad carceres enim orationem reuocabo) tabernaculum tyrãni diripiunt, vxores, inquam, & filios, & ornamenta aurea, & apparatum regium: potioraque Choſroæ donant. Qui è ſpoliis tantis ſuperbia, & faſtu præceps abiit. Sub veſperam, Romani barbaros elephantis inſidentes ex arcubus iaculari conſpicantur. Quamobrem eos circumfundẽtes, ſecunda pugna vincunt, beſtiasque vivas Choſroæ tranſdunt. Prælio hunc in modũ finito, Romani in caſtra, nocte iam ingruente ſe recipiunt.

ἐπενεγκαμένῳ, ἐς τ' ἑαυτῶν χάρακα Ρωμαῖοι ἐπανέζευξαν, ἤδη τε τῆς νυκτὸς ἀνιαχούσης αὐτοῖς. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐξ ἑωθινοῦ ἡ Ρωμαϊκὴ πληθὺς ζωαθροίζετο, καὶ τ' τεθνηκότων σκυλεύσαντο τὰ σώματα. μεγάλων τοίνυν αὐτοῖς γενομένων κτημάτων, εἰς τ' βασίλειον ἔχοσρόου χωρεῖσι σκηνάς. ὁ δὲ τῶ Ρωμαϊκῶ στρατῶ κατ' ἴχνος ἕβαδε μυριάδας ἐπεστράτευσαν δέκα, κεχειροτονηκότες ταξιάρχας αὐτοῖς τ' τῶν χαλκιδέων ταγμάτων ἡγούμενον. βεβαιωσομένῳ δὲ τὴν βάρβαρον ξυμμαχίαν ἐδίδοσαν. τριταῖοι τοίνυν ἐναυλισθέντες Χοσρόης τε καὶ Ρωμαῖοι, ἀνὰ τὸν πολέμιον χῶρον ἀπηλλάσσοντο. τῇ τε τετάρτῃ ὁδωδότων τῶν τεθνεώτων αὐτοῖς, καὶ τὸ πένθος τῆς καθοσμίας φέρειν οὐκ ἔχοντες, παραγίνονται γοῦν ἄγχιστα πόλεως τοῦ καινζάκης. Βασιλεὺς δὲ Χοσρόης ἅπαξ τοῖς ξυνενεχθεῖσιν αὐτῷ καταγωνιώμενος, ἐπινίκια εἰσία Ρωμαίοις. αὐτὸς δ' διέτριβεν ἀνὰ τὴν τριάδα, καταψαλλόμενός τε καὶ καταυλούμενος, ὡς ἔθος πέρσαις καθέστηκε παιανίζεσι. δεκάτῃ δὲ τῷ χώρῳ ἐνδιατρίψας ἡμέραν, ἐπείπερ ξυνῆδε μαλθακόν τε καὶ βεβαίμιον ὡς αὐτὸν παλινδρομήσαντας ἐκ τῆς τοῦ βαρβάρου διώξεως, τὴν τε τῶν ἐχθρῶν ἀποφοίτησιν ἐπισημοτάτην ἐγνώκει, τὰς μὲν Ρωμαίους ἐσέλκει πρὸς τὰ οἰκεῖα, αὐτὸς δὲ τὴν περσικὴν φάλαγγα ζωαθροίσας, τῇ βαβυλῶνι προσομιλεῖ, ἄξιον ἔδεν εἶναι τὰς ξυμμαχικὰς Ρωμαίοις ἐπιδεξάμενος. οἱ μὲν οὖν τῶν Ρωμαίων στρατηγοὶ ἐπιμύθιον τοῖς λόγοις τῷ βαρβάρῳ ἐξήεσαν, μὴ ἀμνημονεῖν τῆς γενομένης αὐτῷ ὑπὸ τῶν

stituunt. Manè postridie congregantur, & ad spolia cadaueribus detrahenda discurrunt, atque in regium Chosroę tentorium opimam prędam important. Romanus exercitus Varami dena millia, Chalcidensium legionum Præfecto sibi pro duce electo, & Bestamio sociorum barbarorum ducatu commisso, per vestigia insequitur. Romani, & Chosroes cum in hostili solo triduum contriuissent, die quarto cadauerum graueolentiam non ferētes, aliò viam inuadunt, & ad vrbem Canzacum aduenium. Chosroes rex euentis adeò fœlicibus tumidus, Romanos triumphali conuiuio excipit: ipse in thoro recumbēs, fidibus & tibiis victoriam canentium (vt Persis mos est) oblectatur. Decimum autem diem in loco illo moratus, vt Marinum, & Bestamium ab insectatione Varami ad se reuersos conspexit, discessumque hostium apertissimè intellexit, Romanos vti domum redeant blandè monet; ipse coacta phalange Persica, Babylonem abit, nihil dignum pro auxilio iisdem remensus. Cæterùm duces Romani, tanquam ἐπιμύθιον sermonum suorū illi relinquentes, monuerunt, ne vnquam Romanorū beneuolentię, per quam

salutem

Ρωμαίων φιλοφροσύνης τε καὶ ζωτηρίας. τούτων τέτταρες τε αὐτῷ τοὺς λόγους ἐναποθέμενοι, ἐπανήεσαν οἴκαδε οἱ Ρωμαῖοι. ὁ δὲ χοσρόης δεδοικὼς, μή τε δολοφονία τις ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, ἐδεῖτο μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος ἐς τὸ τοῦ σώματος φρουρὰν χιλίους ἐκ τοῦ ὁπλιτικοῦ παραπέμπεσθαι.

salutem esset adeptus, obliuione caperetur. His verbis apud eum repositis, domum remigrarunt. Metuens tamen Chosroes, ne ab indigenis per fraudem occideretur, à Mauricio petiit, vti ad custodiã corporis mille sibi grauis armaturæ mitteret.

CAPVT XII.

De sancta fœmina Golinducha apud Hierapolim. Genus, connubium, ecstasis. Quid à marito propter Christianismum perpessa sit. Altera eiusdem diuinitus illustratio, & de morte mariti vaticinium. Nisibin migrat. A sacerdotibus Christianis mysteriis imbuitur. A Magis quæritur: in carcerem diuturnum truditur, inde per angelum liberatur. Hierosolymis sancta adorat: Chosroæ futura prædicit: Hierapoli vita innocentissimè exacta, in cœlum abit.

Λόγος δὲ ὡς ἡμᾶς ἐξεφοίτησε, πρὸς τὴν ἱερὰν πόλιν τὴν τίγρικαῦτα καμοῦσαν γολινδοῦχ ὀνομένην, καὶ τὸν χοσρόην πρὸς τὰ βασίλεια καθοδον. ἀλλὰ τίς, καὶ πόθεν, καὶ τίνι πίσιν, λεκτέον τὸ γύναιον. μὴ γὰρ ἂν ἀφελώμεθα τοῦδε τοιαύτης διηγήσιν, μεγίστοις ζεμνολογήμασιν ἅπαν καθήκοσμον. λίκετα μὲν οὖν αὐτὴ ἀπὸ τῆς βαβυλωνίας. μάγοι δὲ τὸ γένος αὐτῆς. πατὴρ δὲ τῶν ἐπιφανῶν ταγματαρχόντων ἐφορολογεῖτο τὸ περσικόν. ἐπεὶ δὲ ἀκμὴ ἐπέστη αὐτῇ, ὥρα λαμπρὰ εἰς γάμον, ἀνδρὶ τῶν ἐπισήμων ἐκδίδωσι. ζωεσιωμένη δέ ποτε τῷ ἀνδρὶ, ἔδοξεν ἐξαπιναίως γεγονέναι πάρεδρος, εἶτα ἀκίνητος μεμενηκέναι τῷ σώματι, καὶ

REfert autem fama, quo tempore Chosroes in regiam redierit, fœminã vixisse apud Hierapolim Golinducham nomine. Sed τίς καὶ πόθεν quæ, & vndenam fuerit, secundùm poëtam, dicatur sanè, vt magnificentissima narratione perfruamur. Nata est Babyloniæ ê Magorum familia. Pater eius de illustribus Præfectis, vectigalibus Persicis exigendis præerat. Postquam verò ætate floresceus, viro tempestiua esse cœpit, homini nobili desponsa est. Forte epulis cum marito accumbebat, cum visa est repente viribus defici, manereque im-

πὰς αἰθήσης πολλῷ ὕστερον ἐπανήκειν
πως ἐς αὐτὼ. ἐπεὶ ἢ οἱ θεατὴ ἔ πά-
θος (εἴγε κὴ πάθος δεῖ τὼ δε τ θείαν
ὀπφαίνεσθ ἔκστασιν) διεπυθάνοντο
ὅ τι αὖ εἴη τὸ ξυμβεβηκὸς τῇ νεανίδι, ἔ-
λεξε τάδε, μεγάλας πε ἐν ἅδει πθέ-
αμαι ἐναπκειμένας πινας. μεγάλων
τε ἀγαθῶν πεσεθυομένω τευφλὼ
πῖς τὸν μέγιστον πεσκυνεῖσι θεὸν, ὃν
δὴ χρισιανοὶ θρησκεύοντις, καθεσή-
κασι πέρσαις ἐπώθεσις γέλωτ. ὁ
μὲν ἔν ἐκείνης γαμέτης ἐξεμυκήκιζε
τῇ γυναίκι τὰ ῥήματα. ὅτε δέ πε ἐ-
δραίαν αὐτῆς τὼ Βάνοιαν πὸς τ
τῆς θρησκείας μετάθεσιν κατενόησε,
ζωφρονίζειν ἐδόκει ραπίζων ἠπείλει ἢ
καὶ θάνατον εἶναι ζημίαν αὐτῇ, ὡς θέ-
μις πέρσαις ποιεῖν, πῖς τὰ μάγων ἀθε-
τήσαι δόγματα. ἡ μὲν ἔν τῷ θείῳ
ἔρωτι πεπωτεῦσα τὸν νεῶ, τὰ ὦτα πε
καθεύδουσα, τῇς αὔραις βαχεῖαν
τὰς λόγας παρείχετο. γίνε) πίνυν τῷ
γυναίῳ κὴ ἑτέρας θείας κρεῖτον
ὀπφοιτήσεως ἔλαμψις. ἄγγελ
γὰρ ἐφεσήκει αὐτῇ, τὼ τε μορφὼ, κὴ
τὼ ἐσθῆτα λαμπρὸν φαιδρότε-
ρ, κὴ πάλιν αὐτῇ τὼ τῶν φθα-
σάντων θεαν ἐδείκνυε. πεσηγόρευέ τε
κὴ τ ὅσον ἅπω ἔ σωδυνέτε θάνατον. ὁ
μὲν οἰῶ τῇ γυναίκι γαμέτης καθαλύει
τὸν βίον κατὰ τὼ τῇ ἀγγέλι πεσ-
αναγόρευσιν. τὸ δὲ γύναιον τὼ Βα-
βυλωνίαν καταλιπὼν, πὸς τὼ νί-

moto corpore, & longo interuallo sensibus conualescere. Qui casum intuebantur (si modò diuinam hanc ecstasin casum nominare licet) adolescentulam interrogant, quid ei acciderit. Respondet, acerbas se alicubi sub terra pœnas constitutas, magnorum contra bonorum delicias Deum maximum colentibus decretas vidisse: quem Christiani religiosè venerantes, à Persis irrideantur. Tum vir, eius verba subsannare, perspectoque constanti illius Christianismi complectendi proposito, fustibus impingendis ad sanitatem reducturum arbitrari. Necem insuper minitari, quam Persæ more maiorum illis inferunt, qui Magorum dogmata aspernantur. Sed illa diuino amore mentem erecta, aures claudere, dicta in vento & aqua scribere. Eidem alia quædam diuina, præstantiorque illustratio contigit. Astitit enim angelus, forma & veste fulgentissimus, iterum priora ei spectacula exhibens, & mox futurum mariti obitum prænuntians. Prædicta eueniunt, maritꝰ diem suum obit. Mulier relicta Babylonia Nisibin proficiscitur, ibiq; Christianorum sacerdotes nacta, vicissim confitetur magnalia spiritus, atque ab iisdem sacerdotibus verè cœlesti, & arcana Chri-

βίν γίνεται. τοῖς τε τῶν χρισιανῶν ἱερεῦσι πειτυχὼν, αὐθομολογεῖται τὰ με-
γαλεῖα τοῦ πνεύματ. μυεῖται γοῦν παρ' αὐτῶν τάδε ἅ τὰ τῶν χρι-

stiano-

στιανῶν θεῖα ὄντως καὶ ἀπόῤῥητα δόγματα. ἐπεὶ δὲ τοῖς μάγοις τοῦτο καταδηλον γέγονεν, εἰς ἀναζήτησιν γίνονται τῆς γυναικός. ἦκον γὰρ εἰς τὴν νῆσον. καὶ τὰ μὲν πρεσβύτερα τῆς ἀξιώσεως ἐν κολακείαις αὐτοῖς παρεσκεύαζο, ἐντεῦθεν ἀποκωλύσαι προμένοις τὸν ἄνδρωπον. ἐπεὶ δὲ νικῶνται, καὶ ὁ λόγος αὐτοῖς ἀδρανὴς, ἐν εἱρκτῇ σκληρᾷ τὸ γυναῖον χρόνῳ πολλῷ κατακλείσι. καὶ τοίνυν πάντα θεὸν πεισκοπῶντος, καὶ ἁμάρτυρον ἑαυτῷ ἐν ὀδενὶ χρόνῳ καταλιμπάνοντος, ἀποκρύφα καὶ ἀπίστατος ἄγγελος αὐτὴ τῆς φυλακῆς ἐξεχώρησε. καὶ ἐς τὴν Ρωμαίων ἀφίκετο γῆν. ἡ μὲν δὴ ἄχρι τῶν ἱεροσολύμων ἐπελθοῦσα, διεκήρυττε τὴν ἀποφανῆ τοῦ θεοῦ, καὶ ἀδιήγητον μεγαλειότητα, δι' ἃς τε ἀποδομένη, ἐν τῷ παναγεῖ μνημείῳ καὶ μεγάλου θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, πάντες σωροὶ τῶν παθημάτων καταστεβαθεῖσι τῷ περισκιώματι, ἐς τὴν ἱερὰν ἐπενέδραμε πόλιν. πολλάτε περὶ τῶν ἐσομένων τῷ χοσρόῃ προαναγορεύσασι, τήν τε προχώρησιν αὐτὴ Ρωμαίοις περὶ τῆς τῶν πραγμάτων ἄρξεως καταμηύσασι, βίοντε ἰσάγγελον πολιτευσαμένη, καὶ ὡς πρέπει τοῖς ἁγίοις τὰ εἰς ψυχὴν καὶ σῶμα ὁρῶντας, ἀπέῃ τῶν τῇδε, τὸν τῆς καρτερίας στέφανον ἀκηράτοις ἀναδησαμένη προπαίοις.

stianorum disciplina initiatur. Hoc vt Magi compererunt, eā requisitum se in viam dant, Nisibi adsunt, & blanditiis potissimùm agunt, indeque abducere secum fœminam conantur. Cum verbis actum agerent, tetro carceri eam longo tempore includunt. Sed auxilio Dei omnia circumspicientis, eamque nullo tempore absque testimonio sibi relinquentis, angelo apparente è custodia exit, atque Romanorum prouinciæ succedens, apud Hierosolymam insignem, & inenarrabilem Dei magnificentiam diuulgat, sacrisque precationibus ad sepulchrum magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi effusis, & crucem passi monimētum similiter venerata, Hierapolim regressa est, multaque euentura Chosroæ vaticinata (cū etiam Romanis de eius ad ipsos perfugio ac transitione, antequā fieret, prædixisset) & vita exemplo angelico, atque vt decet sanctos, tum animo, tum corpore traducta, ab his rebus mortalibus discessit, tolerantiæque corona cum triumpho sempiterno redimita est.

* * *

CAPVT XIII.

Chosroes Sergio Martyri crucem auream, & gemmatam dono fert. Epistola eiusdem de voto suo. Posthabita lege Persica, Siram fœminam Christianam ducit, reginamq; renuntiat.

Ὁ δὲ Ῥωμαϊκὸς βασιλεὺς σωματοφύλακας ἐς χοσρόην ἐξέπεμπεν. ἐς νῦν τοίνυν βαλόμενος ὁ τῶν περσῶν βασιλεὺς τὴν ἄνωθεν αὐτῷ τῆς ἐπικουρίας γενομένην ῥοπὴν, τῷ ἐν μάρτυσιν ἐπιφανεστάτῳ σεργίῳ σωρὸν ἐκ χρυσοῦ πεποιημένον, λιθοκόλλητον, δῶρον ἐξέπεμψεν, ὃν δὴ καὶ χοσρόης ὁ καβάδου τὸν ἄξυν παραισώμενος, λαφυραγωγήσας, ἐν τοῖς τῶν περσῶν ἀνακτόροις ἀπέθετο, ἐπὶ τῷ Ῥωμαϊκὴν σκηπτροῦχον ἱερουργὸν καὶ αὐτοκράτορα ἐπαινοῦντος. ἑτέρῳ γοῦν τῷ σωρῷ ἕτερον χοσρόης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐξαπέφθου χρυσοῦ σωρὸν ἐπεκτυώτερον, τὴν αἰτίαν ἐντυπώσας ἐν αὐτῷ καὶ ἀναθήματος. ἐπιστολὴν δὲ δι' ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἅμα τῷ κειμηλίῳ ἐς τὸ λεγόμενον βαρβαρικὸν παρεπέμπετο. ὑπογέγραπτο δὲ τῇ ἐπιστολῇ, καὶ βασιλικὴ ὑποτύπωσις. τὰ δὲ τῆς ἐπιστολῆς ἐν τύποις δὴ τάδε ἐτύγχανεν ὄντα· οὐκ ἀμείψω γὰρ τῆς λέξεως τὸ ἀρχέτυπον.

ROmanorum Imperator custodes corporis ad Chosroen mittit, qui animum ad memoriam opis de cœlo sibi præstitæ reuocans, Sergio martyri clarissimo crucem ex auro fabrefactam, lapillisque insertis variatam pro munere offert: quam crucem Chosroes Cabadæ F. vrbe recepta in præda repertam, in Persarum regia reposuerat, Iustiniano adhuc rerum Romanarum potiente. In apice crucis huius Chosroes ex auro obryzo crucem aliam conficiendam, in eaque caussam anathematis, seu dedicationis huius incidendam curauerat. Epistolam porrò græcè conscriptam cum subscriptione sua, simul cum prætioso illo donario in Barbaricum, quod dicitur, mittit. Epistola ad verbum hæc continebat, nihil enim de primis eius vocibus immutabo.

„ Τοῦτον τὸν σωρὸν ἐγὼ χοσρόης
„ βασιλεὺς βασιλέων, υἱὸς ὁρμίσδα, ὁ
„ τε ἐκ διαβολικῆς ἐνεργείας, καὶ κα-
„ κουργίας ξυνυχεστάτης βαράμ,
„ υἱὸς βαργουσνᾶς, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ
„ καβαλλαρίων εἰς Ῥωμαίων ἀπήλ-

Hanc crucem ego Chosroes rex regum, filius Hormisdæ, quando ob instinctum diabolicum, sceleratamq; molitionem perditissimi Varami, filij Barguſnæ, & quos secum habuit Caballariorũ in Romaniam

θομεν, καὶ διὰ τὸ ἔρχεσθαι τὸν δυσυχῆ ζαδεσπράτην ἐκ τοῦ στρατοῦ εἰς τὸ νισίβιον, ὅπι τῷ ὑποσύραι οὗτ' καβαλλαρίους τοῦ μέρους τοῦ νισίβιον εἰς τὸ ἀντάραι, καὶ συμπαρέξαι, ἐπέμψαμεν καὶ ἡμεῖς καβαλλαρίους μετ' ἄρχοντος εἰς τὸ χαρχὰς, καὶ διὰ τῆς τύχης τοῦ ἁγίου σεργίου τοῦ παυσέπτου καὶ ὀνόματος, ἐπειδὴ ἠκούσαμεν δοτῆρα εἶναι αὐτὸν τῶν αἰτήσεων, ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἡμῶν, μηνὶ ἰανουαρίῳ ἑβδόμῃ ἠτησάμεθα, ὡς ἐὰν οἱ καβαλλάριοι ἡμῶν ζφάξωσι τὸν ζαδεσπράτην, ἢ χειρώσωνται, σωρὸν χρυσοῦν διάλιθον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ πέμπομεν, διὰ τὸ πάνσεπτον αὐτοῦ ὄνομα. καὶ τῇ ἐννάτῃ τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς, τὴν κεφαλὴν τοῦ ζαδεσπράτου ἤνεγκαν ὅπι ἡμῶν. ὅπιτυχόντες δὲν τοῦ αἰτήσεως ἡμῶν, διὰ τὸ ἑκάστῳ ἀναμφίβολον εἶναι, εἰς τὸ πάνσεπτον αὐτοῦ ὄνομα τὸν σωρὸν τὸν παρ' ἡμῶν γνόμενον, μετὰ τοῦ πεμφθέντος τοῦ σωροῦ παρὰ ἰουστινιανοῦ βασιλέως Ρωμαίων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τῷ καιρῷ τῆς ἀμιξίας τῶν δύο πολιτειῶν ἐνεχθέντος ἐν ταῦθα παρὰ χοσρόου βασιλέως, υἱοῦ καβάδου τοῦ ἡμετέρου πατρὸς, καὶ εὑρεθέντος ἐν τοῖς ἡμετέροις θησαυροῖς, ἐπέμψαμεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ παυσέπτου σεργίου. ὁ μὲν δὲν σατράπης κατὰ τὸ διαταγμένον αὐτῷ ἀπέδοτο τὸν σωρὸν, ταῖς γράμμασι τοῦ βασιλέως. τῷ δὲ ὀπίσω ἐνιαυτῷ, ὁ τοῦ

maniam profugere coacti sumus. *Et quia veniebat nefandus Zadesprates ab exercitu Nisibim, vt partis Nisibenæ caballarios abduceret, qui nos oppugnarent, & conturbarent, nos quoq; caballarios cum duce Charchas misimus.* *Et confisi ope auxilioq; sancti, maximeq; venerãdi, & celebris Sergij, quem petitionibus ac votis anuere solere audiueramus, anno primo regni nostri, mensis Ianuarij die septimo vouimus, si caballarij nostri Zadesprates occidissent, aut viuum cepissent, crucem auream, gemmis ornatam in eius templum, propter nomen ipsius inprimis venerabile missuros. Ac die nono mensis Februarij caput Zadesprata ad nos allatum est.* *Quapropter voto nostro damnati, vt id cuilibet certò constet, in venerando eius nomine crucem à nobis factam, cum ea, quam Iustinianus Romanorum Imp. in eadem eius miserat, & discordiis, belloq; quod inter se duo regna gesserant, à Chosroe regum rege, Cabadæ F. auo nostro huc asportata, atq; in thesauris nostris inuenta, in templum Sergij summè venerandi misimus.* Satrapa iussibus obsecutus, crucem cum litteris regiis reddit. Anno dehinc proximo, Persarum rex Siriam,

genere

περσικῆ βασιλίδι ἀναγορεύει βασίλειαν σηρίν, γένος ῥωμαϊκῆ (ἐκ δὲ θρησκείας χριστιανῶν) εἰς ὥραν ἀνθοῦσαν γάμῳ ταύτῃ καταλναθεὶς κἀντεῦθεν παρεχαράττων τῶν βαβυλωνίων τὰ νόμιμα.

genere Romanam, & religione Christianam, quam ætate florentem connubio sibi copularat, reginam publicitus appellat, & in eo Persarum leges, atque instituta negligit.

CAPVT XIV.

Chosroes prolem à Sergio martyre contendit. Cum donis epistolam mittit, qua se voti compotem euasisse narrat, cum singulari erga sanctum reuerentia, & Christianè prorsus.

Τρίτῳ δὲ ἔτει καὶ ἠντιβόλει τὸν δρασικώτατον ἐν περσίδι σέργιον, παῖδα ἐκ τῆς σηρῆς δοθῆναι αὐτῷ. μεθ' ὃ πολὺ δὲ τούτου γεγονότος αὐτῷ, δῶροις καὶ αὖθις γεραίρει τὸν εὐεργέτην εἰκότως. ἐπιστολὴν δὲ ἐξέπεμψεν ἑλληνικῇ συμφορᾷ χρησάμενος. εἶχε δὲ ἡ ἐπιστολὴ ἐπὶ λέξεως ἔτως.

Tertio autē anno Sergio Persidis martyri efficientissimo pro filiō ex Sira suscipiendo supplicat. Nec ita diu post rursum benemerentem suum donis, & quidem iurè honorat, adiuncta epistola græcè composita, quæ ad verbum sic sonat.

Τῷ μεγαλομάρτυρι σεργίῳ χοσρόης βασιλεὺς βασιλέων.

„ Ἐγὼ χοσρόης βασιλεὺς βασιλέ-
„ ων, υἱὸς ὁρμίσδα, τὰ δῶρα τὰ με-
„ τὰ ἐμοῦ δῶρα ἐξέπεμψα. οὐκ εἰς θέ-
„ αν ἀνθρώπων· ἐδὲ ἵνα ἐκ τῶν λό-
„ γων μου τὸ μέγεθός σου ἐπιγνῶ-
„ σι ὀνόματός σου γνωσθῇ. ἀλλὰ διὰ
„ τὸ γνωσθῆναι τὴν ἀλήθειαν τῶν γε-
„ νομένων, καὶ τὰς πολλὰς χάριτας,
„ καὶ εὐεργεσίας ἃς ἔχομεν παρά σου.
„ εὐτυχία γάρ μοί ἐστιν, ἵνα τὸ ἐμὸν ὄνο-
„ μα ἐμφέρηται τοῖς ἱεροῖς σου σκεύε-

Magno martyri Sergio, Chosroes Rex regum.

Ego Chosroes rex regum, filius Hormisdæ hæc dona cum disco misi: non sanè vt ab hominibus spectentur: neque vt ex verbis meis perquam venerandi nominis tui amplitudo cognoscatur: sed ad prodendam gestorum veritatem, multasq; gratias & beneficia, quæ in me contulisti. Etenim fælicitatem meam interpretor, nomen meum in sacris vasis

σιν. ἐν τῷ εἶναι μὲ ἐν τῷ Βερραμοῖς, ἠτησάμην παρά σε, ἄγιε, ἐλθεῖν εἰς τὴν βοηθεῖαί μοι, καὶ ἐν καιρῷ συλλαβεῖν σιρίν. καὶ ἐπειδὴ ἡ σιρὴ χριστιανή ἐστιν, κἀγὼ Ἕλλην, ὁ ἡμέτερος νόμος ἄδειαν ἡμῖν δ παρέχει χριστιανὴν ἔχειν γαμετήν. Διὸ ἐν τῇ ἐμῇ πρός σε εὐγνωμοσύνῃ, εἰς τοῦτο τὸν νόμον παρεῖδον, καὶ τοῦτο ἐν γνώμῃ ξὺν ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἐν γνησιότητι ἔχον καὶ ἔχω, καὶ ἄτως σωεῖδον νῦν δεηθεῖσαι τῆς σῆς ἀγαθότητος, ἐν καιρῷ συλλαβεῖν αὐτήν. καὶ ἠτησάμην, καὶ σωεπαξάμην, ἵνα ἐὰν ἐν καιρῷ συλλάβῃ σιρὴ, τὸν χωρὸν τὸν Φορόμενον παρ' αὐτῆς, πέμψω τῷ σωσέπλῳ σε οἴκῳ. καὶ τάτε ἕνεκεν κἀγὼ ἡ σιρὴ τὸν σκοπὸν τάτον ἔχομεν, ἵνα εἰς μνημόσυνον τοῦ ὀνόματός σε, ἄγιε, τάτον τὸν χωρὸν κρατῶμεν. καὶ σωείδομεν ἀντ' αὐτοῦ τῇ ἐμῇ μὴ σωτείνασαν τεσσαράκοντα τριακοσίων χωτήρων μιλιαρησίων, πεντακισχιλίας χωτῆρας πέμψαι. καὶ ἐξ ὧν τῇ τοιαύτῃ ἐν ἐμαυτῷ ἔχον αἴτησιν, καὶ ταῦτα διελογισάμην, ἕως ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ροσωχοσρὼν, δέκα ἡμερῶν πλέον δ διῆλθον, καὶ σύ, ἄγιε, δ Διὸ τὸ εἶναί με ἄξιον, ἀλλὰ Διὸ τὴν σὴν ἀγαθότητα ἐφάνης μοι ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς, καὶ τρίτον εἶπες μοι, ὅτι ἡ σιρὴ ἐν καιρῷ ἔχει κἀγὼ ἐν αὐτῷ τῷ ὁράματι τρίτον ἀντιπεκρίθην σοι λέγων, καλῶς, καλῶς, καλῶς καὶ Διὸ τὴν σὴν ἁγιωσύνην,

vasis tuis conspici. Cum versarer “
Berramis, orauite, vir sancte, vt “
me auxilio tuo adiuuares, & Sira “
conciperet. Et quanquã illa Chri- “
stiana esset, ego verò Græcorum “
sacra colerẽ, vt per leges nostras “
habere illam in matrimonio non “
possem, tamẽ propter meam erga “
te pietatem legum securus, hanc “
duxi, eamq; præ cæteris vxoribus “
in dies sincero affectu & amo, & “
amaui. Atq; ita constitui, bonita- “
tem tuam rogare, vti Sira fœtu “
grauida fieret. Et rogaui, & de- “
creui planè, si concepisset, crucem “
quam in collo gestaret, ad venera- “
bilem ædem tuam mittere. Et hu- “
ius rei caussa ego & Sira istuc con- “
silij cepimus, vti ad monumentũ “
nominis tui, vir sancte, hanc cru- “
cem apud nos retineamus, placu- “
itq; nobis pro ea pretium quatuor “
millium trecentorum staterũ mi- “
liaresiorum non excedente, quin- “
quies mille stateres mittere. Ex “
quo autem huiuscemodi postula- “
tionem apud animum concepi, & “
hæc mecum cogitaui, donec Rho- “
sochosrum peruenimus, non plus “
decem dies abierunt, cum tu, San- “
cte, nõ quod ego sic meritus essem; “
sed quia bonus es, mihi te per qui- “
etem obtulisti, tertiumq; dixisti, “
Sirã esse grauidam. In eodem viso “
tibi respondi, bene est, bene est, “

,, καὶ ἐλεημοσύνῃ, καὶ διὰ τὸ πατέρα σε
,, πιον σε ὄνομα, καὶ διὰ τὸ εἶναί σε δο-
,, τῆρα τῶν αἰτήσεων, ἀπὸ τῆς ἡμέρας
,, ἐκείνης ἡ σιρὴ τὸ εἰθισμένον τῆς γυ-
,, ναικὸς οὐκ εἶδεν. ἐγὼ δὲ οὐκ ἐδί-
,, σασα εἰς τοῦτο, ἀλλὰ τοῖς λόγοις σου
,, ἐπίστευσα. καὶ ὅτι ἀγαθὸς εἶ, καὶ ἀ-
,, ληθινὸς δοτὴρ τῶν αἰτήσεων, μεθ' ὃ
,, παύσῃ τὰ γυναικεῖα μὴ ὑπομεί-
,, νας, ἐκ τούτου ἔγνων σὴν δύ-
,, ναμιν καὶ τὴν δωρεάν σου. καὶ τὴν τῶν παρά σε
,, ῥηθέντων ἀλήθειαν. παρ' αὐτὰ δὴ ἔν ἔ-
,, πεμψα τὸν αὐτὸν σωρὸν, καὶ τὴν τί-
,, μιον, ἐν τῷ πανσεπτῷ σε οἴκῳ,
,, κελεύσας ἐκ τῆς τούτου τιμῆς δίσκον
,, ἕνα, καὶ ποτήριον ἓν ἡμέτερον, εἰς λό-
,, γον τῶν θείων μυστηρίων. ἀλλὰ μὴν
,, καὶ σωρὸν ἡμέτερον, καὶ πηχθῆναι ὀ-
,, φείλοντα ὑπὸ τὴν τιμίαν τραπέζης,
,, καὶ θυμιατήριον, τὰ πάντα χρυσᾶ,
,, καὶ ἀμφίβυρον, ἔννικὸν, κεκοσμημέ-
,, νον χρυσίῳ. τὰ δὲ λοιπὰ μιλιαρήσια
,, εἶναι δὲ ἁγίᾳ ἔοικε ἵνα διὰ τῆς τύχης
,, σε, ἅγιε, εἰς πάντα, ἐξαιρέτως δὲ εἰς
,, τὴν αἴτησιν ταύτην εἰσέλθῃς εἰς βοή-
,, θειάν μου καὶ σιρῆς. καὶ ὁ διὰ τῆς πεσ-
,, σείας γέγονεν ἡμῖν τῷ ἐλέει τῆς σῆς
,, ἀγαθότητος, καὶ τῷ θελήματί μου,
,, καὶ σιρῆς εἰς τέλεον προέλθοι. ἵνα
,, κἀγὼ, καὶ ἡ σιρὴ, καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ
,, κόσμῳ, εἰς τὸν σὸν δοῦλόν σου ἐλ-
,, πίζωμεν, καὶ εἰς σε ἔτι
,, πιστεύωμεν.

bene est. Ac propter sanctitatem, & misericordiam, propter quæ summè colendum nomen tuũ, & quia preces ac vota exaudis, ex illo die Siræ quod fœminis solet, accidere desiit. Ego porrò de hoc non dubitaui; sed verbis tuis fidem habui, ac te sanctum, vereq; petitorum datorem credidi. Et cum illa mẽses suos non pateretur, vim ac potestatẽ visi illius, dictorumq; abs te veritatem perspexi. Ob id igitur ipsam crucem, & pretium eius in venerandam ædem tuam misi, iussiq; & ex eo discum vnũ, poculumq; vnum ad vsum diuinorum mysteriorum fieri: quin etiam crucem in sacrosancta mensa figendam, & thuribulum, omnia aurea, & Hunnicum quod vtrinq; aperiretur, auro ornatum fieri mandaui. Reliqua miliaresia sancto tẽplo tuo relinqui, vt præsidio tuo, Sancte, in rebus omnibus, potissimùm verò in hac petitione me, Sirãq; respicias. Quodq; tuis precibus misericordiaq; bonitatis tuæ nobis concessum est, pro vtriusq; nostrûm desiderio, opere ipso perficiatur. Vt ego & Sira adeoq; mortales vniuersi in potentia tua spem collocemus, atq; in te credamus.

CAPVT

CAPVT XV.

Tyrannidis Varamo conscij, morte plectuntur. Bindoes in Tigridem proiicitur. Fœdus & pax inter Persas & Romanos ex æquo seruatur. Vaticinia Chosroæ de Romanorum, Persarumq; imperijs. Quæ item Probo Episcopo Chalcidensium prænuntiarit. Adres Europæas regressio.

Εἰς τάχος παραγὰν ὡς τὸ τέμενος ὁ ἀποσταλεὶς ἀφικνεῖται. τὰ δὲ δῶρα τὰ τοῦ βασιλέως, ἅμα τοῖς γράμμασιν ἐν τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ. ὁ δὲ Βαράμ μὴ χειρωθεὶς ὑπὸ Χοσρόου, ἐξαίσιον ὑπεκρύσατο κίνδυνον. παγάρ τοι τῶν περσῶν βασιλέως, πάντας σὺν κεκοινωνηκότας τῇ τυραννίδι, ὀλέθρῳ παρέδωκε· αὐτόντε Βινδόην τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς κατέθετο. ὡς οἷα δὴ κατὰ βασιλέως χεῖρας ἐκτείναντα. αἱ δὲ σπονδαὶ Ρωμαίων τε καὶ περσῶν ἐν ἴσῃ μοίρᾳ προέρχονται, καὶ ἔτω δὴ τὸ ἐνδόξως ὁμόγας τε καὶ περσικὸς ἐκεῖνος Ρωμαίοις καταπέπαυτο πόλεμος. οὐκ αὖ δὲ φθάσομαι καὶ ὅσα λέγεται χοσρόῃ περὶ σὺν ἀστέρας τῶν χαλδαίων ἐξησκημένον, πολυάχολον μαθητότητα προαναγορεύσας τὴν τῶν πολέμων ἀκμήν. τῷ γὰρ στρατηγῷ ἰωάννῃ τῆς τῶν ἀρμενίων δυνάμεως εὐδοκίμῳ αὐτῷ ἔφη· μάντι ἀνοσμίας ἕνεκα, ὡς ἐδεῖ βασιλέα σκαιὸν πεφυκέναι τὸν τρόπον, ἅς τε τῆς ψυχῆς ὁρμὰς ὑπαίνιγμα ἀλλόκοτον, φασι, πρὸς τὸν στρατηγὸν λέξαι τὸν Βάρβαρον. ἐμὴ περ ὑπὸ τῷ καιρῷ τυραννήσεται, οὐκ ἂν ἐθάρρησας στρατηγὲ τὸν μέγαν ἐν ἀνθρώποις

QVi missus erat, celeriter ad templum perueniens, dona regis cum epistola in sacra mensa exponit. Varamus à Chosroe non captus, periculum magnũ effugit. Proinde rex quotquot cum eo in tyrannide communicauerãt, spiritu priuauit, ipsumque Bindoem, vt qui manus cõtra regem extendisset, in medium Tigridem demersit. Fœdera inter Romanos, & Persas pari æquitate coli cœpta. Hoc tandem modo acre illud, & Persicum bellum à Romanis non sine gloria finitum atque compositum est. Non præteribo autem, quæ Chosroes, in operosa inanitate astronomiæ Chaldæorum exercitatus, flagrante adhuc bello prædixisse fertur. Etenim cum Ioannes Armeniarum copiarum dux clarissimus de soluta disciplina, de moribus regiæ personæ indecoris, & absurdis cupiditatibus eum obiurgaret, aiunt ita respondisse. nunquam tu auderes, mi dux, in magnum inter homines regem scommata iace-

βασιλέα βάλλειν τῆς σκώμμασιν. ἐπεὶ δὲ τῆς παρῆσι μέγα φρονεῖς, ἄκουσον δὴ, ἃ τῆς θεοῖς ἐς ὕστερον μεμελέτηται. ἀντικαταρρώσει ἓν ἴσθι ἐς σὲ Ρωμαίους ὑμᾶς δεινά. ἔσεται δὲ τὸ βαβυλώνιον φῦλον τῆς Ρωμαϊκῆς πολιτείας κρατῆν τριτὶῳ κυκλοφορικῷ ἑβδομάδι ἐτῶν. μετὰ δὲ τῦτ' περσίδα ἑβδομάδα ἑκάστων Ρωμαίοι πέρσας ἀγελαγωγήσετε. τῦτων δὴ διωυσμένων, τὶῳ ἀνέσπερον ἡμέραν ἐνδημεῖν τῆς ἀνθρώποις. καὶ τῷ προσδοκωμένῳ λῆξιν ἐπιβαίνειν ἔ κράτος, ὅτε τὰ τῆς φθορᾶς παραδίδοται λύσει, καὶ τὰ τῆς κρείττονος ἀγωγῆς πολιτεύεται. ἃ μετὰ πολὺ δὲ καὶ ὁ τῆς χαλκηδονέων πόλεως τῷ ἀρχιερατικῷ φρονήματι ἐπιβάλλει. καὶ ἤκουσέ που παρὰ χοσρόε παράδοξα ἔ γὰρ αὐτοκράτορος μαυρικίε τῦτον ἐς κτησιφῶντα πρὸς χοσρόην ἐπαποσταλέντος, ἐν σανίδι μεσημβρίαν τινὶ μεμηχανημένην εἰς τὸ ἀνάκτορα τῦτον εἰσοικισάμενος, ἰδρῶτι περιῤῥεόμενος, τῆς θεομήτορος εἰκόνα ἤξιε παρὰ ἔ ἱερέως θεάσασθαι. ἐπιφερόμενος δὲ ὁ ἱερεὺς τὸ τοιῦτο ἴνδαλμα ἐν νυκτί, ἐδίδαξε ἐς θέαν ἐλθεῖν τῷ περσῶν βασιλεῖ· ὃς δὲ προσκυνήσας τὸ φάσμα, ἔφασκε παρεσκευάσθαι αὐτῷ τὸ τότε δρᾶσον, φήσαντι πρὸς αὐτὸν, τὰς ἀλεξάνδρε νίκας αὐτῷ ἔ μακεδόνος χαρίσασθαι. ἃ τὰ ἤδη πεπραγμένα, ἐπολαβόντος χοσρόε τὲς τὰ βασίλεια καθόδου,

re, nisi iniqua nobis tempora dominarentur. Quia verò præsentia tibi spiritus faciunt, audias licet, quid dij immortales in futurum constituerint. Scias velim, calamitates in vos Romanos redundaturas. Gens Babylonica tribus in orbem actis annorum hebdomadibus, Romanorum tenebit imperium. Post per quinas annorum hebdomadas Romani Persas seruitio prement. Secundùm quæ dies sine vespera hominibus illucescet, exspectatusque imperij finis aderit; & abolita corruptione, melior viuendi ratio inducetur. Non multò post etiam Probus Chalcidensium creatus Episcopus, & à Mauricio Ctesiphontem legatus, ab eodem admiranda audiuit. Meridie enim quadam feruentissima, cum in regiam illum acciuisset, sudoreque manaret, Dei matris imaginem sibi ab eo ostendi postulauit. Quam ille in tabella depictam secum ferens, regi spectandam obtulit. Rex tabellam veneratus, noctu ipsam Virginem sibi apparuisse retulit, dixisseque, se ipsi Alexandri Macedonis victorias largitam esse. Quod dudum esse factum Probus confirmauit, cum iam in regnum rediisset, tyrannosque viribus & virtute Im-

peratoris

τῶν τε τυράννων ἐπικεκρατηκότ@ ῥώμῃ τε, καὶ δυνάμει τῷ αὐτοκράτορ@, διεξῄει ὁ θεός@. καὶ δὴ τὴν νινευὶ ἥκε πολυλείψανα τῆς ἐπὶ τῆς βαβυλῶν@ ἐγχειρηθείσης τοῖς ἀνθρώποις πυργοποιΐας, ὑπεῖναι τὴν τε πλίνθευσιν, καθὰ τῷ ἱεροφάντῃ μωσῇ δηγόρδυπα, εἶναι λίαν ἐπιμελῶς ἐξοπληθεῖσαν πυρί· ἀλλ' ἐπεὶ τῷ περσικῷ πολέμῳ τῇ σωθείσῃ τῆς ἀφηγήσεως ὡς οἷόν τε ἐπὶ πέρμα τήσαιμεν τὴν ὑπόθεσιν, θεὸς τὰ τῇ εὐρώπῃ πραχθέντα χωρεῖτω αὖθις ὁ κάλαμ@, τὰς βίβλους ναυπλόμεν@ μέλανι, ὅπως ἐπὶ τὸν λιμένα τῷ σκοπῷ καθορμιζόμεν@, καὶ τὰς ἐπιφανεῖς τῶν πράξεων φόρτον φερόμεν@, τὰ τῶν ἀξιαφηγήτων ἀκεσμάτων πληρώσῃεν.

peratoris adiutus perdomuisset. Allatæ sunt item à Niniue reliquiæ turris Babel, quam fictis lateribus (vt sacrorum doctor Moses explicauit) & igni diligenter excoctis, homines exædificare tentauerunt. Sed quoniam quæ de bello Persico scribenda fuerunt, cum eiusdem belli fine absoluimus, ad res in Europa gestas stylus redeat, & in atramento libros pernauiget: vt ad portum propositi appulsus, & insignibus rebus gestis onustus, quod superest auditionum memoratu dignarum repræsentet.

CAPVT XVI.

Mauricius ex oriente copias in occidentem reducit. Contra Abares se instruit. Rogatur à proceribus, & Patriarcha, & ipsa Augusta, atque liberis, ne ipse ducat exercitum. Nihil impetratur. Solis defectio. Ventorum rabies. Ad Legatum audiendum in vrbem redit. Ad expeditionem reuertitur. Piè sacra obit. Pauperibus benignè facit. Iter eius à Rompho. Aspectro forma suis incursatur.

Ἀρτι γε ἄρα πω τῷ θεῷ τὴν ἕω γε λώσης ἡμέρας τοῖς πράγμασι, καὶ τὴν θεόδοτον οὐκ ἐκ κλίνης βαρβαρικῆς μυθικῶς πεπεμένης ὁμηρικώτερον, ῥοδοδάκτυλός τε ἀπανηναμένης ἀκέειν, ἐπεὶ τὸ ξίφ@ τοῖς αἵμασιν αὐτοῖς ἐφοινίσσε), τὰς δυνάμεις ὁ αὐτοκράτωρ ἐς τὴν εὐρώπην ὡς τάχιστα μετεβίβαζεν. ἐπί τε τὴν

CVM igitur iam in Oriente rediret rebus dies, nec fabulosè secundùm Homerum è lecto barbarico aurora prodiret, nolletque audire ῥοδοδάκτυλ@ (id est, *roseos habens digitos, seu purpurea*) quandoquidem gladiorum sanguine purpurandorum materia non restabat: copias Imperator quamprimum in Europam trās-

ἀγχίαλον τὴν ἐκδημίαν παρασκευάζεσθαι. διεγνώκει γὰρ τὸ ἀβαρικὸν αὖθις ἐπελθεῖν φοιτᾶν. προσδοκίμως τοιγαροῦν τῶν βαρβαρικῶν τυγχανόντων, εἰς παρασκευὴν σωτέτακτο. οἱ μὲν οὖν ἐντιμώτεροι τῶν εἰς συγκλήτου βουλὴν καταλιπάρχην τὸν κοσμοπράκτορα χειροτονῆσαι στρατηγὸν τῷ πολέμῳ, καὶ ἀναβολὴν τὸ βασιλικῆς ἐπιβολῆς ἀποφέρεσθαι. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθον, ὁ τῶν ἱερατικῶν ἀγμάτων ἡγέμων ἐδεῖτο τὸν βασιλέα ἀποστρατηγὸν εἶναι, ἑτέρῳ δὲ τὰ τῆς ἀγωνίας μεταβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ οὐδ' ὣς οὐκ αἰδέσιμος ἦν ἐξαιτούμενος, ἡ βασίλεια ἅμα τοῖς παισὶ προσπίπτουσα ἠλλοίου τὸν γαμέτην τὴν κοσμοπράκτορα δευτέρας γνώσθαι φροντίδας. ὡς δὲ καὶ ταύτης ἡ ἀξίωσις πρόσωπον οὐκ ἔσχεν αἰσχυντηλόν, ἡ μέλος πρηνίου, ἐξεχώρει τῶν βασιλείων ὁ αὐτοκράτωρ μανελίκιος παρασύγγνευ ἔνα, καὶ ἡμιόλιον ἑβδομον δὲ ἄρα τοῦτο τοῖς βυζαντίοις ὠνόμασαν. κατ' ἐκείνην γὰρ τὴν ἡμέραν ἡλίου μεγίστη γέγονεν ἔκλειψις. ἔνατον δὲ ἄρα τοῦτο ἔτος ἐτύγχανεν ὂν μανελίκιος τοῦ αὐτοκράτορος. ἐπεγίνοντο δὲ καὶ ἐξαισίων πνευμάτων φυσήματα, νότου τε ὄντος, ὡς μονονουχὶ καὶ τὴν ἅπασαν βύθιον ψηφῖδα ἀναρρίπτειν τῷ βόλῳ τοῦ πάλου. ὁ μὲν οὖν αὐτοκράτωρ ἀκηκοὼς ζαλαβζαὴ τὸν πέρσην ἥκοντα ὡς αὐτὸν, παλινδρομεῖ πρὸς τὸ βασίλειον ἄγων. ἀλλ' εἰς τι ὡς ἐνίοις ἔπιδεξίως τὴν τῆς πρεσβείας ἀξίωσιν, ἧς σκοπὸς αὖθις τὴν ἐκδημίας ἀπήρχετο. τυγχάνειν δὲ γλιχόμενος καὶ θείας τινὸς ἐποπτίας ζυγαπυσμένης αὐτῷ, ἅτε τὰ

fert, & Anchialum aduenire parat, quòd Abares irruptionem denuo cogitare acceperat. Dum ergo barbari exspectantur, apparatum bellicum adornat. Cæterùm honoratiores de consilio magnoperè orant, vti expeditionem duci committat: ipse per se in hostem ne eat. Cum non flecterét, sacrorum ordinum princeps (Patriarcha) eundem obsecrat, ne ducis officio fungi, sed eas partes alteri mandare velit. Sed cum nec huius preces, velut cãtu quodam iis delinitus reuereretur, Augusta vna cum liberis suppliciter instat, vti sententiam mutet. Verùm nec horum obtestatione quidquam commotus, è regia egreditur, parasangam vnam & semis, vsque in septimum (vt à Byzantiis nominatur) procedit. Eo die sol pœne totus est obscuratus. Annus imperij eius non tum agebatur. Coorti sunt item venti validissimi, vt tantum non mare ab imis sedibus euerterent. Porrò Zalabzanum Persam Legatum ad se venire audiens, in vrbem imperatoriam remeat. Cuius postulatis quã dextrè potuit expeditis, ductandi agminis voluntatem denuo est persecutus. Quia verò visum aliquod diuinum expetebat, quod tanquam socium haberet militiæ,

μέγα τῆς θρησκείας καπηπανυχίζει τὸ τέμενος, τὸ ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ ἱδρυθὲν δομηθὲν τε αὐτοκράτορος, ἐς προσηγορίαν δὲ τῆς θείας Σοφίας τὸ ἱερὸν ἀναθεὶς μηδεμιᾶς τοιαρδὴν ὄψεως ἐνυπνίων ἐπιφανείσης αὐτῷ, λιταζόμενος ἅμα τῷ λαῷ, εἰς τὴν πρὸ τοῦ ἄστεος τὴν θεομήτορος οἰκίαν διημέρευε μυσταγωγούμενος, καὶ τῆς θεανδρικῆς μετελάγχανε πανδαισίων. ὁ δὲ νεὼς πρὸς τῇ πηγῇ καλεῖται. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Βασιλεὺς ἀπάρας ἐντεῦθεν, ἐπὶ τὸ λεγόμενον ἕβδομον γίνεται ἐκλαιος δὲ τῷ ῥηγίῳ προσεβαλλε. ἐντεῦθα πολήτος ἄπειρον τὸ μετιόντων συνείθροιστο, καὶ ἠξίου τι παρὰ τοῦ Βασιλέως ἐλέσθαι. ὁ μὲν δὴ αὐτοκράτωρ τὰ ζυρρούσαντα πολήτη τοῖς ἑκεῖσε Βασιλείοις ἐναποκλείσας φιλανθρωπίας ἠξίου ἱκανὰ πελάκρεματίσας δρόμεια, ἐψυχαγώγει τὴν ἀθροισθεῖσαν πολήτος τὸ τῆς πενίας κατώδυνον. ὄρθριός τε γιγνόμενος, ἐγκελεύσας τε τοῖς σάλπιγξι, τῆς πορείας ἀπήρχετο. ἤδη τε τοῦ νοτίου ῥόμφου γιγνομένου, ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων προεπομπεύετο. ἡ δὲ ἔκλαμψις εἰς μῆκος διέτεινεν. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τῷ σχήματι τοῦ σκεύους, τοῦ προπομπεύοντος δυνάμεως. τὸ δὲ μάχιμον κατόπιν ἐβάδιζε, τό τε ξύλον τοῦ σωροῦ τοῦ χρυσοῦ εἰς ὕψος ἐπὶ δόρατος χρυσοῦ ἀπηώρητο, καὶ προηγεῖτο τοῦ τε βασιλέως καὶ τοῦ πολεμοδυνάμεως. ὑπὸ δὲ δυσπέρην ὥραν ἡλίου παμμέγεθες (ὃ δὴ τῶν ἐπιτυχάνειν οὐκ ἐχώρει καιρὸς τοῦ πόνου βασιλείως ὑπὸ παραχθέντος τῇ ἀθρόᾳ τοῦ ἡλίου ἀφίξει, τῆς καθέδρας

tiæ, in amplo religionis noſtræ templo, à Iuſtiniano Imperatore ædificato, & ſapientiæ Dei nomine conſecrato, noctem agit. Nulla ei per quietem ſpecie diuinitus oblata, cum populo preces fundens, in æde Dei matris ante vrbem diem totum rebus ſacris conſumit, epuloque cœleſti paſcitur. Aedes illa ad Pegen, id eſt, ad fontem vocatur. Poſtridie inde abiens, ad ſeptimum venit. Die ſexto Rhegium attingit. Vbi innumera mendicorum multitudo congregata, ſtipem ab eo flagitat. Quos in regiam quę illic eſt inductos, humaniter tractat, argenteosque nummos affatim diſtribuendo, dolorem egeſtatis illorum conſolatur. Appetente luce iubens claſsicum cani, iter proſequitur. Romphos vbi acceſsit ſtipatores antecedunt: acies in longum explicatur; Imp. velut in pōpa præcedentis agminis aſpectu mirificè oblectatur. Robur militum poſterius incedit. Lignum crucis Chriſti ſuper haſtili aureo ſublimè portatur, Imperatoremque, & circumfuſum militem antecedit. Diei hora altera inuſitatæ vaſtitatis ſus in Imperatorem incurrit, vnde equus eius tam incitato beſtiæ impetu conterritus ſeſſorem ex-

cutere

ἀποβαλεῖν τὸν βασιλέα τὸν ἵππον κατεσκίαζε. τῷ δὲ βασιλέως λίαν ἐπόχως ἐχομένῳ τῷ χαλινῷ, γίνεται ἄκων ὁ ἵππος πρᾴνιος, καὶ τῆς ὄψεως ἀποβαλόμενος δείματα, καὶ τῷ γνώμῃ μετέβαλλεν, αὖθις τῇς ἡνίαις οἰκονομούμενος. τὸ μὲν οὖν θηρίον ὑπὸ μηδενὸς πολεμούμενον, αὐταγωνίστῳ ἀλκῇ τῷ πάροδον εἶχεν ἀζήμιον· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τοῦ θηρίου ἀφανὲς γυμένος, ὅπι τὸ μέτωπον τῷ σφρᾷ ἀναστηρίσας τὰ σήματα ὡς ἔθος ἐπὶ τῶν παραδόξων χρείαν οἷς ἀπιρχάζεσθαι εἶχετο τῆς βασάνου, ταῦτα τῷ θαυμάζων τὰ τῶν ἐπηκολουθηκότων παράλογα.

cutere luctatur. Quo frænamordicus retinente, quanquam inuitus, obedit, & terriculamento ab oculis ablato, fit quietior, iterumque habenis paret: nemineque aduersante, impunè, & generosè progreditur. Imperator, vbi bellua euanuit, pro consuetudine Christiana in rebus inopinatis, & horribilibus signum crucis in fronte exprimit: iter continuat, tamque inexspectatos euentus secum admiratur.

FINIS LIBRI QVINTI.

HISTO-

HISTORIAE MAVRICIANÆ

LIBER SEXTVS.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI IN EVNDEM LIBRVM

SYNOPSIS, SIVE SVMMA.

MAVRICIVM ex vrbe regia discedentem, coorta tempestas opprimit. Dum apud quoddam oppidulum in castris moratur, monstrum illic nascitur, puer sine manibus, sine oculis, sine superciliis, sine palpebris: cuius à coxendice cauda piscis pendebat. Imp. iussu necatur. Grex ceruorum, è quibus maximus sagitta vulneratus, in propinquum nemus perfugit. Vnus de satellitibus, & alius quidam Gepida insequuntur: qui aureo satellitis oruatu captus, illum occidit, multóque post huius fraudulentæ cædis compertus, in rogum coniicitur. Tres Sclaui citharas circumgestantes, qui ab Oceano vsque ad Chaganum missi ferebantur, Mauricio sistuntur. Theodorici regis Francorum ad eundem oratores Bosus, & Bettus, de paciscenda societate, si donentur munera. Petitio improbatur. Abarum arma in Romanos. Singidonis oppidi oppugnatio. Prisco Prætori creato, belli Europæi summa committitur. Chaganus templum Alexandri martyris flammis corrumpit. Romani Zurulo vrbe concluſi, ab eodem premuntur. Mauricius barbarum commento quodam, & fallacia ab obsidione abducit. Abarum ad Romanos legatio. Quæ Ardagastus à Romanis pertulerit. De Tatimere. Romanorum virtus, & Sclauorum strages. Ab Alexandro ductore Romano viriliter gesta. Sclauorum in Romanos in-

cursus. Monstra Constantinopoli in suburbanis procreata, puer quadrupes, & alter biceps. Prisco militia Europea præfectura adimitur. Theodorus à Prisco legatus, Chaganum dexterè, prudenterque emendat.

CAPVT I.

In turbulenta tempestate Perinthum, siue Heracleam nauigare contendens Mauricius, Daonium appellitur. Inde Heracleam equo vectus, Glyceriæ martyris templo reficiendo pecuniam elargitur. Monstrum pueri in Thracia prognatum, eo mandante interimitur.

Προπελάσας γοιχαρῶν ὁ αὐτοκράτωρ τῇ ζηλυθρίᾳ, ἐπὶ τὸν πρότερον (ὃν ἡράκλειαν εἴθισμαι τοῖς νεωτέροις ἀποκαλεῖν) ἀφὲ ναυτιλίας τὰς ὁρμὰς ἐποιεῖτο. γίνων δ' ἀχυώδεσμοι νῆες παρῆσαν, τῆς μὲν αὐτὰς ἐρεσίας καταδεῶς μηδὲν πρὸς βασίλειον ἐκπομπὴν ἀποδέοντος. τὸ δὲ πολὺ τοιαύτῃ ἀπαρχόμενος τὸ αὐτοκράτορος, κατωίχηται ὕδωρ ἐξαίσιον, ἀνέμων τε ἀκαθέκτων ἐπηχολόθει κινήματα. ὡς τὰς ἐρέτας, τὸ πρόθυμον ἀποκωπτεῖν χαίρειν φράσαντας τῇ κώπῃ, ἐρέσθειν παύεσθαι, τύχῃ δὲ ἀπερέψαι τὰ σκάφη. τὸν δὲ αὐτοκράτορα ἅμα τῇ μὲν αὐτὸν πεντηκοντήρῳ παραλόξῳ ζωτηρίᾳ ἐν τῷ Δαονίῳ ἀφισωθῆναι, τὴν ναυαγίαν ἐκκλίναντα. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χωρίῳ καταπανυχιζόμενος ὁ αὐτοκράτωρ, ἐξ ἐωθινῆς αἰθρίας γνομένης, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν βασίλειον ἵππον, ἐς ἡράκλειαν γίνεται. ἐπὶ τὸν τοίνυν γλυκερίας τῆς μάρτυρος νεὼν

POsteaquam Imperator Selybriam aduenit, Perinthum (quam recentiores Heracleam nominare consueuerunt) nauigare concupiuit. Expediuntur itaque, perfecteque armis omnibus instruuntur naues, quæ cum celeritate illum eò perueherent. Vt altum tenuerunt, immensum aquarum agmen cœlo ruit, ventisque immanè furentibus, fluctus attolluntur, vt qui ad remos sedebant, iis valere iussis, labore desisterent, nauigia fortunæ permitterent; Imperator autem cum sua πεντηκόρῳ (quinquaginta remorum) naufragio elapsus, Daoniumq; proiectus, præter opinionem euaderet. Ibidem transacta nocte, quia sudum erat, in equo imperiali Heracleam iniuit, Glyceriæq; martyris templo

ἐντιμενίζεται, ὡς οἷόν τι λῷ τιμήσας τὸ τέμενος, χρήματά τε ἀποδοὺς, ἐφ' ᾧ τὰ πυρὶ καταπεπωκότα τοῦ ναοῦ ὑπὸ τῶν ἀβάρων, πρὸς νεώτερον κάλλος μεταχωρεῖν, καὶ τὰς δυνάμεις ἐκτάξας, ἀπεφοίτα τοῦ ἄστεος. ποιήσας τοίνυν παρασάγγας πέντε, ἡλίου κεκλικότος, στρατοπεδεύεται ἐπί τι ὕψιον χωρίον τῷ θέσιν, πολύανδρόν τε, καὶ ἀφθονίαν τῶν εἰς ἐπισιτισμὸν εἰθισμένων. κατὰ τοῦτον δὴ τὸν χῶρον τάφρον ὁ βασιλεὺς διεχάραττε. τῶν δὲ πολιτῶν τοῦ αὐτοκράτορος τὰς αὐλαίας τῇ βασιλικῇ εἰθαλλομένων δορυφορίας πρὸς κοσμιότητα, ἐκκεκράγει γυναῖον. ἡ δὲ βοὴ διήκει, καὶ ἐς τὸ γυναικωνῖτιν καταφέρεται, ὡσπερεὶ γὰρ παρελύπουν τὸ γύναιον. Τῶν μὲν οὖν περὶ τὸν αὐτοκράτορά τις ὑπασπιστὴς ἐξεχώρει, κωλύσων τῆς δυσφωνίας τὸν ἄνθρωπον. ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ οἰκίσκῳ ἐγίγνετο, τῷ τε τῆς βοῆς αἰτίαν διεπιφάνετο, τίκτει τὸ γυναῖον. ὁ δὲ πικτὸν ἀποτελεσμένον φύσεως ἐπέτυχεν ὄν. παγκάκιστον γὰρ ἦν, ὀφθαλμῶν τε καὶ βλεφαρίδων, καὶ ὀφρύων ἀμέτοχον· χειρῶν τε καὶ βραχίονων ἀλλοτριόν τε, καὶ ἀδιάτυπωτον. πρὸς δὲ τῷ ἰσχίῳ, ἰχθύος οὐπερ ἔραιον ἦν ἐφυές. ἀτὰρ τούτου δὴ τοῦ θεάματος ὁ ὑπασπιστὴς ἱστορήσας τὸν τρόπον, ὡς τὸν βασιλέα τόν τε πατέρα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὸ παιδίον, καὶ θέλκυσεν. ὁ μὲν οὖν αὐτοκράτωρ ἐς θέαν τοῦ πράγματος γεγονὼς, καὶ ὅπως τοῦτο ἐπακολουθήσει οὐ γνοὺς τοῦ πράγματος ἐξιλάσας, μηδέν τι διαγνοὺς

tyris templũ ingressus, & quam maximè illud veneratus, pecuniam insuper ad partes eius illato per Abaros incendio vastatas ac prolapsas iterum excitandas, exornandasque erogauit. Deinde agmine ordinato discedens, confectis quatuor parasangis, sole iam sub terras lapso, ad oppidum in cliuo situm, frequens, & rerum ad victum requisitarum copiis abundans peruenit, ibidemque castra locat. Satellitibus porrò ad eius tabernaculũ, pro eo ac decebat, excubias ducentibus, vna muliercula partus cruciata doloribus, clarisonas voces iterum ac sæpius effundit. Egreditur de excubitoribus, qui fœminam tam absono clamore prohibeat. Vbi domunculam intrauit, caussamque vociferationis exquisiuit, illa partu soluitur. Is naturæ piaculum erat: puer nempe sine oculis, sine palpebris, sine superciliis, sine manibus, sine brachiis, peregrinum quiddam, & informe. Ad coxendices præterea cauda piscis agnata visebatur. Spectaculi huius forma, & modo lustrato, satelles parentes ipsos cum puero ad Imperatorem deducit. Qui portento conspecto, parentibus interrogatis, vnde id haberent, vbi

ὑπὸ τῶν πεσόντων, καταλύει τὸ θέατρον. τὸ δὲ τέρας ἀναιρεῖσθαι κελεύει. ἡ μὲν οὖν περατοτόκος ἀφέθη, τὸ δὲ παιδίον τὸ ξίφει ἠπατάζετο.

causſam nullam attulerunt, ſpectare deſinit, quod natum erat interfici iubet. Ita monſtri mater abſoluitur, & infans gladio conciditur.

CAPVT II.

Equus Imperatoris de repente diſruptus moritur. Ex euentis futura mala mœſtus auguratur. Grex ceruorum occurrit. A ſatellitibus inſequentibus plurimi funduntur. Gepidæ hominis in quodam ſtipatore propter ornatum veſtitus trucidando ſcelus nefarium. Tres Sclaui cum citharis capiuntur, & examinantur. Quare Sclauorum gens auxilia Chagano negauerit. Eorum ſtudium in muſicis.

Δευτέρᾳ δὲ ἡμέρᾳ μεταβαίνησεν ὁ βασιλεὺς, καὶ πρὸς τὸ λεγόμενον ἔναγον στρατοπεδεύεται. ὁδοιπορήσας τε παρασάγγας δύο, θάρρον ἐδείματο. καὶ τότε δὴ τὸν ἵππον ὁ ἐπισημότερος τῷ χρυσίῳ κόσμῳ καταλαμπόμενος, πεσὼν ἀπέσκλη αὐθρόον, διαῤῥαγείς. ὁδὲ βασιλεὺς οἰωνισάμενος ἐπὶ τέρασι πᾶσι τοῖς ξυμβόλοις ἀπαισίων, καὶ λίαν δεινῶν ἐσομένων πραγμάτων αὐτῷ, ἀπείλυπος λίαν, δέει τῶν μέλλοντος ἐπὶ τοῖς παροῦσι καταπλήσσεται. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ παροδεύοντι τῷ βασιλεῖ, ἐντυγχάνει αὐτῷ ἐλάφων πλῆθος. οἱ μὲν οὖν ἀπὸ τὴν αὐτὴν πρόσοψιν καὶ βέλεσι τῶν ζώων ἐπεξάζοντες, πλήθεται γῆν τὸ μέγιστον τῶν ἀγελαζομένων ἐλάφων. ἐκ ἀκόντως ἐπιδίωξις καρτερὰ ὑπὸ τῶν κυνηγετικῶν ἐγένετο. ἡλίου τε δυομέ-

DIE altero Imp. Enatum (loci nomen eſt) cũ exercitu tranſit; emenſisque duabus paraſangis, caſtra vallo communit. Tum de eius equis nobiliſsimus, & aureis ornamentis decorus collabitur, ruptoque ventre confeſtim extinguitur. Ex omnibus hiſce præſagiis Imp. infausta, & peratrocia ſibi in poſterum præſentiens, & præſentibus terrefactus, ob metum futurorum in mœſtitudine haud mediocri verſabatur. Poſtridie in itinere procedenti ceruorum grex occurrit. Stipatores Imp. ſagittis & iaculis eos appetunt, meritoque venatu acriter inſequentes, partem maximam ſternunt. Sole autem occumbente, cum forte cerua proſiliens, celeri curſu venatores

νυ, καὶ τῆς ἐλάφυ ἐξαλλομένης, καὶ τῷ ἅρματι τῶν τροχῶν ἀποκλινόντων τὴν θήραν, οἱ μὲν ἄλλοι ἐπαύοντο. τῶν δὲ τῷ βασιλεῖ δορυφόρων, καὶ γήπαις τὸ γένος ἀνὴρ εἶχοντο τῆς διώξεως. ἔτι λινα πίνυ δρυμὸν χωρησάσης ἐκείνης αὐτῆς τῆς ἐλάφυ τῇ δρόμυ ὠκύτητι, ἐγκυπτομένης τε τῷ κατακόμῳ τῆς λόχμης, καὶ οἱ ἄνδρες ἐς τὸ τοῦτο ἐχώρυν, τῷ φιλονείκῳ τῆς θήρας παροτρυνόμενοι μᾶλλον πρὸς τὴν ἔπιδοξιν. ὁ μὲν ἕν γήπαις τὸν νεανίαν ὁρῶν ἐν ἅπασι βεβλημένον λαμπρᾷ, ζώνῃ τε χρυσῇ ἐμπεπορπυσμένον τὸν ἄκομψον, τόν τε ἵππον αὐτοῦ χρυσοχάλινον, ἀνεῖλε τὸν δόλιον, δολοφονήσας αὐτὸν ὑπὸ λινα φάραγγι. ὁ μὲν ἕν δορυφόρος ἀντὶ τῆς ἐλάφου κακὸν κακίστης ἐφέσεως γέγονε θήραμα, οἴκοθεν, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἔπιβολὴν ἐνεγκάμενος. λῖνα γὰρ αὐτῷ, καὶ ἄρκυς, καὶ δίκτυα ὁ χρύσεος κόσμος ἐγίνετο. σωμάτων δημος κατάκοσμος, καὶ σωμοδοίπορος ἔπιβολος. πρώτης δὲ φυλακῆς τῆς νυκτὸς γενομένης, ὁ μὲν ἐργάτης ἕν φόνυ ἐς τὸν χάραγα ἐπανῆκεν. ὁ δὲ βασιλεὺς, οἵπερ ἀμφ' αὐτὸν τὸν δορυφόρον μηδαμῇ πως ἡσθημένοι, ἔτι τῆς ἀθηλίας τὰς ψυχὰς καταθλήβοντος. ἕ ἵππος πίνυ τινὰ ἄλλως πλανωμένος, γηπόνος ἀνὴρ τύτυ περιτυγχάνει, καὶ ἐς τὸν φάρον αὐτὸν ἀπεκόμιζεν. ὑπὸ πάσας γὰρ ὁ βασιλεὺς τὸν αὐτὸν κύκλον καθεστάναι ἕ φόνυ, ὃν βάσανον ἐξεδίδυ κολάσεων. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄνδρες τρεῖς σκληβωνοὶ τὸ γένος μηδένα σιδήρυ βεβαλ-

tores fugeret, aliis insequi supersedentibus, vnus quidam de Imperatoris satellitio, & alius, homo Gepida fugientem insectantur. Cumque in syluam se penetraret, arborumque densitatem peteret, duo illi studio quodam venandi ad prædam assequendam incitati, etiam vltra pergunt. At enim Gepida adolescentem splendida veste indutum, & baltheo ex auro scitè fabrefacto cinctum, & equum eius insignem habenis aureis intuës, in valle quadam dolo infelicem obtruncat. Ita Doryphorus ille loco ceruæ mala mali desiderij præda factus est, sponte, & in corpore suo insidiarum materiam circumferens. Nam lina, retia, & plagæ, aureus ipsi ornatus fuit, comes indecens, & insidiosus viæ socius. Prima noctis vigilia operarius iniquitatis in castra gressum recipit. Imperator cum suis doryphorum nusquam cernentes, re incerta animis percellebantur. Equum sessore vacuum, & errantem agricola quidam forte nactus, in castra reducit. Hunc ipsum agricolam cædem fecisse Imp. suspicatus, quæstioni subiicit. Postridie viri tres nec gladiis accincti, nec vllo genere armo-

λόμενοι, ἢ ὀργάνων πολεμικῶν, ἐάλω σαν ἀπὸ τῶν τοῦ βασιλέως ὑπασπιστῶν. κιθάραι δὲ αὐτοῖς τὰ φορτία, καὶ ἄλλοθι ἐδὲν ἐπιφέρουσι. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς διηρώτα τὸ ἔθνος αὐτῶν, καὶ τοῖς τὰς δωρεὰς ἐκληρώσαντο, τίνι τε αἰτίαν τῆς πρὸς ὑμᾶς Ρωμαϊκὰς τύχας ἀναστρεφῆς. οἱ δὲ, τὸ μὲν ἔθνος ἔφασαν τοῦ Φυκένας σκλαβηνοὶ· πρὸς τῷ τέρματι τοῦ δυτικοῦ ὠκηκέναι ὠκεανοῦ· τὴν χαγᾶνον μέχρι τοῦ αὐτόθι πέσθαι ἐκπέμψαντα ἐπὶ συλλογῇ μαχίμων δωρεῶν· ὁδῷ τε πολλὰ τοῖς ἐθνάρχαις φιλοπρήσαντα. οὐκ μὲν οὖν δεξαμένους τὰ δῶρα, τίνι συμμαχίαν αὐτῷ ἀπανήνασθαι, ἀποκναίειν τε αὐτοὺς τὰ μήκη τῆς ὁδοιπορίας διαχυρίζομένων· ὡς δὲ τὸν χαγᾶνον ἐπαποστείλασθαι αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς ἐαλωκότας, ἀπολογίαν ποιήσειν ἔχοντας. πεντεκαίδεκά τε μησὶ τίνι ὁδὸν διανύσαι. τὸν δὲ χαγᾶνον ὑπιλαθόμενον τοῦ νόμου τῶν πέσθεων, ὀλιγωρήσαι κωλύμιον αὐτοῦ τῆς ἀναζεύξεως. αὐτοὺς τε τῶν Ρωμαίων ἔθνος ἀκηκοότας ὑπό τε πολέτῳ καὶ φιλανθρωπίᾳ λίαν, ὡς ἔστιν εἰπεῖν, εὐκλεέστατον, ἐμπροθυμεῖσθαι τίνι εὐκαμείαν, πρὸς τῇ θρᾴκῃ ἀναχωρῆσαι. κιθάρας τε ὑπισχνεῖσθαι διὰ τὸ μὴ ἐξησκῆσθαι ὅπλα τοῖς ζώμασι περιβάλλεσθαι, τῆς χώρους αὐτοῖς ἀγνοούσης τὸν σίδηρον, κἀντεῦθεν τὸν ἀρίστιμον καὶ ἀσκησιμώτατον παρεχομένης τὸν βίον αὐτοῖς λύρας τε καταψάλλεσθαι περιλαλεῖν ἐκ εἰδότας τῆς σάλπιγγος. οἷς γὰρ ὁ πόλεμος ἀνήκοος, ἀκήτους αἱ ἔτυμα-

rum præditi, tantummodò citharas gestantes à satellitibus Imperatoris capiuntur. Quærit ex iis Imp. qua gente oriundi, qua regione, quibus de caussis Romana loca obeant. Respondent se Sclauos esse; ad Oceanum occidentalem habere sedes; Chaganum eò Legatos ad colligenda auxilia cum muneribus multis ad Principes gentis misisse. Principes muneribus susceptis, auxilia recusasse, affirmantes, itinerum longitudinem sibi oneros am ac molestam esse. Et se, qui modò capti sint, ad Chaganum missos, vti re ipsa illi respondeant. Menses quindecim in itinere peragendo consumpsisse. Chaganum legislegatorum immemorem, eorum reditum consultò impedire. Audisse, Romanos potentia, & humanitate summam quod dicere liceat, adeptos claritudinem; opportunitatem proinde arripuisse, & in Thraciam reuertisse. Citharam porrò curare, quod arma tractare nesciant; quandoquidem ipsorum regio ferro careat, vnde extra seditiones ac tumultus in pace ac tranquillitate ævum degant. Lyris canere, cum tubis circumstrepere non didicerint. Bellum enim ignorantibus, optabiliorem au-

φασκον αἱρετώτερα τῶς ὑπάναγκα τὰ τῆς μουσικῆς μελετήματα. ὁ μὲν οὖν αὐτοκράτωρ ὅπῃ τοῖς ῥηθεῖσι τὸ φῦλον ἀγάμενος, φιλοξενίας ἠξίωσε ἐκείνους αὐτοὺς, οὓς ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἐντετυχηκότας αὐτῷ, θαυμάσαντος τε τὰ τῶν τοιούτων σώματα τὸ μέγεθος, τό τε μεγαλόφυες τῶν μελῶν, ἐς τὴν ἡράκλειαν τὸν τρόπον παρεπέμπετο.

tumabant esse exercitationem musicam. Imperator hinc gentem laudans, & illos ipsos ad se adductos hospitalem in modum habens, eorumque magna corpora, & magnos membrorum artus admirans, Heracleam misit.

CAPVT III.

Senatus Imperatorem per Legatos ad redeundum frustra inuitat. Per loca paludosa, ad pontem angustum exercitus incedens, eius cura, & sollicitudine adiuuatur. Ad Anchialum castra facit. Propter oratores Persicos Constantinopolim repetit. Francorum rex pro societate tributum postulans nihil agit. Chaganus pactam pensionem augeri poscens, nec impetrans, bellum mouet: Sclauis naues imperat.

Τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ πρέσβεις ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἐξεπέμποντο ἄσσους, ἥ τε ἀξίωσις ὑπὸ τῆς συγκλήτου ἐς τὴν βασιλέα ἐγίγνετο. ἡ δὲ ὑπόθεσις τοῦ ἐπανάζυξιν τὸν βασιλέως ἐκδημίας ἐθέρμαινε λαβεῖν. ὁ μὲν οὖν αὐτοκράτωρ μηδέν τι προσηκάμενος τῆς πρεσβείας, παλινοστεῖν προσέταττε τοῖς πρέσβεσι. τῇ δὲ ἡμέρᾳ, καὶ ἐς τὸ πρόσω ὁ αὐτοκράτωρ μετεχώρει. σενῆς δὲ μὲν φύρας ἱκανῆς στρατεύμασιν ὁμιλούσης, παναγῶδές τι δυσχωρίας συγκυρησάσης αὐτοῖς, δυσοδίη δὲ καὶ ἡ διάβασις ὑπῆν. ἐπεὶ δὲ πλησίον πηγὴ ποταμοῦ, ὃν ξηρόγυιον προσκαλοῦσιν οἱ πλησιόχωροι. ἀκροσμοῦσα τε τῆς διαβάσεως περὶ τοῦ διάβασιν, θρύλλος τε περὶ τοῦ φύρας ἀναβοήσαντος, ἀνυποστάτου

TErtio die Legati ex vrbe imperãte ad Imp. à Senatu mittuntur, qui eum ad redeundum à peregrinatione sollicitẽt; quos ille legationem auersatus, domum regredi iubet. Quarto die porrò iter tendit, cum perangusto ponte, paludibusque occurrentibus, transitus militibus perdifficilis efficitur. Prope aberant fontes fluminis, quem accolæ illius loci Xerogypsum indigitant. Turbatis igitur, & confusis ordinibus circa transitum, tumultuque ad pontem excitato, & clamore improuiso per multitudinem exorto, &

non-

τι βοῆς προσηχουμένης τῷ πλήθει, καὶ τίνων κατακρημνισθέντων ὑπὸ τῆς περὶ τὸν ὄχλον ἐκθλίψεως, ἵππου πρὸ ποδὸς ὁ βασιλεὺς, καὶ βακτηρίαν ἑλόμενος, αὐτουργὸς ἐγίγνετο κοσμιότητος. καὶ τῆς ἐπιθέσεως ἀπέχεσθαι τὸ πλῆθος προσέταξας, ἐδίδου τῇ βασιλικῇ πύλῃ διέξοδον, τῇ ἀναβολῇ τῆς συγχύσεως τὸ κατ' μικρὸν ἀσινεῖς ἀσφαλὲς τοῖς στρατεύμασιν. ἔτω μὲν ἂν ὁ βασιλεὺς ἄσιτος διημερεύσας περὶ τὴν γέφυραν, παρεῖχε τῇ δυσχωρίᾳ διέξοδον. ἡλίου δὲ πρὸς δυσμὰς ἀποκλίναντος, ἀπὸ σημείων δύο τῆς γεφύρας ἐστρατοπέδευε. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πρὸς τῇ ἀγχιάλῳ διαγεφύρει τὸν χάρακα. ἡμέρας τε πέντε πρὸς ταῖς δέκα ἐνταῦθι τὴν διατριβὴν ποιησάμενος, εἰς τὸ βασίλειον ἄχυ ἐπάνεισι, ἥκειν ἀκέσας ὑπὸ τῶν πρεσβέων βασιλέως εἰς Βυζάντιον πρέσβεις. τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ οἱ τῆς κελτικῆς ἰσηγείας πρέσβεις εἰς τὸ βασίλειον παραγίγνονται ἄχυ. φρόγγοι δὲ ἅρα ὅτι τὴν νεωτέραν γλῶτταν καταμάζονται. αἱ δὲ πρεσβεῖαι τοῖς πρέσβεσι βόσις καὶ βέτις. τέσσαρ ὁ ἔθνους δωρέας, (ὄνομα θεοδώριχος αὐτῷ) εἰς βασιλέα ἐξέπεμπεν. ἠξίου τε σωθῆναι φορολογίας τῷ ῥωμαϊκῷ συμμαχῆσαι, καὶ δώροις ἀνελέσθαι πρὸς τὸν χαγᾶνον τὸν πόλεμον. ὁ μὲν ἂν αὐτοκράτωρ τοῦ πρέσβεις φιλοφρονησάμενος δώροις, ἀπέμισθον τὴν ξυμμαχίαν ἐκέλευσε φρόγγοις παρέχεσθαι, ἀργυρολογεῖσθαι τὸ ῥωμαϊκὸν ὑπὸ τῶν βαρβάρων οὐκ ἀνεχόμενος. ὁ δὲ χα-

nonnullis ex collisione incedentium præcipitatis, Imperator ex equo descendens, sumpto in manus baculo transeuntes per semet in ordinem redigit: turbamque mutuum comprimere vetans, interualla præscribit, ac transitū remota confusione paulatim tutum, securumque exercitui reddit. Sic Imperator circa pontem die per inediam exacto, iniqua loca transgrediendi facultatem comparabat. Sole ad occasum deuergente, à pōte altero lapide tentoria figit, & die sequenti apud Anchialum similiter. Illic dies quindenos commoratus, cum de Legatorum regis Persarum aduētu Byzantium accepisset, domum rediit. Die tertio etiam Legati Celtiberorum, qui hodie Franci dicuntur, Bosus & Bettus in vrbe adsunt. Huius gentis Princeps Theodoricus tributum pro societate cum Romanis coëunda, & pretium pro bello aduersus Chaganum gerendo ab Imperatore pacisceba tur. Qui Legatos muneratus humaniter, & barbaros à Romanis exigere pecuniam iniquè patiens, hortatur Francos, vt citra stipendium, seu vectigal, quod postulabant, armorum societate secum deuinciri vellent. Chaganus item

pacta

γᾶν & ἐπενθήκας λαμβάνειν τὰς συνθήκας ἐζήτει τὸν καῦσερα. ἐπεὶ δὲ ὁ αὐτοκράτωρ τοῖς λόγοις τοῦ βαρβάρου ὧτων σὺκ ἐδίδου βαλεῖδα, ἀντιλάμβανε παραυτίκα τὸν πόλεμον. καὶ ἤν ὁ χαγᾶν & τοῖς σκλαβίνοις προστάττει ἀκατίων πλήθη πεκτανέσθαι, ὅπως πρὸς Δάβασιν χοίη τὸν ἴστρον πειθήνιον.

pacta tributa augeri à Cæsare cõtendebat; cui cum aures non darentur, continuò bellum moliri, & Sclauis bonum numerum parandorum actuariorum ad Istrum traiiciendum indicere.

CAPVT IV.

Singidonenſes Sclauos incurſant. Chagani voluntate Singidon obſidione liberatur. Nauigia à Sclauis tranſmittendo flumini compinguntur. Priſco Europæi belli adminiſtratio permittitur, qui Saluianum Legatum, ſiue ſubducem legit, & ad clauſtrum præoccupandum mittit. Saluianus conſpectu barbarorum maiore multitudine occurrentium perterritus refugit. Conflictu ad caſtellum Romani hoſtem ſuperant; ſuperueniente Chagano fugiunt.

Οἱ μὲν τῆς σιγγηδόν & οἰκήτορες ἀθρόαις ἐφόδοις ὑπὸ τῶν σκλαβίνων σὺν πόνοις ληίζονται, καὶ πυρὶ παραδίδοσι τὰ πρὸς ναυπλίαν τούτων ἐπίχειρα. Δάβατοι τοίνυν τῆς πολιορκοῦσι τὴν σιγγηδόνα οἱ βάρβαροι, ἡ δὲ πόλις ἐς τάχατον ἀφικομένη κακῶ, ἰσχνὰς ἐπεφέρετο ζωτηρίας ἐλπίδας. ἑβδόμῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ ὁ χαγᾶν & τοῖς βαρβάροις προστάττει τῆς πολιορκίας ἀπέχεσθαι, γενέσθαι τε ὡς αὐτόν. ἐπεὶ δὲ τὸ βάρβαρον τούτων αὐτήκοον γέγονεν, ἀπολιμπάνει τὸ πόλισμα χρυσῶν δαρεικῶν χιλιάδας ἀπενεγκάμενος & δύο, τραπεζά τε χρυσοῦν παιον, καὶ σολιὴ καὶ ἤν ὁ χαγᾶνος παραύγας ποιησάμενος & πέντε, στρατοπεδεύεται ἀνὰ τὸ

CIues Singidonij Sclauorum labores crebris impreſsionibus depopulantur, eorumque in fabricandis nauibus opera ignibus exurunt. Quocirca barbari vrbem obſidione circundant. Quæ ad extremam deuoluta miſeriam, ſpe ſalutis exigua alebatur, cum luce ſeptima Chaganus barbaris edicit, vti obſidione relicta ad ſe veniant. Quibus dicto audientibus, ab obſeſſis duobus daricorum millibus, menſaque auro illuſa, ac veſte acceptis, ab oppido recedit, con-

μίρσιον, πλήθη τε σκλαβηνῶν ξυλεργεῖν παρεσκεύαζεν, ὅπως τὸν πορθμὸν, τὸν λεγόμενον σίρον, ναυπηγούμενος διανήξηται. ὁ μὲν δὴ περὶ τὴν ἐπιστρατείαν ἐπείγετο. οἱ δὲ σὺν δρόμον τῷ προστάγματι τὴν ναυπηγίαν παρείχοντο. τοιαῦτα γὰρ οἶδε τῶν ταγμένων ὁ Φόβος ταξιαρχῶν ἀπεργάζεσθαι. ἐπακτρίδων γὰρ ἄρτι τῷ βαρβάρῳ ὑπομένων τε καὶ προκειμένων, τὸν ἀγχίθυρον ποταμὸν διαπεραιοῦται τὸ βάρβαρον. ὁ μὲν δὴ χαγάνος ὡς ἀμαχεὶ σωτάξας ἐπόδασμον, προθέειν ἐκέλευε, καὶ φοβερὸν τὴν ἐντυχίαν τῆς ἐπιστασίας Ρωμαίοις παρέχεσθαι. πέμπτη δὲ ἡμέρα καὶ τῇ βονωνίᾳ προσωμίλει. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ στρατηγὸν χειροτονεῖ τῆς εὐρώπης τὸν πρίσκον, αὐτοχειρίᾳ δυνάμει συμφράξας αὐτόν. ὁ μὲν δὴ πρίσκος ἱππαρχήσαντα Ζαλβιανὸν ποιησάμενος, χιλίοις τε καθοπλίσας ἱππεῦσιν, ἐκέλευεν προκαταλαβεῖν τῶν ἐχυρωμάτων τὸ ἄσυλον. ὁ μὲν δὴ τῆς προκλιανῆς τὰς διαβάσεις ἀγκαλισάμενος, χάρακα θέμενος ἐν αὐλίζεται. πεμπταῖός τε περαιτέρω τῶν ὀχυρωμάτων ὑπομένων, σωτυχαίνει τοῖς προθέουσι τῶν βαρβάρων. διαγνὸς τοιγαροῦν οὐκ ἀξιόμαχον ἐπιφέρειν δυνάμιν πρὸς παράταξιν, πρὸς τὴν τῶν ἐχυρωμάτων αὖθις ἀσφάλειαν τὴν καταφυγὴν ἐποιήσατο. οἱ δὲ βάρβαροι προσβαλόντες τῇ διαβάσει, ἐς τὸ πρόσω χωρεῖν τὴν ἐγκοπὴν ἀπελάμβανον, τῆς ἀντιθέτου φυλακῆς τῶν Ρωμαίων δυνάμεως κωλύμην παρεχομένης τοῖς τῶν

fectisque parasangis quinque, ad Mirsium castrametatur, ac multitudini Sclauorum componendarum nauicularum ad amnem Saum transeundum negotium iniungit. Et ille quidem expeditionem vrget: hi iussa illico complexi, & constitutos decuriones ad opera exigenda metuentes, curandæ nauigationi operam dant. Fabricatis igitur iam nauigiolis, & in medio propositis, vicinum flumen barbari transmittunt. Chaganus partem copiarum segregat, quæ præcurrat, Romanisque aduentus sui terrorem iniiciat. Quinto die Bononiam accedit. Imperator Priscũ Prætorem Europæ declarans, extemporalem ei manum adiungit. Is Legatum sibi Saluianum creat, cui præcipit, vti cum mille equitibus claustra præoccupet. Saluianus Proclianes transitum cingens, aggere excitato insidet. Die quinto egressus, barbaris præcedentibus occurrit, ac se ad pugnam viribus imparẽ cognoscens, intra claustrum securitatis caussa regreditur. Barbari cum ad fauces peruenissent, vltra procedere vetabantur: propterea quod Romani in statiuis manentes, iis se se opponerent. Hîc inter vtrosque pugna atrox per diem totum commissa est,

βαρβάρων κινήμασι. καὶ γὰρ ἐντεῦθεν ἐπεῖσε τοὺς Ρωμαίους τε καὶ βαρβάροις ἐς τὸ καρτερὸν συμπλοκήν. διημερεύσας τοίνυν ὁ πόλεμος καὶ πολλῶν ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἀναιρεθέντων, τὸ κρεῖττον ὁ τῶν Ρωμαϊκῶν ἀποστράτηγος ἐπελάμβανε. πρώτη τε φυλακὴ τῆς νυκτὸς καὶ ὡς τὸν χαγᾶνον τὸ βάρβαρον γίνεται, ἀφηγεῖταί τε τῶν συγκυρησάντων τῷ ἔθνει. ἐξ ἑωθινῶν τοιγαροῦν χιλιάσιν ὀκτὼ τὸν σαμὲρ ὁ χαγᾶνος συμφέρεξας ἀπέστελλεν. Ρωμαῖοι δὲ τῷ ὄπτι γενομένῳ πληθυῖ μὴ ἀνασχόντες, ἄπειξ τῆς παρατάξεως εἶχοντο. πεπτηότων δὲ τῶν βαρβάρων, ἀναλαβὼν ὁ χαγᾶνος τὰς δυνάμεις, ἐχώρει πρὸς πόλεμον. ὁ δὲ Ζαλδιανὸς καταπλαγεὶς τῷ ψυχῷ ὅπῃ τῷ πλήθει τῶν ἀπείρων δυνάμεων, δευτέρᾳ φυλακῇ τῆς νυκτὸς τὰς Σαβάσεις ἀπολιπὼν, ὡς τὸν πρίσκον ἐπάνεισιν.

multisque barbarorum interfectis, Romanus Legatus prævaluit. Prima noctis vigilia barbari ad Chaganum reuenientes, acta exponunt: qui manè Samurium cum octo millibus mittit. Romani copia tanta superueniente nihil territi, prælio mordicus instant. Victis barbaris, Chaganus cũ reliquiis accurrit. Saluianus innumerabili multitudine perculsus, transitu relicto, secunda noctis vigilia ad Priscum est reuersus.

CAPVT V.

Iter Chagani: Alexandri martyris templũ incendit: à Romanis speculatoribus nec flagris extorquere veritatem potest: Drizipera adoritur: inde diuino quodã viso exterritus abit. Priscus è cõflictu ad Heracleam inito, Didymotichum fugit; Zuruli à Chagano obsidetur. Fictis à Mauricio ad Priscum litteris in terrorem datis, parua accepta mercede recedit.

Ὁ δὲ χαγᾶν τρεῖς ἡμέρας ἀνὰ τὸν χῶρον τὸν πρὸ τῶν ἐχυρωμάτων ἐνδιατρίψας, τετάρτῃ διέγνω δὴ Ρωμαϊκὴν ἀποδρᾶσαι. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ ἀπὸ πρώτου ἕως τῆς πρείσκου ἀπέρχεται, καὶ διαπεραιοῦται τὰς δυσχωρίας τῶν Σαβάσεων. γίνεται γὰρ ἡμέρᾳ τρίτῃ εἰς τὸ λεγόμενον σαβελέντε καναλίν. εἶτα τῇ ἀγχιάλῳ προσέμιξε. ἀπάρας τε ἐντεῦθεν καὶ πρὸς τῷ νεῷ ἀλεξάνδρου μάρτυρος γενόμενος, εἶδε τὸν τῷ παμ-

CHaganus triduum in loco ante clausturũ moratus, quarto die Romanos fugisse cognouit. Quinto die sub primam auroram iter inceptat, difficilemque locum illum pertransit. Tertio die Sabulentum Canalin dictum locum; inde Anchialum peruenit. Anchialo discedens, vbi martyris Alexandri ædem reperit, edacibus flammis eam pro

φάγῳ πυρὶ παρανάλωμα. τρία τε σημεῖα μεταβας, τῆς ἀπὶ κατασκοπῆ παρὰ τῶν Ρωμαίων στρατηγὸν παρεμφθεῖσι συνετύγχανεν. ὁ μὲν ἓν βάρβαρος αἰκισμοῖς διηρώτα, τὸ, τίς αὖ εἴη ὁ τῶν ἐαλωκότων σκοπός. τὴν τε αἰτίαν τῆς πορείας αὐτοῖς ἐρεσοδιφέμενος, ἤχαλλεν, οὐκ ἔχων μαθεῖν τὸ τῆς ἀληθείας ἀκίβδηλον. νόῃοις γὰρ αὐτὸν ἐξεκρέσαντο λόγοις. πέμπτης δὲ παρωχηκυίας ἡμέρας, πρὸς τὰ δριζίπερα μετοχετεύει τὸν χάραξα, τὴνικα πόλιν ἐπεχείρει πως παραιρήσασθαι. ἐπεὶ δὲ οἱ ἔνδον ἐς τὸ καρτερὸν παρεβάπτοντο, τὰς ἐλεπόλεις ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ ὁ βάρβαρος ἐπεκτήνετο, θρύλλα γὰν ἐξαισίᾳ προπεσόντος τῇ πόλει, δπισάλων τε τῶν τῆς ζωτηρίας ἐλπίδων γινομένων αὐτοῖς· εἰς δπίπλασον θράσος ἐφοίτησαν. τὰς γὰρ πύλας ἀναπετάσαντες ξὺν πολίσματος, ἠπείλουν ξὺν ἔρκεσι καταφρονεῖν, ἰσοπέδιόν τε πρὸς σὺν βαρβάρους ἀναλαμβάνειν τὸν πόλεμον. οἱ μὲν ἓν μέχρι φωνῆς καὶ τῷ σχήματος τὴν παράταξιν ποιησάμενοι, ὑπὸ τῆς δειλίας καταπληττόμενοι, οὐκ ἐξεχώρουν τοῦ ἄστεος. θεία δὲ φρουτίδι τινὶ ἀπέργει τὸ βάρβαρον δπιτήδες. ἔδοξε γὰρ ἡμέρας μεσούσης ὁρᾶν Ρωμαϊκὰς ἀπείρους συμφράπτεσθαι φάλαγγας, ὑποχωρεῖν τε ξὺν ἄστεος, καὶ ἀνὰ τὸ πεδίον ἐπείγεσθαι, ὀργώσας πολεμεῖν καὶ θανατᾶν πρὸς παράταξιν. ἀσπάζεται πίνω αὐτοχέδιον ὁ χαγᾶνος ὑπόδρασιν. ἐδόκησις

ludo exurit. Inde tribus millibus distans, in speculatores Romanos incidit: quos interceptos, flagris quid vellent curiosè interrogat. Sed quanquam causſam itineris indagaret sollicitissimè, tamen quoniam fictis eum responsis morabantur, liquidam veritatem (quod ei stomachum mouit) elicere non potuit. Post diem quintum Drizipera profectus, vrbem subigere aggreditur. Oppidanis fortiter se defensantibus, die septimo machinas expugnatorias fieri curat. Cum igitur ciuitatem ingens perturbatio inceſſeret, & spes salutis fluctuaret, incolæ audaces se se atque imperterritos fingunt. Nam portis reseratis, oppidum circumsidentes sese contemnere, & æquo Marte cum illis dimicaturos iactitant. Cæterùm voce tãtùm, & specie quadam tenus congredientes, præ timore magno intra mœnia hærent. Diuina autem prouidentia quædam barbaros ab vrbe opprimenda cohibuit. Visus est enim Chaganus medio diei videre innumeras Romanorum phalangas, vnà frementes ex oppido procedere, & in campum ad animas in acie profundẽdas cupidissimè properare. Hinc se in fugam subitò coniicit, tametsi

quos

λῶ τὸ ἀντίμαχον, μορμολυκεῖον ὄψε-
ως, & διανοίας καταπληξις. πέμπτῃ
δὲ ἡμέρᾳ καὶ ὁ Χαγᾶνος ἐπὶ τὴν
πειρινθον γίγνεται· ἡράκλειαν δὲ
τὴν τῶν Ρωμαίων προσαγορεύουσιν. ἐ-
πεὶ δὲ πρῖσκος ἐξαπιναίως εἰδε τὸ
βάρβαρον, τῇ ἐπιβολῇ ἀναβολὴν ἀ-
παρείχετο. συμπλακεὶς τοιγαροῦν τοῖς
ἀναντὲς χαγᾶνον περὶ πόλεμον, αὐθω-
ρὸν τοῖς πολεμίοις τὰ νῶτα ὑπέδειξε,
τῇ ἀφθονίᾳ τῆς ἀντῆς δυνάμεως
φέρειν οὐκ ἔχων τὴν μάχης τὴν ἔν-
στασιν. ἀπαρεὶς δὲ διδυμότειχον ἅμα τῷ
περικῷ ὁ τῶν Ρωμαίων στρατηγὸς ὑπε-
χώρησε. μὴ τότε εἰς τζερκλὸν ἀφι-
κόμενον, ἀσυλίαν τε δυνάμεσι τὴν
πόλιν παρεβάλετο. τὸ δὲ βάρβαρον τὸ
ἄχυ παροικημένον, δυνικῶς ἐπολιόρ-
κει τὸν πρῖσκον. τούτων γὰρ ὁ αὐτοκρά-
τωρ ἀκηκοὼς, ἠδημόνει τε, καὶ ἐδεδίει
τὴν ἔκβασιν, καὶ μέγιστον πάραχον
ἔπασε τῇ ἀγγελίᾳ τὸ ζυγκυρήσαν-
τος. τετάρτῃ δὴ ἡμέρᾳ καὶ ἀγχινοίας
ἀκόκυθον βυλὴν παρῳκήσατο. τῶν
γὰρ ζωμαλοφυλάκων δύο μεταπλη-
σάμενος, ἐκέλευε τὰ ἀλῶναι αὐτὸν
ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐκπλεῦσαι, φά-
σκειν τε αὐτοκρατορικὰς ὡς τὸν πρῖ-
σκον ἐπιστολὰς ἐπιφέρεσθαι ὅπως οἱ
βάρβαροι καθάπαξ τὸ ἔρμαιον ταύτας
ἀναλεξάμενοι, τῆς τῶν ἐγγεγραμμέ-
νων δυνάμεως αὐτήκοοι γένοιντο, κἀντεῦθεν ἐκδειματούμενοι, τὴν πρὸς τὰ
οἴκοι ἀνάζευξιν φενακισθέντες ποιήσαιντο. τοιαῦτα δὲ ἄρα ἐνεκεχάρακτο
γράμματα.

quos viderat aduersarij nihil essent nisi vana opinio, terriculamentum oculorum, & consternatio animi. Die quinto etiam Chaganus Perinthum, (Romanis Heracleam) venit. Quem Priscus vt inopinatò conspexit, rei incoeptandę moras interponendas non censuit. Conserta igitur cum hostibus manu, eadem hora terga vertit, cum vim, & impetum tam frequentis exercitus sustinere nullo modo posset. Didymotichum autem cum peditatu se contulit. Post, Zurulum petēs, muros pro tutamine habuit. Barbari vrbem circumdantes, Priscum magna mole oppugnāt. Quibus intellectis Imperator mirificè angebatur, timebatque exitum: & tanti casus nuntio perturbabatur vehementissimè. Quarto die sollers consilium reperit. Accito quippe vno de corporis custodibus, iussit, vt se barbaris capiendum vltro offerret: diceretque, se imperatorias ad Priscum literas apportare: quò barbari velut insperatum adepti lucrum eas recitantes, auribus ipsi suis quæ scripta essent perciperent, ex eoque perterriti, & delusi, copias domum reducerent. Earum literarum exemplū infra sequitur.

Πείσκῳ τῷ ἐνδοξοτάτῳ στρατηγῷ τῆς πρὸς τῷ Ἴστρῳ ἠπείρου ἑκατέρας δυνάμεως.

Prisco vtrarumque Thraciæ copiarum duci illustrissimo S.

„ Ἡ τῶν ἀλιτηρίων βαρβάρων ἐγ-
„ χείρησις, θρύλλον τὸ παράπαν
„ οὐκ ἐνεπόησε τῇ ἡμῶν εὐσεβείᾳ, τοὐ-
„ ναντίον μὲν οὖν καὶ ἐπιμελεστέρους πρὸς
„ τῷ τάττων ἀπολειαν ἀπειργάσατο. καὶ
„ τοῦτο γινωσκέτω ἡ σὴ ἐνδοξότης, ὅτι
„ ἀπαισίως, μετ' αἰσχύνης καὶ πολλῶν
„ ἀποβαλόμενος ἔχει ὁ χαγᾶνος ἀ-
„ ναχωρῆσαι εἰς τὰ ἴδια Ρωμαίων αὖτις
„ ἀφιερωθῆναι χώραν. Μετὰ τοῦτο ἅμα
„ τῷ εὐτυχεστάτῳ στρατηγήσει ἡ σὴ
„ ἐνδοξότης, ἐντζερλῷ τῇ πόλει, καὶ
„ δείξει πειρέμβειν τοὺς ἐπικαταρά-
„ τους ἀβάρους. ἐπέμψαμεν γὰρ διὰ θα-
„ λάσσης πλοῖα καὶ στρατὸν, ἵνα ἀνέλθω-
„ σιν εἰς τὰς φαμιλίας αὐτῶν, καὶ πά-
„ σας αἰχμαλωτίσωσι. καὶ ἐντεῦθεν
„ ἀναγκαθῇ μετ' αἰσχύνης, καὶ μεγάλης
„ ζημίας ὁ ἐπικαταράτος τῶν ἀβά-
„ ρων ἡγέμων εἰς τὴν ἑαυτοῦ γῆν ἐπα-
„ νελθεῖν ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτείας.
ὁμοῦ οὖν ἐπίπλας ὁ ἄγγελος τὸ
πρὸς ἐπηγμένον πέρατι παρεδίδου
ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ, καὶ ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἀ-
λλὰς, τὰς βασιλείας δέλτους παρεδίδε
ἐκών. ὁ δὲ χαγᾶνος τὰ ἐμφερόμενα ἐν
αὐταῖς ὑπὸ ἑρμηνείας τῇ πατρίῳ φω-
νῇ διαγνοὺς, ὑπὸ τῶν λόγων ἀλωπεκίζε-
πω. καὶ φοβηθεὶς ἀλυόμενος, καὶ σωθῆναι πρὸς τὸ πίσκον διαθέμενος ἐπ' ὀλίγῳ
χρυσίῳ, εἰς τὸ ἑαυτοῦ ὡς τάχιστα ἐπανέζευξεν. ἡ γὰρ τῶν φενακῶν ἰσχὺς, λίαν ἐγ-
κρατῶς ἀπεβεκηλίζετο τὸν βάρβαρον.

NEfandorum barbarorũ conatus nihil penitus pietatem noſtram conturbauit: quin contra potius ad eos diſperdendos diligentiores reddidit. Sciat hoc tua gloria, Chaganum infeliciter, cum dedecore, multis ſuorum deſideratis in prouinciam ſibi à Romanis definitam velit nolit reuerſurum. Quocirca Zuruli cum fortunatiſsimo exercitu tua gloria perſeuerabit, & execrabiles Abaros circumuagari faciet. Claſſem enim, & claſsiarios per mare miſimus, qui familias eorum inuadant, & captiuos abducant: vt ſic deteſtandus Abarum dux è ſolo noſtro in terras ſuas recedere compellatur. Perſonatus ille tabellarius die ſeptimo iuſſa exſecutus intercipitur: literas imperatorias libens tradit. Chaganus patria lingua per interpretem cognitis, quæ illic exarata extabant, aſtu deluditur: magnopereque rebus ſuis diffiſus, pauxillum auri in conditione à Priſco accipiens, in ditionem ſuam redire maturat. Vis enim deceptionis barbarum mirabiliter domum diſpellebat.

CAPVT

CAPVT VI.

Priscus missione data militi Byzantium reuertitur. Ad Istrum Sclauos transitu prohibiturus mittitur. Eius iter Chaganus de pace rupta conqueritur: se enim bello peti suspicabatur. Priscus licentiæ oratoris in Imperatore vt fœdifrago insectando, ac proscindendo ignoscit: aduersum Sclauos arma illa suscepta esse testificatur.

Ὁ μὲν οὖν στρατηγὸς μετοπώρου ἀρχομένου λαβὼν τὸν χάραγα, εἰς Βυζάντιον ἦκε, Ρωμαῖοι δὲ ὁπόμαχοι, εἰς τὴν Θρᾴκιλλον ἐχέοντο, ἀνὰ τὰς κώμας διατρεφόμενοι. ἦρος δὲ ἀρχομένου, ὁ στρατηγὸς ὑπὸ τοῦ βασιλέως παρὰ τὸν ἴστρον ἐπέμπετο, ὅπως τὰ τῶν σκλαβηνῶν γένη διανήξασθαι τὸν ποταμὸν κωλύσοντα, ἀφοβίαν ἄγοντα τῇ Θρᾴκῃ παρέχοιντο. ἔφασκε γὰρ ὁ αὐτοκράτωρ τῷ πείσκῳ, ἐκ αὖ ἠρεμοίη τὸ βάρβαρον, εἰ μὴ τὸν ἴστρον ἐς τὰ μάλιστα τὸ Ρωμαϊκὸν σωφρονήσοιτο. ὁ μὲν οὖν πείσκος τῆς ἱππικῆς δυνάμεως τὰς ἡνίας ἐλάμβανε. ἠθροίζων δὲ τῆς πεζικῆς πληθύος ἐπισκευὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ποιησάμενος. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὴν Ἡράκλειαν ἤροντο μετιέντος τὸ Ρωμαϊκὸν συναγείρειν. ἑβδόμῃ δὲ ἡμέρᾳ ὁ στρατηγὸς τὴν Ζίφρον μεταφοιτᾶν ἐγκελεύεται. βάσανόν τε τῶν ξυμμαχικῶν ποιησάμενος, καὶ τὰς δυνάμεις ἀριθμησάμενος, τὰς ἐγκυκλίους τῶν χρημάτων αὐτοῖς ἀπονομὰς ἐποιήσατο, ἀπάρας ἐντεῦθεν, καὶ πόσαρχος ποιησάμενος χάραγας, ἀπὸ τὰ δρίζιπερα γένεται. πέντε δὲ ἡμέρας τὸν δέκα ἐνδιατρίψας ἡμέραις τῷ χώρῳ, ἵκετο χάραξι πρὸς τὴν δορόστολον παραγίνεται. ὁ μὲν οὖν χαγὰν ἀκοῇ τὴν

DVx instante iam hyeme exercitum dimittit, Byzantiumque redit. Romani bello soluti, per Thraciam vagantur, ac per vicos alimoniam sibi quæritant. Vere ineunte Priscus auctoritate Imperatoris ad Istrum mouet, vt ab eo Sclauorum gens flumen traiicere prohibita, vel nolens securitatem, & otium Thraciæ præstaret. Aiebat siquidem Prisco Imperat. barbaros nunquam quieturos, ni Romani Istrum quàm acerrimè custodirent. Priscus itaque copias equestres ducit; pedestribus Genzonem præponit. Adulto vere ad Heracleam Romani congregantur. Die septimo dux castra mouere iubet; lustratisque auxiliaribus, & copiis recensitis, stipendia in orbem redeuntia cõstituit. Abiens inde, quartis castris Drizipetis adest: quo in loco diebus quindecim consumptis, vicesimis castris Dorostolum aduenit. Chaganus de infesto Romanorum

aduen-

Ρωμαίοις ἀπιστίαν διέγνωκε, καὶ πιθῆναι πείσθεις ὡς τὸ πίστιον ἐξέπεμπεν. ἀφικομένων γὰρ τῶν πέσσεων ὡς τὸν πίστιον, ὁ μὲν βάρβαρος δὲ ἔτι, τῶνδε τῆς πεσσείας ῥημάτων ἀπήρξατο.

aduentu certior factus, legationem ad Priſcum mittit. Ex qua Cochus quidam barbarus hunc in modum diſſeruit.

Τί τὸ θεοί; οἷς τὸ δεισιδαιμονεῖν ἔστιν ἁρμόδιον, ἄρτι πᾶν τὸ δυσσεβεῖν καθῆκε ῥᾴδιον. εἰρήνην τὸ Ρωμαίων παρελύσατο. ζωθήκης θεσμὸς κιβδυλάπτης. ἄλες ὁμολογίας ἠθέτηται. πίστεως αἰδὼς κατηφάνται. ὁ μέσος τῆς ὅρκου ἀπόλωλεν. ἱερὸς ὁρᾷ πολεμίαν ὄψιν ἡ χάραξ, καὶ σιδηροφορεῖται τὸν πίστιον, τὸν πρὸ μικροῦ τὴν εἰρήνην ἀβάροις τε καὶ Ρωμαίοις νυμφαγωγήσαντα. ἀδικεῖς ὦ καῖσαρ, ἀνοσίως κλέπτων τὸν πόλεμον. οὐκ ἔστι βασιλικὸν τὸ ἐγχείρημα. οὐκ ἐξ οὐσίας ἔπι τὸ φρόνημα. τὸ βούλευμα ληστρικόν. τὸ δράμα δημοκαθάρατον. ἢ τῆς σεφανίης καθάρσιον τὸ κόσμιον, ἢ μὴ τὸ ἐξουσίας τὴν εὐχηλοσύνην ἀφαίρει. ὑμεῖς τοῖς βαρβάροις ἐπολιτεύσατε τὴν φαυλότητα. τὸ παραπονδεῖν οὐκ ἐγνώκαμεν, εἰ μὴ διδασκάλους ὑμᾶς τὰ ψεύδη εὑρήκαμεν, ὡς ὁ πόλεμον ἠρεμοῦντας οὐκ ἐγνωκεν, ἃ δὲ τὸ τῆς εἰρήνης ὀπομάχης πέφανται ὄμμα. πολεμῶν ἀδικεῖς ἀπενδόμενος ἀνιᾷ. καὶ πότε σοὶ πίστις ὑπολιμπάνει τὰ σέργειν τὴν ἡσυχίαν ὁ πόλεμος; τὴν χθὲς, στρατηλὲ, φιλανθρωπίαν αἰδέσθητι. φίλους ἐσομένους ὑμᾶς, ἃ πολεμίους ἐσώσαμεν ὦ φιλανθρωπίας

Quid hoc rei eſt? ô dij immortales. Quibus proprium erat religiones colere, iis nunc facilè, ac promptum eſt impiè agere. Pacem Romani violarunt; fœderis lex vitiata eſt; ſal pactionis infatuatus: fidei reuerentia euanuit: ſequeſtre iuſiurandum periit. Iſter hoſtile ſpectaculum, & Priſcum, qui paulò ante pacem Romanis, & Abaris deſponderat, ferro armatũ videt. Iniquus es Cæſar, dum fraude mala bellum nefariè ſtruis. Non eſt imperatorium quod moliris: nõ ſunt ab auctoritate iſti ſpiritus: latrocinium hoc eſt, non conſilium: palàm execrabile eſt factũ tuum. Aut coronæ ornamentum depone: aut poteſtatis decus ne corrumpe. Vos barbaros ad nequitiam inſtituiſtis. Fœdus diſſoluere neſciſſemus, niſi vos mendacij magiſtros inueniſſemus; qui à bello nunquam feriamini, & pacem nunquam complectimini. Dum bellum geris, iniuſtus es: dum fœdus percutis, mœrorẽ ac dolorem affers. Et quando tandem credi poterit, te quietem ab armis diligere? Quam nuper vobis humanitatem exhibuimus, Priſce dux reuerere. Tanquam amicos, non hoſtes futuros vos ſeruauimus.

ἀδυνέσης λύπην καὶ κίνδυνον. οἱ ζωτηρίας παρ' ἡμῶν ἀρυσάμενοι, νῦν τῷ ἀντιθέτον ἀμοιβὴν ζαλαντεύοντες, καὶ πολεμέμεθα σὺν θεοῖς. ὠλιορκεῖται γὰρ ὅρκων ἀκρόπολις, καὶ τυραννεῖται τὸ κρεῖττον ὑπὸ τοῦ χείρονος, καὶ ὅλον παῤῥησιάζεται. καὶ τὸ ψεῦδος ἡγεμονίαν πιστεύεται. καὶ τὰ τῆς ἐπιορκίας ἀναφανδὸν ἐσθίουσι. εἰ μὲν οὖν, στρατηγέ, γνώσῃ μαχήσῃ αἰδέμενος, μέχρι τῆς αἰχμῆς τῷ ζημίαν ὑποίσῃ. εἰ δὲ μή, τῷ ἀντιδόσιν ἕξεις διδάσκαλον, μετὰ τῶν ἀτυχημάτων τὸν μεταμελῆ ἀντεπάγεσθαι. τούτων διαπεραιωθέντων τῶν λόγων, καὶ τῆς δυνάμεως βαρυνομένης ὑπὸ τῆς διαλέξεως, ἐδίδου τῷ θεράποντι τῷ ζυγγνώμῃ ὁ πρέσβυς, καὶ βαρβάροις λόγοις ζυγχωρήσιν. ἐκεῖνος αὖθ' ὑποφορὰν τῇ ἀσωπετείᾳ μὴ παρασχόμενος, κατὰ τῶν σκλαβηνῶν ἔφησεν ἄραδαι πόλεμον. μὴ γὰρ ἂν τῆς ἀδαεμονίας ζωφήκας τι καὶ ἀσυνδαῦς καὶ τὸν γενικὸν καταλύσαιδαι πόλεμον.

uimus. Prô humanitas, quæ nobis ægritudinem periculumque parturis. Qui nobis salutē suam debent, nunc longè aliud remetiuntur, & nos, iuxtaque deos ipsos oppugnant. Obsidetur enim arx sacramenti; & quod prestantius est, à deteriore vexatur; & dolus liberè grassatur: & mendacio principatus committitur; & iniuria palàm exercitum ducit. Si igitur tu dux vires tuas infirmas, nostras contra validas agnoscens, nos reuerebere, damnum tuum præter pudorem nullum erit. Sin autem, vltio tibi magistra fiet, quæ cum cladibus pœnitudinem adducet. Hac oratione finita, cum milites grauem ex ea molestiam, doloremq; traxissent, Priscus audaciæ, & loquentiæ barbaræ veniam impertiuit: nec tam proteruæ linguæ quidquam opponens, bellum hoc aduersus Sclauos susceptum esse confirmauit. Non igitur pactis, & fœderibus cum Abarum gente initis etiam in Getas expeditionem impediri.

CAPVT VII.

Priscus superato flumine Ardagastum prædonem noctu inuadit. Fugit Ardagastus, pugnat, rursum fugit, fluuium tranat. Sclaui populatores iugulantur; capti Byzantium mittuntur. Priscus noua prædorum partitione milites in se irritat: factum callidè tuetur. Eius oratio, quæ de tumultu propter prædam excitato exercitum obiurgat.

Δωδεκάτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ ναῦς ὁ στρατηγὸς ζυμπηξάμενος, τὸν

DIE duodecimo nauibus constructis, dux fluuium transq nau-

ποταμὸν διενήξατο. ἀκηκοώς τε τὸν ἀρδάγαστον ποιησάμενον τὰ τῶν σκλαβίνων πλήθη ἀπόδημα, ὅπως λείαν ἀπεκυρήσαιε, μεσούσης νυκτὸς τῷ ἔφοδον ἐμποιεῖται. ὁ μὲν ἐν ἀρδάγαστος τῆς ὄψεσι τῶν ὀνειράτων χαίρειν εἰπὼν, τῇ τε θρύλλῳ ἐπιβὰς ἀναπήδας, τὸ ἵππου γυμνὸς ἐπιβὰς, τῷ φυγῇ ἐπεπείητο. πρεσβεύει γοῦν Ρωμαίοις ὁ βάρβαρος, καὶ ἀποβὰς τῆς ἵππου, κατὰ ζυγάδην τῷ μάχῃ ἀπαράζεται. ἐπεὶ δὲ φέρειν οὐκ εἶχε τῷ ἀντίθετον ῥύμῃ, ἀλλ' ὀλυχωρίας τινὸς τῷ φυγῇ πρεβάλλεται ἐ οὖν ἀρδάγαστος ἐπεστέρησε τῆς κινήμασι, ἐθάδα πρὸς τοῦτο κεκλημένος τῷ φύσιν. σκαιοτέρας δὲ τύχης ξυμπεσούσης αὐτῷ, πρέμνῳ μεγίστῳ δένδρῳ τινὸς πρεσβεύει. ἐντεῦθεν τῆς διώκουσιν ὧν αὐθήραμα, καὶ μάλα εὐκλεὲς, εἰ μὴ πολέμιος αὐτῷ σωτὴρ γένοιτο. ἀναπήξας γὰρ, ἀποδιδράσκει τὸν κίνδυνον. οἱ μὲν ἐν Ρωμαῖοι πλήθη σκλαβίνων μαχάρας ποιησάμενοι δεῖπνον, τῷ ἀμφὶ τὸν ἀρδάγαστον ἀπατέμνονται χώραν. ἐν ἕρσῃ τε ξύλων σὺν ζωγρηθέντας ποιήσαντες, ἐσβυζαντίον ἔπεμπον. ὁ δὲ πίσυνος ἐγίγνετο τῆς στρατεύμασιν ἀκοσμίας ὑπόθεσις. ἐνεχείρει γὰρ τῷ πρώτῳ τῆς λείας ἀπομοιραν τὸν βασιλέα κομίζεσθαι· τῷ δὲ δευτέραν τὸν τε αὐτοκράτορος παῖδα τὸν μείζονα. εἶτα καὶ τῷ λοιπῷ τοῦ βασιλέως ἀπογόνῳ μερίδας ἀποκληρώσασθαι, τῷ ἀφθόνῳ τῆς βασιλικῆς εὐπικνίας τῷ πλουσίας

nauigat; auditoque Ardagastum Sclauorum manum sedibus suis ad prædas agundas eduxisse, vbi plerumque noctis processit, hostiliter in eum tendit. Ardagastus, strepitus magnitudine expergefactus, visa somniorum valere iubens, & equum nudum conscendens, fuga saluti consulit. Porrò in Romanos incidens, equo relicto, pugna stataria se defendit. Sed quia contra certantibus haudquaquam par erat, per loca impedita fugam capessit. Cæterùm Ardagastus pedibus euasit, quòd natura illum huic rei assuefecerat. Fortuna porrò quadam sinistra inter fugiendum in magnę arboris truncum offendit, vnde insequentibus perquam optata præda fuisset, nisi fluuius ei salutem dedisset: quo tranato discrimen effugit. Romani ingentem Sclauorum numerum gladiis perimũt: Ardagasti regiunculam arboribus segetibusque corruptis deuastant: captos boiis in ceruices inductis Byzantium ablegant. Sed penes Priscum perturbati exercitus caussa fuit. Studebat enim, vti primam partem de præda Imperator auferret: alteram eius filius natu maior: reliquas reliqua soboles, quo pacto multitudini bonorum liberorum Imperatoris plura habendi auidi-

ἐμπορδύομεν. ἐπεὶ γοῦν ἐξιτήλοις ζκύλοις τὸ Ρωμαϊκὸν καθυβρίζετο, τυραννὶς ἐπεφοίτα, καὶ ζάραχος ἠγεμόνευεν, ὀρρωδήσας γοῦν ὁ στρατηγὸς τὸ πραχθὲν, καὶ μεταμέλῳ τῶν πεπυπργμένων τῷ ὑπόβολλῷ ὀθελίσας, τῆς δευτέρας φρονήσιν ἐδίδου τὰ νικητήρια. τοίνυν ὑπὸ τὸ λυκόφως οὖν ἡγεμόνας τῶν δυνάμεων μετεπέμπετο, καὶ πείθει τῇ τῶν ῥημάτων πειστροφῇ, ὡς ἀδὲν τῶν μὴ καθηκόντων κατὰ τὴν πρότεραιαν εἰργάσατο. ὅ τε πίνυν τὸ ἀρεσκὲν ὑπὸ τῆς τῶν λόγων πειθοῦς οἱ τῶν πραγμάτων ἐξάρχοντες ζυμφώνως ἀπεδογμάτισαν, ὡς τὸν στρατηγὸν τὰ πλήθη ζυρρέξαι. καὶ γοῦν ὁ στρατηγὸς τῇ πατρίῳ φωνῇ τοῖς Ρωμαίοις τῶνδε τῶν λόγων ἀπήρξατο.

auiditatem importabat. Postquam igitur negatis spoliis Romani iniuria sunt multati, violentia ingruit, & turbatio dominari cœpit. Ea re dux metu perstrictus, ac prius tentata resipiscendo improbans, posterioribus cogitationibus, vt sapientioribus, concedit. Quare ante ortum solis copiarum Præfectos conuocat; verborum ambagibus persuadere nititur, se hesterno die nihil indecorum fecisse. Vbi duces eius verbis inducti, eum recta dicere concorditer decreuerunt, gregarij certatim incurrunt, ad quos patria lingua sic est concionatus.

Ἄνδρες καὶ φίλοι, καὶ στρατιῶται, καὶ ζύμμαχοι. οἱ πρὸς πόλεμον ἀνεστάζοντες, ὃν δὲ τῆς ἀκοσμίας ἰδιωτεύοντες, εἰ τοῖς ἀκοῇ εὐθετήσητε, καὶ τοῖς καρδίαν εὐθυώσητε, κἀγὼ τῶν νουθετημάτων ἀπάρξομαι. ἴσως δέπι τοῖς λόγοις καὶ λυπήσω, μικρὸν τὸ διάφορον τῶν τρόπων ἐπανορθούμενος. κἂν τοῦτο γὰρ τῷ ζυστρατεύοντες ἐχθές τε καὶ τρίτην εἰκῇ τε καὶ λίαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐφρυάξεσθε; παρελύπουν τὰ ὑμέτερα λαφυραγωγῶν βασιλεῖ. ἡνιᾶσθε οὖν θεμένους ὑπιδεικνυμέ-

Viri, & amici, & milites, & socij, ad certamen strenui, turbis autem & seditionibus excitandis rudes atque imperiti, si aures atque animos probè accommodetis, ego vos admonere instituam. Quanquam verbis meis quippiam molestiæ vobis fortasse aspergam, dum nonnihil detortos à linea mores vestros correxero. Nam & hîc pulchrum est duci, nihil amicitiæ amittendæ metu subactum reticere. Quid est quod heri, & nudius tertius conspiratione quadam aduersum nos temerè, vt ita dicam, fremuistis? Tristitia vos afficiebam, dum spolia vestra Imperatori adiudicabam. Dolebatis ve-

„ νοις, ἐνεκότει πᾶς τῷ στρατηγῷ, τῇ
„ πόλει, καὶ βασιλεῦσι, καὶ δήμοις
„ καταπληροδοτοῦντι ἀεισεῖα καὶ τρό-
„ παια. καὶ ἵνας ἔξετε τῶν ἀνδραγα-
„ θημάτων ἀποφώνασθαι μάρτυρας;
„ ἵς ὑμῖν θεατὴς τῶν πόνων γνήσεται;
„ ποῦ τῆς εὐκλείας οὗ πίνακας κα-
„ θυβρίσωμεν; ὅπως τε, καὶ ποῖ, καὶ
„ πότε, καὶ τίσι τὴν ἀνδρείαν κηρύξω-
„ μεν; εἰ γὰρ τῶν κατωθημένων ὑμεῖς
„ ἔσεσθε μάρτυρες, ἄπις ὁ τόνος.
„ ἀναπόδεικτον τὸ εὐτύχημα. μῦθος
„ τὰ τρόπαια. ἀβέβαια τὰ τῶν διηγη-
„ μάτων. ἀπίθανα ἐνέχυρα, τοῦ λό-
„ γου χηρεύοντος, καὶ τῆ πιθανῆ τοῦ
„ ἀποδείξεως ἐπέχοντος. οἱ φιλοσοφῆ-
„ σαντες τὸν θάνατον, καὶ πάντα καὶ πά-
„ σχειν, καὶ πεάθειν ἑλόμενοι, ἢ κατα-
„ φρονήσητε λαφύρων διὰ τὴν εὐνοι-
„ αν; ἢ φορολογεῖσθε τὰ λάφυρα, ἵνα
„ τὸν κρότον μακρολογήσητε; ἢ ταῖς ψυ-
„ χαῖς ὑπὸ φιλοχρηματίας ἀνδρα-
„ ποδίζεσθε, οἱ δουλαγωγεῖν τὸ πολέ-
„ μιον ὀρεγόμενοι, καὶ κινδύνοις ψυχῆς
„ τὰς νίκας ὠνούμενοι; οὐκ ἔσεσι τῶν
„ κτημάτων οἱ ἔρωτες εὐδοξίας ὑπόθε-
„ σις γίνεσθε. ἀλλ' ἢ δὲ τῶν χρημάτων ἡ
„ ὄρεξις διασώζειν τὴν ἐπαίνων τὴν ἔφε-
„ σιν. ἢ θατέρου ἓν ἀπολείπετε· ἢ τὸ τῆς
„ στρατείας νόμιμον μὴ κιβδηλεύετε.

stros ostentari triumphos. Quilibet ira in ducem, vrbi, Imperatoribus, & populo præmia ac trophea vestra distribuentem ardebat. Et quosnam alios facinorum vestrorum testes mihi demonstrabitis? Quis laborum vestrorum præterea spectator erit? In quas alias tabulas gloria vestra referetur? Quomodo, & vbi, & quando, & apud quos demum fortitudinem vestram prædicabimus? Nam si vos ipsi eorum quæ comparata sunt, testes esse volueritis, incredibilis erit vester labor: non approbabitur fœlicitas: fabulæ erunt trophæa; incertæ narrationes; & scita magis, quàm vera pignora, cum oratio probabilitate destituta sit. Vos qui mortem philosophamini, omniaque & facere, & pati elegistis, an non propter adipiscendam beneuolentiam, spolia ista contemnetis? An non ideo spolia exigetis, vt longa fama, plausuque celebremini? Quid animos vestros propter auaritiam seruituti subiicitis, qui hostes facere seruos desideratis, vitæque discriminibus victorias emitis? Amor facultatum nominis claritatem nõ capit: nec pecuniarum cupiditas nutrire laudis desiderium

„ potest. Aut alterum igitur horum relinquite: aut mores mi-
„ litares ne adulterate.

CAPVT

CAPVT VIII.

Exercitus duci mirabiliter reconciliatur. Locus communis de potestate, & efficientia linguæ. Prædæ Byzantium abducendæ Tatimer præficitur. Quid eo factum, & quomodo à Sclauis obuiis præda seruata sit. Ob eam ablatam Imp. in templo Deo gratias agit; supplicationem decernit. Alexandri Centurionis Romani aduersum Sclauos in extremo huius, & sequenti capite viriliter administrata.

Ἐπὶ γὰρ τῷ στρατηγῷ τοῖς λόγοις ἐπικυμαίνοντος, καὶ τὰ Θεμιστοκλέους Ρωμαϊκῶς ἀπεικίζοντος, κρότου ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀνέθορε, καὶ πρὸς εὔνοιαν τὰ τῆς δυσμενείας μετήρχετο. ὁ δὲ ψόγος πρὸς ἔπαινον, πρὸς ἀποδοχὴν τὰ τοῦ σκώμματος. καὶ πάντα μετεγίνετό τε καὶ μετεπίπτετο. οἶδε γὰρ γλώττης ἀλκὴ καὶ φύσεως ἄρχειν, καὶ τῆς ἀνάγκης νομοθετεῖν, καὶ μετοχετεύειν γνώμης κινήματα. ἀμείβειν τε τύχας, καὶ πάντα μεταμορφᾶν, καὶ πλάττειν, καὶ δημιουργῆσαι πειθήνιον. τοίνυν ὁ πρίσκος κρατήσας τοῖς λόγοις, ἐς βασιλέα ἀπέπεμπε τὰ τῶν πόνων ἐπίχειρα, τριακοσίοις συμφράξας τὴν λείαν. πρόσταγόν τε τούτων τὸν Ταΐμερ προεστάναι. Ὁ μὲν οὖν Ταΐμερ τῆς ἐς Βυζάντιον πορείας ἀπήρχετο. ἕκτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ σκλαβίνοις περιτυχὼν, ἐς ἀδόκητον καταγίνεται κίνδυνον. μεσούσης γὰρ ἡμέρας, ἀκλύτως, καὶ φρονήματος ἀκρατοπεδοῦντι, καὶ τὴν χλόην νεμομένης τῆς ἵππου, τὸ βάρβαρον ἐπιπίπτει. βοῆς πιχαρᾶν γιγνομένης, τῶν τε Ρωμαίων καθεζομένων ἀφίπποις, προσέρει μετ' ὀλίγον ὁ Ταΐμερ, ἀγχιθυρός τε

DVce adhuc orationis flumen fundente, & Themistoclem Athenienſem Romana lingua exprimente, plauſum concio ſuſtulit, maleuolentiaque in beneuolentiam, reprehenſio in laudem, dicteria in approbationem tranſierunt; omnia demùm conuerſa & commutata ſunt. Poſſunt enim linguæ vires etiam naturæ imperare; neceſsitati leges imponere; animi motiones aliò deriuare; alternare fortunas, & ad obſequium ſuum trāſformare; fingere, fabricare omnia. Simul igitur Priſcus verbis obtinuit quod voluit, prædam laborum præmia ad Imperatorem cum trecentis cuſtodibus, Tatimere præpoſito miſit. Tatimer Byzantium pergebat, cum die ſexto Sclauis occurrentibus, periculo improuiſo eſt implicitus. Nam cum meridie animo vacuus, curarumque liber ſubſisteret, & equi gramina tonderent, barbari imminent. Clamo-

τῶν βαρβάρων ἡνώμενος, ἐς μέγα ὀλέθρῳ κατέπιπτε. φέρειν γὰρ οὐκ ἔχων τὴν ἀντιμέτωπον μάχην, ἐτέρᾳ τραπόμενος πρὸς φυγήν. βαλλόμενός τε ὑπὸ καιρίαις βολαῖς, μόλις ἀπέδρα τὸν κίνδυνον. τῶν δὲ Ρωμαίων ἐπιγινομένων πεζῶν, καὶ διασωσάντων τὸν Τατίμερ, πρὸς σκλαβηνοὺς λοιπὸν ἐχειρίσαντο τὸν πόλεμον. τῆς τοίνυν μάχης ἐς τὸ κάρτερὸν ἡνωμένης, κρατοῦσι τῶν Σκλαβηνῶν Ρωμαῖοι. φόνον τε πολὺν ἀπεργασάμενοι, πεντήκοντα βαρβάρους ζωγρήσαντες, ἐπαίσιον πρὸς τὸν χάρακα. λείαν Ρωμαϊκὴν ἐκ τῶν Σκλαβηνῶν διασωσάμενοι. ὁ μὲν δὴ Τατίμερ τὸ σῶμα πως ἀκεσάμενος. ἐς Βυζάντιον ἦκεν ἀξιολογωτάτῳ πομπῇ διαφερόμενος. ἠθροισμένου δὲ τοῦ χειροῦ ὁ αὐτοκράτωρ ἐπὶ τοῖς συγκυρήσασιν, ἐπὶ τὸ ἱερὸν μέγιστον ἀνὰ τὴν πόλιν ἐπαναβὰς ἐτέμενος. εἶτα μετὰ τελεῖν τὰς ἱκετηρίας εὐχὰς ποιησάμενος, ἡξίου τὸ θεῖον ἐπισημότερα δηλῶσαι τὰ τρόπαια. ὁ δὲ πολέμαρχος πίστις ἐπὶ καταστροφῇ πεθήξειν ἀνδράσιν ἐκέλευεν ἡμέρα δευτέρᾳ. καὶ δὴ λέγω ἀνὰ τὸν χῶρος πολέμιον. οὐκουῦν εἰς τὰ πρόσω ἑλιβακία πολλὰ ἐξ ἑωθινοῦ ποιεῖσθαι τὴν βάδισιν τῷ ἀλεξάνδρῳ προστάξαν. ὁ μὲν δὴ ἀλέξανδρος τὸν γείτονα διανυξάμενος πόλεμον, ἐντυγχάνει Σκλαβηνοῖς. οἱ δὲ βάρβαροι πολεμίαν θεασάμενοι ὄψιν, πρὸς τὰ πλησίον πάγη ἐπὶ τε τὴν ὕλην τὴν ἀποφυγὴν ἐποιοῦντο. οἱ δὲ Ρωμαῖοι τέως

re exorto, Romaniſque ab equis haud paratis, Tatimer aliquantum præcurrens, & hoſtibus appropinquans, ſummum diſcrimen adiit; & cum à fronte prementes ſuſtinere nequiret, fugam arripuit. Quanquam verò lethalibus plagis non eſt ictus, exitium tamen ægrè vitauit. Superueniunt Romani pedites, ac Tatimere conſeruato, arma in Sclauos conuertunt, & pugna ſumma contentione pugnata, victoriam adipiſcuntur, multiſque interemptis, & quinquaginta captis, ac præda à Sclauis defenſa, in caſtra ſe referunt. Tatimer plagis conſaneſcentibus, Byzantium cum manubiis minimè vulgaribus intrat. Quibus rebus recreatus Imp. in ampliſſimo vrbis templo peruigilium agit. Deinde ſupplicationem cum populo obiens, Deum precatur, vti illuſtriora trophæa largiatur. Die poſtero Priſcus ſpeculatoribus præmiſſis, hoſte vacare locum cognouit. Itaque trans fluuium Helibaciam mane vt progrediatur, Alexandro mandat. Alexander amne vicino traiecto Sclauos offendit. Qui viſis hoſtibus in proximas paludes, ſyluamque trepidè aufugiunt. Iis capiendis Romani inſiſtunt. Sed in limum in-

cur-

ἐνεχείρουν ἑλεῖν. ἐπεὶ δὲ τῇ ἰλύϊ συγγίνονται, ῥᾳδίᾳ δυσκαταγωνίστῳ κακῷ. καὶ ἂν δι' ὀλίγου ἅπαν τὸ σώμαγμα, εἰ μὴ θᾶττον ὁ ἀλέξανδρος ὑπεξήγαγε τοὺς Ρωμαίους τὸ τέλματος. ὁ μὲν οὖν ἀλέξανδρος ὁ ταξίαρχος ῥᾳδίως ἐκράτησε τὸν χῶρον, παραδιδόναι τοῖς ἐπιοῦσι πυρί. ἡ δὲ φλὸξ νοσηλευομένη, ὑπὸ τῆς ὑγρᾶς καὶ παμβλήκους φύσεως. καὶ δὴ τῷ ἀλεξάνδρῳ τὰ τῆς ἐπιβολῆς οὐκ εὐδόκιμα. τοίνυν γήπαις ἀνὴρ, ἐκ τῶν χριστιανῶν θρησκείας πάλαι ποτὲ ἀφυκὼς, μετὰ τῶν βαρβάρων ὑπῆλθε. ἔστος πρὸς τοὺς Ρωμαίους ἀνυποπτήτους, βλακυλοδείκτει καὶ τὴν εἴσοδον. οἱ μὲν ἦν Ρωμαῖοι τῶν εἰσόδων γλιόμενοι κύριοι, κρατοῦσι τῶν βαρβάρων. ὁ δὲ ἀλέξανδρος ἀνεπάζων κατεπιθάνατος, πόθεν τοῖς ἐαλωκόσι τὸ γλίος. οἱ δὲ βάρβαροι εἰς ὀπόνοιαν καταπεπτωκότες, θανάτῳ χάριν ἔφερον τοῖς κολάσεσιν. ὡς δὲ ἄλλος τρίτος ἔζωματος τὰς ἐκ τῶν μαστίγων ἄλγη; δόνας διαπτάμενοι.

currentes, malo vix eluctabili se induunt; periissetque agmen vniuersum, nisi Alexander tribunus celeriter è palustribus, & cœnosis illis locis eos eduxisset. Qui cum igne vndique circumiecto Sclauum perdere conaretur, flamma humore præpedita conualescere non potuit. Et omnino aggressio illa parum honorifica Alexandro cecidit. Gepida porrò quidam, olim Christianus, à barbaris ad Romanos transfugiens, qua via intrarent, intenta manu demonstrauit. Romani aditu potiti, simul barbarorum potiuntur. Captos Alexander flagris subiiciens percũctatur, vnde illis genus. Qui vesana subnixi confidentia, cruciatus & mortem nihili faciebant; doloresque flagellorum velut in alienis corporibus patiebantur.

* * *

CAPVT IX.

Gepida hostium mysteria enuntiat, regemq; subita irruptione capiendum suadet. Barbari captiui, iussu Prisci mactantur. Gepida ad regem deludendum operam spondet: donis & promissis à Prisco honoratur. Qua ratione rex barbarus circumscriptus, oppressusq; fuerit. Romani genium placantes veniunt in summum periculum. De praefectis vigilum, & quibusdam militibus supplicium sumitur.

Ὁ δὲ γήπαις διεξήει τε ἅπαντα, καὶ διήλεγχεν ἐκ λεπτοῦ τὰ πράγματα φάσκων, ὑπὸ μυσώκιον, τὸν λεγόμενον ῥῆγα τῶν βαρβάρων φωνῇ, σὺν ἑξακοσίοις ὑπασπισταῖς τριάκοντα τὸν δὲ τὸν μυσώκιον ἀναυλίζεσθαι μὴ παρὰ πύγας τριάκοντα σὺν δὲ ἀλόντας ἐκπέμψαι ἐπὶ κατασκοπῇ τῆς Ρωμαίων δυνάμεως. ἀκηκοέναι τε καὶ τὰ περὶ τὸν ἀρδάγαστον γεγονότα περὶ μικροῦ δυσχήματα. παρήνει τε Ρωμαίοις ἀθρόοις τῇ ἐπιφασίαν ποιήσασθαι, τόν τε βάρβαρον ἑλεῖν τῷ ἀδοκήτῳ τῆς ἐπιθέσεως. ὁ μὲν δὴ ἀλέξανδρος παρὰ τὸν πρίσκον ἰὼν, σὺν βαρβάροις ἠγέγκατο. ὁ δὲ πολέμαρχος ἀναιρεῖσθαι τοῦτον παρῄνεσε. γίνεται γὰρ πρὸς τὸν στρατηγὸν ὁ γήπαις ἐκεῖνος ὁ βάρβαρος, καὶ διέξεισι πρίσκῳ τὰ τῶν βαρβάρων διανοήματα εἰσηγεῖτό τε ἐπισεῖσαι τῷ βαρβάρῳ τὸν πρίσκον. καὶ πρὶν τῆς ἐπιτυχίας ἐλπίδα φέρεσθαι ὁ γήπαις τὸν βάρβαρον. ἐπιχαρῶς τοίνυν ὁ πρίσκος σὺν λόγοις δεξάμενος, δώροις τε λαμπροῖς τὸν ἠυτομοληκότα λιπάνας, ἐπαγγελίαις τε εὐδόξοις ἐκθυμώσας, ἐξαπατῆσαι τὸν ἐπεπόμφει τὸν βάρβαρον. καὶ ἤν ὁ γήπαις

AT enim Gepida enarrabat omnia, & minima quæque rerum indicabat; dicebatque, captiuos illos subesse Musocio cuidam nomine, quem barbari regem appellarent. Eum triginta parasangis ab eo loco habitare: captos illos ad Romanorũ copias explorandas misisse: audisse enim quam cladem paulò antè Ardagastus acceperit; hortaturque Romanos, vt repente eò copias promouerent, ac barbarum inexspectatò aggressi, captiuum facerent. Alexander itaque barbaros secum trahens, ad Priscum proficiscitur, quos ille è medio tollit. Ad eum Gepida veniens, cogitata barbarorum eidem memorat, & regis opprimẽdi consilium impertit, ac promissione doli, quo barbarum irretiret, rem bene euenturam, fidem sibi conciliat. His Priscus non sine voluptate auditis, transfugam muneribus eximiis, & promissis magnificis prosecutus, ad barbarum fraude circumue-

πως πρὸς μυσώκιον γίνε), αἰτεῖ τε μονοξύλων πλήθη ἀπὸ τούτου ἐλεῖν, ὅπως τοὺς ἠτυχηκότας πρὸς τὸν Ἀρδάγασον περαιώσῃ). ὁ μὲν δὴ μυσώκιος ἔρημόν τι δοκῶν τὸ ὑπὸ τῆς ἀπάτης αὐτῷ καπνούμενα, ἐδίδου μονόξυλα ὅπως ὁ γήπαις τοὺς πρὸς τὸν Ἀρδάγασον μεταστήσῃ). ἑκατὸν τοίνυν πρὸς τοῖς πεντήκοντα ἀκατίοις λαβὼν, καὶ πρὸσκώπους τριάκοντα, εἰς τὸ ἀντιπέραν ἔπλαμβε παραγίνε), ὃν οἱ ἐγχώριοι παππέλιον ὀνομάζουσιν. ὁ δὲ πείσκος κατὰ τὸ σιώπημα ἐξ ἐωθινοῦ ἀπήρχετο τῆς βαδίσεως. ἀπὸρ ὁ γήπαις ἀνὴρ τῶν σωφελημοτάτων κλέψας τὴν ἀφθησιν, μεσούσης τῆς νυκτὸς πρὸς τὸν τῶν Ρωμαίων πολέμαρχον γίνεται. ἐφ ἡξίου ἑκατὸν ἐπιλίτας ἀποίσεσθαι, ὅπως σὺν ἄτι μαχαίρας τοὺς πρὸς τῇ ὄχθῃ βαρβάρους ὀλέσῃε. τοίνυν ὁ στρατηγὸς ἄνδρας μαθησίους συμφράξας, τῷ ταξιάρχῳ δίδωσιν ἀλεξάνδρῳ. ἐπεὶ δὲ τὸ Ρωμαίων τῷ παππελίῳ ἐπλησίαζε ποταμῷ, εἰς ἔνεδραν τὸν ἀλέξανδρον ὁ γήπαις ἐκάθισε. νυκτὸς τοιαρδὲν γενομένης, οἱ μὲν βάρβαροι καταφορεῖς πρὸς τὸν ὕπνον ὄντες ἐν τύγχανον, ἔξοινοί τε γεγονότες, λίαν τῶν ἐυυπνίων ἀντείχοντο. ὁ δὲ γήπαις οὐ βαρβάρους διαφθείρειν κατήρωνδεν. τρίτῃ δὲ φυλακῇ καί τι μικρὸν μετασὰς, καὶ πρὸς τὴν ἔνεδραν ἰόμενος, ὑπεξάγει τὸν λόχον ἀλέξανδρον. καὶ ἔν δίῃ ὡς Ρωμαίους ἐπὶ τὸν παππέλιον ποταμὸν, καὶ σιώπημα λαβών τε καὶ δὸς, ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐχώρησεν. ἔπι τοίνυν τῶν βαρβάρων προσομιλούντων τῷ ὕπνῳ δι' ἀβελκῶν ἀσμάτων, ἐδίδου ὁ γήπαις τῷ ἀλεξάνδρῳ τὸ σιώπημα. ὁ δὲ ἀλέ-

cumueniendum mittit. Gepida Musocium adit, monoxylorum, seu lintrium copiam ad calamitosos Ardagasti subditos trāsuehēdos petit. Musocius pro emolumēto non sperato amplectēs, quam Gepida fraudem consuebat, monoxyla ad Ardagasti populum transuectione conseruādum attribuit. Actuariolis igitur centum quinquaginta, cum remigibus triginta acceptis, in vlteriorem fluminis (quē accolæ Paspirium vocāt) ripam traiicit. Priscus ex constituto mane iter ingreditur. Gepida multitudiné fallens, nocte media ad ducem Romanorum vadens, centum armatos ab eo poscit, quorū opera barbaros ad ripā interficiat. Dux ducentos instructos, Alexandro tribuno committit. Postquam flumini Paspirio appropinquarūt, Gepida eos in insidiis locat. Noctu barbari somno vinoq; sepulti, somniis suis detinētur. Gepida eos occisurum dissimulans, tertia vigilia paululū abscedens, Alexandrum subducit, eumq; ad fluuium dirigens, composita tessera ad barbaros gressum recipit. Quibus etiamnum ex Abaricis cantilenis consopitis, Alexādro signum dat. Is in eos irruens, somno & vita pariter multat. Postquam nauiculas obtinuit,

ξανδρος ἀπιὼς τοῖς βαρβάροις, ὕπνον κ̀ ζωῆς τὴν ζημίαν παρείχετ. ἐπεὶ δὲ τῶν ἀκατίων γέγονεν ἐγκρατὴς, πρὸς τὸν στρατηγὸν ἀγγέλους ἐξέπεμπεν, ὃ ἀποβολῆς τὰς ὁρμὰς ἀπετείνων. ὁ δὲ πρίσκος τρισχιλίους ἀράμενος, κ̀ διανείμας εἰς τὰ ἀκάτια, τὸ παρίελον ποταμὸν διεκήξατ. κ̀ δὴ τὰ κ̀ μεσούσης νυκτὸς τῇ ἐφόδῳ παρεῖχον τὴν ἔναρξιν. ὁ μὲν ἂν βάρβαρος κάτοικος ὢν τῇ μέθῃ διέφθαρτ. ἦν γὰρ αὐτῷ κ̀ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀποθέωσις ἑορτὴ ἀπὸ ἀδελφῷ κατοιχομένῳ, ὡς ἔθος αὐτοῖς. ὁ μὲν ἂν φόβος μέγας ἐγίγνετο. ζωγρηθεὶς τοίνυν ἤλω ὁ βάρβαρος. οἱ δὲ Ρωμαῖοι κατεπαννυχίζοντο ἐν τοῖς αἵμασιν. ἡμέρας δὲ λαμπρᾶς, ἐλάμβανεν ὁ φόνος ἀπὸ τ̀ στρατηγοῦ τ̀ ἀνάπαυλαν. ὑπὸ δὲ τρίτην ὥραν τὴν ἀποσκολὴν, τὰς δὲ δυνάμεις ὁ στρατηγὸς διεπορθμεύσατ. τοίνυν οἱ Ρωμαῖοι φρονηματισθέντες ἀπὸ τοῖς συγκυρήσασι, πρὸς τροφὴν κατεκλίνοντο. εἶτα τῇ μέθῃ συρραπέντας, κ̀ τῇ παροινίᾳ τὰς εὐπραξίας νοθεύσαντες, τ̀ Διφθορᾶς κατημέλησαν, ἐν σκέλκαν σώζεις τῇ πατρίῳ φωνῇ Ρωμαίοις ἀποκαλεῖν. τὸ μὲν νενικημένον συναθροισθὲν, ἀνέλαβε τὰ ἀντίδοσις Ρωμαίοις τὴν ἔφοδον, κ̀ ἐν ἂν ἡ ἀντίδοσις χαλεπωτέρα τῆς ἀπιτάξεως, εἰ μὴ ὁ ἡγούμενος τὰς δυνάμεις τὰς πρώτας ἀπεισημένος, τῆς μάχης ἐκράτησεν. ἐξ ἑωθινῆς δὲ ὁ πρίσκος σὺν Φρουάρχοις ἀνεσκολόπιζε. καὶ δὴ καί τινας ζωγρήσας ὁ πολίτικος πικρῶς ἐμαστίγωσεν.

nuntios ad Polemarchũ pro numero ad impressionẽ corroborandam mittit. Priscus cum tribus millibus in acatia distributis Paspirium transit, mediaq; nocte infesti accessus initiũ facit. Barbarus præ ebrietate mentẽ amiserat. Illo quippe die funeralia festa fratri (vt mos est barbaris) celebrarat. Itaq; singulari timore perculsis omnibus, rex viuus in potestatem adducitur. Romani reliquum noctis totũ in sanguine fundendo consumunt. Lucis exortu, dux receptui canit. Diei hora tertia prædam, & exercitũ per fluuium reducit. Romani his rebus gestis, confidentia elati, ad delicias & compotationem conuertuntur, felicitatemque suam helluatione corrumpẽtes, custodiæ (quã Sculcam patrio sermone nominant) obliuiscuntur. Victi siquidem densata caterua Romanis irruptionem rependunt; superassetque acceptam calamitatem vicissim illata sæuitia, nisi Genzo peditatu circũfusos, pugnando fregissẽt. Manè Priscus custodiæ præfectos palis suffixit, & quosdam de exercitu dirum in modum flagellauit.

CAPVT

CAPVT X.

Priscus trans Istrum hyemare iubetur. Milites tumultuantes, duabus de causis nolūt. Priscus mollit animos, & temperat iras. Quonam modo Gepida satellitis imperatorij interfector deprehensus fuerit, & vt se mendaciis defenderit. Eius vltimum supplicium.

Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ταΐμερα ἀντιπέμπει πρὸς τὸν στρατάρχον, βασιλέως δέλτον ἐπιφερόμενον. ἐν ᾧ δὲ ἡ τῶν δέλτων ἀξίωσις, τὴν χειμερινὸν ὥραν αὐτόθι τοὺς Ρωμαίους ποιήσασθαι. παραγενόμενοι δὲ Ταΐμερ, καὶ τῶν βασιλικῶν γνωσθέντων λογίων, θρύλλῳ ὑφάπτει τῷ στρατεύματι. καταστάζει τοίνυν ἡ Ρωμαίων πληθὺς, παρωσαμένη σὺν λόγους δὲ αὐτοκράτορος. οἴκοι τε τὴν δὲ ψύχους ὥραν ἀνέχειν ποιήσασθαι. ἐν γὰρ ἐπὶ βαρβάρου γῆς ἀναλίζεσθαι. ἔφασκον γὰρ, ψύχη ὑπεῖναι δυσυπομόνητα, τά τε τῶν βαρβάρων πλήθη ἀκαταγώνιστα. ὁ δὲ στρατηγὸς πείθει λιτὴ τακτικῇ τῆς στρατιᾶς τὸ δυσλύτιον ὑπεμάλαξεν. ἐπεὶ δὲ γίνονται αἱ δυνάμεις πειθήνιοι, ἐπὶ βαρβάρου γῆς ὁ τῶν Ρωμαίων πολέμαρχος θαλύει τὸν χάραγα. ἐν τούτοις τοιγαροῦν ταῖς ἡμέραις θεία φρονήσει λιτὶ ὁ τὸν φόνον ἐπὶ τὴν ἀγχίαλον ποιησάμενος, ὅτε τῆς ἐλάφου πολλῶν σὺν τὸν αὐτοκράτορα δίωξις ἐγένετο. ὃν ἀπὸ δὲ τρόπου, καὶ τὴν αἰτίαν διεξελθεῖν τῆς θρασυκῆς νοσούσης, τῆς σὺν τὴν οἰκουμένην διατεχούσης ὁσημέραι, ἀκαμάτῳ τε ὀφθαλμῷ ἐπισκοπούσης τὰ τῆδε, τάς τε

IMperator Tatimerem ad summum ducem cum litteris mittit, quibus mandatur, vt illic exercitū in hybernis habeat. Quod vt milites compererunt, tumultuosè ac seditiosè mandata repellentes, domi hyberna agitare contendunt, in regione barbara permanere detrectantes: tum quòd illic frigora intoleranda sæuiant: tum quòd barbari ob multitudinem sint inexpugnabiles. Dux suadela quadam officio suo conueniente refractarios illorum spiritus moderatur: ac postquam eos in solo barbaro obedientes habuit, concionem dimittit. Diebus illis diuina prouidentia deprehēsus est, qui ad Anchialum cædem patrarat: quando ceruos multi de Imperatoris stipatoribus insequebantur. Non erit autem abs re rationem quoque commemorare agentis prouidentiæ, mundum percurrentis assiduè, & res nostras indefesso lumine aspicientis, semperque mortalibus factorum præmia remetien-

ἀντιδόσεις τῶν βεβιωμένων πρὸς τὰς ἀνθρώπους πεπυκασμένους ἀεί. ἤλω τῷ δακτύλῳ τῆς δίκης ὁ τὸ φόνου σωτήρ. μὴ χρόνος γὰρ ἐπὶ τὸ βασίλειον ἄσυλον γιγνόμενον, τὰ τῆς χρυσῆς ζώνης ἐπίσημα χρυσουργῷ τεχνίτῃ τινὶ, Δαχονδόπῃ παρείχετο. ὁ μὲν ἂν τεχνίτης τὰ μέλη τῆς ζώνης καταγνόησας λίαν ἐπίδοξα, τότε χρῆμα τῆς ἐφηλώσεως βίαιον, τιθέτε τὸ πρόσωπον ποιότητα βάρβαρον, κλοπιμαίαν δραστηριότητα, ἵνα ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ὑπολήφθειν. παραπεμψάμενον τοίνυν ἐκ τοῦ λεγομένου πραίτωρος τῶν δημοσίων ἄνδρας ἐπτὰ, παρεδίδου τῷ δικαστηρίῳ τὸν βάρβαρον. οἱ μὲν ἂν ὑψαυχενιζόμενον, καὶ λίαν καταφρονίζοντα, ἐν τῷ οἴκῳ τῶν ἐγκλημάτων τὸν βάρβαρον διεκόμιζον. ἐρμηνέα τε προσησάμενοι, κατεπωδάνοντο πόθεν αὐτῷ ζώνης προβλέπειν, καὶ λίαν μεγαλοπρεπὴς ὑπάρξαι λέγεται. ὁ μὲν ἂν φονδυτὴς (γήπαις δὲ ἦν ὁ ἄρα ἐπύγχανεν ὤν) λίαν σοφιστικῶς τὴν ἀπολογίαν παρείχετο. ἃ δὲ εἶπε, ταῦτα ἐκεῖνά ἐστι. τῷ λογγοβάρδων ἔθνους ἀλβοῖς τὴν ἡγεμονίαν ἐκέκτητο. ἦν δὲ εἰς ἔρωτα καταπίπτει νεανίδος τινός. ἡ δὲ νεανὶς θυγάτριον ἐτύγχανεν ὂν κωνιμούνδου τῶν γηπαίδων ἡγεμονεύοντος. ἐπεὶ δὲ τῆς λόγοις πειθὴν ἔχοι τε λῶ, βίᾳ πρὸς τὴν πρᾶξιν ἐχώρησεν. ἔνεδρον τοιγαροῦν συσησάμενος, ἀδοκήτως τε ἐπιθέμενος, ἁρπάζει τὴν παρθένον ὁ ἐρασής. ἐντεῦθεν ὁ πόλεμος λαμβάνει τὰ σπέρματα. οἱ μὲν ἂν λογγοβάρδοι κατὰ τὸν πόλεμον ἐπεστέρη-

tis. Digito iustitiæ captus est homicida. Nam cùm post interuallum temporis in vrbem imperatoriam veniſſet, aureũ baltheum ob insignes in eo bullas conflandas dedit. Aurifex bullas opere pulcherrimo, & solido zonæ allaboratas, ac faciem præterea hominis barbaram attentius considerans, furtum ab eo factum suspicatus est. Accersitis igitur à Prætore populi, qui dicitur, apparitoribus septem, barbarum tribunali tradit. Qui erecta ceruice ambulantem, & contumacem in prætorium deducunt, adhibitoque interprete quærunt, vnde illi balthei tam conspicui, tamque magnifici spolia. Ibi interfector Gepida admodum astutè se tueri in hanc sententiam. Longobardicæ gentis Principem fuisse Alboinum. Hunc adolescentulam Conimũdi Gepidarum regis filiam deperisse. Cui cum verbis quod volebat persuadere nequiuisset, ad vim processisse, compositisque insidiis improuisò virginem inuasisse ac rapuisse. Inde bellum extitisse, in quo Longobardos priores tulisse. Quocirca Conimundum Legatos ad Iustinum iuniorem misisse, & auxilium obsecrasse. Quò autem legatio plus apud Imp. valeret, dona

quo-

σων. Διά τι τῶτο ὁ κονιμῶνδος πέσης εἰς ἀπέχθειαν πρὸς τὸν νεώτερον ἰδιῶτον τὸν αὐτοκράτορα, συμμαχεῖν αὐτῷ πολιώμενος. ὅπως ἡ τῷ αὐτοκράτορι αἰδέσιμα τὰ πρὸς τὴν πρεσβείαν πρόσωπα, δῶρα ὁ ἠδικημένος μεγαλοπρεπῶς ἐπεπόμφει παρὰ τὸν καίσαρα. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τὸ φιλότιμον θαυμάσας τῶν ἱκετῶν πρὸς ἔλεον ἐπικλίνεται. ἐπιζολήν τε σωτάξας, πρεσβεύεται Ἀδριανείῳ στρατηγῶν τὰς πρὸς τὴν σκυθίαν καὶ μυσίαν δυνάμεις ἀθροίσοντα, βοηθεῖν κονιμόνδῳ. ἠγγέλθη γοῦν ταῦτα τῷ ἀλβεῖνι. καὶ τὰς Ρωμαίων ὁρῶν δήσας δυνάμεις, ζωγήκοις ἠξίου καὶ δώροις λαμπροῖς πρὸς τὸν ἠδικημένον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διαλύσασθαι. ἐζήτει τε, καὶ τὴν ἐπιχαμβρίαν γαμηλίοις νόμοις ποιήσασθαι. ὁ δὲ κονιμόνδος τὸ θρυμὺ μὴ φέρων καὶ ὕβρεως, πολέμοις ἠξίου τὰς ὕβρεις τῶν ἐκβάσεων γένεσθαι. γεγονυίας γοῦν τῆς παραβάξεως, νικῶσι Ρωμαῖοι, καὶ κύριοι τῶν σκύλων οἱ νενικηκότες καθίστανται. ἐντεῦθεν φησὶν ἡ τῆς λαμπρᾶς ταύτης ζώνης ἐπίκλησις. εἶτα ἀνακρίνεται ὑπὸ τῆς πρεσβείας τὰ δικαστηρίᾳ, καὶ τίς ἐστι, ὃς τὴν ἐπιφανῆ ταύτην ζώνην ἀφείκτο. ὁ μὲν ἐν ἐπισταμένῳ πλάσματα πλάσματι, καὶ φησίν.

quoque augusta adiunxisse. Imperatorem in supplice munificentiam admiratum, & ad miserationem inflexum, per epistolam Baduario duci præcepisse, vt è Scythia, & Mysia collectis copiis Conimundo succurreret. Iis Alboino nuntiatis, eum Romanos timentem exercitus, fœdere, & donis sumptuosis, vt paucis absoluam, cum eo, cui iniuriam intulerat, pacem facere voluisse, atque etiam affinitatem nuptiarum legibus contrahere studuisse. Conimundum acerbitatem contumeliæ non ferentem, bello acceptas iniurias vlcisci postulasse. Collatis igitur signis, Romanos victoriam, & spolia obtinuisse. Inde se huncce tam insignem baltheum acquisisse. Postea à cohorte tribunal circumstante interrogatur, quisnam fuisset hoc tam eximio cinctus baltheo. Ille mendacium mendacio assuens, Longobardorum regis ex pellice filium fuisse: eum se interfeciſse: exanimem spoliasse: baltheumque periculorum suorum præmium abstulisse. Hoc modo barbarus, cum perquam veteratoriè pro se responderet, & cædem ad exigui temporis momentum occultaret, non incredibilia narrare vi-

ἰὸς ἐκ παλαιᾶς δὲ λεγομένης τῶν λογγοβάρδων ῥηγὸς ἐτύγχανεν ὤν. ὃς τὴν ἐπιφανῆ ζώνην ἀφιεβάλλετο τὴν ἀνελὼν, καὶ λαφυραγωγήσας τὰ πθνεῶτα, μισθὸν τῶν κινδύνων ἀφελόμενα τὴν ζώνην. ἕτω μὲν οὖν ὁ βάρβαρος λίαν σοφιστικῶς δένων, καὶ γίνεται πιθανὸς τῷ διηγήματι. καὶ πως μικρὸν ἀποκρύπτει

τὸν φόνον. ἀνέθη τιμαρουῦ τῷ ἐγκλήματος, ἐπεὶ δὲ ἀφέθη, εἷς τις ἀνὴρ τῶν παρεσκότων τῷ πραίτωρι συνεσὼς ἀνακρίνει σὺν λόγους, καὶ πυθέσθαι διεγχειρεῖ τὸν χρόνον τῶν ἱστορηθέντων ὑπὸ τοῦ γήραος. Διὰ τοῦτο οἱ τοῦ δικαστηρίου ὑπηφθέντες δρόμῳ τὸν βάρβαρον, καὶ ἐπανήκειν αὖθις εἰς τὸ δικαστήριον ἀναγκάζουσιν, εἰσεληλυθότος γοῦν τοῦ βαρβάρου, ἠρώτα ὁ ἡγεμὼν τὸν χρόνον τῶν ἀφηγηθέντων αὐτῷ. ἐπεὶ τύραννα πεσσυτέρων πραγμάτων ἔκθεσις ἦν, τριάκοντά τε ἔτεσι πρότερον δοῦναι τὴν ἱστορίαν διέγνω, τούτων δὲ τῶν διηγηθέντων πεφυκέναι νεώτερον, πρὸς βρεβλώσεις ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου τὸν βάρβαρον ἔφερε. τῆς τοίνυν γλώττης αὐτηθέτους πιέσας σὺν λόγοις, τῶν τε κολάσεων καὶ τιμωρουσῶν πρὸς τὰ εἰκότα τὸν βάρβαρον, ὁ φονεὺς ἀνακαλεῖται γίνεται, καὶ παραγυμνοῦται τὰ βλάμματα ἐξαγορευθέντος τῷ ἐγχειρήματος. ὁ μὲν οὖν παλαμναῖος ἐκεῖνος καὶ βάρβαρος δίκας τῆς ὠμότητος εἰσπραττόμενος, ὀδοῦσι θηρίων παρεδίδοτο ψήφοις. εἶτα τῷ παμφάγῳ πυρὶ παρεῖχετο παρανάλωμα.

sus, crimine absoluitur. Tum quidam Prætori astantium, eius verba inter se componens discutit, & eorum quæ narrauerat, tempus nosse gestit. Quamobrem apparitores cursu eum insecuti, in iudicium retrahunt. Ingressum Prætor de tempore eorum quæ narrasset, percunctatur. Quoniam igitur certum erat, quiddam antiquius fuisse expositum, & ante annos triginta factum (quot annos ætatis ipse nondum haberet) Prætor eum tormentis addicit. Vbi lingua aliam cantilenam edente, & cruciatibus ad vero consentanea fatenda barbarum vrgentibus, confessus ipsemet quod res erat, delictum suum aperit. Ita cruentus ille crudelitatis suæ pœnas exigitur, bestiisque dilaniandus iudicum sententiis obiicitur; deinde pro auctario flammis rapidis iniicitur.

CAPVT

CAPVT XI.

Monstra in suburbanis Byzantij. Petrus Imperatoris germanus in locum Prisci Europæa militiæ dux declaratur. Priscus cum copiis flumen transit. Chaganus caussam sciscitatur: quem sui à bello dehortantur. Eius arrogantiam Priscus per Theodorum medicum sapienter castigat, veteri quadam de Sesostri Aegypti rege inducta historia. Mutat mentem Chaganus, partemque prædæ à Prisco postulat. Captiui reduntur. Ob id à Mauricio Priscus reprehenditur.

ΕΝ τούτῳ δὴ τῷ ἑαυτῷ, εἰς τὰ περὶ τὸ ἄστυ, τίκτονται παράδοξα πέρατα. παιδίον τετράπηχυ. ἄλλο δὲ δικέφαλον. λέγουσι δὲ οἱ τὰς ἱστορίας μετ' ἐπιμελείας συγγράψαντες, μὴ εἶναι εἰς ἀγαθὸν τὴν τῶν τεράτων τοῖς πόλεσιν ἐπιφάνειαν. τὰ μὲν οὖν τέρατα ἐπιδεδειγμένα μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι, παρεδόθη τῷ Φόκᾳ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀποχειροτονεῖ τὸν πολέμαρχον, καὶ τὸν ἀδελφὸν (πέτρος δὲ ὄνομα αὐτῷ) ἡγεμόνα τῶν Ρωμαίων πεζῆς δυνάμεων. ὁ μὲν οὖν πρῶτος τούτων ἔπω ἐπέπυστο. ἡνίκα δὲ τὰς δυνάμεις ἀγόμενος, διαπεραιοῦται τὸν ποταμόν. οὐ συναρχετεῖ γὰρ τὰ πλήθη τῷ τρισὶν ὡς βάρβαρον χώραν ποιήσασθαι. ἐδεδίει γὰρ μήπως ἐξαπιναίως ἐφεστήκωσιν οἱ βάρβαροι, τὴν λείαν ἀποίσοντες. ὁ δὲ χαγὰν ἀνηκόως τῷ Ρωμαϊκῷ τὴν ἀπόβασιν, λίαν ἐθαύμαζεν. εἶτα ἀγγέλους ὡς τὸν πρίσκον ἐξέπεμψε, τῆς αἰτίας πυθέσθαι γλιχόμενος. ὁ μὲν οὖν πρίσκος ἀπεκρίνατο ὡς οἷόν τε τοῖς λόγοις πιθανῶς. ἡμέρας δὲ τρεῖς, ἡνίκα ἤγγελθη τῷ πρίσκῳ μέλλειν διεγχειρεῖν

HOc ipso anno mirabilia portenta in suburbanis generata sunt. Puer quadrupes. Alius biceps. Affirmant qui diligenter historias explicarunt, nihil faustum ciuitatibus portendi, quoties monstra conspiciuntur. Hæc igitur monstra Mauricio ostensa, necidata sunt. Porrò Imper. Priscum exauctorans, Petrum fratrem Romanarum copiarum Præfectum instituit. Cuius rei Priscus adhuc nescius, cum copiis, quas in regione barbara hærere molestè ferret, amnem transit. Timebat enim, ne à barbaris desubitò irruentibus diriperentur. Chaganus Romanorum descensu audito etiam atque etiam admiratus, per internuntium reditionis huius caussam studiosè exquirit. Priscus qua potest verborum probabilitate Chaganum ludit. Post triduum nuntiatur Prisco, Chaganum in Romanos inuasurum, & iam Sclauos Istrum iussisse traiicere. Verè enim eorum fœlicitate dolens, ira

inflam-

τὸν χαγᾶνον τ῀ Ρωμαίων δυνάμεσιν ἐπιτίθεσθαι. τὰ δὲ τῶν σκλαβηνῶν πολὺ πλείονα διαπεραιοῦσθαι τ῀ ἴσον. τῷ ὄντι γὰρ ἐκαλέπαινεν. ἐνεκά τε λίαν ἐνδοκιμηθείσης τ῀ Ρωμαίων δυνάμεσιν. ὁ μὲν οὖν Πρίσκος, οἵτε τῶν βαρβάρων λογάδες τῷ χαγάνῳ παρῄνεν παραλύειν τ῀ πόλεμον. ἔφασκον γὰρ, μὴ ἐνδίκως αὐτὸν χαλεπαίνειν Ρωμαίοις. μεγαλοφρόνως πίνυ ὁ πρίσκος πρέσβεως ὡς τὸν χαγᾶνον ἐξέπεμψε (θεόδωρος ὄνομα αὐτῷ) τῇ φύσιν ἄνδρα δεξιόν τε καὶ εὐεπίβολον, τὴν τέχνην ἰατρὸν, τὴν γλῶτταν ἐλεύθερον, ὅστις δὲ κρατοῦντος πρὸς τὸν χαγᾶνον ἐγένετο. ὁ μὲν οὖν βάρβαρος φρονηματισθεὶς ἐπὶ τοῖς αὐτῷ ξυγκυρήσασι, λίαν ὑψαυχενίζετο, καὶ κύριον ἑαυτὸν ἔθνους ἔφασκεν ἅπαντος. μὴ προσεῖναί τε ὁσονοῦν ἡλίου ἀνατείνει τὸ βλέμμα, τὸν αὐτοκράτορα δωρησόμενον. διό τι τοῦτο ὁ πρέσβυς ἱστορίας πολλῆς γιγνομένου κάτοχος, βαρβαρικὰ παραδείγμασι ἐπαπείνα φρυάγματα. εἰπεῖν ἦ καὶ τὰ τῆς ἱστορίας οὐκ ἀνακόλουθον ὑπῆν. ἔφησε γὰρ. ἄκουε χαγᾶνε παλαιοῦ τινὸς, καὶ λίαν σοφοῦ διηγήματος. ἐπεὶ ἦ ἡ ἔναρξις προσεχῆ πρὸς ἀκρόασιν ἐνεπίει τὸν βάρβαρον, οὐκ ἐλάμβανεν ἐγκοπὴν ἡ τῆς ἱστορίας ἀφήγησις. ζεσώστριν φασὶ γενέσθαι ποτὲ ἄνδρα λίαν εὐδαίμονα, καὶ τῆς αἰγυπτιακῆς βασιλείας ἐπιφανέστατον. τὸν κομῶντα δὲ τῷ πλείστῳ λόγος πρεσβύτης ἐρεῖ, τῷ δὲ δυνάμεσι πεφυκέναι λίαν ἀκαταμάχητον. τὸν ἦ ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, κραιπαλᾶν, ὡς τε

inflammabatur. Cæterùm Targitius, & nobilitas arma dissuadentes, ipsum Romanis immeritò irasci affirmabant. Magno igitur animo Priscus oratorem ad Chaganum mittit, Theodorum nomine, hominem ingenio dexterum & sagacem, professione medicum, lingua liberum, qui velut firmo cinctus præsidio ad Chaganum veniebat. Barbarus propter res secundas conceptis spiritibus non parum superbiebat, seque omnium gentium dominum gloriabatur; nec reperiri sub sole, qui sibi posset resistere. Quocirca Legatus, antiquitatis bene peritus hominis insolentiã atque fastidium exemplo quodam compescit: quod apponere non erit instituto alienum. Dicebat ergo, audi Chagane priscam quandam, & sapientiæ plenam historiam. Hoc exordium vbi barbarum attentum fecit, sic Theodorus continuauit. Fuisse aiunt aliquando Sesostrin, hominem nimis quâm fœlicem, & Aegypti regem illustrissimum. Hunc diuitiis circumfluxisse, potentiaq; & viribus inuictum extitisse, vetus est narratio. Eò autem dementiæ velut per crapulam processisse, vt currum inauratum, insertis gemmis pretiosis conscenderet; cui relictis equis

&

ἁρμάμαξαν ζυμπήξασθαι χρυσοκόλλητον. λίθους τε τιμίους ταύτῃ πεελβαλεῖν, ἐφιζάνειν τε ὅπῃ ταύτης τὸν βάρβαρον. καὶ τοῖς μὲν ἵπποις, καὶ τοῖς ἡμιόνοις χαίρειν εἰπεῖν, τοῦ δὲ τῶν ἡττημένων βασιλέων, τῷ ταύτης ζυγῷ τοὺς αὐχένας πεβαλεῖν. ἕλκειν τε ὅπῃ τῆς ἀγορᾶς τοὺς ἠτυχηκότας τῶν βασιλέων τὸ τοῦ σωφρονοῦντος ὄχημα. τοῦ πίνυν αἰγυπτίων βασιλέως μὴ μετριοπαθοῦντος ὅπῃ τοῖς εὐπραγίαις, ἀλλὰ πεφανῶς πολλάκις κατονειδίζοντος τοῖς ἡττημένοις τὴν ζυμφοράν, ἕνα τινὰ τῶν βασιλέων φασὶ τῶν ὑπεβεβλημένων τῷ ζυγῷ τοῦ ὀχήματος, ἐν μεγάλῃ πινὶ, καὶ πεφανεῖ ἑορτῇ, τῶν αἰγυπτίων ζυρρυσῶν τῶν τῶν ὄχλων, μὴ ἐθέλειν ἕλκειν τὸ ὄχημα, πυκνά τε εἰς τουπίσω ζυρρέφεσθαι, καὶ τὴν ὅπῃ τῶν τροχῶν κίνησιν διορᾶσθαι. ἀσυμφώνου πίνυν τῆς ὁλκῆς γινομένης, διὰ τὸ μὴ μίαν ζυνῳδὴν ὁμοῦ ὅπῃ τούτῳ ζυντεταγμένους ποιήσασθαι, ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς ἔφησε πρὸς τὸν τὰς πυκνὰς ποιούμενον ζυρροφάς. ἄνθρωπε, ἵ πρὸς τουπίσω τὸ βλέμμα κινεῖς; ἵ τοὺς τροχοὺς ἱστορεῖς; ποῖ διεξιέναι κέχηνας; τὸν δὲ φῆσαι μετὰ φιλοσοφίας πολλῆς πρὸς τὸν σέσωσριν. τεθαύμακα τῶν τροχῶν τὰ κινήματα· ἀνώμαλον ἔχει τὴν κίνησιν· τὰ πίνυν τούτων μέρη μετιωρούμενα, αὖθις καταχθόνια γίνεται. καὶ ἔμπαλιν τὰ πρεπίτια μετὰ τοῦτο ἀπεωρίζεται. τούτων τοιγαροῦν λέγουσιν ἀκηκοέναι τὸν ζεσῶσριν, παιδεύθηναι μὴ μεγαλοφρονεῖν, νομοθετῆσαί τε τοὺς βασιλικοὺς αὐχένας τῶν ζυγῶν ἀφεθῆναι. εἶτα ἡμιόνοις τὴν ὁλκὴν ὑπηρέψαι.

& mulis, victos ab se reges subiungeret, qui illum miseri in forum protraherent. Hic igitur rex Aegyptius cum in prosperitate sua moderationem animi non adhiberet: sed palam, & sæpius victis regibus de calamitate insultaret, ferunt quendam ex currum trahentibus, cum forte magno, & insigni die festo frequens populus conuenisset, noluisse trahere: crebroque retro conuersis oculis, rotæ volubilitatem contemplatum esse. Cum ita currus inæqualiter traheretur, propterea quod trahentes non paribus simul momẽtis traherent, rex toties respicientem compellans, quid est, inquit, bonevir, quod oculos in tergum toties retorques? quid ita rotas aspectas? quonam abire inhias? Tum ille cordatè, miror ait, tam varios rotarum motus. Earum quippe partes in altum sublatæ, rursus in humum descendunt, iterumq; ascendunt quæ descenderant: His auditis, narrant Sesostrin ad modestiam correctũ esse, mandasseque denuò iunctis

ζωὴ σε παραλύετω χαγάνε. ἐλλὲν ἀπισότερον εὐπραγίας. ὁ μὲν οὖν χαγάν ὑποθωμάσας τὴν ἀπείκειαν τοῦ ἀνδρὸς, βαλάζει τὸν τύφον, καταπάυει τὸ θράσος, μεταβάλλει πρὸς εἰρωνείαν ἀγέσιν τὰ πράγματα. τοιαυτοῦ ὥρας ὑποσιωπήσας πολλὰς, ἔφησε πρὸς Θεόδωρον· οἶδα καὶ τυραννεῖν θυμὸν ἐξοιδαίνοντα. οἶδα καὶ στρατεύειν ὀργιῶ. ἀλλ' ὅτε καιρὸς. χαλεπότητος παραλέλυμαι τῷ πρίσκῳ, Θεόδωρε. ἔσω δέμοι καὶ αὐτὸς φίλος ἀπείκης. ἀγέρας τῆς λείας μὴ μενέτω χαγάνος. ἀπὸ τῆς ἐμῆς γῆς ἀπεβέβηκε. πολὺ οὖν ἐμοὺς ὑπηκόους ἐξήμαρτεν. ἔσω τὰ τῆς εὐπραγίας κοινά. ἀπὸ τούτοις φιλοφρονησάμενος, πρὸς τὸν πρίσκον τὸν Θεόδωρον πέπομφεν. ὁ μὲν ἂν Θεόδωρος γεγονὼς πρὸς τὸν πρίσκον, διεξῆλθεν αὐτῷ τὸ βαρβάρου τοῦ λόγους. ὁ δὲ πρίσκος τῇ ὑστεραίᾳ ἐκκλησίαν ἐκάθισε. παρῆνει τε Ρωμαίοις κοινωνὸν τῶν λαφύρων ποιήσασθαι καὶ τὸν βάρβαρον. οἱ δὲ Ρωμαῖοι τέως πρὸς τὸ ζωοίσειν μὴ ἐνδημήσαντες, κατεφρόνουν τοῦ στρατηγοῦ. ὁ δὲ στρατηγὸς πολλοῖς, καὶ ποικίλοις, καὶ λίαν ἐντελέσι λόγοις χρησάμενος, τὰς δὲ ωὰς ἔπεισε δοῦναί τι τῷ βαρβάρῳ τῆς λείας. ἀπέδοντο τοίνυν Ρωμαῖοι τοῦ ἐαλωκότας τῷ χαγάνῳ βαρβάρους, τῶν δὲ λοιπῶν λαφύρων ἀμέτοχον αὐτὸν ποιησάμενοι, διαλύουσι τὸ ἀμφίβολον. ἀσμενίσας τοίνυν ὁ χαγὰν τὴν τῶν βαρβάρων ἀπόδοσιν,

mulis, à collo regum iuga demi. Hæc tibi documento sint Chagane felicitate nihil esse inconstantius. Chaganus hominis in admonendo lenitate commotus, fastum abiicit, confidentiam comprimit, ad pacem se dat: & postquam horis pluribus conticuit, tandem Theodorum his affatur. Noui imperare animo meo cum limites egreditur: noui iram debellare, sed in tempore. Desino Prisco irasci, Theodore: ille vicissim ex æquo & bono mihi amicus esto. Partem prædarum Chaganus consequatur. In ditionem meam inuasit: subditos meos afflixit. Bona inde parta communia sunto. Posthæc mira humanitate tractatum, ad Priscum remittit; cui Theodorus barbari verba renuntiauit. Die altero Priscus acto conuentu Romanos hortatur, vti barbarum prædæ socium fieri patiantur. Romani tunc, quid expediret, non considerantes, duci aduersantur; qui multis, variis, prudentissimisque sermonibus eò illos adegit, vt aliquid de spoliis barbaro donandum putarent. Dant igitur Chagano barbaros captiuos; & reliqua præda sibi retenta, controuersiam omnem dirimunt. Chaga-

nus

χώραν ἐλίδου τῆς Δαβάσεσιν. ἕτω μὲν οὖν οἱ Ρωμαῖοι πέντε χιλιάδας βαρβάρων τῷ χαγάνῳ πεζῇκα καταβαλλόμενοι, ὅπῃ τὰ δριζίπερα γίνονται. ὁ δὲ στρατηγὸς ἀφίκετο ἐς Βυζάντιον. γιγαρούῃ ὁ μαυρίκιος τῷ πείσκῳ ἐμέμφετο, ζφαλμασί τε εὐηθείας αὐτὸν ἐπεβάλλεν, ἀσιωέτως ἀποδεδωκότα τῷ βαρβάρῳ τὴν λείαν.

nus libenter illis receptis, per regionem suam transitum Romanis permittit. Ita illi quinque millibus captiuorum redditis, Drizipera veniunt. Dux Byzantium proficiscitur, quem Mauricius de stultitia facti reprehendit, vt qui barbaro partem prædæ sine iudicio restituerit.

FINIS LIBRI SEXTI.

HISTORIAE MAVRICIANÆ

LIBER SEPTIMVS.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI IN EVNDEM LIBRVM SYNOPSIS, SIVE SVMMA.

TVRBATIO in Romanorum exercitu. Eorum contra Sclauos, siue Getas (vt antiquitus appellabantur) virtus. Asimi inter Petrum, & ciues acta. Piragastus Sclauorum tribunus in pugna perimitur. Romanorum fortitudo. Aqua deficiuntur. Petrus Sclauis succumbit. Ducis partes Priſco rursus imponuntur. Ioannis ieiunatoris, Constantinopolitani Archiepiscopi è vita emigratio. Pecunia à Mauricio mutua data, & in pacto syngrapha Ioannis. Imperator verè pietatis amãs, pannosas quasdam vestes post eius mortem inuentas honorat. Mauri Carthaginem adoriuntur. Gennadij virtute bellum tollitur. Cometes diebus compluribus apparet. Chaganus cæso Principe Nephtalitarum (Turcarum quidam populus est) genti seruitutem imponit. Agarenis præterea domitis, cæsis item Colchorum trecentis millibus, & Turo, qui contra ipsum sese commouerat, interfecto, triumphales ad Mauricium literas mittit. Subegit quoque Abaros. Populi Taugastenses & Muritæ, ad quos Abares victi perfugerunt, Var & Chunni. Ex hisce gentibus Iustiniano Imperatore pars quædam in Europam influxit, qui etiam Abares sese dixerunt. De monte aureo, vt quidem vocatur. Turcarum regionem terræmotus, & pestifera luis expertem esse. Eorum religiones & sacra. De vrbe Taugast. De Indis albo corpore. De vermibus sericum gignentibus, vnde vestes sericæ. Apud Chubdam

Chubdam plurimum ſerici confici, & de bombycum cura diligenti. Chagani verba ad Priſcũ, de alienis non occupandis: & pace non violanda. Priſcus Singidonem vrbem ſeruat. Barbarorum acta in Dalmatia; caſtella ab iiſdem vaſtata. Gunduis à Priſco in Dalmatiam cõtra barbaros miſſus, rem præclarè gerit. Anno imperij decimonono quidam monachus Mauricio ipſius, filiorumq; interitum vaticinatur. Nam ſtricto enſe à foro, vſq; ad veſtibulum palatij gradiens, cum liberis gladio cæſum iri prænũtiat. Præterea Herodianus neſcio quis, Imp. euentura indicauit. Exercitus fame laborat. Chaganus quinq; dierũ inducias inopinata humanitate largitur, quo liberè, ac ſine metu commeatum à barbaris comportarent. Aromatis honorificè à Priſco donatus, in Myſiam ſecedit, ibiq; cum Comentiolo certamen init. Proditione ducis, Romani à barbaris funduntur. Comẽtiolus fuga vrbem Drizipera petit, à qua vt fugitiuus repellitur. Ad murum longum abit. Barbari ſequentes, primùm Drizipera deprædantur; Alexandri martyris templum ſpoliant: eius corpus è conditorio protractum indigniſſimè habent. In martyrem contumelioſos cæleſtis vindicta perſequitur. Nam ſeptem filij Chagani bubone, ſeu peſte inguinaria vno die extinguuntur. In hiſce tumultibus Comentiolus Byzantium venit. Barbari ad longum murum accedunt. Byzantini adeò conſternantur, vt Europa deſerta in Aſiam traiicere cogitent. Imperator Hartamonem pro oratore ad Chaganum legat; cui blandis verbis, magnificisq; muneribus ægrè pax perſuadetur, dicenti, iudica Deus inter Chaganum, & Mauricium, inter Romanos & Abaros. Ad pactam pecuniam vicena aureorum millia adiiciuntur. Portenta humana ſpecie in Nilo conſpecta; & de eiuſdem fluminis incremento opiniones diuerſæ. Hiſtoricus Anarchidem Gnidium ſequitur; nempe, in annos ſingulos in Aethiopia magnos, & continuos imbres, à ſolſtitio æſtiuo ad æquinoctium auctumnale è cœlo decidere. Eſſe igitur rationi affine, hybernis menſibus Nilum parcius fluere, naturali fluxu videlicet à ſuo fonte: æſtiuis autem, propter cæleſtes aquas in ipſum præcipitantes increſcere. Hæc ſeptimus.

CAPVT I.

Petrus dux Prisco substitutus, ad exercitum cum mandatis ab Imperatore discedit. Ob annonam partim in vestibus, partim in armis, partim in auro signato accipiendam miles tumultuatur. Mauricius in concione probris appetitur. Iratos dux lenit, editumq; Imperatoris gratiosum, de præmiis bene meritorum proferens, beneuolentiam exercitus reconciliat. Omissis maledictis Imperator collaudatur.

Οὕτω μὲν δὴ περίσκος ἀπεχειροτονεῖτο. πολέμαρχος δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ὁ πέτρος ἀναγορεύεται, ὃς καὶ αὐταδελφος μαυρικίῳ ἐτύγχανεν ὤν. ἐγχαράττει τοίνυν βασιλικὰς ἐπιστολὰς ὁ μαυρίκιος, παύτας τε τῷ στρατηγῷ ἐπιδὰς, τὴν ἀπικδημεῖν τε ἄστεος παρεσκεύαζε. καὶ πρὸς τὸ στρατόπεδον ἀφικέσθαι παρεκελεύετο. Ἡ μία τοιγαροῦν τῶν βασιλικῶν ἐπιστολῶν στρατιωτικῆς ἐπιδόσεως τύπος ἐτύγχανεν. ὁ δὲ τύπος ἠξίου τριπλαῖς μοίραις σωζομένοις τὴν ἐπίδοσιν, δι' ἐσθῆτος, καὶ ὅπλων, καὶ χαράγματος χρυσίου. ἐπιφοιτήσας τοίνυν τοῖς στρατιώταις ὁ στρατηγὸς, ἐπὶ τὰ ὁριζόμενα γίνεται. καὶ καταλιπὼν τὰ ὁριζόμενα, τῇ ὁδηγῷ πρὸς ὁμιλεῖ. τὸ μὲν δὴ στρατόπεδον ἐπιβεβήκοτα τῆς ὁδηγοῦ τὸν πολέμαρχον, ἐπισήμως ὑποδέχεται λίαν. τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ ὁ πολέμαρχος, ἐπιτεύξει τῷ πλήθει τὰς βασιλικὰς συλλαβὰς ἐνεχείρει. ἡ μὲν δὴ πληθὺς ἐώρα πρὸς ἑαυτὴν ἔχον, προηκηκόει γὰρ τὸ βασιλικὸν πρόσταγμα. ὁ τοίνυν στρατηγὸς εἰς σωφροσύνην μίαν ἐπεγομένους τὰς διανοίας ποιήσας, εἰς ὑπήκοον ἦλθε τῶν σὺν

HVnc in modum Priscus gradu motus, & Petrus ab Imperatore (cuius frater germanus erat) belli dux appellatus est. Imperatoria mandata Mauricius conscribit, cum iis Petrum ab vrbe dimissum ad exercitū proficisci monet. Horum vnum reddendæ militaris annonæ formā continebat; nempe vt tripartitò, in veste, in armis, in nummis aureis erogaretur. Perintho igitur discedens, Drizipera, iisque relictis, Odessum accedit, vbi eum exercitus exquisito cum honore accepit. Die quarto, ab Imperatore scripta militibus euulgare instituit. Milites, quod mandatum Imperatoris auditione præcepissent, turbas facere. Cumque dux in vnum eos cogere, & ad edicta amplectenda inducere conaretur, resilienti-

bus

θελησάντων τὰ τοῦ βασιλέως ποιήσασθαι λόγια, ἀποσκιρτᾷ τὸ στρατόπεδον, καὶ τὸν στρατηγὸν καταλιμπάνον ἀγέρωχον, ἀπὸ σημείων τεττάρων μὴ παρέχειν στρατοπεδεύεσθαι. ὁ δὲ πέτρος καταστασιαζόμενος, ἀποκρύπτει τῶν βασιλικῶν προσταγμάτων τὰ λυπηρότερα. ἔχων δὲ ἀνὰ χεῖρα καί τινα βασιλικῶν γραμμάτων τοῖς πολεμίοις ὄχλοις σωθέντα, ἠξίωσε ταῦτα ἐμφανῆ τῇ Ρωμαϊκῇ δημοσιεῦσαι πλήθει. οἱ μὲν οὖν Ρωμαῖοι ἐκκλησίαν ποιήσαντες, ἐς μαυρίκιον ἐβλασφήμουν. ὁ δὲ πολέμαρχος σωθεὶς καὶ πηδῶν τὸν τῶν στρατοπέδων κατασυνάσας ὀργιλῶ, τὰς ἀλαρωτέρας τῶν τοῦ βασιλέως ἐπιστολῶν τοῖς ἐνόπλοις ἐξηλίτευε δήμοις. ἵν' ἦ τὰ φιλοτίμως ἐν αὐτοῖς πεπιεχόμενα τάδε.

bus ac repugnantibus illis frustra fuit: quin etiam eo contempto, ad quartam leucam fremebundi secedere cœperunt. Petrus seditione circumuentus, de edictis tristiora tacet: & cùm haberet in manu quædam, infestæ multitudini profutura, ea demum publicanda censet. Romani in concionem conuenientes, Mauricium verborum contumeliis lacerant. Quorum iracundiam prudentia, & vi quadã persuadendi mitigans dux, lętiora in apertum profert, quæ quidem hæc magnificè complectebantur.

Τοὺς ἀγωνιζομένους τῶν Ρωμαίων, καὶ ἐκ τῆς τῶν κινδύνων μεγαλοψυχίας περιπεπτωκότας τισὶ συμφοραῖς, ἔχειν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ τινὰ ἀνάπαυλαν. τούτους δὲ ἐν ταῖς πόλεσιν ἀπομάχους πεφυκότας σιτίζεσθαι παπάνοις βασιλικαῖς. τοὺς δὲ παῖδας τῶν στρατευσαμένων, καὶ ἐν πολέμοις ἀποβαλόντας τοὺς φύσαντας, ἀντὶ τῶν τεκόντων ἐγγράφεσθαι πρὸς τὸν πόλεμον.

Placet Romanos fortiter dimicantes, & ex magnitudine animi ad pericula subeunda in calamitatem delapsos, de cætero vacationem habere; eosque expeditionum immunes, per ciuitates sumptib. Imperatoriis sustẽtari. Filios autem eorum qui militarũt, & in pugna interierũt, pro ipsis parẽtibus in albũ referri.

His

Ταῦτα τοιγαρῦν ἀπὶ βημάτων ἐνῶν ὑψηλῶν τὸ ὁπλιτικὸν σκληναίσας, ἐπέστρεφε πιθανῶς τε κατεδήλου. ἔνθεν καὶ μεταβολὴν τὰς ἀνίας ἐλάμβανε, καὶ πρὸς τὴν ἐς μανρίκιον εὐνοιαν τὸν αὐτοκράτορα ἅπας ἐτέτραπτο. τοιγαρῦν καταφθήμενος ὁ καιρὸς, τῶν περὶ μικρῶν ἀπολελυμένων μαβόλων. τὸ γὰρ πλῆθος ἀβέβαιον ὄν, πρὸς πάν, ἀδαμῶς ἀπιβέβηκε τῆς ἐκ τῶν παρόντων ἐκφορᾶς, μεταμορφόμενον εἰκῆ, καὶ ὡς ἔτυχεν. ἕτω μὲν ὁ στρατηγὸς ἀπὶ τοῖς λυπηροῖς πρὸς τὸ στρατόπεδον διελύσατο.

His è sublimi suggestu recitatis, milites in viam reuocauit, & persuadendo fregit; mœroreque fugato, vnusquisque Imperatori Mauricio animum reddidit. Proinde calumniis paulò antè iactatis liberatum, omnes laudibus euehere. Multitudo siquidem instabilis est, & à quolibet impetu se auferri patitur, temereque, & fortuitò alias cogitationes induit. Ita dux mandatum odiosum comprimens, ab exercitu gratiam iniuit.

CAPVT II.

Seditio Imperatori nuntiatur. Exercitum mille anteambulant, qui cum Sclauis prædam opimam ducentibus pugna congrediuntur. Cuiusdam Romani virtus. Barbari occiduntur. Petrus in venatu crus allisu frangit. Imperator morarum impatiens, probrosè ad eum scribit; audiensq; Sclauos Byzantium iter infestum moliri, in Thracia illi remansionem imperat. Eius è loco in locum profectio. A Nobensibus exoratur, vti cum ipsis sollemne S. Lupi Martyris agat. Theodoropolim postmodum abit.

Τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ τῷ αὐτοκράτορι τὰ περὶ τῆς στάσεως τῶν ἀμφὶ μέων κατεμήνυεν. ἀπολιπών τε τὴν ὁδὸν ἀπὶ τὰ εὐώνυμα τῶν χώρων μεταφοιτᾷ. τῇ τε μαρκιανῇ συγγυόμενος πόλει, χιλίους προῆγεν ἐς στρατόπεδα προσέταξε καὶ ἂν ἐντυγχάνοιεν ἔτι ἑξακοσίοις σκλαβηνοῖς λείαν ἐπαγομένοις ῥωμαίων πολλήν. τὰ γὰρ ζαλδαπὰ, καὶ ἄκυς, καὶ σκόπις καταπροσομόσαντες, αὐτοὺς ἐλαφυραγώγησαν τοὺς ἀτυχήσαντας. ἐν δὲ αὐτοῖς ἀπὶ πλήθους πολλῶ

Quarto die Imperatorem de seditione certiorem facit, excedensque Odesso, in lævam regionis viâ flectit, & Marcianopolim veniens, mille de suis exercitum præcurrere iubet. Qui in sexcentos Sclauos, præda Romana onustos incidunt. Zaldapa namque, Acys, & Scopos depopulati, de integro miseros ex-

pilaue-

ἁμαξῶν ἡ ἀποσκοὴ τῶν λαφύρων. ὡς δὲ ἀπόντων ἔδλεψαν οἱ Ρωμαῖοι βάρβαροι, εἶπα καὶ ἀνέδλεφθησαν, ἀπὶ τὸν φόνον τῶν αἰχμαλώτων ἐτράποντο. ἀναιρεῖται τοίνυν ἡ τῶν ἀρρένων αἰχμαλώτων ἡδονὴ ἡλικία. ἐπεὶ δὲ δύσφυκτος τοῖς βαρβάροις ἁπλῶς ἡ σωτηρία, τὰς ἁμάξας σωθέντες, πδιεβάλοντο χάρακα. ἅμα τοῖς μειρακίοις τὰ γυναῖα εἰς τὸ μεσαίτατον τῆς τάφρου ἐναποθέμενοι. οἱ δὲ Ρωμαῖοι πεζολησιακότες τοῖς ἵπποις (τοῦτο γὰρ τοῖς βαρβάροις τὸ πρεσβύτερον ὄνομα) οὐκ ἐθάρρησαν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν. ἐδεδίεσαν γὰρ τὰς ἐκ τῶν χάρακος κατὰ τῶν ἵππων ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἀφικνούμενα. ὁ τοίνυν τούτων ἀπιστῶν (ἀλέξανδρος ὄνομα αὐτῷ) τῇ πατρίῳ τῶν Ρωμαίων φωνῇ τοῖς Ρωμαίοις ἐκελεύετο καὶ αὐτὸς συσκάλλω τὸ πολεμικῶν κινδύνων ἐφάπτεσθαι. ἀπὸρ οἱ Ρωμαῖοι ἀποβάντες τῶν ἵππων, πεζομιλῆσι τῷ χάρακι ἐδίδοσάν τε καὶ ἀντελάμβανον τὰς ἐκπομπὰς τῶν βελῶν. τῆ μάχης τοιαύτης ἀμφοτέρους ἐκατέρα δυνάμει, Ρωμαίους μὲν εἰσπήδησε, καὶ ἀνεῖλε, ἀπὶ μιᾶς ἀπεβαίνει ἁμάξης σωλωσμένης τῷ χάρακι, καὶ πδιφρηκώσης τὸ βάρβαρον. εἶπα τοὺς ἀπὶ ταύτης, τῷ ξίφει τοὺς πολησιάζοντας ἔπαιε, γίνεται τοίνυν τοῖς βαρβάροις ἀμεθόδευτον τὸ κακὸν. λύεσι γὰρ ἐντεῦθεν οἱ Ρωμαῖοι τῶν βαρβάρων τὸν χάρακα, οἱ δὲ βάρβαροι ἀπειρηκότες ἔζωζεσαν, τῷ ἀπίλοιπον τῆς αἰχμαλωσίας μοῖραν ἀπέσφαττον. οἱ δὲ Ρωμαῖοι ἐγ-

pilauerant, plaustra complura spoliis impleuerant. Barbari vt Romanos imminētes viderunt, & ab iis visi sunt, ad captiuos iugulandos prorumpunt, pubemque totam è medio tollūt. Quoniam verò occursum Romanorum vitare se vix posse cernebāt, vehiculis iunctis pro vallo se circumsepiunt; pueros, & mulieres in medium recipiunt. Romani Getis (hoc enim illis nomen vetus est) propiores facti, manum conserere cominus non audebant, è vallo accidentia in ipsorum equos tela metuentes, cum Alexander Præfectus eos ad discrimen stataria pugna subeundum patria lingua cohortatur. Ergo Romani de equis descendentes ad vallum procedūt; tela vtrinque iaciuntur, & ex parte vtraque Marte continuato, Romanus quidam insilit, enitensq; plaustrum vallo coniunctum, & pro defensione obiectum conscendit, illiq; insistens, accedentes gladio ferit. Barbaris deest cladis effugiendæ consilium. Perrumpunt quippe vallum Romani; ex quo barbari salutis spe orbati, reliquum captiuorum necant. Romani magna mole irruentes, ferò licet, & vix, barbaros intra vallum trucidant. Altero die victores

κρατῶς ἐπιθέμενοι, ὀψὲ τῆς μόλις σὺν τῷ βεῖ τὸν χάραξα βαρβάρους ἀπέκτειναν. δευτέρᾳ δὲ ἡμέρᾳ, καὶ οἱ νενικηκότες τῷ στρατηγῷ τὰ συγκυρήσαντα διεξήεισαν. τῇ μὲν οὖν ὁ στρατηγὸς ἐξ ἑτέρου τὸν χῶρον γνόμενος, καὶ δὴ τὰ ἐπίχειρα τῶν προθεόντων ἰδὼν, ἠμείψατο σὺν ἀνδραγαθήσαντας ἡρώοις. τῇ δευτεραίᾳ κινηγετῆν ὁ πέτρος πειρώμενος, γίνεται πρὸς ἄλσος βαθύ. συὸς τοίνυν μεγίστης ἐν τούτῳ τῷ τέμπει κατεμφωλεύοντος, καὶ τῆς ὑλακῆς τῶν κυνῶν γνομένης μεγάλης, τὸ θηρίον ἐξ ἑδράσματος ἐξανίσταται, καὶ ἐξ ἑτέρας χωρεῖ. ὁ δὲ στρατηγὸς πρὸς φυγὴν ἀναστρέψας τὸν ἵππον, τὸν εὐώνυμον πόδα ἐξέθλιψεν δένδρῳ ὑψιτενεῖ προσαγεὶς. ὀδυνώμενον τοίνυν ὁ πέτρος ἀφορήτοις σφακελιζόμενον, ἐνδατρίβει τῷ χώρῳ, ἔπι τῷ σφάλματι κρατούμενος λίαν νοσηλεύομενος. ὁ δὲ καίσαρ ἀχάλλων ἔπι τῇ τριβῇ ἐστρατηγᾶ, τὸν τε πρὸς τὸν πόλεμον ἀπραξίαν θαυμάσας, τὸν στρατηγὸν ἐλογογράφει τῆς ὕβρεσιν. ὁ τοίνυν πέτρος τὸν ἐν γράμμασι λυσφημίαν μὴ φέρων ἑαυτοκράτορος, ἔτι πικρῶς ἔχων τῆς νόσου καταιτυχόμενος, μεταποιεῖται τὸν χάραξα, καὶ σφρᾶγα τέτταρας ἀναλλάξας, ἔπι τὰς τῶν σκλαβίνων ἐνεφόιτα δατριβάς. δεκάτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ μαυρίκιος βασίλειον ἐπιστολὴν τῷ αὐταδέλφῳ ἐξέπεμπεν, ἐνδημοῦσαν τῇ θράκῃ. ἠκηκόει γὰρ ὁ μαυρίκιος τῶν σκλαβίνων ἁπλήθη ἐς βυζάντιον τὰς ὁρμὰς ἐπιφέρειν. ὁ δὲ στρατηγὸς ἐκ τούτου ἐπὶ τὸ

Petro duci euenta exponunt. Qui die quinto in eodem loco versans, præmiaque à præcurrentibus parta conspiciens, donis eos ob virtutem est prosecutus. Postridie venationem exorsus, in densum quendam saltum venit, in quo aper immanis delitebat. Qui resonis canum latratibus è latibulo suo excitus, ducem petit. Is equo ad fugam conuerso, sinistrum pedem excelsæ arbori illisum comminuit. Doloribus ob id intolerandis tabescens, & exillo infortunio laborans grauissimè, in locis illis se tenet. Imperator moras indignans, tantamque belli cessationem admirans, stomachosiores ad eum scribit. Petrus conuitia non ferens, quanquam adhuc acerbis oppressus cruciatibus, itineri se dat, & quartis castris loca, vbi Sclaui morabantur attingit. Decimo die Mauricius fratri epistolam transmittit, qua præcipit, vt quoniam audierit, Sclauorum copias infestas Byzantium aduentare, ipse Thracia ne excedat. Ob hoc Pistum castellum, deinde Zaldapa contendit. Postero die Iatrum vrbem venit, Latarcioque castello præterito, Nobis propinquat. Eius aduen-

tu in

πίστιν γίνεσθαι φρούριον. μὴ τοῦτο πρὸς τὰ ζαλδαπὰ ἀφικνεῖται. ἑλλάτερα δὲ ἡμέρα καὶ πρὸς τὸν ἱατρὸν τὸν πόλιν φοιτᾷ. καὶ δὴ τὸ λαπαρὸν φρούριον παραμείψας, εἰς νοβὰς στρατοπεδεύεται. οἱ τοίνυν ἐγχώριοι ἀκηκόότες τὸν στρατηγὸν ἑλλάσμενον, ἅτε ἐξεχώρησαν, καὶ σὺν αὐτῆσιν αὐτοῦ λίαν ἀπιδόξον ἐποιήσαντο, καὶ τὸν ἕτερον καθικετεύσι, σὺν θιασώτων τῆς λέπτου γλυκὺς ἅτε μάρτυρος πανηγύρεως. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν ἡμέραν ἐν ἡ πρεσβύτιος ἑορτὴ λέπτου ἅτε μάρτυρος. ὁ μὲν ἂν στρατηγὸς διημερεύσας πρὶ τὸν χῶρον ἀφ' ὧν ἐκ τῆς ἀνάγκης ὁδοιπορίαν μὴ ἑλεύσεσθαι ἔφασκεν. οἱ δὲ ἅτε παχυύντες τὸν ἀξίωσιν, τῇ ὑπεροχῇ τῶν δεήσεων τὸν στρατηγὸν ἐβιάσαντο μέτοχον γλυκέος τῆς πανηγύρεως. ὁ μὲν οὖν ἕτερος ἡμέρας δύο ἀνὰ τὸ πόλισμα γενόμενος, ἀπαίρει ἐντεῦθεν, καὶ δὴ τὸν ἱεροῦ πόλιν Ταῦρον ἐχάραξεν. ὑπὸ πρώτων δὲ ἕως ἐν τῇ λεγομένῃ κώμῃ σκα φοιτᾷ.

tu in vrbem perlato, incolæ perhonorificè obuiam prodeunt, enixius rogantes, vti festum diem Lupi martyris (cuius eo die præfestum erat) cum ipsis agere ne grauaretur. Respondet, propter necessariam profectionem illic se nec vnum diem posse commorari. Tum ciues magis atque magis instantes, summis precibus quod volunt extorquent. Biduo ibidem peracto discedit, & ad Theodoropolim castrametatur, primoque diluculo Curiscam venit.

CAPVT III.

Ab Asimitis tum ciuibus, tum præsidiariis honestissimè Petrus excipitur. Eximiorum militum aspectu delectatus, ab oppidanis eos impetrare frustra laborat. Sæualis, cum sacrorum etiam locorum, & Episcopi contemptu enascitur. Denique desiderio frustratus, & probris oneratus; vrbem deserit.

Τρίτην δὲ ἡμέρα καὶ ἐν ἀσίμῳ τῇ πόλει τὰς ἐπαύλεις ποιεῖται. ἐπεὶ δὲ οἱ ἅτε ἐμεμαθήκεσαν πρεσβύτιμον ὄντα τὸν στρατηγὸν, ἔξω γενόμενοι ἅτε, σὺν αὐτῶσι τῷ πέτρῳ, ὃ πρὸς φανῇ τὸν πρὸ τὸ ἄστυ τὸν ἐπιπόλιον εἴσοδον. ἐν τῷ πολίσματι τούτῳ ἀπὸ πρεσβυτέρων χρόνων ἴλην ὁπλιτικὴν συνεστάκτο, ἐπὶ ἀφ'

Tertio die in oppido Asimo subsistit. Oppidani vbi eum affore didicerunt, obuiam se effundunt, & insigni pompa introducunt. Huic oppido præsidium militare iam pridem impositum erat; quòd barbari crebrius id incursantes lacerarent.

Φρερρᾶ τῶν τῆς πόλεως. πυκνότερον γὰρ περὶ τὴν τοιαύτην πόλιν, οἷα δὴ πάντες οἱ βάρβαροι καὶ ἐπίλαλον. πυθόμενοι τοιγαροῦν τὸ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὁπλιτικὸν καθεσὸς μέλλειν ἥκειν τὸν στρατηγὸν, τὰ σημεῖα αἰράμενον (ἃ βάνδα Ῥωμαῖοι καπονομάζουσιν) ἀναχωρεῖσι τῆς πόλεως. εἶτα τοῖς ὅπλοις περιφραξάμενοι, λίαν εὐκλεῶς τὸν στρατηγὸν ὑπεδέχοντο. ὁ μὲν οὖν πέτρος τὸ μεγαλοπρεπὲς τὸ περὶ τὴν πόλιν στρατιωτῶν θεασάμενος, ἐπεχείρει τοῦτον ἀπὸ τῆς πόλεως ἀφαιρεῖν, καὶ τῆς περὶ αὐτὸν σωτηρίας μέλειν ἐποιεῖτο. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ, τὸ περὶ τὴν πόλιν ὁπλιτικὸν, ἰσχύν τε αὐτοκράτορος ὑπεδέκνυον νόμον, χαριζόμενοι τῇ πόλει τὴν ἔνοπλον ταύτην ἀφίδοχον φρούριαν. τῇ δὲ ἐπαύριον ὁ πολέμαρχος ἔνστασιν ποιησάμενος, ἀφαιρεῖσθαι τῆς πολίχνης τοὺς συμπεταγμένους ἀπὸ τῆς ταύτης Φρερρᾶς κατηπείγετο, ἀφ' ἑστίας ἀπὸ τὸ τῆς πόλεως ἱερὸν οἱ περὶ τὴν πόλιν στρατιῶται, τὴν καταφυγὴν ἐποιοῦντο. τούτων ὁ στρατηγὸς ἀκηκοὼς, τῷ ἐπισκόπῳ ἐδήλου, τῶν ἱερῶν ὑπεξαγαγεῖν αὐτούς. ἀντιπαρατεταγμένου δὲ τοῦ ἱερέως, ἀποστέλλει ὁ στρατηγὸς ἡγούμενον τὸν ταξίαρχον μετὰ πλήθους στρατιωτῶν, ἐξωθήσοντας τοὺς βίαν τοὺς ἀπὸ τῷ νεῷ τὴν καταφυγὴν ποιουμένους. τούτων δὴ ἀκηκοότες οἱ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐδράσμασι καταφύγοντες, ὅπλοις περιφραξάμενοι, τὰς θύρας τοῦ ἱεροῦ ὀχυρὰς πανταχόθεν κλείσι. ὁ μὲν οὖν ἡγούμενος τὴν ἔνστασιν τὴν ἐν τῷ ἱερῷ περὶ τὸ θεασάμενος, τὴν τε ἀποπαῦσαν τοῦ πράγματος. ἅμα δὲ καὶ τὴν αἰδὼ

Itaque & præsidiarij postquam appropinquare ducem intellexerunt, sublatis vexillis (quæ Romanis banda dicuntur) mœnibus armati procedunt, eumque magna cum dignitate excipiunt. Petrus tam præstantes oppidi milites cõtemplatus, eos inde abducere, & suis adiungere copiis machinatur. Ciues, atque adeò præsidiarij ipsimet, præsidium illud Iustini Imp. auctoritate vrbi attributum, & hãc quasi vicariam ipsius, & armatam prouidentiam, ab eo sibi donatam esse docent. Die sequenti dux vehementius rem vrgens, oppidulum constitutis defensoribus nudare annititur. Qua de caussa milites in ædem sacram, tanquam in asylum confugiunt. Eo comperto, dux Episcopo mandat, vti eos inde educat. Quod cum ille facere detrectaret, Gentonem taxiarchũ cum cohorte ad perfugas illos per vim templo expellendos destinat. Hoc simul illi resciuerunt, arreptis armis, templi ianuas occludunt. Gento hominum in sacro illo septo pertinaciam videns, & improbum ducẽs, quod imperatum erat; nec non templi sanctitatem reueritus, irrito incepto recedit. Ea re dux furo-

re impul-

τῶ ναῶ σεβασθεὶς, ἄπεπε καὶ ἀπεφοίτα. ὁ δὲ στρατηγὸς καταθυμωθεὶς ἐπὶ τούτοις, ὑποχειροτονεῖ τῆς στρατηγίας τὸν γλύτζωνα, ἰδιώτην ὄντα τῆς πεζικῆς δυνάμεως ἡγεμόνα. τῇ ὑστεραίᾳ ἕνα λίαν τῶν βασιλέως σωματοφυλάκων (ὃν σκλάβωνα Ρωμαῖοι καλοῦσιν) εἰς τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν μεταπεμψάμενον, ἀναιδῆ λίαν καὶ διεγχείρησιν τούτῳ προσέταξεν. ἡ δὲ ἀξίωσις ἦν, τὸν ἐπίσκοπον ἅπαντα τὴν πόλιν ἠτιμωμένως ἕλκειν ἐπὶ τὸν χάρακα. τούτων οἱ τῆς πόλεως μάρτυρες γεγονότες, ἅπαντες ζωαθρόιζονται, καὶ τὸν ἁγιώτατον στρατηγὸν ὑποσκελίσαντα κατὰ τοῦ ἱερέως, ἐξωθοῦσι βίᾳ τῆς πόλεως, τάς τε πύλας τοῦ τείχους συγκλείσαντες, καθύμνουν τῆς εὐφημίας τὸν αὐτοκράτορα, τὸν δὲ στρατηγὸν ὕβρεσι προσεβαλλον. ὁ δὲ πέτρος προσοιχόμενος ὑπὸ ζημίᾳ τῆς πόλεως ἐνεκυλίετο. ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς ἐγχειρήσεως ἰδίῳ αὐτῷ κατανοήσας, καταλιμπάνει τὸ πόλισμα, καὶ ἐς τὸ πρόσω βαδίσεως ἔναρξιν ἐποιεῖτο, μεγάλαις βλασφημίαις προπεμπόμενος ὑπὸ τῆς πόλεως.

re impulsus, officio Gentonem (ducebat autem peditatū) exuit. Postridie quendam de satellitibus Imperatoris (Romani Scribonem nominant) in tabernaculum suum aduocat, cui facinus impudens iniungit. Postulat enim, vti vrbis Episcopum cum dedecore in castra pertrahat. Id conspicati ciues, concursu facto aduersus Episcopum à duce missum satellitem vrbe eiiciunt; obseratisque portis, laudes in Imperatorem congerunt, Petrum maledictis cooperiunt. Sic Petrus alios indagine cingens, ipse à præsidio vrbis vt reti quodam inuolutus est. Quando igitur cœptum ei in probrum & infamiam vertit, relicto oppido vltra pergere instituit, diris eum oppidanorum maledictis prosequentibus.

CAPVT IV.

Mille exploratores à Petro missi, in mille Bulgaros incidunt, quos telis appetunt. Barbari pacem incassum petunt. Romani è prælio fugiunt. Quamobrem barbari fugientes non sint persecuti. De violato fœdere Chaganus querimoniam habet, & muneribus placatur. Hostium consilia Petrus explorat: exploratores capiuntur: modus explicatur.

Ἕκτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ πρὸς τὸ σκοπῆσαι τοὺς πολεμίους, ἄνδρας χιλίους ζωέταξεν. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα

SExto die mille viros ad hostes explorandos legit, qui in mille Bulgaros præter opinionem

βλγάρους πρεσβεύσιν. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι, ἅτε δὴ εἰρήνης Ρωμαίοις καὶ χαλάνῳ ὑπάρχης, ἀσφαλείας ἕνεκα τὰ βάδισιν. οἱ δὲ Ρωμαῖοι γνώμῃ τοῦ στρατηγοῦ τῶν βαρβάρων τοῖς ἀκοντίοις ἐκέχρηντο. οἱ δὲ βέλγαροι πρέσβεις ἐξέπεμπον, τὰ μάχης ἀπεκηρυκεύοντες, καὶ παρῄνουν Ρωμαίοις τὴν εἰρήνην μὴ διαφθείρειν. ὁ δὲ τοῦ Ζωπάγματος ἔξαρχος πρὸς τὸν στρατηγὸν τοῦτον πρέσβεις ἐξέπεμπεν, ἀπὸ σημείων ὀλίγων πεφυκότα τοῦ χωρίου. καὶ οὖν ὁ πέτρος τὰς εἰρηναίους λόγους ἀποσφαίμενος, τοῖς προθέσεσιν ἐδήλου φόνῳ μαχαίρας τὰς βαρβάρους παραχρῆμα ὀλλύων. οἱ μὲν δὴ βέλγαροι πρὸς μάχην χεῖρας ἐνέμιξαν. ἐλίαν ἡρωϊκῶς ζωσταζάμενοι, εἰς φυγὴν ἀποκλίναι Ρωμαίους ἠνάγκασαν. τάτε δὴ πεγονότος, ὑπαναχωρῆσι τοῦ μικρὸν καὶ οἱ βάρβαροι ἐντροπαλιζόμενοι, ὀλίγον γόνυ γονυὸς ἐπαμείβοντες, ἵνα καί τι τῆς ὁμηλικῆς δέλτα τοῖς διηγήμασιν ἀναμίξωμεν. ἐδεδίεσαν γὰρ, μή πως ἀπίθετος δηλώσαμις τοῖς ἠπιθεῖσι προσομιλήσασα, αὖθις ζυζύμη πρὸς πόλεμον. ὁ μὲν οὖν πέτρος διηυτυχηκὼς τοῦ βουλήματος, τὸν ταξίαρχον τῶν προτέρων τῆς ἐαθῆτος γυμνώσας, δολοπρεπῶς ἐμαστίγωσε. παραγίνονται πάντα πρὸ τὸν χαλάνον οἱ βάρβαροι, καὶ τὰ παρηκολουθηκότα παραγυμνοῦσιν αὐτῷ. ὁ μὲν οὖν βάρβαρος, ὡς τὸν πέτρον πείσθεις ἐξέπεμπε, καὶ παραπαίοντα πως αὐτῷ κατωνείδιζεν.

incurrunt. Barbari tanquam pace inter Romanos & Chaganum composita, securi, nihilque solliciti porrò gradiuntur: in quos Romani, ducis sui voluntate tela coniiciunt. Bulgari oratores mittunt, pugnam deprecantur, & de pace non dissuenda Romanos admonent. Hos oratores dux barbaricus ad Romanum ducem, ab eo loco passuum octo millibus absentem misit. Petrus verba de pace auersatus, Bulgaris exercitum præcurrentibus, mox sese barbaros ferro perditurum significat. Itaque Bulgari pro tempore ad conflictum instructi, manus conserunt, & seruatis admodum viriliter ordinibus, Romanos in fugam compellunt; conuersíque sensim recedunt, ὀλίγον γόνυ γονὸς ἐπαμείβοντες, *paulùm genua alternantes*: vt etiam de Homericis libris aliquid historię nostrę admisceamus. Formidabant etenim, ne fortè, si fugientes premendo assequerentur, redintegrare prælium cogerentur. Petrus proposito suo lapsus, præcurrentium exploratorum suorum taxiarchum detractis vestibus seruilem in modum flagris cædit. Chagano barbari, quæ sibi euenerunt, coram edisserunt. Ille Petro per Legatos fœderis violati crimen exprobrat. Petrus Legatos verbis ad fidem facien-

ὁ δὲ πέτρος τοῦτ' πρέσβεις πιθανοῖς λόγοις ἀπεβακχήλησε, καὶ ἄγνοιαν τῶ ζφάλματος προεφέρετο. ἁλώβοις πίνω λαμπροῖς, καὶ λαφύρων ζημίαις μεταπίθησι τὸν βάρβαρον πρὸς εὐμένειαν. τετάρτη ἢ ἡμέρᾳ καὶ πλησίον γίνεται τῶ γείτονος ποταμῶ. καὶ ἅμα ἕωθεν ζυλλεξάμενος ἄνδρας, ἐπεπέμφει διαπερασθαι τὸν ποταμὸν, καὶ διανοῆσαι τὰ τῶν πολεμίων κινήματα. οἱ μὲν δὴ τὸν ποταμὸν διαπορθμευόμενοι, ἤλωσαν ἅπαντες. ὁ δὲ πέτρος τὰ ἁλώσεως ἔτος. ἐθίσθη τοῖς ὑπὸ καβάσιος πεπομένοις ἀεὶ τὰς νυκτὸς πιεῖσθαι τὴν βάδισιν, ἡμέρας δὲ λαμπρᾶς, ὕπνοις προσομιλεῖν. ἔτι πολλοῦ τοῦ περαίας διαπεπαικότες πορείαν, εἶτα κεκοπιακότες ὑπὸ τοῖς ζώμασιν, ὑπὸ τὰ λυκόφως εἰς ἀνάπαυλαν τρέπονται, ἵνα πλησίον λόχμης. ἅμα ἢ τῇ τρίτῃ τῶν ἵππων πάντων καθευδόντων, καὶ μὴ ὑπόντος τοῦ διαφθερροῦντος τινος, γίνονται ἐπὶ τῇ λόχμῃ οἱ βάρβαροι. ἀποβάντες πίνω οἱ σκλαβωθέντες τῶν ἵππων, ἐνεχείρουν ψυχάζειν, πῶς τε ἵπποις αἰακωχῆς μεταδιδόναι πόνος. τοιαρᾶν ἐκ τοῦ παρήκοντος γίνονται οἱ Ρωμαῖοι καθάφωροι. καὶ ζωγρηθέντες οἱ μέλαινοι, ἀνηπάζοντο διεξελθεῖν, ὅσα τοῖς Ρωμαίοις βεβούλευται. οἱ μὲν δὴ ἀπαγόμενοι τῇ ζωπρίαν, διεζήτουν ἅπαντα. ὁ δὲ πέραγος (φύλαρχος ἦν ἔτος τῆς πλησίον ἐκείνης τῶν βαρβάρων) τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν, ὑπὸ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ διαβάσεως ἐπεποιεῖτο. καὶ τὴν ὕλαιν ἐγκρύπτεται, οἷά τις ὑπὸ φυλλὶς ἀηδὼν ἔτος.

faciendam compositis deludit, & delicti huius in ipsam admissi ignorantiam prætexit. Quamobrem donis insignibus, & spoliis præterea vltro in pœnam restitutis, barbarum ad beneuolētiam traducit. Quarto die flumini vicinior Petrus, viginti delectis negotium dat, vt illo traiecto, hostium sensus, & consilia odorari studeant. Traiiciunt, capiunturque omnes, in hunc modum. Constitutis exploratoribus noctu semper ambulare, die redeunte somnum capere mos est. Hi quod nocte præterita longa ambulatione corpora delassauerāt, primo diluculo in ꝓpinqua virgultorum densitate quieti concedunt. Tertiam circiter horam consopitis omnibus, ad virgulta illa Sclaui accedunt, ab equis descendunt, frigus in vmbra captare, & equis tantisper inducias dare instituunt. Dum prætereunt, Romanos deprehendunt, miseros capiunt, & ab iis quid molirentur Romani expiscantur. Capti salutem desperātes aperiunt omnia. Piragastus tribunus cateruæ barbaricæ, cum suis ad transitum fluminis procedit, atque in proxima sylua haud secus quàm racemus sub frondibus latet.

CAPVT

CAPVT V.

Romani è flumine exeuntes à barbaris obtruncantur: cæteri ex ipso flumine cum iisdem depugnant. Piragastus occumbit. Barbari caduntur, fuganturque. Romanorum ex aquæ penuria calamitas. Indicio barbari cuiusdam fluuio reperto, vires instaurant: ab aduersa ripa hostium iaculis conficiuntur, & è flumine egressi, ab iisdem quoque deuicti fugiunt. Priscus Petro succedit.

Ὁ δὲ στρατηγὸς, ὁ τοῦ αὐτοκράτορος ἀδελφὸς, ἀποδοκιμήσας ἐντεῦθεν πλεμίζειν ὑπαῖναι, κελεύει τὸν ποταμὸν διαπεραιοῦσθαι τὸ στράτευμα. χιλίων τοίνυν διανηξαμένων τὸν ποταμὸν, ἅπαντας αὐτοὺς αἱροῦσιν οἱ βάρβαροι. τοῦτο διεγνωκὼς ὁ στρατηγὸς, κατεπείγει τὰ πλήθη, μὴ αὐτοὺς κερματίσωσιν, ἀλλὰ ξύμφωνον ποιήσασθαι τῷ διαβάσιν ἵνα μὴ κατ' ὀλίγον τὸν ποταμὸν περαιούμενοι, παραναλώσωσι τοῖς αὐτιπάλοις χρήσωνται. ὅτω τοίνυν τῆς Ρωμαϊκῆς κατασκευασθείσης σωτηρίας, σπεύδει τῷ ὄχθῃ τὸ ποταμοῦ οἱ βάρβαροι παραβάλλουσι. οἱ μὲν οὖν Ρωμαῖοι ἀπὸ τῶν παρασκευῶν τοὺς βαρβάρους παρασκευάζουσι. οἱ δὲ βάρβαροι τὰ πλήθη τῆς ἐκπομπῆς τῶν βελῶν φέρειν ἀδυνατήσαντες, ὀρφανοὺς τοὺς ὄχθας καταλιμπάνουσιν. ἀναιρεῖται τοίνυν ὁ τούτων ταξίαρχος, ὃν πεφύκασιν ὁλόγαφθαίους ἐδίδαξε. βέλος γὰρ ἐπὶ τῆς λαγόνος καταληφθὲν αὐτῷ, ἐν καιρῷ τι τῆς πλησμονῆς γεγονότας, θάνατον αὐτῷ πραγματεύει. καὶ ἂν πεπωκότος τὸ πραγμάτιον, τρέπεται πρὸς ἀποφυγὴν τὸ πλέον. γίνονται τοίνυν οἱ Ρωμαῖοι κύριοι τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ. εἶτα τὰ πλήθη τῶν βαρβάρων σπεύδοντες φόνῳ πολλῷ, πρὸς ἀπόδρασιν χωρεῖν αὐτοὺς

POrrò dux, Imperatoris frater, haud ratus illic hostes latitare, amnem traiicere suos iubet. Mille traiiciunt, quos ad vnum barbari interficiunt. Id vbi dux sensit, dat operam sedulò, vt non palatim, sed iunctim omnes simul traiiciant; ne alioqui ab hostibus deleantur. Sic igitur Romano agmine aggregato, & adornato, ad ripam barbari acie digesta consistunt. Romani è nauiculis tela mittunt; quorũ multitudinem barbari cum defendere non possent, ripam deserunt, caditque ipsorum ductor, cui Piragasto nomen fuisse diximus. Sagitta quippe in eius ilia contorta, lethale vulnus mors est consecuta. Occiso Piragasto, hostes in fugam conuertuntur. Romani ripam obtinentes, & in barbaros multa cæde grassantes, cæteros item fugere cogũt. Cùm autem fugientes longius insequi nequirent, propterea quod equis carebant, ad vallum sese recipiunt. Postridie multum de via

aber-

κατωάγκαζον. τῶν δὲ διωξίν ἐς μακρὰν μὴ οἷοί τε ὄντες ποιήσασθαι, διὰ τὸ τῆς ἵππου χηρεύειν, πρὸς τὸν χάρακα ἐπανεζεύξαν. γίνεται δὴ τότε τῇ ὑστεραίᾳ μεγάλη πλανὴ τοῖς στρατεύμασιν. ὅθεν καὶ αὐυδρία τῷ στρατοπέδῳ ἐνέκειτο, καὶ τὰ τῆς ξυμφορᾶς ἐπετείνετο. ἐκ φέροντος δὲ πότου ὠλιτικῶς τῶν ἀπαίνων τοῦ ὕδατος, ἔρρωτο παρεμυθοῦντο τὸ δίψος. ἡμέρα δὲ τρίτη καὶ τὸ κακὸν ἐμηκύνετο. καὶ αὖ ἡ στρατιὰ διόλωλεν ἅπασα, εἰ μὴ βάρβαρός τις ἁλοὺς, τὸν ἡλιβακίαν αὐτοῖς ἐξέλεξε ποταμὸν, τέτταρας παρασάγγας ἀπέχοντα. ἕτω μὲν δὴ οἱ Ρωμαῖοι ἐξ εὐθηνοῦ εἰς τὸ δυσχαίνεσιν ὕδατι. πόρρω οἱ μὲν προκλίναντες ὡς τὰ γόνατα, τοῖς χείλεσι τὸ ὕδωρ λαφύσσουσιν. οἱ δὲ ὑπικεκυφότες ταῖς χερσὶν ἠρύοντο ὕδατα. ἄλλοι ἀπλοῦν τὸν τρόπον τῆς ὑδρίας τὸ νᾶμα. δασεῖς δὲ τέμπεσι ἰόντες εἰς τὸ αὐτὸ πέρας τοῦ ποταμοῦ, ἐκ βαρβάρων ἐγκρυπτομένων αὖθις γίνεται μεγίστη τοῖς Ρωμαίοις ἐπήρεια. ἀπροσδοκήτως γὰρ ἐβάλλοντο ὑδρευομένους οἱ βάρβαροι ἐκθέοντες ἐξ ὑποφόνου πολὺς ἐπεγίνετο. ἀμφοῖν τοίνυν θατέρου ἦν ἐλέσθαι ἀνάγκη. τοῦ ὕδατος ἀπέχεσθαι, ἐκ τοῦ δίψους τὸν βίον ἀπολιπεῖν, ἢ μὴ τοῦ ὕδατος ὑ-

aberrantibus, qui exercitui pedibus præibant, in loca inaquosa deueniunt, creſcitque ſemper calamitas. Milites aqua ſe defici non ſuſtinentes, vrina ſitim conſolantur. Cum in diem tertium duraret augereturque miſeria, periiſſent vtique vniuerſi, ni barbarus quidam captus, de Helibacia fluuio, quatuor paraſangis diſtante illis indicaſſet. Ita manè Romani aquam inueniunt. Tum alij inclinatis genibus proni, ore auido hauriunt. Alij ſe incuruantes, manu caua potum excipiunt. Alij vaſculis ad idem vtuntur. Et quia ex aduerſo fluminis opacum nemus erat, in quo ſe barbari condiderant, iterum Romani ope maxima inuaduntur, iaculiſque in aquantes immiſsis, non parua de improuiſo ſtrages editur. E duobus igitur alterum oportebat eligere: aut aqua penitus deſtitutos deſperare, & præ ſitis magnitudine emori: aut vnà cum aqua etiam interitum haurire. Veruntamen ſcaphis compactis flumen tranant, quò hoſtes comprehenderent. Vbi in vlteriorem ripam venerunt, confeſtim barbari proſilientes, Romanis ſuperiores euadunt: victi fugæ ſe mandant. Petro à barba-

ποντλεῖν καὶ τὸν θάνατον. αὐτὰρ πρωΐ μία οἱ Ρωμαῖοι ναυπηγησάμενοι, τὸν ποταμὸν διενήξαντο, ὅπως καθάφορον τὸ πλέμιον γένοιτο. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὸ ἀντιπέρας τὸ ὠλιτικὸν παρεγένετο, ἀθρόον οἱ βάρβαροι ὑπεθέμενοι, τὴν Ρωμαίων κρατῆσαν. οἱ μὲν δὴ Ρωμαῖοι νενικημένοι, πρὸς φυγὴν ἀποκλίνουσι καθοπλεμηθέντος τοῦ τῶν βαρβάρων ξὺν πέτρᾳ, πεζὸς γίνεται στρατηγός.

καὶ οὗ ἀποχειροτονηθεὶς τῆς ἡγεμονίας ὁ πέτρος, ἐς Βυζάντιον ἦκεν.

ris debellato, Priscus dux renuntiatur; & Petrus abrogata sibi functione Byzantium reuenit.

CAPVT VI.

Elogium Ioannis Patriarchæ Constantinopolitani; à voluptatum contemptu: à domitis animi perturbationibus: à ieiuniis: à misericordia in egentes; à studio paupertatis. Eius lecto ligneo, stragulo, penulæ quantum honorem pius Imperator habuerit. Maurorum in Africa rebellio. Carthaginensium metus. Gennadij aduersum barbaros victoria. Ostentum cometæ, & de cometis eruditorum sententiæ.

Πρὸ πέντε δὲ μάλιστα τούτων ἐνιαυτῶν (πρὸς γὰρ τὰ πρεσβύτερα τῆς ἱστορίας αὖθις γινόμεθα) ἰωάννης ὁ τῆς ἐς Βυζάντιον ἐκκλησίας ἡγούμενος, τὸν τῇδε βίον ἀπέλιπεν. ὃς ἀπὸ τῆς καταφιλοσοφήσεως λίαν τῆς ἡδονῶν, τυράννου τινὸς τῶν παθῶν, αὐτοκράτορός τε τῆς ψυχῆς ἡμέρας, νηστευτὴς ὑπὸ τῶν Βυζαντίων κατωνομάζετο. λέγεται δὲ καὶ ὑπὸ μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος ἱκανὰ δανεισάμενον χαλκᾶ, γραμματεῖον ἐκδόσθαι. τιμή τε οἰκείαν πρεπούσαν ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τοῦ δανείσματος ὑποθέσθαι. ἐπεὶ δὲ μετῆλθεν ὁ ἱερὸς τῶν τῇδε, ὁ αὐτοκράτωρ μαυρίκιος τιμῇ τῇ ἱεραρχικῇ ἁγίᾳ διεκόσμησεν, εὑρίσκει τὸν ἄνδρα ἀχρηματίαν φιλοσοφήσαντα. καὶ λίαν ἀγαθεὶς τιμᾷ ἐς ἄκρον τοῦ ἱερέως δικαιοσύνῃ, διέῤῥηξε πρῶτα πρὸ μικροῦ σὺν ταφῇ γραμματεῖον. μηδὲν γὰρ τῷ ἱερεῖ ἕτερον φασὶ τὸν βασιλέα εὑρεῖν, ἢ σκίμποδα ξύλινον, καὶ σισύραν ἐξ ἐρίων, ἐς τὰ μάλιστα εὐτελῆ, φαιλώνιόν τε ἀκαλλῆ. δυσείμων γὰρ ἦν ὁ ἀνὴρ, λιτότητι

ANTE quatuor hosce annos (rursum enim ad antiquiora reuoluitur narratio) Ioannes Ecclesiæ Byzantinæ Præsul, huius lucis vsuram reddidit: qui, quòd voluptates egregiè pessundaret, & vitiosas animi motiones compesceret, ventriq; assiduum bellum faceret, νηστευτὴς, hoc est, *ieiunator* à Byzantiis cognomentum tulit. Fertur quoque à Mauricio complura talēta mutuatus, syngrapham illi dedisse, & rem familiarem pignori oppositisse. Postquam die suo est perfunctus, Mauricius in eius facultates inquirens, paupertatem consectatum inuenit, ac magnoperè singularē hierarchæ sanctimoniam admiratus, syngrapham paulò antè conscriptam gratuitò conscidit. Nihil siquidem aliud inuenisse aiunt, præter lectum ligneum, & laneum stragulum nullius

pretij,

βίᾳ καταλαμπόμενον. ταῦτα δὴπᾳ ταῦτα ἀντὶ πολλῶν καὶ χρημάτων καὶ λίθων ἰνδικῶν ὁ αὐτοκράτωρ μαυρίκιος τιμησάμενος, εἰς τὰ βασίλεια μετηγάγετο. τῆς ἑαρινῆς γὰρ τῶν χριστιανῶν νηστείας ἑναγερωμένου, χαίρειν φράσας τῇς χρυσῆς, καὶ λιθοκολλήτῃς κλίναις, τῇς τε νήμασι τῶν ζηρῶν, ἐπὶ τοῦ ἱερέως ξυλίνῳ σιβάδᾳ ὁ βασιλεὺς κατεπαννυχίζετο, θείας πνὸς ἐνπιόθεν ὥσπερ οἰόμενος μεταλήψεσθαι χάριτος. κατὰ τάυτας τὰς χρόνους οἱ πρὸς τῷ λιβύῃ μαυρούσιοι διωμοσίαν κατὰ τῶν ρωμαίων ποιῆνται. ἐπεὶ δὲ τὰ πλήθη ξυέῤῥυσαν, ἐς μέγα φόβος οἱ καρχηδόνιοι γίνονται· ὁ μὲν οὖν γενάδιος τὸ τηνικαῦτα δέκαρ, ἀ στρατηγὸς ἐτύγχανεν ὢν τῆς λιβύης, πειραμένου ἀμυήτῳ πλήθει τινὶ, τὸν κατ' αὐτὸ ξυστάντα πόλεμον, δόλῳ τὰς βαρβάρους καταπολεμήσατο. ὑποκλινόμενος γὰρ πεποιῆσθαι ἅπαντα ὅσα περ οἱ βάρβαροι βέλονται, καὶ εἰς ἄνεσιν πειρᾶσθαι τὸ βάρβαρον, ἐνωχλημένοις αὐτῆς ἐπιπέσεται. τῇ φόνῳ τριχῇ γεγονότος πολλῷ, τῆς πλείας φθορᾶς ὁ καρχηδόνιος πόλεμος ἐλάμβανε τὸν δάλυσιν. ὕτω μὲν δὴ κατὰ τὸν λιβύην εὖ, καὶ μάλα καλῶς διετίθετο τοῖς ρωμαίοις. ἐν τούτοις τῇ ἡμέραις κομήτης ἐν τῷ ὑπερκαύματι φαίνεται. πρὸ τάτων τριχᾶ τῶν ὁροκέντων σπουδάσαι ἀστέρων, οἱ μὲν φιλόσοφοι πρὸς μετεωρολογικὰς καταφύγοσιν ἀφορμὰς, ἃς σαγέλλεται, καὶ πλάτωνες ἐν τῷ ἑλικῶνι τῆς

pretij, ac deformem penulam. Vili enim vestitu delectabatur vir frugalitate vitæ conspicuus. Atque ista, ista, inquam, grandi pecuniæ, & Indicis lapillis Mauricius anteponens, in palatium transfert, iisque glorians, vernis Christianorum ieiuniis (in Quadragesima) aureos, gemmatosq; lectulos, & stragula serica valere iubens, ligneo Antistitis cubili totam noctem incubat, cum se diuinam quandam gratiam inde percepturum arbitraretur. Per idē tempus Mauri in Africa communiter contra Romanos coniurarunt. Quibus copias cogentibus, Carthaginenses in timorem non mediocrē adducti sunt. Gennadius itaque tum Decar, non Prætor Libyæ, cum exercitu numerosissimo bellum sibi intentari videret, dolo de barbaris triumphum egit. Simulans enim facta à se omnia, quæ illi voluissent, dum feriis & epulationibus indulgent, eos appetit, multisq; occisis, finem Carthaginensi bello memorabilem imponit. Hunc in modum res Romanę in Africa secunda admodum fortuna administrata est. Per eosdem dies cometes ardere conspectus. In huiuscemodi astris, vt videntur, Philosophi ad caussas meteorologicas confugiunt, quas Stagiritæ, & Platones in Helicone li-

μνήμης βίβλοις ἐναπεχάραξαν. ἀστρολόγοι δέ, καὶ ἱστοριογράφοι τινες προαγόρδυσιν ἐσομένων τινῶν λυπηρῶν ἀπεφήναντο. ἀλλ' ἡμεῖς τὰς περὶ τούτων λόγους τῇ ἀναβολῇ τῆς διηγήσεως χαριζόμενοι, πρὸς τὸν σκοπὸν ἐπειγόμεθα τῷ ἱστορίαν καταναγκάσωμεν.

bris ad memoriam commendauerunt. Astrologi autem, historiarumq; scriptores quidam rerum tristium habere præsagium asseuerant. Verùm nos huiusmodi disputationē narrationi pertexendæ condonantes, ad destinatum scopum historiam vrgeamus.

CAPVT VII.

Priscus exercitum diminutum offendens, à Petri accusatione suorum consiliis auocatur. Vt Istrum transiit, Chaganus eum super aduentu interrogat. Inter ambos de finibus litigium. De Scythis Caucasæis, & Borealibus digressio: & ibi de victoriis Chagani cuiusdam. Non esse germanos Abares ad Istrum, & vnde illis hoc nominis. Taugast vrbs nobilissima, & eius incolæ: vicini item Mucritæ laudantur.

Ἡ ΡΩ δὲ χομένῃ ἡ ὁ πρίσκος τῷ βυζαντίῳ ἀποφοιτᾷ. εἶτα πρὸς τῇ ἀσικῇ τὰς δυνάμεις ξυνήθροισε. τόν τε ἀριθμὸν τῆς δυνάμεως ἐξετάσας, εὑρίσκει ὁ στρατηγὸς πολὺ τῶν Ρωμαίων πλῆθος διαφθαρέν. πρᾶγμα τριχαροῦς ἐς μαιρίκιον τὸν αὐτοκράτορα καταδηλα τὰ τῆς πέρσης πι; ἡσαθαι ζφάλματα. ὅμως ὑποπτεύσεται ὑπὸ ξυμβόλων τινῶν κρύψαι τὰ πλημμελήματα. δέκα γίνεσθαι καὶ πέντε ποιησάμενος χάραξας, τόν τε ἴστρον διαπεραιωθεὶς ποταμὸν, τῇ ὑστεραίᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἡ ἐς νόβας τὰς ἄνω ὁ στρατηγὸς παραγίνεται. ὁ δὲ χαγᾶνος τοῦτο μεμαθηκὼς, ὡς τὸν πρίσκον πρέσβεις ἐξέπεμψε, τήν τε αἰτίαν ἐξηρεύνατο μαθεῖν τῆς τῶν Ρωμαίων ἀφίξεως. ὁ δὲ στρατηγὸς τὰς τόπους ἔφασκεν εὐφυεῖς ἐς κτηνοτροφίαν πεφυκέναι. ἱππασί-

INitio veris Priscus Byzantio discedit, copiisq; in Astica congregatis & recensitis, magnum Romanorum numerum periisse deprehendit. Quare cum Petrum neglecti officij accusare apud Imperatorem vellet, tamen monitis quorundam motus, eius delicta dissimulāda existimauit. Quintis igitur & decimis castris, & Istro amne transmisso, quarto die Nobas superiores venit. Eo rescito Chaganus per Legatos ex Prisco aduentus causſam exquirit. Respondet Priscus, quia loca illa ad venandum, & equitandum natura accommodata sint; & aquis abundent. Chaga-

nus

μας τε, καὶ λίαν εὐύδρας. ὁ δὲ χαγᾶν ἐδήλωσε, ἐπ' ἀλλοτρίας γῆς ἐπιβαίνειν Ρωμαίους, παραπονδήσαί τι πρίσκον, καὶ ἀοράτως τὴν εἰρήνην ὑπ' αὐτοῦ πεφυλάχθαι. ἔφασκε τοίνυν ὁ πρίσκος, Ρωμαϊκὸν ὑπεῖναι τὸ ἔδαφος. ὁ δὲ βάρβαρος, ὅπλοις καὶ νόμοις πολέμων Ρωμαίους ἀποκτήσασθαι τοῦτο. ἐκ τοίνυν χαγάνε ζυγομαχοῦντος, καὶ ἀμφισβάλλοντος περὶ τούτων τῶν τόπων, φασὶ τὸν πρίσκον τὴν ἐκ τῆς ἕω ἀπόδρασιν ἐνεδύσασθαι χαγάνῳ.

nus docet, Romanos in regione aliena pedem ponere, & Priſcum fœdus tranſgredi, occulteque pacem conuellere. Priſcus hæc contra, Romanum eſſe ſolum. Et barbarus, armis, ac iure belli Romanos id amiſiſſe. Chagano igitur rixante, & ſuper his locis diſceptante, Priſcum ei ex Oriente fugam obiecisse ferunt.

Α'λλ' ἐπεὶ περὶ τῶν σκυθῶν, τῶν πρὸς τῷ καυκάσῳ, τῶν τε πρὸς βορρᾶν τεταμένων μνήμην ἐποιησάμεθα, φέρε δὴ φέρε τὰ παρηκολουθηκότα κατὰ τοῦτον τὸν χρόνους τοῖς μεγίστοις ἔθνεσι τούτοις, ὥσπερ ἐμβόλιμά τινα διηγήματα τὴν ἱστορίαν μεσολαβήσαντες παραθώμεθα. θέρους ἐνεστῶτος κατὰ τοῦτον δὴ τὸν ἐνιαυτὸν ὁ πρὸς τῇ ἑῴᾳ ὑπὸ τῶν τούρκων χαγᾶν ὑμνούμενος, πρέσβεις ἐξέπεμψε μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι. ὑπισολήν τε σωτεπαχὼς, ὑπινίκια ἐνεχάραττεν ἐν αὐτῇ. ἡ δὲ τῆς ὑπισολῆς ὑπιγραφὴ εἶχεν ὑπὲ λέξεως ἥτως. Τῷ βασιλεῖ τῶν Ρωμαίων, ὁ χαγαῖος ὁ μέγας δεσπότης ἑπτὰ γλυῶν, καὶ κύριος κλιμάτων τῆς οἰκουμένης ἑπτά. τῷ ὄντι γὰρ τὸν ἐθνάρχην τῶν ἀβδελῶν (φημὶ δὴ τῶν λεγομένων νεφθαλιτῶν) καταπολεμήσας ἔτος αὐτὸς ὁ χαγᾶν ἐνίκησε. τήν τε τῶν ἐθνῶν ἀρχὴν ὑπεβά-

Sed quoniam de Scythis ad Caucaſum, & Boream habitantibus mentio illata eſt, agedum, quæ maximis hiſce gentibus per hæc tempora acciderunt, curſu hiſtoriæ, inſititia quadam narratione interrupto prodamus. Aeſtate huius anni appetente, Chaganus in Oriente à Turcis celebratus, Legatos ad Mauricium Imperatorē mittit, cum epiſtola, in qua de triūphis ſuis gloriatur. Inſcriptio ad verbū talis erat.

Imperatori Romanorū Chaganus magnus Deſpota ſeptem gentium, & Dominus ſeptem mundi climatū.

Sanè Principem gentis Abdelarum (qui aliter Nephthalitæ) bello hic Chaganus ſubegit, ſibique imperium illud vindica-

λεγ. ἐπὶ τῇ νίκῃ τοίνυν οὕτω μέγα ἀρθεὶς, καὶ τὸν στεμβιχάδων σύμμαχον ποιησάμενος, τὸ τῶν ἀβάρων ἔθνος κατεδουλώσατο. ἀλλὰ μή τις οἰέσθω παρεισορᾶν ἡμᾶς καὶ τότε οὗτοι χρόνους, ἀβάρους εἶναι νομιζομένους τοὺς ἀνὰ τὴν εὐρώπην, καὶ τὴν παννονίαν κατοικοῦντας βαρβάρους. καὶ τότων τὴν ἄφιξιν πρεσβυτέρων γενέσθαι τῶν χρόνων μαυρικίου καὶ αὐτοκράτορος. ψευδωνύμως γὰρ ἀβάρων προσηγορίαν οἱ περὶ τὸν ἴστρον κατοικοῦντες βάρβαροι. ὅθεν δὲ τὸ γένος αὐτοῖς, ὅσον ἔτι κατὰ βραχὺ εἰρήσεται. ἠττηθέντων γὰρ τῶν ἀβάρων (πρὸς γὰρ τὸν λόγον ἐπάνιμεν) οἱ μὲν πρὸς τοῦτο καταφεύγοντες τὴν παυγὰς, παραγίνονται. πόλις ἐπιφανὴς, τῶν τε λεγομένων τούρκων ἀπῴκισται, χιλίοις πρὸς πεντακοσίοις σημείοις αὐτὴ ὁμορος καθέστηκε τοῖς ἰνδοῖς. οἱ δὲ περὶ τὴν παυγὰς αὐλιζόμενοι βάρβαροι, ἔθνος ἀλκιμώτατον, καὶ πολυανθρωπότατον, καὶ τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἔθνεσι μέγεθος ἀπαραλλήλον. ἕτεροι τῶν ἀβάρων ἐπὶ τὴν ἠπειρον πρὸς ἑσπερινοτέραν ἀποκλίναντες τύχην, παραγίνονται πρὸς τοῦτο λεγομένους μύκελ. τοῦτο δὲ τὸ ἔθνος πλησιέστατον πέφυκε τῶν παυγάς. ἀλκὴ δὲ αὐτῷ πρὸς τὰς παρατάξεις πολλὴ, καί τε τὰ ἐκ τῶν γυμνασίων ἐπιμέλειαν μελετήματα, καί τε τὴν περὶ τοῦτο κινδύνους τῆς ψυχῆς ἐγκαρτέρησιν. ἐπεὶ γὰρ τοίνυν ἑτέρᾳ ἐγχειρήσεως ὁ χαγὰν, καὶ τοῦτο ὑγὼρ ἐχειρώσατο πάντας. ἔθνος δὲ τοῦτο τῶν ἰχυροτάτων καθέστηκεν, καί τε τὴν πολυανδρίαν, καὶ τὴν πρὸς

uit. Ea victoria inflatus, & Stembiſchada ad armorum ſocietatē adiuncto, Abarum quoque nationem in ditionem ſuam redegit. Nolim autem quemquam opinari, me huius temporis res mala fide commemorare, dum ſentit, Abaros eſſe barbaros illos, qui in Europa, & Pannonia ſedes habent, eoque ante Mauricij tempora aduenerunt. Falsò enim id nomen barbari Iſtrum accolentes vſurpant. Vnde porrò & illis genus, infra dicetur. Ergo deuictis à Chagano Abaris (ſurſum enim redeo) alij eorum ad Taugaſtenſes confugerunt (eſt autem Taugaſt Turcarum nobilis colonia, ſtadiis mille quingentis ab India diſtās; cuius indigenæ, & ſtrenuiſsimi, & frequentiſsimi, & præſtantia quouis populo in orbe terrarum ſuperiores) alij propter amiſſam libertatem humiliorem ſortiti conditionem, ad Mucritas qui dicuntur, Taugaſtēſibus viciniſsimos ſe contulerunt, ad prælia ineunda tum propter quotidiana belli exercitia, tum propter tolerantiam in periculis eximio animorum robore præditos. Aggreſſus eſt & aliud facinus Chaganus, & Ogor gentem totam domuit. Fuit hæc gens tum numero, tum armorum exercita-

tione

τὸν πόλεμον ἐνοπλον ἄσκησιν. ἤτοι δὲ πρὸς τῆς ἀνατολῆς τὰς οἰκήσεις ποιοῦνται. ἔνθα ὁ τὶλ διαῤῥεῖ ποταμὸς, ὃν μέλανα τύρκοις ἐπικαλεῖν ἔθος. οἱ δὲ τότε τὸ ἔθνος παλαιότατοι ἔξαρχοι ἀὰρ, καὶ χεννὶ ὠνομάζοντο, ἐκ τούτων καί τινα τῶν ἐθνῶν ἐκείνων τὴν ὀνομασίαν ἐκληρώσαντο, ἀὰρ καὶ χεννὶ ὀνομαζόμενα.

tione validissima. Hæc in Oriente ad fluuium Til accolit, quē Turcæ Nigrum appellare solent. Eius vetustissimi Principes V,ar & Cheunni vocabantur, à quibus etiam nonnullę illarum gentium adeptæ sunt vocabula, vt V,ar & Chunni nominarentur.

CAPVT VIII.

Vnde Abares in Europa, & qua occasione hoc nomen assumpserint. Ogor gentis 30. myriades à Chagano interfectæ. De Turum tyranno ab eodem cæso. Legatio Chagani ad Mauricium de suis victoriis. Mons aureus cur ita vocetur. Apud Turcas pestilentia nunquam visa: terræmotus rari: eorum sacra.

Ἰουστινιανῷ τοίνυν τῷ αὐτοκράτορος τὸ βασίλειον κράτος ἐπέχοντος, ἐκ τούτων τῶν ἀὰρ καὶ χεννὶ ὀλίγη διασῴσασα μοῖρα τῶν ἐξηγεγόνει Φύλλη ἐκείνη, ἐνδημεῖ τῇ εὐρώπῃ ἤτοι ἀβάρης ἑαυτὴν ὀνομάσαντες, τὸν ἡγεμόνα τῇ τε χαγάνε προσηγορίᾳ φαιδρύνεσιν. ὅθεν αὐτῆς ὁ τρόπος πρὸς μεταθέσιν ὀνομάτων ἐχώρησε, λέξωμεν· τῆς ἀληθείας κατ᾽ μηδὲν ἀφιστάμενοι. Σαρσῆλτ, καὶ ὀννογοῦροι, καὶ Σαβίροι, ἀννικάτε πρὸς τούτοις ἕτερα ἔθνη, ὁπλοτέρα τὸν ἀὰρ, καὶ χοννὶ ἔτι ὀπὸ μοῖραν κατὰ τὰς τόπους αὐτῶν διασῴσασαν ἐφεύσαντο, εἰς μέγιστον καταπίπτουσι φόβον, ὥστε πάντες ἀβάρες ὥσπερ ἐναγῆ τὴν ἐνδημήσαντα Δᾷ τέτε ὅλοις λαμπροῖς τὴν Φυλάδας ὑμήσαντες, ἔδοξαν ἀντιλαμβάνειν παρ᾽ αὐτῶν τῷ ἀβλαβείαν. οἱ τοίνυν ἀὰρ, καὶ

IVstiniano porrò Augusto imperium obtinēte, ex hisce gentibus V,ar & Chunni exigua pars à primæuo genere illo profugiens, in Europam se intulit, qui se Abares, & Principem suum Chaganum honoris causſa nominarunt. Qua verò occasione nomina commutarint, nihil à veritate abeuntes explicabimus. Sarselt, & Vnnuguni, & Sabiri, & insuper alię gentes Hūnicæ, postquam partem V,ar & Chunni ad loca sua confugientem viderunt, ingēti metu perculsæ sunt, quod aduenas illos Abaros esse suspicarentur. Quocirca securitati consultum cupientes, donis amplissimis eos coluerunt. V,ar itaque,

χουνὶ, ὡς εἶδον τὴν τῆς ἀποφυγῆς ἀπὸ δεξιὸν ἔναρξιν, τὴν πλαίω τῶν πεσσόντων οἰκειωσάμενοι, ἀβάρης ἑαυτοὺς κατωνόμασαν. λέγεται γὰρ ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῖς Σκυθικοῖς τὸ τῶν ἀβάρων ὑπεῖναι ἐντρεχέστερον φῦλον. ἀμέλει τοι καὶ μέχρι τῶν χρόνων ἐφ' ἡμᾶς οἱ ψευδάβαροι, (λέγειν γὰρ ἄντως αὐτοῖς οἰκειότερον) τῆς γνησιαρχίας διήρθωνται. καὶ οἱ μὲν ἀπ' ἀρχαιοπρεπῶς ὀνομάζονται. οἱ δὲ χουνὶ προσαγορεύονται. ἐπεὶ δὲ τὰ περὶ τῶν ψευδαβάρων, ὡς ἐν βραχυτέρῳ διεξήλθομεν, πρὸς τὰ συνεχῆ τῆς ἱστορίας τὴν ἔκθεσιν ποιησώμεθα. ἐπεὶ τοίνυν ὁ γὰρ λίαν ἐγκρατῶς νενικημένος, τὸν ἐφ' ἡλιοστόματι ῥομφαίας ὁ χαγὰν προσέδωκεν. ἀναιρεῖνται τοίνυν ἐκ τούτου δῆτα ἔθνος καὶ τὸν πόλεμον μυριάδες τριάκοντα, ὡς ὁδὸν ἡμερῶν πεντάρων ἐπέχειν τὴν τῶν καταπεπωκότων σωμάτων συνέχειαν. ἕτω δῆτα τῆς νίκης τῷ χαγάνῳ μειδιώσης ἐμφανῶς, συγκροτεῖται τοῖς τάρχοις ἐμφύλιος πόλεμος. ἀνήρ τις τάρχ μὲν ὀνομαζόμενος, πρὸς γένους καθεστὼς τῷ χαγάνῳ, νεωτερίσας δυνάμεις μεγάλας συνήθροισε. ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν μάχην τὰ ἐφ' ἑκατέρου ἐκράτησεν ὁ χαγὰν πρὸς ἑτέρους τρεῖς μεγάλους χαγάνους. ταῦτα δὲ τούτοις ὀνόματα, ἀπαρζούγου, καὶ κουαξολαὶ, καὶ τυλδίχ. συναθροισθείσης τοίνυν τῆς ὅλης ἐκβάσεως εἰς τὸ ἀκρον (χώρος δέ ἐστιν πεδίοις ἐνειλημένος μεγάλοις) τῶν τε ἀντιθέτων καὶ τοῦτον δῆτα

que, & Chunni, vt perfugium sibi fœliciter eueniſſe animaduerterunt, errorem ſe ſe honorantium non aſpernati, Abares dici voluerunt. Etenim inter gentes Scythicas ingenio omnibus antecellere Abares exiſtimantur. Nimirum etiam vſq; ad noſtram ætatem Pſeudabares (ſic enim magis propriè appellari debent) generis origine diſtincti, alij, V,ar, alij Chunni veteri nomine dicuntur. Quoniam ergo de Pſeudabaris breuiter diſſeruim', quæ de hiſtoria ſequuntur, ſcribere perſequamur. Ogor magna ope debellatis, Colch gentis Principem Chaganus gladio ſuſtulit. Ex qua gente cæſa bello ter centena millia; vt cadauerum continuata ſeries dierum quatuor viam occuparet. Hunc igitur in modum victoria Chagano inſigniter arridente, ciuile inter Turcas bellum exarſit. Vir quidam vocabulo Turum cum Chagano cognatione coniunctus, res nouans, copias ingentes contraxit, collatiſque cum eo ſignis, ſuperior diſceſſit. Chaganus alios tres Chaganos ſibi per Legatos adiungit, quibus nomina propria fuerunt Sparzeugun, Cunaxolan, Tuldich. Vniuerſis itaque copiis ad Icar locum, latis in campis ſi-

tum

τὸν τόπον ἀντιταξαμένων ἡρωικῶς, πίπτει ὁ τύραννος, καὶ εἰς φυγὴν αἱ συμμαχίδες δυνάμεις ἐξέκλιναν. καὶ πολλῶν γιομένων φόνων, πάλιν κύκλος τῆς ἑαυτῶν ὁ χαγᾶνος χώρας ἐγίνετο. Τούτων τῶν ἐπινικίων τὴν μνήσιν ἀπὸ τῶν πρέσβεων ὁ χαγᾶνος τοῖς τ' αὐτοκράτορα μαυρικίου ἐπεπόιητο. τὸ δὲ ἰκὰρ τοῦ ὄρους, τοῦ λεγομένου χρυσοῦ, πεντακοσίοις σημείοις ἀπῴκισται. τοῦτο δὴ τὸ ὄρος ἐπὶ τὰς ἀνατολὰς ἔχει τὴν ἵδρυσιν. χρυσὸν δὲ παρὰ τῶν ἐγχωρίων καλοῦσι. τοῦτο μὲν ἀπὸ τῆς δαψιλείας τῶν ἐν αὐτῷ φυομένων καρπῶν· τοῦτο δὲ καὶ ἀπὸ τῶν θρεμμάτων καὶ νωτοφόρων ζώων εἶναι καλλίκερων. νόμος δὲ τούρκοις, τῷ κρατίστῳ χαγάνῳ τοῦ χρυσοῦ ὄρους παρεχωρεῖν. δοκοῦσι δὲ μεγίστοις ἴσοις τὸ τούρκων ἔθνος μεγαλαυχεῖ. φασὶ γὰρ αὖθις ἀνοσίους, καὶ ἐξ ἀρχῆς, μηδέποτε λοιμῶν ἐπιδημίαν θεάσασθαι. τῶν τε σεισμῶν σπανίως εἶναι κατ' ἐκείνην τὴν χώραν. τὴν δὲ Βακὰθ ὑπὸ τῶν ἐννοσιγαίων πάλαι ποτὲ καταπεσεῖν τοῖς σεισμοῖς. τὴν δὲ σογδαλωὶν καὶ λοιμῶν, καὶ σεισμῶν ἔμπειρον πεφυκέναι. λιμῶσι τειχρεῖν οἱ τοῦρκοι λίαν ἐκτόπως τὸ πῦρ. ἀέρα δὲ καὶ ὕδωρ γεραίρουσιν. ὑμνοῦσι τὴν γῆν. προσκυνοῦσι δὲ μόνως, καὶ θεὸν ὀνομάζουσι τὸν πεποιηκότα τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. τούτῳ θύουσιν ἵππους, καὶ βόας, καὶ πρόβατα. ἱερεῖς κεκτημένοι, οἱ καὶ τὴν τῶν μελλόντων αὐτοῖς δοκοῦσιν ἐκπιθέσθαι προαγό-

tum constitutis, & instructis, aduersariisq; ibidem fortissimè dimicãtibus, tyrannus occumbit: eius agmen fugæ se dat; & Chaganus magna cum cæde ditionem in potestatem reducit. Harum victoriarum lætitiam Chaganus Mauricio per Legatos significauit. Icar verò à monte aureo, vt appellatur, quadringentis millibus abest. Hic mons Orientem spectans, partim ab vbertate & copia fructuum in eo prouenientium, partim à pecudibus, & iumentis, quibus est frequentissimus, apud indigenas aurei nomen inuenit. Est autem lege receptum apud Turcas, potentiori Chagano montem aureum cedere. Cæterùm duabus rebus, iisque maximis Turcarum gens gloriatur. Aiunt enim, iam inde à Priscis temporibus, & à principio nunquam pestilentiam eos inuasisse, rarasque in ea regione terræ concussiones existere; Bacath ab Vnnuguris olim ædificatam terra conquassata corruisse; Sogdianam verò & pestilentiam, & terræ tremores experiri. Turcæ admodum stolidè ignem colunt, aëremque & aquam venerantur; telluri hymnos concinunt; adorant autem tantũmodo & Deum nuncupant, qui hãc rerum vniuersitatem ædificauit. Huic equos, & boues, & oues

ρῶσιν. κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον οἱ Ταρνιάχ, καὶ οἱ κοτζαγηροὶ (καὶ ἔτοι δὲ ἐκ τῶν Οὐαρ, καὶ Χουννὶ) ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀποδιδράσκουσι, καὶ πρὸς τὸν εὐρώπιον ἥκοντες, τοῖς ἐκεῖ τὸν Χαγάνον τῶν Ἀβάρων σωματοῦνται. λέγεται δὲ καὶ σὺν Ζαβενδὲρ ἐκ Βουλγάρων πεφυκέναι τῶν Οὐαρ, καὶ Χουννί. ἡ δὲ γενεὰ ἀπήρτισται μυριάσι τοῖς Ἀβάροις, εἰς δέκα χιλιάδας ἥκειν.

sacrificant: habentque sacerdotes, in quibus ineſſe vaticinandi facultatem arbitrãtur. Per idem tempus & Tarniach, & Cotzageri (hi populi etiam ex V,ar, & Chunni gentibus erant) à Turcis profugi Europam immigrant, & Abaribus Chagano ſubiectis ſe admiſcent. Traditum eſt etiam, Zabender ex V,ar, & Chunni propagatos. Qui ad Abaros acceſſerunt, eos ad decem millia fuiſſe planè compertum eſt.

CAPVT IX.

Chagani fœdus cum Taugaſtenſibus. Eorum mores. Fluuius per medios labens. Conditor vrbis huius, & alterius Alexander M. Chubdanenſium Principis mors quemadmodum ab ipſius concubinis lugeatur. Plura ſuper Chubdan vrbe. Albi æthiopes ad Septentrionem.

Ὁ μὲν οὖν τῶν Τούρκων Χαγᾶν τὸν ἐμφύλιον καταλυσάμενος πόλεμον, εὐδαιμόνως ἐχειραγώγει τὰ πράγματα, πιστεῦσαι δὲ καὶ σωθῆκαι πρὸς αὐτὸν τοὺς Ταυγὰς, ὅπως βαθεῖαν πάντοθεν τὴν γαλήνην ἐμπορδόμενος, ἀσεισίαστον τὴν ἀρχὴν καταστήσῃ. ὁ δὲ τῆς Ταυγὰς κλιμακάρχης, τὴν σὴν ὀνομάζεται, ὅπερ ἰὸς θεὸς παῖς ἑλληνικῆς φωνῆς σημαίνεται. ἡ γὰρ ἀρχὴ τῶν Ταυγὰς ἐσεισάζετο. γέμος γὰρ αὐτοῖς τὸ χειροτονίαν ἔχειν μόνος παρέχεται. τούτῳ δὲ τῷ ἔθνει θρησκεία ἀγάλματα, νόμοι δὲ δίκαιοι, καὶ σωφροσύνης ἔμπλεος ὁ βίος αὐτοῖς. ἔθος δὲ τούτοις νόμον μιμούμενος, μηδέποτε κόσμῳ χρυσῷ καλλωπίζεσθαι ἄρρενας, καί τοι ἀφθονίας πολλῆς ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ κύ-

CHaganus igitur ciuili bello finito, rem fœlicibus auſpiciis adminiſtrat, & cum Taugaſtenſibus fœdus percutit; vt tranquillitatem & pacem ſupremam vndique nactus, principatum ſibi omnis ſeditionis expertem efficeret. Princeps autem in Taugaſt Taiſan audit, quæ vox græca lingua filium Dei ſonat. Hoc regnum nullis inteſtinis diſcordiis agitatur; propterea quod Princeps illic à ſucceſſione generis creatur. Statuas venerantur: iuſtis reguntur legibus; frugalitatem in omni vita excolunt. Conſuetudo eſt apud eos, vim legis obtinens, vt mares ornatu aureo

in per-

ελοι καθεζῶτες, διὰ τὰς μεγάλας, καὶ ἐπωφελεῖς ἐμπορίας. τούτῳ τῷ ταύγαις ποταμὸς διορίζει. πάλαι τοίνυν ποτὲ δύο μεγίστοις ἔθνεσιν ὁ ποταμὸς ἐμεσίτευεν, ἀντιθέτοις ἀλλήλοις. ἐσθὴς δὲ τῷ μὲν ἑνὶ μέλαινα, τῷ δὲ ἑτέρῳ κοκκόβαφος. ἐν τοῖς χρόνοις τοίνυν τοῖς καθ' ἡμᾶς, μαυρικίῳ τῷ Ρωμαίων βασιλεῖ ἐπέχοντι, καὶ τὸ ἔθνος τῶν μελανοφόρων τοῖς τῶν ἐρυθρῶν εἰσεβεβλημένοις ἐσθῆσι, διαπεραιωσάμενον τὸν ποταμὸν σωίσησι πόλεμον. εἶτα νενικηκὸς, τῆς ὅλης, ἡγεμονίας γίνεται κύριος. τούτῳ δὴ τῷ ταύγαις οἱ βάρβαροι λέγουσι κτίσαι τὸν μακεδόνα ἀλέξανδρον, ὁπλίνα τε βακτριανὸς, καὶ τῶν σογδιανῶν ἐνδιαλώσαντα, δέκα καὶ δύο καταφλέξας μυριάδας βαρβάρων. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει τὰ τοῦ βασιλεύοντος γυναῖα ἐκ χρυσοῦ πεποιημένας ἔχουσι τὰς ἁρμαμάξας, ἑλκομένῳ ἑκάστῳ ὑπὸ βοϊδίου ἑνὸς κεκοσμημένα πολυτελῶς ἐκ χρυσοῦ, καὶ λίθων μεγαλομίσων. εἰσὶ δὲ καὶ χαλκοῖ τοῖς βουσὶ χρυσοκόλλητοι. ὁ μὲν οὖν τῶν ἡγεμονίαν ἀνειληφὼς, ἑπτακοσίαις γυναιξὶ κατεπαννυχίζει, τὰ δὲ γυναῖα τῶν φανερωτέρων τῆς ταύγαις, ἐργυραῖς κέχρηται ταῖς ἁρμαμάξαις. νόμος δὲ καὶ ἑτέραν τὸν ἀλέξανδρον θέμασθαι πόλιν, ἀπὸ σημείων ὀλίγων, χαβδὰν ὀνομάζουσι τοῦτον οἱ βάρβαροι. τεθνηκότα δὲ τὸν ἡγεμόνα ὑπὸ τῶν γυναίων πενθεῖσθαι, διὰ παντὸς ξυρομένων μὲν τὰς κεφαλὰς, καὶ μέλαιναν εἰσαλλομένων ἐσθῆτα. καὶ νόμος αὐταῖς μηδέποτε

in perpetuum abſtineant: quanquam auro argentoque propter magnorum mercimoniorum commoditatem abúdant. Hanc vrbem fluuius diſcriminat, qui olim duos frequentiſsimos populos diſsidētes diuidebat; quorum alter nigra, alter cocco tincta veſte vtebatur. Noſtris itaque temporibus, Mauricio Imperatore, nigram geſtantes, tranſmiſſo fluuio rubram indutis bellum intulerunt, victoreſque toto illo imperio potiti ſunt. Vrbem Taugaſt barbari memorant Alexandrum condidiſſe, quādo Bactrianos, & Sogdianes, centum viginti barbarorum millibus igne conſumptis ſubiugauit. Vxores regiæ auro & lapillis pretioſiſsimis conſpicuæ, curribus vehuntur aureis; quorum ſinguli à ſingulis iuuencis, frænis auro, & gemmis ſumptuosè exornatis trahuntur. Princeps cum fœminis ſeptingentis noctem exigit. Nobilium coniugibus pilenta ſunt argentea. Fama eſt, Alexandrum aliam quoque vrbem, non multis millibus diſtantem, quam barbari Chubdan nominant, ædificaſſe. Eius Principem demortuum, ipſius vxores raſis capitibus, & pullatæ continenter lugent: neque per legem eius ſepulchrum deſerere vnquam poſ-

τὸν Ἆφον ἀπολιπεῖν. ἡ δὲ χῶβδαν, δύο μεγάλοις διείληπται ποταμοῖς. αἱ δὲ τούτων ὄχθαι, λαῖς κυπαρίττοις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, κατανεύουσιν. ἐλέφαντες δὲ τῷ ἔθνει πολλοί. τῆς δὲ ἰνδοῖς καὶ τὰς ἐμπορείας συναναμίγνυσθαι. τούτους γὰρ φασὶ τοὺς πρὸς τὰ βόρεια τετραμμένους ἰνδοὺς, καὶ λάκους περιφυκέναι. οἱ δὲ σκώληκες, ἐξ ὧν τὰ σηρῶν καθίσηκε νάματα, πάνυ παρὰ τῷ τοιούτῳ ἔθνει πολλοὶ ἀναλίσκεσθαι, καὶ ποικίλλειν τὴν χροιὰν κεκτημένοι. τὴν τε περὶ τὰ τοιαῦτα ζῶα φιλοτεχνίαν φιλοτίμως ἀσκοῦσιν οἱ βάρβαροι. ἵνα δὲ μὴ ἔξω τῆς νύσσης τὴν ἱστορίαν παροδηγήσωμεν, μέχρι τούτων περὶ τῶν ζηθῶν τῶν πρὸς τῇ Βακτριανῇ, καὶ σογδοανῇ, καὶ τῷ μέλανι ποταμῷ.

sunt. Chubdan duo latissimi amnes disterminant, quorum ripis cupressi (vt ita loquar) annuunt. Multos habent elephantos, & cũ Indis negotiantur. Hos autem Indos in plaga Boreali habitantes, albis corporibus esse prædicant. Bombycum, vnde fila serica, magna & diuersicolor apud eos copia: in quibus curandis barbari magnũ, & artificiosum studium præstare solent. Verùm ne historiã à meta proposita abducamus, hactenus de Scythis ad Bactrianam, Sogdianam, & nigrum fluuium à nobis dictũ esto.

CAPVT X.

Chaganus Singidonis mœnia diruit; populum ad hostes demigrare cogit. Priscus in insulam Istri, deinde Constantiolam venit. Chagani de iure finium regundorum violato expostulatoria oratio: in qua officij in pace conseruanda, tuendoq; fœdere Priscus seriò monetur.

Δεκάτῃ δὲ ἡμέρᾳ (πρὸς γὰρ τὰ ὠθεὶ πείσκον παλινδρομήσομεν) καὶ ἄγγελοι εἰς τὸ στρατηγεῖον σκῶπτον πήλινον γίνονται. ἀκηκόει τοίνυν ὁ πείσκος τὰ τείχη καταβαλεῖν τῆς σιγγηδόνος τὸν βάρβαρον, καταναγκάζειν τε σὺν λαοῖς τὰ οἴκοι καταλιπόντας, εἰς τὴν πολεμίαν τὰς ἀποικίας ποιήσασθαι. καὶ ἂν ὁ πείσκος μηδὲν τῇ ἀναβολῇ ἀναθεὶς, τὸν πόλεμον ναυπλόμενος, εἰς σιγγὰν τὴν νῆσον ἐλλιμενίζεται, αὕτη δὲ ἐστὶ τὸ ῥεῖθρον ἴσρα ἔχει τὴν ἵδρυσιν, ἀπώκισται δὲ σιγγηδόνος τῆς πόλεως σημεῖα

DEcimo die (nam ad Priscirres regrediemur) nuntij in eius tabernaculum apportantur, barbarum Singidonis muros euertisse, ac ciues deserto lare in hostium regionem habitatum compellere. Ille nihil cunctandum ratus per fluuium insulam in eo positam, & à Singidone triginta milliaribus dissitam petit.

τριάκοντα. ὁ μὲν οὖν πρίσκος τῇ νήσῳ τὰς δυνάμεις προσβαλών, ἔχωσαν τάφρους ὁλκάδας παραγεγομένους (ἃς δρόμωνας εἴωθεν ὀνομάζειν τὸ πλῆθος) ἐπὶ τὰ κοντοστάσια παραγίνεται. ἐν τούτοις δὴ τοῖς χώροις ἐντυχηκὼς τῷ χαγάνῳ, εἰς λόγους γίνεται πρὸς τὸν βάρβαρον. καὶ δὴ ὁ βάρβαρος ἐπὶ τὸ ὄχθης τὰ πρῶτα ἐφιζάνων, τὰς ἀποκρίσεις παρείχετο. ὁ δὲ πρίσκος ἐπιβεβηκὼς τῆς ὁλκάδος, τῆς ἐντεύξεως εἶχετο. Φασὶ τοίνυν τὸν χαγᾶνον ἀπάρξασθαι, εἰπεῖν δὲ τῷ πρίσκῳ.

tit. Ibi copiis expositis celocibus (quas vulgus dromones appellat) Constantiolam allabitur: quo in loco de Singidone cum Chagano super ripa fluminis considente in colloquium venit: Priscus è naui verba faciebat. Aiunt igitur Chaganum priorem his dictis Priscum compellasse.

Τί ὑμῖν ὦ Ρωμαῖοι, καὶ τῇ γῇ τῇ ἐμῇ; τί περαιτέρω τὸ πέτασος πόδας ἐκτείνετε; ξένος ὁ ἵππος ὑμῖν. τὸ ῥόπτρον τοῦτο πολέμιον. ὅπλοις ἐκτησάμεθα τοῦτον. τῷ δόρατι τοῦτον ἐδουλωσάμεθα. ἄπαγε τὴν ἀπιστίαν ὦ πρίσκε. μὴ ἀμαλύσης ἡ συχία, ἀγαθοῖς ὑμῖν πράγματι τυθεῖσαν πολλοῖς. αἰδέσθητι τὰς σπονδάς, δυσωπήθητι τὴν τῶν ὅρκων ἀσφάλειαν. ἡγείσθω εὐβουλία τῆς ἐγχειρήσεως, τὸ ξυμφέρον τῆς ἐπιβουλῆς τὰ πράγματα. μὴ μὴ τὰ παθεῖν βουλευσώμεθα. πρὸ τῆς ἐπιβουλῆς ἡ βουλή. ἀδικεῖς τῇ σπουδαίᾳ τὰ πράγματα. τὸν κακῶς βουλευόμενον, πρῶτον ἡ ἐγχείρησις ἔβλαψε. κλέπτεις τὸν πόλεμον στρατηγὲ εἰρήνῃ ἐνόρκῳ σπένδομενος, καὶ ὡς φίλος σπενδόμενος, καὶ ὡς ἐχθρὸς ξυμπλέκόμενος. ἢ ἀμφότερον τούτων ἀπόλιπε ἢ τὴν εἰρήνην μὴ διάφθειρε. ἔφησε δὲ καὶ ταῦτα ὁ βάρβαρος ἐπὶ λέξεως. κεῖναι ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον χαγάνου, καὶ

Quid vobis, Romani, cum pro- "
uincia mea? quid vltra quàm fas, "
pedem profertis? Ister vobis ex- "
ternus, eius vnda hostilis est. Ar- "
mis hunc acquisiuimus: hastis "
hunc subegimus. Apage cum fa- "
cinore istoc tam iniquo Prisce: "
ne quietem, quam vobis tot do- "
na in nos profecta pepererunt, "
disturba. Reuerere fœdus: reue- "
rere cautionem sacramenti. Bo- "
num consilium audendi impe- "
tum, & futura vtilitas aggressio- "
nem negotij antecedat. Ne post "
malum adeptum consultemus. "
Prius quam incipias, deliberato "
opus est. Præcipiti ista temeritate "
temerlædis. Qui malè consuluit, "
ei primo cœpta nocent. Insidio- "
sè, & fraudulenter bellum geris, "
ô dux. Pacem, & conflictum su- "
stuliisti, dum fœdus facis vt ami- "
cus, & oppugnas tamen vt hostis. "
Aut alterum igitur horum dese- "
re, fœdus, inquam, & apertè ar- "
ma infer: aut quietem ne turba. "

» ἀνὰ μέσον μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι
» ρῷ. ἢ παρὰ τοῦ θεοῦ ποτε ἀνζητήσει
» ἀντίδοσις. λόγῳ δὲ πρέπον ἐν ἀντιθέσεως μοίρᾳ, ὡς ἁρμόττειν τῷ χαγάνῳ.

Insuper hæc ad verbum effatus est. Iudicet Deus inter Chaganũ & Imperatorem Mauricium, & is aliquando retribuat. Tum Priscũ Chagano huiusmodi responsum reddidisse accepimus.

CAPVT XI.

In vexanda Singidone Chagani iniquitatem Priscus redarguit, eumque ab auaritia dehortatur; & à victoriæ inconstantia, ac mutabilitate rerum terret, & sententias loquitur. Barbarus ira inflammatus grauiora comminatur. Ad Singidonem liberandam Gudois mittitur. Obiectu plaustrorum barbari se tuentur. Tandem fugam faciunt. Muri deiecti instaurantur. Chaganus apertè fœdus soluit.

» Δικαῖς σιγγηδόνα τὴν πόλιν, ὦ
» ἄνθρωπε, τί τὰ τείχη καθελὼν,
» πρὸς ἀποικίας αὐτὴν δυσχερεῖς; ἆρα τί
» τείνεις τυραννῶν ὡς ἀδικούμενος. ἐ-
» πηρεάζεσθαι ὑπὸ Ρωμαίων βεβαρυλ-
» λεῖς. ἔασον ἠρεμεῖν λαὸν δυσχωρου-
» μενον ἀπόσχου πόλεως, ἣ ζυμφορῶν πε-
» πλυμμένοις κλήδωνες. ἐλέησον τὴν
» πολλάκις ὑπὸ σοῦ πορθηθεῖσαν. ἀπί-
» θες τῇ πλεονεξίᾳ τὸ ὅρος πίσυνον αὐ-
» τῇ, καὶ μεταίχμιον. δίδαξον αὐτὴν
» φιλοσοφῆσαι τὸ μέτριον. μέχρι τίνος
» σαθήσεσθαι προσδοκᾷς. οἴμοι πολλὰς
» κόσμους αὐτῇ μὴ ἐξαρκεῖν πρὸς τὴν
» ἔφεσιν αὐξησον. βέλημα, ἀναμβάτι-
» νει κράτος ἀσάλευτον. ἐδὲν ἀνώρε-
» στον πάγιον. τὸ μὴ μέτρῳ ζαλαντευό-
» μενον, ἀλλὰ ζυμπεριέχεσθαι πέφυκεν.
» ἀνεπίκλητόν ἐστι, τὸ ἄπρον. καζασ-
» πάζεσθαι τὸ ἀσύμβατον. ἀπίθει κρη-

HEus tu, iniuria Singidonem lædis. Quid mœnibus eius destructis, ciues transmigratione imperanda afflictas? Quasi iniuriam acceperis, ita sæuis. A Romanis te violenter inuadi rumorem spargis. Sine vexatum abste populum respirare. Abstine ab vrbe, quam calamitatum fluctus inundant. Miserere illius, quam toties ipse depopulatus es. Præscribe modum auaritiæ. Fac in medio aliquid relinquat. Doce illam mediocritatem. Iube aliquousque progressam consistere. Equidem plures mundos auiditati tuę non puto sufficere. Voluntas infinitè cupida, stabile imperium non adipiscitur. Nihil inexplebile fixum ac firmum est. Quod ad mensuram non exigitur, nec proprium effici solet. Acquiri quod immẽsum est, non potest.

πόδα τῷ ἔρωτι. μεθόδιον τῷ κόρῳ τὸ ἄχετον. ἄπληστος ὀφθαλμὸς, ἀεὶ πρὸς νέον νοσηλεύεται. ἀνήμερον εἶναι τοῖς ἀνθρώποις τὰ πράγματα τὰ τῆς τύχης, ἀντηχεῖ τὰ τροπαῖα. ἐδὲν εὐδαιμονίας καθέστηκε ῥᾴδιον ἀκώτερον. ἡ νίκη κομᾷ τῷ πέρᾳ, καὶ θελάμβων ὀλιγοθάνατοι πόδες. ἐκ ἔστι τροπαίων φύσις ἀθάνατος. σήμερον ἐπιγελῶσαν τὴν ἡμέραν ὁρᾷς, ῥοδοειδῆ καὶ κροκινίζουσαν. ὅλην, ὡς ἔπος εἰπεῖν, φωτεινὴν, καὶ λελαμπυσμένην. ἄγελον ὄψη ταύτην αὐτὴν ζοιθρωπον ὁμοῦ, καὶ δυσείμονα, ἀχλύι καταρδομένην πολλῇ καὶ ἀποσημάτων νεφῶν μελαινομένην. ζυλλήβδην εἰπεῖν, ὡς ἀπεσκέφαν.

potest. Non congruentia, discordiis semper obnoxia sunt. Adde metas cupidini. Sacietate insatiabilitatem persequere. Oculi nunquam explentur: semper noui aliquid, vt morosus ægrotus, concupiscunt. Fortuna hominibus facta remetitur, & mutationibus contra respondet. Fœlicitate nihil fluxum magis. Victoria est pēnatissima, & labiles triumphorū pedes. Non est sempiterna trophæorum conditio. Hunc diem ridentem, roseaque, & crocea pulchritudine iucundum, totumque (vt verbo dicam) luci-dum, ac splēdidum aspicis. Cras alium, tristem simul, & deformi habitu, nebula multa circumfusum, & nubium multitudine, (vt summatim dicam) fœdè atratum videbis.

Θυμῷ πικρᾷ ἐμφορηθεὶς ὁ χαγάνης τὰ ῥήματα, πολλὰς καθαιρήσειν ἀπεσπείλησε πόλεις. ὁ μὲν οὖν βάρβαρος τὴν καθέδραν ἀπολιπὼν, ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν ἐπανέζευξεν. ὁ δὲ πέμπεται τὸν γυδοῖν μεταπεμψόμενος, καὶ Ρωμαϊκῇ τέχνῃ τὸν ἀειφράξας δυνάμει, τῇ σιγηδόνι βοηθεῖν ἐκελεύετο. ἀτὰρ ὁ γυδοῖς ἐπὶ τὴν σιγηδόνα ναυτίλλεται. τὴν γὰρ σιγηδόνα δύο ποταμοὶ ἀγκαλίζονται, ὅτε σάος, καὶ δρᾶος. ἐπεὶ δὲ οἱ κατεῖδον τὴν σιγηδόνα βάρβαροι Ρωμαϊκὰς δυνάμεις ναυπηγησαμένας κατεῖδον, τὰς ἁμάξας πρὸ τοῦ ἄστεος ζυσησάμενοι, χαρακοῦσι τὴν πόλιν. τὴν τοίνυν τῶν Ρωμαίων ὁρμὴν μὴ ὑπομεμενηκότες οἱ βάρβαροι, ἅμα δὲ καὶ τὸν λαὸν τῆς πόλεως ὀρρωδήσαντες,

Hic Chaganus ira stimulatus dicentem interpellans, multas adhuc vrbes sese euersurum minitatur: relictaque ripa vbi sedebat, in tabernaculum suum reuertitur. Priscus Gudoin accersitum, sumptis copiis, Singidoni succurrere iubet. Gudois Singidonem, duobus fluminibus, Sao, & Drao cinctam nauigat. Barbari, vt Romanos nauibus compactis adnauigare conspexerunt, currus ante oppidum pro munimento, seu vallo obiiciunt. Verùm eorum impetum non sustinentes,

εἰς φυγὴν ἀποκλίνασιν. ἕτω μὲν οὖν ὁ πείσκος ἀτυχήσαντα λαὸν διεσώσατο. τῇ δευτέρᾳ δὲ ἡμέρᾳ περιβάλλεσθαι χῆ τῇ πόλει. ὁ δὲ χαγᾶνος ἐπὶ τούτοις παρεδρυμύττετο. τὴν τε καρδίαν σφακελιζόμενος, ἀγγέλους πρὸς τὸν πείσκον ἐξέπεμπεν, εἰς τὸ φανερὸν τὰς σπονδὰς ἀφαλούμενος. δεκάτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ ταῖς περὶ αὐτὸν σὺν ἁμίλαις ζωαθροίσας ὁ βάρβαρος, ἐπὶ τὸν ἰόνιον κόλπον στρατεύει τὴν Γάλπιγγα.

nentes, simul etiam incolas metuentes, in fugam se conferunt. Ita Priscus populum miseriis circumuentum conseruauit. Altero die muros circum vrbem reædificant. Quod acerbè ferens, & tabescens animo Chaganus, missis ad Priscum nuntiis, fœdus palã renuntiat, ac luce decima coacto exercitu suo, in sinũ Ioniũ ducit.

CAPVT XII.

In Dalmatia Chaganus vrbem, & quadraginta castra expugnat. Gudois cum delecta manu ad rem inspiciendam mittitur. Quamobrem per impedita, & inuia loca iter fecerit. Prædam barbaris interemptis recepit. Chaganus mœret. Mauricio, & liberis eius cades à monacho, strictum portante gladium, à quodam insuper Herodiano prænuntiatur.

Περὶ τούτους τοὺς τόπους ἡ δαλματία χώρα καθέηκε. πίνων ἱκανὸς χάρσικος ὁ βάρβαρος πιησάμενος, εἰς τὰς λεγομένας βάγκεις ἐχώρησε. ἐνδὴ παραγενόμενος τὴν πόλιν τοῖς μηχανήμασι, παραρήξαντα ἐξεπόρθησε. φρέλα ὁ δὲ στρατηγὸς τούτων μᾶλλον τῶν δεινῶν, δι' χιλίοις μαχίμοις ὠπλίζει τὸν γυδοῦιν, ἐπὶ κατασκοπῇ τε τῶν πραττομένων τοῦτον ἐξέπεμπεν. ὁ μὲν οὖν γυδοῦις ἀναλαβὼν τοὺς ὁπλίτας τοὺς λοχάδας, τῆς ὁδοιπορίας ἀπήρχετο. ἐκκλίνει ποιεῖσθαι τὰς λεωφόρους ὁ γυδοῦις, διὰ δυσχωρείας ἀγνώστων τε ἀτραπῶν τὴν βάδισιν ἐπεποίητο, ἵνα μή πως πολεμίας ὄψεως ἐπιφανήσης αὐτῷ ἐπισυρομένης πλῆθη βαρβάρων,

PRope hosce locos posita est Dalmatia regio. Multis igitur castris barbarus Banges, vt dicuntur, venit, oppidoque operibus admotis in potestatem accepto, quadraginta insuper castella vastauit. Quæ calamitas vbi ad aures ducis accidit, Guduin cum duobus armatorum millibus ad res lustrandas mittit. Is cum delectis iter agit, ac viam regiam declinans, per loca difficilia, semitasque incognitas graditur; necubi hostili facie multorũ barbarorum obuia, in extremum discrimen laberetur. Factus igitur barbaris propior, ex alta quadam specula

globum

ὡς τάχιστον κακὸν παραγγήναι. καὶ ἤδη γιγνόμενον τῶν βαρβάρων πλησίον. ἐρᾷ ἐξ ἀπόπλου τινὸς σκεπτῆς, πλήθη λαῶν παροδεύοντα. ἀποστέλλας πίνυν πεζοὺς ἄνδρας τριάκοντα, παρακελεύεται ἐνεδρεύειν τὸν πολέμιον. καὶ γὰρ οἱ Ρωμαῖοι δι' ἁπάντων παρεληλυθότες ὁδῶν ἐπιέντο τῷ βάθει σίνι. ὑπὸ δὲ ἑσπέρας τοιγαροῦν φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἐλλοχῶσιν, ὡς ἂν παραβύσῳ τινὶ τὸ βάρβαρον αἰχμάζοντες. ἐν τῇ ὕλῃ τοιγαροῦν ἀποκρυπτόμενοι, καὶ τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὰ μέσα παροδεύοντος σημεῖα, ψυχῆς ἀρετῇ ἐφίστανται τοῖς βαρβάροις οἱ Ρωμαῖοι καὶ θεύδουσιν. ἀπὸ σημείων δὲ δύο σκεπτοῦχοι ἀνδράσι τρισὶ κραιπαλῶσι, καὶ λίαν πεφυκόσιν ἐξοίνοις, τούτους ζωγρήσαντες, ὡς οἷόν τι ἰῷ ἀνεβόησαντες, τοὺς τῶν πολεμίων ἅπαντας διέγνωσαν. οἱ μὲν δὴ Ρωμαῖοι δεσμοῖς σκεβαλόντες αὐτούς, τῷ γυδδεῖ ζῶντας ἐξέπεμψαν. γυδδεὺς δὲ ὁ ταξίαρχος μεμαθηκὼς ἀπ' αὐτῶν, δισχιλίους ἀνδράσιν ὁπλίτας ἐπὶ φρουρᾷ τῆς λείας τὸ χαλκοῦν συμφράξασθαι ἤδη ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ. καὶ δὴ ἀποκρύπτεται ἔν τινι φάραγγι. οἱ μὲν δὴ βάρβαροι λαμπούσης ἡμέρας τῷ σκοτομιῷ διεσώζοντο. ὁ δὲ γυδδεὺς ἐπὶ τὰ νῶτα τούτων γιγνόμενος, ἀθρόως τι ὁπλιτεύμενος, τῷ δόρατι πάντας διέφθειρεν, καὶ ἀνασωσάμενος τὸν λείαν, σκεῖσε τὸν πέρσον μεγαλοψύχῳ φρονήματι διεκόμισεν. ὁ δὲ χαλκοῦν τοῦτο δὴ τὸ ἀποτάξεως μεμαθηκὼς, ἀθυμίᾳ πολλῇ καταβέβληται. ἐπὶ μῆνας τοιγαροῦν ἑκκαίδεκα καὶ πεντεκαίδεκα Ρωμαίοις τε καὶ βαρβάροις τοῖς ἀνὰ τὸν ἴστρον

globum prætereunte videt. Mox triginta mittit, qui eorum vestigia obseruent. Per deuia igitur Romani iter carpunt, ac sub secundam vigiliam noctis, quasi in latebris quibusdam barbaros indagarent, in sylua per insidias sese condunt: medioque noctis, virtute duce dormientes opprimunt. Duabus inde leucis in tres crapula, & vino graues admodum incidentes, captos, quantum possunt examinant: omnia hostium molimina exprimunt: manicas iniiciunt, Gundui vinos mittunt. Gunduis taxiarchus vbi Chaganum ad prædam custodiendam duo millia constituisse ab eis didicit, nuntio lætus, se in valle quadam occultat. Barbari manè prædam afferuabant, cum Guduis à tergo confertim inuadens, omnes interimit, prædamque receptam ad Priscum gloriabundus transmittit. Caganus cognito aduerso casu tristitia multa obruitur. Ad menses igitur decem & octo, atque etiam amplius, Romanis ac barbaris apud Istrum versantibus, nihil scriptione dignum est actum. Anno decimo nono Imperatori futura prænuntiantur, & communis mundi calamitas palam profertur. Nam vir quidam, qui

αὐλιζομένοις, ἐδὲν ἄξιον ζυγγραφῆς διαπεπραχώς. ἔτος δὲ ἐνιαύσιον ἢ δεκάτῳ ἐπισάντι, τῷ αὐτοκράτορι ἡ τὰ μελλόντων προαγόρευσις γίνεται, ὥσπερ κοινὰ τὰ κόσμου ἐξομολογῶν πάθήματα. ἀνὴρ γάρ τις πρὸς τὸν τῆδε κόσμον διαλυσάμενος, καὶ ἐν ἀσκήσει θεωρίαν τῶν ἀπορρήτων μετιὼν λήθως, ἐπί τε τὸν μονήρη βίον καθαγκλιθεὶς, ἀπάθειαν γυμνώσας, ἀπὸ τῆς λεγομένης φόρας (τῶν ἐπισήμων ἦν ἔτος τύπος τῆς πόλεως) μέχρι τῶν προαυλίων τῆς ἀνακλήτου ξιφήρης διαδραμών, ἅμα τὸν αὐτοκράτορα τοῖς παισὶν ἐν φόνῳ μαχαίρας πεθνηξέσθαι προηγόρευσεν. ὥρα ἦν ἱερὸς καὶ λόγος ἡρωϊανὸν τῷ μαυρικίῳ εἰς τὸ φανερὸν προαναγγεῖλαι τὰ ἀποτελέσματα. ὁ δὲ ἀνὴρ ἐκ τῆς θείας ὁμφῆς καλιχυείζετο τὰ τῆς προρρήσεως ἐπιφανῆναι αὐτῷ.

rebus vitæ huius valedixerat, & monasticum institutum sectatus, exercitatione contemplationis arcana didicerat, gladium vagina vacuum præ se ferens, & à foro, quod dicitur (est autem hic vrbis locus illustris) vsque ad vestibulum palatij currens, Mauricium ipsumque, liberosque eius gladio cæsum iri vaticinatur. Aestate itē Herodianum quendam, qui se id diuinitus accepisse affirmabat, eidem Mauricio publicè exitium prædixisse vulgatum est.

CAPVT XIII.

Chaganus Tomeam obsidet, cui Priscus succurrit. In castris hyberna aguntur vtrinque. Chagani singularis, & insperata in commeatu Romanis ad dies sacros sufficiendo liberalitas. Petenti Priscus vicissim donat aromata. Sub iisdem tentoriis pacificè degunt amboexercitus. Festis transactis separantur. Comentiolus Chaganum contra se venientem timens, retrocedit. Milites ad Iatrum vrbem, velut proditi, probris eum conscindunt.

Καὶ γὰρ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ὁ παρὰ τοῖς ἀβάροις χαγᾶνος ἡμώμενος τὰ περὶ αὐτὸν ζυλλεξάμενος πληθη, περὶ τὴν θρακικὴν μυσίαν χωρεῖ εἶτα κομέα τῇ πόλει ἐφίσταται. τούτων ὁ πρίσκος πυθόμενος, ἐπηρεαζομένῃ τῇ πόλει προσμιλεῖ. Ρωμαῖοι πιγαρὰν καὶ οἱ βάρβαροι εἰς τὰ περὶ κομέαν τὴν πόλιν στρατοπεδεύον-

PER hoc tempus Chaganus Abaris honoratus, copias suas colligit, & ad Mœsiæ Thraciam iter intendit. Deinde Tomeam aggreditur. Quod vbi Priscus resciuit, vrbi afflictæ cum auxilio adest. Romani igitur, barbariq; ad Tomeam castra habentes, quāquam hyeme interueniente, perseuerant. Vere appetēte, Romanos

manos fames occupat. Cumque Christianis solennia mortis, & Resurrectionis Domini Saluatoris in foribus essent, Romanique commeatus inopia premerétur, inexspectata quadam prouidentia, Chaganus legatione missa, significat, si eis placeat, velle se eorum famem depellere. Priscus petitionis nouitate anceps hęrere, ac diffidere. Postquam verò inter vtrosque data & accepta est fides, dierum quinque compositis induciis, Chaganus esurientibus plaustra cibariis referta submisit. Quocirca vsque hodie barbarica ista humanitas vt admirabilis, & præter omnium opinionem exhibita celebratur. Die quarto, cum iam Romani rebus ad victum requisitis abundarent, Chaganus â Prisco Indica aromata petit: cui ille morem gerens, piper, folium Indicum, casiam, & costum, vt vocatur, mittit. Barbarus donis Romanorum acceptis, & aromatibus delinitus, incredibiliter lætatur, & ab armis temperat, quoad publica illa, & præcipua celebritas præteriit. Habitabant igitur simul sub iisdem pellibus extra omnem metum aduersariæ copiæ. Festis diebus transactis, Chaganus per nuntios agmina secerni

πις, ὥρας ἐπιγινομένης χειμῶνος ἐδαμῶς τὴν χάραξα διελύσαν τὸ τὴν ἤρος ἀνίσχοντος, λιμὸς τοῖς Ρωμαίοις ἐνέκηψε. μελλόσης δὲ ἐπιθήσεσθαι τῇ μεγάλῃ τῶν χριστιανῶν ἑορτῇ, καὶ πάθος ὁμοῦ, καὶ ἀνάστασιν τοῦ ζωοποιοῦ ἑορτάζειν θεοῦ, ἔτι λιμοῦ τοὺς Ρωμαίους καταπιέζοντος, παραδόξῳ προνοίᾳ τινὶ ὁ χαγᾶνος πρὸς τοὺς Ρωμαίους πρεσβεύει ἢ δὲ ἀξίωσις ἦν, λύσιν τῷ λιμῷ ἐπιθῆναι. ὁ μὲν οὖν πρίσκος ἐπὶ τῷ καινοπρεπεῖ τῆς ἀξιώσεως, διηπόρει τι, καὶ ἠπίστει· ἐπεὶ δὲ πίστις Ρωμαῖοί τε καὶ βάρβαροι ἔδοσαν, καὶ αὐτελάμβανον, πενθημέρους σπονδὰς ζητησάμενοι, τὴν ἀφοβίαν ἐπεσαγματοῦντο. ἁμάξας τοιγαροῦν ὁ χαγᾶνος ἐπισίτισμοῦ λιμώττουσι τοῖς Ρωμαίοις παρείχετο. διὰ τοῦτο μέχρι τῶν χρόνων τῶν καθ' ἡμᾶς, τῶν παραδοξολογουμένων τὴν βαρβαρικὴν φιλανθρωπίαν τοιαύτην καθίστησι. τῇ τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς δυνάμεως εὐθυνούσης τοῖς πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίοις τὸν βίον, ὁ χαγᾶνος πέσσους ἐξέπεμπεν, ἰνδικὰς ὑπὸ τὸ πρίσκου λαβὼν ἀξιῶν καρυκίας. ὁ μὲν οὖν στρατηγὸς τοῦ βαρβάρου τὴν ἀξίωσιν ἐθεράπευε, πέπερί τε ἐξέπεμψε, καὶ φύλλον ἰνδὸν, κασίαν τε, καὶ τὸν λεγόμενον κόστον. ὁ δὲ βάρβαρος τοὺς Ρωμαϊκοὺς ἀπολαύων ὡραίους καθαίρωμα ποιούμενος, ἤδη λίαν εἰχαρῶς. γίνεται γοῦν ἀπόμαχος μέχρις ὅτου Ρωμαίοις ἡ δημοτελὴς ἐκείνη, καὶ μεγάλη πανήγυρις ἐπεπέρασο. ζωηρυλίζοντο τοιγαροῦν τὰ ἀνίδετα, καὶ οὐκ ἀῶν δέος ἐνεκάπτοντο μέσιν. οὐκ ἂν ἀποτερματίζοιτο τῆς ἑορτῆς, ἀγγέλους ὁ χαγᾶνος ἐξέπεμ-

ψε, διακρίνεσθαι ἀπ' ἀλλήλων ἀξιῶν τὰς δυνάμεις. ἕτω μὲν ἔν Δρυχωλίζῃ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ὁ βάρβαρος ἐκπαγὴς ἦν ὁ χαγᾶνος ἐπεὶ ἀκηκόει κομεντίολον δυνάμεις ἀναλαβόμενον. μέλλειν τῇ νικοπόλει προσμιλεῖν, τὸ ὁπλιτικὸν ξυλλεξάμενος κ' κομεντιόλος στρατοπεδεύει. κομεντιόλος ἦ ἥκων τὸν χαγᾶνον ἀκέσας, ἅμα τῷ μυσίαν χωρεῖ, ἅμα τε ξικίδιβα τὰς σκηνὰς ξυνεπήξατο. ἐδόμαις δὲ εἰς ἰατρὸν ἀφικνεῖται τὴν πόλιν. ὁ δὲ βάρβαρος εἴκοσι παρασάγγας ἀφεστήκει Ρωμαίων. νυκτὸς ἦ μεσούσης, ἐν ἀῤῥήτῳ πρὸς τὸν χαγᾶνον ὁ τῶν Ρωμαίων στρατηγὸς ἐξέπεμψεν ἄγγελον, ἅμα τὸ Ρωμαϊκὸν προστάξων ἐξοπλίσασθαι, ὡς ὄντα τὰ ῥηθέντα τὸν λόγον ποιήμενος. ἐγὼ γὰρ ἔφησε Ρωμαίοις ἐξ ἑωθινῆς ποιήσασθαι παράταξιν. οἱ μὲν ἔν Ρωμαῖοι ἅ πολεμάρχαι χάλην ὑποτοπάσαντες ὁπλοφορεῖν προστάξαι τάχιστα τὸ στρατηγὸν, τοῖς σιδηρίοις χιτῶσι τὰ πρόσωπα φράττεσθαι. ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς ἐξέπασιν τὸ ὁπλιτικὸν ποιήσασθαι ἐθέλειν τὸν στρατηγὸν. τὰς ἀκτῖνας τοίνυν ἡλίου προβαλόντος τῇ γῇ, ἱρῶσιν οἱ Ρωμαῖοι μετ' εὐκοσμίας ξυντεταγμένον τὸν βάρβαρον τῷ τε ἔκταξιν κατ' αὐτῶν σπουδὴν ποιήμενον. αἱ μὲν δυνάμεις αἱ πρὸ τὸ κομεντίολον ἐβλασφήμων εἰς τὸν πολέμαρχον, αἴτιον αὐτὸν τῆς παρασκευάσεως ταύτης ἀκοσμίας καταπτώμεναι. θρύλλου τοιαρδὲν γενομένου μεγίστου, μένει ὁ βάρβαρος ἀπὸ ξυλίμενον δύο τῶν Ρωμαίων σταδίους.

postulat. Ita Romani à barbaris separantur. Die sexto, vbi comperit Comentiolum venturum cum exercitu Nicopolim, aduersus eum procedit. Comentiolus id resciscens, in Mysiam abit, & ad Zicidiba castra locat. Die septimo ad Iatrum vrbem accedit. Barbar° viginti parasangis à Romanis aberat. Nocte media dux Romanus secretò nuntium ad Chaganum mittit. Deinde obiter, & quasi in transitu loquens, militem arma capere iubet. Non enim dixit, illos manè confligturos. Romani coniectantes ducem suimet caussa iubere arma expediri (quòd exercitum in armis lustrare vellet) tunicis ferreis pectora communiunt. Vbi sol radios per terras diffudit, barbarorum ordines contra infestos tendere aspiciunt. Tum conuitia in ducem iactantes, ipsum, vt confusionis istius dedita opera auctorem accusant. Tumultu igitur ingenti excitato, barbarus altero lapide à Romanis constitit.

CAPVT

CAPVT XIV.

Romani diligentius sese obarmant. Comentiolus de permutatis ordinibus reprehenditur. Eius astus. Romanorum fuga, barbari claustra transitu prohibendo circumsident: à Romanis repelluntur. Comentiolus vt ignauus fugitor Drizideris ingressu contumeliosè arcetur. Eam vrbem barbari occupant. In templum Alexandri martyris, eiusq; cineres eorum impietas.

Ρωμαῖοι τοιγαρῦν θεασάμενοι ἀναγκαίως τῆς ὑπογραφῆς οὖν βαρβάρους λαμβάνοντας, σιδηροφορεῖσθαι ἅπαντες λίαν ὁπλιτικῶς, καὶ ἐν αὐτοῖς τὸ κακῶς παροφθὲν, πρὸς διόρθωσιν εὐκαίρου. ὁ γὰρ κομεντίολος τὰς τάξεις ἐτάραττε, ποτὲ μὲν ἀπὸ τῆς μέσης φάλαγγος τοὺς ἱλαάρχας μεταθέμενος ἐπὶ τὸ εὐωνυμον κέρας· ποτὲ δὲ αὖ ἀπὸ τῶν εὐωνύμων ἱλαάρχων ἐπὶ τὸν δεξιὸν μεταβάλλων. ἦν τοίνυν ἀλλοπροσάλλῳ μεταθέσει τῶν τάξεων πολλῆς γίνεται εἰκῆ ἀκαταστασίας. ἐντεῦθεν τάραχος τοῖς τάξεσι συνεκύρησε. καὶ ἐν ὁ φρατηγὸς τῷ δεξιῷ τῆς παρατάξεως κέρατι ἐν παραβύστῳ ἐδήλου τὸν ἀποσκιδνᾶν διασώσασθαι, καὶ πρὸς φυγὴν παρ' αὐτίκα χωρῆσαι. ἀντὶ πολλῶν τοίνυν τούτων ὑποπτεύσαντες ἐκκλίνασι πρὸς φυγήν. ἐντεῦθεν αἱ λοιπαὶ τῶν Ρωμαίων ἱλαάρχαι τοῦτο θεασάμεναι, πρὸς τάραχον κατέπιπτον δυσμένως τοιγαρῦν ἐξ ἡλίου ἀπὸ σημείων δύο Ρωμαίων ποιησαμένων χάρακα, ἐν τούτῳ δὴ τῷ χώρῳ σφαλοπεδοῦντας. οἱ δὲ βάρβαροι ἐμπεφοίτων τὸν τόπον, ἔνθα τῇ προτεραίᾳ τὰς διατριβὰς ἐποιήσαντο.

ROmani cernentes barbaros gradum sistere, omnes ferro se se quàm maximè instruunt; quodque malè neglectum fuerat, id eis emendandi opportunitatem porrigit. Comentiolus autem perturbare ordines, & nunc quidem è media phalange in sinistrum, nunc è sinistro in dextrum cornu transferre. Qua commutatione multam in exercitum confusionem, perturbationemque induxit. Eos igitur qui dextrum cornu tenebāt, occultè monet, vt collectis vasis repente fugam ineant. Quod illi pro beneficio singulari amplectentes, terga vertunt. Hoc viso, reliquæ copiæ tumultuantur. Sole terris ablato, Romani duobus ab hoste milliaribus in castra sua redeunt. Abares loco hesterno non excedunt. Nocte alta, specie quorundam præcurrentium dux quibusdam delectis & armatis, clam iubet, vti fugam arripiant. Manè, vt breuis sim, ferro instructus, venationem instituturum

μεσούσης δὲ τῆς νυκτὸς, ἐν τοιούτῳ πράγματι τοιούτων τινῶν, ὑπολήψεως οὐ φαύλης ὁ στρατηγὸς συμφραξάμενος, ἐν ἀπορρήτῳ διαφυγεῖν αὐτοῖς ἐγκελεύεται, εἴπερ ἐξεῶσθαι ὁ κομεντίολος τῷ σιδήρῳ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐνοπλιούμενος, κατειρωνεύετο ὡς ἀπὸ τεσσάρων σημείων κινηγετεῖν. Διά τοι τοῦτο ἡ τροδὼν εἶχε, πλὴν ἀπόδρασιν ἐποιεῖτο. ἡλίκα τοίνυν μεσοῦντος, εἰς ἔννοιαν τῆς κομεντιόλου ἀνοίας τὰ στρατόπεδα γίνεται, καὶ ὁ στρατηγὸς καταναενοηκότα τὰς φρονήσεις, τοῖς φυγῇ μεταπηδήσασι, τὸν ποταμὸν, καὶ ἀποδιδράσκουσι μετάλιμος ἀκοσμίας μεγίστης παραγόνται σημεῖα ἀπὸ τοῦ χάρακος. ἐπεὶ δὲ ἀνηγμένου τοῦ ἀποφοίτησις ἦν, μεγίστοις τοῖς πάθεσι φόβοις οἱ δὲ βάρβαροι κατόπιν βαδίζοντες, τὸν λεγόμενον ἰατρὸν διενήξαντο ποταμόν. ἐπιλειφθέντων τοίνυν τῶν πολεμίων Ρωμαίοις, τὸ ὁπλιτικὸν ἀπορία καὶ δέος μετήχετο. γίνεται τοίνυν ἡ φυγὴ κατὰ τῆς Ρωμαίων πλήθους. ἐντεῦθεν οἱ βάρβαροι τὰ ἐχυρώματα τῶν Διαβάσεων ἐκάθηνται, κλίσάρας τῇ πατρίῳ Ρωμαῖοι φωνῇ ἀποκαλεῖν ταῦτα εἰώθασιν. ἀτὰρ ἀναιρεθέντων τῶν Ρωμαίων πολλοί. ἐπεὶ δὲ ὁ φόνος τοῖς Ρωμαίοις ἦν Διαρκὴς, τὸ ὁπλιτικὸν συνησθένον φάλαγγα ἐξωθεῖται βίᾳ τὸν βάρβαρον. οἱ τοίνυν βάρβαροι τῇ ῥύμῃ τῆς ὑπαθέσεως ἀποφοιτῶσι τῶν Διαβάσεων. ἕτω μὲν οἱ Ρωμαῖοι μεγάλοις κινδύνοις τῶν παρόδων ἀντιλαμβάνονται. ὁ δὲ κομεντίολος ἀσχήμονι φυγῇ πρὸς τὰ δριζίπερα παραγίνεται, καὶ τοῖς πρώτοις

tuturum se post 4. milliaria simulat; atque ita summa celeritate fugit. Meridie milites Comentioli amentia perspecta, eiusque cogitationibus intellectis, dantes se in pedes, flumen traiiciunt, confusioneque maxima quadraginta millia passuum à castris fugitant. Quod autem duce carebant, metu ingenti tenebantur. Barbari sequentes, Iatrum amnem transeunt. Hoste instante, Romani & formidine, & consilij inopia conflictati, fugam summo conatu persequuntur. Tum barbari transitus munimenta (quas patria lingua clausuras Romani appellare consueuerunt) circumsident. Magno Romanorum numero interfecto, milites præsidiarij in phalangem densati, vi barbaros pellunt. Abares aduersus vim tantam impares, transitum deserunt, quem Romani acri prælio recuperant. Comentiolus fœdè fugiens, Drizipera venit: ad mœnia vrbis adit: ad corpus calida abluendum introitum flagitat. Ciues imbellem ducem contumeliis, & lapidibus abigunt. Ita ad longum murum discedit. Barbari, vt Romani recesserunt, paula-

tim

λαις προσομιλήσους ἔ ἄστε, ἠξίω εἰσόδε τυχεῖν, καὶ θερμοῖς ὕδασιν ἀπορρύψασθ. οἱ δὲ αὐτοὶ ὕδρεσι, καὶ λίθοις τὸν ἀπόμαχον στρατηγὸν ἀπεπέμπτο. ὁ δὲ κομεντίολ ἐπὶ τὰ τείχη γίνεται τὰ μακρά. οἱ δὲ βάρβαροι ἔ μικρὸν τῶν Ρωμαίων εἰς τὰ πίσω τραπέντων, ἐπὶ τὰ θριζίπερα πυραγίνονται, τήν τε πόλιν ἐπόρθησαν, καὶ τὸν ἀλεξάνδρεως ἔ πεῖφανῆς ἐν τοῖς μάρτυσι τῷ παμφάγῳ πυρὶ κατέλωσαν. τότε τάφον ἔ μάρτυρ ἐυρηκότες ἀργύρῳ πεῖρρεόμενον, αὐσίως ἐκυλάβοντο. καὶ βεβέζωσί τε τῇ σκολῇ καὶ τὸ ζῶμα τὸ ἐπὶ τῷ τύμβῳ ἐγκείμενον καὶ λίαν ἐπὶ ταῖς νίκαις ὑψαυχενίζομενοι, ταῖς ἐυωχίαις καπηλεύονται.

tim Drizipera procedunt; vrbem capiunt: ædem Alexandri martyris inclyti incendio excitato absumunt, eiusque monumentum argento ornatissimum nefariè spoliant. Quin etiam corpus inde indignissimè eiiciunt; mirificeque victoria elati, ad conuiuandum thoris discumbunt.

CAPVT XV.

Supplicium barbaris propter Alexandrum martyrem diuinitus irrogatum sæua pestilentia. Chagani item filij 7. vno die moriuntur, cui calamitoso historicus insultat. Comentioli in vrbem Constantinopolim reditu, formido immodica malorum ciues incessit. Imp. copias ad longum murum defendendum mittit. Suadente senatu, legatio ad Chaganum placandum instituitur. Eius luctus acerbissimus. Romanorum de pace turbata reprehensio. Conditiones, in quas facta pax.

Ἐ'Ν τούταις τοιγαρῦν ταῖς ἡμέραις, τὸ κατὰ πάντων τῶν ἐθνῶν κράτ αὐτὸ ὁ ἡμέτερ πιστάμενο ἰησᾶς, καὶ εἰς κληρονομίαν τε παρὰ ἔ πατρὸς τοῦ οἰκουμένου λαβών, καθίκεσίν τε τὰ πέρατα τῆς γῆς, ἀδαμῶς τῷ χαράκῳ ἀμάρτυρον τοῦ ἑαυτῦ βασιλείαν παρῆκεν. ἀθρόα γὰρ ἐπιφοιτήσᾳ λοιμῷ, τὰ τῶν βαρβάρων πλήθη, καὶ ἰῷ αὐτοῖς τὸ κακὸν ἀπαραίτητον, καὶ σφίσματ ὃν οὐκ ἀνεχόμενον. εἰ παράθεται τοιγαρῦν

HIs itaque diebus Iesus Dominus noster, qui à patre imperium in omnes gentes, & in hæreditatem orbem terrarũ, & in possessionem terminos terræ accepit, regnum suum Chagano nequaquam intestatum esse voluit. Passim quippe immissa pestilentia barbaros deleuit; eratque malum indeprecabile, nec vlla medicina, quan-

tumuis

ὁ χαγαῦ ⊙, ἀνθ' ὧν ἀλέξανδρον ἠτιμάκει τὸν μάρτυρα, ἀξιολόγως ποινάς. ἑπτὰ γὰρ παῖδες αὐτῷ βυβῶσι συνεπιτυγχάνουσι. ἑρμηπαραγλαΐᾳ ἰῶνι, καὶ φλογώδει, καὶ ἐν ἡμέραμιᾷ, τὸν τῆδε καταλύουσι βίον. ἔτω μὲν ἓν ὁ χαγᾶν ⊙ λυσυχῶς εὐτυχεῖ τὰ ἐπινίκια. ἀντὶ γὰρ παιάνων, καὶ ᾀσμάτων, καὶ ὕμνων, καὶ κρότων χειρῶν, καὶ συμφωνίας χορῶν, καὶ γέλωτ ⊙ κυματίζοντ ⊙, θρηνώδης εἶχε καὶ δάκρυα, καὶ πένθη ἀπαρηγόρητα, καὶ ζημίαν ἀνυπομόνητον. ἐβάλλετο γὰρ ὑπὸ στρατοπεδάρχων ἀγγέλων, καὶ φανερὰ μὲν ἰὼ ἡ πληγὴ, ἀόρατ ⊙ δὲ ἡ παράταξις. κομενιόλα τοίνυν εἰς τὸ βασίλειον ἐνδημήσαντ ⊙ ἄφυ, συνενδημοῦσιν αὐτῷ καὶ οἱ θόρυβοι. καὶ τῷ θρύλλῳ κλυδωνιζομένης τῆς πόλεως, ἐζωγράφουν τοῖς ἐλπίσιν οἱ κίνδυνοι, τῇ τε φαντασίᾳ τὰς ἀπαισίας τύχας, ἅπας ἐγρηγόρως ὀνειρατόμουν. ἐς τηλικόνδε τοίνυν κακὸν τὰ τῶν Βυζαντίων ἐχώρει, ὡς καὶ τὴν εὐρώπην καταλιπεῖν αὐ δοκιμάζειν αὐτοὺς, καὶ πρὸς τὴν ἀσίαν μεταφοιτᾶν, πρός τε χαλκηδόνα ποιήσασθαι τὴν μετάστασιν. ἡ δὲ χαλκηδὼν πόλις καθέστηκεν, εἰς τὸ ἀντιπέραν τοῦ βασιλείου πολίσματ ⊙. ἐνομίζετο γὰρ ὁρμητήριον ἂν θέσθαι τοῖς Βυζαντίοις ἡ χαλκηδών. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τοὺς ζωματοφύλακας ἀναλαβὼν, ἓς ἐξκυβίτωρας Ρωτumuis ſollerter excogitata curabile. Itaque à Chagano ob Alexandrum martyrem tam ignominiosè tractatum, pœna commerita exigitur. Nam ſeptem eius filij bubone, ſeu peſte inguinaria corripiuntur, caloreque vehementi, & igneo planè, & vno ſimul die extinguuntur. Sic Chaganus in victoriis ſuis infeliciter felix fuit. Nam pro pæanibus & canticis, & hymnis, & manuum plauſibus, & ſaltationum numeris, & riſu effuſiſsimo lamenta, & lacrymas, & luctum nulla conſolatione ſanabilem, & iacturam intolerandam adeptus eſt. Percuſſus eſt enim ab angelorum exercitibus: & cum plaga eſſet aſpectabilis, acies tamen illa viſu contingi non potuit. Comentiolum vrbem imperatoriam ingredientem rumores comitati ſunt, tumultuque eam peruadente, metus futura pericula depingebat: & vnuſquiſque aduerſæ fortunæ imagines animo repræſentans, etiam vigilans ſomniabat quodammodo. Eò igitur malorum res Byzantina delapſa eſt, vt de Europa deſerēda, & Aſia atque Chalcedone incolenda ciues ſeriò cogitarent. Eſt autem Chalcedon è regione Byzantij, quæ vitandæ tempeſtati imminenti, portus fore accommodatus videbatur. Imperator cogit milites, quos cum cuſtodibus corporis ſui (Romani ex-

μᾶλοι ἀναγορδύσι, καὶ τὸ ὁπλιτικὸν συλλεξάμενος, τὰ μακρὰ διεφθάρησε τείχη. ἐπὶ τοῦ δὲ αὐτῷ καὶ ἐκ τῆς τῶν δήμων τῶν ἐς Βυζάντιον πολείση ἀπόμοιρα. ὀγδόῃ δὲ ἡμέρᾳ ἡ σύγκλητος παρῆνει τῷ καίσαρι, πρὸς τὸν χαγᾶνον πρεσβείαν ἐκπέμψαντι. ὁ δὲ βασιλεὺς προσκαλεσάμενος τὸν ἀρμάτωνα, πείσθων χειροτονεῖ, καὶ ὡς τὸν χαγᾶνον ἐξέπεμψεν. ὁ μὲν ἂν ἁρμάτων εἰς τὰ ὁριζόμενα γίνεται, πολλὴν δώρων ἐπιφερόμενος. ὁ δὲ χαγᾶνος τὰς παρούσας τύχας καταδυρόμενος, ἐς θρῆνον ἀχέτως τῷ ἀποβολῇ τῶν ἰδίων, τῷ τε δηωθέντων λύμῃ· δείκα δὲ ἡμέρας ἐν ἀφορίσμῳ ὁ πρέσβυς, τῷ χαγάνῳ πρὸς λόγους ἐγίνετο. ἐν γὰρ τῷ πένθος ὁρμὴ, καὶ τὰ τῆς συμφορᾶς ἀμεθόδευτα. δωδεκάτῃ δὲ ἡμέρᾳ εἰσάγεται ὁ πρέσβυς εἰς τὴν τοῦ βαρβάρου σκηνήν. ὁ μὲν ἂν πρέσβυς λόγοις ἡπίοις κολακεύει τὸν βάρβαρον. ὁ δὲ χαγᾶνος δυσωπᾶς ἀχέτως εἶχε τὰ βασιλικὰ καταδέξασθαι δῶρα, μονονοχὶ τὸ τῆς τραγῳδίας ἐπιφθεγγόμενος, ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κοὐκ ὀνήσιμα. καὶ γὰρ ὁ πρέσβυς πολλοῖς λόγοις χρησάμενος, πείθει μεταθέσθαι τοῖς δώροις τὸν βάρβαρον. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τῷ εἰρηνίῳ ὁ βάρβαρος συνεσάμενος, πρὸς τὴν ἀνάζευξιν ἔβλεπεν. ἔφασκε δὲ ὁ χαγᾶνος ἐπὶ λέξεως τῇδε. κρίναι ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον μαυρικίου, καὶ ἀνὰ μέσον χαγάνου· ἀνὰ μέσον ἀβάρων καὶ ἀνὰ μέσον ῥωμαίων. κατὰ πᾶν γὰρ

ni excubitores vocant) & maxima parte ciuium Byzantiorum ad longum murum ab hostibus tuendum mittit. Octauo die senatus Cæsarem de legatis ad Chaganum mittendis hortatur: qui aceito Harmatoni eas partes mandat. Harmaton multis cum muneribus Drizipera venit. Chaganus præsentes fortunas lamentans, amissionem filiorum, pestiferumque copiarum exitium, immenso dolore prosequitur. Decem diebus ibi positis, Hartamon, conueniundi copiam impetrare non potuit. Erat quippe dolor vehemens, vt dixi, nec leuandæ calamitati vlla via ratioue apparebat. Die duodecimo in tabernaculum introducitur, barbarumque leni, ac placida oratione demulcet. Chaganus imperatoria dona suscipere grauatur, tantum non illud è tragœdia occinens, ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κοὐκ ὀνήσιμα, *hostium dona non dona, nec vtilia sunt.* Tandem multis verbis eum Legatus permouet, vt se donis coli patiatur. Postridie pace firmata, domum redit, hæc ad verbũ eo succinẽte: iudica Deus inter Mauriciũ & Chaganum; inter Abaros, & Romanos. Accusabat enim Imperatorem ruptæ pacis, nec mentiebatur. Reuera namque Romani pace malè conseruata, & bello ir-

αὐτοκράτορα τῷ εἰρλώλῳ σαλεῦσαι. οὐκ ἀπὸ δὲ τῆς πρὸ τὰ ῥήματα. τῷ ὄντι γὰρ οἱ Ρωμαῖοι παραχαράκτην τῆς εἰρλώης γιόμενοι, καὶ ἐς πολέμους δημιεργοὶ, τοῖς προηγορεύμενοις πείσεσθαι ἀτυχήμασι. τῶν γὰρ καλῶν ἐνάρξεων τὰ ἀποπλαυτήματα χαλεπὰς τὰς ἐπιφανείας παρέχεται. διομολογεῖται δὲ Ρωμαίοις καὶ Ἀβάροις ὁ ἵστρος μεσίτης, ᾗ ἡ σκλαβλωῶν ἐξουσία τὸν ποταμὸν διανήξασθαι. ἐπενεγκεῖν δὲ καὶ ἄλλα εἴκοσι χιλιάδες χρυσῶν τῆς ἀπονδαῖς. ἐν τούτοις δὴ τοῖς Ἀβάροις, καὶ Ρωμαίοις ὁ πόλεμος περὶ ἐλάμβανε.

ritato, prædictas sibi clades accersebant. Etenim principia non bona, pernicioso exitu concluduntur. Ex pacto autem Ister ad Romanorum, Abarumque fines dirimendos constituitur; & potestas eiusdem contra Sclauos traiiciendi conceditur. Præterea denuo vicena aureorum millia antea pactis adduntur. Atque hoc sanè modo bellum inter Abares, & Romanos profligatum est.

CAPVT XVI.

Duo portenta, unum virili, alterum muliebri specie in Nilo conspecta. Vtrunq; accuratè describitur, & prius à Præfecto adiuratur. Reprehensa obiter curiositate Herodoti, & mentione facta aliorum, qui de Nili portentis scripserunt, se de eius incremento scripturum pollicetur.

ΚΑΤὰ τοῦτον δὴ τὸν ἐνιαυτὸν τῷ αἰγυπτιακῷ ἐπαρχότητα μιᾶ Δαναύοντος, πρὸς τοῖς ῥείθροις ξένα τινὰ παραδόξων τινῶν ἐπιφάνεια γένεται. ἐδέησε γὰρ τὸν ἐπιβεβηκότα τῆς τῶν αἰγυπτίων ἀρχῆς ἀφικέσθαι ἐπὶ τὸ λεγόμενον δέλτα τόπος δὲ ἔστος ἐκ σχήματος ἐς χώρα τῷ ὀνομασίαν ἀπολαβών. τοίνυν πρὶν πρώτῳ ἐφ' ἐπὶ τὰς ὄχθας ἐς ποταμὸς προσιόντα ἐς ἠπείρου τῷ πάροδον, αἴσιον ἐκ τῶν λαγόνων ἐς ποταμὸς ἀνὴρ κατὰ πλῆκτος τῷ μεγέθη, τὸ πρόσωπον γίγαντι ἐμφερὴς, τὸ βλέμμα δριμὺς, τῷ κόμῃ ἐπέξαντος μεμιγμένῃ πινὶ πολιᾷ, τῷ παρειαὶ τῆς

HOc anno Mena Aegypti præfecturam gerente, in Nilo flumine mira quædam, & inopinata apparuerunt. Nam cùm Præfectus hic in locum Aegypti, qui à figura elementi delta nomen accepit, negotij caussa venisset, maneque ad littus accessisset, ab imo fluuio vir obstupescendæ molis emersit, facie gigantem referens, truci aspectu, coma subflaua, canis intermixta. Malæ, quales habitiorum, & ad

palæ-

ἐυσωματῶσι καὶ πρὸς τὰς παλαί-
ρας γενομένοις παρεοικώς, τὴν ψύ-
αν τοῖς ναυτικοῖς ἐμφερῆς, ἔυστερνος,
τὰ νῶτα ἠρωϊκὸς, ὦν βραχίονας ἰ-
χυρός. ἀλλὰ μέχρι τῆς κύστεως τὴν
ἰσορίαν παρείχετο, τὰ δὲ λοιπὰ μέ-
λη ἔ ζώματος ἡ τῶν ὑδάτων Φύ-
σις ἀπέκρυπτεν. ἐώκει γὰρ αἰσχυνο-
μένῳ ἀνδρὶ, τὰ παιδεραστὰ τοῖς ἔ θε-
άτροις ἐπιδείκνυσθαι μόρια. τοῦτον ὁ
τῆς ἀλεξανδρείας ἡγεμὼν θεασάμε-
νος, ἔβαλλε τοῖς ὅρκοις πυκνῶς. ἄδε
ἔλεγεν ἐκεῖνος, πῶτά ἐστιν. εἰ μὲν
δαιμονίων τινῶν καθέστηκεν ἐπιφύ-
τησις, ἀβλαβῶς καταλῦσαι τὸ θεά-
τρον, καὶ τὴν ἠρεμίαν ἀποκαθῆναι τὸ
φαινόμενον. εἰ δὲ δημιούργημα φρον-
τίδος ἔτον δὴ τὸν ὁρώμενον προλωέγ-
κανθ', τὰ τῆς θεωρίας μὴ λῦσαι,
πρὶν πάντας ἐμφορηθῆναι τῆς πε-
ραδόξε πῶτης ὄψεως. λόγος δὲ
ἐκεῖνον αὖ τὸν πεφυκέναι τὸν νεῖλον,
ὃν εἰώθασι ποιητῶν ἀναπλάττεσθαι
ῥήματα. τὸ μὲν ἂν νειλῶον ζῶον ἐκεῖ-
νο (εἰπεῖν γὰρ αὖθρωπον ἔπω πο-
θάρρηκα) τοῖς ὅρκοις καταπαιδόμενον,
ἐς τὸ φανερὸν διήρκει, καὶ τὴν ἔ ζώ-
ματος ἐμφάνταν τοῖς πᾶσι παρεί-
χετο. τρίτῃ δὲ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας καὶ
ἄνεισιν ἐυθὺς ἐκ τῆς τῶν ὑδάτων κοι-
λίας καὶ θηλύμορφον ζῶον. τὴν γὰρ
Φύσιν ἐδήλου ἡ πρόσοψις, οἱ τε μα-
ζοὶ, καὶ αἱ ἔ προσώπε λειότητες, ἥτε κόμη καὶ ἄπασα ἡ ἔ φαινομένε ζώ-
ματος σωμάτων, αἵτε πρὶν ὁλοκαὶ, καὶ τὰ ἑκλυτα· ἔλαμπε δὲ τῇ ὥρᾳ τὸ
χνάλαιον. ἡ δὲ κόμη τῷ θήλει λίαν μελάντερος. ἰῶ δὲ τὸ ζῶον τὸ πρόσω-

palæstram institutorum esse solent. Lumbi nautici, pectus validum, tergum latum, quale heroum, brachia torosa. Porrò vsq; ad naturam sese spectādum præbebat: reliqua membra aquæ cooperiebant. Imitabatur enim virum pudentem, nolentemque partes illas liberorum procreationi idoneas spectantium oculis exponere. Hunc contemplatus Alexandriæ, siue Aegypti Prætor, crebrius adiurat, vt si quidē è dæmonibus sit, spectatores illæsos dimittat, & quiescat. Sin aliquid naturæ opificio productum, ne antè se subducat, quàm omnes præsentes intuendo oculos, animosque satiauerint. Rumor fuit, eum ipsum fuisse Nilum, poëtarum fabulis nobilitatum. Hoc igitur Niloticum animal (hominem enim dicere vereor) adiurationibus obligatum, diutius in aperto mansit, corpusque videndum omnibus obiecit. Tertia hora post etiam ex vndis rectâ emergit mulieri simile animal, quod ipse vultus fœmineus glaber, item mammæ, comæ, quæ partim in modum collectæ, partim solutæ pendebant, totaque corporis apparentis constitutio indicabant. Fœmina erat pulchritudine eximia: capilli nigri admodum; facies candi-

πον ἔκλυκυν, ὄζειν, πλὴ χεῖρα εὐδάκτυλον, τοῖς χείλεσιν ὄγκωσμον. ἐσφέρεται δὲ τῷ μαζῷ, ἐς τὴ φαντασίαν τὸ πίτθιον ἐδόκει ἄρτι ὑπὸ τῆς ἡβης πεπιέσθαι μικρόν. τὰ δὲ ἐγκάλλιπα ἔγραφε, ἀνιστόρητα ἡ τῶν ὑδάτων φύσις ἐφύλαττε, τῆς εὐνῆς τὰ μυστήρια ὥσπερ ἀμυήτοις τοῦ λυχνὸς τῶν ἀποῤῥήτων τοῦ θεατὰς ἀποκρύπτει: οἱ μὲν οὖν πλείονα τάξιν, ὅ τε ἡγεμὼν μέχρι ἐκλίναι τὸν ἥλιον ἐψυχαγώγει τὰ ὄμματα. ἡλίου δὲ κλίναντος, κατέδυσεν τὰ ὁρώμενα εἰς τοῦ ἀπ' ἀρχῆς τῶν ὑδάτων πυθμένας, ἀφωνίᾳ πλὴ ἐπιδείξιν συνεχόμενα. ἀφθόγγῳ γὰρ σιωπῇ πλὴ ἰσχὺν τοῖς ἐραστοῖς ἐπεδείξαντο. οὐκ ἂν δὲ παρειώμεθα ταῦτα δὴ τὰ παράδοξα διηγήματα, ἅπερ τότε δὴ ἐκ πολλοῦ καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν πεφιλοσόφηται ἄνδρασι. ἐλθόντες γὰρ ἐς ἦθος ἐντεῦθεν, εἰκότως τοῖς πρὸ ἐκείνοις διηγήμασιν οὐκ ἀπροσφόρως φιλοχωρήσομεν. πρὸ μὲν ἐκ ἀπίδος, ἡροδότῳ παραχωρητέον τῷ πολυπράγμονι. πρὸ δὲ τῶν ἀνθρωπομόρφων, καὶ νειλώων ζώων, καὶ τοῖς πάλαι ἰσόρηται. ἵνα δὲ σημαντικὸν ἡ τούτων ἐνδημία καθέστηκεν, εἰπεῖν ἐθάῤῥησεν ὁ λυδὸς, τῶν ἄλλων λίαν νεώτερος καθεστὼς, ὃς κατὰ τοῦτον χρόνους ἐγνωρίζετο ἰουστινιανῷ τῷ αὐτοκράτορος. ἡμεῖς δέ τι μικρὸν πλὴ συνέχειαν ὑποκλέψαντες, πρὸ τῶν θερινῶν ἀναβάσεων ἐκ νείλου δηλέξιμεν, τὰ ἀπισημότερα τῆς ἱστορίων διηγήματα ἀξιολόγῳ μνήμῃ νῦν τοῖς ἀκροάμασι προβαλλόμενοι.

candidissima; nasus bellè formatus; digiti elegantes; labia rosea. Sororiabant vbera, & papillæ à recenti pubertate aliquantum prospicere, ac se se exertare videbantur. Locos autem aqua tegēs, ab aspectu remouebat, mysteria cubilis ab intuētium luminibus, tanquam arcanis nondum initiatorum abscondens. Præfectus igitur, & circumfusa cohors vsq; ad occasum solem spectando voluptatem capiebant. Imminente iam nocte, visa illa in ima aquarum, vnde extiterant, descendūt, cum se cupidè lustrantibus vocem quodammodo eripuissent; ita altùm omnes admirabundi silebant. Verumenimuerò quæ de hoc flumine nec opinabilia memorantur, & ab aliis ante nos prudenter disputata sunt, negligenda nobis non videntur. Nam cùm inde genus trahamus, iure iis quæ de Nilo quidam tradiderunt, nec sine vtilitate immorabimur. De Apide aliquid Herodoti curiositati largiendum est. De animalibus Nili, humanam figurā referentibus, veteres conscripserunt. Quid ea in futurum portenderēt, Lydus, cæteris multò recētior (Iustiniano enim imperante floruit) prodere memoriæ non dubitauit. Nos historiæ nōnihil interrupta serie, de æstiuo Nili incremento differentes, insigniora, & memoria digna ad audiendum proponemus.

CAPVT

CAPVT XVII.

Nilus fluuiorum maximus, incertis oritur fontibus. Media aestate ascendit. Huius rei causſæ ex variis auctoribus; quorum omnium sententiis improbatis, vnum Anarchidem Gnidium historicus sequitur.

Οὗτος ὁ νεῖλος μέγιστος ἁπάντων τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ποταμῶν, καὶ πολλῶν τῆς Λιβύης, καὶ τὴν Αἰθιοπίας, τῆς Ἰνδικῆς αὐτῆς γῆν παραμείβων, τὰς πηγὰς καὶ τὸ μέγεθος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀνθρώπων ἀποκρύπτει. θέρους γὰρ αὔξεται μόνου, καὶ αὐξήσεις λαμβάνει, ἐναντίον τῇ φύσει τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπαντων ποταμῶν. τὰς δὲ αἰτίας τὰς παρὰ τοῖς πολλοῖς εἰρημένας τοῖς ἀρχαίοις, μυθώδεις ἀπὸ λέξεως, τῇ παρούσῃ ὑποβάλλομεν ἱστορίᾳ. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν ἑλλάνικον καὶ κάδμον, ἔτι δὲ ἑκαταῖον, εἰς τὰς μυθώδεις ἀποφάσεις κατέφυγον. ἡρόδοτος δὲ ὁ πολυπράγμων, εἰ καί τις ἄλλος πολλῆς γεγονὼς ἔμπειρος ἱστορίας, ἐπεχείρησε περὶ τούτων ἀποδοῦναι τὸν λόγον. ἠκριβωμένως δὲ αὐτιλεγομένοις ὑπονοίαις ἐνέπεσε. ὁ δὲ ξενοφῶν, καὶ θουκυδίδης ἐπαινούμενοι καὶ τῷ ἀληθῆ μᾶλλον τῶν ἱστορικῶν, τούτων ἀπέχονται. οἱ δὲ περὶ τὸν ἔφορον, καὶ θεόπομπον μάλιστα πάντων, ἐπιπεφθέντες εἰς αὐτά, ἐδαμῶς τῆς ἀληθείας ἐγγύοντι γνώριμοι, διὰ ἀμέλειαν δέ, ἀλλὰ διὰ τὴν τῆς χώρας ἰδιότητα τὸν λόγον ἠγνόησαν. ἀπὸ γὰρ τῶν ἔκαθεν χρόνων, ἄχρι πτολεμαίου τοῦ φιλαδέλφου προαγομένου

NIlus omnium fluuiorum orbis terræ latissimus, multorumq; per Libyam, Aethiopiam, Indiam regiones secans, ipsumque Gangem, & Indum magnitudine superans, oculis humanis fontes suos, siue primam originem vnde erumpit, negauit. Aestate igitur feruente (secus quàm cætera orbis flumina solent) excrescit. Causſas à multis & priscis scriptoribus allatas, huic historiæ fideliter inseremus. Hellanicus igitur, Cadmus, & Hecatæus ad fabulas confugiunt. Herodotus, vt est curiosus, & si quisquam alius, historiarum gnarus, huius rei rationem afferre conatus est. Sed eum suspiciones potius inter se contrarias secutum apparet. Xenophon, & Thucydides, qui à rerum explicatarum veritate magis commendantur, nihil huiusce modi habent. Ephorus, & Theopompus quanquam omnium maximè in hanc cognitionem intenti, non potuerunt tamen eam liquidam adipisci. Ignorationis eorum causſa non negligentia, sed regionis conditio fuit. Iam inde enim ab antiquis sæculis, vsque ad Ptolemæum cognomento Philadel-

γέντ@ ξένα ὡς ἅπαν τὰ περὶ τὰς τόπους τούτους παντελῶς ἰδ', καὶ τοῖς ἀπειράνοις ἀπικίνδυνα. τῆ δὲ ὑπὸ ἡγεμόνα βασιλέως, μεθ' ἑλληνικῆς δυνάμεως εἰς αἰθιοπίαν στρατεύσαντος, ἐγνώσθη τὰ κῆ παύτῃ τῇ χώρᾳ ἀκριβέστερον. οἱ μὲν οὖν κατ' αἴγυπτον ἱερεῖς, ἀπὸ τῆς περιόντος@ τῇ οἰκεμένῃ ὠκεανῆς φασι τὸν νεῖλον λαμβάνειν τὴν σύστασιν, λέγοντες μὲν ὅλην ἀλη θῆς, ἀπορίᾳ δ' λύοντες τὴν ἀπορίαν, καὶ λόγον φέροντες εἰς πίστιν, πολλῆς περιδεόμενον πίστεως, ὀρφανὸν τῇ δηλήσιν, καταλιμπάνοντες βεβαιώσεως. τῶν δ' τρωγλοδυτῶν οἱ μεταναστάντες ἐκ τῶν ἄνωθεν τόπων, οἱ καὶ βόλγοι προσαγορεύόμενοι, λέγουσιν ἐμφάσεις εἶναί τινας περὶ ἐκεῖνος τόπους, ἐξ ὧν ἂν τις ζυλλογίσοιτο. διότι πολλῶν πηγῶν εἰς ἕνα τόπον ἀθροιζομένων, τὸ ῥεῦμα τῆ νείλῳ σωίσᾳ, ἀμέλει καὶ πολυγονώτατον αὐτὸ ὑπὲρ ἅπαντας τοὺς κῆ τὴν οἰκεμένην ποταμοὺς πεφυκέναι φασίν. οἱ δὲ κατοικοῦντες τὴν νῆσον τὴν ὀνομαζομένην μερόλην (αὕτη δ' ἀπὸ τοῦ νείλου ἱδρυται ῥεῖθρον) τὸ ποταμὸν κεκλήκασιν ἀσταπᾶν. ὅπερ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον εἰς τὸ τῶν ἑλλήνων διάλεκτον, ἐκ τῆ σκότους ὕδωρ. ἀκαταλειψία γὰρ δή τι ἀναπνέοντα τῆ ποταμῆ τούτῳ τῇ φύσιν. θαλῆς μὲν οὖν εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν ὀνομαζόμενος. φησὶ τοὺς ἐτησίας αὐτιπνέοντας, καὶ ἐκβολαῖς τῆ ποταμῆ κωλύειν εἰς τὴν θάλασσαν προχεῖσθαι τὸ ῥεῖθρον. ἐκ δὲ τῆ τὸν αὐτὸ πληρέμενον ἅπαν

pium, pleraque locorum illorum ignota omnino, & inexplorata, atque aduenis etiam periculosa fuerunt. Postquam verò rex, de quo diximus, cum græcis copiis Aethiopiam est ingressus, regio hæc, vt paucis dicam, multo exploratius, atque perfectius cognosci cœpta est. Sacerdotes igitur Aegyptij, ab Oceano orbem circumdante Nilum oriri affirmantes, nihil dicunt, & dubium quod est, per dubium dissoluunt: rationemque ad fidem conciliandam adducentes, quæ ipsa vehementer fide indiget, quod narrant, confirmatione destitutũ relinquunt. Troglodytæ, qui è superioribꝰ locis migrarunt, & Bolgi appellantur, dicitant, in locis illis cauitates esse. Vnde quispiã ratiocinetur, multis fontibus in vnum confluentibus, Nili fluentum intumescere. Sanè omnium quoq; mundi fœcundissimum hunc esse aiunt. Qui verò insulam Nili, Meroë dictam, incolunt, fluuium Astapum nominant; quam vocem græcè transferas ἐκ τῆ σκότους ὕδωρ ἐ *tenebris aqua profluens*. Naturam enim huius fluminis incomprehensam esse isti statuunt. Thales, vnus de sapientibus docet, discedẽti Nilo Etesias resistere, & cursus eius eorum flatibus acto contra ostia mari sustineri: atq; hinc

ἀπκλύ

ἀπικλύζειν, ἐπὰν λιμνὴν ἔσαν καὶ πεδιάδα τὴν αἴγυπτον. τὸ δὲ λόγῳ τάτε καὶ περ εἶναι δοκοῦντ' πιθανὸν, ῥᾴδιον ἐξελέγξαι τὸ ψεῦδ'. εἰ γὰρ ἐστὶν ἀληθὲς τὸ λεγόμενον, ἅπαντες οἱ ποταμοὶ, οἱ τοῖς ἐτησίαις ἐναντίας κεκλιμένοι τὰς ἐκβολὰς, ἂν ἐπιέζωντο τὴν ὁμοίαν ἀνάβασιν. ἀναξαγόρας δὲ ὁ προσαγορευόμεν' φυσικὸς, τὴν τηκομένην κατὰ τὴν αἰθιοπίαν χιόνα, τῆς τοῦ ποταμοῦ πληρώσεως ὑπάρχειν αἰτίαν ἐδόξασεν. ᾧ καὶ ὁ τραγῳδοποιὸς εὐριπίδης πειθόμεν', ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ποιήμασι τοῦτο ζωπύησε. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἀντίθεσιν ἀπὸ πολλῆς ἀντιθέσεως δεῖ διαλῦσαι φαμεν. φανερὸς καθεστὼς τοῦ ψεύδους. διὰ γὰρ τὴν ὑπερβολὴν τῶν καυμάτων ἀδύνατον χιόνα πεῖ τὴν αἰθιοπίαν ζωπύεσθαι· καθόλου γὰρ πεῖ τοὺς τόπους ἐκείνους ἐστὶν, ἃ ψύχ' ὅ τε ὅλως χειμὼν' ἔμφασις πέφυκε καὶ μάλιστα τροπῆς θερινῆς. εἰ δέ καί τις εἴποι τῷ τῆς ζυγχωρήσεως τρόπῳ εἶναι πλήθη χιόνων κατὰ τὴν αἰθιοπίαν, ἢ οὐδὲν ἐλέγχεται τοῦτο προλεχθὲν' δοκιμωτάτως τ' ἐξίτηλον. ἅπας γὰρ ποταμὸς ἀπὸ χιόν' τὴν πρόσοδον λαχὼν, ὁμολογουμένως αὔρας ψυχρὰς ἀναδίδωσιν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀέρα παχύνει πέφυκε. πεῖ δὲ τὸν νεῖλον τὸν ποταμὸν ὅτι νέφους ὑπόστασίν ἐστιν εὑρεῖν, ὅτι αὔρας ψυχρὰς, ὅτι παχυνομένου τοῦ ἀέρ' τὴν φύσιν. ἡρόδοτ'

illum exuberantem per totam Aegyptum, quę depressa, & campestris sit, latè exspatiari. Sed huius rationis, quamuis probabilis videatur, non difficile est falsitatem ostendere. Nam si quid veritatis haberet quod ait, omnes fluuij, qui contra flantibus Etesiis à mari repercutiuntur, similiter magnis auctibus excrescerent. Anaxagoras cognomento physicus, solutis in Aethiopia niuibus Nilum attolli est opinatus: cui assentiens tragicus poëta Euripides, id ipsum in poëmatis suis posuit. Hanc igitur oppositionem non multa oppositione opus habere dicimus, quandoquidem vanam esse claret. Nam propter feruores incredibiles in Aethiopia, aquam in niuem densari non est vt possit fieri. Prorsus enim in locis illis nec glacies, nec frigus, nec vlla hyems, & solstitio æstiuo potissimùm, cernitur. Quod si etiam concedamus, in Aethiopia niuem altam cadere, tamen quod ante de ea liquata asserebatur, rursum vt vanum ac friuolum probabilissimè refellitur. Omnis quippe fluuius aquis niuium solutarum accrescens, conuenienter auras quoque frigidas exspirat, quin & cœlum crassum reddit. Atqui circum Nilum neque nebulæ alicuius concretionem, neque auras gelidas, neque aërem crassum reperias. Herodotus porrò Nilum

δὲ τὸν νεῖλον εἶναι μὲν τηλικοῦτον φησιν, ὁποῖος τις καὶ φαίνεται κατὰ τὸν τῷ πληρώσιν, χειμῶνος ἤδη ὥρα τὸν ἥλιον κατὰ τὸν λιβύην φερόμενον ἕλκειν ἐαυτὸν ὑγρᾶς οὐσίας ζυσήματα ἐκ τῶν νειλώων ὑδάτων, καὶ πόθεν χειμῶνος ὥρα ἤδη ὄνειος γίνεσθαι τὸν ποταμὸν· τῶν δὲ ἥρως ἕλκοντος, καὶ πρὸς τὰς ἄρκτους πορευόμενον τὸν ἥλιον, αὐξηραίνειν, καὶ ταπεινοῦν τὰς πρὸ τῆς ἑλλάδα ποταμοὺς πηγάς. διὰ τοῦτο μὴ παράδοξον καθεσταναι τὸν περὶ τὰς ἑρινὰς τροπὰς καὶ αἰγυπτίοις πλήρωσιν ποταμοῦ. ἀλλ' αἰδοῖος τοῦ φιλομαθείας τοῦ ἀνδρὸς, ἃ διεξοδικῶς κατηγορεῖμεν τοῦ σφάλματος. εἰ γὰρ ταῦτα σύμφωνα τοῖς ἀληθέσι καθίστατο, πάντως ἂν καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων κατὰ τὴν λιβύην ποταμῶν ὁ ἥλιος ἀπελάμβανε καὶ ἀδελφὰ τῶν παθημάτων καὶ νεῖλος. ἀλλὰ μὴν πιθανὸν ἐδόκει περὶ τοὺς λίβυας ποταμοὺς ἔχειν θεάσασθαι. ἐκεῖνο ὁ συγγραφεὺς ἀποχειροτονεῖ τὸν λόγον. Δημόκριτος δὲ ὁ τῆς φύσεως ἀδελφὸς, περὶ τὰς ἄρκτους ὥρα χειμῶνος καταφέρεσθαι πολλὴν ἀφεστεναι πάχνα. ἑρινὸς καὶ ἰσοντος ὑπὸ τοῦ αἰθάλης ἀφαλύεσθαι ταύτην. ἔνθεν φησὶ γίνεσθαι τηκεδόνας πολλάς. καὶ ἀφ' ὧν τοῦτο ἴσκεσθαι πολλὰ νέφη παχύτερα περὶ τοὺς μετεωροτέρους τῶν τόπων, διαψιλοῦς τοῦ αἰθυμιάσεως αἰρομένης πρὸς ὕψος. ταῦτα δὲ ὑπὸ τῶν ἐτησίων

lum tantum esse scribit, quantus cum plenus est apparet. Hyeme autem solem supra Libyam voluentem, ex vndis Niloticis humentis substantiæ copiam attrahere, atq; inde per hyberna flumen parcius ire. Aestate redeunte, & ad Arctos sole reuerso, Græciæ flumina siccari & imminui. Quapropter Aegyptij fluminis accretionem æstiuo solstitio admirabilem videri non debere. Verùm nos amorem studiumq; peruestigandi in hoc viro reueriti, errorem eius vberius non castigabimus. Hoc tantùm dicemus. Si ista cum veritate consentirent, omnino sol idem cæteris Libyæ fluminibus, quod Nilo faceret. Atqui nihil tale in illis obseruatur. Non igitur historicus ille satis considerate locutus est. Democritus, alioqui naturæ secretorũ peritissimus, in Septentrione per hyemem imbres niuales decidere asseuerat: per æstatem æstu niuem illam vbertim colliquefieri, ac dissipari. Idcirco in locis sublimioribus multas nubes densiores generari, larga exspirationum vi eò sublata videlicet. Hasce nubes ab Etesiis impelli, donec montibus omnium altissimis illidantur: eos autẽ montes esse in Aethiopia. Post, eorum excelsitate violenter diruptas, largissimos imbres ef-

ἐλαύνεσθαι, μέχρις ἂν προσπέσῃ τοῖς μεγίστοις ὄρεσι τοῖς περὶ τὴν οἰκουμένην. εἶναι δὲ ταῦτα περὶ τὴν αἰθιοπίαν. ἔπειτά πως τοιούτοις ὄντων ὑψηλοῖς, βιαίως

fundę-

θερμυόμενα, παμμεγέθεις ὄγκους γινῶν. ἐξ ὧν πληροῦσθαι τὸν ποταμὸν καπιχυρίζεται, πρὸς τὰς τῶν ἐτησίων ἀνέμων πνοάς. ἀλλ' ἀπιστεύτεον αὐτῷ. ὁ γὰρ νεῖλος ἄρχεται μὲν πληροῦσθαι κατὰ τὰς τροπάς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰς θερινάς, ἔτι τῶν ἐτησίων πνεόντων, λήγει δ' ὕστερον ἰσημερίας φθινοπωρινῆς, πολλαχοῦ παπαυμένων τῶν εἰρημένων ἀνέμων. τὸν μὲν οὖν ἱδρῶτα τοιοῦτον καὶ δημοκρίτου ἀποδεκτέον, τοῖς δὲ λόγοις αὐτοῦ, εὐδαιμῶς πιστεύτεον. ἔφορος δὲ, ξένην αἰτίαν λέγειν πειρᾶται. φησὶ δὴ τὸν αἴγυπτον ἅπασαν ποταμόχωστον εἶναι, ἀλλὰ μὴν καὶ ψυχράν. ἔτι δὲ καὶ κατηρώδη τὴν φύσιν, ῥαγάδας τε μεγάλας, καὶ διηνεκεῖς ἔχειν. καὶ διὰ τούτων εἰς ἑαυτὸν ἀναλαμβάνειν πλῆθος ὑγρότητος. καὶ καὶ μὲν τὸν χειμερινὸν ὥραν τοῦτο συνέχειν ἐν ἑαυτῇ, θερινῶν δὲ ἐπερχομένων τροπῶν, ὥσπερ ἱδρῶτάς τινας ἐξ αὐτῆς πανταχόθεν ἐκθεῖναι, καὶ διὰ τοῦτο πληροῦν τὸν ποταμόν. ὁ μὲν οὖν ἔφορος δῆλός ἐστι μὴ μόνον ἀπείρατος μένων τὸν αἴγυπτον, ἀλλὰ μηδὲ παρὰ τῶν ἰδόντων τὰ κατὰ τὸν χώραν τοῦτον πεπυσμένος. πρῶτον μὲν γὰρ, εἴπερ ἐξ αὐτῆς τῆς αἰγύπτου ὁ νεῖλος τὸν αὔξησιν ἀπελάμβανεν, οὐκ ἂν ἐν τοῖς ἀνωτέρω μέρεσιν ἐπλήρου. διὰ πετρώδους καὶ στερεᾶς χώρας φερόμενος. νῦν δὲ πλείω τῶν ἑξακισχιλίων σταδίων διὰ τῆς αἰθιοπίας διαῤῥέων, ἔχει τὴν αὔξησιν πρὶν ἢ ψαῦσαι τῆς αἰγύπτου. ἔπειτα εἰ μὲν τὸ

fundere, quibus Nilus (Eteſiarum puta diebus) repleatur. Sed huic habenda fides non eſt. Nilus enim (vt vno verbo dicam) creſcere circa ſolſtitium æſtiuum incipit, Eteſiis nondum ſpirantibus: deſinit æquinoctio autumnali, quando hi venti pridem poſuerunt. Laudanda, nullo autem modo credenda eſt hæc Democritæa commentatio. Ephorus incredibilem planè rationem adducit. Aegyptum totam fluminibus ſubterraneis refertam, ac frigidam, naturaque pumicoſam ſeu fiſtuloſam eſſe: rimas item magnas ac perpetuas habere, per quas in ſe copiam humoris recipiat, quam hyberno tempore contineat, æſtiuo autem ſolſtitio ineunte, veluti ſudores quoſdam ex omni parte emittat, atque ita Nilum flumen excreſcere. Cæterùm non modò Aegyptum nunquam oculis obiiſſe Ephorum: ſed neque ab iis, qui eam vidiſſent, res eius probè cognouiſſe certum eſt. Primùm enim, ſi ex ipſa Aegypto incrementum ſuum Nilus acciperet, non vtique in partibus ſuperioribus aquas ampliores volueret, vbi per petroſam ac ſolidam regionem fertur. Nunc plus ſex millibus ſtadiorum per Aethiopiam labens, augmina ſumit, priuſquam Aegyptum attingat. Ad hæc, ſi quidem fluenta Nili,

ῥεῦμα τῦ νείλε, ταπεινότερον ἰῶ τῶν κατὰ τὴν ποταμόχωσιν γλῶ ἀραιωμάτων, ἀπιπολαίας αὖ εἶναι τὰς ῥαγάδας ζωέβαινε, καθ' ἃς ἀδυνάτου τὸν ἰὸν διαβαίνειν τοσῦτον πλῆθος ὑδάτων. εἰδὲ ὑψηλότερον τόπον ἐπεῖχεν ὁ ποταμὸς τ ἀραιωμάτων, ἀδύνατον ἰὸν ἐκ τῶν ταπεινοτέρων κοιλωμάτων εἰς τὴν ὑψηλοτέραν ἀπιφάνειαν τὴν τῶν ὑδάτων σύῤῥυσιν γίνεσθαι. καθόλε δὲ, πῶς ἂν δυνατὸν ἡγήσοιτο τὰς ἑαυτῶν κῆ τὴν γῆν ἀραιωμάτων ἱδρῶτας τοσώτην αὔξησιν τῷ ποταμῷ εἰσποιεῖν, ὥσε ὑπὲρ αὐτὸ χεῖσθαι τὸν πᾶσαν τ αἴγυπτον ἀπικλύζεσθαι; ἀφίημι γὰρ καὶ τὸ ψεῦδος τῆς τε ποταμοχώσεως γῆς, καὶ τῶν ἐν τοῖς ἀραιώμασι τηκομένων ὑδάτων, ἀπιφανῶν ὄντων τ ἐν τέτοις ἐλέγχων. ὁ μὲν γὰρ μαίανδρος ποταμὸς κῆ τὴν ἀσίαν πολλὴν χώραν πεποίηκε ποταμόχωσον· καὶ περὶ τῶν ζυμβαινόντων περὶ τ ἀναπλήρωσιν τῦ νείλε τὸ σωόλον ἀδὲν θεωρεῖς γινόμενον. ἀλλὰ καὶ περὶ τ ἀκαρνανίαν ὁ καλέμενος ἀχελῶος ποταμὸς, περί τε τ βοιωτίαν ὁ κηφισὸς ἐκ τῶν φωκέων οὐκ ὀλίγην χώραν πεποτέχωκεν. ἐφ' ὧν ἀμφοτέρων ἐλέγχεται φανερῶς τὸ ἐφόρε τὸ ψεῦδος. καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸν ἔφορον. τῶν δὲ ἐν μέμφιδι φιλοσόφων τίνες ἐπεχείρησαν αἰτίαν φέρειν τῆς πλημῤῥώσεως. ταύτην φασὶ διαιρεῖσθαι εἰς τρία τὴν γῆν. καὶ ἓν μὲν ὑπάρχειν τὸ κατὰ τὴν ἡμετέραν οἰκεμένην (δεῖ γὰρ κἄτως εἰπεῖν) ἕτερον δὲ τὸ τέτοις τοῖς τόποις ἀνάπαντος τῆς ὥρας. τὸ

terræ fluminibus peruiæ raritatibus siue rimis humiliora forent, contingeret rimas illas superficiarias esse, per quas tantam vim aquarum transire est impossibile. Sin autem rimis ipsis altiora, rursum ex inferioribus cauitatibus in summum flumē aquæ confluere minimè possent. Ad summam, quis fieri posse credat, vt prorumpentes ex terræ hiatibus sudores tanta flumini incrementa suppeditent, vt vniuersæ pœne Aegypto innatet? vt nihil dicam de mendacio, subterlabi scilicet Aegypto flumina, & in cauis terræ liquentes aquas existere, cum ipsa harum assertionum falsitas manifesta sit. Nam Mæander Asiæ fluuius per multa spatia sub terra manat, nec tamen in suscipiendis auctibus quidquam omnino ei tale, quale Nilo euenire cernitur. Quin etiam Acarnaniæ fluuius Achelous, & Bœotiæ Cephisus, è Phocide oriundus, non modicum terrarum subterlabūtur. Qui ambo Ephorum apertæ vanitatis conuincūt. Et hæc quidem aduersus Ephorum. Memphitici quidam philosophi incrementi huius istam caussam afferre ausi sunt. Tellurem in tres partes diuidi. Vnā, esse nostrum orbem (sic enim appellare oportet.) Alteram, quæ his locis tem-

pesta-

δὲ τρίτην μεταξὺ κεῖσθαι τούτων. ὑπάρχειν τε καὶ διάκαυμα λίαν ἀοίκητον. εἰ μὲν δὴ ὁ νεῖλος ἐποιεῖτο τὰς αὐξήσεις κατὰ τὸν τῶ χειμῶνος καιρὸν, δῆλον ὑπῆρχεν, ὡς δὴ τὸ καθ' ἡμᾶς ζώνης λαμβάνει τὴν σύρρυσιν, διὰ τοῦτο τοὺς καιροὺς μάλιστα γίνεσθαι παρ' ἡμῖν τὰς ἐπομβρίας. ἐπεὶ τἀναντίον περὶ τὸ θέρος πληροῦται, πιθανὸν εἶναι, καὶ ἀπὸ τὰς ἀντικειμένας τόπους γίνεσθαι τὰς χειμῶνας, καὶ τὸ πλεονάζον τοῦ κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους ὑδάτων, εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γίνεσθαι οἰκουμένην. διὸ καὶ πρὸς τοὺς πηγὰς τοῦ νείλου μηδένα δύνασθαι παρελθεῖν, ὡς αὖ ἐκ τῆς ἐρημίας ζώνης διὰ τῆς ἀοικήτου φερομένου καὶ πολαμοῦ. μαρτυρεῖν δὲ τούτοις καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς γλυκύτητος καὶ τὸν νεῖλον ὕδατος. διὰ γὰρ τὸ κεκαυμένης αὐτὸν ῥέον· ἃ φασι λίαν καθέψεσθαι καὶ διὰ τοῦτο γλυκύτατον εἶναι πάντων τῶν ποταμῶν, ἅπερ δὴ φύσει τοῦ πυρώδους ἅπαν τὸ ὑγρὸν καταγλυκαίνοντος. ἡμεῖς δὲ οὐδὲ τοῦτο λέξομεν. ἀδύνατον γὰρ εἶναί φαμεν, ποταμὸν ἐκ τῆς ἀντικειμένης οἰκουμένης εἰς τὴν ἡμετέραν ἀναφέρεσθαι γλῶ, εἰ μάλιστα, εἴ τις ὑποθήσεται, ζφαιροειδῆ τὴν γλῶ πεφυκέναι. πῶς γὰρ μόνος ὁ νεῖλος ἐξ ἐκείνης φέρεται τῆς οἰκουμένης πρὸς τοὺς τόπους τοὺς καθ' ἡμᾶς; εἰκὸς γὰρ, εἶναι καὶ ἑτέρους ἐκεῖ ποταμοὺς, καθάπερ καὶ παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ ἡ περὶ τῆς τοῦ ποταμοῦ τούτου γλυκύτητος αἰτία παντελῶς

pestatibus anni non respondet. Tertiam, inter has locatam, & ob immensos calores prorsus inhabitabilem. Quare si Nilus hyeme augesceret, certum esset eum in nostra Zona confluxum aquarum recipere, cum per hoc tempus maximè apud nos pluniæ cadant. Quoniam autem contrâ fit, & æstate ascendit, probabile apparere, in locis nobis è regione oppositis hyemes nasci, & redundãtiam illic aquarum in orbem nostrum deferri. Atq; ideo ad Nili fontes neminem posse peruenire: quia â Zona vestigiis nostris contraria, per inhabitãtam, seu torridam ambulat. Hoc ipsum testari mirificam illius aquæ dulcedinem. Cùm enim per loca solibus vsta labatur, vehementer ipsum decoqui, & hac de caussa omnium fluuiorum esse dulcissimum, quandoquidem natura ignea totam vim humoris dulcem reddat. Sed nos hanc quoque sententiam confutabimus. Statuimus enim, nequaquam posse flumen aliquod ab Antipodibus in nostrum hunc orbem ascendere ac sursum ferri; præcipuè si quis ponat, terram globosam esse. Cedò, quo pacto Nilus tantummodo ex illo orbe in nostras hasce regiones profluit? Est enim verisimile & alia ibidem, sicut apud nos, extare flumina. Iam verò caussa quoq; dulcedinis hui⁹ fluuij omnimo-

ἄλογος, καὶ ἀναπόδικτος πάντη καθέστηκεν. εἰ γὰρ καθεψόμενον τὸ τῶν καυμάτων ὁ ποταμὸς ἐγλυκαίνετο, πολύγονον ἂν οὐκ ἂν ὑπῆρχε ποτε, ἐξ ἧς ποικίλας ἰχθύων, καὶ θηρίων ἰδέας ἐκέκλητο. πᾶν γὰρ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ πυρώδους ἐσίας ἀλλοιωθὲν, ἀλλότριόν ἐστι ζωογονίας. διόπερ τῇ παρεισαγομένῃ καθεψήσει τῆς φύσεως τὸ νεῖλος πανταπασιν ἐναντιουμένης, ψευδεῖς τὰς εἰρημένας αἰτίας τοῦ πληρώσεως ἡγητέον. οἰνοπίδης δὲ ταῦτα φησι. χῷ μὲν τῷ θερινῷ ὥραν, τὰ ὕδατα τὰ χῷ τῷ γῷ εἶναι ψυχρὰ, τὰ δὲ χιμῶνα ἐναντίως, θερμά. καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς τῶν βαθέων φρεάτων καπανοήσεως. χῷ γὰρ τὰ τὰ χιμῶνα ἀκμῇ, θερμὰ τὰ ἐν τοῖς βαθυτάτοις φρέασιν εὑρίσκεται ὕδατα. θέρους δὲ ἐπὶ τοὐναντίον. διὸ καὶ τὸν νεῖλον εὐλόγως, κατὰ μὲν τὸ χιμῶνα μικρὸν εἶναι, καὶ ζυγέλεσθαι, διὰ τὸ τῷ μὲν χῷ γῷ θερμασίαν, τὸ πολὺ τῆς ὑγρᾶς ἐσίας ἀναλίσκειν. ὄμβρους δὲ κατὰ τὸ αἴγυπτον μὴ γίνεσθαι. καὶ διὰ τὸ θέρος μηκέτι τῆς καθ' ὑπὸ γῆν ἀπαναλώσεως γινομένης, ἐν τοῖς κατὰ βάθος τόποις πληροῦσθαι τῷ κατὰ φύσιν αὐτοῦ ῥύμῳ ἀνεμποδίστως. ἀλλὰ καὶ πρὸς τοῦτο ῥητέον. πολλοὶ ποταμοὶ τὰ καθ' τῷ λιβύῃ ὁμοίως ἐγκείμενοι τοῖς στόμασι, παραπλησίως διὰ τὰς ῥύσεις ποιούμενοι, οὐκ ἔχουσι τὴν ἀνάβασιν τῷ νείλῳ ἀνάλογον. τοὐναντίον γὰρ, ἐν μὲν τῷ χειμῶνι πληρούμενοι, ἐν δὲ τῷ θέρει λήγοντες, ἐλέγχουσι τὸ οἰνοπίδου ψεῦδος. ἀναρχίδης δ' ὁ κνίδιος μόνος κεκρατέδε τῆς ἀληθείας κεκρά-

modis ratione caret, nec aliqua probatione firmari potest. Si nāque ardoribus illis decoctus dulcesceret, nunquā adeò fœcūdus esset, neque varia piscium & belluarum genera haberet. Omnis enim aqua per naturam igneam immutata, animantibus producendis inepta est. Quocirca cum naturaNili introductę decoctioni penitus aduersetur, assertas incrementi caussas à vero abhorrere putandum est. Oenopides ait, æstate aquas terræ frigidas, hyeme tepidas esse; id quod ex profundis puteis animaduertitur. Nam hyeme summa exputeis altissimis tepidæ, æstate gelidæ hauriuntur. Hinc & Nilum meritò per hyemem decrescere, & contrahi; quòd calor terræ humoris copiam absumat: imbribus autem Aegyptum non irrigari: æstate cum ista absumptio in terræ visceribus nulla sit, abimis locis naturalem eius fluxum crescentibus vndis nullo impedimento augeri. Nec istuc non refellendum est. Complura Libyæ flumina similiter currentia, & vndas suas per ostia in mare æquè euomentia, non habent incrementa huiusmodi: quinimmo, cum hyeme plenissimis sint alueis, æstate plurimum subsidant, Oenopiden mentiri demonstrant. Anarchides Gnidius præ omnibus veritatis quasi laci-

niam

νειν, ἔφησε γάρ, ἀνὰ ἔτος ἕκαστον ἐν τοῖς κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν μεγάλας, καὶ συνεχεῖς γίνεσθαι ὄμβρους, ἀπὸ θερινῶν τροπῶν μέχρι τῆς ἰσημερίας τῆς ἐν μετοπώρῳ γινομένης καθήκασαν. εὐλόγως ἂν τὸν νεῖλον ἐν μὲν τῷ χειμῶνι συστέλλεσθαι καὶ φύσιν, ἔχοντα ῥύσιν ἀπὸ μόνων τῶν πηγῶν τῶν ἑαυτοῦ, καὶ δι' ὃ τὸ θέρος ἀπὸ τούτων ἐκχεομένους ὄμβρους λαμβάνειν τὴν αὔξησιν. μαρτύριον δὲ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ λεγομένοις καὶ τὸ γινόμενον περί τινας τόπους τῆς Ἀσίας περιφερόμενον. πρὸς μὲν γὰρ τοῖς τόποις τῆς Σκυθίας, τῆς πρὸς τὸν Καύκασον, παρακεχωρηκότος χρόνου καθ' ἕκαστον ἔτος γίνεσθαι νιφετοὺς ἐξαισίους, καὶ τοῦ συνεχῶς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. ἐν δὲ τοῖς πρὸς βορρᾶν ἀπεσταλμένοις μέρεσι τῆς Ἰνδικῆς, ὡσαύτως καιροῖς καὶ χάλαζαν καταφέρεσθαι τῷ μεγέθει, καὶ τῷ πλήθει μεγάλην. ἀλλὰ δὴ περὶ τῶν πλημμυρῶν τῶν ὑδάτων, ἐρχομένης θέρους ὄμβρους γίνεσθαι συνεχεῖς (καὶ δὲ τὴν Αἰθιοπίαν μετ' ἡμέρας τινὰς τοῦτο συμβαίνει) καὶ ταύτην τὴν ὑπόσασιν κυκλεῖσθαι ἀεὶ, οὐ συνεχεῖς τόπους χειμάζειν. ἀδύνατον ἂν εἶναι παράδοξον καὶ καθ' ὅλην τὴν Αἰθιοπίαν τὴν οἰκουμένην ὥσπερ αἰγύπτιον, συνεχεῖς ἐν τοῖς ὄρεσι καταβρήγνυντας ὄμβρους ἐν τῷ θέρει, πληροῦν τὸν ποταμόν. ἄλλως τε καὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς μαρτυρούσης ὑπὸ τῶν τοὺς τόπους οἰκούντων βαρβάρων. εἰ δὲ τοῖς παρ' ἡμῖν γινομένοις ἐναντίως ἔχει τὰ λεγόμενα φύσιν, οὐ διὰ τοῦτο ἀπιστέον. καὶ γὰρ τὸν νόσον παρ' ἡ-

niam apprehendit. Docet enim, in annos singulos continuos imbres à solstitio æstiuo vsque ad æquinoctiũ autumnale in Aethiopia cœlo copiosè demitti. Non sine ratione igitur Nilũ per hyemem naturà cõtractius, & à fontibus suis duntaxat, per æstatem verò propter præcipitatos in ipsum imbres abundantius fluere. Eius dictis fidẽ astruit, quod in Asiæ locis quibusdam accidere fertur. Nam alicubi in Scythia ad Caucasum anniuersariè, cum id tempus postulat, densissimè, idque diebus plurimis ningere; & in regionibus Indiæ ad Aquilonem, certis temporibus grandinem, magnitudine & cõpia ingentem ruere. Sed & quod ad fluuiorum incrementa attinet, ineunte æstate continenter pluere (in Aethiopia autem interuallo dierum id contingit) & hanc humidam tempestatẽ semper in orbem actam, cohærentia loca hyeme infestare. Non itaque nouum quiddam, & inopinatum esse, etiam in Aethiopia supra Aegyptum assiduò præcipitantes æstiuo tempore imbres, fluuium Nilum complere; præsertim cum & barbari circum loca illa habitantes, id euidenter experiãtur, testenturque. Quod si apud nos aliter eueniat, non idcirco dictis detrahendam fi-

μῖν μὲν εἶναι χειμέριον, τῇ δὲ τῶν αἰθιοπίαν αὔθετον ὑπάρχειν. καὶ τὰς βορείους πνοὰς τῇ μὲν τῶν εὐρώπην εὐτόνους εἶναι, κατ' ἐκείνην δὲ τὴν χώραν βληχρὰς, καὶ ἀτόνους, καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς. καὶ ἅμα ἡλίου πρὸς τὸν βόρειον ἀποκλίνοντος πόλον, συμβαίνει ὄμβρους τῷ παρ' ἡμῖν θέρει τῇ αἰθιοπίᾳ προσγίνεσθαι, καὶ ἐντεῦθεν λαμβάνειν τὸν νεῖλον τὴν αὔξησιν. καὶ ἔμπαλιν πρὸς τὸν νότιον ἀναζεύξαντος πόλου, πρὸς συσολοῦν τὸν νεῖλον ὁρᾶν. τῇ μὲν οὖν τῆς πληρώσεως ἅμα ποταμῷ, ὅτι τοσοῦτον, ἵνα μὴ τὸν σκοπὸν τῆς ἱστορίας νοθεύσωμεν. ἤδη δὲ ὑπενεγκαι ἀκόλουθα τῶν ἀφηγημάτων νύττειν τὸν λόγον. ἐπαναζεύξας τοίνυν ἐκ τῆς ἀλεξανδρείας ὁ μιλιὰς, ἔχαιρε μανικῷ τῷ αὐτοκράτορι, ὅπως ἡ ὅπι φάνεια

dem. Nam Auſtrum apud nos eſſe hybernum; apud Aethiopas ſerenum. Et ſpiramina borealia in Europa eſſe valida ac robuſta; in illa regione debilia & imbecilla, & languida penitus. Et ſole ad polum borealem recedente, cõtingit imbres noſtra æſtate in Aethiopia cadere, indeque Nilum excreſcere. Rurſus eodem ad auſtrinum remeante, eundem decreſcere. De incremento igitur fluuij huius hactenus, ne à propoſito hiſtoriæ ſcopo nimium deflectamus. Nunc ad eorum quæ ſequũtur narrationem incitanda eſt oratio. Reuerſus igitur Alexandriam Menas, de monſtris humana figura à ſe in Nilo viſis ad Mauriciũ Imp. ſcripſit; quibus ille auditis, maiorem in modum obſtupuit.

τῶν ἀνθρωπομόρφων, καὶ νειλώων ἐγχύτρων. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τούτων ἀκηκοὼς, λίαν τῇ ψυχῇ καταπέπληκτο.

FINIS LIBRI SEPTIMI.

HISTO-

HISTORIAE MAVRICIANÆ

LIBER OCTAVVS.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI IN EVNDEM LIBRVM

SYNOPSIS, SIVE SVMMA.

CHOSROES ob incursiones Saracenorum, quibuscum Romanis erat societas, fœdus temerare curat, quod per Georgium Legatum constabilitur; ipse Legatus, quia Imp. narrauerat regem coram Satrapis dixisse, propter Georgium, non propter Mauricium se pacem seruare, in offensam incurrit. Comentiolus proditionis postulatur. Eius cum exercitu Romano reconciliatio. Iterum ab Imperatore dux mittitur. Comentiolo quandam ob causſam pugna abstinente, Priscus cum Abaris confligit. Romanorum fortitudo. Abarum quatuor millia cæduntur. Altera pugna, & eorundem cædes, ad nouem millia. Tertia pugna, qua interierunt quindena millia. Quarta pugna, in qua denuò Romani victores, interfectiq; Abares cum Gepidis ad tricena millia. Quinta pugna, victoria Romanorum, strages Abarum. Capiuntur Abarum tria, Gepidarum quatuor, aliorum duo millia ducenti, Sabenorum octo millia. Ex his Chaganus decepto Imp. Abaros recepit. Comentioli insania, cuius temeritate in itinere Romanorum multitudo frigoris acerbitate interiit. Petrus denuo Europeæ militiæ præponitur. Theodosij, filij Mauricij cum filia Germani nuptiæ. Constãtinopoli annonaria difficultas; populi seditio; Imperatoris sacræ preces. Eiusdem in seditiosis vnius diei exilio puniendis lenitas. Mauricius Petro mandat,

dat, vt Thraciæ copiæ citra recusationem trans Istrum hybernent. Diuina vox ad Petrum delata. Seditio in Romano exercitu; tyrannis contra Imperatorem, Phocæ tyranno à multitudine Imperatore salutato consciscitur. Petrus fugit. Tumultus Mauricio nuntiatur. Ex tribunis plebis Sergio & Chosma primum de multitudine factiosorum quærit. Prasinæ factionis M. D. Venetæ DCCCC. inueniuntur. Aemulatio popularis. Imperatoris Legati ad exercitum turbantem frustra sunt. Vrbs imperialis vndique custoditur. Ex excitus ad Theodosium Mauricij filium legatio, qua aut ipsum, aut Germanum eius socerum Imperatorem sibi postulat. Mauricius Germanum tyrannidis suspectum habet, eiq; minatur. Theodosius socerum de fuga monet. Germanus ad ædem Dei genetricis confugit. Stephanus eunuchus, pædagogus liberûm Imp. ad illum inde euocandum mittitur, sed incassum: Theodosius iussu patris fustibus verberatur, quòd audita ei significasset. Germanus S. Sophiæ templum petit. Rursus ad exeundum inuitatur, nec obtemperat, hortante ad manendum quodam Andrea qui templum assiduè precum causa obibat. Tumultus, & ædibus Constantini patricij, vulgò Lardys dicti, illatum incendium. Mauricij perplexitas, & fuga, quam exorta tempestas præcidit. Theodosium filium ad Chosroen pro auxilio mittit. Ciues, inter quos & Hebdomites, ad tyrannum egrediuntur. Germanus imperiũ ambiens, vacuis manibus abit, Prasinis quòd esset factionis Venetæ, Imperatorem eum declarare detrectantibus. Phocas in templo S. Ioannis in Septimo, Cyriaco tum Patriarcha, Imperator renuntiatur: Palatium init: Leontiam vxorem Augustam dicit. Tribunorum de locorum statione controuersia. Cosmas Venetæ factionis tribunus per Alexandrum pellitur. Vox, Mauricium nondum esse mortuum, tyrannum illius occidendi cupiditate incendit. Filium Theodosium Nicæa reuocat Mauricius. Redit, ostenso sibi annulo, quod ei signum ad redeundum pater esse voluerat. In Eutropij portu liberi in conspectu patris iugulantur. Sapienter id fert Mauricius, & gratias agit Deo, ipseq; Lilij manu obtruncatur. Testamentum eius sub Heraclio inuentum. Corpora imperatoria in fluctus marinos abiiciuntur. In Mauricium funebris oratio. Romanus exercitus sceleris sui in Mauricium diuina animaduertente iustitia

iustitiæ pœnas luit: breui enim è tanto numero nullus ferè superfuit, quòd alij peste, alij fulmine, alij ferro interiissent; vt Heraclius Imp. ad expeditionem contra Raxaten Persam delectum agens, præter duos de illa tyrannica societate neminem inuenerit. Et tunc quidem res Romana aduersum Persas se sustollere cœpit: nam antehac illi præstabant, & victoria apud eos morabatur. Theodosium Imp. Mauricij filium Alexander interficit. Petrus item, Comentiolus, Constantinus Lardys morte afficiuntur. Quî factum esse retulerint nonnulli, vt Theodosius euaderet. Alexandriæ simulacra suis dimota sedibus, loco cui Tychæo nomen est, Calligrapho cuidam à cœna domum redeunti, Constantinopoli gesta indicarunt. Mauricius bonarum artium cultores summis honoribus, & liberalitate eximia prosecutus est. Subiectis tertiam vectigalium partem remisit, & ad struendos aquæ ductus Byzantinis triginta talenta donauit. Corpus Euphemiæ martyris sanguinem sudans admirabiliter. Cuius rei facto periculo Mauricius, posita incredulitate, miraculo deinceps fidem habuit maximam. Phocas tyrannus Constantinam Mauricij coniugem cum filiabus in priuatam domum compingit. Ad Chosroen nullo effectu Legatos mittit. Fœdus rumpitur, prætendente Chosroe, se Mauricio vlciscendo manibus eius parentaturum. Alexander Phocæ rerum nouandarum socius, vocatus in suspicionem conseruati Theodosij, Mauricij filij, quem occidere iussus erat, letho datur. Atque in his tota historia absoluitur.

CAPVT I.

Saraceni Romanorum socij Persidem incursantes, Babyloniorum fines deprædantur; ob id Chosroes de fœdere soluendo cogitat. Mauricij ad eum Legatus inhumaniter habetur, aditúq; regis diu excluditur. Admissus tandem, Chosroen ad pacem reducit, eumq; de præteritis docet. Eiusdem Legati impudens ambitio Imp. grauiter offendit. Comentiolus proditionis postulatus, & incisa accusatione dux denuo constitutus; ad Istrum abit, seq; cum Prisco apud Singidonem consociat.

ΚΑΤΑ τοῦτον δὴ τὸν χρόνον χοσρόης ὁ περσῶν βασιλεὺς, ἐπεχείρει τῷ εἰρλιώῳ λυμήνασθαι. αἰτία δὲ αὕτη πως τῷ βαρβάρῳ ἔσχε γενέσθαι. ἔθνη τινὰ τῇ ἀραβίᾳ πολλά τε, καὶ διάφορα πέφυκε τάττεσθαι φυλακωλὰς ἔθος τοῖς ὄχλοις ἐπικαλεῖν. ἐκ τούτων δὲ τῶν ἐθνῶν ἔνιά τινα τοῖς ῥωμαίοις σύμμαχα ἦν. καί τις ἐκ τούτων ἐπίδασμον εἰς τὴν περσίδα χωρήσας, καὶ τὸν τῆς εἰρλιώης καιρὸν τῇ ἐπεκδρομῇ μέρη τινὰ τῆς βαβυλωνίας ἐσυλήσατο. ἔνθεν διαπεμφθεὶς ὁ χοσρόης ἠξίου διὰ τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ μαυρίκιος εἰς τὴν περσίδα ἐξέπεμψε πρέσβυν γεώργιον, ὃς τῆς τ' ἑῴων πόλεων φορολογίας τ' ἐπισκοπὴν ἐκέκτητο. τοῦτον πραγπερίδα ἔπαρχον ἐπικαλοῦσι ῥωμαῖοι. ὁ μὲν οὖν χοσρόης δυσπαθῶν ἐπὶ τοῖς γεγονόσι, παρελύπει τὸν πρέσβυν καὶ πολλῷ τῷ τριβῷ αὐτῷ ἐχρήσατο τῷ βαρβάρῳ

EOdem tẽpore Chosroes Persarum rex pacem turbare aggressus est ob caussam huiusce modi. In Arabia multæ variæque gentes sunt, vulgò Saraceni appellati. Ex his nonnullæ societatẽ cum Romanis pepigerant, quarũ pars pace incolumi in Persidem irruens, Babyloniorum agros prædabunda peruaserat, & id sibi minimè tolerandum Chosroes censuerat. Mauricius idcirco Legatum in Persidem mittit, Georgium oriẽtalium tributorum coactorem, quem Romani Præfectũ prætorio nominant. Chosroes indigna se passum dictitans, Legatum parum amicè tractauit, & in regione barbara diu retinuit; nec vnquam in conspectu suum admisit. Cæterùm in illis rerum fluctibus non esse arma aduersus Romanos capienda

ὑπόνοια γίνεται, μὴ ἄρα θαῤῥεῖ τὸν πόλεμον. εἰσδέχεται τοίνυν τὸν γεώργιον ὁ Χοσρόης βασιλεὺς εἰς τὰ βασίλεια. Ὁ μὲν οὖν γεώργιος τῷ καιρὸν κτησάμενος σύμμαχον, πείθει τὸν βάρβαρον ὡς εἰρήνας μὴ διαλύσαι σπουδάς. οὕτω μὲν οὖν ἐκεῖνος, ἀέκοντί γε θυμῷ, κατὰ τὴν ποίησιν, ὁ χοσρόης τῷ ἡσυχίαν ἀσπάζεται. ὁ μὲν οὖν πρέσβυς ἅπαντα ὡς συγκυρήσαντα διεξοδικῶς τῷ βασιλεῖ διηγήσατο· ἀλλ' οὐκ εἰς ἀγαθὸν ἡ τῆς ἐντεύξεως ἔκθεσις ἀπειλήφει τὸ συμπέρασμα. ἔφασαν γὰρ γεώργιον εἰπεῖν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. ὁ περσῶν βασιλεὺς τῶν σατραπῶν εἰς ὑπήκοον τὰ δὲ διείλεκται. Διὰ τὴν πρέσβεως ἀρετὴν, δίδωμι τῷ πολέμῳ τὴν λύσιν. τούτων ὁ βασιλεὺς ἀκηκοὼς, χαλεπαίνει κατὰ τοῦ πρέσβεως, καὶ γίνεται τῷ γεωργίῳ ζαλερὰ ἡ τῆς πρεσβείας ἐπιτυχία. τῷ ὄντι γὰρ οἶδε λόγος μὴ μέτροις οἰκονομούμενος, μεγάλας συμφορὰς τοῖς χρησαμένοις παρέχειν. Ὁπλοίκα δὲ ὁ χαλὰν (ἐπαναδραμόμεθα γὰρ πρὸς τὰ κατὰ τὴν εὐρώπην πραχθέντα) διεπεραιώθη τὸν ἴστρον, οἰκαδε διὰ τῆς εἰρήνης ἀποφοιτῶν, ἀποστέλλουσι πρέσβεις αἱ περὶ τὴν θράκην τῶν Ρωμαίων δυνάμεις, πρὸς μαυρίκιον τὸν αὐτοκράτορα, παραδοσίαν καταπεμπόμεναι κωνσταντίνου τοῦ γραπτοῦ. τῆς εἰρήνης τοίνυν εἰς τὸ βασίλειον ἄσυλος γεγονυίας, δίδωσιν ὁ αὐτοκράτωρ κωνσταντίνῳ, καὶ τοῖς πρέσβεσι διαπεμπτὰς, καὶ δηλοῦται γνωμένης τῆς συγκρότησεως τῆς δίκης, καὶ τοῦ βασιλέως ἐκλιπαρεῖν τοῦ πρέσβεις, λαμβάνει ἡ κατηγορία τὸν ἐγκλητὸν, ἐν αὐθις ὁ

enda rectè ratiocinans, Georgium in regiam venire sinit, qui oblata opportunitate vsus, regi auctor est, vti pacem saluam integramque conseruet. Ita Chosroes animo nolente volente (vt est apud poëtam) quietem, pacemque complectitur. Legatus eum omnia quæ contigissent fusè docet. Verùm illud colloquium haud fœliciter euenit. Ferunt enim postea Georgium apud Imperatorē gloriatum, Persarum regem Satrapis suis confessum esse, se ob Legati virtutem bello supersedere. Qua oratione Imperator suceensuit, magnumque Georgius ex obita legatione periculum adiuit. Sic enim comparatum est, vt, nisi cum modo & ratione adhibitus sermo, incautis hominibus immodicè noceat. Postquam verò Chaganus (ad res enim Europæas regrediendum est) pace facta domum abiens Istrum transmisit, Romanus exercitus in Thracia oratores ad Mauriciū Imp. mittit, & Comentiolum ducē proditionis accusat. Itaque graui seditione Constantinopoli concitata, Imperator dat arbitros, cōstitutoque iudicio Legatos im-

κομεντίολος γίνεται στρατηγός. ἱερεὺς δὲ ἀπιόντος, ἔξω τῆς πόλεως γίνεται. καὶ τῶν Ρωμαίων περὶ τῆς λύπης ἀφαλυσαμένων τῷ στρατηγῷ, τὸ ὠφελιτικὸν ὁ κομεντίολος ἀθροίζει, καὶ ἀπὶ τὸν ἴστρον γίνεται πόρρω, καὶ ἐν τῇ σιγηδόνι, σὺν ἀκοινῶ τῷ πείσκῳ.

pensius orat, & exorat. Ita accusatio inhibetur, & Comentiolus deintegro dux deligitur. Vbi æstas affuit, ex vrbe discedit, Romanisque secum in gratiam reuersis, & delectibus habitis, ad Istrum contendit, ac Singidone cum Prisco se coniungit.

CAPVT II.

Pax inter Romanos, & Abares Imp. iussu imminuitur. Comentiolus Viminacij ægrotat. Chaganus fines Romanorum vastat; quo mãdante, Istri transitus à quatuor eius filiis custoditur. In ripa certamine edito barbari vincuntur. Comentioli absentia excusatur. Barbari vallum Romanorum oppugnant. Nuntius ad duces de periculo. Adest Priscus. Viminacium reducuntur rates. Confligitur, occisis q; Romanorum trecentis, oppetunt barbarorum quatuor millia.

Τῇ δὲ ἑπάρτῃ ἡμέρᾳ ἐκκλησιάζοντα τὰ στρατόπεδα, καὶ δημηγορήσαντος πείσκου, πείθεται ἡ πρὸς Ἀβάρους καὶ Ρωμαίους εἰρήνη. ὁ γὰρ αὐτοκράτωρ μαυρίκιος τοῖς στρατηγοῖς παραγγελθὲν ἀφ' βασιλικῆς προστάγματος ἐγκελεύεται. εἰς τὸ φανερὸν τοίνυν τῆς εἰρήνης διαλυθείσης, οἱ Ρωμαῖοι πρὸς τὸ βιμινάκιον γίνονται. αὖτη δὲ νῆσός ἐστι παρὰ ἱέρηκε πρὸ τοῦ ῥοῦ τοῦ ἴστρου. ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ ὁ κομεντίολος ἔδοξε νοσηλεύεσθαι. τῶν δὲ Ρωμαίων ἀπὸ τῆς νήσου διαπεραιωμένων ἀπὶ τὸν ἤπειρον, ἀκηκόει ὁ χαγὰν τοὺς Ρωμαίους καὶ στρατοπέδου κινήματα. ὁ μὲν οὖν βάρβαρος σὺν ἀθροίσαις δυνάμεις, τὸν Ρωμαίων διάπεμπται γῆν. τοῖς δὲ παισὶ τέσσαρσιν ὑποῦσιν αὐτῷ, παρεδίδου δυνάμεις, καὶ παρεγγυᾷ,

Quarto die in concionem coacto exercitu, & Prisco verba faciente, pax inter Romanos & Abares dissuitur: quod vt facerent, Mauricius imperiali mandato ducibus præceperat. Manifestè igitur pace irrita, Romani Viminacium (insula est in Istro flumine) deferuntur, vbi Comentiolus grauiter se habere visus est. inde in continentem traiiciunt. Quibus motibus auditis, Chaganus collecto milite satis & arboribus Romanorum exitium infert; & quatuor filiis copias attribuit, quibus transitum Istri custodiant;

quod

τὰς διαβάσεις τῶ ἴσῳ πρεσφρυεῖν. οἱ μὲν ὧν πρῶτοι τῶν βαρβάρων τὰς διαβάσεις τοῦ ἴσου προσφρυεῖν καὶ τὸ πρῶτον ἐνεχείρουν. οἱ δὲ Ρωμαῖοι τὰς λεγομένας ἀκροβολίας συμπλέξαντες, ὁμοθυμαδὸν τὸν ποταμὸν διενήξαντο. πρὸς τὰς ὄχθας τοίνυν τῶ ποταμῶ γενομένας τῆς μάχης, κρατοῦσι Ρωμαῖοι τῶν ἀντιπάλων δυνάμεων. ὁ δὲ κομεντίολος ἅμα τῷ πρίσκῳ, εἰς τὸ βιμινάκιον τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο. ἐπὶ δὲ αὐτῷ ἡ ἀναβολὴ τοῦ μὴ ἐθέλειν συμπολεμεῖσθαι, ἀπίθανος ἐδαμῶς. μαχαίρα γὰρ ἰατρῶν τὰς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς φλέβας ἀποτμηθεὶς, ἀπὸ αἵματος πολλοῦ ἐνοφήμως πως διὰ τὴν δειλίαν ἀπομαχόμενος ἐπί. διαπραθμουθέντων τοίνυν τῶν Ρωμαίων τὸν ἴσον, καὶ συνησαμένων τὸ χάρακα, ὁ καὶ πελίμπανε τὴν νῆσον ὁ πρίσκος. σὺν ἤθελε γὰρ τὸ κομεντίολος ἐπὶ τοῖς πιήσασθαι τὴν παράταξιν. οἱ δὲ βάρβαροι ἀστρατήγητοι τῆς Ρωμαίων ὑπαρχούσης δυνάμεως, πρὸς τὸν χάρακα τάττων ἐπεξέχυσιν. οἱ δὲ Ρωμαῖοι ἀγγέλους εἰς τὸ βιμινάκιον τοῖς στρατηγοῖς ἀπέπεμψαν, τὸν τε κίνδυνον παρεδήλωσαν. δυσπαραχετοῦντος δὲ τοῦ πρίσκου τὸ κομεντίολος ἐπὶ τὸ ἔργον ἐφάψασθαι, τῶν βαρβάρων λίαν ἐγκρατῶς ἀπικειμένων, πείθει τὸν κομεντίολον καταλιπεῖν, καὶ τὰς φροντίδας τῶν κινδύνων αὐτὸς ἀναδέξασθαι. καὶ ὃν καταλιμπάνει τὸ βιμινάκιον, καὶ πρὸς τὸν Ρωμαϊκὸν γίνεται χάρακα. δευτεραῖος ἡμέρας πρωτοπλοῦς τὰς ναῦς τοῦ ἴσου καταλιπόντας τὰς ὄχθας, πρὸς τὸ βιμινάκιον μεταορμίσασθαι. ἐδεδίει γὰρ ὁ πρίσκος, μήπως οἱ Ρωμαῖοι τῶν ἐπικειμένων ἀπὸ τῆς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, συνεχεῖς τὰς μετα-

quod illi pro eo vt iussi erant facere instituunt. Romani nauibus extemporaneis, siue ratibus cõsensu flumen transeunt, prælioque in ripa conserto, superiores abeunt. Comentiolus cum Prisco Viminacij hęrebat. Nam cum ei è brachio sanguis esset missus, honesto planè timore, & probabili de caussa à pede cum hostibus conferendo ipse abstinebat. Fluuio superato, valloque à Romanis excitato, Priscus, qui fine Comentiolo pugna experiundũ non putabat, etiamnum in insula manebat. Barbari Romanis duce destitutis vallum incurrant. Illi nuntios de periculo suo Viminacium mittunt. Priscus absque Comentiolo ægrè se mouet: sed barbaris impotenter incumbentibus, tandem dat manus, & eo relicto depellendi discriminis curam laboremq; capessit, ac vallo succedit. Postridie nauigia Viminacium reduci imperat: quod metueret, ne illis ad ripam dispositis, milites crebrò ad insulam transmearent; & idcirco imminuto copiarum numero, ad vallum tuendum infirmiores redderentur. Barbaris autem pugnam vrgentibus, Prisco Comentiolum, qui ipsis vrgentibus instabat, vt ipse curam periculorum susciperet, & ad castra Romana transiret, persuadet. Quo relicto, Viminacium occupat. Postridie ripa nauibus Romanis onusta, ad Viminacium nauigant. Timebat enim Priscus, ne Romani, qui in ripa erant, continuos

βάσις ἐπὶ τὴν νῆσον πιεῖν, καὶ πυθέν καταχερματιζομένης τῆς τῶν Ρωμαίων δυνάμεως, ἀσθενεστέραν ἡ τάφρος τὴν φυγὴν ἀπολάβοι. πίνων τῶν βαρβάρων καὶ πηγομένων πρὸς πόλεμον, τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ καὶ ὁ πρῖσκος ἐξ ἑωθινοῦ σιδηροφορεῖν τοῖς Ρωμαίοις προσέταξε. ἐπεὶ δὲ ἐνίκων, τὰς ἐκταξεις περὶ ζυσημάμενος φάλαγξι, τῶν πολεμικῶν ἐγχειρημάτων ἀπήρχετο. οἱ μὲν οὖν Ρωμαῖοι ἀποχώμενοι τῶν τάξων, ἀγχιμάχως τοῖς ὅπλοις καὶ πολέμιον τὸ βάρβαρον. τῶν δὲ ἀβάρων δέκα καὶ πέντε ζυσήμασιν ἐξοπλισάντων τὴν ἔκταξιν, καὶ τῶν Ρωμαίων εἰς μίαν σπουδὴν καὶ φόβῳ τὸν χάρακα, καὶ πυρὰ πολλὰ μάχη. Μακεδονικὴν τὴν ἔκταξιν, ἀσυλίαν ἐντεῦθεν παρεχομένων τῷ χάρακι, ἐπὶ ὥρας πολλὰς ὁ πόλεμος εἶχε τὴν περίοδον. ἡλίου δὲ κλίναντος, σωματικῶς κλίνε καὶ ὁ πόλεμος. καὶ ἐν ὕδασι δεξιὸς αὖθις ἡ τῶν πολέμων τοῖς Ρωμαίοις ροπή. τριακόσιοι τε καὶ αἱρεθέντων Ρωμαίων. χιλιάδες πέντε ἐκ τῶν ἀβάρων διώλοντο. ἐπιγνομένης δὲ νυκτὸς, εἰς τὸν χάρακα οἱ Ρωμαῖοι ἀνέζευξαν.

scus suis edicit, vt mane in armis sint; acieque, vt potuit, in tres phalanges distributa, prælium orditur. Romani arcubus carentes, cominus hastis rem gerunt; digestisque barbaris per ordines quindenos, ipsis autem timore valli amittendi in vnum, & eodem versus quadrilatera figura dispositis, atque ita vallum tutum præstantibus, in multas horas concursum: nec ante solis occubitum finis certamini est impositus. Pugnatum à Romanis Marte secundissimo. Nam ex ipsis trecenti tantùm, ex Abaris quatuor millia desiderata sunt. Nocte interueniente, victores se in castra recipiunt.

CAPVT III.

Alterum prælium cum Abaris. Prudentia Prisci delentur nouem millia. Tertio prælio de superiore loco pugnantes Romani, aduersarios in lacum, seu stagnum compellunt, vbi cum Chagani filiis plerique summerguntur. Periêre ad quindena millia. Quarto prælio ad Tissum, seu Tyrsum flumen iterum non pauci occumbunt. Fluuio traiecto Romani exploratores quater mille occidunt, Gepidarum triginta millia, & cum captiuis ad Priscum redeunt. Quinto prælio complures barbari aquis præfocantur: multa millia capiuntur.

Τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ ὁ βάρβαρος ἕτερον συνεστήσατο πόλεμον. ὁ μὲν

DIE tertio barbarus de integro certamen molitur. Priscus, vt

οὖ πρίσκ@ ὡς οἷόν τε ἦν ζωστάξας τὸ στράτευμα, εὐθὺς ἐχώρει πρὸς τὴν παράταξιν. τρεῖς οὖν ζωστάξας δυνάμεις, ἐς τὰ μάλιστα τοῖς Ρωμαίοις εἶπε συνεγύησεν ἐς τὸ καρτερὸν, ζά τε κέρατα πρειχίσαι αὐλίκα, ὅτω τὰς ἀβάρεις εἰσδέξαιντο· ὅπως οἱ βάρβαροι πρὸς τὰ κοιλότερα γινομένης τ δυνάμεως, καὶ καλειλημμένοι ἐν μέσῳ, πρεπέσωσι ζυμφοραῖς ἀδοκήτοις. τῷ τοιούτῳ οὖν τρόπῳ καὶ ζαστρατηγήσαντι οἱ βάρβαροι ἀναχωρήσαντα ἐκ τῆς πολεμίας καὶ αὐτήετα δυνάμεως χιλιάδες ἐννέα ἡλίκα δὲ δύοντος, ὄρθρου τὸ νενικηκὸς ἐπανῆκε. Δεκάτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ ὁ στρατηγὸς ἠκηκόει, ἦκεν αὖθις τὸν βάρβαρον πρὸς παράταξιν. ἡμέρας ἦ λαμπάσης, τὸ Ρωμαϊκὸν καθωπλίσας, κοσμίως τε ζυμφραξάμενος, ἐχώρει πρὸς πόλεμον. ὁ μὲν οὖν πρίσκος τρισσὰς αὖθις φάλαγξι τὰς δυνάμεις κατεστρατόσατο. ὁ ἦ βάρβαρος μίαν ζυστησάμενος φάλαγγα κ ἐξ πρίσκα ἐχώρησεν. ὁ μὲν οὖν πρίσκος τὸ εὐθὲν τῶν τόπων χώραν καλαλαβὼν, τῷ τε ῥύμῳ τὸ πνεύματος ἔχων σὺν ἔλθων, ἀφ' ὕψους τοῖς βαρβάροις ἐνήραξεν. τοῖς δὲ δύο κέρασι κατεπόλεμησε τὸ πολέμιον. ἐπεὶ δὲ λίμνη ὑπέκρυπτο τοῖς τόποις ἐκείνοις. ὅθι τὰ ὕδατα ἐξωθεῖτ βάρβαρον διὰ τὸ πρὸ τὸ ῥόθιον ὑποκρυφθέντος οἱ βάρβαροι, καὶ τῇ λίμνῃ αὐτιμέτωπον δυσυχήσαντες λίαν ζφοδρῶς ἀπενίγοντο. πληθὺς τίνων πολλὸ κ ταύτῃ τῇ λίμνῃ ἀνηρημένα. τῶν τε παίδων τὸ χαλκᾶνα ὑποπνιγόντων αὐτόθι. φειφανεστάτῃ ὁ πρίσκος τῇ νίκῃ ἐνεπρόσωπον καταφθείρον) τίνων πρὸ τὸν πόλεμον πεντεκαίδεκα χιλιάδες

vt potuit, agmine disposito & instructo surgente iam die ad pugnã procedit. Copiis quam potuit bene disposítis, ac tripartitò diuisis, ad fortiter dimicandum omnes impensissimè cohortatur, atque vt cornua mox diducant, itaque Abaros in medium recipiant: vt sic intercepti conclusíque, cladem improuisam accipiant. Hoc igitur modo ab hostibus circumuenti perimuntur ad nouem millia. Exacto die, victores intra vallum reuertuntur. Luce decima nuntiatur duci, barbarum velle prælium iterare. Itaque postridie vbi diluxit, Priscus Romanis instructis, & decenter communitis, ad tentandum conflictum progreditur, ac suos iterum in tres phalangas dispertit. Barbarus in vnum cõflatis omnibus, in Priscum vadit: qui occupato loco regionis idoneo, magno bellici spiritus impetu è superioribus in barbaros ferebatur, & duobus cornibus, seu à dextris, & à sinistris eos impellebat. Et quoniam stagnum locis illis suberat, in vndas eos adigebat. Quas cum oculis prospicerent, & circum eas miserè agitarentur, dira in ipsis morte

suffoca-

βαρβάρων. ὁ μὲν οὖν χαγᾶν ὑπὸ κινδύνων διασωθεὶς, καὶ τὸν ποταμὸν γενόμενος διαβὰς. τριακοστῇ δὲ ἡμέρᾳ καὶ ὁ βάρβαρος συνέλεξε δύναμιν. ἐπεὶ ἦ καὶ πρὸς πίσκον πόλεμον τὴν ἐπιβολὴν ἐποιεῖτο, καὶ τούτων ὁ τῶν Ρωμαίων στρατηγὸς ἠκηκόει, στρατοπεδεύει ὁ πίσκος ἐπὶ τὸν ποταμὸν ποταμόν. ὁρίζει τοιγαροῦν ἑκατέρᾳ δυνάμει ἡμέρᾳ πρὸς πόλεμον. ἐπεὶ δὲ τὸ διωρισμένον πέρας ἐλάμβανεν, ὑπὸ πρωΐ τὴν ἑῴαν ὁ πίσκος ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις συνέταξε, καὶ τὴν μὲν εὐώνυμον φάλαγγα δεξιὰν ἐποιήσατο, τὴν δὲ μέσην εὐώνυμον. ὁ δὲ βάρβαρος δυοκαίδεκα ζυσήμασιν ἐξοπλίζει τὸν πόλεμον. οἱ μὲν οὖν Ρωμαῖοι ἡρωϊκώτερον τὴν μάχης ἀντείχοντο. τῇ τρίτῃ ἐνεστώσῃ οὖν οἱ βάρβαροι κατεπολέμησαν. καὶ διόλλυται καὶ κεῖ παύτην τὴν μάχην πλῆθος πολεμίων πολύ. παύτην τρίτην τὴν νίκην εὐδοξοτέραν τὸ τῶν Ρωμαίων ὁπλιτικὸν ἀνεδήσατο. ὁ δὲ πίσκος πεντάρας χιλιάδας συλλέξας, τὸν ποταμὸν διανήξασθαι ἐκέλευε, καὶ ἀνερευνᾶσθαι τὰ τῶν πολεμίων κινήματα. οἱ μὲν οὖν ὑπὸ τῷ στρατηγῷ ἐκπεμφθέντες, τὸν γείτονα ποταμὸν διαπεραιοῦσι. συντυγχάνουσι τοιγαροῦν χωρίοις γηπαίδων τρισίν. οἱ δὲ βάρβαροι μηδὲν τῶν ἐν τῇ πατρίδι διεγνωκότες, συμπόσιόν τε καθίσαντες, πανήγυριν ἑώρταζον ἐπιχώριον. τὰς τρίτην φροντίδας ἀναθέντες τῇ μέθῃ, κατεπαννυχίζοντο εὐωχούμενοι. οἱ δὲ Ρωμαῖοι ὑπὸ τὸ λεγόμενον

suffocabantur. Plurimis igitur, & simul Chagani filiis tali modo summersis, illustrissimam victoriam Priscus retulit. Eo enim cõgressu barbarorum quindecim millia vitam amisêre. Chaganus non sine periculo saluus ad Tissum fluuium euasit. Die tricesimo barbarus exercitũ ad quartum prælium instaurauit. Quod simul dux Romanus competit, etiam ipse ad Tissum amnem armatus prodiit. Ab vtrisque communiter dies ad conflictum præfituitur. Is postquam illuxit, sub auroram Priscus ordinibus permutatis suos disponit, & sinistram aciem facit dexteram, mediam autem sinistram. Barbarus suos in duodenos ordines digerit. Romani viriliter & animosè certamini insistentes, barbaros debellant, magnamque etiam tum multitudinem conficiunt, glorioſamque victoriam consequuntur. Priscus quatuor millia ad Tissum vicinum flumẽ transeundum, hostiumque motus & inclinationes explorandas segregat. Transeunt, & offendunt Gepidarum villas tres, qui rerum pridie gestarum ignari penitus, considentes, & compotantes festum patrium magna frequentia celebrabant, omnibusque curis ebrietati dicatis, noctem totam in conuiuiis exigebant. Romani crepusculo no-

λυκόφως, ἔπ λειψάνων ὑπνούσης νυκτὸς, κραιπαλῶσι τοῖς βαρβάροις ἐπίκειντας, καὶ μέγιστον ἀπεργάζονται φόνον. ἀναιροῦσι γὰρ βαρβάρων χιλιάδες τριάκοντα. πλείστης τε αἰχμαλωσίας κρατήσαντες, τὸν ποταμὸν ἀντενήξαντο, πρός τε τὸν πέρασον τῶν προνομῶν διεσώσαντο. ἡμέρᾳ δ' εἰκάδι ἡ πάλιν ὁ βάρβαρος ἐπὶ τὸν δὴ τὸν ποταμὸν συναγείρει δυνάμεις. ἀφ' οὗ τὸ πέρασον πάλινος ἐπὶ τὸν ἴσον τὸν ποταμόν. γίνεται τοιγαροῦν καλὰ τὸν τὸν χῶρον μεγίστη καὶ ἀξιολογωτάτη παράταξις. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι καταπολεμηθέντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐγκρατῶς, καὶ τούτῳ δὴ τῷ ἡμέραν ὅλην τὰ ῥεῖθρα τοῦ ποταμοῦ διαπονήσαντα, ζωὰ πάλιν τὰ δὲ τέρεις καὶ σκλαβίνων πλείστη ὁπόμοιρα. ἐζωγρεῖτο δὲ μὴ τῷ ἦσαν οἱ βάρβαροι, καὶ ἥλωσαν ἄβαροι μὲν τρισχίλιοι. ἄλλοι δὲ βάρβαροι πρὸς τετράσι χιλιάσι διακόσιοι τε, καὶ ἑξακόσιοι. καὶ σκλαβίνων χιλιάδες ὀκτώ. ὅτω μὲν οὖν ζωγρηθέντες δεσμοῖς παρεδίδοντο. ὁ δὲ στρατηγὸς ἐν τῷ μέλει τῇ πόλει τὰς λαφυραγωγηθέντας τῶν βαρβάρως ἐξέπεμπε.

dis, ante exortum scilicet solis, barbaros adhuc crapulantes opprimunt, & stragem edunt maximam, tricenorum videlicet millium: & cum ingenti præda repetito fluuio, Prisco eam offerunt. Vicesima luce denuo barbarus ad huncce fluuiũ copias congregat, quo in loco atrocissimo, & inprimis memorabili prælio decertatur, in quo barbari, vt paucis dicam, magna virtute victi, & aquis summersi sunt: cum quibus etiam Sclauorum pars maxima interiit. Seruati, & capti obtenta victoria Abarum tria millia, aliorum barbarorum sena millia ducenti, Sclauorum octo millia. Omnibus iniecta vincula, & in vrbem Tomeum à duce missi.

CAPVT IV.

Captiui Chagano petenti Imperatoris auctoritati restituuntur. Comentiolus è morbo recreatur. Byzantium ad hyberna profecturus, ducem viæ Traiani apud Nobenses quærit. Quibus dare abnuentibus, iracscitur, duosq; capite multat. Monetur de sene quodam huius viæ non ignaro, quicum verba commutat & litigat. Magnitudine frigorum, Romani multi, & iumenta eo itinere pereunt. Philippoli hyemat. Petrus iterum dux declaratur. Theodosius Mauricij filius Germani filiam ducit. Tumultus in Imp. ob charitatem rei frumentariæ. Maledicta in eundem, & lapidatio. Clauis audaces deterrentur. Theodosium generum Germanus clamyde sua tegit.

Ὁ δὲ χαγᾶν πρίν τι τὸν αὐτοκράτορα τῶν γενομένων ἐν αἰδήσει γνῶναι, πρέσβεις ἐς μαυρίκιον ἔπεμψεν, ἀναλαβεῖν τοὺς ζωγρηθέντας πειρώμενος. ὁ δὲ μαυρίκιος τῇ ἀπάτῃ ἐξ βαρβάρε καταπλαγείς, καὶ τοῖς λόγοις ὑποβεκολέμενος, δι' ὀλιγολέως τῷ πρίσκῳ πρεσβευτῇ ἔδοξεν ἀποδῶναι τοὺς ζωγρηθέντας τῷ χαγάνῳ ἀβάρους. οὕτω μὲν δὴ ὑπὸ τὸ μέσος ἀνεδίδοντο τῷ χαγάνῳ οἱ βάρβαροι. ὁ δὲ κομεντίολος ὥσπερ ὑπὸ πίνων ὑπνωτικῶν μακρῶν μόλις διανήψας, ἔδοξεν ἀπηλλάχθαι τῆς νόσε, παραγίνεται τοιγαροῦν εἰς τὰς νόβας, καὶ ζυγὸς καλεσάμενος τῶν ἐγχωρίων τίνας, τὸν ὁδηγοῦντα παρ' αὐτῶν ἠξίε ἀναλαβεῖν. ὅπως τῷ λεγομένῳ τραϊανῷ παρόδῳ τρίβον. ἠπείγετο γὰρ ἐς βυζάντιον τὸν χειμέριον ὥραν ποιήσασθαι. οἱ μὲν δὴ ἐγχώριοι ἀπηγόρδον τῷ κομεντιόλῳ τὼν τὸν ὁδὸν τὴν τραϊανόν. ἐπὶ τούτῳ μανεὶς, δύο τῶν ἀπαγορδόντων ἀπέτεμεν. οἱ μὲν οὖν δὴ τὰς νόβας ἔφασκον τῷ κομεντιόλῳ, μὴ

CHaganus priusquam Imperator quippiam actorum resciscceret, per Legatos recuperare captiuos studet. Mauricius barbari minis territus, & verbis in fraudē inductus, Priſco mandat, vt captiuos Abares reddat. Sic barbari Tomeo educti, Chagano viui restituuntur. Comentiolus quasi diuturno somno vix tandem aliquando experrectus, morbum depulisse visus est. Nobas init, conuocatisque quibusdam indigenis, ab iis ducem viæ Traiani, quæ dicitur, quærit. Festinabat enim Byzantium, vt ibidem hyberna ageret. Indigenæ hanc ei viam monstrare detrectant. Tum ille ira furens, duos ex iis obtruncat. Hîc Nobenses, non habere se, qui eā viam mon-

strare

ἔχειν τὸν ὑποδείξοντα. ὑπεῖναι δὲ ἀπὸ σημείων δέκα καὶ δύο παλαίπαν λίαν γερόντιον, χρόνων πεφυκὸς ἑκατὸν πρὸς τοῖς δέκα μόνοις. τὸν οὖν ἐπίσκεψαι τραϊανὲ τὸν αὐτοκράτορα τῷ λεγομένῳ τρίβον καταχυρίζοντα. ἡμῶν δὲ τότε τὸν χῶρον ἐκεῖνον κομενθίολος ὁ στρατηγὸς, ἢ πρεσβύτερον ἡξίωσε τῆς ὁδοιπορίας προηγήσασθαι. ὁ δὲ γέρων διηπορεῖτο, καὶ ἤχαλε, καὶ λίαν χαλεπὸν τὸ ἐγχείρημα τῷ στρατηγῷ προηγόρευε, τήν τε δυσχωρίαν, τόν τε χειμῶνα, καὶ τὸ τῆς τρίβου ἀνήμερον διεξήρχετο. ὑπεῖναι γὰρ τῷ τρίβον πρότερον ἀδιεξόδευτον ὑπὸ ἐτῶν ἐνενήκοντα. αὐτιτείνει τότε τοῦ στρατηγὸς τοῖς τοῦ γέροντος λόγοις. ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς χείρονος ἀπιβολῆς ἐπεκράτησεν, ἀπάρχονται τῆς ὁδοιπορίας οἱ τῶν Ρωμαίων δυνάμεις. κατὰ τούτους δὴ τοὺς ἡμέρας ἐπεδήμησε μέγα, καὶ ἐξαίσιον ψύχος, καὶ μεγάλης γενόμενος τῆς κρύους, καὶ τῆς τῶν πνευμάτων πικρότητος ἐγκρατῶς ἐγκειμένης, ὅλως τε πολλοὶ τῶν ὑποζυγίων διεφθάρησαν, τῶν τε νωτοφόρων ζώων ἡ πλείστη ἀπώλετο. λίαν γοῦν καὶ ἀπροσδοκήτως ὁ κομενθίολος ἀπὶ τοῦ Φιλίππου ἀφίκετο. τότε ἐκεῖσε τοῦ ἄπασαν τὴν χειμῶνος ὥραν ἐν Θρᾳκείᾳ, ἔαρος δὲ χομένης εἰς Βυζάντιον παραγίνεται. τῷ δὲ ἀπόντι ἤρξε πάλιν στρατηγὸς ὑπὸ μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος ἀναδεικνυται. Ἐννεακαιδεκάτῳ ἐνιαυτῷ τῆς βασιλείας μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος, ἀδελφοῦ Ρωμαίοις καὶ βαρβάροις ἐπεφάνη. ἔτει δὲ εἰκοστῷ τὸν αὐτάδελφον ὁ αὐτοκράτωρ μαυρικιος τέταρτον στρατη-

strare posſit. Abeſſe autem millibus paſſuum duodenis ſilicernium quoddam, natum annos duodecim ſupra centum: ei notam eſſe, quæ Traiani Imperatoris via nominetur. Eum locum vt attigit Comentiolus, ſenem orat, vti viam ipſis præeat. Senex tergiuerſari, & indignari, & quàm operoſum negotium tentet, difficultate locorum, aſperitate hyemis, & incommoditate viæ commemorata oſtēdere. Ab hinc enim nonaginta annis non eſſe tritam. Dux contradicit. Et quia conſilium peius vincebat, via illa Romani gradiuntur. Per eos dies immane & intolerandum frigus incidit, ſpiraruntque validiſsimè venti, ita, vt multi de exercitu, & iumentorum doſſuariorum pars bene magna interierit. Quamobrem cum diris ſuorum execrationibus Philippopolim veniens, totam illic hyemem traduxit, & initio veris Byzantium reuerſus, æſtate mox ſequēte rurſum dux à Mauricio deſignatus eſt. Anno imperij Mauricij decimo nono nihil inter Romanos, & barbaros geſtum eſt. Viceſimo Petrum Prætorem Europæ declarauit. Sed

γὸν προεξήσατο τῆς εὐρώπης. μετὰ τέ-
τε τὸν ἑαυτοῦ, Θεοδόσιος ὁ τοῦ βασι-
λέως υἱὸς νυμφίος πομπεύεται, καὶ
πρὸς ἔννομον γάμον δίδωσιν αὐτῷ παῖ-
δα τὴν γερμανοῦ τὸ θυγάτριον. ἀνδρὸς λί-
αν ἐδόξα, καὶ τῶν ἐς ζυγκλήτους βου-
λῆς, ἄγαν ἐπιφανοῦς. μετ' ὀλίγας
γίνων ἡμέρας τοῦ γάμου, ὥρα χειμῶ-
νος ἐπετδείατίς τοῖς βυζαντίοις ἐνέ-
σκηψε. τότε δὴ τὸ λιμοῦ γενόμε-
νος, καὶ τῆς παραγκωνῆς ἡμέρας
προελθούσης, τῆς γρεθλιακῆς πανη-
γύρεως τοῦ μεγάλου θεοῦ ἰησοῦ, ὃν χρι-
στὸν τὰ κατὰ τὸν οἰκεμένην ἔθνη γε-
ραίρουσι, καταστασιάζει τὰ πλήθη τῷ
αὐτοκράτορι. εἰώθει δὲ ὁ βασιλεὺς
συνεορτάζειν τοῖς δήμοις. τῷ τοίνυν
βασιλέως ἅμα τοῖς ὄχλοις τὰς λι-
τὰς ποιουμένου, νεωτερίσαντες ἀπὸ τοῦ
πλήθους τινες, ἐς μανδήκιον ἐβλασ-
φήμουν, καὶ λίθους ἐξέπεμπον κατὰ
τοῦ αὐτοκράτορος. ὁ μὲν οὖν μαν-
δήκιος κελεύει τοῖς σωματοφύλα-
ξιν ἀπειλεῖν ταῖς σιδηραῖς κατὰ τῶν
ἐπόντων κορυναις. ταῦτα δὲ ἄρα
τῇ ῥωμαίων φωνῇ δίστρια λέγεται.

anno priore Theodosio filio Imperator singulari apparatu legitimo connubio Germani, excellentissimi viri, & illustrissimi senatoris filiam coniungit. Paucis diebus à nuptiis, ipsa hyeme Byzantij ob annonæ grauitatem fame laborarunt. Cumque iam dies quadragesimus adesset, celebritatis natalium magni Dei Iesu Christi, quem gentes vniuersæ per orbem terrarum venerantur, plebs seditionem aduersus Imperatorem incipit. Consueuerat ille cum populo eum diem in templo peragere. Cumque ibidem iam sacris precibus distineretur, quidam plebei nouarum rerum cupidi, eum maledictis lacerant, & lapidibus insectantur. Mauricius corporis custodibus mandat, vti se inuadentes clauis ferreis (quæ Romanis distria dicuntur) deterreant, & impetum in eos simulent. Germanus Theodosium chlamyde sua protectum, per Hilaras (locus est vrbis) illæsum è templo educit.

μέχρι δὲ τῆς ὑποκρίσεως κελεύει τούτοις τὰς ἐπιφορὰς σχηματίσασθαι, ὁ δὲ γερμανὸς ὑπὸ κάτω τῆς χλαμύδος καλύψας τὸν θεοδόσιον, διὰ τῶν λεγομένων ἱλαρᾶς (τόπος δὲ ἔστι τοῦ ἄστεος) ἐκ τῶν λιτανευμάτων ὑπεξαγαγὼν διεσώσατο.

CAPVT

CAPVT V.

De templo Virginis Mariæ in Blachernis. Auctores seditionis exilio damnati, altero die reuocantur. Petrus ad Istrum ducens, Plastoli æstatem habet: deinde in angulum Dardaniæ secedit. Cum Apsicho hypostratego barbarorum colloquitur. Vtræq; copiæ recedunt. Chagani æstus. Imperator Petro trans Istrum profectionẽ mandat. Petrus à Bonoso illustri satellite Imp. nauiculas flumini traiiciendo petit, & Gundoim militibus præficit. Is multos hostium perimit, Romanosq; in prouinciam redire non patitur. Artos Romanorum socios Chaganus delere cogitat.

Καὶ ἦν ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ζωμαποφυλάκων διασώζεται, μὴ πεδωκὼς ἐγκοπλῶ τῷ λιτανεύματι εἶτα πρὸς τὸν τῆς θεομήτερος νεὼν παρεγένοντο, ὃν βλακέρνας ἐπικαλεῖσι ἡμῶντες βυζάντιοι, τὸ δὲ τέμενος τοῦτο τῶν σεβασμίων λίαν καὶ θέσηκε. θρησκεύεταί τε ὑπὸ ἔθνεος ἐς τὰ μάλιστα. λέγεται γὰρ εἰσόλια τῆς παρθένε μαρίας (ἣν θεοτόκον κυρίως οὐ μόνῳ οἱ ῥωμαῖοι πεισθέντες) ἐν σηκῷ χρυσοπάστῳ ἐπιτεθῆναι ἐν τῷδε. ἅπασαν τοιγαροῦν τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν ἐν τούτῳ δὴ τῷ ναῷ ἔτι εἰωθὼς ὁ βασιλεὺς λατρεύσας, πρὸς τὰ βασίλεια γίνεται. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ οὓς ἐπισημοτέρους τῶν καταστασιασάντων μικροῖς ἔσιν αἰκισμοῖς σωφρονίσας, ἐξορίζει ἔθνεσιν. ἡ δὲ ἐξορία ἀμακρομερὲς ἦν. ἧττον γὰρ μεταβαλὼν ὁ βασιλεὺς τὴν λύπην, δίδωσιν τοῖς ἐξορισοῖς ἐξουσίαν ἐπιβαίνειν ἔθνεσιν. μενέγε ὁ πέτρος ὁ στρατηγὸς τὰς δυνάμεις ἀσθροίσας, ἐπὶ τὸν ἴστρον χωρεῖ, καὶ εἰς παλάστολον ἀφικνεῖται. καὶ χάρακα

IMperator itaque à Satellitibus defensus, in sacris perseuerat. Deinde ad Dei genetricis ædem, quam Blachernas populus Byzantinus, (apud quem in honore est) vocare solet, confugit. Sanè templum istuc admodum venerabile, à ciuitate præcipua religione colitur. Tenet enim fama, quasdam vestes Mariæ Virginis, quam Deiparam propriè, & solam nos Romani veneramur, in arcula inaurata ibidem asseruari. Vbi in hoc templo Imperator rei diuinæ more suo vsque ad finem interfuit, regiam repetit. Postridie de seditiosis insigniores, parcius verberibus emendatos in exilium tradit. Id non adeò longum fuit. Mox enim dolore posito, eiectis potestatem in vrbem redeundi concessit. Petrus Istrum petens, Plastolum venit, ibiq; castris ex-

ποιησάμενος, ἔτω τῷ ἔαρος ὥραν διώυυον. μετοπώρᾳ τε δεχομένᾳ, ἐπὶ τὸ κλίτος τῆς Δαρδανίας ὁ στρατηγὸς ἐνεδήμησεν. ἠκηκόει γὰρ ἐκεῖ δὴ λεγομένας καταῤῥάκτας ἀθροισθῆναι τῶν βαρβάρων τὰ πολλά· ἦν τε ἀψίχ ἐν ἁδὶ στρατοπεδάζειν. τοίνυν τῶν Ρωμαίων γεγονότων αὐτόθι, πέτος ὁ στρατηγὸς πρὸς τὸν ἀψίχ τὸν ὑποστράτηγον τῆς ἀβάρων δυνάμεως ἐλιδὸς καὶ ἀντελάμβανε λόγος. ὁ δὲ ἀψίχ, δὴ λεγομένας καταῤῥάκτας ἀπὸ Ρωμαίων ἐνεχείρει δηλώσασθαι. δυσπαραχετοῦντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ μὴ τοιαύτης συμβήκαις ζωπυρεῖν τὸν εἰρηνην, ἑκατέρᾳ δηλύεται δυνάμις. καὶ ὁ μὲν χαγᾶν ὅπῃ τῷ λεγομένῳ κωνσταντίολα ἐχώρησεν, οἱ δὲ Ρωμαῖοι ὅπῃ τὰς θρακώας ἁμαξιβὰς ἐπανέζευξαν. ὁ δὲ ἕρδος ἐπέγοντος, ἀκοὴ γίνεται μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι, ὡς ὅπίτηδες ὁ χαγᾶνος ἀναβολὴν τῷ πολέμῳ παρέχετο, ὅπως ὑποτεμόμενος τῆς Ρωμαίων πληθύος, ἀθρόᾳ κινήσει πνὶ τοῖς πρὸ τὸ βυζάντιον ὅπιφυῆ. καὶ ἦν τῷ ἀδριανῆ πόλιν καταλιπεῖν τῷ στρατηγῷ ἐγκελεύεται. ὁ μὲν ἦν πέτος ὁ τῆς σκλαβηνίας πληθύος στρατοπεδάρχης παρεσκεύαζεν. ἔρεαψέ τε βουώσῳ. (ἀνὴρ δέ ἐστι τῶν σωματοφυλάκων ὁ βασιλέως ὅπιφανὴς, ὃν σκρίβωνα εἰώθασι τὰ πολλὰ ὀνομάζειν) τοῦτον γὰρ ἐδέησε κατ' ἐκεῖνο καιρὸν δμακονεῖσθαι πέτρῳ τῷ στρατηγῷ. ἡ δὲ γράμματος ἀξίωσις ἦν, ἐφ' ᾧ τὰς τῶν Ρωμαίων πρυμίδας χορηγεῖν τοῖς δμωάμεσιν, ὅπως τὸν πολεμιον-

citatis, æstatem transigit. Ineunte autumno in Dardaniæ latus, siue angulum vadit. Audierat siquidem, ad Catarractas congregari barbarorum multitudinẽ, & ibi Apsichum tendere. Illic cum Apsicho Abarum hypostratego sermonem miscet. Apsichus Catarractas Romanis eripere conabatur. Duce ægrius ferente, huiuscemodi pactis non posse pacem redintegrari, vterque exercitus inde abscedit, & Chaganus quidem Constantiolam, Romani in Thraciam reuertuntur. Aestate iam proxima, Mauricius certior fit, Chaganum differre pugnam de industria, vt vagantibus Romanorum copiis ac negligentibus, improuisò Byzantium inuadere queat. Itaque duci in mandatis dat, Adrianopoli relicta Istrum transeat. Petrus aduersus Sclauos expeditionem parat, & Bonoso ex satellitibus Imperatoris illustri (quem Scribonem vulgò appellitant: & cui tum Petrus subesse debebat) scribens, lembos militibus traiiciẽdis suppeditari postulat, quibus Gundoin pro hypostratego præponit. Gundois fluuio transmisso in ore gladij non exiguum barbarorum numerum absumit,

ingenti

μὸν ἀφανὴς ὄντας. ὁ δὲ μαχίμου ὁ πέρας ὁ τὸν γοδοῖν ὑποστράτηγον ποιησάμενος. τοίνυν ὁ γοδοῖς τὸν πλαμὸν ἀφικόμενος, σώματι μαχαίρας πληγὴν πολεμίων ἀνείλεν. αἰχμαλωσίας δὲ κρατήσας πολλῆς, μεγάλην περιβάλλεται εὐκλειαν. οἱ μὲν οὖν Ρωμαῖοι ἐπαναπνεῖν ἀφ' ὧν πεπόνθεισαν ἐπειρῶντο. ὁ δὲ γοδοῖς τοῦτο πιεῖν αὐτοῖς διεκώλυε τέως. ἀπὸ τῶν Ρωμαίων ἐφόδους ὁ χαγᾶν ὁ μεμαθηκὼς, τὸν ἀφιγμένον στρατοπέδων ἐξέπεμπεν, ὅπως τὸ τῶν ἄρτων διολέσειεν ἔθνος, ὃ σύμμαχον Ρωμαίοις ἐτύγχανεν ὄν.

ingenti præda, & gloria potitur non mediocri. Romanis per fluuium redire in sedes suas cupientibus, Gundois obstat. Chaganus Romanorum impressione intellecta, Apsichum ad Artos Romanorum socios delendos mittit.

CAPVT VI.

A Chagano quidam deficiunt, ad quos reducendos varios ille modos inuestigat. Quare Romani vltra Istrum hybernare noluerint. Seditio. Fluuium transmeant, & irascuntur grauissimè. Irascitur vicissim Petrus. Eidem per quietem oblata epistola. Castra mouent Romani. Tumultus militaris. Legati militum ad Petrum, de reditu: cui molestus est Imp.

Τούτων δὴ γιγνομένων, ὅποσαι τῶν ἀβάρων πλήθη τινα, αὐτομολεῖν τε τῷ αὐτοκράτορι κατηπείγοντο. ταραττέτην οὖν ὅτι τῷ ἀκούσματι ὁ χαγᾶν ὁ, καὶ φοβερὸς γεγονὼς, πολὺς ἦν ἀνὰ βολῶν, καὶ σοφὰς ἐν μεθόδους πολλὰς, ἀντιμηχανήσασθαι τῷ καταστήσοντι σφᾶς ἐμηχανᾶτο. ὥρας τοίνυν μετοπωρινῆς ἐνδημούσης, καὶ μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος ἐνοχλοῦντος τὸν πέτρον, ἐν ταῖς τῶν σκλαβηνῶν χώραις τὰς Ρωμαϊκὰς δυνάμεις τὸν τῶν χειμῶνα ἐνδιατρίψας καιρόν. τῶντε Ρωμαίων βαρυνομένων ὅτι τῇ τοῦ βασιλέως βουλῇ ἀφέτε τῷ λαῷ αὐτῷ, ἀφέτε τῷ

HAEc dum fiunt, non pauci Abarum deficientes, ad partes Imperatoris se adiũgere maturant. Conturbatus ea auditione Chaganus, & in timorem haud leuem coniectus, orare vehementer, & varias secum rationes meditari, quibus desertores ad se reduceret. Ergo autumno aduentante, cum Mauricius Petro molestiam exhiberet super copiis in Sclauorum regione per hyemem retinendis, copiæ autem ab eo magnoperè abhorrerent, tum propter prædæ spem exiguam: tum propter equo-

rum

τῆς ἵππου ταπείνωσιν, ἔτι γεμιὼ καὶ διὰ τὸ πλήθη βαρβάρων θεικυμαίνειν τὴν χώραν τὴν ἀντιπέραν τοῦ ἴστρου, καὶ τοῦ στρατηγοῦ τὸ βασιλικὸν κρατιώντος θορύβημα, φάσις μείζη τοῖς στρατεύμασι γίγνεται. ὁ μὲν οὖν μαυρίκιος διὰ πυκνῶν συλλαβῶν ἐπεπήδει τῷ ἑτέρῳ τοῦτο σοῦ Ρωμαίους πυθομένου. οἱ δὲ Ρωμαῖοι ἀντιθεΐσαντες θεὸς σωτηριωτέραν ἀπόφασιν. διὸ τὸν ποταμὸν παροδικῶς διενήξαντο. ἐπεὶ δὲ τοῦ ἐγχέους, ἀφικνοῦνται ἐν παλαιόλῳ, μείζῳ θυμῷ τὰς ψυχὰς μεθυόντες. ὁ δὲ ἕτερος στρατοπεδεύεται ὡς ἀπὸ δέκα σημείων τοῦ χάρακος. καὶ ὁ στρατηγὸς Δαγαναικτῶν τῆς δυνάμεως, εἰς ἀπάνοιαν ἄλογον ἔβλεπεν οὐκ ἠξίωτε τῷ ὁπλιτικῷ σωαυλίζεσθαι. τελίτη δὲ ἡμέρᾳ τῷ γυδοῦ ἔφησεν· ἃ δὲ ἔφησε, ταῦτα ἐκεῖνα ἐστί. δόξαι κατ' ὄναρ συλλαβὰς ἀπεμφθῆναι αὐτῷ. τὴν δὲ τῆς ἀποστολῆς θεογραφὴν ἔχειν ἀπὸ λέξεως ἕτως. Ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς, ὁ ἀληθινὸς θεός. ἡ θεία χάρις. ὁ τῶν ἐκκλησιῶν θεσπεσιώτατος, καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρῶν, εἰς τὸ πᾶσι συμφέρον θεοῖς ἀπὸ τοῦ παρόντος τὸν δὲ τῆς νέας δεσποτείαν. διηπορεῖτο τοίνυν ὁ ἕτερος, καὶ ἤχαλλεν. ἠδιμόνει τε καὶ ἐστροβεῖτο, θεικυκώμενος πάντοθεν, ἵνες εἴησαν αἱ τῶν φανέντων συμπνοίων ἐκβάσεις. ὁ μὲν οὖν γυδοῦς καταπλαγεὶς ἀπὸ τοῦ παρόντος τοῦ θεάματος καὶ πλήθους, ἀπό τε τῆς τῶν ὀνείρων ἐκφάσεως, ἀφωνίᾳ κα-

rum paucitatem, & barbaricam illorum locorum frequentiam, ipseque dux in Imperatoris iussu omnia poneret, seditio maxima exorta est. Mauricius crebris litteris Petrum vrget, vt ita fiat. Romani acerrimè recusant: Quocirca flumē vltro traiiciunt, Plastolum veniunt, ira inflammatissimi. Petrus ab iis viginti leucis absens indignatur, atque eorum insania, & insolentia irritatus, manere cum iis dedignatur. Tertiò die Gundoi narrat, per quietem visam sibi epistolam mitti cum hac inscriptione ad verbū. Dominus noster Iesus Christus verus Deus. Diuina gratia. Qui Ecclesiis præsidet, & quæ desunt supplet, ad omnium vtilitatem in præsens hunc nouæ (Romæ) dominum præficit. Hærebat igitur incertus, & tristabatur, & angebatur, & cruciabatur, perturbatus vndique, quisnam huius visi per somnium futurus esset exitus. Gunduis & tumultu exercitus, & dubio somniorum euentu obstupefactus, nequit vocem edere. Postero die castra mouet exercitus, prætereunteque Asema (castelli nomen est) Cariscam veniunt, vnde in barbarorum

domi-

τείχετο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ μεταπιέσιν αἱ δυνάμεις τὸν χάρακα, καὶ τὰ ἄσημα παραμείψαντες (φρύαγμον δὲ τοῦτο) γίνονται ἐν καιρίσκα, ὅθεν διαπρυσίως ἤμελλον εἰς τὰς τῶν βαρβάρων σκηνώσεις. εἶσαν γάρ τι μικρὸν μεταβεβληκότες τὸ φρύαγμα. ἐν ταύταις γὰρ ταῖς ἡμέραις ἐνηυπηγοῦντο ἀγγεῖα. καὶ τότε δὴ γιγνομένης ὑετοὶ ἐπιπίπτουσιν λάβροι. παρεπτήσσοντο δὲ καὶ ψύχεσι πρὸς ἡλή. πρὸς δὴ τὰ ἐπισκάζει τὸ πλῆθος, μὴ βουλόμενον διαμήξασθαι. πέμπουσι τοίνυν πρὸς τὸν πέτρον, εἴκοσι σημεῖα ἀπωκισμένον ἐκ χάρακος πέσσοντες οἱ Ῥωμαῖοι ὀκτώ. ἐξ ὧν ἐτύγχανεν ὢν καὶ Φωκᾶς ὁ χαλεπώτατος τύραννος. ἡ δὲ ἀξίωσις ἦν, εἰκάσαι τὴν δύναμιν ἀναζεύξασαν, τῇ ἐχειμῶνος ὥρᾳ ἐγκαρτερεῖν. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἐπώκλει δι' ἐπιστολέως τὸν πέτρον, τὸν πολέμιον διαπεραιωσάμενον τὰς δυνάμεις, τῆς τῶν βαρβάρων γῆς ἐπιβῆναι, τὰς δὲ στρατοπέδων ἀποστροφὰς αὐτόθεν τοῦ Ῥωμαίοις ἀρύσασθαι. ἐγκατοικοδομεῖ τε δημοσίων σιτήσεων ἐντεῦθεν τῷ πευκαινίῳ παρέχεσθαι.

domicilia irrupturi erant: paululum quippe de ferocia remiserant. Per illos igitur dies naues compinguntur. Interea cum imbribus maximis frigus ingruit. Tali impedimento obiecto, nolentes traiicere, ad Petrum leucis viginti, vt dictum est, distantem à castris, legatos mittunt octo, è quibus etiam erat Phocas tyrannus immitissimus. Petebant autem, vt liceret in hyberna domum redire. Ast Imperator per tabellarium Petrum extimulat, vt traiectis copiis, barbarorum regionē incurset, quò inde alimentis in militem comparatis, ipse è prytaneo annonam præbere ne cogeretur.

CAPVT VII.

Petrus Gundui de mandati seueritate ex auaritia profecta flens conqueritur. Duces conuocat, litteras exhibet. Miles transire Istrū abnuit. Furor militum, fuga ducum. Phocas Imperator renuntiatur. Petrus fugit: Mauricio rem significat. Mauricius nuntiū examinat; quid agat nescit: dolore dissimulato, ludos equestres celebrare pergit. Populum bonum habere animum iubet. Venetorum acclamationes. Tribuni numerum vtriusq; factionis profitentur. Earum factionum vituperatio.

Ὁ μὲν οὖν στρατηγὸς τοῦ πέσσου μεταπεμψάμενος, καταπτήξαντα τῇ ἐς αὖθις ὡς αὐτοῦ ἀφικνεῖσθαι,

DVx Legatis accersitis, die sequēti ad eos se venturum, missionemque daturum polli-

λύσιν τε τῆς δυσφορίας παρέχεσθαι. μεταστειλάμενος τοιγαροῦν τὸν γοῦν δεῖν, ἔφη πρὸς αὐτὸν ἃ τῶν ἡμετέρων πρόσθεν ἀμφικρημνά μοι τῶν κινδύνων καθέστηκε. λυσιτελοῦντος τὸ δ' βασιλέως καθέστηκε πρόσταγμα· καὶ τὸ ἀντιτείνειν ἀδύνατον, καὶ τὸ μὴ πειθαρχεῖν χαλεπώτερον, οὐδὲν ὠφέλιμον καλὸν τρόπος. Φιλάργυρος. ἀκρόπολις τῶν κακῶν ἡ Φιλαργυρία καθέστηκεν. ταῦτ' δ' τοιούτοις πάθεσι ὁ αὐτοκράτωρ νοσηλεύόμενος.

cetur. Et arcessito Gundoi, his eum verbis cum animi desperatione alloquitur. Vtrinque mihi propositum est periculum. Difficile est exequi quod mandat Imp. Et reniti ac repugnare impossibile, & obtemperare durum atque acerbum. Nihil boni parat auaritia. Arx malorum est auaritia. Hic morbus Imperatorem inuasit, ob quem,

Τάχα ἄν ποτε θυμὸν ὀλέσῃ,
anima fortasse aliquando carebit,

ἵνα καὶ ἐγὼ ἔπειτα τῆς ὁμηρικῆς τραγῳδίας καρυκεύσω τὸν λόγον. αὕτη ἡ ἡμέρα πολλῶν κακῶν ἄρξει Ρωμαίοις. οἶδα, καὶ πείθομαι. δακρύσας τοίνυν ὁ πέτρος ἡμῖν, ἐγκοπεὶς τε τῷ λόγῳ καὶ τὸ δάκρυον πιησάμενος, γίγνεται βουλήσιον δ' χάρακος. τῇ ὑστεραίᾳ ἀθροίζει σὺν ταξιάρχας τῆς πάσης δυνάμεως. τότε δ' βασιλέως αὐτῖς παρεδήλωσε γράμμα. οἱ δὲ ἡγεμόνες τῶν ὁπλιτικῶν συνταγμάτων, ἔφησαν τῷ στρατηγῷ μὴ ἐθέλειν τὸ μάχιμον ἐς τὸ ἀντιπέραν ἐς Δακάσας πιησαντ', ἐς αἰτίας ἐν ἐκθέσεως μοίρᾳ ποιέμενοι. ἐπεὶ δὲ ὁ πέτρος ἀντιπέρωθες τοῖς ὄχλοις ἐποιεῖτο σὺν λόγοις, λαῖλαψ μεγίστη θυμῷ τοῖς στρατοπέδοις ἐνέσκηψε. καὶ τῷτο αἱ δυνάμεις δ' χάρακος ἀποκλίνασαι, κ' μόνας ἐκκλησίαν συνήθροισαν. δ' τῷ οἱ ἡγεμόνες δ' ὁπλιτικῷ θεασάμενοι, ἀποκλίνουσιν εἰς φυγὴν, ἐ πρὸς πέτρον τὸν στρατηγὸν παραγίνονται. ἑτέραν δὲ ἐ τῇ ἐς ὕστερον ἐκκλησίαν ποιησάμενα ἐ πλήθη, ἔξαρ-

vt versiculo è tragœdia Homerica orationem condiam. Hic dies Romanis multarum miseriarum afferet initium. Scio, cóstanterque credo. Cum his dictis sermonem, lacrymis se profundentibus abrumpit, & ad castra profectus, luce altera omnibus centurionibus congregatis, Imperatoris ad se litteras demonstrat. Illi, milites nolle Istrũ traijcere affirmant, & caussas exponunt. Quoniam autem Petrus in sententia permanens, nihilominus se multitudini opponebat, atrox irarum procella in exercitum incubuit. Quamobrem castris excedentes, seorsum in concilium coeunt. Quo viso, duces ad Petrum aufugiunt. Postridie rursum coëuntes, Exarchũ Pho-

cam

χον τὸν ἑκατόνταρχον φωνᾶν προεσήσαν τε. ὅπερ ἀσπίδος τε εἰς ὕψος ἐξάραντες, εὐφήμων ὁκπόπως τ' ἀναγόρευσιν. τούτων ὁ πέτρος ἀκηκοὼς, εἰς ὑπόθρασιν τὰς φρονήμας μετέβηκε, καὶ δηλά τε τὰ συμβεβηκότα ἐπεπίστευτο μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι. ὁ μὲν οὖν μαυρίκιος τ' ἀπαύστον ἄγγελον εἰσκαλεσάμενος εἰς τὰ βασίλεια, ἐν παραβύστῳ τῶν ὑπακηκοότων ἐποιεῖτο τὰς ψύσεις. εἶτα τῆς μερίμνας ἐσφάδαζεν. ἀμηχανία δὲ αὖτῳ προϊέρει πολλή. ὅμως ὑποκρύπτει τ' ἀκεσμάτων τ' ἄφιξιν, ἱππικάς τε ἀγῶνας σπουδάζει συχνὰς, ὅπως προσποιήσηται νῦ, ὡς ἐξυθενῶν τὰ τῶν νεωτερισάντων μελετήματα. τοῖς δὲ δήμοις ἐδήλωσε διὰ κηρύκων παρὰ τὸ στάδιον, ὑπὸ ἀλόγου ἀκοσμίας στρατιωτῶν μὴ παραφθεῖσθαι. οἱ μὲν οὖν κυανανγεῖς χρώμασι ἐρασθέντες μετ' ὠδῆς ἀνεβόων πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ταῦτα (καὶ αὐτῆς γὰρ τῆς ὑπὸ λέξεως σωθήσεσθαι νομίζομεν μνήμην.) Ὁ θεὸς, αὐτοκράτωρ, ὁ κελεύσας σε βασιλεύειν, ὑποτάξοι σοι πάντα πολεμίους τῇ βασιλείᾳ. εἰ δὲ Ρωμαῖός ἐστιν, εὐεργέτα, ἀγνώμονά τε εἰς ἀλλείαν σεαυτοῦ τοῦτον ὑποτάξεις χωρὶς αἵματος. Τεταρτῇ δὲ ἡμέρᾳ καὶ σὺν δημάρχοις ὁ αὐτοκράτωρ εἰσκαλεσάμενος πρὸς τὰ βα-

cam centurionem sibi præficiũt, eumq; supra scutum altè sublatũ, faustis gratulationibus prosequuntur. His auditis Petrus fugę se commisit, quæque acciderant, Mauricio Imꝑatori renũtiauit. Qui infaustum nuntium in regiam vocatum, in abdito de iis quę euenerant sigillatim percunctatur. Deinde cum anxiis curis trepidaret, & quid consilij caperet prorsus nesciret, nihilo secius tamen audita dissimulans, ludorũ equestriũ spectaculis crebro dat operam, cum quadam simulatione, se conatus istorum res nouas molientium pro nihilo putare. Populum autem voce prȩconum in circo monet, ne quid ipse ex temeraria militũ seditione turbetur. Qui igitur Venetæ factionis erant, ita ad verbum Imperatori accinebant. Deus, Imperator, cuius iussu imperas, omnes imperio tuo aduersantes tibi subiiciat. Quod si Romanus est, illi benefac, & improbum in potestatem tuã rediges citra sanguinẽ. Die quarto Tribunis (quos populi administratores vulgus nominare solitũ

σίλεια, ἐς διοικητὰς τῶν δήμων εἴωθεν τὸ πλῆθος ἀποκαλεῖν (ὀνόματα δὲ τούτοις στέργιος, καὶ κοσμᾶς) ἐπυνθάνετο τῶν δημοτευόντων ὅπῃ λεπτὸν τὸν ἀριθμόν. ὁ μὲν γὰρ στέργιος ἐν χάρτῃ τινὶ σύνταξιν τῶν ἐργατῶν καὶ χλοάζοντος ἐνεχάραξε χρώματος, πεντακοσίους πρὸς τοῖς χιλίοις τυγχάνοντας· ὁ δὲ κοσμᾶς τὰς τῆς ἀντιθέτου αἱρέσεως ἑκατοντάδας ἐννέα σωρεύσας εἶχεν. εἰς δύο γὰρ χρωμάτων ἐφέσεις τὰ τῶν Ρωμαίων καταπέπωκε πλῆθη. ἐντεῦθεν μέγιστα κακὰ τῷ βίῳ αἰσήρησι. καὶ μικρὸν γὰρ τὸ λυσιτελοῦν τούτοις αὐξανομένης μανίας, τὰ Ρωμαίων διώλοντο πράγματα.

est) ad se in palatium accitis, Sergio, inquam, & Cosma, popularium numerum subtiliter exquirit. Sergius in charta numerum Prasinorum exaratũ tradit, mille quingentos. Cosmas contrariæ factionis nongentos. Duorum quippe colorum, cærulei & viridis factionibus dedita erat populi multitudo, vnde mala grauissima in vitã importata sunt. Sensim enim aucta hac rabiosa insania, res Romanę pessum iuerunt.

CAPVT VIII.

Legatio Mauricij ad Phocam irrita. Mœnibus Theodosianis custodes apponit. Exercitus ad Theodosium Mauricij filium legatio, aut ipsum, aut eo cedente, Germanum Imperatorem postulantis. Comentiolo vrbis defensio creditur. Germanus Imperatori inuadendæ tyrannidis suspectus, frustra se tuetur. In ædem Deiparæ pro asylo confugit. Eius conditor Cyrus qualis fuerit. Stephanus pædagogus filiorum Imp. ad eum euocandum mittitur. In Sophiæ templum transit. Theodosius, vt ob secretum patefactum fustibus pulsatur.

Ὁ μὲν ἓν αὐτοκράτωρ ἥκειν ἀκέσας τὸν τύραννον, πρέσβεις ἐξέπεμψεν, ὑποματαιάσων ὥσπερ τὰ τῆς συμφορᾶς ἐγχειρῶν. ὁ τύραννος δὲ ἐπὶ τούτοις ὑψαυχενίζεται, καὶ ἐπὶ τῷ νεωτερισμῷ καταμαίνεται, ἀπρεπῶς τε δὴ πρέσβεις ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ μαυρίκιος βοηθεῖν τοῖς δήμοις τὰ θεοδοσίου τείχη προστίθησι. ἀδειμάντου λόγος πρεσβύτης ἐρεῖ τὸν ἀρκαδίου καὶ αὐτοκράτορος θεοδόσιον παῖδα. μετὰ τούτων τοίνυν ἡμερῶν ὀλίγων γερμανὸς (κηδεστὴς

IMperator appropinquare tyrannum audiens, veluti calamitatem alleuaturus, Legatos mittit. Quare tyrannus insolescit, & honoribus nouis insanit; Legatos sine responso dimittit. Mauricius mœnia Theodosiana à populo custodiri iubet; quæ quidem Theodosiũ Arcadij Imp. F. construxisse, vetus fama loquitur. Paucis ante diebus Germanus, Theodosij, filij Impera-

toris

γὰρ ὅτος θεοδοσίᾳ τῇ παιδὸς τῇ αὐτο-
κράτορος) ἱππάζεσθαί τε καὶ ξυνω-
κίδεσθαι τὸν μαυρικίᾳ τῇ κήδιστος
ἦν ἀναλαμβάνει ἐς καλλικράτειαν.
χώρος γὰρ πρὸ τῆς ἄστεος ἔτοι-
μος, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὠρικός. ὁ μὲν
οὖν μαυρικιος παρασκευῇ βασι-
λικῇ θεοδοσίῳ δίδωσι τῷ παιδί. τοῦ
δὲ νέου κινηγετοῦντος ἀσφαλῶς,
καὶ λίαν ἐπαγωγότερον, παραγίνεται
πρέσβυς ὡς αὐτὸν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων
μαχίμου δυνάμεως, ὑπισχνούμενος τε ἐγ-
γεγραμμένῳ ὑπὸ τῆς πολιτικῆς πα-
ρέχων θεοδοσίῳ τῷ παιδὶ μαυρικίᾳ
τῇ αὐτοκράτορος. ἡ δὲ ἀξίωσις ἦν, ἢ
αὐτὸν θεοδόσιον τὴν ἡγεμονίαν τῆς κρά-
τους ἀναλαβεῖν ἢ γερμανῷ τῷ αὐτο-
κρατορικῷ ἐμπρησθῆναι δυνάμιν.
μηδὲ γὰρ ἔτι ἀνέχεσθαι ὑπὸ μαυρι-
κίου τῆς αὐτοκράτορος Ρωμαίων βου-
νάμεως ἡνίνεσθαι. γίνεται τοίνυν ταῦτα
καταδήλα μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτο-
ρι. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς, ἐπὶ τούτοις ἐ-
πέπυστο, μεγάλῃ δὲ γραμμάτων ὡς
αὐτὸν παρευλικα τὸν παῖδα. τῇ γὰρ
ὑστεραίᾳ ἀθύμως ἦν, προσκάθεται ὁ
αὐτοκράτωρ κομεντιόλῳ ὑπισχνεῖν
τῆς ἀσφαλείας τὰ ἄστεος τείχη.
τῇ τοίνυν ἐπιούσῃ ὑπὸ πρωΐ ἦλθεν,
εἰσαγόμενον τὸν γερμανὸν ὁ μαυρι-
κιος πιέσας πρὸς τὰ βασίλεια. καὶ
ἀθύμους γενομένους, τούτων τε καπῶν
ἔφη τὸν γερμανὸν πεφυκέναι ὑποθέ-
σιν. ἰὼ δὲ τῆς ὑπονοίας ταύτης τιμήσειν. τὸ δὲ ὑπισχνεῖσθαι τὰς δυνάμεις
τὸν γερμανὸν ἐθέλειν βασιλέα ποιήσασθαι. εἶτα τῇ πυρανικῇ ὥρᾳ θεοδ

toris socer, generum suum Callicrateam (locus est ante vrbem, per quam, vt verbo complectar omnia, amœnus ac speciosus) equis & vehiculis in venatione se oblectaturum educit, Mauricio apparatum suppeditante. Dum iuuenis omni cura expeditus, multa cum voluptate venatum exercet, adest ab exercitu Legatus, atque ab eo scriptam epistolam ei porrigit: qua petebatur, vt aut ipse imperij principatum susciperet; aut Germano eundem cederet. Militem enim Romanum Mauricij imperia de cętero neutiquam passurum. Mauricius his compertis per literas ad se filium repente aduocat. Postero die incredibiliter mœstus, Comentiolo vrbis murorum custodiam commēdat. Die sequenti bene manè Germanum in palatium accersit, & multis cum lachrymis, ipsum horum malorum caput & caussam asserit. Huius suspicionis duo erant argumenta: quod exercitus eum per literas ad imperium capessendum inuitarat: & quod tyranni copiæ, cum, quidquid equorum ante vrbem pasceret, abegissent, eius duntaxat equis pepercerant. Cum pro se Germanus abundè respondisset, nec tamen Imp. dolorem lenire potuisset, ad extremum adiecisse

ἅπασαν τὴν ἵππον τ̃ περὶ τ̃ ἄρτε-
νεμομένην καταπερονομεύσαντα,
τὴν γερμανῆ ἵππον μόνην ἀδιάφθο-
ρον τηρῆσαι. ἱκανῶς πίνων τ̃ γερ-
μανῆ ἀπολελογημένῳ τῷ αὐτοκρά-
τορι, καὶ τὴν τ̃ βασιλέως λύπην μὴ
κατευνάζοντα, ὡς ἂν τέλει λέγωσι
τὸν μαυρίκιον φῆσαι. φείδε γερμανὲ
τ̃ μηκύνειν τ̃ λόγον. ἡδὲν ἡδύτερον τ̃
διὰ ξίφους πθναι. ἅπτ τύτοις ὁ αὐ-
τοκράτωρ ἅπιτείνας τὸ βάδισμα,
μεθίστησι τ̃ παρὰ Ρωμαίοις λεγο-
μένην σεκρέτα. ἐπεὶ ἦ ὁ τ̃ αὐτοκρά-
τορ πῶς θεοδόσιος παρεισήκει κα-
λεπαίνοντι τῷ αὐτοκράτορι, ὤκλεισε
τὸν κηδεστὴν κινδυνεύοντα, καὶ μικρὸν
τῆς οἰκείας σάρκος διεξελθὼν, ἐξιόν-
τι τῷ γερμανῷ ἐν ἀποκρύφοις κατ-
ψιθύρισεν, ἀπόδρα τ̃τον, φήσας, ὦ
ἄνθρωπε. θάνατος ἡ ζημία σοι γίνε-
ται. ὁ μὲν σὺν γερμανὸς διὰ τῆς λεωφόρ
(λεὼ μέσην τὰ πλήθη καλονομάζουσιν)
ἐς τὴν ἑαυτ̃ οἰκίαν ἐχώρει. τῷ δὲ δει-
λιναίῳ καιρῷ τὰς ὑπασπιστὰς σὺν
ἑαυτ̃ ζωαθροισάμενον, τῷ ἱερῷ πα-
ρέπεμψε τ̃ θεομήτορ σωσεπέλασεν,
ὁ κῦρον, τὸν ὑπὲρ θεοδόσιν τ̃ αὐτοκρά-
τορος γεγονότα δείματος λόγος καθ-
ῆκεν ἀψύδης. ἔτος δὲ ἐς ὑπάτων
ἀξίαν τ̃ τηνικαῦτα αὐαβεβήκει καιρ̃. τ̃τον ἄνδρα ἀγαθὸν ἐς τὰ μάλιστα γε-
γονέναι φασὶ, ἓ πρὸ τ̃ς ἔρωτας τ̃ λόγων ζώφρονι μανίᾳ τινὶ ἐπεφύκει. ἡλίῳ
δὲ κλίνοντι, ἠκηκόει μαυρίκιος τ̃ κεράτων τ̃ θυσιαστηρίου κάρφον τὸν
γερμανὸν γεγονέναι. ἀφ' τ̃ο δὲ φάνον τὸν παιδαγωγὸν τῶν ἑαυτ̃ παίδων
(εὐνοῦχος δὲ ἦν τῶν ὑπὲρ φανῶν τ̃ βασιλέως, καὶ λίαν πρόσοδος τοῖς
αὐακλήτοις) πρὸς τὸν γερμανὸν ἀφικέσθαι πρόσπεμψεν, ὅπως πρὸ τοῦ ὑπεξα-

Mauricium aiunt, parce, Germane, plura loqui: nihil iucundius, quàm per gladium emori. Posthæc secreto (vt Romani appellant) egreditur. Quoniam autem Theodosius irato patri aderat, socceri in discrimen dati misericordia captus, paulum de loco secutus, exeunti in aurem insusurrat, fugeret hunc virum (Imperatorem) ni occidi vellet. Germanus via publica, quam plebs mediam nominat, domum suam concedit. Vesperi coactis satellitibus suis sacrum Deiparæ templum petit, quod à Cyro, Theodosij temporibus esse conditum, fama non falsa prædicat. Hic tum in consulatus gradum ascenderat: feruntque fuisse virum insigni probitate, liberaliumq; disciplinarum cum modesta quadam insania cupidissimum. Diei crepusculo cognoscit Mauricius Germanum cornua altaris apprehendisse. Quare Stephanum eunuchum, filiorum suorum pædagogum, hominem nobilem, & inter aulicos inprimis conspicuum, eum conuenire, & persuasum è sacris septis educere iubet. Comites Germa-

ni vi-

ἄλλοι τῶν ἱερῶν παρεβόλων ἐκεῖνον. οἱ μὲν ἤδη πρὸς τὸν γερμανὸν, ὡς εἶδον τὸν τῆς βασιλέως εὐνοῦχον ὑπεξαγαγεῖν τοῦτον ἐθέλοντα τῆς θεομήτορος ἱεροῦ, αὐτικαθιστάντες ἐξωθοῦσι τὸ σέφανον, αἰσχύνης αὐτὸν παρεβάλλοντες ὀνείδεσι. νυκτὸς δὴ γενομένης, ὑπεξέρχεται τοῦ πεμένους ὁ γερμανὸς. καὶ πρὸς τὸ μέγα τῆς πόλεως ἱερὸν μεταφοίτησε, τὸ ὑπὸ ἰωαννιανοῦ τοῦ αὐτοκράτορος λίαν φιλοτίμως καὶ πολυτελῶς ἱδρυμένον. τοῦτο καλοῦσιν ἀκολήτιον μεγάλλου οἱ βυζάντιοι. ὁ μὲν δὴ μαυρίκιος ῥάδῳ ἐμαστύγωσε τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν θεόδοσιον. ἔφασκε γὰρ τὸ ἀπόῤῥητον εἰς γερμανὸν ἐκεῖνον μεθαγαγεῖν.

ni videntes quid eunuchus conaretur, resistunt, ipsumq; conuitiis turpissimis opertum templo expellunt. Noctu Germanus se subducit, & in amplissimum vrbis templum, à Iustiniano Imperatore admodum ambitiosè ac sumptuosè exædificatũ (quam Byzantij Ecclesiam magnam vocitant) porrò transit. Mauricius Theodosium fustibus accipit, quod ei arcana sua aperuisset.

CAPVT IX.

Germanus denuo ad exeundum sollicitatus. Andreæ pij viri hortatu eodem recurrit. Maledicentia populi in Imp. Muris desertis, custodes se ad tumultuantem populum applicant. Cuiusdam Constantini, viri clarissimi domus incenditur. Mauricius cum coniuge, & liberis infugam se tradit. Populi in eum, & Patriarcham conuitia. Locus communis de leuitate, & stultitia populari. Podagra conflictatur. Filium ad Chosroën pro ope imploranda mittit. Germanus imperium ambit. Prasinis sibi aduersantibus, Phocam sequitur.

Τούτων δὴ πραττομένων, οἱ ῥωμαῖοι τῆς ὁδοιπορίας ἐχόμενοι, βυζάντιον τὰς ὁρμὰς ἐπιτείνουσιν. ὁ δὲ γερμανὸς ὁπλίτης ζυμπεφραγμένος, ἀπεῖχε εἴκετο τοῦ ἱεροῦ. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ πλῆθος τῶν σωματοφυλάκων ἐξέπεμψεν, ὑπεξαγαγεῖν ἐναῦ τὸν γερμανὸν ὁρεγόμενος. ἐνταῦθεν θυμὸς μέγας τῇ πόλει ἐνέσκηψε. πείθει δὴ πάντως ὁ γερμανὸς τοῦ πεμένους ὑπεξελθεῖν. τὸ πάντως πλῆθος τῆς πόλεως

His ad hunc modum procedentibus, Romani iter aggressi, cupiditatem Byzantium intendunt: Germanus armatis septus, templo fixus adhęret. Imperator complures de excubitoribus suis ad eum educendum mittit: vnde ciuitatem ira peruadit. Flexus tamen Germanus, exire instituit. Tum plebs vrbana

ædis

ἀθροισθέν, ὥθει τὰ περαύλια γίνεται τῆ ἱερᾶ, καί τις ἀνὴρ (ἀνδρέας ὄνομα αὐτῷ) τῶν ὥθει τὰς ἱερὰς ἀπαχολεμένων λιτὰς, μεγίστῃ φωνῇ κέκραγε, παλινδρόμει πρὸς τὸ ἱερὸν γερμανὲ· τίθῃ σεαυτὸν ζώζε ψυχίῳ· θάνατόν σοι τὸ ἐπαγόμενον. Ἐ ὥθεν τὸν γερμανὸν μεταφοιτῆσαι πάλιν πρὸς τὰ ἐνδόμυχα τοῦ ναοῦ. τὰ δὲ ὅλη ξυρρύσαντα, ἐβλασφήμουν εἰς τὸν αὐτοκράτορα, Ἐ μείζοσι ὕβρεσι τὸν μάνδηκιον ἔβαλλον, τῷ ἦ τῶν μαρκιανιστῶν καταλόγῳ συνέπιπτον. αἵρεσις ἦ ἄθλη μετάλλιν ὠνομασμένη εὐλαβείας, εὐήθης τε, Ἐ καταγέλαστος. ζφεγγώντος γὰρ ἤδη τοῦ φάους, οἱ τὰ τείχη λαβόντες φρουροῦντες δημόσιον τάττων ἀκηκόοτες, τῇ φρουρᾷ χαίρειν εἰπόντες, ἀναμίγνυνται τῷ λαῷ τῷ σεσιάζοντι. παντάχοθι γὰρ τῆ πόλει ὠκυμμένον τὸ κακὸν, ἀλογίστῳ ὁρμῇ καταμανῶς τὰ ὅλη τίθῃ οἰκίαν κωνσταντίνου ἦ λεγομένου λάρδου, τῷ παμφάγῳ πυρὶ καταφλέγουσιν. ἀνὴρ ἦ ἔτος ἐτύγχανεν ὢν τὲς ζυγκλήτου βουλῆν ἐπιφανέστατος. τίθῃ τε τῶν πατρικίων ἀξίαν ὠνεβέβλητο ἔτος, Ἐ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ φόρου τῆς ἑώας πρό τινος καιροῦ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀπέλῃφει, ὃν ἔπαρχον πραιτωρίων εἰώθασιν ὀνομάζειν Ρωμαῖοι. ἔτον ὁμαυ-

ædis vestibula concutsat, & Andreas quidam, sacris precibus in ea vacare solitus, voce altissima exclamat: recurre in templum, Germane; conserua vitam tuam; exitium tibi suadetur. Quibus vocibus obsequens, in abditiora ædis gradum reuocat. Tum vulgus coitione facta, probris Imperatorem lacerat: exquisitisque contumeliis in eum debacchatur, & Marcionistis aggregat: quę est hęresis cum quadam fatua religione stolida, & deridicula. Feruente igitur tumultu, plebeij, qui muros custodiebant, his auditis, deserta custodia tumultuantibus sese immiscent. Itaque malis vrbem vndique instar fluctuum inundantibus, plebeia multitudo cæco impetu & furore incitata, Constantini Lardys ædes igne iniecto perdit. Erat hic vir è senatu Imp. illustrissimus, & patricia dignitate cohonestatus: & antea tributis orientalibus recipiendis (quem Præfectum prætorio Romani nominare solent) ab eodem præpositus: & inter primos principes habitus. In hoc rerũ statu Mauricius medio noctis vestem augustalem exuens, & priuatam induens, dromone, vt vocatur, conscenso, & grandi pecunia illata, vnà cum vxore liberis-

λίκιον ἐν τοῖς πρῶτοις τῶν ἀρχόντων ἐκέκλητο. τοιχαιρῶν μεσούσης νυκτὸς, τίθῃ βασίλειον φυλὴν ἀποδυσάμενον, τίθῃ τε ὑπηρέτην ὁλκάδα παραστησάμενον (δρόμωνα δὲ παύτην εἰώθασι τὰ πλήθη ἀποκαλεῖν) καὶ χρήματα εἰς αὐτὴν ἐκβαλὼν ἅμα τῇ γυναίκῳ, καὶ τοῖς παισὶν ἐπ' αὐτῆς ἐπιβαίνει, τόν τε

κωνσταντῖνον ἀναλαβὼν, πρὸς Φόδρασιν εἰσῆλεν. τὰ δὲ πλήθη ἅπαν τὴν τυραννίδα κατολοφήσαντα κατεπαννυχίζοντες τῆς κακῆς, καὶ ἐς τὸν μαυρίκιον ἐρραιψώδουν μεθ' ὕβρεως ἄσματα. ἐπέσκωπτόν τε Ϛ τὸν ἱεράρχην τὸ πανικαῦ τε καὶ ῥᾳδιάρχην, ὃν πατριάρχην σώφρονες Ῥωμαίοις ἐπικαλοῦσιν, κυριακὸς ὄνομα αὐτῷ. τῷ ὄντι γὰρ τὸ πλῆθος ἀπαράδοτον, καὶ πρὸς τὸ χεῖρον τῆς τροπῆς ἐμμανὲς, δυσνοήτης τέ τι, καὶ τὸ σωφρονοῦντος λίαν ἀμύητον. λαίλαπος γοιχαρῆν γενομένης μεγίστης, ἐξαισίως τε νότου πρὸς πνέοντος, μόλις ὁ μαυρίκιος Φασώζεται τὸν νεὼν αὐτονομαστὶ μάρτυρος, ὡς ἐπὶ σταδίων ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα τῆς πόλεως κωνσταντίνου τοῦ αὐτοκράτορος. ἐπιγίνονται δὲ αὐτῷ νόσοι ἀρθρῆτιδες. ταύτης δὲ τῆς νόσου ἐνένεια καθέσηκε πλυσυχὴς τοῖς τε βασίλειον ἄσυ κατοικοῦσι Φᾷ πάντας. τὰς δὲ αἰτίας ἐάσειμι, ἵνα μὴ τὴν ἱστορίαν παραμορφώσωμαι. τό τε μαυρίκιος ἐξαποστέλλει τὸν Θεοδόσιον ὡς τὸν χοσρόην ῥύσεσθαι, καὶ περὶ ξυμμαχίας καθικετεύσαι τὸν βάρβαρον, ἀναμιμνήσκειν τε καὶ ὅσα περ αὐτῷ δυσχήνωτο μαυρίκιος διελύσατο. ἀξιῶν τε ἀμοιβαίαν τὴν χάριν ἀπολαβεῖν, ὅλης ὁμοῦ τῆς οἰκίας ἐν μεγίστῳ καταπεπλωκυίας κινδύνῳ. ὑπεδείκνυε δὲ καὶ τὸν δακτύλιον ὁ μαυρίκιος, παρεγγύα τε μυδαμῶς ποιήσασθαι τὴν ἀνάζευξιν, εἰ μὴ πύγε αὖθις ἴδοιτο τὸν δακτύλιον. ὅτω

berisque, & Constantino fugam iniuit: cui vulgus, vt tyranno, tota nocte maledicere non cessauit, cantilenis etiam in eum per cõtumeliam compositis. Scommatis item in Cyriacum hierarcham, siue Patriarcham (vt Romanis appellare mos est) insultabant. Sanè multitudo popularis imperita est, & rebus mutatis deteriora furiosè complectens, admonitiones respuit: & quid conducibile sit, prorsus non intelligit. Procella igitur Notis immanè fremẽtibus excitata, Mauricius ægre ad ædem martyris Autonomi viuus euadit: qui locus Constãtinopoli circiter centum & quinquaginta stadiis abest. Præterea articulorum doloribus corripitur: cuius morbi misera imbecillitas vrbem imperialem semper incolentibus infesta est. Caussas differere nolo, ne quid historiæ facies immutetur. Mittitur à Mauricio ad Chosroen Theodosius, qui & auxilium supplex roget: & regem commonefaciat, quantum durissimis temporibus suis præsidium ab eo, auxiliumque senserit: tantorumque beneficiorum remunerationem aliquã postulet, quandoquidem cum vniuersa domo in extremum præcipitatus sit discrimen. Ostendit porrò annulum, cohortando, ne vllo modo redeat, nisi eundem rursus con-

μὲν οὖ ὁ Θεοδόσιος ἐπὶ τῇ νίκῃ αὐτῶν γίνεται. ἀλλὰ καὶ στρατόπεδον γίνεται αὐτῷ κωνσταντῖνος, ὃν τὰ πολλὰ λάρδων καλοῦσιν. κατὰ ταύτην τὴν νύκτα ἀνὴρ δημότης ἐπίσημος (ἐβδομίτης ὄνομα αὐτῷ τὸ ἐπώνυμον) καὶ ἕτεροι τῶν χλοάζοντος χρώματος ἐρασταί, τὰς πύλας τῶν τειχῶν ἀνοίξαντες, πρὸς τὸν τύραννον παραγίνονται. ὁ δὲ γερμανὸς ἐς βασιλείας καταπεπλωκὼς ἔρωτι, καὶ θεόδωρον (σιλεντιαρίου δὲ ἔστι στρατόμαται σκευοφόρησις) πρὸς τὸν σέργιον ἔπεμπε (κατ' ἐκεῖνο δὲ καιροῦ ἔστι δὲ ἔτος ὁ σέργιος δήμαρχος ἐπύγχανεν ὢν τῆς πρασίνης πολιτείας) καὶ ἠξίου ὑπὸ τῶν δήμων τὸν βασιλικὸν ἀναδήσασθαι στέφανον, ἐπὶ ζωῇ κατὰ πάντα καὶ ὁμολογίαις ἐγγράφοις. Ὁ μὲν οὖν σέργιος ἐξ ἐωθινοῦ πρὸς τοὺς κορυφαίους πέρας τῶν δήμων τοὺς λόγους τῶν γερμανῶν μετωχέτευσεν, δυσαναχετεύτοις γίνεσθαι τοῖς λεγομένοις πράσινοις, καὶ τῷ ἀξιώσαντι ἀποπέμπεσθαι φάσκοντες, ἐκ μεταβολῆς τῆς αἱρέσεως ὁ γερμανὸς οὐδέποτε, ἔτι μεταθήσοντο τὸ δόγμα, ἀλλ' ἐς ἄγαν ἐμπαθῶς διακεῖσθαι πρὸς τῶν λεγομένων βενέτων προσπαθῶν. ἕτω μὲν οὖν οἱ πράσινοι τῷ γερμανῷ τὰς ἐλπίδας ὠφέλησαν. ἐπεὶ δὲ ὁ γερμανὸς διετύχησε τοῦ βουλήματος, πρὸς τὸν τύραννον μετεχώρησεν εὐνοίαν, καὶ προσκυνεῖ πρὸς ὃν ἡ τύχη, ὡς ἔπος εἰπεῖν, μεταβέβηκεν.

spexerit. Sic Theodosius Nicæam defertur, quem Constantinus Lardys comitatur. Eadem nocte vir plebeius, & egregius, cognomento Hebdomites, aliique Prasinæ factionis, mœnibus egressi, ad tyrannum se conferunt. Cæterùm Germanus regnandi desiderio incẽsus, Theodorum Silentiarij honore ab exercitu donatum ad Sergium, qui per id tempus Prasinorum tribunum agebat, rogatum mittit, vt eius opera certis conditionibus & pactis (quæ simul scripta mittebat) liceret sibi à populo diadema imperatorium consequi. Sergius prima luce ad populi primores de Germani petitione refert. Prasini molestè ferunt, petitioneque reiecta, Germanum nunquam factionem permutaturum, neque à placito suo discessurum autumant; quia Venetæ factioni modis omnibus sit deditissimꝰ. Sic Prasini spes Germani confoderunt. Qui, postquam res secus iuit quàm voluisset, ad tyranni amicitiam conuersus, cui fortunam videbat propitiam, vt verbo dicam, eum adorauit.

CAPVT

CAPVT X.

Phocæ linguis animisq; fauetur. Populum cum Patriarcha, & senatu accersit. Detestatio illius, vt hominis improbissimi. Eius simulatio in Germanum. Proclamatus Imper. coronatur. In vrbem magnificè inuehitur. Spargit aurum. Ludi fiunt equestres. Vxori Leontiæ corona imponitur. De loco stationis inter factiones contenditur. Alexander homo nefarius ad litem componendam mittitur. In Cosmam Tribunum est contumeliosus, ac violentus. Eum Veneti vlciscuntur: quorum vox malè euenit.

Οἱ δὲ πράσινοι εἰς τὸ λεγόμενον ῥήγιον γίνονται, καὶ ταῖς εὐφημίαις τὸν τύραννον μεγαλιύουσι, καὶ πείθουσιν ἐν τῷ λεγομένῳ ἑβδόμῳ (τόπος δὲ ἔστι τῆς ἄρσεως ἀπὸ σημείων ἑπτὰ) τὸν Φωκᾶν ἀφικέσθαι. κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ὁ τύραννος τὸν ἀσηκρήτις Θεόδωρον, τῶν βασιλικῶν ζαχυγράφων ἄνδρα ἐπίσημον, ἐν τῇ λεγομένῃ ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ ἐκπέμπεται, ὅπως οἱ Βυζάντιοι λαοὶ τὸ ἱερὸν ἄρχῃ, τὴν τε σύγκλητον ἀναλαβόμενοι, ὡς αὐτὸν παραγίνῃ). ὁ μὲν δὴ Θεόδωρος ἀφικόμενος ἐπὶ τὸ μέγα τέμενος τῆς πόλεως, τὸ ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ τοῦ αὐτοκράτορος ἱδρυμένον, ἀνελὼν ἐπὶ τῶν ἑπτὰ σταδίων τὸ ὕψηλὸν (ἄμβωνα ζαὶ πατὰ πόλιν ὀνομαζεῖ) τὸ τοῦ τυράννου πρόσταγμα τῷ λαῷ μεταδίδωσι. πάντων τῶν τοιαρχῶν ἰόντων πρὸς τὸν καλυδώνιον τύραννον, τὸν τε Ζώφρονα καὶ ἀλυπιόδωρον ἀσελγέστατον κέντωρον (πρέπει γὰρ ἔτι τὸν Φωκᾶν ὀνομάζειν) ἔδοξεν ὁ μιξοβάρβαρος τύραννος κατιδρυόμενος γερμανὸν ἀναγορεύειν ἐθέλειν. τῶν τοίνυν δήμων καταφημάντων τὸν τύραννον, καὶ πάντων

RASINI Rhegium venientes, tyrannum faustis acclamationibus beant, auctoresq; illi sunt, vt in septimum (locus ab vrbe septem millibus abest) progrediatur. Eodem die tyrannus Theodorum â secretis, inter celeres scribas, seu actuarios Imperatoris virum clarissimum, in magnam, vt dicitur, Ecclesiam, populum Byzantium, vnâ cum hierarcha & senatu ad se vocatum mittit. Theodorus templum vrbis amplissimum, à Iustiniano Augusto constructum ingressus, excelsos gradus, siue ambonem vulgò dictum, ascendit: tyranni mandatum palam edicat. Vniuersis igitur profectis ad tyrannum Calydonium, ad centaurum in modesta purpura proteruissimum (his quippe nominibus Phocam par est afficere) visus est semibarbarus, & simulauit se velle Germanum Imp. declarare. Sed enim populo illi ap-

τῆς μεταβολῆς γλιχομένων, ἀναγορεύεται τὸ κακὸν, καὶ κύριος τῶν σκήπτρων ὁ τύραννος προχειρίζεται, καὶ κρατεῖ τῆς εὐδαιμονίας ἡ ζυμφορά. καὶ λαμβάνει τὴν ἔναρξιν τὰ μεγάλα καὶ ἐπίσημα τῶν Ρωμαίων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀτυχήματα. περιβάλλεται τοίνυν τὸ βασίλειον στέφανον ὁ παλαμναῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ, ἐν τῷ νεῷ τοῦ προφήτου καὶ βαπτιστοῦ ἰωάννου. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐπιβαίνει τῆς πόλεως, ἐφιζανων ἁρματάξης βασιλικῆς. ἔτω μὲν οὖν ἐπιφανῆ καὶ περίδοξον εἴσοδον ἐπὶ τὰ βασίλεια πεποίηται λαμπρῷ ὁ τύραννος ἐποιήσατο, καὶ οἷα νεφέλιον χρυσῆν ὑπέζωσαν, τὰ βασιλικῶν θησαυρῶν σκηπτὴν τοῖς συντυχάνουσι κατεμείσατο. πολλοὶ δὲ παρὰ τῶν δήμων κρότοι, εὐχαί τε, καὶ εὐφημίαι τοῖς ὠσὶ τὸ τυράννου περιεκέχυντο. ἐπεὶ δ' εἰσήρρησεν εἰς τὰ βασίλεια, πανηγυρίζει τὰ βελτία, ἱππικοῖς ἀγῶσι τὴν δυσχῆ ταύτην ἀναγόρευσιν ἑορτάζοντα. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ἐπιβατήρια τῶν σκήπτρων τοῖς στρατεύμασι θεσμὰ παρείχετο. ὑπῆν δὲ τῷ τυράννῳ καὶ γύναιον (λεοντία ὄνομα αὐτῷ) ταύτῃ στέφανον βασίλειον περιτίθησι. ἐπεὶ δὲ καὶ πομπῆς εἴθισται τοῖς αὐτοκράτορσι τὰς ὁμοζύγους ἀναγορεύειν, ἐπιφανῶς ἐμήσατο τὸ ἔθος ὁ τύραννος, τὴν λεοντίαν βασίλισσαν ἀξίου θεραπεύειν. γίνεται γοῦν καὶ ταύτην ἡμέραν τοῖς δημοτικοῖς περὶ τῆς φύσεως ἄμιλλα. ἰὼ γὰρ αὐτοῖς ἡ περὶ τῶν πάντων θέσις ἐπάμαχος. τὸ πρασίνων γὰρ ἐθελόντων ἐν τῷ λεγομένῳ ἀμπελίῳ

plaudente, omnibusque res nouas expoſcentibus, promulgatur peſtis illa, & ſceptri dominus tyrannus deligitur: obtinetque fœlicitatem calamitas: & ingentia atque inſignia Romanorum detrimenta, vt ſummatim dicam, procedere incipiunt. Itaque corona in æde Ioannis Baptiſtæ, & Prophetæ homo conſceleratus induitur: ac poſtridie imperatorio in curru, quadrigis albis, ſplendida & magnifica pompa vrbem, & palatium initè theſauris imperatoriis, velut ex aurea nube paſsim imbrem ſpargens aureum. Multis tum populi plauſibus, multis complurium votis, & gratulationibus eius aures circumſonuerunt. Fit concurſus ad regiam; equeſtria certamina inſtituuntur: & infelicis huius creationis dies feſtus agitatur. Poſtridie propter initum imperium congiarium dat militibus. Habebat vxorē vocabulo Leontiam tyrannus; huius caput corona imperatoria cingit. Quia verò Imperatores coniuges ſuas publicè, & ſolenni cum apparatu Auguſtas pronūtiare conſueuerant, conſuetudinem eam tyrannus inſigniter colens, Leontiæ pompam ac triumphum parandum iudicauit: quo die populares de loco ſtationis litigarunt. Nam cū Praſini in Ampelio

(quod

(προαύλιον δὲ τοῦτο τῆς βασιλέως οἰκίας) τὴν στάσιν ποιήσασθαι, καὶ τὴν βασιλίδα τοῖς εἰωθόσι κρότοις ὑμνεῖν, ὁ τῶν Βενέτων δῆμος ἀντέλεγεν. ἔδοξε γὰρ αὐτοῖς ἄπρεπες τοῦτο πεφυκέναι καὶ ξένον. μεγίστης τοιγαροῦν γενομένης ταραχῆς, τὸν Ἀλέξανδρον εἰσπέμπει ὁ τύραννος, καταναίσας τῶν ἀμφισβητουμένων τὴν ἔριν. ἦν δὲ οὗτος ὁ Ἀλέξανδρος ἀνὴρ πονηρὸς, τῶν καθεστηκότων μανικὸς καὶ αὐτοκράτορος λίαν θρασύς. ὁ μὲν οὖν κοσμᾶς ὁ τὴν δημαρχικὴν ἐπικείμενος θρασύτητα, ἀλεξάνδρῳ τοῖς λόγοις ἀντέτεινεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος χαῦρον καὶ τυραννικὸν κεκτημένος τὸ μέλιμα, ὕβρεσιν ἐβαλλε τὸ κοσμᾶν. εἶτα καὶ χεῖρα ἐπὶ τὸ στέρνον ἐπιβαλὼν, τοῦτον ἐξώθησεν. ὁ δὲ κοσμᾶς ὑπὸ τῆς ὠθήσεως ἀναπρέπεται. ἐπὶ τούτοις οἱ Βένετοι χαλεπαίνοντες, καὶ τὸν Ἀλεξάνδρου ἐξώθουν δημώδεις βοάς. ἄλλ' εἶπον ἐκεῖνα, ταῦτά γε (καλὸν γὰρ καὶ τῆς ἰδιώτιδος φωνῆς μνήμην ποιήσασθαι) ὕπαγε, μάθε τὴν κατάστασιν. ὁ μανικὸς δὲ οὐκ ἀπέθανεν.

(quod est regiæ vestibulum) stationem habere, ibique Augustam solitis plausibus excipere vellent, repugnabat Venetorum populus, cui istuc insuetum, & peregrinum videbatur. Tumultu igitur maximo exorto, tyrannus ad controuersiam componendam Alexandrum mittit, hominem peruersum, & inter seditiosos aduersus Mauricium nobilem. Ei Cosmas Venetorum Tribunus se obiicit. Alexander superbus, & tyrannica præditus audacia, Cosmam contumeliis lacessit, manuque in pectus adacta eum propellit. Veneti irascentes, clamorem communiter tollere, in verba huiuscemodi (placet enim & priuatæ vocis meminisse.) *Apage; cognosce rerum statum melius: adhuc viuit Mauricius.*

* * *

CAPVT XI.

Mauricij necem parturit Phocas. Reuocatur ex itinere à patre Theodosius. Mauricij filiorum q; in portu Eutropij ad Chalcedonem interfectio. Eius ante mortem præclarissima vox, & Christiano dignissima. Nutricem ipsius infantem pro suo ad cædem supponere non fert. Eius propœna peccatis suis in hac vita irroganda cura anxia. Testamentum, quo imperium inter filios partitur. Domitianus Melitenensis Episcopus eorundem tutor, ab historico commendatur.

Ὁ δὲ τύραννος τῶν ἀκηκοὼς, ἀποπαύει τὴν πλήθη καθυλακτοῦντα περὶ τῶν καιρίων τῇ δ' ἐπαύριον πρὸς τὸν φόνον ὑπ' αὐτοκράτορος ἐκκαλεῖται. τοιγαροῦν ὁ μαυρίκιος τῷ μεταμέλῳ φιλοσοφήσας τὸν κίνδυνον, τὸν δακτύλιον πέμπει θεοδοσίῳ τῷ παιδὶ, ἐπιβεβηκότι νικώμενον τῆς πόλεως, ἀναζεῦξαί τε πρὸς αὐτὸν βάδην προστάξεν. ἕτω μὲν οὖν θεοδόσιος γεγονὼς πειθήνιος τῷ πατρὶ, πρὸς τὰς συμφορὰς ἠτυχόμόλησε, καὶ φιλοπάτωρ γεγονὼς, πρὸς ἀποσφαγὴν παραγίνεται. τοίνυν ὁ τύραννος σπατιωτῶν ἐκπέμψας, ἐς τὰ ἀντιπέρας τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, ἐν ᾗ καὶ ἡ χαλκηδὼν πόλις καθίδρυται, ἀναιρεῖ τὸν μαυρίκιον εἰς τὸν λεγόμενον εὐτροπίου λιμένα. προαναιρεθέντων ἐπ' ὄψεσι τοῦ βασιλέως οἱ παῖδες οἱ ἄρρενες, ἐντεῦθεν τῷ τῆς φύσεως ξίφει τῷ φόνῳ τῶν παίδων προκαλέζοντες οἱ φονεῖς τὸν μαυρίκιον. Ὁ μὲν οὖν μαυρίκιος φιλοσοφῶν τὸ δυσύχημα, τὸν ἐπὶ πάντων ἀνεκαλεῖτο θεὸν καὶ πυκνό-

TYrannus his cognitis populum de prærogatiua loci dissidentem, & mutuò allatrantem tranquillat; ac die postero ceu furore quodam baechico stimulatus, cædem Mauricij parturit. Is actorum suorum pœniteus, & periculum supra caput sapienter considerans, Theodosio filio, qui iam Nicæam peruenerat, annulum transmittit, atque ad se celeriter reuerti iubet. Theodosius patris imperata faciens, ad calamitatem transfugit; libenterque reuersus, ad mactationem adest. Tyrannus emissis militibus, è regione principis vrbium, vbi Chalcedon condita visitur, in portu Eutropij Mauricio vitam eripit, prius, eo spectante, maribus eiusdem filiis iugulatis. In qua filiorum iugulatione prius eum naturæ gladio homicidæ illi cruciauerunt. Qui casum hunc infelicissimum, vt sapienti decorum est, perferens, rectorem omnium Deum

clara-

πρὸν ἀπεφθέγξατο, Δίκαιος εἶ κύριε, καὶ δικαία ἡ κρίσις σου.

Γίνεται γὰρ καὶ τὸν παρανάλωμα, ξίφους, ἀποτομὴ τῆς κεφαλῆς ὑπερθὲν, ἐπιτάφιον ὥσπερ τῶν τέκνων τὸ ἐς ὕστερον ἑαυτῷ ἀναίρεσιν κληρωσάμενον, προεπιδειξάμενον τῷ λόγῳ τὴν ἐν τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς. τῆς γὰρ ἀθλίας ὑποκλοπάσης ἐν οἷς τῶν βασιλικῶν μειρακίων, καὶ πρὸς ἀποσφαγὴν τὸ ἑαυτῆς ὑπομάζιον παραδόσης, κηρύττει λόγος ἀληθὴς, μαυρίκιον τὸ ἀπόρρητον ἐξειπεῖν τοῖς φονεύσι. καταμωλύσαί τε τὴν ἀποκρυφὴν τῶν παιδὸς, καὶ μὴ δίκαιον εἶναι καταχυρίζεσθαι, τὸν φόνον παρανοθεύεσθαι τῇ ὑποκλοπῇ τοῦ υἱέως. οὕτω μὲν ὁ βασιλεὺς καὶ νόμοις φύσεως ὑψηλότερος γενόμενος, ὑπαλλάττει τὸν βίον. λέγεται δὲ τὸν βασιλέα μαυρίκιον πρό τινων τῆς ἀναιρέσεως χρόνων ἐν τοῖς σεβασμιωτέροις τῆς οἰκουμένης ναοῖς ἐν γράμμασι καθικετεῦσαι τὸν ἕνα τῆς ὑπερθέου τριάδος χριστὸν ἱκέσθαι τὰς ἀντιδόσεις τῶν βεβιωμένων, καὶ τοῦτον δῆτα τὸν θνητὸν καὶ ἐπίκηρον κόσμον ἀπολαβεῖν. ἃ παρώσομεν δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς λεγομένης αὐτῷ Δαφνίκης τῆς ἰσοστασίας σωτάξαντος. καὶ γὰρ τῷ ἔναρξιν τῆς βασιλείας ἡρακλείᾳ τῷ αὐτοκράτορος, χάρτης ζφραγίσιν ἐνειλημένος εὑρέθη μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορος, ἐν ᾧ ἐτύγχανεν ὢν

clara voce, vt exaudiri posset, appellabat, & crebrò alloquebatur,

Iustus es Domine, & rectum iudicium tuũ.

Deinde & ipse amputato capite consumitur, necem suam quæ consecuta est, velut epitaphium filiis condens; cuius virtus ante in summa calamitate enituit. Nam & cum nutrix vnum de puerulis imperatoriis suffurata, suum, adhuc lacten tem pro eo iugulandum subiecisset, ferunt, quod res est, Mauricium percussoribus arcanum detexisse, occultationemque pueruli indicasse; & minimè iustum esse affirmasse, ista subtractione sui filij germanam cædem quasi adulterari atque corrumpi. Hunc in modum Imperator ipsis naturæ legibus superior factus, vitam hanc cum alia mutauit. Auditione accepimus insuper, eum aliquanto ante cædem, scriptis litteris per omnia augustiora orbis templa pias preces ad Christum Dominum, vnam è cœlesti Trinitate personam efflagitasse, vt eorum quæ deliquisset, in hac mortali, & caduca vita pœnas ab se reposceret. Non omittemus etiam illa huic historiæ adscribere, quæ de eius testamento dicuntur. Imperium ineunte Heraclio, tabellæ inuolutæ, & obsignatæ inuentæ sunt, in quibus conscripta patebant, quæ post

suum

ληθέμενος, ἅπερ ἰδίᾳ αὐτῷ μελετήματα μὴ τῷ δοκίμῳ προελθεῖν· νόσῳ γὰρ χαλεπῇ περιπεπωκὼς ὁ μαυρίκιος τῷ πεντεκαιδεκάτῳ ἐνιαυτῷ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐξουσίας, ἐν γράμμασι διετύπωσε τὸ κράτος. τὸν μὲν θεοδόσιον τὸν πρεσβύτερον παῖδα τῆς κωνσταντίνου πόλεως κύριον καθίστησιν, ἕως ἐῶας φρονίδας αὐτῷ περιθήσει. τὸν δὲ ἕτερον τῆς πρεσβύπολος ῥώμης βασιλέα διέταξε τῷ τε ἰταλίαν, καὶ τὰς περὶ τὸ τυρρηνικὸν πέλαγος νήσους, τούτῳ ἀπέδοτο. τὰ δ' ἄλλα τῆς ῥωμαίων πολιτείας τοῖς ἑτέροις παισὶ κατετεμαχίσατο, κηδεμόνα τῆς ἀώρου τῶν παίδων ἡλικίας, δομετιανὸν προσηκάμενος, ὃς πρὸς γλώττῃ τῷ μαυρικίῳ συνήπτετο. ἦν δὲ τῆς ἐπιφανοῦς τῶν μελιτηνῶν ἐκκλησιῶν τῷ ἀρχιερατικῷ λαχὼν ἐπεφέρετο. αἰνὴρ δεξιὸς τὰ πράξιν, δεξιώτερος τὰ προαίρεσιν. καὶ ἦν μεγαλονοίᾳ σωτέρας τῆς ῥωμαίων πολιτείας τὰς ἐπισημοτέρας τῶν πράξεων ὑπὸ ἀυτοκράτορος ἐπεπίστευτο. πρὸς μὲν ἦν ἑτοῖς ἀνδρὸς ἐν παρόντος καιρῷ τελεώτερον τὸν λόγον τεκταίνεσθαι. ἵνα δὲ μὴ τὸν πρὸς τοῦτο λόγον παχυνόντες, τοῖς καιροτέροις τῶν ἀφηγημάτων ἀπρόσφορον τῷ ἀναβολῇ προβάλωμεν, ἐπὶ τὰ προκείμενα τῆς διηγήσεως, φέρε τῷ συγγραφῷ οἰακίσωμεν.

suum ex hac luce discessum fieri vellet. Nam cum imperij sui anno quintodecimo in morbum difficilem esset lapsus, de imperio constituit, & in litteras constituta redegit. Theodosium filiorum natu maximum Constantinopolis dominum fecit, cum administratione orientis. Tiberio Romam veterem cum Italia, & insulis in mari Tyrrheno decreuit. Cæteras Romanæ ditionis prouincias inter reliquos filios distribuit, iisque ætate adhuc immaturis Domitianum cognatum suum, nobilis Ecclesiæ Melitenensis Antistitem, virum rebus agendis dexterum, consilio dexteriorem, tutorem designauit. Quamobrem Imperator maioris momenti negotia ei expedienda, ob eximiam prudentiam committebat. Sed de virtute huius viri nihil nunc quidem attinet agere pluribus. Ne igitur super eo orationem extendentes, quæ opportunius narrari possunt, inutiliter differamus, age, ad consequentia stylum dirigamus.

CAPVT

CAPVT XII.

Imperatorum corpora in mare abiiciuntur. Quæ comploratione eorum mors publicè recitata effecerit. In eosdem Monodia historici. Capita ad Phocam perferuntur, & in campo militibus spectanda proponuntur. Quibus suppliciis interfectores, & exercitus rebellis, cædiumq; suffragator diuinitus interierint. Sub Heraclio duo tantùm reliqui. Imperium Romanum in diuturnis post necem Mauricij arumnis volutatum.

Τὰ μὲν ἓν σώματα τῶν πεφνευμένων ὑπίδακρυ παίγνιον τοῖς τῆς θαλάσσης ἀντιζόντα κύμασι. καὶ ἰδεῖν μὲν ἰδεῖν τὸ ῥεῦθρον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὸ θαλάττιον ποτὲ τῇ χέρσῳ τὰ νεοσφαγῆ φιλοτιμούμενον σώματα, ποτὲ φιλυπερόφοις ἵσιν ἀντωθούμασι, πρὸς τὸν ὑποδεξαμένην ἐναγκαλιζόμενον θάλατταν. θεατρίζετο τοίνυν τοῖς ὄχλοις τὰ τῆς βασιλικῆς συμφορᾶς, εἰπεῖν δὲ μᾶλλον εἰκειότερον, τὰ περὶ τὸν οἰκειόμενον συμπώματος. οἵτε τῆς χαλκηδόνος αἰγιαλοὶ ἐπληροῦντο τῶν ὄχλων, καὶ τῆς ἑαυτῶν ἀνοίας τὸν ἱστορίαν ἐλάμβανον, πίνακας δυσχημάτων τινας τὰ τῆς θαλάττης ἀντενίζοντες κύματα, γυμνὰ τὰ τῶν βασιλέων σώματα θεατρίζοντα. τούτων δὴ πὰ ὑπὸ ξυγχαφέως ἀδομένων ὑπ' ἐβήματος τῆς τυραννίδος ληξάσης, πληρῶται δακρύων ὁ ξύλλογος. μονονχὶ ἐπ' ὄψεσι πάντων εἶναι δοκούντων τῶν βασιλικῶν συμφορῶν. Διό τοι τοῦτο ὁ τῆς ἱστορίας πατὴρ, τὸ ἀκροατήριον θεασάμενος ἅπαν ὑπὸ τῶν δακρύων πεῤῥεόμενον, διὰ

OCciſorum corpora, flebile ludibrium, fluctibus marinis obiecta ſunt. Licebatq; videre recens neci data nunc ad littus quaſi data opera appelli: nunc reciproco fluctu complexa, rurſum in mare abripi. Caſus igitur calamitatis imperatoriæ, ſeu, vt verius dicã, totius orbis, ceu in theatro ſpectandi argumentum populo præbuerunt. Complebantur Chalcedonis littora ſpectantium turbis; cognoſcebantque ibi quid effeciſſet ſua, hoc eſt, popularis amentia, fluctus marinos nuda Imperatorum corpora oſtentantes, tanquam tabulas quaſdam infortuniorum, miſeriarumque contemplantes. Cum iſta hiſtoricus de loco ſuperiore ſublato iam tyranno Phoca recitaſſet, concio ſe in lacrymas effudit, quaſi oculis ipſis tantam Imperatorum calamitatem aſpiceret. Quocirca cum totum cõuentum in fletus, & lamenta ſolutum cerneret, interciſa narratione, extempora-

τῶν θρλίων, ἐγκοπλὼ τοῖς ἀφηγήμασιν ἐμβαλὼν, αὐτοχεδίοις πσὶν ὁ; ὅλυρμοῖς, τάδε τοῖς σωεληλυθόσι παρέθετο.

nea quadam lamentatione hæc ad auditores insuper est prolocutus.

Μονῳδία τῦ ζυγγραφέως ἐπὶ τοῖς τῷ μαυρικίῳ συγκεκυρηκόσιν.

Monodia scriptoris super his, quæ Mauricio contigerunt.

„ Θέατρον, καὶ βῆμα, & παῤῥησία, συμπενθείτω μοι σήμερον. πανη-
„ γυριζέτω δὲ τραγῳδία καὶ δάκρυον.
„ ἐξαλλέσθω δὲ κατορχήμενος θρῆνος,
„ τηλικαύτης κατηφείας ἑορτὴ θρη-
„ σκεύομεν & καὶ ὑμνώμεν &. ἀποκεί-
„ σθωσαν οἱ λόγοι τῶν κρότων, τὸν
„ εὐφημίαν αἰμύσας, τὸ λάκκον ἀθῆναι
„ τριῳώνιον. χηρεύσει γὰρ λοιπὸν, καὶ τὸ
„ ἑαυτῶν ἀναζητῆσιν ἡνίοχον, ῥαγδαίᾳ
„ φθόνῳ ἁλοὺς, τὸν ἐκεῖνον ἁρπάσαν-
„ τ& ἄξονα. ἄνδρες θεαταί. ἀλλ' εἴθε
„ μὴ τηλικούτων κακῶν γεγόνατε μάρ-
„ τυρες. ἰλιὰς κακῶν ἡ ὑπόθεσις, ἐρινύες τῷ λόγῳ χορός. ἡ δὲ σκηνή μοι
„ ἅλις μάτ& τάφ& ἐπίσημ&.

THeatrum, suggestus, & licentia hodie mecum lugeant. Tragœdia, & lacrymæ diem festum agant. Lamentum, tantæ mœstitudinis festo cultum & honoratum exiliat ac tripudiet. Applausus præcidantur. Desinant prædicare Musæ. Album pallium deponant Athenæ. Viduæ ac desertæ sunt virtutes, suumque aurigam requirunt, cuius currum impetus quidam inuidiæ disrupit. Vtinam auditores ne tantorum malorum testes essetis. Iliade incommodorũ laboramus. Erinnyes chori partes agunt. Illustris tumulus, est mihi scena dramatis.

Cætera huius monodiæ (vt auctor appellat) desiderantur.

Ὁ μὲν ὖν λίλιος (ἧτος γὰρ ὑπὸ τ& τυράννε τὸν & αὐτοκράτορος ἐπεπίστευτο φόνον) διαπορθμεύει τὰς τῶν ἀνῃρημένων πρὸς τὸν τύραννον κεφαλὰς εἶτα πρὸς τὸ πεδίον τὸ ἀνακάμενον ἐν τῷ λεγομένῳ ἑβδόμῳ, ὃν καμπὸν Ῥωμαῖοι κατονομάζουσι, πᾶσι τυραννικοῖς τραπαῖς τὴν τῶν βασιλέων

Lilius igitur trucidationi huic Imperatoris â tyranno præpositus, occisorũ capita ad eum apportat. Deinde in campo tyrannicis militibus Imperatorũ cædem, propositis ad spectaculum capitibus promulgat. Oportebat enim detestandi sceleris etiã spectando participem fieri crudelem

στλιτέων ἀναίρεσιν ἔδει γὰρ τὸ μύσος καὶ διὰ τῆς θεωρίας μεθαγνεῖν, τὸ ἀφιλάνθρωπον στράτευμα, ἵνα καὶ πάντας τοὺς ἐπὶ τούτῳ καταμανέντας, ἡ μισοπόνηρος θεὸς, καὶ ἀδέκαστος κρίσις τοῖς τῆς ἀντιδόσεως αἰνιγμοῖς δικτύοις. ἅπαντες γὰρ οἱ τῶν παλαμναίων στρατοπέδων ἐκείνων· μεγίστοις τε καὶ ποικίλοις συνεπλωκότες κακοῖς τὸν τῇδε βίον κατέλυσαν. ὃ περσικὸν γὰρ λαβόντος παῤῥησίας πολέμου, θηλάζοις λιὼν ἀπλαῖς τῶν κακῶν ἐπιχείρων ἐκείνων κατεκληροδοτήσαντο τὴν ἀντίδοσιν, ποτὲ μὲν πυρὶ ὑρανόθεν βαλλόμενοι, καὶ τῷ τῆς παρατάξεως ὥραν, ἄλλοτε λιμοῖς, καὶ νόσῳ ἀναλισκόμενοι· οἱ δὲ ὠλέσαι σώματι ῥομφαίας, καὶ ξίφος παραδιδόμενοι, τῷ φιλάμαρτον τοῦτο ζωὸν κατεσθίψαντο, καὶ ὃ πρότερον πέρσας τὰ τῆς νίκης ἀπέλιπε, πρὶν αὖ εἰς τὸ παντελὲς διεφθάρη ἡ φιλοτύραννος ἐκείνη, καὶ ἀνοσιωτάτη στρατιά. ἱκανὸν ἦ τῷ τεκμηριῶσαι τὸ λεχθησόμενον (διὰ γὰρ λόγου τὴν πίστιν, τῇ συνεχείαν τῶν παρηκολουθηκότων μικρὸν ὑποκλείψομεν) ὁπηνίκα πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ πόλεμον ἐποιήσατο ὁ αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος, ἐξέτασιν δὲ ὁ στρατικὸν ἀνακρίνας, δύο καὶ μόνους στρατιώτας τῆς φιλοτυράννου στρατιᾶς ὑπολελειμμένους ἐξεῦρε, καίτοι μὴ πολλῶν μεσολαβησάντων τῶν χρόνων. ἐπεὶ δὲ νεόχμωσεν ἑτέρας ὁ χρόνος δυνάμεις, τὸ πανάθλιον καταναλώτου, τὰ τῆς εὐπραγίας μεταπίπτει τοῖς πέρσαις, καὶ ἀναιρεῖται

delem immanemque exercitum: vt ita omnes, qui in eo perpetrando insaniuissent, Dei iudicium, cui odio est improbitas omnis, quodq; nullis muneribus corrumpi potest, idem retributionis rete inuolueret. Omnes quippe de copiis illis sanguinariis, summis, & diuersis ærumnarum generibus impliciti disperierunt. Nam Persis denuò ad armorum sumēdorum libertatem redeuntibus, Deo vindice, quæ malè ausi fuerant, eorum pœnas meritas persoluerunt; aliisq; in conflictu, aliis fulminum ignibus, aliis fame, & seruitute perditis, plurimi in ore gladij vitam hanc peccatis obnoxiam finiuerunt. Nec prius Persæ victorias referre desierunt, quam tyranni studiosus ille, sceleratissimusq; exercitus omnino ac funditus consumptus est. Cui rei satis argumenti conciliat, quod subiungemus: nam fidei gratia seriem consequentium paulùm interrumpemus. Quando Heraclius Imperator expeditione aduersus Raxatē suscepta exercitum recensuit, re inquisita duos dūtaxat milites ex illa multitudine quę tyranno fauerat superstites inuenit, tametsi anni nō multi intercessissent. Verùm vbi tempore procedente nouas copias Romani sunt adepti, & exercitus ille improbus euanuit, Persarum fœlicitate cōmutata, Babylonius

ὁ Βαβυλώνιος δράκων, ὁ Ὀρμίσδα χοσρόης, καὶ ὁ περσικὸς καταπαύεται πόλεμος. ἀλλ' ἵνα μὴ τὰς τοῦ τυραννίδος πράξεις τακτικῶς ἀναδράμωμεν, ἵνα μὴ διλογῶμεν ταῖς παρεκβάσεσιν. ὃ δὲ λιπε γὰρ ἐξ ἐκείνου καιροῦ μέχρι τῶν χρόνων τοῦ καθ' ἡμᾶς τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ ἀποτάγματα ποικίλα τε καὶ ἐξαίσια, καὶ τῷ μεγέθει ἀνυπομόνητα.

bylonius ille draco, Chosroes Hormisdæ filius interfectus est, & bellum Persicum cõquieuit. Sed ne gemina digressione vtamur, ad tyrãni facinora redeamus. Sanè ab occiso Mauricio vsq; ad nostra tempora Romanorũ imperio clades variæ, & ingentes, ipsaque magnitudine intolerandæ nunquam defuerunt.

CAPVT XIII.

Phocas Petrum Mauricij fratrem, Comentiolum, & alios interimit. Theodosius, & Lardys ab Alexandro, tyranni iussu trucidantur. Narratio falsa de Theodosio, quo pacto creditus sit necem effugisse, & diuersa loca peragrasse. Statuæ Alexandriæ Mauricij eadem nuntiarunt. Die nono super eadem nuntius in vrbem allatus. Egregia quædam Mauricij præconia.

Ὁ δὲ τύραννος (πρὸς γὰρ τὸν λόγον ἐπανίωμι) καταμιθυσθεὶς τοῖς ἀσεβήμασι, πρὸς ἑτέρους ἐκβακχεύεται φόνους, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἔ μαυρικίου τὸν ἑαυτοῦ στρατηγὸν ἀποτέμνει τῷ ξίφει. ἀναιρεῖται τε καὶ κομεντίολος ἐκεῖνος, ὃν πολλάκις ὁ λόγος στρατηγὸν τῆς εὐρώπης ἀνέδειξε. καὶ δὴ καὶ γεώργιος ὁ Ἔ φιλιππικὸς ὑποστράτηγος. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ πρεσεντῖνος, ὁ τῆς Ἕ πέτρου πεπιστευμένος φροντίδας, ἣν δομέστικον ἐκάλουν οἱ Ρωμαῖοι. Ὁ μὲν δὴ θεοδόσιος ἀναζεύξας ὁ μαυρικίου παῖς Ἔ αὐτοκράτορος, εἰς τὸν ναὸν καταφεύγει αὐτονόμου Ἔ μάρτυρος. ἀκηκοὼς τοίνυν τοῦτο ὁ τύραννος, τὸν ἀλέξανδρον πέμψας ἀποσφάξαι τὸν παῖδα. τοιγαροῦν ὁ ἀλέξανδρος ἀναιρεῖ θεοδόσιον. τόν τε λεγόμενον παρὰ τῷ πλήθει λάρδυν

TYrannus (vt ad intermissa nos referamus) impietate ebrius, ad alias cædes perpetrandas furit. Inprimis Petro Mauricij germano, eiusdemque duci ceruices præcidit. Tollitur è medio etiam Comẽtiolus, quem Europæ ducem fuisse, toties ostendimus. Præterea Philippici hypostrategus Georgius. Item Præsentinus Petro à consiliis, quem Romani Domesticum vocant. Theodosius Mauricij filius rediens, in ædem martyris Autonomi confugit. Quo audito, tyrannus Alexandrum ad adolescentem obtruncandum mittit. Obtruncatur. Insuper Lardyn in locum Διάδρομον perducit.

ὡς τὰς λεγομένας Διαδρόμας μεταγαγὼν, Διαφθείρει τῷ ξίφει. λόγος δέ, ὑπό τινων τὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ γερμανοῦ χρηματίσασθαι φειδοῖ τῶν κινδύνων. Διό τοι τοῦτο ὑποκρύπτεσθαι φασὶ τὸν Ἀλέξανδρον τῆς Θεοδοσίου φθορᾶς· ἕτερον δὲ πεφονεύκοτα αὐτῷ ἀνελεῖν. καὶ τὸν αὐτὸν τὸν Θεοδόσιον τὸν παράδοξον τοῦτον κίνδυνον πεφυγότα, τῆς ἑῴας τόπους ἀμείψαι πολλούς. εἶτα ἐς ὕστερον πεσεῖν τῇ κοιλίᾳ νοσήσαντα. μετὰ τοῦτο πεσεῖν τὰς ἐρήμους τῶν βαρβάρων μεταχωρήσαντα, μαλακισθέντα τὸ σῶμα, καταφρέψαι τὸν βίον. ὁ μὲν ἔν λόγος ἔτος ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διήκησε· πλὴν δέ τις αὐτὸν βάρβαρος ἀπέκτεινεν. ὡς γὰρ οἷόν τε ἦν, τὴν πεῖσιν τούτου ταλαιπωρήσαντες ζήτησιν, μεταχόντα τῆς ἀναιρέσεως καὶ τὸν Θεοδόσιον εὕρομεν. ἐξιτήλῳ γὰρ τεκμηρίῳ νεανιζόμενοι, οἱ μὴ πεφηνέναι τὸ παῖδα ἐπαγγελλόμενοι. λόγος γὰρ αὐτοῖς, μόνην ἀνεπίδεικτον τῶν ἀνῃρημένων τὴν κεφαλὴν γεγονέναι Θεοδοσίου τοῦ αὐτοκράτορος. οὐκ ἂν ἢ πεῖσιν ὠφελοίμεθα τὰ τῆς παραδόξου διηγήσεως ἄξια. κατὰ γὰρ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναιρέσεως μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος, συμβαίνει καλὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀξιαφήγητόν τι ἔργον, πινάκων ζυγραφῆς λίαν ἐπάξιον. ἐδέησε γὰρ ἄνδρά τινα τῶν καλλιγράφων ὃν ἐν σωφρονοῦντα φωνῆς καλλιγράφον ὀνομάζει τὰ πλήθη, γνώριμον ἡμῖν κατεσκῶπτα, μέχρι πέμπτης φυλακῆς τῆς νυκτὸς εἰς οἰκίαν

ducit, ibiq; eum gladio mactat. Rumor autem à quibusdam disseminatus est, Alexandrum à Germano impendentis sibi periculi admonitum, Theodosio peperciſſe, aliumque in eius locum, ei similem necauisse, eumque ipsum Theodosium hoc inopinato discrimine elapsum, varia orientis loca peragrasse: postea in Colchidem venisse: deinde in solitudines barbarorum transgressum, incommoda valetudine laborasse, ac decessisse. Hic rumor omnes imperij regiones peruagatus est: cuius auctor barbarus nescio quis fuit. Nos quidem quantum potuimus, in huius rei inquisitione laborantes, etiam illum occisum esse inuenimus. Friuolo sanè argumento ineptiunt, qui eum euasisse persuadere aliis volunt. Aiunt enim, ex interemptis tantummodo eius caput non apparuisse. Inopinatam porrò rem, & notitiæ meritò tradendam, exponere hoc loco non grauabimur. Quo die interfectus est Mauricius, eo ipso die Alexandriæ res narratu, & scriptu dignissima contigit. Virum quendam eleganter efformantem ductus literarum (quem vulgus voce iuncta Calligraphum nominat, quem & nos cognouimus) vsque ad quartam vigiliam noctis in cuiusdã mercatoris ędibus peruigilare oportebat:

τινὸς καταπαννυχίζεσθαι· τοῦτο γὰρ δὴ τῷ ἐμπόρῳ πάννυχον λῦ ὁ παννύχις. ἑβδομάδαν γὰρ ἡμέραν ἦγε τὸ γύναιον, ἄρσεν παιδίον τῷ ἀνδρὶ λοχῶσάμενον. σωήθεις γὰρ τῆς ἐγχωρίοις, ἐπὶ τοῖς λοχωμένοις παιδίοις ἑβδομάδαν ἄγουσι τὴν ἡμέραν, συμποσίων ἑορτῆς καταπαννυχίζουσι. ἐπεὶ τοίνυν τὰ τῆ δείπνα τῷ ἐμπόρῳ κόρῳ καθυπεβάλλετο, λαλύπη ἡ ἑστίασις, καὶ τῆς τῆ ἐμπόρου οἰκίας ὁ εἰς κάλλος γραφῶν δεσποίτας. μεσούσης τοίνυν νυκτὸς, καὶ γνώμενος τῆ τὸ λεγόμενον τῆς πόλεως τύχαιον (χώρος δέ ἐστι τῆς ἀλεξανδρείας ἐπίσημος) ὁρᾷ τοὺς ἐπισημοτέρους τῶν ἀνδριάντων ἐκ τῶν βωμῶν καθερπύσαντας, καὶ μεγίστῳ αὐτῷ ἀφίεντας φωνῷ ἐξ ὀνόματος καλεῖν τὸν ἄνδρα τοῦτον συγκροτοῦντας, διηγουμένους τι μεγάλην, καὶ σωτήριον φωνῆ τὰ κατ' ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν παρηκολουθηκότα συμπώματα μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι. ὁ μὲν δὴ ἀνὴρ τῷ παραδόξῳ τῆς θέας φόβῳ πολλῷ συνελείς, οἴκαδε γίνεται. ὀρθρίου τι γνόμενος, τοῖς τοῦ τὰ λεγόμενον ἀγγελίοις, τοῦτο δὴ τὰ φοβερὰ διέξισιν ἀφηγήματα. ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὸν τῆς αἰγύπτου ἔπαρχον τὸ ἄκουσμα γέγονε (πίπτει δὲ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τῆς αἰγυπτιακῆς ἡγεμονίας τὰς ἡνίας διείπεν, ὃς καὶ σωήπεστος τοῦτο γνώμην ἡμῖν) μεταπέμπεται παραβύστου ὁ τῶν ἀνδριάντων γνόμενος ἀκροατής. ὁ δὲ ἡγεμὼν ἀνεταστὰς τάτε τὰ ῥήματα, καὶ γνωμάσας τὰ ἀφηγηθέντων τὰ ἔκβασιν, τῷ εἰς κάλλος γράφοντι ἐπετίμησε, μὴ μεταθεῖναι, ἐφ' ἑτέροις τὰ μυστικὰ ταῦτα, καὶ ἀπόῤῥητα δηγήματα

tebat: nam ibidem tota nox festa agebatur, quod eius vxor septimum iam diem à partu pueri masculi agebat. Habent quippe morem indigenæ, vt natis maribus diem septimum solennem agentes, noctem quam longa est, luxu & conuiuio traducant. Cui vbi mercator finem fecit, & cætus cõuiuialis solutus est, Calligraphus ex ædibus abit. Nocte autem media cum in regionem vrbis celebrẽ veniisset, Tychæum nomine, nobiliores statuas basibus suis dimotas cernit, seseque clarissimè nominatim appellantes audit, magnaque voce, & tribus verbis nuntiantes, quid illo die calamitatis Mauricio Imper. accidisset. Ille inexpectato viso pauefactus, domum venit, & manè Augustali terriculamentum istuc commemorat. Quod vbi ad aures Præfecti Aegypti perlatum est, (Petrus eo tempore prouinciam illam regebat, generis propinquitate nobiscum coniunctus) clam illũ qui statuas loquentes audiuerat, accersit. Quem vt diligenter percunctatus, & quæ narrabat admiratus est, vetuit cuiquam alteri hæc arcana, & silentio tegenda patefacere: notatoque die ille, euentum rei est præstolatus. Die

nono

τὰ τῇ ἡμέραν πίνιω ἀποχραψάμε-
νος ἐκεῖνῳ ὁ τῆς αἰγύπτε ἡγεμὼν
ἐκαραδόκει τὴν ἔκβασιν. ἐννάτῃ δὲ
ἡμέρᾳ καὶ ἄγγελος εἰς τὴν ἀλεξαν-
δρέων παραγίνε), πομπεύων, ὡς ἔπος
εἰπεῖν, τὴν ἀναίρεσιν μαυρικίε τοῦ
αὐτοκράτορ. τῶν πίνιω προμε-
μνυμένων λόγων τῶν ἀνδριάντων, ἢ
δαιμόνων εἰπεῖν οἰκειότερον, ὡς λέ-
γω τὰς ἐκβάσεις ὁ πέτρ, ἐς τὸ
φανερὸν τῇ προαγορεύσιν ἐδριάμ-
βευσε. τόν τε εἰς κάλλ χράφοντα
ἐς μέσον προὐβάλλετο, καὶ κύριον
αὐτὸν τῆς ἱστορίας ἐδείκνυε. πολλὰ μὲν
καὶ ἕτερα κῇ τὴν Ρωμαίων πολιτείαν
τῆς τῶν μελλόντων προαγορεύσεως
ῥώματα γίνε), ἃ εἰ διεξοδικώτερον
ἀναγράφειν διεγχειρήσομεν, ὁ πᾶς ἡ-
μᾶς αἰὼν ἀπολείψει. μὲν οὖν λέγεται
τὸν μαυρίκιον φιλοτίμως ἔχειν πρὸς
τὴν τῶν λόγων μεγαλοπρέπειαν, τι-
μᾶν τε λίαν λαμπρῶς τοὺς ἐνηθλη-
κότας περὶ τὰ κάλλιστα τῶν μαθημά-
των. τοσοῦτον δὲ λείπεσθαι καὶ τὸ ἐπὶ τῆς

nono venit Alexandriam, qui eçdem Mauricij, vt paucis dicam, diuulgat. Petrus itaque vt eorum quæ per statuas, seu, vt conuenientius loquar, per dæmones prænuntiata erant, exitum cognouit, prædictionem quoq; diuulgauit, Calligraphumque narrationis auctorem in medium produxit. Multa quidem & alia, eaq; mirabilia in futurum Romano imperio prædicta sunt, quæ si disertius explanare velimus, nullum tempus nobis suffecerit. Quin etiam prædicatur Mauricius eloquentiæ fuisse cupidissimus, quique in artibus liberalibus desudassent, eos honoribus insignibus cumulasse. Aedificasse item Tarsi templum Paulo Cilici, qui toto pœne orbe salutariter Euangelium Christi Iesu vnigeniti filij Dei disseminauit. Insuper tertiam partem vectigalium subditis remisisse, & Byzantiis ad aquæductus renouandos triginta talenta donauisse.

ταρσῦ ἱερὸν παύλε τοῦ κίλικ τοῦ καταγγελισαμένε ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ
χεδὸν τὸ σωτήριόν τε καὶ παράδοξον κήρυγμα χριστοῦ ἰησοῦ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ
τοῦ θεοῦ. ἀναφέρεται δὲ καὶ τὴν τρίτην μοῖραν τῶν φόρων συγχωρῆσαι τοῖς
ὑπηκόοις τὸν βασιλέα μαυρίκιον, ταλαντα τε τριάκοντα τοῖς βυ-
ζαντίοις φιλοτιμήσασθαι, ὅπως τὴν τῶν ὑδάτων
ὅλκὴν νεουργήσωσιν.

CAPVT

CAPVT XIV.

De corpore S. Euphemiæ martyris Chalcedone miraculum: sudor videlicet sanguineus in die anniuersario eius martyrij: qui spongiis collectus in vasculis populo dispertitur. Quo pacto Mauricius incredulus, fidem cum multis lachrymis habuerit, & summa in posterum veneratione martyrem prosecutus sit.

Μὴ παραδράμοι δὲ τὰς φιλοίστορας ἃ περὶ τὴν τῶν εὐφημίαν τὴν μάρτυρα παράδοξος συμβεβηκότα καὶ ἐκεῖνο καιρός. ἀλλά τι μικρὸν πρεκθείνωμεν τὸν λόγον. τὰ γὰρ θείας ἐλάμψεως διηγήματα πεπυχότα, πολλὴν τῆς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων τὴν περὶ ἑαυτῶν φιλοπμεῖν τὴν ὠφέλειαν. χαλκηδὼν πόλις καθίδρυται ἀπὶ στόματος πόντου, ἐς τὸ ἀντιπέρας τῶν βυζαντίων πλίσματος. ἐν ταύτῃ νεὼς ἵδρυται εὐφημίας τ μάρτυρος. ἔνθα περιβύτης λόγος καθέστηκε, τὸ πανίερον σῶμα ἀπὶ σηκῷ κατατεθεῖναι τῆς μάρτυρος. γίνεται τε χαρᾶν καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τῇ τὴν ἡμέραν τῶ κατ' αὐτὴν μαρτυρίε σημεῖον παράδοξότατον, καὶ τοῖς μὴ πεθεαμένοις ζυλλήβδην εἰπεῖν ἀπιστότατον, διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς θείας ἐνεργείας ἐκείνης. πεντακοσίοις γὰρ ἤδη πε ἐνιαυτοῖς ἐν τῷ ταφῷ ἐγκειμένε τὸ ζώματος, τῇ τὴν παναγεθλιθείσαν ἡμέραν ἐπ' ὄψεσι τ ὄχλων ὁ τῆς ἱερατικῆς τῶν αὐτόθι πρεσβῶν ἐκκλησίας, ἀπόγγοις ἀπὸ ζώματος πεθνεῶτος πηγὰς αἱμάτων ἀρύεται, καὶ ἴδοις ἂν ὡς ἀπὸ τὴν ζώματος.

NON decet etiam historiarum cupidos præterire, quæ illo tempore circa martyrem Euphemiam præter hominum opinionem gesta sunt. Aliquantum igitur orationem producamus. Etenim narrationes, quæ mentes diuina quadam claritate illuminant, non mediocrem vtilitatem audientibus ingenerare consueuerunt. Chalcedon vrbs est ad ostium ponti sita, exaduerso Byzantij. In ea templum est sanctæ Euphemiæ martyris, vbi eiusdem sacratissimum corpus in arca asseruari, inde à maioribus ad nos fama peruenit. In annos porrò singulos, die quo martyrium obiit, res maximè admiranda editur: & vt breuiter dicam, iis qui non viderunt, minimè credibilis, propter diuini illius operis excellentiam. Nam cum eius corpus iam annis quadringentis in monumento iaceat, die tamen, de quo dicebamus, in conspectu omnium, loci Episcopus, spongiis à corpore mortuo plurimũ sanguinis colligit. Videas non secus quam è recens occiso corpore vulnerum

tabo

νεοσφαγοῦς ἰχῶρι τραυμάτων ἀναμεμιγμένα τὰ αἵματα, μύροις ζυγκεκραμένα αὐτοφυέσι λισί. καὶ τούτων τὰς διανομὰς ὅπῃ σκιδῶν ἐξ ὕελλα πεποιημένων μικρῶν τοῖς ὄχλοις τὸν ἱερέα ποιούμενον. εἰσέρχεται τοίνυν εἰς τ' Βασιλέα μανικιον ἔννοιαστις τῷ δυοκαιδεκάτῳ χρόνῳ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐξουσίας καὶ ῥᾳθυμία περὶ τὰ θεῖα ψυχῆς, καὶ ζμικρολογεῖται τὰ θαύματα, καὶ ἀποδοκιμάζεται παρ' αὐτῷ τὸ παράδοξον, καὶ ῥαδιουργικῆς ἀπιστίας ἀνθρώπων ἀνατίθησι τὸ μυστήριον. ἀπογυμνῶται τοιγαροῦν τὸν ἀργύρεον κόσμον ὁ Χριστός, καὶ περιφρουρεῖται τοῖς ζφεγγίσι τὸ μνῆμα. οὕτω γὰρ τὸ τῆς ἀπιστίας θεράπων ἠβούλετο. ἐπεὶ δ' ἡ κυρία ἐπεδήμει ἡμέρα, βασανίζεται τὸ ἀπόρρητον, ἐξετάζεται τὸ μυστήριον, τὰ θαύματα δοκιμάζεται, καὶ γίνεται τῆς ἑαυτῆς δυνάμεως. διὰ τῶν θαυμάτων ἀνεῖχε φῶς μάρτυς, καὶ πάλιν μεμυρισμένων αἱμάτων ἀπὸ τοῦ μνήματος πηγάζουσιν ὀφθαλμοὶ, καὶ βλύζει τοῖς σκηπτοῖς τὸ μυστήριον, καὶ παίονται στάγες εὐωδίας αἱμάτων, καὶ πολυπλασιάζει ἡ μάρτυς τὴν ἔκροιαν. οὐκ οἶδε γὰρ γνώσεως φθονῆσαι θεὸς ἀπιστούμενος. οὕτω μὲν οὖν ἡ μάρτυς ἐπαιδαγώγει τοῦ βασιλέως τὸ ἄπιστον. ὁ δ' αὐτοκράτωρ ἀντέπεμπε τοῖς τῶν αἱμάτων σκηνώσεσι τὴν τῶν δακρύων ἐπίχυσιν, καὶ τοῖς σκηροῖς τῶν μύρων αἰτιδίοις τῶν ὀμμάτων

tabo commistam erumpere vim sanguinum, vnguenta, nulla arte comparata redolentium, & per vascula vitrea ab eodem aduentantibus distribui. Mauricium igitur duodecimum iam annum imperantem, subit imbellis, & ignaua quædam circa res diuinas cogitatio, extenuatque & reiicit tam insigne miraculum, & mysterium hoc fallacium hominum commentum esse asserit. Ornamentis igitur argenteis sepulchrum nudat, & obsignat, id quod incredulitatis audacia postulabat. Vbi status dies affuit, arcanum exploratur: in mysterium inquiritur: miraculum probatur: fitque martyr suæ virtutis hoc admirando opere testis omni exceptione maior, iterumque sanguine vnguentifero meatus corporis per monumentum, instar fontium fluit, & scaturit emissionibus mysterium, odoreque cruoris suauiter spirantis spongiæ imbuuntur. Eum fluxum tum martyr adauxit. Deus enim, quamuis illi non credatur, non tamen hominibus cognitionem suæ virtutis & bonitatis inuidet. Atque ita martyr incredulitatem Imperatoris sapere docuit: qui sanguinis emanationibus lachrymarum effusiones remisit: & fluentibus

τὸν ὄμβρον, θαυμασὸς φάσκων ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ λίαν νῦν ἐκτὸς τοῦ προκειμένου ἐξεχύθημεν, ἀναμνησθῶμεν καὶ τῆς ὑποκειμένης ἡμῖν ἱστορίας, καὶ τὰ περὶ τὴν τυραννίδα γενόμενα διεξοδικώτερον ἀναγράψωμεν.

entibus vnguentis imbres oculorum suorum rependit, *mirabilis*, inquiens, *Deus in sanctis suis*. Posteaquam igitur non imprudenter digressi sumus, tempus monet, vt descriptionis nostræ recordati, quę in tyrannide euenerunt, enucleatius persequamur.

CAPVT XV.

Constantinam Augustam cum tribus filiabus in priuatas ædes contrudit Phocas: Chosroen de sua creatione, additis muneribus certiorem facit. Apud Daram Legatus Lilius à Germano præsidij Præfecto splendidè excipitur, & quid ibi contigerit. Chosroes Mauricij vlciscendi, bellum Romanis infert. Lilius in Perside retentus, parum beneuolè tractatur. Rumor de Theodosio adhuc viuo tyrannum terret: vnde Alexandrum, vt imperata non exsecutum, sua manu obtruncat.

Κωνσταντίναν τοιγαροῦν τὴν πορφυρογέννητον θυγατέρα τοῦ αὐτοκράτορος ἅμα τισὶ θυγατράσιν ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ τινὶ καθάπαξ κλεῖσον ὁ τύραννος ἐποιήσατο. λέοντος δ' ὁ οἰκος προηγόρευτο μὲν δὲ πέμπῳ καὶ χιλιάρχαις τὴν ἑαυτοῦ ἀναγόρευσιν ζωγράφας ὁ τύραννος, πρὸς χοσρόην ἐξέπεμπεν, λίλιον ἄγγελον τῆς τυραννικῆς χειροτονίας προχειρισάμενος. τοῦτο γὰρ εἴθισται Ρωμαίοις τε, καὶ πέρσαις ποιεῖν, ὁ πηνίκα τῆς βασιλείου ἁψῖδος ἅπτωσι δηλώσεως. ὁ μὲν λίλιος βασιλικὰ δῶρα ἀποφερόμενος, ἐς τὰ δάρας παρεγίνετο. τοῦτον ὁ γερμανὸς (ἀνὴρ δ' ἦν τῶν ὑπάτων ἀξίᾳ κομιζόμενος, τὴν τε τοῦ σωτηριγμένου αὐτῷ τραπέδου-

Constantinam itaque Tiberij Imperatoris filiam, vnâ cum tribus filiabus in priuatam domum, Leonis dictam, tyrannus includit. Mense quinto literis scriptis Chosroen de sua inauguratione, Lilio huius tyrannicæ creationis delecto nuntio monet. Sic enim & Romani, & Persæ solent, cum in regiæ dignitatis gradu collocantur. Lilius cum muneribus imperatoriis Daram venit: quem Germanus consularis, & præfidij illic præfecturam sortitus, magnifico apparatu excipit. Paulo etiam ante occupa-

tam

λαχὼν ἐπιμέλειαν) φειφανῶς λίαν εἰσεδέξατο. φεύγων γὰρ βεραχέα τῆς τυραννίδα κμηρου, χοσρόου τοῦ περσῶν βασιλέως ἀπεχθανομένου τῷ πολεμάρχῳ ναρσῆ, ὁ αὐτοκράτωρ μαυρίτιος ὑποπαύει τῆς φειφρουρᾶς τοῦ λαέρας τὸν ἡγεμόνα ναρσοῦ, καὶ γερμανὸν ἀνεγνίσησιν, ἐντεῦθεν ὁ μαυρίκιος ἐθέλων καπιπαύσαι τὴν βαβυλώνιον χαλεπότητα. ἱππαζομένων τοιγαροῦν, καὶ ξιφωρίδα πεπιημένων γερμανοῦ καὶ λιλίου, σπαπώτης ἀνὴρ πλήθει τῷ ξίφει ὑπὸ τρίτην ὥραν τὸν γερμανὸν ἱππαζόμενον. ὁ μὲν οὖν γερμανὸς ὑποδὰς τὸν ἵππον, φοράδην οἴκαδε παρεγένετο. ἐπεὶ δ' ὅλη ἐν κμηριῷ τὸ πεῖ τὴν καταφορὰν ἐυδοκίμησεν, ὀλίγας ἡμέρας ὁ γερμανὸς ἀπέσωτο τὴν πληγήν. ὑπὸ τοίνυν φαρμάκων βελπιωθεὶς, ἐσιάσας τὸν λίλιον λίαν ἐπισήμως, πρὸς χοσρόην παρέπεμψεν. ὁ μὲν οὖν χοσρόης ὑπόθεσιν πολέμου τῇ τυραννίδι πραγματούμενος, τὴν κοσμοφθόρον ἐκείνην ἐστράτευσε σάλπιγγα, αὕτη γὰρ λυτήριος γέγονε τῆς ῥωμαίων τε, καὶ περσῶν εὐπραγίας. ἐδόκει γὰρ καταφρονούμενος ὁ χοσρόης ἀντέχεσθαι τῆς ὁσίας μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος μνήμης. ἕως μὲν οὖν ὁ περσικὸς πόλεμος τὴν ἡσυχίαν ἐκληρώσατο. ὁ δὲ λίλιος διετέλει παρὰ τοῖς πέρσαις σκληραγωγούμενος. καὶ τὰ πάντας τοίνυν ἡμέρας εἰς τὴν οἰκουμένην πλατεῖαν εἰσήρρησε, καὶ θεοῦ λόσιον οἱ ῥωμαῖοι μὴ πεθηκέναι ἐδόξαζον. καὶ γίνεται τοῦτο κάλλιον μεγίστων κακῶν, καὶ φόνων εὐτυχία ἡ ψευδὴς αὕτη

tam tyrannidem, cum Chosroes Narsi duci infensus esset, Mauricius Narsem Præfectum præsidij Darensis ordine mouit, Germanumque ei subrogauit, cupiens isto modo Babyloniam iracundiam mitigare. Germano & Lilio equis & bigis in oppidum inuectis, miles quidam die tertio Germanum in equo ense ferit: quem descendentem, domum sui deportant. Sed quoniam plaga lethalis non erat, paucis diebus ex ea auxiliis adhibitis conualuit. Tum Lilium lautissimè structis epulis acceptũ, ad Chosroen dimittit. Chosroes belli caussam & inuitamentum sibi Phocæ tyrannidem sumens, illud orbi exitiosum classicum cecinit, quod Romanorum, Persarumque fortunas afflixit. Visus est enim planè Chosroes tueri, & asserere velle sanctam Mauricij memoriam. Atque hæc belli Persici origo fuit. Lilius in Perside manens, inhumanius tractabatur. Per eosdem dies error per imperium increbuit, creditumque à Romanis, non interiisse Theodosium; quæ fabula mala maxima, cædesq; plurimas progenuit. Et cum etiam ad regiam

ὑπόθεσις πραγματεύῃ. τὸ γὰρ λόγῳ αὐξανομένῳ πρὸς τὰ βασίλεια, ταραχὰς φιλίαν ὁ τύραννος, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ξίφει διέφθειρεν. ἔδει γὰρ τὰς συνεργάτας τῆς τυραννίδος τὴν φωκᾶν διαφθεῖραι, καὶ τὰς ἐπὶ τῷ κακῷ συμμαχήσαντας ἐξαισίοις παραπέμψαι ὀλέθροις. οὐκ οἶδε γὰρ κοινωνοπραγία κακῶν πιστὴν φιλίαν τῶν συμπεφρονηκότων βεβαίαν ἱδρύσασθαι.

vsque pertigisset, tyrannus nimiopere conterritus, Alexandrum neci dedit. Oportebat nimirum ipsum Phocam administris suæ tyrannidis vitam auferre: quique sibi ad scelus subseruiissent, eos ad magnum exitium mittere. Nam in societate maleficij firma stabilisque amicitia non reperitur.

FINIS LIBRI OCTAVI.

IN HI-

IN HISTORIAM THEOPHYLACTI SIMOCATTÆ ANNOTATIONES.

IN DIALOGVM PHILOSOPHIAE, ET HISTORIAE.

TANQVAM filo quodam per labyrinthum] *Minotaurum monstrum biforme, ex Pasiphaë vxore prognatum, Minos Cretensium rex labyrintho, Dædali ingenio & opera fabricato includit. Ipsum labyrinthum Ouidius 8. lib. Metamorph. sic describit.*

Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis
Ponit opus, turbatq; notas, & limina flexu
Ducit in errorem variarum ambage viarum.
Non secus ac liquidis Phrygius Mæandrus in vndis
Ludit, & ambiguo lapsu refluit fluitq;,
Occurrensq; sibi venturas aspicit vndas:
Et nunc ad fontes, nunc ad mare rursus apertum
Incertas exercet aquas: ita Dædalus implet
Innumeras errore vias: vixq; ipse reuerti
Ad limen potuit, tanta est fallacia tecti.

Huic portento Athenienses quotannis septena nobilium corpora deuoranda mittere, à Minoë victore iussi erant: vt tradit etiam Virgilius principio lib. 6. Tertia sortitione Theseus missus, Minotauro interfecto, filo ad ingressum labyrinthi, consilio Ariadnes Minois filiæ alligato, quo vestigia regeret, ex illis ambagibus sese explicauit. Quod his versibus narrat Catullus poëmate venustissimo de nupt. Pelei, & Thetidis.

Inde pedem victor multa cum laude reflexit,
Errabunda regens tenui vestigia filo,
Ne labyrintheis è flexibus egredientem
Tecti frustraretur inobseruabilis error.

Res quapiam plurimum impedita & intricata, labyrinthus vocari solet. Quod autem nos ex huiuscemodi rebus impeditis, intricatisq; expedit, & extricat, potest item παροιμιακῶς seu Thesæum, seu Ariadnæum filum *nominari: idq; ab istis paræmiarum vel architectis, vel collectoribus prætermissum esse miror.*

Nihil quippe incognitum ducend. pulch. mea, & Cyrenæi sent.] *μηδὲν γὰρ ἄγνωστον ἔχοιμι καλὸν, ὡς ἐμοίγε, καὶ τῷ κυρηναίῳ δοκεῖ. Hunc Cyrenæum puto esse Aristippum, à quo philosophia Cyrenaica, & Cyrenaici propagati. Inter alias eiusdem γνώμας à Laërtio hæc non refertur. Est autem verissima, nec recondita. Sensus pulchritudinis non est sine iudicio: iudicium præcedit cognitio, siue vtrumque horum postea verum, siue vtrumque falsum sit. Nam amantibus pulchra videri, quæ pulchra non sint, affirmat Theocritus. ἄγνωστα igitur,* non cognita, *qui tandem possunt haberi pulchra? Vulgò etiam dicitur,* ignoti nulla cupido. *Quia scilicet ignota non æstimantur pulchra & præclara. Quæ talia non æstimantur, nec appetuntur. Vocem ἔχοιμι arbitror sine sensus detrimento deleri posse, quem impedit potius, quàm adiuuat.*

Tyrannus Calydonius] *Phocam in palatium imperatorium, atq; adeò in imperium nullo iure, & furenter inuadentem, apro Calydoniæ agros fœdum in modum deuastanti bellè comparat. Eum aprum Diana, in primitiarum sacrificio ab Oeneo rege Aetoliæ studio prætermissa immisit. Metamorph. lib. 8. Eundem importunissimum, immanissimumq; tyrannum mox non minus aptè* de genere cyclopum, *&* centaurum petulantissimum *vocat, iisdem epithetis eundem lib. 8. cap. 10. exornat. Feritatem cyclopum nec legibus parentem, nec deos metuentem Homerus, & Euripides describunt. Vide adagia,* Cyclopica vita, *&,* Cyclopum more. *A moribus item centaurorum, qui legum & iuris contemptores, viribus, & vi agebant omnia, prouerbium est κενταυρικῶς, de iis, quæ inciuiliter, ferociter,*

rociter, & crudeliter committuntur. De Phocæ ignauia, ebriositate, sæuitia, libidine, odio in eum multitudinis, dignissimo flagitiis suis exitu, Nicephorus Callistus lib. 18. cap. 43. 55. 56. & alij.

E porticu imperatoria] *Ad ποὰ alludit, in qua Zeno docuit: cuius discipuli primum quidem à magistro Zenonij, postmodum ab illa porticu, tanquam schola sua, Stoici sunt cognominati. Facit autem Simocatta Mauricium philosophum: ideo eius palatium quasi ποὰ fuisse videri cupit. Et in ipso etiam vocabulo magnum illi honorem habet, propter disciplinæ illius rigorem, ac sanctimoniam. Vnde Zeno cum Theophrastum à multitudine discipulorum audiret commendari: illius chorus, inquit, est maior: meus autem melius cantat. Soli enim Stoici vim virtutis tenere: ad Christianos quidem propius illa dogmatum seueritate accedere visi sunt. Honorificè quoque suum Socratem appellat. Socrates autem omnium sapientissimus ab Apolline pronuntiatus est.*

Heraclidæ me seruarunt] *Propter Heraclium vnum ex tribus interfectoribus Phocæ, & eius in imperio successorem hoc dicit: quo imperante historiam hanc Simocatta composuit: quasi ille è posteris Herculis fuisset, tyrannoq; tollendo simile quiddam auo suo in monstris occidendis præstitisset, qui vt illa hominibus, sic ipse virtuti & bonis artibus exitium machinatus esset. Ex cognatione nominis captatus est lepos.*

Attica modulor cantica] *Mihi, & artibus liberalibus locus est: hoc enim volunt ista verba. Nam Athenæ omnium doctrinarum inuentrices. Quis præterea nescit illa,* Attica facundia, Atticus lepos, Attica Musa, Attica eloquentia? *Philo, lib.* Quod omnis probus liber. *Quod enim in oculo pupilla, in animo ratio, hoc Athenæ in Græcia.*

Vt Alcestin aliquam viribus Hercul. resuscitauit] *Ex argumento tragœdiæ huius nominis apud Euripidem locus hic illustrabitur. Est autem ferme istiusmodi. Admeto rege Thessaliæ iam moriturò, Apollo, qui (propter cyclopas videlicet interfectos) Iouis coactu eius armenta pauerat, à Parcis obtinuit, vt alterum tantum viueret, si quis morti pro ipso se offerret. Quod cùm ex amicis, ac propin-*

quis

quis nemo, nec vel pater, vel mater (quanquam senes, & capulares) facere vellent, Alcestis coniux sese obtulit. Hercules interueniens, vbi didicit quod acciderat, ad sepulchrum accessit, mortem discedere coëgit, ipsamq; Alcestin lepidè viro suo viuam restituit.

Malorum depulsoris] ἀλεξίκακος *quamobrem appellatus sit Hercules, ex tot eius laboribus cognosci facilè potest: quos quidem nos ex variis poëtis vnum in locum, ad Symbolas nostras lib. 8. Aeneidos collegimus. Sed plures etiam à mythologis afferuntur. Natalem Comitem præ aliis lege, si placet.* ἀποπομπαῖοι, ἀποτρόπαιοι, ἀλεξίκακοι θεοὶ. *Dij depulsores, auersores malorum, pestiumq; & calamitatum defensores. Vide Bud. Comment.*

Et hunc crobylum, siue plexum capillorum] *Verba ista,* siue plexum capillorum in vertice, *interpretandi caussa adiecimus. Est porrò* κρώβυλος *Hesychio,* ὁ κόρυμβος τῆς ἐμπλοκῆς, ἡ ἐπὶ ἀνλωεγμένη ἀπὸ μέσης ἐς μετώπης ἐπὶ τὼ κορυφώ. nodus, seu nexus capillorum, à fronte media in verticem reductorum, seu reuinctorum. *Athenienses cirris, siue plexibus huiusce modi capillorum cicadas aureas implicabant, seu innodabant, quo se per illud insectum indigenas esse testarentur. Cicada enim ibi viuit, vbi nascitur. Vnde* πεπιγοφόροι *dicti. De hac Athenienſium consuetudine, item de crobylo multa eruditè Hadrianus Iunius lib. de Coma.*

Nec enim vel terrenum ornatum inornatū manere vult] *Græcè sic est.* οὐκ ἐθέλει γὰρ ἅτε τὸν πεῖγειον κόσμον μένειν ἀκόσμητον. *Arbitror loci totius hanc sententiam esse. Artes ingenuas, quæ sunt ornamenta quædam terrena, non cœlestia, etiam ipsas adhuc ornari, & excoli desiderat. Et vita illi est, hoc est, summæ voluptati est, in sapientia ista terrena excolenda alios operam ac studium suum ponere. Ornant homines scientia, & ab iisdem vicissim ornantur.*

Quæ corpus non habet, in terris philosophatur] *Nos hanc sententiam hinc probabiliter elicimus. Ego philosophia, quæ corpore careo, per hunc Antistitem Sergium in terra sum, & philosophor. Et rursus per ipsum (qui est quasi viua, & corporata philosophia) tanquam homo cum hominibus versor. Occurrunt interdum quædam i-*

stius

stius generis per hanc historiam, ad quæ intelligenda attentione, & agitatione quadam mentis opus sit. Græcas voces accipe, & verius aliquid inde prome. ἡ σώματος ἕκτις, φιλοσοφεῖ ἐπὶ γῆς, ἡ ἡσυχία ζωματωθεῖσα, μὴ τῶν ἀνθρώπων ὡς ἄνθρωπος ἀναστρέφει.

Non velut Ithacens. Vlysses obturatis auribus] *Ne cum sua suorumq; pernicie Sirenum cantibus detineretur Vlysses, sociorum aures cera obturari iussit, seq; vinculis arctissimis malo alligari, nec, quamuis rogantem, solui, donec illa loca præternauigasset. Homerus Odyss. μ. μυθολογικῶς suauitas illa cantus voluptatum blandimenta significat, aduersus quæ aures obturandæ, & à quibus longius semper refugiendum est, quandoquidem perniciem afferunt: sicut Sirenes sibi operam dantibus afferebant. Lege Natal. Comitem lib. 7. cap. 13. Prouerbium*, Sirenas præternauigare, *de fugiendis voluptatum illecebris, aut declinandis vitiorum occasionibus. Specie item prouerbij ponitur* Siren *pro illecebra, & vi dicendi. Nôrunt docti, Isocratem Atticam Sirenem appellatum. A Pausania in Atticis ἡ ζειρὼν dicitur Sophocles: caussa additur.* εἰώθασι δὲ καὶ νῦν ἐπὶ ποιημάτων, καὶ λόγων τὸ ἐπάγωγον ζειρῶνι εἰκάζειν. Consueuerunt etiamnum illecebras poëmatum, ac verborum pellacias sirenibus assimilare.

Τῆτε ἄγνε τὸ ὕψος] *Vox ἄγνε de eodem videtur accipienda, de quo δένδρον, quæ præcedit. Sicut ergo arborem ante latam, ita nunc excelsam esse dicit, platanum videlicet. Et tamen ἄγνος potius frutex est, in arborem assurgens, latinè vitex. Vide lexicographos. Simocatta quanquam historicus, est tamen, vt comperies, verborum licentia ipse quoque liberior, & magnum habet cum poëtis commercium.*

Velut insula quam immensus, vt est apud poëtam, pontus circund.] Vt est apud poëtam, *hæc de meo adieci: licet enim hoc interpreti, perspicuitatis caussa videlicet. Carmen extat Odyss. κ. Homero teste etiam per historiam non semel vtitur: vel potius, Homericis condimentis sua non semel aspergit.*

***

In proœmium, de excellentia & vtilitate Historiæ.

Ratio multa nobis ornamenta comparauit] *Lege 1. Off. M. Tullij, ab illis verbis.* Homo autem qui rationis est particeps, consequentia cernit, &c. *Admiratur idem præstantiam, & diuinitatem animi ex effectis eius 1. Tuscul. Vnde, quæ maximè ad hunc locum pertinent, transscribemus. Quid, illa vis quæ tandem est, quæ inuestigat occulta, quæ inuentio atq; excogitatio dicitur? ex hac ne tibi terrena mortaliq; natura & caduca concreta ea videtur? aut qui primus (quod summæ sapientiæ Pythagoræ visum est) omnibus rebus imposuit nomina? aut qui dissipatos homines congregauit, & ad societatem vitæ conuocauit? aut qui sonos vocis, qui infiniti videbantur, paucis litterarum notis terminauit? aut qui errantium stellarum motus, progressiones, institiones notauit? omnes magni: etiam superiores, qui fruges, qui vestitum, qui tecta, qui cultum vitæ, qui præsidia contra feras inuenerunt: à quibus mansuefacti, & exculti, à necessariis artificiis ad elegantiora defluximus. Nam & auribus oblectatio magna ex parte est inuenta & temperata varietate & natura sonorum, & astra suspeximus, &c.*

In regiam Alcinoi regis Vlysses] *Quæ hic de Vlyssis hospitio apud Alcinoum Phæacum regem, & de narrationibus eius tanguntur, quibus tantopere proceres conuiuas recreauit, ab Homero in Odyssea libris 8. 9. 10. 11. epoiosè exponuntur. Quem Æneas lib. 2. & 3. Æneidos apud Maronem imitatur, dum ipse quoque suos, suorumq; casus festiuissimè super cœna, rogatu Didonis hospitæ suæ commemorat.*

Aures cum serm. quop. de reb. nouis & admir. tanquam epulis accipiuntur] Λίχνον γὰρ ἀκοὴ καὶ ἀκόρεστον, ἐστιωμένη λόγον παραδόξου. *Eleganti, & suaui tralatione vsus est, à conuiuio ad auiditatem res nouas, & admirabiles audiendi, à gustatu ad auditionem. Sic Cicero in Topicis. Sed quoniam auidum hominem ad has discendi epulas recepi, sic accipiam, vt reliquiarum potius sit*

aliquid

aliquid, quam te hinc patiar non satiatum discedere. Sic Plato (cuius orationis cultum imitari Cicero consueuit) in Phædro. Τίς ἂν δὴ λῶ διατριβή; ἢ δῆλον ὅτι τῶν λόγων ὑμᾶς λυσίας εἰσίᾳ; Quæ erat igitur disputatio? an certum, vos epulis sermonum à Lysia acceptos? *Plures locos ex Platone, & aliis, quibus* ἐσιᾶν, *&* ἐσίασις *etiam ad animi cogitationes, & velut pabulum transferuntur, notarunt Budæus in Comment. & Victorius Variar. lect. lib. 2. cap. 14. rursumq; lib. 28. cap. 23.*

Quam ob causſam poëtas erudit. Principes] *Quæ deinceps de præcipuis poëtis afferuntur, qui fabulis suis scitè ornatèq; scriptis, mirabiliter hominum animos occuparint, Theologi habiti, & deorum familiares crediti fuerint, potissimùm de Homero, & Hesiodo intelligenda opinor. Quorum ille dicitur à Suida* τερισμέγιστος κόραν ὕμνων, ἴσα μέσαις φθεγξαμένη κεφαλὴ, ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτωρ, δῖος ὅμηρος ΑΤζεζα πάνσοφος, χρυσόγλωσσος, θάλασσα νέκταρος, μέγας ἐπὶ πάντας. *Alterius tanta fuit veneratio, vt pueri versus ipsius non secus quàm apud nos Catechismum cogerentur ediscere. Qui, dum puer armenta pasceret, fertur amatus à Musis, quæ illi laurum gustandam dedere, vnde vates euaserit. Pindarus Apollini gratus fuisse perhibetur, adeò, vt eorum munerum, quæ in ipsius Dei templo offerebantur, partem à Deo sibi assignatam acciperet, indies q; à sacerdote ad cœnam vocaretur. Plinius lib. 7. cap. 29. Obsidentibus, ait, Lacedæmoniis Athenarum vrbem, Liber pater iussit Sophoclem tragici cothurni principem sepeliri, Lysandro rege in quiete sæpius admonito, vt pateretur humari delicias suas.*

Vt cestis, seu cingulis ad delectat. appositis] *Sine dubio ad* κυπρίδος κεστὸν, *ad* Veneris cingulum *respicit, cuius, ea vis & efficientia fuisse perhibetur, vt quemlibet in sui amorem pelliceret. Vide adagium,* cestum habent Veneris. *Verba graca auctoris sunt,* οἷα κεστοῖς θελκτηρίοις τισὶ τὸ τερπτὸν καλλωπίζεσι.

Historiam commun. gen. hum. magistram, &c.] *Sequitur breuis illa quidem, sed eximia historiæ laudatio: cuius singulæ partes*

ex tot encomiasticis orationibus de ea scriptis, & recitatis facilè illustrari possent, si res postularet. ἠθικὸς Φιλόλογος *subtexitur, quo historicus magnoperè extenuata facultate sua, lectorum beneuolentiam colligit, quemadmodumq; historia bene scribatur, latenter monet.*

IN LIBRVM PRIMVM

AD CAPVT I.

IVXTA domum, in qua. multi ex herbis] πολυσκάδα οἰκίαν *græcè nominant.* σκαὶς *est culcita, quam à calcando dictam Varro putat, quod in ea sagum, aut tomentum, aut aliud calcabant. Stibades erant vt plurimum stramẽta è frondibus teneris, calamis, culmis, arundinibus, iuncis, aliis demùm herbis, qualis castrensis segestra, non ita dissimile quiddam toro Latinorum. Vt enim Nonius habet ex Varrone, torus appellatus est stratum ex herba torta, & toral quod iniiceretur. De iuuenibus Spartanis Plutarchus lib. de institutis Laconicis,* ἐκάθευδον οἱ νέοι ἐμπὶ σκάδων, ἃς αὐτὸν συνεφόρουν τῷ παρὰ τῷ εὐρώτᾳ πεφυκότας καλάμους. Somnum capiebant iuuenes simul super toris, quos ipsimet ex iuncis, siue arundinibus iuxta Eurotam natis extruebant. *Xenophon.* ἑλληνικῶν *lib. 7.* σκάδας ποιησάμενος, *id est, toros & stramenta sibi aceruantes, in quibus cubarent. Quamobrem* σκάδες *erunt tori (seu lectisternia, aut stramenta) in quibus humi stratis vel discumberent cœnaturi, vel cubarent dormituri. Stibadia vocat Martialis, habebantq; formam Græci sigma, hoc modo, C. & erant mensis rotundis accommodati lectuli accubitorij. Ego verbum obscurius, & minus plerisque notum, pluribus exprimendum censui. Hesychius quoque scribit fuisse* χαμαικοίτην seu στρῶσιν ἀπὸ ῥάβδων, καὶ χλωρῶν χόρτων, καὶ φύλλων, stratum humi cubile è virgis, aut herbis viridibus, aut frondibus. *Satis iam, quid sit* οἰκία πολυσκὰς, *liquere opinor.*

Alia

Aliæ me stimul. vt à quibus, &c. aliæ ipso transitu, &c.] *Trifariam angitur Tiberius. Vt bonus & reipub. amantiss. Imp. quem conuenit sollicitum esse, cui moriturus eam veluti filiam suam despondeat, & quem sibi tanquam generum asciscat, & relinquat. Vt probus Christianus, cui cum omni tempore, tum verò in exitu vitæ τὰ βεβιωμένα, acta omnia præteritorum annorum, & iudicis illius sententia de se cum dolore ac timore cogitanda sunt. Non enim respicit personam: sed iustum iudicium iudicat, & cuique mercedem reddit* prout gessit in corpore suo, siue bonum siue malum. *Vt humanissimus demum parens ac maritus super vxore, & liberis. Potiores tamen sibi esse primi, quam tertij generis curas affirmat, & publica priuatis anteponit. Nam in illis hæc quoque, non autem in his illa inclusa sunt. Quis enim saluus esse potest perdita repub?*

Qui ampla potest præd. eos plura etiam vitia.] *Plerumque quò magistratus, potestas, dignitas, principatus est amplior, hoc homines maiorem sibi licentiam improbè agendi concessam existimant: & quò minus vltionem humanam coguntur metuere, eò audacius cœlestem despiciunt. Quæris quæ sint ista plura vitia? superbia, fastus, luxus, studium ventris & somni, diuini cultus neglectio, otium iners, libidines, iræ & furores, maledicentia, tenuiorum oppressio, & alia insuper. Sæpe item, (quod mirere) auaritia, quæ nec copia nec inopia minuitur, vt ait Sallustius. Optimè vnamquamque ciuitatem rectum iri dixit Solon, si principes & rectores secundùm leges vixerint. Quia verò contra leges viuunt multi, ideo necesse est eas malè administrari. Isocrates ad Nicoclem.* δεδῆλαι γὰρ, ὅτι παιδὰς ἕξουσι τὰς βασιλείας, οἵαπερ αὐτὰς ἀπῶν γνώμας παρασκευάσωσιν. Certum est enim, quemadmodum ipsi suos animos excoluerint, ita etiam eorum regna esse habitura.

Hominem rei Rom. opportunis.] *Genus & nomen Mauricium traxisse ab antiqua Roma, ob parentes, ex quibus proximè oriundus, Arabissum vrbem Cappadociæ patriam agnouisse scribit Euagrius lib. 5. cap. 19. in quo item virtutes eius diserte commemorat. De signis, quæ ipsum Imperatorem fore indicarunt, item capite 21.*

Imperium tuum mihi epitaphium] *In epitaphiis, epicediis, funebribus orationibus quò dicatur magnificẽtius, sæpe supra verum, & ad solatium atque gratiam viuorum dicitur. Tiberius bonum Imperatorem defunctum ex bono successore, quem delegerit, magis, quàm vllis epitaphiis ornari, commendaríque censet. Nam sicut filius sapiens patri suo, ita hic decessori suo gloriæ & ornamento est: omnesque in deligendo summam prudentiam, & præclaram bene de repub. post obitum quoque merendi voluntatem prædicare nunquam desinunt. Huc faciunt posita ab Euagrio lib. 5. cap. 22. Tiberius, tametsi ad exiguum tempus in administrando imperio ætatem propagauit, tamẽ pro rebus præclarè à se gestis tum immortalem nominis sui memoriam, tum optimam reipub. hæreditatem, Mauricium nempe, quem Imp. declarauerat, reliquit, ac suum etiam nomen illi impertiuit, si quidem Mauricium Tiberium appellauit.*

In potestat. mag. superbiam cohibe] *Oratio ista Tiberij ad Mauricium, & illa item Iustini iunioris ad Tiberium lib. 3. cap. 11, optimorum præceptorum plenæ sunt, dicíque possunt παραινετικαὶ βασιλικαὶ, qualẽ Isocrates ad Nicoclem regem Salaminæ Cypri, Euagoræ filium conscripsit. Comprimere spiritus vel in mediocri potestate difficile est: quanto difficilius in magna, in maxima, vt regali & imperatoria? Non compressit Diocletianus. Eo vsque enim in prospero fortunæ obsequio elatus insolentiæ prodiit, vt se pro Deo adorari voluerit. Homines se humi proiicere, pedibus osculum figere passus est: vestes & calceos gemmis insertis gestauit. Idem ante eum post Persicam victoriam Alexander fecit. Curtius lib. 5. Iustinus lib. 12. Compressit tandem Sesostris Aegypti rex, de quo audiemus lib. 6. cap. vlt. Compressit etiam Cyrus, verbis Croesi, quem rogo iam iam crematurus erat, emendatus. Herodotus lib. 1. Non immerito itaque M. Tullius in Iulio Cæsare non solum tantam mansuetudinem, tam inusitatam, inauditamque clementiam, tam incredibilem sapientiam, sed etiam tantum in summa potestate rerum omnium modum admiratur.*

Principatus tui nauim dirige] *Idonea collatio nauis cum repub. siue imperio, & principis cum gubernatore, & curarum, turbarum negotiorumq; cum marinis fluctibus ac tempestatibus. Sic Cic.*

epist.

epist. ad Q. Cornif. lib. 12. nauis nomine aut ipsam rempub. aut partem eius significauit. Quam ob rem mi Quincte, conscende nobiscum, & quidem ad puppim. Vna nauis est iam bonorum omnium: quam quidem nos damus operam, vt rectam teneamus: vtinam prospero cursu. Sed quicunque venti erunt, ars nostra certè non deerit. Idem in Sextiana. Nauis reipub. fluitans in alto, tempestatibus seditionum & discordiarum. Et in Pisonem. Qui maximis turbinibus ac fluctibus reipub. nauim gubernassem.

Conare à ciuib. & subdit. diligi potius quam timeri] *Præclarè 1. Philipp. M. Tullius. Carum esse ciuibus, bene de repub. mereri, laudari, coli, diligi gloriosum est. Metui verò, & in odio esse, inuidiosum, detestabile, imbecillum, caducum. Quod videmus etiam in fabulis ipsi illi, qui,* oderint dum metuant, *dixerit, periculosum fuisse. Agapetus Diaconus libello aureolo ad Iustinianum Augustum, quo Imperatoris officium persequitur,* νόμιζε τότε βασιλεύειν ἀσφαλῶς, ὅταν ἑκόντων ἀνάσσῃς τῶν ἀνθρώπων. τὸ γὰρ ἀκουσίως ὑποτεθέμενον, σφαλερὰ κομιδῇ λαβόμενον. τὸ δὲ τῆς θεσμοῖς τῆς εὐνοίας κρατύμενον, βεβαίαν ἔχει πρὸς τὸ κρατεῖν τὴν εὐπείθειαν. Existima tum demum te tutò regnare, cum volentibus hominibus imperas. Qui enim inuito animo subiiciuntur, capta occasione seditionibus fluctuant. Qui verò vinculis beneuolentiæ astricti reguntur, erga rectorem obedientiam stabilem conseruant. *Extat insigne elogium Traiani apud Xiphilinum. Amari à ciuibus cupiebat magis, quàm honore affici. Cum populo humaniter, cum senatu honorificè versabatur. Charus ciuibus, hosti formidolosus erat.*

Insignem, splendidamque seruit. imp. sceptrum profit.] *Videntur fœlices ac beati, qui honores & magistratus gerunt: vtpote quibus assurgitur, ad nutum obeditur, priores vbique conceduntur, plura licent, nihil exhibetur molestiarum, adsunt perpetuò ministri, dominorum nutus etiam obseruantes, adsunt multa commoda, &c. sed si quis rem virtute metiatur, potius miseri sunt, quàm fœlices, & magis ipsi aliis seruiunt, quam seruiatur ipsis, propter innumeras curas, sollicitudines, labores, negotia, quæ subditorum causa sustinent, & quæ ipsos ne noctu quidem satis quiescere patiuntur, aliumq; remissius, alium vehementius, pro modo prouinciæ exercent. Vt odia multorum*

torum in illos, & vitæ pericula omittam. Vide Hieronem Xenophontis. Inducitur apud Homerum 2. Iliad. Somnus Agamemnonem ita reprehendens.

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
Ὧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσα μέμηλε.
Haud fas per totam Rectorem sternere noctem,
Cui populi, cui sunt commissa negotia tanta.

Apud Persas, ni fallor, erat qui regem quotidie his verbis expergefaceret. ἀνάστα βασιλεῦ, καὶ φρόντιζε τῶν πραγμάτων. Surge rex, & procura rempub. *Huc pertinent etiam versus Horatiani ad Augustum, exord. epist. 1. lib. 2.*

Cum tot sustineas, & tanta negotia solus:
Res Italas armis tuteris, moribus ornes:
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.

Sensit, credo, magnoperè onus regium Magnus ille rex Asiæ Antiochus. Qui à Scipione deuictus, & Tauro tenus regnare iussus, amissa omni Asia, quæ tum Romana prouincia erat facta, dicere est solitus, benignè sibi à pop. Rom. factum, quod nimis magna procuratione liberatus, modicis regni terminis uteretur. Cic. Pro Deiotaro. De Seleuco rege Plutarchus lib. num seni gerenda sit respub. dicere solitum, si nouissent multi, quam sit operosum ac molestum, tot duntaxat literas scribere legere q., diadema etiam abiectum ante pedes nos sublaturos.

AD CAPVT II.

Tempora impia, & tyrannica] *Tempora Phocæ, qui circiter octo annos imperauit sceleratissimè. Atribus conspiratis Heracleone, Heraclio, (qui postea successit in imperio) & Prisco interfectus est. Tyrannum Calydonium in dialogo, & in octauo sapius tyrannum, & proteruissimum centaurum, & semibarbarum nominat. Interpretationis & perspicuitatis caussa κατὰ παρένθεσιν illa verba adiecimus* (imperium te viuo tyranni non inuadent.) *Mauricij enim temporibus inuasit illud Phocas. Quasi dicat.* Tu in pace colligeris ad patres tuos: nec videbunt oculi tui mala, quæ huic loco factu-

rus

rus ſum, *vt Scriptura ſancta loquitur. Quod autem hæc verba angeli*, tyranni imperij tui temporibus non extabunt: *ſeu, vt nos vertimus*, tempora impia, & tyrannica te imp. non venient, *quidam eruditiſs. vir hunc ſenſum continere putat, Tiberium poſt obitum conſecuturum imperium pacificum ac perenne, vbi nullus erit timendus, qui illud auferat, tyrannus, cœli videlicet principatum, in quo cum Chriſto regnant omnes ſancti eius, vereor vt ea explanatio ſtare poſſit.*

Quantumuis Imp. legi naturæ communi obſecutus, &c.] *Pulſat enim pallida mors æquè regum turres, vt pauperum tabernas, vt Horat. ait, Ode 4. lib. 1. Socrates, ſiue Anaxagoras cuidam dicenti, Athenienſes te morti adiudicarunt, reſpondit, & illos natura. Hoc volebat, neminem ſemper victurum, quamuis ei vita per cruciatum non extorqueatur. Obſeruet lector, quam multis, & quam venuſtè mortem, ſiue diſceſſum è vita optimi Imp. circumloquatur Simocatta. Etenim non contentus dixiſſe, eum legi naturæ communi obſecutum eſſe, quod ſatis quid eſſet intelligebatur: addit nihilominus,* & hac onerosa, terrenaque tunicula exutus, & tanquam è tabernaculo ſuo liber egreſſus, eſſe inter homines deſinit. *Sunt enim modi, quibus res alioqui formidabilis, & triſtis, mors videlicet, extenuetur, & mitigetur. Ex Cicerone occurrunt; vinculis corporis laxari: è corporis cuſtodia euolare: ex hac turba, & colluuione diſcedere: ex his tenebris in lucem illam excedere: ad illud diuinum animorum concilium, cœtumq; proficiſci. Sacræ Scripturæ ſunt; apponi ad patres ſuos, ad populum ſuum: dormire cum patribus ſuis, obdormire in domino. Corpus humanum vocant tabernaculum Paulus 2. Corinth. 5. Et Petrus epiſt. 2. cap. 1. Tunicam videtur quoque Paulus nominaſſe, dum ait, 2. Corinth. 5.* eo quod nolumus expoliari, ſed ſuperueſtiri, vt abſorbeatur quod mortale eſt à vita. *Ibidem verbis antecedentibus terreſtrem domum nominat. Regnauit autem Tiberius per ſe ſolum annos quatuor: cum Iuſtino autem annos tres, & menſes vndecim.*

Inciſis lachrymar. venis ex ocul. flum. prorup.] *Vberrimum fletum duabus metaphoris ſignificantiſsimis expreſsit.* Largoque humectat flumine vultum, *inquit Virgil. 1. Aeneid. & 2.* largo-

que effundere fletus. *Effundere vim lachrymarum, Cicero. Quò magis mirandum, venas istas, & hæc flumina tam citò manare desiisse. Eo ipso siquidem die desierunt. Sed enim nihil lachryma citius arescit; præsertim in alienis malis, vt aiunt Rhetores. Soluebant ergo Constantinopolitani quoq; bono principi suo stipẽdiarias lachrymas. Omnes non tanquam Imperatorem sibi, sed tanquam parentem publicum obiisse, domestico fletu doloris illachrymabant, suáque omnes funera dolebant, vt scriptum est à D. Ambrosio, concione de obitu Valentiniani. Cur à populo diligeretur tantoperè Tiberius, poteris cognoscere ex Euagrio lib. 5. cap. 13. Laudat eundem præclarè historicus noster lib. 3. cap. 16.*

AD CAPVT III.

Princeps Chaganus, vt Hunnis appellabatur] *Vocabulũ istuc* Chaganus *appellatiuum est, quo Principes suos Hunni afficiebant: Etiam Persæ ducem militum Cardarigan nominabant, vt toties in hac historia videre licet. Similiter aliæ gentes, & olim, & hodie reges ac principes suos certis nominibus & honorabant, & honorant. Quis non legit Aegyptiorum Pharaones, Ptolemæos, Sultanos, Persarum Sophi, Turcarum item Sultanos, Tartarorum Chamos, Valachorum Vaiuodas, Romanorum Augustos? Animaduertenda huius barbari curiositas, superbia, auaritia, Romanorumq; (seu Græcorum) misera seruitus, quos ad libidinem belluæ huius tributa pendere, & quæ mandaret facere citra detrectationem oportuit. Quam rem historicus non iniuria deplorat. Nobis Germanis (imperio Romano, inquam) an non idem pœne multis annis euenit, quibus Othmanico tyrannico grandem pecuniæ summam, & lectos aureos, hoc est, pretiosa ex auro & argento munera mittere ad pacem redimendam compulsi sumus?*

Vtrum quia admirab. & nouit. animal perceller. an. q, contem.] *Haud est verisimile, contempsisse elephantum, & quidem omnium quos Mauricius habebat præstantissimum. Credibilius est, vastitate & mole illius inopinata obstupuisse, ac perculsum esse. Vulpes apud Aesopum cum incidisset in camelum, quem nunquam antea viderat, ita eius proceritate corporis cohorruit ac timuit, vt pœne moreretur. Iterum postea cùm videret, timuit quidem, at nõ tantum.*

Tertio

Tertio aspectu adeo non timuit, vt & accedere, & confabulari auderet. Docet fabella, terrifica quæ sunt, consuetudine familiaria fieri. Sic Chaganus, si elephantum vidisset sæpius, minus minusq; obstupuisset: quin & tergum eius conscendere, & ex eo pugnare non dubitasset.

Molest. exhibuit de lecto aureo] κλίνλω χρυσῆν *apud Cedrenum hac eadem de re loquentem, vertit interpres,* culcitram auream. *Plus fuisse puto, & intelligendum talem lectum, seu lectulum, seu grabbatulum, quales Germanis* Raſtbetlin *dicuntur. De lecto discubitorio nolim accipere: sed de eo, in quo meridiari solemus, & quem germanico vocabulo iam expressi.*

AD CAPVT IV.

Negligit custodiam pax, nec in fut. prospicit] *Cum ex pace bellum, & ex bello pax nascatur: sicut tempore belli de pace cogitandum (siquidem finis, & scopus belli est) ita temporibus pacificis bellum timendum, & idcirco adhibenda custodia, nec exspectandum donec hostis ante portas sit, aut aries murum percusserit. Serò enim sapient Phryges. Etiam securissimis temporibus hostes metuendos esse multi suo exemplo docuerunt. Iphicrates Athenienſium dux etiam in amicorum regione castra communiebat.*

Cadmea, vt dicitur, reportata victoria] *Plutarchus libro* πε; ἐλ φιλαδελφίας *priscis Cadmeam victoriam scribit appellatam, quæ fuit fratrum (Etheoclis, & Polynicis) apud Thebas, à Cadmo conditas, vt turpissimam atque miserrimam. Idem libello de educatione liberorum ostendit Cadmeam dici victoriam, quoties præstat vinci, quam vincere.*

Latini scribonem dicunt] *E custodibus, seu stipatoribus imperatoris primarium facit Scribonem Simocatta, & ita intelligit Suidas, cuius sunt hæc verba,* Σκρίβων ὁ λατίνως ὁ τῶν ζωματοφυλάκων ὑπερφερόμενος. *Quæ quidem gemina pæne sunt Simocatticis: sic enim ille, paulò pluribus licet.* καὶ κομεντίολον, αὐδρα τῶν ζωματοφυλάκων τῦ βασιλέως ὑπερφερόμενον, ὃν σκρίβωνα τῇ λατινίδι φωνῇ Ρωμαῖοι καλονομάζουσιν. *Agathias lib. hist. 3. paulo aliter vsurpat, pro custode seu excubitore palatij, inquit enim* εἷς δέ γε ἐκ τῶν ἀμφὶ τὰ βασίλεια δορυφόρων, ὃς δὴ σκρίβωνας ὀνομάζουσιν. *At Leo Imp.*

constit. 3. eosdem esse dicit qui aliquando Δεπουάτοι. *Subiiciam verba:* Δεπουάτοι δὲ προσηγορεύοντο πάλαι, καὶ νῦν λεγόμενοι σκρίβωνες, οἵ τινες παραθλιβόμενοι τῇ παρεμβάσει, ὅτε ἐν τῇ μάχῃ τραυματίαις γινομένους ἀναλαμβάνουσι ὡς ἰατροὶ, καὶ θεραπεύουσι. Qui olim Deputati, nunc Scribones, sequuntur exercitum, & in prælio vulneratos reficiunt vt vulnerarij, & seruant. *Deputati erant, hoc est selecti, minus locupletes qui saucios in prælio obligabant, aut collapsos ab equis erigebant, aut laborantes è certamine asportabant. Pro singulis militibus seruatis singulos nummos accipiebant. Hæc propemodum Rigaltius in Glossario* Ταξιαρχῶν.

Longum murum deiecturum] *De hoc ponam ad verbum, quæ sunt apud Petrum Gyllium in Topographia Constantinopolis lib. 1. cap. 21. Suburbana prædia Constantinopoleos muris longis claudebantur, iter duorum dierum, quos à Ponto Euxino ad Selybriam, sitam in littore Propontidis, distantes ab vrbe quadraginta millia passuum, latos viginti pedes Romanos, Anastasius Imperator condidit contra impetum Bulgarorum, & Scytharum. Eos muros à barbaris sæpe captos, & multis locis euersos. Iustinianus restituit. Et vt facilius milites præsidiarij muros tueri possent, exitus turrium patentes in alias turres obstruxit, singulisq; ascensum à solo reliquit patentem vnicum, quem solum singularum turrium milites contra hostes etiam intra muros versantes tueri possent. Euagrius murum longum nuncupatum tradit excitasse Anastasium, qui distaret à Constantinopoli ducenta & octoginta stadia, vtrumque mare attingens, longus quadraginta & viginti stadia, velut fretum quoddam efficiens, & Constantinopolim paruam insulam pro peninsula reddens, volentes transire ex ponto in propontidem tutos præstans, & prohibens excurrentes barbaros ex ponto Euxino, & Colchis & Mæotide, & Caucaso effusos in Europam. Vide Zonaram in Mauricio, & Nicephorum lib. 16. cap. 39.*

AD CAPVT V.

Oculus iust. cæcus est, pedes prouidentiæ claudicant] *Cur hoc dicat, & de quo dicat, sequentibus verbis statim demonstrat: quia nimirum periurij pœnas Deus ab eo non exposcat. Videtur Deus non*

videre

videre hominum scelera, nec iustus esse, cùm ea non punit: & claudicare quodammodo, cùm tardius punit. Sed altissimus est patiens redditor, & benignitas Dei homines ad pœnitentiam exspectat. *Lento pede, inquit Cæsar, diuina vltio procedit, tarditatemq; supplicij grauitate compensat. Prouerbium, dij laneos habent pedes, indicat diuinum numen etsi lentè ad pœnas sumendas procedat, non nunquam tamen inopinatò supplicium infligere. Omnino verum est, quod ait Horat. Ode 2. lib. 3.* Rarò antecedentem scelestum Deseruit pede pœna claudo. *Tibullus eleg. 4.*

Ah miser: & si quis primo periuria celat,
Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.

Dicitur item adagio, Δίκης ὀφθαλμὸς, iustitiæ oculus, *de iudice, aut ipso iudicio sinceris & incorruptis. Sed nihil impedit, quin de Deo accipiatur, qui & iustus, & totus oculus est; videt enim omnia. Et de ipso loquitur Senarius hic.*

ἔστι Δίκης ὀφθαλμὸς ὅστις πάντ' ὁρᾷ.

Est oculus æquitatis omnia intuens.

Censeo præterea allusum ad illud Homeri, in βατραχομ. ἔχει θεὸς ἔκδικον ὄμμα, habet Deus vindicem oculum.

Gentem bellicosissimam] *Sallustius in Catilinario de veteribus illis Romanis. At Romani domi militiæq; intenti, festinare, parare, alius alium hortari, hostibus obuiam ire, libertatem, patriam, parentesq; armis tegere. Post, vbi pericula virtute propulerant, sociis atq; amicis auxilia portabant. Infrà. Iam primum iuuentus, simul ac belli patiens erat, in castris per laborem vsu militiam discebat: magisq; in decoris armis, & militaribus equis, quam in scortis atq; conuiuiis libidinem habebat. Igitur talibus viris non labor insolitus, non locus vllus asper, aut arduus erat, non armatus hostis formidolosus. Et rursum. Memorare possem quibus in locis maximas hostium copias pop. Rom. parua manu fuderit, quas vrbes natura munitas pugnando cœperit. Cic. 1. Tusc. eos cum virtute, tum disciplina in re militari multum valuisse testatur.*

Imperium omnium linguis celebratum] *Quis tandem scriptorum hoc imperium, hanc rempub. non aliquando laudauit? quis potentiam & magnitudinem, leges, instituta, & mores non prædicauit?*

uit? Paucos, eosq; primæ classis adducam, & in primis vatem maximum, cuius illa sunt 1. Aeneid.

His ego nec metas rerum nec tempora pono.
Imperium sine fine dedi, &c.

Lib. 6.

Tu regere imperio populos Romane memento.
Hæ tibi erunt artes, pacique imponere morem,
Parcere subiectis, & debellare superbos.

Cicer. Philip. 3. nos principes terrarum, omniumq; gentium. Et 1. Tusc. Iam illa quæ natura, non litteris assecuti sunt, neq; cum Græcis, neq; vlla cum genere sunt conferenda. Quæ enim tanta grauitas, quæ tanta constantia, magnitudo animi, probitas, fides, quæ tam excellens in omni genere virtus in vllis fuit, vt sit cum maioribus nostris comparanda? Halicarnasseus proœmio Antiquit. Romanos omnibus ciuitatibus, & gētibus rerum gestarum, & imperij magnitudine ac diuturnitate antecelluisse confirmat. Possem esse in hoc argumento longior: Sed hic non est locus. Vide laudationem Romæ apud Aristidem Sophistam, & admiranda Lipsij.

Quorum est veneranda efficacitas.] *Quomodo non veneranda, si, vt Ouid. habet,*

Munera crede mihi placant hominesq; deosq;,
Placatur donis Iupiter ipse datis?

Excæcant *præterea* oculos sapientum, & peruertunt verba iustorum, *ait diuina scriptura: quæ si non veneranda, certè magna efficacitas est. Aduersus ea nihil valet vlla eloquentia. Hæc magna profectò potentia, & efficiendi vis est.*

Χρυσῷ λαλοῦντος, πᾶς ἀπραγτείτω λόγος,
Πείθην γὰρ εἶδε κοὐ σέφυκε μὴ λέγων.
Auro loquente, ratio quæuis irrita est,
Suadere quoniam nouit & loquens nihil.

Arbori robustæ, excelsæ, frondosæ, &c.] *Similiter de æsculo Virgilius locutus est Georg. 2.*

Aesculus imprimis, quæ quantum vertice ad auras
Aethereas, tantum radice in tartara tendit.
Ergo non hyemes illam, non flabra, neq; imbres

Con-

Conuellunt: immota manet, multosq; per annos
Multa virum volvens durando sæcula vincit.
Tum fortes latè ramos, & brachia tendens
Huc illuc, media ipsa ingentem sustinet vmbram.

Imperium Romanum ad eius firmitatem stabilitatemq; significãdam Simocatta arbori altissimis radicibus hærenti, robustæ, sublimi, frondosæ, &c. ποιητικώτερον comparat. Sic certè idem Virgilius Troianam vrbem cum orno. Sed illam ornum Græci velut agricolæ certatim bipennibus instantes exciderunt. Ac veluti summis antiquam in montibus ornum, &c. *In 4. item inexpugnabilem Aeneæ constantiam aduersus blandimenta muliebria per quercum annosam declarat, quam Alpini Boreæ*

---- nunc hinc, nunc flatibus illinc
Eruere inter se certant: it stridor, & altè
Consternunt terram, concusso stipite, frondes.
Ipsa hæret scopulis, & quantum vertice ad auras
Aetherias, tantum radice in tartara tendit.

AD CAPVT VI.

Chagano sanguis efferuescere] *Egregia hominis insanè irascentis descriptio. Qualis est etiã apud Virgil. lib. 12. Aeneid. in Turno.*

His agitur furiis, totoq; ardentis ab ore
Scintillæ absistunt, oculis micat acribus ignis.

Huc mihi videtur facere locus M. Tullij 1. Off. Licet ora ipsa cernere iratorum, aut eorum, qui aut libidine aliqua, aut metu commoti sunt, aut voluptate nimia gestiunt: quorum omnium vultus, voces, motus, status q; mutantur. Ouid. 3. Artis.

Ora tument ira, nigrescunt sanguine venæ,
Lumina Gorgoneo sæuius angue micant.

Cum autem homines immodestius, & effrænatius irascentes leonibus, tauris, aliisq; bestiis immanioribus conferri soleant, sciendum, D. Gregor. Nyssenum tales cum energumenis, seu dæmoniacis & obsessis cõparauisse lib. de 8. beatitudinib⁹, qui locus à me adductus est in Symbolis, ad illa verba in principio libri. Attollitq; animos, Pœnorũ qualis in aruis Tum demum mouet arma leo, &c.

Spreta

Spreta legatorum reuerentia barbar. illum in carcerem] *Ius legationis sanctum, & legationes maximæ dignationis, & legati sacrosancti, & inuiolabiles apud omnes gentes semper fuerunt. Cicero Orat. de haruſp. responſis, ius legationum humano diuinoq; vallatum præsidio dicit. Idem Verrin. 3. nomen legati eiusmodi esse debere, quod non modò inter sociorũ iura, sed etiam inter hostiũ tela incolume veri setur. Eustathius in 7. Iliad. memorat caduceatores medium quoddam genus inter deos & homines: id est, pœnè diuinos, & hominibus augustiores existimatos: nec nisi à Lestrygonibus, Cyclopibus, aliisq; qui fas non nôrunt, de iisdem aliter cogitatum. Quare inter Lestrygonas, & Cyclopas hunc Chaganum barbarissimum numerare par est. Homero nuntij Iouis atq; hominum dicuntur.*

AD CAPVT VII.

Quam Rom. Præsentij nom. is est hon. ducum milit.] *Lib. 8. cap. 13. dicitur idem esse qui Domesticus, quod tamen non est nomen honoris ducum militarium: & de eo in Cantacuzeni historiam ante initium disseruimus, vt etiam de aliis multis palatij Constantinopolitani officiis. Quanquam lib. 8. non Præsentius, sed Præsentinus scriptum est, & dicitur Petro fuisse à consiliis.*

AD CAPVT VIII.

Relegat. in Chalcitid. insulam] *Hanc Stephanus vocat Demonesum. Describitur à Gyllio in Bosporo Thracio, lib. 3. cap. 14.*

AD CAPVT X.

Patrem suum Paulum, qui nuper Constantinop.] *Ad nuptias suas Mauriciũ vtrumq; parentẽ, canitie decoros, & rugis planè venerandos, fratres item pulchritudine & forma eximios aduocauit. Euagr. lib. 6. c. 1. in quo earundem nuptiarum celebritatẽ & magnificentiam describit. Ex eius historia ecclesiastica nonnunquam hanc ce nostram de Mauricio illustrabimus; etsi non nisi ad annum imperij eius duodecimum peruenit: cuius parentes nouit, & cum iis collocutus est. Nec quenquam Euagrio priorem res Mauricij attigisse opinor.*

In cir-

In circuitu primor. & mag. Impp simulacra.] *Veteres in lariis, & aliis locis clarorum virorum imagines, & statuas collocabant, non admirationis & honoris caussa tantùm: sed vt earum aspectu ad imitationem illorum sese excitarent. Hoc laudabile est, & insigne domus ornamentum. Meritò autem in cubiculo imperatorio Imperatorum statuæ visebantur. Quid ego hic de illis Christianis dicam, quos icones & simulacra non inepta tantùm, sed etiam fœda & inhonesta, non in conclauibus modò, sed in ipsis cubiculis delectant? Clemens Alexandrinus Adhortat. ad gentes, postquam egit de impudicis imaginibus quas quidam etiam in cubiculis ponebant, & publicè Græci habebant, harum non solùm vsus, inquit, sed etiam aspectus & auditus deponendam esse memoriam, vobis nuntiamus. Scortata sunt aures vestræ, fornicati sunt oculi: & quod est magis nouum, ante complexum vestri adulterium admiserunt aspectus.*

Sponsis pateram meri plenam porrigit] *De hoc vide, si placet, Euchologium Græcorum; item, quod sequitur, de sertis à sacerdote sponso & sponsæ imponi solitis; & de annulis aureo & argenteo, quæ cærimoniæ & precationes adhiberentur. Octauo autem die serta illa nuptialia manu sacerdotis, cum sollenni precatiuncula deponebantur. Quoniam verò priuati non erant Mauricius & Constantina, sertorum loco Patriarcha illis coronas imperatorias imposuit, quæ* ἀναδήματα στεφανώματα officium sertorum impositionis *ibidem vocatur.*

AD CAPVT XI.

Antistiti Heracleæ, quæ olim Perinthus] *Postquam Constantinus ex Byzantio fecit Constantinopolim, Perinthus antea vicus, dicta est Heraclea, cuius Metropolita ab antiquo ius habet Patriarchæ eligendi. Veterum quippe Imperatorum priuilegia abolere noluit (nam Seuerus Imp. Byzantium à Pescennio Nigro occupatum, illo occiso diruerat, & vrbe in vici formam redacta, agrum Perintho subiecerat.) Quare etiam in subscriptionibus litterarum Patriarcham proximè Heraclienſis sequitur. In Turcogræcia talis profertur eius subscriptio.* ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ἡρακλείας, πρέσ-

ἀρχ. τῶν ὑπερτίμων, καὶ ἐξάρχ. πάσης θρᾴκης, καὶ μακεδονίας. Humilis Metropolita Heracleæ, præses Prælatorum, & exarchus totius Thraciæ, & Macedoniæ. ὑπέρτιμ. *enim titulus fuit* Metropolitarum, *&* Heracleenſis πρόεδρ. τῶν ὑπερτίμων, *vt* Cæſareæ Cappadociæ ὑπέρτιμ. τῶν ὑπερτίμων. *Exarchus porrò eſt veluti vicarius, aut Legatus Patriarchæ, vti apud nos Legatus ſedis Apoſtolicæ dicitur. Perinthus, vt Tzetzes narrat, etiam Mygdonia ab Hercule vocata eſt.*

S. Glyceriæ martyris] *Sub Antonino Imp. & Sabino Præſide Traianopoli martyrio functa eſt. In Menæis 3. Id. Maij certamen eius deſcribitur.*

Quod purum eſt, non debet impurum contingere] τῷ γὰρ, τὸ καθαρὸν, τῷ μὴ καθαρὸν ἁ θέμις ἐφάψασθαι. *Sententiam hanc profani alicuius ſcriptoris eſſe, ipſe hiſtoricus fatetur. Cuius autem ſit, alius me in bonis auctoribus magis verſatus coniiciat.*

Mauricius ad ſontes cap. pun. languidior.] *Iſte Imp. præter cæteros omnes, inquit Euagrius lib. 6. cap. 2. operam dabat, vt nullius ſanguis, qui læſæ maieſtatis reus eſſet, omnino funderetur. Id prolatis aliquot exemplis probat. Plutarchus alicubi. Muſicus chordas diſſonantes non ſtatim abiicit & incidit: ſed ſenſim intendens aut remittens, ad concentum adducit. Ita Princeps leniter emendabit peccantes, non protinus tollet. Veruntamen ſceleris atrocitas hanc lenitatem interdum excludit: & ne malum ſerpat, ſeueriori bus exemplis ſtatuendis prouidendum eſt. Sic faciebat M. Antoninus cognomento Philoſophus. Mos eius, inquit Capitolinus, vt omnia crimina minore ſupplicio, quàm legibus plecti ſolent, puniret: quamuis nonnunquam contra manifeſtos, & grauium criminum reos inexorabilis permaneret.*

AD CAPVT XII.

Encæniorum, ſeu dedicatæ vrb. anniuerſ. die] *Conſtantinus Magnus ordinata repub. vrbem nouam iam ad egregiam ædificiorum ſpeciem perductam, ſollenni cærimonia, aduocatis Orientis*

Epi-

Episcopis consecrandam, ac Deo & B. Virgini dedicandam curauit, eamq; nouam Romam, & Constantinopolim appellauit, atq; ad dignitatem vrbi addendam, Ecclesiam eius ad honorem patriarchatus euexit. Dedicata est V. Id. Maias, & eum diem γενέθλια τῆς κωνσταντινουπόλεως *Græci vocant in Menais, diem natalem Constantinopolis.*

Impendentis formid. exitij, templa vniuersi concursab.] *In ethnicis, & Christianis litteris multa huius rei exempla leguntur. Est enim sollenne mortalibus, in magnis malis & calamitatibus ad Deum cælestesq; auxilij caussa confugere: in bonis autem, & rerum prosperitate eorum vix recordari.* Multiplicatæ sunt, *inquit Dauid,* infirmitates eorũ, postea accelerauerunt. *Et rursum.* Cum occideret eos, reuertebantur ad eum. *Qua de re pulchrè disertissimus Lactantius lib. 2. ca. 1. in hunc modum. Nam tum maximè Deus ex memoria hominum elabitur, cum beneficiis eius fruentes, honorem dare diuinæ indulgentiæ deberent. At verò si qua necessitas grauis presserit, tum demùm recordantur: si belli terror infremuit: si morborum pestifera vis incubuit; si alimenta frugibus longa siccitas denegauerit; si sæua tempestas, si grando ingruerit, ad Deum confugitur; à Deo petitur auxilium; Deus, vt subueniat, oratur. Si quis in mari vento sauiente iactatur, hunc inuocat: si quis aliqua vi afflictatur, hunc protinus implorat: si quis ad extremam mendicandi necessitatem deductus, victum precibus exposcit, Deum solum obtestatur, & per eius diuinum atque amicum numen hominum sibi misericordiam quærit. Nunquam igitur Dei meminerunt, nisi dum in malis sunt. In libro Iudith, audito infesto Holofernis aduentu, sic legimus de Bethulienſibus.* Et clamauit omnis populus ad dominum instantia magna, & humiliauerunt animas suas in ieiuniis, & orationibus, ipsi & mulieres eorum. Et induerunt se sacerdotes ciliciis, & infantes prostrauerunt contra faciem templi domini, & altare domini operuerunt cilicio, & clamauerunt ad dominum Deum Israël vnanimiter, ne darentur in prædam infantes eorum, & vxores eorum in diuisionem, & ciuitates eorum in exterminium, & sancta eorum in pollutionem, & fierent opprobrium gentibus.

bus. *Salluſtius. in Coniurat. Catilinæ. Ad hoc mulieres, quibus pro magnitudine belli timor inſolitus inceſſerat, afflictare ſeſe, manus ſupplices ad cœlum tendere: miſerari paruos liberos, rogitare, omnia pauere, ſuperbia atq; deliciis omiſſis, ſibi patriæq; diffidere. & 1. Aeneid.*

Interea ad templum non æquæ Palladis ibant
Crinibus Iliades paſſis, peplumq; ferebant,
Suppliciter triſtes, & tunſæ pectora palmis.

Et lib. II.

Nec non ad templum, ſummasq; ad Palladis arces
Subuehitur magna matrum regina caterua,
Dona ferens: iuxtaq; comes Lauinia virgo
Cauſſa mali tanti, &c.

Non equi, non muli, ſed homines trahеb.] *Honoris ampliſſimi cauſſa videlicet, quod per ſe patet. Itaque non ſolùm mulis & equis, ſed etiam leonibus (à quibus quorundam currus tractos eſſe legimus) nobiliores iſti, vt ita dicam, tractores ſunt. Seſoſtris autem Aegyptij regis currus, vt poſtea videbis, lib. 6. cap. II. à quatuor barbaris regibus trahebatur. Tantus erat hominis faſtus.*

AD CAPVT XIV.

Artes bellicas ex vet. ſcript. monument.] *Venit in mentem Luculli, de quo Cicero in Academicis. Sed incredibilis quædam ingenij magnitudo non deſiderauit indocilem vſus diſciplinam. Itaq; cùm totum iter, & nauigationem conſumpſiſſet partim in percunctando à peritis, partim in rebus geſtis legendis, in Aſiam factus Imperator venit, cum eſſet Roma profectus rei militaris rudis. Philippicus igitur qui artes bellicas ex veterum ſcriptorum monumentis hauſit, hunc potiſſimùm imitatus videtur. Alphonſus rex Neapolitanus in expeditionibus ſemper habuiſſe apud ſe, & lectitaſſe Liuium ſcribitur.*

P. Scipionis belli ducis omnium præſtantiſſ.] *Exiſtimo poſteriorem Scip. Africanum accipiendum, qui aliàs Aemilianus, & Numantinus. De eo, & eius auo (à cuius ſcilicet filio adoptatus eſt) Virg. 2. Georg.*

Georg. in laudibus Italiæ. Scipiadas duros bello. *Eosdem* duo fulmina belli, cladem Libyæ *in sexto appellat. Manil.* Scipiadæque duces, fatum Carthaginis vnum.

In vita sanctè agunda philosophantium.] *Frequentissimè Græci scriptores sacri institutum vitæ monasticum* φιλοσοφίαν *nominant, & monachos aiunt* φιλοσοφεῖν. *Nam cùm Philosophia sit amor siue studium sapientiæ, & Philosophi sapientiæ studiosi,* & sapientia, *quæ desursum est, sit multo verior sapientia, quam ab humanis ingenijs profecta* (sapientia enim huius mundi stultitia est apud Deum) *multò verius boni monachi & religiosi, quam Platones, & Aristoteles philosophi, & philosophari dici possunt. In verbis paucis apud Simocattam sequentibus, egregiam monachismi commendationem nota. Insaniunt illi quidem, ad meliora, id est, ad cœlestia enitentes: sed illa est, sapiens & sobria insania. Simile quiddam S. Ambrosius hymno quodam.* Lęti bibamus sobriam Ebrietatem spiritus. *De voce* φροντιστήριον *multa à me dicta sunt annotat. in dialog. 3. voluminis primi dialogorum. Cum sit propriè schola, tamen teste Suida etiam pro monasterio ponitur.*

AD CAPVT XV.

Regia res est pacis studium] *Magis pacis fruendæ quàm belli gerendi caussa ab initio reges creati sunt: siquidem non nisi propter pacem bellum. Et paci, quæ nihil habitura sit insidiarum, modis omnibus consulendum est. Præclarè scriptum erat à M. Tullio 1 Off. Nam cum sint duo genera decertandi: vnum per disceptationem, alterum per vim: cumque illud proprium sit hominum, hoc belluarum, confugiendum est ad posterius, si vti non licet superiore. Quare suscipienda quidem bella sunt ob eam caussam, vt sine iniuria in pace viuatur: parta autem victoria conseruandi sunt ij, qui non crudeles in bello, nec immanes fuerunt.*

Humanarumq; miseriarum auctorem] *Non inscitè bellum vituperatur hoc capite. Tibullus etiam festiuè lib. 1. eleg. 10.*

Quis fuit, horrendos primùm qui protulit enses?
Quam ferus, & vere ferreus ille fuit?

Tunc cædes hominum generi, tunc prælia nata,
Tunc breuior diræ mortis aperta via est.
At nihil ille miser nocuit: nos ad mala nostra
Vertimus in sæuas quod dedit ille feras, &c.

IN LIBRVM SECVNDVM.

AD CAPVT II.

NEmpe propter diei Dominici venerat.] *Laudat hũc diem hebdomadis S. Ignatius epistola 3. quæ est ad Magnesianos, in hunc modum.* κὴ μ᾽ τὸ ζαββαΐσμα ἑορζέτω πᾶς φιλόχρις ⊙ τὴν κυριακὴν, τὴν ἀναστάσιμον, τὴν βασιλίδα, τὴν ὑπατην πασῶν τῶν ἡμερῶν. ἣν προσδεχόμενον ὁ προφήτης ἔλεγξε, λέγων τὸ πλῆθος ὑπὲρ τῆς ὀγδόης. ἐν ᾗ καὶ ἡ ζωὴ ἡμῶν ἀνέτειλεν, καὶ τὸ θανάτῳ γέγονε νίκη ἐν χριστῷ, *&c.* At post sabbatum omnis Christi amator dominicam celebret diem, diem resurrectioni consecratam dominicæ, reginam & principem omnium dierum; quam exspectans propheta dicebat, infinem pro octaua. In qua & vita nostra exorta est, & per Christum mors deuicta, &c. *Eiusdem diei laudes summatim recensui annotat. in progymnasma latinitatis 76. secundæ tertij, ex Comment. Benedict. Pererij in Genesin.*

AD CAPVT III.

Philippicus Dei hominisq; effig. circumfert] *Non est contemnendum hoc genus pietatis, & modus hic excitandi animos, demonstrandis, circumferendis, ingerendis, præferendis Saluatoris, Deiparæ, diuorumq; imaginibus, statuis, monumentis, reliquiis; quem Christi Ecclesia inde ab exordio vsq; ad hæc tempora semper celebrauit.* ἀχειροποίητος *à Græcis dicitur imago, quam Abagaro Edessæ regulo Christus misit, de qua plures, nec contemnendi auctores. Aliis omissis, Ioannes Damascenus de fide orthodoxa lib. 4. cap. 17. historia quoque proditum est, inquit, cum Abagarus Edessæ rex eo nomine pictorem misisset, vt domini imaginem exprimeret: neque id pictor*

ob

ob splendorem ex ipsius vultu manantem consequi potuisset, dominum ipsum diuinæ suæ, ac viuificæ faciei pallium admouisse, imaginemq; suam ei impressisse: sicq; illud ad Abagarum, vt ipsius desiderio satisfaceret, misisse. Plura apud Baronium Annal. tomo 1. Eam anniuersaria memoria XVII. Kalend. Septemb. coli solitam patet ex Menæis, vbi sic scriptum est. ἡ ἐξ ἐδέσσης ἀνακομιδὴ τ ἀχειροποιήτ εἰκόν Θ, ἥτις τ ἁγίᾳ μανδηλίᾳ τ κυρίᾳ ἡμῶν ἰησ χριστ. Reportatio ex Edessa imaginis non manu factæ, siue sacri mantilis *(hoc est, sudarij, siue lintei: Cedrenus Sindonem vocat)* Iesu Christi Domini nostri. *Quoniam verò ibidem tres ᾄσμοι, seu cantica in eius laudem & venerationem habentur, placet primum in gratiam iconomachorum describere hoc loco, eique nostram interpretationem subiicere.* Ποίοις οἱ γηΦῳεῖς ὄμμασιν ἐποψόμεθά σε τὼ εἰκόνα, λῶ καὶ τὰ τῶν ἀγγέλων στρατεύματα βλέπειν ἀδεῶς ἀ δεδωλωτα, θείκῳ Φωτὶ ἀστραπομένω; ἀπαύρει γὰρ ἀπὸ γῆς ἀπίστων σήμερον, καὶ πόλιν πρὸς βασιλίδα, καὶ λαὸν εὐσεβῆ ἐπιδημεῖ θεία νεύσει, ἅπερ τῇ εἰσόδῳ ἐπιΦαίνονται βασιλεῖς προπίπτοντες τῶν τῇ μὲ Φόβῳ χριστὲ καὶ πίστεως. Qualibus oculis nos terrigenæ intuebimur imaginem, quam angelorum exercitus libere non audent aspicere, diuino coruscam lumine? Hodie enim è regione infidelium in vrbem imperatoriam, ad populum pium diuino nutu transfertur & commigrat, cui aduentanti occurrunt Imperatores, & ante eam, Christe, cum timore ac fide genua flectunt. *Infra Priscus eadem prolata tumultum castrensem sedare nititur, lib. 3. cap. 1. Sic in historiis de regno Italiæ lib. 3. Sigonius narrat de Zacharia Pontif. Rom. cum Aistulphus cum exercitu Romanam in ditionem irrupisset, supplicationes solennes, & sanctam Saluatoris imaginem non hominis manu pictam, sed ab ipsius ore formatam in humeros, adiuuantibus sacerdotibus sustulisse, atque vniuerso prosequente populo, nudis pedibus ad basilicam ad præsepe proeessisse, &c.*

Belli vices incertæ sunt] *Cic. Pro Milone. Adde incertos exitus pugnarum, Martemq; communem, qui sæpe spoliantem iam, & exultantem euertit, & perculit ab abiecto. Seneca Thebaide.* Fortuna belli semper ancipiti in loco est. *Locus grauis & insignis est apud Thucydidem lib. 2. in oratione, qua Archidamus Lacedæmoniorum*

orum rex suos ad cautionem & diligentiam aduersus Athenienses hortatur, his verbis. Non igitur aliquid negligentius agamus, etiamsi videmur plures esse, & instructi: nec securitatem polliceamur nobis ex eo, quod propter hæc hostes non sint nobiscum pugnaturi: sed ducum, & militum vnusquisque, vt qui sese cogitet in discrimen esse venturum, sit paratus ad dimicandum. Omnia enim in bellis obscura sunt, & ex paruo multa existunt. Sæpe ex iracundia fiunt conflictus: sæpe minor multitudo, quæ propter metũ cauta est, fortis depulit plures, qui contemptu hostium fuerunt imparati.

Qui & magisteriam gessit] *Magisteria est, dignitas seu potestas magisterij. Magisterium autem officiorum, ordinum palatinorum, ductorum fuisse ait Zozimus, formuláque magisteriæ dignitatis apud Cassiodorum epist. 6. lib. 6. Variar. non ad alium quàm hunc magistrum officiorum pertinet: eaq; perstringuntur, quæ eius muneri & officio incumbunt. Plura Brissonius designificat. verborum iuris.*

AD CAPVT IV.

Eorum spolia (tuldum Rom. vocare consueuerunt)] *Leo Imp. de apparatu bellico cap. 3. Tuldum est apparatus vniuersus, & vtensilia militum, vt serui, & iumenta, reliquáque animantia, velsi quod aliud instrumentum ad vsum castrensem adiungitur. Cedrenus.* λαμβάνεσι δὲ οἱ Ρωμαῖοι καὶ τὸ τῶν περσῶν τοῦλδον, καὶ τὸ βασιλικὸν σκηνοπήγιον, καὶ πᾶσαν τὴν ἐπισκεύην ἐπίδοξον ὄσαν, καὶ τοὺς ἐλέφαντας. Auferunt etiam Romani Persarum tuldum, & regium tentorium, & omnem pretiosum apparatum cum elephantis. *Vno verbo, tuldi nomine impedimenta & apparatus militaris significatur, siue is in animatis, siue non animatis contineatur.*

AD CAPVT V.

Lege Persica fug. & ignauos non recipi] *Lex ista par fuit legi Lacedæmoniorum, apud quos oportebat aut vincere, aut mori: non dabatur tertium: erantq; fugitores infames tota vita. Notum est illud Lacænæ fœminæ, scutum filio militatum abituro tradentis, ἢ τὰν, ἢ ἐπὶ τᾶς, aut hoc (subaudi saluum ipse saluus, & victor referas) aut super hoc (subaudi mortuus ex acie efferaris.) Vnde & illud vt breuissimum,*

mum, ita pulcherrimum epitaphium Simonidis in trecentos Lacedæmonios, qui in Thermopylis occiderunt.

Ὦ ξεῖν' ἄγγελον λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
κείμεθα, τοῖς κείνων πειθόμενοι νομίμοις.

Dic hospes Spartæ, nos te hîc vidisse iacentes,
Dum sanctis patriæ legibus obsequimur.

Cic. 1. Tusculana recitauit, & latinè expressit iisdem numeris.

AD CAPVT VI.

Immo verò Leonid. magnan. aut Callimach. aut Cynægirus] *Magnus & excelsus animus Leonidæ ducis Lacedæmonij vel ex illo eius dicto perspici potest, quod est relatum à Cicerone 1. Tusc. Quid ille dux Leonidas dicit? Pergite animo forti Lacedæmonij: hodie apud inferos fortasse cœnabimus. Quod apophthegma apud Plutarchum sic refertur.* τοῖς δὲ ῥᾳθυμότερον παρήγγειλεν ἀριστοποιεῖσθαι, ὡς ἐν ᾅδου δειπνοποιησομένους. Monuit milites prandere, tanquam apud inferos cœnaturos. *Callimachus, vt scribit Herodotus lib. 6. duce Miltiade aduersus Medos, siue Persas in dextro cornu curauit, & egregia nauata opera occubuit. Nisi fortè Simocatta alium ab hoc intelligat. De Cynægiro sic lego apud Iustinum lib. 2. Cynægiri quoque militis Athenien sis gloria magnis scriptorum laudibus celebrata est: qui post prælij innumeras cædes, cum fugientes hostes ad naues egisset, onustam nauem dextera tenuit, nec prius dimisit, quàm manum amitteret: tum quoque amputata dextera, nauem sinistra comprehendit: quam & ipsam cum amisisset, ad postremum morsu nauem detinuit. Tantam in eo virtutem fuisse, vt non tot cædibus fatigatus, non duabus manibus amissis victus, truncus ad postremum, & veluti rabida fera dentibus dimicauerit. Meminerunt eius præterea Herodotus, Pausanias, Valerius, Suetonius. Ammianus lib. 26. eum, & Callimachum vocat Medorum fulmina.*

Satis illi ad gloriam, si Rom. nominemus] *Magna in hoc nomine fuit olim dignitas, propter maiestatem & mores pop. Rom. videlicet, fuitq; nomen auctoritatis, virtutis, nobilitatis, securitatis denique. Proinde non ineptè Simocatta hoc vnum nomen illi ad gloriam satis fore. Cic. Verrin. 5. Tolle hanc spem, tolle hoc præsidium ciuibus*

Romanis: constitue nihil esse opis in hac voce, ciuis Romanus sum: posse impunè Prætorem, aut alium quemlibet supplicium quod velit, in eum constituere, qui se ciuem Romanum esse dicat (quod quis ignoret?) iam omnia regna, iam omnes liberas ciuitates, iam omnem orbem terrarum, qui semper nostris hominibus maximè patuit, ciuibus Romanis ista defensione præcluseris. C. Mucius apud Liuium lib. 2. & facere, & pati fortia, Romanum est.

Vt Rom. lancem leuem, Persas deuergentem] *Existimabant antiqui illi, res mortalium à Ioue velut libra quadam pensitari. Hinc à poëtis dicitur ὑψίζυγος, vt qui ex alto cælo omnia libret ac ponderet. Itaque Virgilius 12. Aeneid. ex ea opinione Iouem Aeneæ, & Turni armis concurrentium fata examinantem inducit his versibus.*

Iupiter ipse duas æquato examine lances
Sustinet, & fata imponit diuersa duorum:
Quem damnet labor, & quo vergat pondere lethum.

Facit hoc idem apud Homerum Iliad. 10. de fatis Achillis & Hectoris, vnde noster poëta sumpsit. Sumpsit etiam Simocatta, Homeri perstudiosus. Et quoniam data est occasio, libet apponere descriptionem trutinæ, seu libræ perelegantem ex Dionysio Lambino, Commentar. in Satyram 3. Horat. lib. 1. Quod eo libentius faciam, quia plerique de ea loqui nesciunt, vt vel nunc discant.

Trutina nomen est latinum, à græco τρυτάνη ductum: quod significat eam libræ partem, per quam horsum & illorsum vergit lingula, seu examen: ansam appellant Latini, nomine translato. Sunt enim hæ libræ, seu bilancis partes. Trutina, tracta, & paulum deflexa à Græco nomine τρυτάνη. Quod nomen à verbo τρύειν dictum est, hoc est, fatigari, & laborare. Examen, quod est lingula, quæ cum in neutram partem inclinatur; sed medio ansæ puncto respondet, fit ἰσορροπία, id est, æquamentum, seu æquilibrium. Iugum, à cuius extremis duobus pendent lances. Lances binæ, quæ à Græcis dicuntur πλάστιγγες, παρὰ τὸ πλάτος, à latitudine: in quarum altera ponitur pondus siue plumbeum, siue æreum: in altera res quæ penditur, seu ponderatur. Pendent autem lances è iugo, singulæ ternis funiculis

niculis ab inferiore parte in tribus punctis pari interuallo inter se distantibus annexæ: à superiore autem, id est, ea, qua iugo funes adhærent, funes in vnum colliguntur & coëunt.

Ne illam Persicam, & inclyt. arund. è latere sibi extrah. parcerent] *Quid tam simile illi facto Epaminondæ ducis Thebanorum clarissimi, de quo M. Tullius epistola ad Luceium lib. 5. Quem enim nostrum ille moriens apud Mantineam Epaminondas non cum quadam miseratione delectat? qui tum denique sibi auelli iubet spiculum, posteaquam ei percunctanti dictum est, clypeum esse saluum: vt etiam in vulneris dolore æquo animo, & cum laude moreretur.*

AD CAPVT VII.

Domicilia in formam antrorum subter humum] *Instar Troglodytarum videlicet, de quibus Plinius lib. 5. cap. 8. Troglodytæ specus excauant. Hæ illis domus, victus serpentium carnes, stridor ǽ, non vox: adeo sermonis commercio carent.*

Ad seruilem diem, vt illorum trag.] *Ad conditionem seruilem. Ad reliquum ætatis in seruitute exigendum. Vmbra Polydori in Hecuba Euripidis, matrem miserans, δούλειον ἦμαρ nominat.*

Φεῦ ὦ μῆτερ, ἥτις ἐκ τυραννικῶν δόμων
Δούλειον ἦμαρ εἶδες, ὡς πεφάσεις κακῶς,
Ὅσον περ εὖ ποτ'.
O mater, huc prô viua peruenisti, vti
Progenita cum sis regiis è stemmatis,
Indigna ferres seruitutis pondera.
Tam afflicta nunc & misera, quàm florens eras
Quondam ac beata.

AD CAPVT VIII.

Victoria anim. in præterit. firm. constant. conser. nescit.] *Laudat pro M. Marcello Cæsarem Cicero, quia victoriam, natura insolentem ac superbam temperarit. Sed operæ pretium erit locum integrum adscribere. Verùm animum vincere, iracundiam cohibere,*

victoriam temperare, aduersarium nobilitate, ingenio, virtute præstantem non modò extollere iacentem, sed etiam amplificare eius pristinam dignitatem hac qui faciat, non ego eum cum summis viris comparo, sed simillimum Deo iudico. Quantopere autem sese ista moderatione victores hominum memoriæ commendent, paucis interiectis sequitur. At verò cum aliquid clementer, mansuetè, iustè, moderatè, sapienter factum, in iracundia præsertim, quæ est inimica consilio, & in victoria, quæ natura insolens, & superba est, aut audimus, aut legimus, quo studio incendimur? non modò in gestis rebus, sed etiam in fictis, vt eos sæpe quos nunquam vidimus diligamus.

AD CAPVT IX.

Immensus pauor ad fug. ratione carentem] *Paræmia est,* πολλὰ κενὰ τῆς πολέμου, multa belli inania. *Locum habet de inani suspicione, aut pauore sine caussa oborto, quem Græci vocant* πανικὸν: *& consueuerunt huiuscemodi pauores Panici in bellis plerumque accidere. Occurrit locus ex lib. 4. Curtij. Alexandri exercitum pauor, cuius caussa non suberat, inuasit: quippe lymphati trepidare cœperunt, omnium pectora occulto metu percurrente. Præcipit autem Onosander in Strategico, cap. 13. si quando pauor aliquis aut metus exercitum inuasit, vel quia noua sociorum accessione hostium numerus accreuit, vel quia potior quodammodo genius illorum videtur, tum maximè imperatorem hilarem, latum, ac intrepidum vultum militibus ostendere. Nam ad Imperatoris aspectum quasi ad exemplum cæterorum animi conformantur. Et magnanimi hilarisq; ducis copiæ confidentiores sunt: nempe, quasi nihil sit periculi. Contrà, si pauidus ille ac mœstus appareat, animos simul abiiciunt, veluti maiore quadam calamitate impendente. Quid sint panica & panici terrores, vide Miscellan. Politiani, cap. 28.*

Latinorum illa confus. & perturb. fuga] *Quia Græcos semper Romanos nominat, Romani autem fuerunt Latini, videtur* συνυμία *vti voluisse: & ad imperium latinum, quod tum penes Græcos erat, non ad locum, neq; ad gentem respexisse. Liberum esse in appellationibus hunc historicum in vestibulo huius voluminis lectorem monuimus.*

AD

AD CAPVT X.

Qui fluuius à Septentrionali plaga] *De hoc flumine Plinius lib. 6. cap. 27. Oritur, inquit, in regione maioris Armeniæ, fonte conspicuo in planitie: concitatus, à celeritate tigris incipit vocari. Ita appellant Medi sagittam. Influit lacum Arethusam, omnia illata pondera sustinentem, & nitram nebulis exhalantem. Vnum ei genus piscium est, idq; transcurrentis non miscetur alueo: sic nec è Tigri pisces in lacum transnatant. Fertur autem & cursu & colore dissimilis: transuectusq; occurrente Tauro monte in specum mergitur. Subterq; lapsus, à latere altero eius erumpit, eundemq; esse manifestum est, quod demersa perfert, &c. Strabo lib. 11. dicit in alium lacum influere, cui nomen Arsanias, & cum ei superfluat ob velocitatem, non posse illi commisceri. Postea subterraneis locis subterfluere, & prope Calonitas emergere.*

Ab imbelli, & ad pugnam inutili turba.] *Aelianus de militaribus ordinibus instituendis cap. 2. Earum copiarum quæ congregantur ad bella gerenda, pars est ad pugnam apta: pars verò etiam aliqua ad pugnam inutilis. Sed & ista conuocatur, vt alterius partis commoditati inseruiat. Et apta quidem ad pugnam ea est, quæ in acie instructa ad prælium locum tenet, & armis hosti resistit. Ad pugnas autem inutilis est reliqua omnis multitudo medicorum, mercatorum, cauponum, lixarum, calonum, & eorum omnium, qui, vt aliqua ministeria obeant, sequuntur.*

AD CAPVT XI.

Νηπενθές τ' ἄχολον] *Odyssea 3. Helena φάρμακον quoddam vino immiscet, ad hilarandum maritum, & hospitem Telemachum, Vlyssis filium. Ab effectu enim, quod mœrorem & luctum animis detraheret, ita vocat poëta.*

AD CAPVT XIV.

Qui æstiuo tempore pro pelago est] *Tam amplus est fluuius, & tot nauigiis, tamq; magnis nauigatur. D. Basilius Homil. 3. in Hexaëm. Nilus neq; fluuiis naturâ similis, cum velut mare Aegyptum*

operiat, & pelagus efficiat. De eo lege Plin. lib. 5. cap. 9. Senecam Natural. Quæst. lib. 6. cap. 8.

Vt aliqua Pythia de nostra segnit. oraculum] *Sacerdos Apollinis apud Delphos, quæ consulentibus Deum respondebat, à πυνθάνεσθαι interrogando, & sciscitando sic appellata est. Strabo lib. 9. oraculum ipsum aiunt esse cauam profundè specum, aditu non admodum lato. Ex ea spiritum efferri, furoris diuini efficacem. Supra orificium tripodem situm sublimem, quo conscenso Pythia, vbi spiritum exceperit, carmine solutaq; oratione sortes ab ea pronuntiari. Porrò poëtas esse quosdam, fani administros, qui prosa oratione edita, in versus numerosq; redigant.*

Virtus arduum quiddam ac sublime] *Seneca lib. de vita beata. Altum quiddam est virtus, excelsum & regale, inuictum, infatigabile. Voluptas humile, seruile, imbecillum, caducum. Silius.*

Explorant aduersa viros, perq; aspera duro
Nititur in laudem virtus interrita cliuo.

AD CAPVT XVI.

Hoc capite singularem, & vix credibilem Græcorum inhumanitatem in ciuem suum obserua: & simul quantum vnius hominis impura libido multis nocuerit. Nec semel illa ciuitatibus, & regnis perniciosa fuit.

AD CAPVT XVII.

Quod prouerb. de lupo. vana enim spe hiauerat] λύκος ἔχανεν lupus hiat, *de re multùm sperata, multumq; appetita, nec adepta; quod lupus prædæ inhians, rictu latè diducto accurrit, & frustratus obambulat hians. Simile*, coruum delusit hiantem.

Νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας] *Quia Mars communis. Victoria nunc horum, nunc illorum est. Atque idcirco* ἐπαλλαξὶς *dicitur.*

* * *

AD

AD CAPVT XVIII.

Quasi tunicas quasdam longas è pilis] *Artificium bellicum ad frustrandos tormentorum ictus. Molle enim duro non resistit, atque ideo cauari, ac prosterni illa coagmentatio lapidum in mœnibus non potest. Docet Lipsius Poliorcet. lib. 5. dialogo 9. ballistis, catapultis, omnibus telis leuibus coria, cilicia, vela opponi solita, quibus eorum vim exciperent ac frangerent, molliter ita suspensis. Immò & ignita iacula illis repulisse. Vegetius lib. 4. cap. 6. Saga ciliciaque intenduntur, quæ impetum excipiant sagittarum. Nec enim facilè transeunt spicula, quod cedit & fluctuat. Lege cætera.*

Corpore similis Tydeo, animo Hercules ipsus] *De Tydeo Diomedis patre Homerus alicubi,* τυδεὺς μὲν γὰρ ἔφυ μικρὸς δέμας, ἀλλὰ μαχητής. *Quod in elegia quadam Ouidius sic est interpretatus.*

Vtilior Tydeus, qui, si quid credis Homero,
Ingenio pugnax, corpore paruus erat.

Herculis nomen fortitudinis & roboris nomen est, propter omnibus notissima illius certamina, ad quæ viribus maximis, & summo animi robore opus fuit.

Quemadmodum Polypus cum quippiam cirris] *Polypus piscis, quidquid brachiorum flagellis nactus fuerit, arctissimè retinet. Hinc Plaut. Aululariæ.* Ego istos noui Polypos, qui vbi quidquid tetigerint, tenent. *Plin. lib. 9. cap. 29. Polyporum multa genera. Terreni maiores quàm Pelagij; omnes brachiis vt pedibus ac manibus vtuntur, &c. Cæterùm per brachia velut acetabulis dispersis, hausiu quodam adhærescunt,*
tenent supini, vt auelli non
queant, &c.

IN LIBRVM TERTIVM

AD CAPVT I.

VT de demenſo, ſiue annon. milit. quarta pars detrah.] *Auaritia Mauricij, quæ quantas turbas excitarit, ex ſequentibus patet. Quin alia res præter auaritiam nulla ei exitium videtur peperiſſe. Quamuis præcipuum illius in hoc genere facinus, de captiuorum XII. millibus paruo pretio non redemptis, & ita barbaro ad trucidandum relictis, Simocatta non commemorat.*

Quod cum Priſcus facere omitteret] *De faſtu Priſci, & direptione eius tabernaculi, deq; Germano in illius locum ſuffecto, de quibus hoc & ſequenti capite Simocatta, agit Euagrius lib. 6. cap. 4. & 5.*

Sacroſanctam imag. lapid. appeteret] *Conſidera, obſecro, quo furor militaris euadat, & quàm verè dicatur, miles impius. De populo inſaniente aduerſum magiſtratus dictum à Marone, 1. Æneid.* iamque faces, & ſaxa volant, furor arma miniſtrat. *Noſtri milites hæretici ſacras imagines etiam ferro concidere, & ignibus iniicere non metuunt. Maiores itaque progreſſus impietatis, & ſacrilegiorum habent.*

AD CAPVT IV.

Quæ patria noſtra voce banda dicuntur] *Suidas.* ἔτω καὶ λέγουσι Ῥωμαῖοι τὸ σημεῖον τὸ ἐν πολέμῳ. Sic vocant Romani ſignum militare, *vexillum nimirum. In veteri Gloſſario bandum, exponitur* σίγνον. *Inde* βανδοφόρος· ὁ τὸ σημεῖον ἔχων βάνδα βαστάζων, vexillifer. *Victis hoſtibus banda quoq; illorum capiebantur. Cedrenus.* οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πέμπουσι πρὸς τὸν βασιλέα τὰ περσικὰ λάφυρα, καὶ σὺν ζωγρηθέντας ἅπαντας σὺν τοῖς βάνδοις. Romani mittunt ad Imperatorem ſpolia Perſica, & captiuos, vnà cum bandis. *Banda etiam τάγματα ſignificant. Exponitur item in veteri gloſſario* κατωδία. *Plura Rigaltius in Gloſſario Tactico* ἑλληνικο βαρβάρῳ.

AD

AD CAPVT V.

Gregorius Antiochen. Episcop. cum in gratiam] *Imperator Andream, satellitum suorum facilè principem misit, persuasurum exercitui, vt duces manipulares, & alios præfectos, quos ante habuerat, admitterent. Quem cùm illi reiicerent, Gregorius Episcopus Antiochenus flexis humi genibus, & longa oratione ad Philippicum recipiendum commouit. Quæ omnia disertè apud Euagrium, & copiosè narrantur lib. 6. cap. 10. 11. 12.*

Fraudis architectus quidam Sittas] *Deprodita & à Persis capta Martyropoli, & ad eam recipiendam irrito Romanorum conatu, demiror adeò breuiter egisse Simocattam. Longè fusius & explicatius Euagrius libro toties iam nominato, cap. 13.*

Meboden Surinæ filium] *Post hæc verba sequebantur in græco,* ἀξιώματα δὲ τοῦτα παρὰ τέρσης πεισθέντες, dignitates autem huiusmodi à Persis suspiciuntur, *quia ad sensum nihil faciunt, & videntur quædam omissa, vnde ista pendebant, putaui inducenda.*

Gladios inauratos, tiaras, cingula gemmis] *Proprium barbarorum luxuriare in auro, argento, & gemmis. Quò respexit Virgil. 2. Aeneid.* barbarico postes auro spoliisque superbi. *Curtius lib. 3. in descriptione agminis Persici aduersus Macedonas procedentis. Ignis, quem ipsi sacrum & æternum vocabant, argenteis altaribus præferebatur, magi proximi patrium carmen canebant. Magos trecenti & sexaginta quinque iuuenes sequebantur, puniceis amiculis velati, &c. Locus est longior, quem ipse leges. Idem lib. 9. de Sophite rege quodam Indo. Cum subitò patefacta porta rex Indus cum duobus adultis filiis occurrit, multum inter omnes barbaros eminens corporis specie. Vestis erat auro purpuraq; distincta, quæ etiam crura velabat. Aureis soleis inseruerat gemmas. Lacerti quoq; & brachia margaritis ornata erant. Pendebant & auribus insignes candore ac magnitudine lapilli. Baculum aureum berylli distinguebant. Lib. 4. cap. 3. describitur ornatus Hormisdæ, throno regio insidentis. Cum Annibali hospiti Antiochus rex exercitum suum barbarico apparatu magnificè instructum ostendisset, rogauit, num putarèt*

ret hæc omnia satis fore Romanis. Tum Annibal, planè satis, si vel auarissimi sint. Rex de prælio scisciabatur, hîc de præda respondit. Quid enim aliud est miles imbellis auro argento, cæterisq; rebus ad prædam inuitantibus instructus?

AD CAPVT VIII.

Vestes muliebres in pretium contracti dedecoris] *Imbellia, timiditas, mollitia fœminarum est, non virorum. Quare vestis muliebris ignauo ac timido militi, tanquam mulieri magis, quàm viro danda est in præmium. Tales apud Homerum Iliad. 2. Thersites vocat* πέπονες, ἀχαιΐδες, οὐκέτ' ἀχαιούς. Pepones, Achiuas, non Achiuos. *Et Numanus apud Maronem lib. 9. in Troianos idem iactat conuitium*, ô verè Phrygiæ, neque enim Phryges. *Xerxes Artemisiæ, à quo bello nauali aduersus Græcos adiutus fuerat, & in quo eiusdem reginæ duces ignauiores extiterant, cum ipsa pugnasset strenuè, hanc laudē tribuit.* οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασι μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες. Viri fuerūt mihi mulieres, & mulieres viri. *Auctor Herodot. lib. 8. Testatur idem historicus, apud Persas grauissimæ contumeliæ loco habitum, si quis fœmina mollior vocaretur. Vide quæ in Symbolis Virgilianis in locum suprà adductum notauimus. In Lycia, vt traditum est à Plutarcho in consolat. ad Apollonium, affines & propinqui in funere muliebres vestes induebant, vt eam deformitatem pertæsi, citius à lacrymis & luctu abstinerent.*

Non filium Chosroæ, sed filiam] *Qui dicit quæ vult, audiet sæpe quæ non vult. Quanquam Hormisda fecit potius, quam dixit contumeliam: cui Varamus vicissim animum imbellem, & effœminatum exprobrat, dum eum filiam, nō filium Chosroæ appellat. Lepidum est illud in facetiarum exemplis apud M. Tullium 2. de Orat. Cum Sex. Titius se Cassandram esse diceret, multos, inquit Antonius, possum tuos Aiaces Oileios nominare. Nec minus quod infrà sequitur. Cum Q. Opimius consularis, qui adolescens malè audisset, festiuo homini Egilio (qui videretur mollior, nec esset) dixisset.* Quid tu Egilia mea? Quando ad me venis cum tua colo & lana? Non pol, inquit, audeo. Nam me ad famosas vetuit mater accedere.

Imp.

Imp. clementia populi acclamat. anteuertit] *Seneca lib. de Clementia. Nullam ex omnibus virtutibus magis homini conuenire scimus, quàm clementiam, cum sit nulla humanior. Nullum tamen clementia ex omnibus magis quàm regem ac principem decet. Mandandum & illud memoriæ, eiusdem, lib. de 4. virtut.* Haud minus turpia sunt principi multa supplicia, quam medico multa funera. *Quam abhorreret à sontibus capite puniendis Mauricius, supra lib. 1. in cap. 11. ex Euagrio docuimus. Ex familiaribus cuidam dicenti Theodosio iuniori, neminem ab eo illorum morte multatum, qui iniurij ei fuissent: vtinam, inquit, eos etiam in vitam reuocare possem, qui iam dudum mortui sunt. Idem ad mortem damnatos ob capitale facinus, si ad portas vrbis nondum ducti peruenissent, dimitti iubebat. Niceph. lib. 14. cap. 3.*

AD CAPVT IX.

Bellum omnium malorum receptaculum] *Detestatus est bellum suprà, cap. vlt. lib. 1. Mebodes Persa legatus. Prouerbium* πόλεμον ἀγγέλλεις, non bellum annuntias, *de læto nuntio: quoniam bellum res est calamitosissima.*

AD CAPVT XI.

Sub potestat. subiecit] *Vltra quintum mensem obsessam, & nemine resistente captam refert Euagrius lib. 5. cap. 10. Immò à Præfecto proditam. Omnes è ciuitate promiscuè eduxit: quosdam miserandum in modum ibi interfecit: quàm plurimos viuos abduxit: vrbem præsidio communiuit.*

Vitio mentis audacius] *Eiusdem lib. cap. 11. Euagrius Iustinum animi sanitatem amisisse autumat, quia præ nimia insolentia ac superbia casum hunc acerbius, quam pro consuetudine humana tulerit. Simocatta rem mitius interpretatur, qui de Sophiæ litteris, quibus Chosroen ad misericordiam, & inducierum pactionem induxit, nihil dixisse mirum est. Vide Euagrij caput duodecimum.*

Satellitum Imp. Præf. quem excubitorum comitem] *Comites olim dicebantur, qui cum potestate erant, id est, quibus imperij pars mandata erat. Deinde cœpti sunt appellari hoc nomine qui Proconsules, Procuratores in prouincias euntes comitabantur, vel senatus, vel ipsorum magistratuum voluntate ac iudicio, publicorum negotiorum adiutores, atq; administri: quales erant quæstores, legati, scribæ, accensi. Postea Comites dicti sunt Iurisperiti, prouincialium magistratuum assessores, quos magistratus arbitratu suo delectos secum adducebat. In constitutionibus recentiorum Impp. varia pro administratione nomina adduntur. Comes archiatrorum, commerciorum, domesticorum, donorum, metallorum, militum, rerum priuatarum, sacrarum largitionum, sacræ vestis, &c. Vide Brissonium de significat. verborum ad ius pertinentium.*

Nosce qui nuper fueris, & qui in præsenti sis.] *Qualis ex quali factus, ex tenui diues, ex ministro dominus, ex priuato Imperator. A moderatione laudatur Agathocles Siciliæ rex. Memor enim vnde in tam excelsum gradum ascendisset,* miscebat opes, pauperiemque simul. *Sed totum epigramma adscribam ex Ausonio.*

Fama est fictilibus cenasse Agathoclea regem,
Atq; abacum Samio sæpe oneraſſe luto.
Fercula gemmatis cum poneret horrida vasis:
Et miſceret opes, pauperiemq; simul.
Quærenti causſam, respondit. Rex ego qui sum
Sicaniæ, figulo sum genitore satus.
Fortunam reuerenter habe, quicunq; repente
Diues ab exili progrediere loco.

Habet sæpe locum in vita hoc præceptum, & pauci priſtinæ sortis & abiectionis, nobilitatem & diuitias adepti meminerunt, incipiuntq; multi insolescere, & præ se alios despicere. Asperius nihil est humili, cùm surgit in altum, *dixit nescio quis.*

Omnes isti & serui, & filij tui sunt] *Paucos inuenias Principes, qui subiectos ament tanquam filios, paternaq; cura ac sollicitudine eorum commodis prospiciant.* ποιμένας λαῶν pastores populorum *vocat Homerus. Quo satis significat, quid ipsorum officium requirat,*

quirat, & in quo potißimum ſit poſitum. Cur à poëtis ſic vocentur, explicat Philo Hebræorum eloquentißimus, lib. de Ioſeph. In præclariſſima illa laudatione Emmanuelis Imp. quam hiſtoriæ ſuæ præfigit Nicephorus Calliſtus, inter cætera ſic habet. Sed nec illud imperio ſuſcepto egiſti, vt te ciues, & ſubditi tui metuerent tantùm: verùm timorem cum charitate temperarent. Proinde cum te homines tui cum admiratione dilexere, quod minus eſſe terribilis, neque arbitrio tuo viuere, & pleraque omnia ſtatuere viderere, tum ipſe eos magis etiam dilexiſti, quibus reuera extitiſti, veluti pater optimus, *quemadmodum ille dixit.*

Matrem tuam (Sophiam Auguſtam) venerare] *Veruntamen mater iſta Sophia ἀσόφως filio ſuo aduerſata eſt, ægrè ferens eum tam multa de theſauris à Iuſtina aggregatis in pauperes diſtribuere. Cuius ſapientißimum, & Chriſtianæ ſpei pleniſſimum factum ex Gregorio Turonenſi affert Cardinalis Baronius tomo 7. De perſona Tiberij & moribus lege Euagrium lib. 5. cap. 13.*

Qui hoc mihi fecerunt] *Puto velle, quod habet Euagrius. Atque digito magiſtratus demonſtrans: non oportet, inquit, horum conſiliis morem gerere: nam hi me in iſtas, quas cernis, miſerias deduxerunt.*

Si volueris ſum, ſi nolueris non ſum] *Obſcurior eſt horum verborum ſententia. Quare Oedipo ſit opus: ego Dauus ſum. Clara eſſent, ſi à Tiberio dicerentur, cum hac interpunctione.* λέγε οὕτω. ὦ βασιλεῦ, ἐὰν θέλῃς εἶμι. εἰ δὲ μὴ θέλῃς, οὐκ εἰμί. καὶ ὁ βασιλεὺς, ὁ θεὸς ὁ ποιήσας, *&c. dicit ei.* O Imperator, ſi volueris, ſum *(ſubaudi Imp. ſucceſſor tuus)* ſi nolueris, non ſum. Tum Imperator, Deus qui fecit, &c. *Tiberium porrò Euagrius ita deſcribit cap. 13. lib. 5. Erat corpore maximè procero & robuſto, & pulchritudinis excellētia omnium opinione maiore: adeo, vt non regibus ſolùm & Imperatoribus, ſed omnibus etiam hominibus facile præſtaret. Quod ad animum attinet illum manſuetudo, & benignitas exornarunt. Primo ipſo aſpectu omnes videbatur ad ſe diligendum inuitare. Lege quæ ſequuntur.*

AD CAPVT XII.

Morem tenens, literas ad Perſarum regem mittit] *Lib. 8.*

cap.15.de Phoca. Mense quinto literis scriptis Chosroen de sua inauguratione, Lilio huius tyrannicæ creationis delecto nuntio monet. Sic enim & Romani, & Persæ solent, cum in regiæ dignitatis gradu collocantur. Mitti etiam solebant imagines Augustorum Romam, & in diuersas prouincias imperij Romani, atque ad Principes amicos, appellabanturq; laurata, quasi laureata. Multa de his Gregorius Pap.II. ad Leonem Isauricum Imp. Ante Phocam autem imagines huiusce modi Romam allatæ non sunt. Baron. Annal.tomo 8. ex actis publicis. Allatæ sunt autem Constantinopolim multo ante. Nam Honorius cum Placidiæ sororis suæ maritum Constantium ducem, virtutis & prudentiæ nomine solenni pompa adhibita Augustum appellasset, imaginem eius, vt moris erat, Constantinopolim ad collegam Theodosium misit. Sigon. de imperio occident. lib.11.

AD CAPVT XIII.

Non est Persarum natura indissolubilis] *Quasi diceret illud Virgilianum, ex Aeneid.12. mutata vnica voce.*

Et nos tela viri, ferrumq; haud debile dextra
Spargimus: & nostro sequitur de vulnere sanguis.

Cenea vnum de Lapithis fabulæ poëtarum narrant vulnerari non potuisse, cùm tamen vulneraret alios. Ouid.12. Metamorph.

Telaq; in hunc omnes vnum mittunt, ferunt; que.
Tela retusa cadunt: manet imperfossus ab omni,
Ingq; cruentatus Ceneus.

Memorat Ioannes Petrus Maffæus historiarum Indicarum libris, de quodam dynasta barbaro, habuisse lapidem, cuius erat ea vis, & natura, vt sanguinem quamuis pluribus locis vulnerati cohiberet. Quo vt spoliatus fuit, profluxit vbertim, vt homini mortem afferret. Vulnerari quidem poterat: sed ex vulneribus animam amittere propter virtutem lapidis illius non poterat.

Nec enim equum diuinis honor. colendum] *Equum à Persis pro Deo coli solitum videtur dicere, cum tamen legamus eos soli, quē colebant, equum mactare solitos,* ne detur celeri victima tarda Deo, *vt Ouidius ait. Quare amplius de ista veritate quærendum est. Gyraldus de diis gentium syntagmate 17. accuratè religionem, & sa-*

cra

era Persarum exponens, de equo nihil tradit; vt putem Simocattam hoc loco memoria lapsum, quod non vni scriptori contigit. Aegyptus fortasse, vt alias, sic istam quoq; bestiam diuinis honoribus coluerit.

Vt vestræ appellat. consent.] *Romani dicti sunt à Roma: Roma autem à Romulo: quamuis controuersiam habuerint duo fratres illi, Rómámne, an Remam nominarent, de qua Ennius. Quidam scripserunt à ῥώμῃ dictam hanc vrbem, quasi robustam. Sed Graeci malè omnia ad suam linguam reuocant.*

Periculorum contemptores pugna quærit] *Audiamus Euryalum ex Aeneid. 9. & putemus à quouis generoso milite talia nos audire.*

Est hic, est animus lucis contemptor: & istum
Qui vita bene credat emi quò tendis honorem.

En tibi (inquit ad Porsenam Etruscorum regem Romam obsidentem C. Mutius Romanus) vt sentias quàm vile corpus sit iis, qui magnam gloriã petunt, dextramq; accenso ad sacrificium foculo iniicit. Liuius lib. 2. Rectè etiam Catilina in extrema illa concione, quo suos ad fortiter præliandum incendit. Quanta cuiusque animo audacia natura, aut moribus inest, tanta in bello patere solet. Quem neque gloria, neque pericula excitant, nequicquam horrere: timor animi auribus officit. Notauit Eretriensium ignauiam ac timiditatem in armis Themistocles, cum dixit eos similes esse piscium qui vocantur gladioli, & gladium quidem habent, cor non habent. Ita ipsis quoq; non deesse gladium, sed deesse animum.

AD CAPVT XIV.

Oratione hac om. animi ad certam. exardescunt] *Onosander in Strategico postulat Imperatorem siue ducem etiam dicendi peritum. Hinc enim maxima, inquit, præcipuáque in exercitum commoda deriuari puto. Siquidem Imperatoris vehementi concione erecti excitatique in procinctu milites, ardua quæq; & formidolosa despiciunt, & propositam in laudem victoriamque acriter decertando conspirant. An non vides hoc, audita huius ducis oratione à Romanis fieri? Idem. Nulla respub. aut exercitum absque Imp. aut Imp. absq; eloquentia mittat.*

Tulit

Tulit autem ne quis Persar. rex arma Rom.) *Verba Euagrij è cap. 5. lib. 5. apponam. Chosroes autem ingenti doloris cumulo oppressus, animo fracto, & ancipiti cura debilitato languens, crebris denig, & variis ægritudinis fluctibus demersus, miserandum in modum interiit, ac legem quam scripsit, ne rex Persarum in posterum contra Romanos arma ferret, velut sempiternum suæ fugæ monumentum post se reliquit.*

AD CAPVT XV.

Aperto capite regi suo indig. conuitiantur] γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐβλασφήμων. *Aperto, seu nudo capite quippiam vel facere, vel dicere, est id citra omnem pudorem ac verecundiam agere. Nam qui pudendam rem faciebant, caput operiebant. Socrates apud Platonem in Phædro, amorem vituperaturus, faciem tegit. Plaut. Trinum.* Ipsi tam aperto capite ad lenones eunt, quam in foro aperto capite fontes condemnant reos.

E Prytaneo annonam capiunt] *Prytaneum locus Athenis, in quo publico sumptu victus præbebatur iis, qui bene de repub. essent meriti, aut quos ciuitas honorare vellet. Scholiastes Thucydidis scribit, fuisse domum amplã, vnde annona suppeditaretur ciuibus, quòd ibi sederent* οἱ πρυτάνεις, οἱ τῶν ὅλων πραγμάτων διοικηταί. *reipub. totius moderatores. Horreum, seu granarium publicum.*

Ob dignitatem Magistri quam gerunt] *Varia sunt genera magistrorum apud iureconsultos. Magistros appellari Paulus scribit, quibus præcipua cura incumbit, & qui magis quàm cæteri diligentiam, & sollicitudinem rebus quibus præsunt, debent. Quin etiam ipsi magistratus per deriuationem à Magistris cognominantur. Vnde etiam cuiuslibet disciplinæ Præceptores Magistri appellantur, à monendo, vel monstrando. Festus verò, magistrare, ait, regere & temperare est: magistrare moderari, vnde non solùm doctores artium; sed etiam pagorum, societatum, virorum, collegiorum, equitum dicuntur quia omnes hi magis cæteris possunt. Vide plura apud Brissonium de significatione verborum ad ius pertinentium. Videndum hîc de quo magistrorum genere loquatur.*

AD

AD CAPVT XVI.

Et quoniam nauigium reipub. animo sincero] *Supra à nobis dictum est de hac metaphora. Sanè etiam Christiana respub. seu Ecclesia Christi, nauis vocatur, cuius primus gubernator institutus est ab eodem Petrus. Eius successores sunt Pontifices Romani. De eadem naui simplex, & tritus iam versiculus, incerto auctore fertur,* Fluctuat, ast nunquam mergitur illa ratis. *Ac melius omnino Ecclesia, quam respublica ciuilis cum naui comparatur, nisi me sententia multùm fallit.*

AD CAPVT XVIII.

Administrationem septem trib. sortitò distrib. esse] *De his septem ordinibus Nicephorus Callistus lib. 18. cap. 30. Apud Medos verò septem populi ordines, res præcipuas expediunt. Et lex antiqua partiri aliter negotia non permittit. Qui enim Arsacidarum ordo dicitur, regnum apud se retinet, & regi diadema imponit. Ordo alius rei militari præest. Alij politia curæ est. Alius controuersias de quopiam, quod arbitro iudice indigeat, inter ambigentes exortas decidit. Quintus populi ordo equites regit. Qui hunc consequitur, tributum à ciuibus & subditis exigit, & regio ærario præest. Septimus regis equos curat, & vestem militarem seruat. Hasce leges in aula regia Darium Hystaspem sacrasse ferunt. Hæc ad verbum descripsi, vt locus Simocattæ ex hoc loco aliquid lucis acciperet: quamuis Nicephorum hoc, vt alia, ex Simocatta hausisse iudicem.*

IN LIBRVM QVARTVM.

AD CAPVT III.

VEste regia, & pretiosa coopert. tiara ex auro] *Lamentabitur paulò post in conuentu procerum Persarum has delicias, & luxum suum. Vsque hodie barbari reges in India istiusmodi rebus gaudent, seseq; auro, & gemmis onerant. Nempe quod illis natura negauit, decus corporis, hoc aliunde petendum putant. Tametsi non omnes*

æquè deformes, quidam etiam oris dignitate, si minus colore, cum nostris Principibus certant. Zenobiam Palmyreorum reginam, mulierem bellicosissimam scriptum reliquit Trebellius, cum ab Aureliano Augusto in triumpho duceretur, sub gemmarum pondere anhelantem sæpius inter eundum coactam subsistere.

AD CAPVT IV.

Qui paulò antè tanquam Deus adorab.] *Notabile exemplum fortunæ mutabilitatis Hormisdas. Ac profectò satis disertè, quo pacto illa secum egerit, ipsemet hac oratione ostendit. Nec tamen querimonia sua vllam miserationem ex audientibus potest elicere: adeo tyrannis antegressa omnium illi odia conflauerat. Illustre præterea exemplum (vt externa omittam) mutatæ fortunæ & conditionis amplissimæ in miserrimam est Henricus III. Imp. de quo Carolus Sigonius lib. 9. de regno Italiæ in extremo his verbis. Quibus rebus actum de dignitate sua existimans (cò necessitatis ac miseriæ venit) ab Episcopo Spirensi victum sibi dari apud Spiram in æde Dei genitricis à se constructa petiuit, cùm diceret, se haud inutilem clericum fore, quod & literas calleret, & choro inseruire egregiè posset. Neque id impetrauit. Itaque ad astantes conuersus, suspirans dixit:* miseremini mei saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. *Atque aliquot post diebus 7. Id. Augusti ingenti dolore confectus, est mortuus, mansitq; corpus eius insepultum in cella quadam adis deserta, Pontifice id sepeliri vetante, per annos quinque.*

Qui purpura induebatur] *Satis explicatè & disertè luxum deliciasq; suas exponit. Persarũ sumptuosum luxuriosumq; apparatum, vnguenta, odores, coronas, & similia, notauit Horatius Ode vlt. lib. 1. Medorum Xenophon, Cyripædiæ lib. 1. Vbi quæ de Persarum tenuissimo victu narrat, accipienda sunt (vt quidam volunt) de ea ætate, qua Persæ Medorum imperium nondum subegerant. Alioqui putaret quispiam tam hoc verè scriptum à Xenophonte, quàm Cyri patrem Cambysen Persarum regem fuisse. Herodotus item lib. 1. luxum Persicum paucis describit.*

AD

AD CAPVT VI.

In conspectu patris morte afficitur] *Et filius, & vxor spectante Hormisda patre & marito (quò dolor esset acerbior, oculi enim augent dolorem) miserandum in modum, & immaniter necantur. Pro singulari crudelitate huiusmodi facinus accusantem Priamum poëta prudentissimus induxit 2. Aeneid. vbi Pyrrhus ante ora illius Politen filium interficit.*

At tibi pro scelere, exclamat, pro talibus ausis
Dij (si qua est cælo pietas, quæ talia curet)
Persoluant grates dignas, & præmia reddant
Debita: qui nati coram me cernere lethum
Fecisti, & patrios fœdasti funere vultus.

Caligula, vt auctor est Tranquillus, cap. 27. parentes filiorum supplicijs interesse cogebat. Vide quæ ad locum Virgilij in Symbolis nostris præterea notauimus. Certè etiam Mauricius Imp. vt habet noster historicus lib. 8. prius quam iussu Phocæ tyranni obtruncetur, necem filiorum suorum intueri compellitur. Ponit hoc in magno scelere etiam sacra Scriptura. Ecclesiastici cap. 34. Qui offert sacrificium de substantia pauperis, quasi qui victimat filium in conspectu patris.

AD CAPVT VII.

Ad mensam panegyricam subseruiunt] *Regum & principum ventri atque abdomini studentium mensas, propter ferculorum multitudinem, varietatẽ, apparatum, ducta à solennibus, & frequentissimis ad festos dies, aut publicos ludos conuentibus metaphora, panegyricas vocare audet, lepide, & pro ingenio suo Gratiarum pleno. Tantæ in victu parsimoniæ Didum Iulianum fuisse testatur Spartianus, vt per triduum porcellum, per triduum leporem diuideret, si quis ei fortè misisset. Sæpe autem nulla existente religione, oleribus, leguminibus q; contentus, sine cœna cœnaret.*

AD CAPVT VIII.

Arbores vestes suas frondes depos. & somnia non valent] *Inter coniectores somniorum receptum est, quæ post vina & cibos, quæue repetito somno eueniunt insomnia, quæue fiunt, cum folia ex ar-*

boribus decidunt, ea plerumque vana existimari. Alexand. ab Alex. lib. 3. cap. 26. De somniis autem vanis, hærentibus apud inferos sub foliis, seu frondibus arborum Virgil. 6. Aeneid.

In medio ramos, annosa q; brachia pandit
Vlmus opaca, ingens, quam sedem somnia vulgò
Vana tenere ferunt, foliis q; sub omnibus hærent.

Vide ibidem Seruium.

AD CAPVT IX.

Duobus oculis mund. vniuers. illustrari] *Duo imperia, Romanum & Persicum non illepidè duos mundi oculos vocat, quibus nihil sit præstantius ac nobilius: sicut inter partes corporis humani nihil est cum oculis conferendum. Quemadmodum enim aliarum partium decus est caput, sic ipsi decus & ornamentum sunt capitis. Alexander Mag. oblatam sibi à Dario partem regni Persici vsque ad flumen Euphraten cum filia in vxorem recusauit accipere, nisi Darius secundus sibi, non par haberi velit. Cæterùm neque mundum posse duobus solibus regi, neque orbem summa duo regna saluo statu terrarum habere, Iustinus lib. 11.*

AD CAPVT X.

Equi gressum vltroneum sequi] *Eadem de re, & de epistola Chosroæ ad Mauricium Euagrius cap. 16. Fugisse autem ait cum vxoribus, & duobus tenellis liberis, & quibusdam Persis nobilibus, qui eum sponte comitabantur.*

AD CAPVT XIV.

Melitenes Præsul Domitianus] *Obuiam Chosroæ missos Domitianũ, & Gregorium Episcopos, cũ omnibus satellitibus, & exercitu Romano, vt eum quocunq; vellet comitarentur, ait Euagrius l. 6. c. 17.*

Alloquio & donis] *Chosroen hospitem pro exule, & profugitiuo filium efficit Mauricius: muneribus planè regalibus donat, quibus eum ad se diligendum inuitaret. Nec Mauricius solum tam magnifica dona misit, sed imperatrix etiam erga Chosroïs coniuges, & liberi Mauricij erga liberos eius paria benignitatis officia præstiterunt. Euagrius cap. 16.*

IN

IN LIBRVM QVINTVM

AD CAPVT I.

VENERAND. Sergium martyr. qui colit. etiam à barb.] *De hoc scriptum extat in martyrolog. Non. Octob. Passum sub Maximiano, Augustæ Euphratesiæ, cum Baccho. Fuisse nobiles Romanos. Ipsum clauatis cothurnis pedes indutum, cum in fide fixus maneret, iussum decollari. Locum vbi quieſcit, vocatū ab eius nomine Sergiopolim. Ob præclara miracula frequenti Christianorum concursu honorari. Si lubet, lege illic annotata à Baronio. Vt autem etiam barbari illum colerent, fecit frequentia Christianorum eius sepulchrum visentium, & miracula quàm plurima, quæ vel immania illa pectora ad eum colendum permouerunt. Sic apud Turcas, alioſq; barbaros Catharina, Ioannes Baptista in honore sunt.*

AD CAPVT III.

Ipsumq; è templo eiicit] *Exemplum libertatis Christianæ in Episcopo, dum locum Deo consecratum ab homine profano, & idololatra non sinit inquinari. D. Chryſoſtomus, vt est in eius vita à Metaphraste descripta, Gaynæ barbaro, & duci Romanorum, religione Ariano, ab Arcadio Imperatore templum contendente, in quo cum suis Arianis preces factitaret, & sacra obiret, restitit, nec vllis ab eodem Imp. argumentis ad id permittendum flecti potuit. Nec D. Ambrosius Theodosium cæde Thessalonicensium adhuc contaminatum & impiatum, passus est sacram ædem ingredi. S. Ignatius epist. ad Trallianos. Quid enim aliud est Episcopus, quam is qui omni principatu & potestate superior est, & quoad homini licet, pro viribus imitator Christi Dei factus? Sic ille. Atqui etiam Christus, cum feciſſet quaſi flagellum de funiculis, ementes, & vendentes de templo eiecit.*

AD CAPVT IV.

Propter palud. inform. hoſtib. inacceſſa] *Suidas hæc ipſa verba ex Simocatta recitãs, λιὼ δὲ τὸ φρέαρ τῷ κατωχμῷ τῆς ὑδρώ-*

σεως ἀλωτὸν τοῖς πολεμίοις; *sed corruptè, & sensu contrario. Vtinã prius vocem κάπωχμον exposuisset.* ἀυχμὸς *est quidem siccitas; sed est etiã squalor. Si pro siccitate accipimus* κάπωχμον, *vt videtur Suidas accepisse, quomodo est* πρὸς πολιορκίαν ἀπρόσιτον?

Nullus vestrum tergum sibi concidi patiatur] *Non auersa, sed aduersa vulnera gloriosa sunt: quia fortitudinem, sicut illa fugam, arguunt. Inde illud insigne epitaphium in Thrasybulum Laconem, qui in certamine aduersus Argiuos septem aduersis confossus vulneribus occubuit, & patrio more super scuto ex acie elatus est mortuus. Quæ res fortiter eum dimicasse, nec de fuga cogitasse satis superq; indicauit. Recitabo conuersum ab Ausonio.*

Excipis aduerso quod pectore vulnera septem,
Arma superueheris quod Thrasybule tua:
Non dolor hic patris, Pitanæ: sed gloria maior.
Rarum tam pulchro funere posse frui.
Quem postquam mœsto socij posuere pheretro,
Talia magnanimus edidit orsa pater.
Flete alios, gnatus lacrymis non indiget vllis,
Est meus & talis, & Lacedæmonius.

Laudans Achillem nasciturum Parcis introductis Catullus, Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus.

AD CAPVT V.

Sobria quad. insania quasi œstro perciti] *Græcè est,* ζώφρος νῃ μανίᾳ τινὶ ἐς συμπλοκὴν ἐξοιστρέμενοι. *Admodum* ἐμφατικῶς *dixit. Est autem hoc tale, quale illa Græcorum,* σῶφρον ἄδωρον, νύμφη ἄνυμφος, παρθένος ἀπάρθενος, βίος ἀβίωτος. *Et Latinorum, insepulta sepultura, insaniens sapientia, ars iners, cum tacet, clamant, &c. quæ Græcis* ὀξύμωρα *vocantur. Sic enim acutè dicuntur, vt stultè, seu fatuè dici videantur: quasi idem de seipso negetur; aut de eodem contrarium affirmetur.*

AD CAPVT IX.

Varamæi cum clam. at strepitu, Rom. quietè] *Nihil penitus dubito, quin Simocatta, vt est* φιλόμηρος *ad initium 3. Iliados hoc loco respiciat, vbi poëta Troianos magno cum clamore ac strepitu,*

pitu, instar gruum per aëra volantium, & clangentium: Græcos contra cum silentio, & absq; omni strepitu, paratis animis ad opem inter se ferendam processisse ad pugnam commemorat. Quibus versibus, qua distinctione eum boni & mali militis differentiam indicare voluisse, auctor est Plutarchus in vita ipsius.

AD CAPVT X.

Pro symbolo salutationem Dei matris] *Nota in hoc capite præsens auxilium, appellatæ tantum Dei matris, ore licet barbaro: sed cum fide & spe magna eorum, qui ipsos hoc symbolum pronuntiare docuerunt. Deus enim, etsi fidem hominum quippiam conantium respicit, tamen eius beneficentia, & misericordia eidem non est alligata. Itaq; sæpe etiam non credentibus, & nescientibus facit bene. Huc aptè conuenit illud Philonis, lib. de sacrificiis Abel, & Cain. Deus cum alicui benefacit, non vtitur eius consilio: sed inexspectata beneficia porrigere solet liberaliter.*

AD CAPVT XII.

Fœminam Golinduchã nomine] *Post magna miracula, quæ ediderit, martyrij coronam assecutã, & eius vitam ab antiquiore, Stephano Hierapolis Episcopo litteris mãdatã affirmat Euagr. lib. 6. c. 19.*

Acerbas sub terra pœnas, mag. contra bonor. delicias] *Historiæ de nonnullorum ectasi seu raptu (vt vulgò appellatur) qui pœnas improborum apud inferos, & gaudia cœlituum viderunt, non sunt habendæ pro phantasiis, & commentis, vt irrisores quidam dictitant.*

AD CAPVT XIII.

In Romaniam profugere] *Et hæc, & quæ capite sequenti ponitur epistola Chosroæ ad S. Sergium martyrem habetur apud Euagrium lib. 6. Sed non satis emendatè cum Eusebio excusæ sunt græcè à Roberto Stephano. Romania à recentioribus scriptoribus græcis appellatur Græcia Europæa. Aliquãdo ab iisdem prouinciæ Asiaticæ Romanorum sic vno & communi nomine dicuntur.*

AD CAPVT XIV.

Ego verò Græcorum sacra colerem] *Siram dicit esse Christianam, se ἕλλωα. Sciendum in sacris literis, & SS. Patrum libris*

ἕλλη-

ἕλληνες dici gentiles, siue ethnicos, homines nimirum Christiana religionis expertes, & simulacrorum cultores, quales Græci fuerunt. Et ἑλληνίζειν stolida & impia persuasione de diis teneri & imbutum esse significat, cui χριστιανίζειν opponitur. Item ἑλληνισμὸς est παιδεία ἑλληνικὴ, seu ἡ ἔξωθεν παιδεία, græca, hoc est, ethnica, sæcularis & extranea eruditio, litteræ profanæ, quibus εὐαγγελικὴ παιδεία opponitur.

Quod fœminis solet, accidere desiit] *Tertullianus lib. de resurrect. carnis, menses sanguinum uberũ tempore vacant. Contra Marcionem vocat tributum sanguinis. Plinius menstruos mulierum cursus. Cessatio huiuscemodi cursus conceptum indicat, & in Sira, de qua sermo est, indicauit. Cur autem palleant grauidæ mulieres cum virore quadam, docet Hippocrates. Quoniam purus illarum sanguis semper quotidie è corpore destillat, & in fœtum descendit, unde augmentum ei accedit. Cum ǫ minuitur sanguis per corpus, necessario pallorem induunt, ac debiliores euadunt.*

Nunquam tu auderes in mag regem scommata] ὀβαπλοῦς, & μέγας βασιλεὺς tituli fuerunt regis Persarum. Minimè autem omnium obiurgari & admoneri se reges patiuntur, tametsi nulli ferè sunt, qui magis obiurgatione & admonitione digna committunt. Proinde apud eos assentatoribus magis, quàm admonitoribus solet esse locus. At Isocrates ad Nicoclem πιστὸς ἡγοῦ, μὴ σοῦ πᾶν ὅτι ἂν λέγῃς ἢ πράττῃς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ σοῦ τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας. Fideles existima, non eos, qui omnia & dicta tua, & facta laudarint, sed qui etiã errata & delicta reprehenderint. Lib. 1. cap. 1. reprehensionem ǫ ut magistram optimam blanditiis & assentationibus antepone. Potestas enim admoneri se & condoceferi ægrè patitur. Verba sunt Tiberij ad Mauricium successorem. De admonitione seu obiurgatione notatu dignum, quod ait Plutarchus præceptor morum grauissimus. Remedia quædam principiò mordent, & offendunt, postea sunt iucundissima: ita salubriora monita initio sunt nonnihil amara, correcto postmodum sunt iucundissima.*

AD CAPVT XVI.

Ædes illa ad Pegen] *Hoc templum (quemadmodum in historia Cantacuzeni cap. 17. lib. 2. annotaui) ad fontem Dei matri, eiusdem*

dem monitu, Leo Thrax Imp. excitauit. Locus, seu regio, & ipsa templi structura, & fons iste in medio fermè templi, à Nicephoro describuntur lib. 15. cap. 25. & 26. Idem auctor librum de miraculis ibidem factis composuit.

IN LIBRVM SEXTVM

AD CAPVT I.

EX omnibus his præsagiis Imp. infausta] *Sicut cometæ, ita quoq; alia portenta regibus, & Imperatoribus dira plerumq; minantur. Quare non sine caussa ab iisdem timentur. Virgil. Primum Georgicorum enumeratione complurium prodigiorum concludit, quæ necem Iulij Cæsaris, & bella ciuilia postmodum secuta nuntiarint.*

AD CAPVT II.

Citharam curare, quod arma tract. nesciant] *Nimis multos haberemus citharœdos, si, quicunque arma tractare nesciunt, citharæ se dederent. Sed melius est nihil agere, quàm otiari. Diogenes cum rudem quendam citharœdum omnes vituperarent, solus laudabat. Caussam rogatus, respondit, quod cum talis sit, cithara se non latrocinio exercet. Ita profectò, præstat vel ludicris, quàm malis artibus sese alere, & pilam ludere, si id tibi quæstui sit, quam furari.*

AD CAPVT IX.

Custodiæ quam scultam nominant obliuiscuntur] *Scribendum opinor σκῦλτων, & quia de custodia militari, seu excubitoribus sermo est, suspicor vocem germanicam* Schiltwacht *huius scultæ originem ac parentem esse. Constat enim satis, non latinè tantùm, sed aliarum quoque linguarum vocabula posterioribus præsertim sæculis in sermonem græcum immigrâsse. Certe in hac historia, Italica vox torna torna legitur.*

AD CAPVT X.

Longobard. gentis Principem Alboinum] *Florebant eo tempore (circa annum Domini D. LXVI.) in Pannonia rei militaris atq; armorum gloria Longobardi. Hanc gentem scribit Paulus Diaconus Scandinauiam quandam insulam ad Oceanum aquilonarem incoluisse, indeq; in continentem Germaniã cum liberis vxoribusq; profectam, certas ibi sedes ac domicilium posuisse. Post multos inde annos Pannoniam iniisse, quæ ab Hũnis adhuc (qui & Abares dicebantur) incolebatur, atq; eorum auxilio vicinos Gepidas prælio deleuisse. Quo factum est, vt præter cæteros virtutis fama & rerum gestarum gloria antecellerent, tum, cùm Gothi in Italia rerum potirentur. Præerat eis Alboinus Andoini filius, rex iam decimus numeratus, &c. Sigonius de regno Italiæ lib. 1. Idem rex Rosimundam Chunimundi Gepidarum regis filiam, quem in prælio interfecerat, in matrimonio habebat, cuius fraude quomodo interfectus sit, vide eundem Sigonium eodem libro.*

AD CAPVT XI.

Affirmant qui histor. nihil faust. ciuitat. portend. quoties monstra] *Diligentes sunt in monstris ac portentis narrandis historiographi, præsertim Liuius; bouem locutum esse, pluisse lapidibus, & similibus, quibus diuinam iram mortalibus prænuntiari, multis exemplis patuit, quæ nôrunt, qui in historiarum lectione operam ac studium consumpserunt. Insigne quoddam prodigium ex 2. Machab. cap. 5. mihi occurrit, quo suprema calamitas Iudæis ab Antiocho rege Syriæ importata, præmonstrabatur. Describitur autem his verbis.* Contigit autem per vniuersam Hierosolymorum ciuitatem videri diebus quadraginta per aëra equites discurrentes, auratas stolas habentes, & hastis, quasi cohortes, armatos, & cursus equorum per ordines digestos, & congressiones fieri cominus, & scutorum motus, & galeatorum multitudinem gladiis districtis, & telorum iactus, & aureorum armorum splendorem, omniq; generis loricarum. Quapropter omnes rogabant, in bonum monstra conuerti.

IN

IN LIBRVM SEPTIMVM

AD CAPVT III.

DE satellitib. Imp. quem Rom. Scribonem] *Scribones non solùm erant chirurgi militum, sed etiam* δορυφόροι ἀμφὶ τὸ βασίλεια, *vt in lib. 1. cap. 4. docuimus.*

AD CAPVT IV.

Formidabant, ne si fug. assèq. redinteg. prælium] *Quia tum videlicet fugientibus ex desperatione crescit audacia: & cum spei nihil sit, sumit arma formido, vt ait Vegetius lib. 4. cap. 21. Habet & locum Virgil. illud,* Vna salus victis, nullam sperare salutem.

AD CAPVT V.

Aqua se defici non sustinentes, vino sitim consol.] ὑ φέρον τοίνυν ὁπλιτικὸν τὸν ἀταίνη ὕδατος, οἴνῳ παρεμυθοῦντο τὸ δίψος. *Si milites vino poterant solari sitim, non erat cur aquam requirerent. Et apparet querela ridicula, conqueri deesse tibi aquam, cum habeas in promptu vinum. Cur præterea sequentibus diebus rursus sitientes vinum non biberunt? Vnde autem illis vinum, præsertim in tanto errore viarum? Arbitror pro* οἴνῳ *legendum* ὄρῳ: *nam hoc potu in summa siti militem aliquando vsum legimus. Et tale quid Rabsaces Senacheribi regis Assyriorum nuntius Hierosolymitanis minitabundus prædicit, ni se illi dedant,* vt comedant stercora sua, & bibant vrinam suam. *4. Reg. 18. & Isaiæ 36. Omnino ab* ὄρον *scriptum fuisse* ὄρῳ *existimo: librarium autem historiarum imperitum, ac simplicem, cum id pro absurdo duceret,* ὄρῳ *in* οἴνῳ *mutasse, misericordia motum videlicet. Cretenses obsidione Metelli ad vltimam vsq; penuriam compulsi, sua iumentorum q; suorum vrina sitim torserunt iustius dixerim, quam sustentarunt. Quia dum vinci timent, id passi sunt, quod eos ne victor quidem pati coëgisset. Valer. lib. lib. 7. ca. 6. Hiberũt item vrinam suam Christiani, extrema situs magnitudine compulsi, vt prodidit memoriæ Gulielmus Tyrius belli sacri lib. 8. cap. 7.*

AD CAPVT VI.

Ligneo Antistitis cubili tot.noctem incubab.] *Mira pietas Mauricij. Nec stultè sperauit id animæ suæ profuturum: quod omnes Catholici in contingendis, exosculandis, circumferendis, venerandis sanctorum corporibus, cineribus, ossibus, qualibuscunq; demùm reliquiis sperare debemus: & eò magis, quod earum virtutem magnis & illustribus documentis in corporibus & animis hominum sæpenumero declaratam legimus, & audimus. In vilissimo lectulo S. Romoaldi cubuit Otho II. Imp. cum eum in Italia inuisisset: nisi quod cilicinum stragulum, vt corpori suo nimis hirtum & asperum recusauit. Constantinus Mag. mutilata à tyrannis membra Confessorum Episcoporum, quos ad Nicænum Concilium aduocarat, venerabundus exosculabatur, quod se inde benedictionem & aliquid cœlestis gratiæ consecuturum speraret. Sigon. de Imper. occident. lib. 3. Verùm iste Ioannes Ieiunator ex ieiunio suo popularem captabat auram, & sanctitatem non habebat, sed simulabat, homo superbus, qui sibi primus ex Constantinopolitanis Patriarchis Oecumenici nomen arrogare est ausus. Vide Cæsaris Baronij tom. 7. Annal. in Mauricij Imp. anno primo.*

Rerum trist. habere præsag. affirmant] *Famis, bellorum, cladium, cædium, morborum, vastitatum regnorum atque vrbium, exitiorum denique variorum. Meritò itaque Virgil. 1. Georg. vocauit diros cometas.* nec diri toties arsere cometæ. *Incerti auctoris,* ἀδείς κομήτης, ὅστις ἐ κακὸν φέρει. *quod quidam non inuenuste sic expressit.* Heu nunquam certa visus sine clade cometes. *Portendere autem huiusmodi crinita sidera occasum principibus, vulgo persuasissimum est. Sueton. in Nerone. Stella crinita, quæ summis potestatibus exitium portendere vulgò putatur. Facetè huiusmodi ostentum irrisit Vespasianus Imp. inquiens, ad regem Persarum, non ad me pertinet: ille enim comatus est, ego caluus sum. Vide Symbolas nostras in locum Maronis quem protulimus.*

AD

AD CAPVT XV.

Nam septem eius filij bubone] *Obserua supplicium sacrilego diuinitus impositum. Peste inguinaria extinguuntur vno die septem eius filij. Supplicia porrò sacrilegorum etiam hac ætate & memoria nostra, complura possent commemorari, si necesse foret. Illud Heliodori, qui ab Asiæ rege Seleuco ad diripiendos thesauros, in templo Hierosolymitano depositos venerat, quomodo scilicet à duobus angelis dirissimè flagellatus sit, omnes norunt. Scriptum est Machabæor. lib. 2. cap. 3.*

AD CAPVT XVII.

Nilus omnium fluuiorum orbis terræ latiss.] *Quanta sit eius latitudo, ex eo colligi potest, quod Plinius ait lib. 5. cap. 9. insulas ita innumeras spargit Nilus, quasdamque tam vastæ magnitudinis, quanquam rapida celeritate, vt tamen diebus quinque cursu, non breuiore transuolet. Clarissima earum Meroë, & Elephantina. Ea est infra nouissimum catarrhacten CCCC. M. passuum.*

Omnium fluuiorum esse dulciss.] *Spartianus in Pescennio Nigro. Tanta fuit censura erga milites, vt cum apud Aegyptum limitanei milites vinum peteretur, responderit, Nilum habetis, & vinum quæritis? Siquidem tanta illius fluminis dulcedo est, vt accolæ vinum non quærant.*

IN LIBRVM OCTAVVM.

AD CAPVT I.

QVem Rom. præf. prætorio nominant] *Translata in vnius imperium republica, exemplo magistrorum equitum ab Imperatore creari solebat præfectus prætorio: cui dabatur plenior potestas ad emendationem disciplinæ publicæ. Quibus initiis adeo is ma-*

giſtratus creuit, vt appellari à Præfectis prætorio non poſſet. Credidit enim princeps, eos qui ob ſingularem induſtriam exploratae eorum fide & grauitate ad huius officij magnitudinem adhiberentur, non aliter iudicaturos eſſe, pro ſapientia ac luce dignitatis ſuæ, quàm ipſe foret iudicaturus. Vnde autem dictus ſit, patet ex Aſconio. Veteres, inquit, omnem magiſtratum, cui pareret exercitus, Prætorem appellauerunt. Vnde & prætorium eius tabernaculum dicitur, & in caſtris porta prætoria, & hodie quoque Præfectus prætorio. Quibus ex verbis perſpicuum eſt, Præfectum prætorio dici eum, qui militibus iis præerat, quos Imperatores in ſui cuſtodiam allegerant, &c. Hæc ex libris Iureconſultorum. Vide Briſſonium de ſignificat. verborum iuris libro decimo quarto. Simocatta dum coactorem tributorum per orientem facit, non ſatis proprie videtur hac voce vſus.

AD CAPVT II.

Barbaros adhuc crapulantes opprimunt] *Similiter Cyrus genium ex præda curantes Scythas apud Iuſtinum libro 1. Ita Cyrus traiectis copiis, inquit, cum aliquantiſper in Scythiam proceſſiſſet, caſtrametatus eſt. Dein poſtera die, ſimulato metu, quaſi refugiens caſtra deſeruiſſet, ita vini affatim, & ea quæ epulis erant neceſſaria relinquit. Quod cùm nuntiatum reginæ eſſet, adoleſcentulum filium ad inſequendum eum cum tertia parte copiarum miſit. Cum ventum ad Cyri caſtra eſſet, ignarus rei militaris adoleſcens, velut ad epulas, non ad prælium veniſſet, omiſſis hoſtibus inſuetos barbaros vino ſe onerare patitur; priuſque Scythæ ebrietate, quàm bello vincuntur. Nam cognitis his Cyrus reuerſus per noctem ſaucios opprimit, omnesq; Scythas cum reginæ filio interficit.*

AD CAPVT IV.

Clauis ferreis, quæ Roman. diſtria] *Quid hoc vocis ſit, nuſquam reperio. Similes ſunt aliæ quædam in hac hiſtoria, quarum ſignificata neſcias vbi quæras.*

AD

AD CAPVT V.

Ad Dei genit. ædem, quam Blachernas] *Templum hoc à Pulcheria Aug. constructum est in suburbana regione, quæ Blachernæ dicebatur. Opus est eius inquit Nicephorus lib. 14. cap. 2. sacrum Dei genitricis templum, quod Blachernæ dicitur, dignum ipsa illa Verbi matre, quod inhabitaret, iudicatum domicilium: sicuti filio eius quod Sapientiæ vocatur. Cuius diuinum tumulum, & sepulchrales fascias inuentas, cum veneratione maxima ibi reposuit. Quomodo autem vestis B. Virginis Constantinopolim peruenerit, sub Leone Imperatore, docet idem libro decimoquinto, capite 24. tametsi vult aliud templum eundem Imper. condidisse, in qua vestem hanc sacram deposuerit.*

Mariæ Virginis, quam Deiparam] *Christus natus est ex virgine, non quod detestanda sit legitima commixtio: sed quod eiusmodi partus decebat Deum. Decebat namque creatorem non consueto, sed peregrino & admirando vti partu, vtpote omnium opificem. S. Ignatius epistola ad Hieronem diaconum.*

AD CAPVT VII.

Duor. color. cærul. & virid. fact. dedit. pop. multitudo] *Aurigarum, siue agitatorum societates in ludis Circensibus factiones appellabantur. Earum ab initio duæ erant, à vestium coloribus, quibus dum cursitarent induebantur, nomina sortita, Alba scilicet & Rubea, siue Russata: qui cum certatim pedibus, siue curribus insidentes currerent, & magno populo Romano oblectamento erant, & sacra Circensia perficiebant. De quibus Tertullianus. Hæc, inquit, ab initio duo soli fuerunt colores: Albus, & Russeus. Albus hiemi ob niues candidas, Rubeus æstati ob solis ruborem voti erant. Sed postea tam voluptate, quàm superstitione prouecta, Russeum alij Marti, alij Zephyris Album consecrarunt, duobus q. additis, Prasino & Veneto, Prasinum Terræ Matri, vel Verno (ob virorem) Venetum Cœlo & Mari, vel Autumno deuouerunt. Ita ex duabus quatuor factiones factæ, Prasina, Russata, Veneta, & Albata. Hactenus ex Onuphrio de ludis Circensibus lib. 2. cap. 10.*

AD

AD CAPVT VIII.

Quam Byzantij Ecclesiã mag. vocant] *De Conditoribus templi huius eiusque forma; item quale hodie visatur, lege Petri Gylly topographiæ Constantinopolitanæ lib. 3. cap. 3. & 4. Huius Ecclesiæ magnæ, id est, Dei Sapientiæ extructæ, miras & magnificas sanè laudes sæpe lego in græcis scriptoribus. Testimonij caussa ponam aliquas. Sophiæ templum cogitationem mentis excedens, & immensum opus, incredibilis formæ, sempiternæ aulæ imago, commune hominum, dicam etiam angelorum delectamentum, & spectaculum, hoc diuinum Dei Verbi Sapientiæ palatium. Nicephorus Præfatione historiæ suæ. Illud terrestre cœlum, noua illa Sion, quam construxit ipse Dominus, non homo: gloria illa vniuersi orbis terræ: illud decus Ecclesiarum eminentissimum: illud omnium per orbem terrarum ædificiorum nobilissimum Dei templum. Ex Turcogræcia lib. 1. Longè amplissimum illud, ac diuinissimum Dei Sapientiæ templum, cœlum terreſtre, thronus gloriæ Dei, Cherubicum vehiculum, alterum firmamentum, factura manuum Dei, spectaculum, & opus eximium, totius orbis exultatio, illud elegans templum, & elegantibus elegantius. Georgius Protouestiarius, nondum latinè redditus chronographus, in bibliotheca Bauarica.*

AD CAPVT IX.

Marcioniſtis aggregat] *Marcionem Tertullianus libro de carne Christi, interfectorem veritatis appellat. Mera fuit calumnia hæc populi, furentis in caput Imperatoris sui, Mauricium esse Marcioniſtam, cum eius fidem Catholicam S. Gregorius Papa sæpe laudet.*

Sic Theodosius Nicæam defertur] *Quæ Nicæa Priscis, hodie Turcis Isnica, vrbs Bithyniæ metropolis, inter omnes huius nominis (amplius enim octo fuerunt, quas Stephanus recenset) præcipua, & ex primo Concilio sub Constantino Magno ibidem celebrato insigne, perpetuumque decus consecuta: Eam describit Gulielmus Tyrius belli sacri lib. 3. cap. 1. Antigonia ab initio appellatam accepimus ab Anti-*

Antigono Philippi filio, qui eam condidit. Inde à Lysimachi coniuge Nicæam dictam. Sabell. rerum Venetarum libro 5. Decad. 1. vbi eius etiam expugnationem à Christianis factam bello sacro describit.

AD CAPVT X.

Ad tyrannum Calydon. ad centaurum] *A Cedreno eius forma & mores sic describuntur. Statura fuit mediocri, deformis, terribilis aspectu, rubente capillo, supercilijs coëuntibus, mento raso, cicatrice in mala notatus, quæ ipso irascente denigrabatur, vinosus, mulierosus, sanguinarius, rigidus, in dicendo ferox, à miseratione alienus, moribus ferus. De infelicissimis autem sub eius imperio temporibus idem his verbis. Illius ætate omne genus malorum in Romanum imperium exundauit. Nam & hominum, & bestiarum mortua est immensa multitudo, & terra fruges negante, tum fames, tum grauissimæ pestes obortæ sunt, hyemes q; fuerunt adeo sæuæ, vt congelauerit mare, ac pisces perierint.*

AD CAPVT XI.

Iustus es dom. & rectum iud. tuum] *Agnoscere peccata sua, & in pœna promerita, eáque inflicta diuinam iustitiam commendare, Christiani planè pectoris est. Memor itaque fuit Mauricius illius Micheæ 7.* Iram Domini portabo, quoniam peccaui ei: *nec insipienter egit, qui maluit ignominiosissimè, & in tot suorum cædibus etiam sæpius mori, quàm ad futura, & nunquam finienda supplicia reseruari.*

Deinde & ipse amputato capite consumitur] *Placet quasi epiphonema quoddam adscribere verba illustrissimi Cardinalis Baronij Tomo Annal. 8. Ita quidem patefactum est horrendum Dei iudicium aduersus Mauricium Imperatorem, dum de facinore haud pridem perpetrato persoluit pœnam, vt licuit, talionis. Cum enim ipse passus esset tot millia Christianorum à diro barbaro immanissimè cædi, quos minimo potuisset redimere pretio, reus factus innoxij effusi sanguinis, ipse à tyranno vnà cum insontibus filijs crudelissimè neca-*

tus est, nullo adiuuante, eripiente nemine. Sentiens verò ipse, manum hanc esse Domini porrectam ad vlciscendum, specimen edidit probatissimi Christiani, conficiens sibi ex calice iræ Dei poculum medicinæ, quod sibi prodesset ad peccatorum suorum purgationem, & perfectam salutem animæ consequendam. Nicephorus narrat, legationem ad sanctos viros ab eo missam hoc responsum retulisse. Probat Deus conuersionem tuam, & animæ salutem concedit, teque totamque familiam tuam collocat inter electos: sed imperij cum dedecore iacturam patieris. *Hoc porrò factum intellige, postquam Mauricius scelerum suorum pœnas æternas à Deo metuens, libellos supplices scripsit ad omnes Patriarchas & Monachos in omnia monasteria, vt impetrarent sibi à Deo luere pœnas in hac vita. A quibus autem & quomodo eidem nex ista miserabilis prædicta diuinitus fuerit, vide apud eundem Baronium.*

AD CAPVT XII.

Occisorum corpora fluctib. marinis obiecta] *Capita Mauricij filiorumq; delata in campum iuxta tribunal, ad fœtorem vsq; ibi permansisse, donec Phocas ea auferendi, ac sepeliendi potestatem concessit, à quibusdam est proditum.*

AD CAPVT XIII.

Philippici Hypostrategus] *Quærat aliquis, quæ tũ Philippici fortuna fuerit, cùm tot illustres Phocas è medio tolleret. Cedrenus eum attonso capite sacerdotio initiatum, & sectatum vitam quietam: coniugem quoque ipsius Mauricij sororem idem fecisse narrat Cedrenus.*

AD CAPVT XIV.

De sanguine ex martyris huius, S. Euphemiæ, inquam, corpore statotempore exsudante, etiam Nicephorus lib. 15. cap. 3. qui tamen addit, hoc fieri solitum non certo aliquo anni tempore: sed pro eo atque Episcopi ipsius vitæ morumque sanctitas ferret. Sic enim fertur, inquit, cum is qui Ecclesiam gubernaret, præclarè viueret, & virtute exorna-

exornatus esset, frequentius miraculum hoc exhibitum esse. Subiicit deinde de odore immenso & naturæ captum, odoresq; omnes, quos ars humana conficit, supergrediente, qui in sacrario percipiatur, vbi tumulus, & sanctæ martyris reliquiæ asseruentur. In eodem capite à principio templum S. Euphemiæ, & situm eius amœnissimum è regione vrbis describit.

AD CAPVT XV.

Constantinam cum tribus filiabus in ptiuatam dom. includit] *Eam cum iisdem filiabus post menses octo gladio iussit interfici. Fuerunt igitur necata decem corpora imperatoria, & sex quidem ita abiecta, vt narrat Simocatta. Postea longo interuallo in templum Mamantis martyris illata omnia. In communi eorum monumento hoc legebatur epitaphium, à Cedreno, & Nicephoro relatum, quod quia miserabile, & quam fragili loco stent superbi, egregie indicat, vtraque lingua subiiciemus.*

Ἀλλ' ἐγὼ τριτάλαινα, καὶ ἀμφοτέρων βασιλήων,
Τιβερίου θυγάτηρ, Μαυρικίου τε λάμαρ,
Ἣ πολύπαις βασίλεια, καὶ ἡ πλείξασα λοχείλη,
Ὡς ἀγαθὸν πλέθη καὶ πολυκοιρανίη,
Κεῖμαι σὺν τεκέεσσι, καὶ ἡμετέρῳ παρακοίτῃ,
Δήμου ἀπαθαλίῃ, καὶ μανίῃ φρατιῆς.
Τῆς Ἐκάβης ἔτλην πολυχείρονα, τῆστ' ἰοκάσης,
Αἴ αἰ τῆς Νιόβης ἔμπνοός εἰμι νέκυς.
Ναὶ ναὶ τὸν γλυκὺν, τί μάτην τὰ νέογνα ἔκλειναν,
Ἀνθρώπων κακίης μηδὲν ἐπισχόμενα;
Ἡμετέροις πεπάλοισι καθάσκιον οὐκέτι ῥώμη,
Ῥίζα γὰρ ἐκλάδη Θρηϊκίοις ἀνέμοις.
Induperatorum nimis heu miseranda duorum,
Vxor Mauricij, filia Tiberij:
Quæ demonstraui numerosa splendida prole,
Esse etiam multos vtiliter dominos,
Hîc modo cum natis sita sum, miseróque marito,
Stultitia populi, militis & rabie.

Deteriora tuli Cosseide, siue Iocasta:
Sum Niobæ spirans, prô dolor, effigies.
Sons fuerit genitor: quid natos cædere frustra
Humanæ fraudis nescia corda iuuat?
Non iam Roma meis quæras sub frondibus vmbram,
Nam stirpem turbo diffidit Odrysius.

Romam hîc non occidentalem, sed orientalem, νέαν ῥώμλω, nouam Romam, hoc est, Constantinopolim intellige: quam non amplius sub frondibus suis vmbras captaturam dicit, id est, veteri sui Imperatores ac defensores habituram, quoniam Thracius turbo, Phocas Thrax stirpem ipsius, omnes filios videlicet matactatu crudeli eruerit, atque confregerit.

FINIS.

INDEX
IN HISTORIAM MAVRICIANAM.

ABARES in Thraciam vastabũdi se infundunt. 115
Abarum complures obtrũcantur. 123
Abares ad Istrum non esse germanos, & vnde illis hoc nominis. 340
Abares vnde in Europa, & qua occasione hoc nomen assumpserint. 343
Achas castellum à Romanis oppugnatur, & à Persis superuenientibus liberatur. 74
Acierum vtriq; dispositio. 90. & 177. & 267
Adormaanes Romanorum loca populationibus miscet, suburbana Antiochiæ ædificia demolitur, Apameam incendio fœdat. 164
Æmi montis luculenta descriptio. 112
Æthiopes albi ad Septentrionem. 346
Alexandri Magni ambitio. 224
Alexandriana locus vnde dictus. 263
Alexandri martyris templum. 299
Alexandri Centurionis Romani aduersum Sclauos viriliter administrata. 309
Alexandri martyris templum & cineres. 357
Alexandrum martyrem propter, pestilentia diuinitus irrogata barbaris. 359
Alexander homo nefarius ad litem de loco stationis inter factiones componendam mittitur: in Cosmam Tribunum est contumelios us ac violentus: eum Veneti vlciscuntur: quorum vox male euenit. 403
Anathonum missi ducem occidunt, caput eiusdem, Chosroæ transmittunt. 250
Anchialus deuastatur: vici propinqui hostiliter diripiuntur. 53
Annona militum contracta. 138
Ansimuthus peditatus Thracij præfectus capitur. 115
Antiochiam Persarum condidit Chosroes. 260
Antiochiæ Persidis ciues fugitiuos & Varami factionem poscunt, in ducem & dedititios animaduertunt, Iudæos quoq; tyranni administros trucidant. 263
Aphraates dux Persicus occidit. 152
Aphumi castellum à Persis oppugnatur. 74
Aphumos petunt Romani. 105
Apperia castellum. 123

Arabia, & vrbes vsq; ad Tigrim Chosroæ traduntur. 235
Ardagastum fugit, pugnat, rursum fugit, fluuium tranat. 305
Ariolorum falsa prædictio. 183
Aristobulus palatij præfectus, milites ad officium reuocat. 144
Armenij Prætore suo iugulato, rebus nouis abutuntur operam. 159
Artos Romanorum socios Chaganus delere cogitat. 389
Arzanena regio directa. 79
Arzanenam Romani vastant: incolæ sub terram se abdunt, à captiuis produntur, resono pulsu explorantur & educuntur. 100
Arzaneni duces duo ad Romanos transeunt, locum castello excitando ostendunt. ibid.
Aue Maria, tessera Romanorum. 270
Augusta vrbs expugnatur. 53
Aureorum viginti millia ad priora octoginta spondentur. 59
Barbarorum clamores & tumultus. 267
Barbari in montem confugiunt. ibid.
Barbari ex elephantis tela spargentes, Romanis succumbunt, bestiæ Chosroæ donantur, spolia leguntur, disceditur. 273
Barbari captiui iussu Prisci mactantur. 312
Barbari occiduntur. 328
Barbari pacem incassum petunt. 333
Barbari quamobrem fugientes non sint persecuti. ibid.
Barbari cæduntur fuganturq;. 336
Barbari obiectu plaustorum se tuentur: tandem fugam faciunt. 350
Barbari claustra transitu prohibendo circumsident: à Romanis repelluntur. 357
Barbari Drizipera vrbem occupant: in templum Alexandri martyris eiusq; cineres eorum impietas. ibid.
Barbari vallum Romanorũ oppugnant. Nuntius ad duces de periculo. Adest Priscus. Viminacium reducuntur rates. Confligitur, occisisq; Romanorum trecentis, oppetunt barbarorum quatuor millia. 380. Vide plura inferius in V. Prælium.
Beiuduës oppidulum infestissimè oppugnatum Saperij militis singulari eximiaq; virtute capitur. 131
Belli execratio. 162
Beroën irrito conatu Chaganus oppugnat, incolis strenuè resistentibus, qui tandem non grandi pecunia obsidionem redimunt. 126
Bindoën virum illustrem frater è carcere eripit. 196
Bindois in Hormisdam maledicta. ibid.
Bindoës orationem Hormisdæ irridet, & in eum, vt multimodis sceleratũ, dirius inuehitur, refutat etiã, ex quibus sese cõmendauerat. Tandem capite puniendum pronuntiat. 204
Bindoës in vinculis adducitur. 222
Bindoës euadit, copias Andrabigano educit, Mystaconem de statu Chosroæ docet. 235
Bindoës regiam pecuniam in militem erogat. ibid.
Bindoës in Tigridem proiicitur. 283
Bocolabras magus, Scytha genere, causa pessundati fœderis. 62
Bryzacius dux Persa à Romanis captus,

auribus & naso mutilatur. 258
Bryzacius inter epulas adductus illuditur atq; interficitur. ibid.
Busa miles fortissimus venationi intentus capitur, & à suis nec precibus nec lachrymis lytrum impetrat. 126
Busa docet Abares fabricare machinam expugnatoriam, cuius adactu prostratis mœnibus, oppido potiuntur. ibid.
Cabades quemadmodum erepto sibi regno in carcerem missus, inde vxoris beneficio euaserit, regnumq; recuperauerit. 206
Cades vtrinq; plurima. 92
Callinicum oppidum. 185
Captiui redduntur: ob id à Mauricio Priscus reprehenditur. 319
Captiui Chagano petenti Imperatoris auctoritate restituuntur. 386
Carcer Giligerdi castelli, in quem diuersi mortales includebantur: vnde se & alios per eadem Romani eximunt. 148
Cardariganus Monocartum frustra inuadit: latrociniis & incendiis grassatur. 79
Cardarigani fastus. 88
Cardariganus Magos consulit. ibid.
Cardarigani infaustum strategema. 95
Cardariganus à Darenis excluditur cũ conuitiis. ibid.
Cardariganus cum manu bellandi imperita in Romanos sese agit. 102
Carthaginensium metus. 338
Castella multa diruuntur. 180
Castus fortuna prospera elatus, Comentiolum deserit, in calamitatem incidit. 112
Casti agmen timore perculsum dissipatur. 115
Castus, & cum eo multi in potestatem veniunt. ibid.
Ceruorum grex occurrit: à satellitibus insequentibus plurimi funduntur. 292
Chaganus elephantum spectandum, lectum aureum, & præter pactam in fœdere pecuniã, 20. millia ab Imp. posiit. 51
Chaganus fœdus rumpit. ibid.
Chaganus excandescit, Comentiolum punit atrocius. 59
Chaganus iterum fœdus pessundat, & qua de causa. 62
Chaganus fugæ beneficio seruatus. 109
Chaganus ex falso terrore fugit. 123
Chaganus Apperiam castellum adoritur. ibid.
Chaganus à Diocletianopoli, Philippopoli, & Adrianopoli repellitur. 129
Chaganus pactam pensionem augeri posciens nec impetrans, bellum mouet: Sclauis naues imperat. 295
Chagani voluntate Singidon obsidione liberatur. 297
Chagani iter: Alexandri martyris templum incendit: à Romanis speculatoribus nec flagris extorquere veritatem potest: Drizipera adoritur: inde diuino quodam viso exterritus abit. 299
Chaganus fictis à Mauricio ad Priscum literis in terrorem datus, parua accepta mercede recedit. ibid.
Chaganum sui à bello dehortantur: eius arrogantiam Priscus per Theodorum medicum sapienter castigat. 319

Chaganus mutat mentẽ, partemq; prædæ à Prisco postulat. ibid.
Chaganus de violato fœdere querimoniam habet, & munerib. placatur. 333
Chaganus Singidonis mœnia diruit, populũ ad hostes demigrare cogit. 348
Chagani de iure finium regundorum violato expostulatoria oratio, in qua officij in pace conseruanda tuendoq; fœdere Priscus seriò monetur. ibid.
Chaganus apertè fœdus soluit. 350
Chaganus in Dalmatia vrbem, & quadraginta castra expugnat. 352
Chaganus mœret. ibid.
Chagani singularis & insperata in cõmeatu Romanis ad dies sacros sufficiendo liberalitas: petenti Priscus vicissim donat aromata. 354
Chagani septem filij vno die moriuntur, cui calamitoso historicus insultat. 359
Chagani luctus acerbissimus. ibid.
Chaganus fines Romanorũ vastat; quo mandante, Istri transitus à quatuor eius filiis custoditur: in ripa certamine edito, barbari vincuntur. 380
Chagani astus. 389
Chaganus ad reducendos qui à se defecerant, varios modos inuestigat. 391
Chagani cuiusdam victoriæ. 340
Chiliarchi oratio de hostibus non inuadendis, à paucitate militum, ab accepta recens calamitate. 117
Chlomarum castellum Romani obsident. 100
Chlomari obsidione Romani absolvent. 102
Chosroæ senioris in Romanos expeditio. 164
Chosroæ turpis reuersio, eiusdemq; lex de Romanis in posterum bello non lacessendis. 177
Chosroes Hormisdæ filius, periculi metu fugit, accepta fide in regnum redit. 196
Chosroes in solio cum acclamationibus locatur. eius in patre captiuo alendo liberalitas; qui tamen omnia addita verborum asperitate reiicit, iussuq; filij vsq; ad necem fustibus contunditur. 209
Chosroæ hypocrisis. Varamum donis & pollicitationibus frustra tẽtat, à quo per epistolam cum fastu scriptam, de seditiosis in carcerẽ reuocandis monetur. ibid.
Chosroes rex ad procerum confessum de literis Varami refert, ad iram ab iisdem extimulatur. eiusdẽ cautio. 212
Chosroæ literæ ad Varamum, quibus factum eius excusat, culpam in scribam facetè transfert; negat se facturũ quæ postulet; spiritus regios ostendit. ibid.
Chosroes contra Varamum delectus agit, duces præponit: copiæ fluuio separantur: frustra collocuti, ad velitationes veniunt. 214
Chosroæ timiditas. ibid.
Chosroes suspectos interficit, noctu inuaditur: multa cædes editur, multi ad Varamum deficiunt, etiam ipse Chosroes fugam init. ibid.
Chosroes consultat quo se vertat: Christianorum Deum inuocat, fano dimisso equi gressum sequitur, Circesij à Probo humaniter accipitur. 217
Chosroæ literæ ad Mauricium. Duo esse imperia omnium maxima, Romanum

num & Persicum. Accusatio Varami, contra quem concitatur Imp. & auxilium rogatur. 219
Chosroes à Mauricio per ducem Comentiolum honoratur. 222
Chosroæ impostura. ibid.
Chosroes vt vafer & malæ fidei reprehenditur: eum ad se venire Mauricius non vult. 224
Chosroes vt ingratus castigatur. 235
Chosroes in aduersa fortuna Sergij martyris opem, cum promissione crucis aureæ lapillis distinctæ implorat. 246
Chosroes religionem Christianam prædicans, Mauricioq; de secundis rebus suis significans, auxilium & pecuniam mutuam petit. 250
Chosroes rex acclamatur, à Darenis honorificè excipitur, veniã petit, templo eiicitur, muneribus regiis à Mauricio ornatur, Daram oppidum Imperatori donat, à quo filij appellatione coboneſtatur. 252
Chosroæ per Singarum aduersus Varamum delecta manus. 254
Chosroæ custodia Romana attribuitur: ex Armenia copiæ expectantur. 258
Chosroes manipulos, vires hostium exploratum dimittit. ibid.
Chosroes prosperitate sua lætus, ducem Romanũ acuit, duces Romanos atq; Persas conuiuio excipit. ibid.
Chosroes nũtiis lætissimis afficitur. 267
Chosroes & Varamus quantum exercitibus valuerint. ibid.
Chosroæ in captos sæuitia. 270
Chosroæ ob partã victoriam lætitia: Romanos, parũ gratus domum remittit, ab iis de officio admonetur: millæ custodes corporis Mauricium rogat. 273
Chosroes Sergio Martyri crucẽ auream & gemmatam dono fert. Epistola eiusdem de voto suo. Posthabita lege Persica, Siram feminam Christianã ducit, reginamq; renunciat. 278
Chosroes prolem à Sergio martyre contendit: cum donis epistolam mittit, qua se voti compotẽ euasisse narrat, cum singulari erga sanctum reuerẽtia, & Christianè prorsus. 280
Chosroæ vaticinia de Romanorum Persarumq; imperiis: quæ itẽ Probo Episcopo Chalcidensiũ prænũtiarit. 283
Chosroes de fœdere soluẽdo cogitat: Mauricij ad eũ legatus inhumaniter habetur, adituq; regis diu excluditur. Admissus tandem, Chosroen ad pacẽ reducit, eũq; de præteritis docet. 378
Chosroes Mauricij vlciscendi, bellum Romanis infert. 418
Chubdanensium Principũ mors quemadmodum ab ipsius cõcubinis lugeatur. & plura super Chubdan vrbe. 346
Chubriadanes inspector regius. 192
Ciuium per vrbes regias super gestis admiratio. 196
Comentioli liberior & minacior apud Chaganũ, eiusq; optimates oratio. 55
Comentiolus à Chagano punitur atrociter. 59
Comentioli ducis memoranda virtus, in cædendis fugandisq; Sclauis. 61
Comentiolus fidei violatæ, timiditatisq; reprehenditur. 112
Comentioli consultatio cum primoribus, & ad constanter dimicandum cohortatio. 115

Comentiolus Philippico succedit. 148
Comentiolus cum Persis acie congressus fugit. 152
Comentiolo duci aduentus Chosroæ, & quid ab Imperatore petat, significatur. mittitur cum epistola nuntius ad Mauricium. 217
Comentiolus rogatu Chosroæ abdicatur. 250
Comentiolus Chaganum contra se venientem timens, retrocedit: milites ad Iatrum vrbem, velut proditi, probris eum conscindunt. 354
Comentiolus de permutatis ordinibus reprehenditur: eius astus. 357
Comentiolus vt ignauus fugitor Driziperis ingressu contumeliosè arcetur. ibid.
Comentioli in vrbem Constantinopolim reditu, formido immodica malorum ciues incessit: Imperator copias ad longum murum defendendum mittit. 359
Comentiolus proditionis postulatus, & incisa accusatione dux denuò constitutus, ad Istrum abit, seq; cum Prisco apud Singidonem consociat. 378
Comentiolus Viminacij egrotat. 380
Comentioli absentia excusatur. ibid.
Comentiolus è morbo recreatur: Byzantium ad hyberna profecturus, ducem via Traiani apud Nobenses quærit: quibus dare abnuentibus, irascitur, duosq; capite multat: monetur de sene quodam huius viæ non ignaro, quicum verba commutat & litigat: magnitudine frigorum Romani multi & iumenta eo itinere pereunt: Philippopoli hyemat. 386
Comentiolo vrbis defensio creditur. 390
Cometa ostentum, & de cometis eruditorum sententiæ. 338
Concha Glyceriæ martyris, miraculo insignis. 69
Conflictus apud castra. 95
Conflictus ad castellum. 297
Constătina Augusta, eiusq; nuptiæ magnificentissimæ. 66
Constantinam Imperatricem cum tribus filiabus in priuatas ædes contrudit Phocas. 418
Constantini cuiusdam viri clarissimi domus incenditur. 399
Crux aurea lapillis distincta, promissa. 246
Crucis signum in frontibus Turcarum. 270
Crucem auream & gemmatam Sergio martyri dono fert Chosroes. 278
Ctesiphontæi fama conterriti, deditionem decernunt. 260
Dæmonum nequitia. 183
Dara à Persis capitur. 167
Deo pro victoria cum lachrymis supplicatur. 90
Deiparæ ædis asylum: eius conditor Cyrus qualis fuerit. 396
Domenziolus turbas componit. 159
Domitianus Episcopus festum diem indicit, concionem gratulatoriam habet. 235
Domitiani festiuissima concio obreceptam Martyropolim, qua populus ad lætitiam inuitatur, clementia Imperatoris eximiè commendatur, exemplum humanitatis Iesu Christi seruatoris nostri inducitur, Persisq; hostibus insultatur, &c. 239

Domi-

Domitiani Antistitù ob ingressũ Chosroæ in templum minæ. 252
Domitianus milites ad fortiter præliandum atq; ad mortem contemnendam egregia cõcione inflammat. 254
Domitianus Melitenensis Episcopus ab historico commendatur. 406
Donatiuum datur militibus. 97
Drizipera vrbs. 357
Episcopus legatus spernitur. 142
Episcopi Edesseni irrita legatio. ibid.
Epistola nomine Romanorum ad ciues Antiochiæ Perfidù. 263
Equus Imperatoris derepentè disruptus moritur: ex euentù futura mala mœstus auguratur. 292
Euphemia sancta martyr, deq; eius corpore Chalcedone miraculum: sudor videlicet sanguineus in die anniuersario eius martyrij: qui spongiis collectus in vasculis populo dispertitur: quo pacto Mauritius incredulus fidem cum multis lachrymis habuerit, & summa in posterum veneratione martyrem prosecutus sit. 416
Euphratis descriptio. 260
Exercitus tres in vnum coniunguntur. 267
Exercitus duci mirabiliter reconciliatur. 309
Exercitum mille anteambulant, qui cũ Sclauis prædam opimam ducentibus pugna congrediuntur. 328
Exercitus ambo sub iisdem tentoriis pacificè degunt, festis trãsactis separantur. 354
Exploratores mille à Petro missi, in mille Bulgaros incidunt, quos telis appetunt. 335
Exploratores capiuntur: modus explicatur. ibid.
Factionis vtriusque numerum Tribuni profitentur: Earum factionum vituperatio. 393
Falsus rumor in castris Romanorum. 95
Falso ex terrore clamor exercitum disturbat. 123
Fœdus ignominiosum inter Abares & Romanos ictum. 51
Fœdus inter Romanos & Persas. 170. & 283
Fœdus Chagani cum Taugastensibus. 346
Francorum rex pro societate tributum postulans, nihil agit. 295
Fuga militum nocturna & misera. 105
Gennadij aduersum barbaros victoria. 338
Gepidæ hominis in quodam stipatore propter ornatum vestitus trucidando scelus nefarium. 292
Gepida hostium mysteria enuntiat, regemq; subita irruptione capiendum suadet. 312
Gepida ad regem deludendum operam spondet: donis & promissis à Prisco honoratur: qua ratione rex barbarus circumscriptus oppressusq; fuerit. ibid.
Gepida satellitis imperatorij interfector quomodo deprehensus fuerit, & vt se mendaciis defenderit: eiusq; vltimum supplicium. 315
Germanus Episcopus Damasci honestissimè à Prisco habetur: cur ab eo Monocartum ductus. 138

Germanus, quánquam multum repugnans, dux cooptatur. 142
Germanus Imperatori inuadendæ tyrannidis suspectus, frustra se tuetur. In ædem Deiparæ pro asylo confugit, Stephanus pædagogus filiorum Imp. ad eum euocandum mittitur. In Sophiæ templum transit. 396
Germanus denuò ad exeundum sollicitatus, Andreæ pij viri hortatu eodē recurrit. 399
Germanus imperium ambit: Prasinis sibi aduersantibus, Phocam sequitur. ibid.
Giligerdum castellum. 148
Glyceriæ martyrij miraculum de concha. 69
Glyceriæ martyrij templo reficiendo pecuniam elargitur Mauricius. 290
Golinducha sancta femina apud Hierapolim. Genus, connubium, ecstasis. Quid à marito propter Christianismum perpessa sit. Altera eiusdē diuinitus illustratio, & de morte mariti vaticinium. Nisibin migrat. A sacerdotibus Christianis mysterijs imbuitur. A magis quæritur: in carcerem diuturnū truditur, inde per Angelum liberatur. Hierosolymis sancta adorat: Chosroæ futura prædicit: Hierapoli vita innocentissimè exacta, in cœlum abit. 275
Gratulatio populi de Tiberio in collegā ascito. 170
Gregorius Antiochiæ Antistes. 148
Gudoù ad Singidonem liberādam mittitur. 350
Gudoù cum delecta manu ad rem inspiciendam mittitur: quamobrem per impedita & inuia loca iter fecerit: prædā barbaris interēptā recepit. 352
Gūdois militibus præfectus, multos hostium perimit, Romanosq; in prouinciam redire non patitur. 389
Heraclius cum comitatu suo absq; armis speculatum egressus periculum euadit. 102
Heraclij ducis gesta in Persidē ad meridiem, & contra Abares res feliciter & cum gloria administrata. 109
Heraclius castrum Persicum oppugnat acerrimè. 131
Heraclij miranda virtus. 152
Herodoti curiositas obiter reprehensa. 362
Hilaritas epulantium. 258
Historia de Sesostri Ægypti rege inducta. 319
Hormisdas Varamum bifariam dedecorat, à quo contrà contemnitur. 159
Hormisdas Chosroæ filius succedit, cuius immanitas describitur, causa subijcitur, & alia Hormisdæ scelera. 183
Hormisdæ superbia: pacem auersans, tributa postulat. 185
Hormisdæ ex aduerso casu ira & insania. 192
Hormisdas è reliquijs militum custodes sibi facit. 196
Hormisdas in regia inuaditur. eius ornamenta sumptuosissima. ibid.
Hormisdas de throno abstractus in vincula datur. ibid.
Hormisdas ad principes Persarum in repub. dicendi facultatem exorat. ibid.
Hormisdæ concio. De iniuria sibi facta exposulat. Conditionem pristinam cum

cum præsenti, illius delicias cum huius miseriis & squalore comparat. Ingratos & impios in se animos increpat, &c. 199

Hormisdæ filius ante oculos eius necatur, regina vxor in frusta dissecatur, ipse pupillis adustis cæcitate multatur. 206

Hostium transitus inuestigatur. 112

Iatrus vrbs. 354

Imago Christi ad sedandas turbas circumlata. 138

Imperatorum corpora in mare abiiciuntur: quas comploratione eorum mors publicè recitata effecerit: in eosdē monodia historici: capita ad Phocam perferuntur, & in campo militibus spectanda proponuntur: quibus suppliciis interfectores & exercitus rebellis, cædium q; suffragator diuinitus interierint: sub Heraclio duo tantum reliqui. 409

Imperium Romanum in diuturnis post necem Mauricij ærumnis volutatum. ibid.

Incendium in foro, sub initia imperij Mauricij. 69

Inducię. 167

Ioannis ducis exauctoratio. 74

Ioannes Mystaco Adrianopolim missus, hostes per hypostrategum vincit. 129

Ioannis Patriarchæ Constantinopolitani elogium; à voluptatum contemptu, à domitis animi perturbationibus, à ieiuniis, à misericordia in egētes, à studio paupertatis. Eius lecto ligneo, stragulo, penulæ quantum honorem pius Imperator habuerit. 338

Iudæi qua occasione in Persidem commigrarint, eorum q; aculeatior vituperatio. 263

Iustiniani ducis laus. 170

Iustinianus Chosroæ regiam extruxit. 260

Iustini iunioris Imp. tempora. 162

Iustinus fœdera transgreditur. ibid.

Iustini ad Tiberium de imperio legitimè administrando sapiens & pia paræneis. 167

Iustini decessus, & monarchia in Tiberium translata. 183

Izalæ montis descriptio, & cur dux Romanus eò se transtulerit. 86

Legati ad Priscum: eorum q; in militibus placandis infelix conatus. 144

Legationes vtrinque de pace. 180

Legati militum ad Varamum. 192

Legati Chosroæ ad Imperatorem. Principis legati oratio, qua interesse Romanorū, Persicum stare imperium, præclara disputatione probat, &c. 224

Legati Chosroæ ad Nisibenos de officio. 231

Legati Varami ad Imperatorem cum promissis reiecti. ibid.

Legatum Chosroæ muneratur Imperator. 252

Legatio Chagani ad Mauricium de suis victoriis. 343

Legatio ad Chaganum placandum, suadente Senatu, instituitur. 359

Legati cuiusdam impudēs ambitio Imperatorem grauiter offendit. 378

Legati militum ad Petrum, de reditu: cui molestus est Imperator. 391

Legatio Mauricij ad Phocā irrita 396

Legatio exercitus ad Theodosium Mauricij filium, autipsum, aut eo cedente, Germanum Imperatorem postulantis. ibid.

Lilius Legatus apud Daram à Germano praesidij praefecto splendidè excipitur, & quid ibi contigerit. 418

Lilius in Persida retentus, parum benevolè tractatur. ibid.

Locus communis, contra bellum. 81

Locus communis, de incertis belli. 90

Locus pugnae, & illi vicina patria virorum illustrium. 90

Locus communis de potestate & efficientia linguae. 309

Locus communis de leuitate & stultitia populari. 399

Ludi ob victoriam Byzantij. 152

Lupi martyris solemne. 328

Magi consuluntur: victoriam promittunt. 88

Marcianus patricius in orientem dux mittitur, tribus millibus Arzanenam deprædatur. 164

Marcianus gradu mouetur. 167

Mariae Virginis templum in Blachernis. 389

Martyropolis aditu Romani à Persis prohibentur. 146

Martyropolis Romanis opera Domitiani Episcopi deditur. 235

Mauricij Imp. res qui perscripserint. 8

Mauricius Tiberij Augusti successor palam declaratur. 43

Mauricij & Constantinae Augustorum nuptiae magnificentissimae: ciuitatis publica laetitia gratulatioq. 66

Mauricij imperij initia. 69

Mauricij Imp. consulatus, & in populum liberalitas. 74

Mauricio Imperatori à plebeis quibusdam propter Castum & Anstimuthum à barbaris captos maledicitur. 129

Mauricij Imperatoris clementia inuentorem defectionis conseruat. 159

Mauricius in Armeniam mittitur, in Persidem irrupit, febrim habet. 180

Mauricius Persidem deformat, in Cappadociam abit, in Persidem per solitudinem Arabiae properat. 185

Mauricij conatus inanis. ibid.

Mauricius Byzantium redit, defunctoq; Tiberio principatum capessit. 188

Mauricium ingens ex petitione Chosroae latitia occupat. 217

Mauricij ingenuitas. captiuos Chosroae remittit, eum per Melitenensem & Antiochenum Episcopos donis & solatio prosequitur. 231

Mauricius Imp. Chosroen armis iuuandum Mystaconi commendat. 235

Mauricius ex oriente copias in occidentem reducit: contra Abares se instruit: rogatur à proceribus & Patriarcha & ipsa Augusta atque liberis, ne ipse ductet exercitum. 285

Mauricius piè sacra obit: pauperibus benignè facit: iter eius à Rompho: à spectro forma suis incursatur. ibid.

Mauricius in turbulenta tempestate Perinthum siue Heracleam nauigare contendens, Daonium appellitur: inde Heracleam equo vectus, Glyceriae martyris templo reficiendo pecuniam elargitur: monstrum pueri in Thracia prognatum, eo mandante interimitur. 290

Mauricius ad Anchialum castra facit: propter oratores Persicos Constantinopolim repetit. 295
Mauricius in concione probris appetitur: iratos dux lenit, edictumq; Imperatoris gratiosum de præmiis bene meritorum proferens, beneuolentiam exercitus reconciliat: omissis maledictis Imperator collaudatur. 326
Mauricio & liberis eius cædes à monacho strictum portante gladium, à quodam insuper Herodiano prænuntiatur. 352
Mauricius nuntium examinat; quid agat nescit; dolore dissimulato ludos equestres celebrare pergit: populum bonum habere animum iubet. 393
Mauricij legatio ad Phocam irrita: Mœnibus Theodosianis custodes apponit. 396
Mauricius cum coniuge & liberis in fugam se tradit: populi in eum & Patriarcham conuitia: podagra conflictatur: filium ad Chosroën pro ope imploranda mittit. 399
Mauricij filiorumq; in portu Eutropij ad Chalcedonem interfectio: eius ante mortem præclarissima vox; & Christiano dignissima: Nutricem ipsius infantem pro suo ad cædem supponere non fert: eius pro pœna peccatis suis in hac vita irroganda, cura anxia: Testamentum, quo imperium inter filios partitur. 406
Mauricij egregia quædam præconia. 412
Mauri in Africa domantur. 146
Maurorum in Africa rebellio. 338
Mazarorum castrum occupatur. 131
Mebodi legati Persici oratio, contra bellum. 81
Mebodis nuntius ad Præfectum prytanæi de commeatu & pecuniis suffi-ciendis. 260
Mebodes Seleuciam noctu irrumpens, cædibus promiscuè grassatur. ibid.
Mebodis Antiochiam literæ. ibid.
Media vallis seu fossa inter Romanos & Persas. 102
Miles Romanus quadruplici vulnere saucius, in castra portatur, fortique animo emoritur. 97
Milites ducem fugitiuum dicteriis lacessunt. 105
Militum pugnandi ardor. 258
Miles tumultuatur ob annonam partim in vestibus, partim in armis, partim in auro signato accipiendam. 326
Miles transire Istrum abnuit: furor militum, fuga ducum. 393
Miraculum de concha Glyceriæ martyris. 69
Miraculū de corpore S. Euphemiæ martyris Chalcedone. 416
Moderatio ducis in victoria. 129
Monocartum frustra oppugnatum. 79
Monodia scriptoris, super his quæ Mauricio contigerunt. 410
Monstrum pueri in Thracia prognatum. 290
Monstra in suburbanis Byzantij. 319
Mucritæ laudantur. 340
Mula lecticaria ducis feritur. 105
Munera Imperatori de præda mittuntur. 152
Muri deiecti instaurantur. 350
Narses Comentioli stipator ipsi substituitur. 250
Narses cum Romano milite & Chosroë Persi-

Persidem ingreditur. 252
Narses Ioannem monet, ne separatim cum Persis in aciem descendat. 265
Nauigia à Sclauis transmittẽdo flumini compinguntur. 297
Nili portenta, & qui de illis scripserunt. 362
Nilus fluuiorum maximus, incertis oritur fontibus: media æstate ascendit: huius rei causæ ex variis auctoribus; quorum omnium sententiis improbatis, vnum Anarchidem Gnidium historicus sequitur. 365
Nisibis diripitur, ibidemq; de Hormisda regno exuendo coniuratur. 192
Nisibim obsidentes ad Chosroæ partes accedunt. 235
Nomades barbari Mauricium prosequuntur. 185
Nomadũ infidelitas reprehenditur. ibid.
Nuptiæ Mauricij & Constantinæ Augustorum magnificentissimæ. 66
Nymphium flumen. 64
Ogor gentis triginta myriades à Chagano interfectæ. 343
Orientis clades. 142
Patria virorum illustrium. 90
Paulinus præstigiator in crucem agitur: filio caput amputatur. 69
Pax inter Romanos & Abares Imperatoris iussu imminuitur. 380
Pecuniæ bene collocatæ fructus. 170
Persidi Romani puniuntur. 235
Persicæ res. 64
Persarum cum Romanis ad Nymphium flumen congressus. ibid.
Persarum ad Romanos de bello finiendo legatio. 81
Persæ fugientes in colle obsidentur. 92
Persarum clandestinus discessus. 102
Persæ Romanos lento passu insequũtur, in extremos iaculantur. 105
Persicum castrum occupatur. 131
Persæ occasione vtuntur: Constantinam obsident: à Germano depellũtur. 144
Persæ Martyropolim occupant. 148
Persæ in fugam vertuntur. 152
Persæ conflictu totis copiis inito, superati, fuga vniuersi salutem petere contendunt. 156
Persicæ tragœdiæ. 159
Persici belli origo. 162
Persarum mendacium. ibid.
Persæ propè Sargathum cæduntur. 164
Persæ in hostes cum fastu gradiuntur, vincuntur, & fugiunt. 177
Persæ in regem suum contumelioſi: militaris annonæ apud eos ratio. 180
Persæ Romanis in Armenia subactis, pacem repudiant. ibid.
Persarum captiuorum ingens numerus. ibid.
Persarum immanitas in Chubriadanẽ inspectorem regium. 192
Persæ Varamo deserto, ad Chosroëm desciscunt. 252
Persarum temeritas. 267
Persarum fugientium sex millia. 270
Pestilentia apud Turcas nunquam visa. 343
Pestilentia sæua propter Alexandrum martyrem diuinitus irrogatum barbaris supplicium. 359
Petrus Imperatoris germanus in locum Prisci, Europææ militiæ dux declaratur. 319
Petrus dux Prisco substitutus, ad exercitum cum mandatis ab Imperatore discedit.

discedit. 326
Petrus in venatu crus allisu frangit. Imperator morarum impatiens, probrosè ad eum scribit; audiensq; Sclauos Byzantium iter infestum moliri, in Thracia illi remansionem imperat. Eius è loco in locum profectio. A Nobēsibus exoratur, vti cum ipsis solemne S. Lupi martyris agat. Theodoropolim postmodum abit. 328
Petrus ab Asimitis cū ciuibus tum præsidiariis honestissimè excipitur: eximiorum militum aspectu delectatus, ab oppidanis eos impetrare frustra laborat. Sæualis, cum sacrorum etiam locorum & Episcopi contemptu enascitur: denique desiderio frustratus, & probris oneratus, vrbem deserit. 331
Petrus hostium consilia explorat: exploratores capiuntur: modus explicatur. 333
Petrus iterum dux declaratur. 386
Petrus ad Istrum ducens, Plastoli æstatem habet, deinde in angulum Dardaniæ secedit: cum Apsicho hypostratego barbarorum colloquitur. Vtræque copiæ recedunt. 389
Petro Imperator trans Istrum profectionem mandat. ibid.
Petrus à Bonoso illustri satellite Imperatoris nauiculas flumini traiiciendo petit, & Gundoim militibus præficit. ibid.
Petro per quietem oblata epistola. 391
Petrus Gundoi de mandati seueritate ex auaritia profecta flens conqueritur: duces conuocat, literas exhibet. 393
Petrus fugit, Mauricio rem significat. ibid.
Pherochanes regis dux Varamo cum precibus dona incassum offert. 194
Pherochanes à suis occiditur, eius tentorium diripitur. 196
Philippicus Imperatoris sororius Prætor orientis decernitur: eiusq; expeditiones. 77
Philippicus Arzanenam regionem suis diripiendam permittit, ab imitatione Scipionis Romani commendatur, ægrotat. 79
Philippicus Byzantium redit, inde rursum veris initio discedit. ibid.
Philippicus sacram Saluatoris effigiem circumferens, animorum incredibile robur militibus addit, cohortationem adiungit. 90
Philippicus dux rogatur vti secedat. ibid.
Philippici ducis strategema. 92
Philippicus militem dispersum ad resistendum hostibus recolligit. 102
Philippicus inconsideratè fugit. 105
Philippicus dux castella apud Izalam reficit, Heraclio exercitum tradit, mœstus à bello vacat. ibid.
Philippici morbus. 109
Philippici timor. 146
Philippicum Gregorius Antiochiæ Antistes exercitui conciliat. 148
Philippico amoto, Comentiolus munere succedit. ibid.
Phocas Imperator renunciatur. 393
Phocæ linguis animisq; fauetur: populum cum Patriarcha & Senatu ac-

cerſit: deteſtatio illius vt hominū improbiſsimi: eius ſimulatio in Germanum: proclamatus Imperator coronatur: in vrbem magnificè inuehitur: ſpargit aurum: ludi fiunt equeſtres: vxori Leontiæ corona imponitur. 403

Phocas Mauricij necem parturit. 406

Phocas Petrum Mauricij fratrem, Comentiolum, & alios interimit. 412

Phocas Conſtantinam Imperatricem cum tribus filiabus in priuatas ædes contrudit: Choſroen de ſua creatione, additis muneribus certiorem facit: Rumor de Theodoſio adhuc viuo tyrannum terret: vnde Alexandrum vt imperata non exſecutum, ſua manu obtruncat. 418

Piragaſtus occumbit. 336

Populi maledicentia in Imperatorem: muris deſertis, cuſtodes ſe ad tumultuantem populum applicant. 399

Portenta duo in Nilo conſpecta, vnum virili, alterum muliebri ſpecie. Vtrumq; accuratè deſcribitur, & prius à Præfecto adiuratur. 362

Præda Byzantium abducendæ Tatimer præficitur: quid eo factum, & quomodo à Sclauis obuia præda ſeruata ſit: ob eam oblatam Imp. in templo Deo gratias agit, ſupplicationem decernit. 309

Prælium alterum cum Abaris. Prudentia Priſci delentur nouem millia. Tertio prælio de ſuperiore loco pugnantes Romani, aduerſarios in lacum ſeu ſtagnum compellunt, vbi cum Chagani filiis plerique ſummerguntur. Periere ad quindena millia. Quarto prælio ad Tiſſum ſeu Tyrſum flumē iterum non pauci occumbunt. Fluuio traiecto Romani exploratores quatuor mille occidunt, Gepidarum triginta millia, & cum captiuis ad Priſcum redeunt. Quinto prælio complures barbari aquis præfocantur: multa millia capiuntur. 382. vide etiam ſuperius V. Barbari.

Priſcus in locum Philippici ſurrogatur. 138

Priſci faſtus in contemnendo more vetuſto. ibid.

Priſcus dux periculum fugit, detrahi militibus de cōſueta annona vetat, medicum quærit à quo ſanetur. ibid.

Priſci tabernaculum diripitur, eiusq; legatus ad exercitum. 142

Priſcus Byzantium diſcedit. 144

Priſco Europæi belli adminiſtratio permittitur, qui Saluianum Legatum ſiue ſubducem legit, & ad clauſtrum præoccupandum mittit. 297

Priſcus è conflictu ad Heracleam inito, Didymotichum fugit: Zuruli à Chagano obſidetur. 299

Priſcus miſsione data militi Byzantium reuertitur. Ad Iſtrum Sclauos tranſitu prohibiturus mittitur. Eius iter Chaganus de pace rupta conqueritur: ſe enim bello peti ſuſpicabatur. 303

Priſcus licentiæ oratorij in Imperatore vt fœdifrago inſectando ac proſcindendo ignoſcit: aduerſum Sclauos arma illa ſuſcepta eſſe teſtificatur. ibid.

Priſcus ſuperato flumine Ardagaſtum prædonem noctu inuadit. 305
Priſcus noua prædarum partitione milites in ſe irritat: factum callidè tuetur. Eius oratio, qua de tumultu propter prædam excitato exercitum obiurgat. ibid.
Priſcus trans Iſtrum hyemare iubetur: Milites tumultuantes duabus de cauſſis nolũt: Priſcus mollit animos, & temperat iras. 315
Priſcus cum copijs flumen tranſit: Chaganus cauſſam ſciſcitatur. 319
Priſcus à Mauricio reprehenditur. ibid.
Priſcus Petro ſuccedit. 336
Priſcus exercitum diminutũ offendens, à Petri accuſatione ſuorum conſiliũ auocatur. Vt Iſtrum tranſiit, Chaganus eum ſuper aduentu interrogat. Inter ambos de finibus litigium. 340
Priſcus in inſulam Iſtri, deinde Conſtãtiolam venit. 348
Priſcus Chagani in vexanda Singidone iniquitatem redarguit, eumq; ab auaritia dehortatur, & à victoria inconſtantia ac mutabilitate rerum terret, & ſententias loquitur: Barbarus ira inflãmatus grauiora comminatur. 350
Probus Epiſcopus Chalcidenſium. 283
Pueri ſeruati, moriuntur ſiti. 77
Pugna deſcribitur. 270
Rebellio aduerſus Philippicum. 144
Roma Longobardis reſiſtit. 146
Romanus dux à Mauricio in Colchidem miſſus. 152
Romanus reditum molitur: milites placat: hoſtium conſilia indagat. 156
Romani ducis excellentiſſima concio, qua ſuis acriter & cum mortis contemptu confligendi ardorem conatur immittere, fiduciam vincendi ex hoſtium & ſacrorum Perſicorum deſpicientia auget. 172
Romanorum ad Chaganum legatio. 53
Romanorum eximia prædicatio. 55
Romanorum alia ad Abares legatio. 59
Romanorum vrbes ſubiguntur. 62
Romanorum cum Perſis ad Nymphium flumen aduerſo Marte congreſſus. 64
Romani è Perſide redeuntes, via aberrant, & extrema ſiti cruciantur: captiues vtriuſque ſexus interficiunt. 77
Romanorum ad confligendum cum Perſis promptiſſima voluntas. 81
Romani hoſtes explorant. 88
Romani victores ſpolia legunt inuito duce. 92
Romanus Perſidem incurſat. 97
Romani capti atrociſſimè pulſantur. 115
Romani hoſtes inſequentes dimicatione deuincunt. 146
Romani in Imperatorem beneuolas mẽtes accipiunt: captiuũ & ſpoliũ eum honorant. ibid.
Romani Perſis ſuccumbunt. 148
Romani exploratores dolo deluduntur & torquentur. 156
Romani Perſas fugientes inſequuntur. ibid.
Romanorum propter Choſroæ præſentiam trepidatio. 170

Romanus miles pugnam fitit. 177
Romani Persidem infestam habent, in mari Hircano piraticam faciunt, domum redeunt. 180
Romani multa loca ad vastitatem redigunt. 183
Romanorum ad Callinicum oppidum victoria. 185
Romani ad Constantinam Persas cædunt. 188
Romani transitum fluminis præoccupant. 265
Romanorum quies. 267
Romani hostem superant, superueniente Chagano fugiunt. 297
Romani genium placantes veniunt in summum periculum: de præfectis vigilum & quibusdam militibus supplicium sumitur. 312
Romani cuiusdam virtus. 328
Romani è prælio fugiunt. 333
Romani è flumine exeuntes à barbaris obtruncantur: ceteri ex ipso flumine cum iisdem depugnant. 336
Romanorũ ex aquæ penuria calamitas. Indicio barbari cuiusdam fluuio reperto, vires instaurant: ab aduersa ripa hostium iaculis conficiuntur, & è flumine egressi, ab iisdemq; deuicti fugiunt. ibid.
Romani diligentius se obarmant. 357
Romanorũ fuga, barbari claustra transitu prohibendo circumsident: à Romanis repelluntur. ibid.
Romanorũ de pace turbata reprehensio: conditiones in quas facta pax. 359
Romani quare vltra Istrum hybernare noluerint: Seditio: fluuium transmeant, & irascuntur grauissimè: irascitur vicissim Petrus. 391
Romani castra mouent. ibid.
Rosas à Salchone impulsus, Zadespraten strategemate quodam interficit. 246
Saluianus Legatus siue subdux. 297
Saluianus conspectu barbarorum maiore multitudine occurrentium perterritus refugit. ibid.
Saluatoris sacra effigies. 90
Saperij militis singularis eximiaq; virtus. 131
Saraceni Romanorum socij Persidem incursantes, Babyloniorum fines depradantur; ob id Chosroës de fœdere soluendo cogitat. 378
Sarames ad capiendum vinciendumq; Varamum missus, ab eodem elephanto obiicitur. 159
Satrapa Varamo, eius moribus importunissimis irritati, necem struunt, & in palatium irruentes, cæpto frustrantur, miserèq; occiduntur. 231
Scipionis Romani imitatio. 79
Sclauorum ad longum murum hostilis progressio, eorumq; cædes & fuga. 61
Sclaui tres cum cytharis capiuntur & examinantur. 292
Sclauorum gens quare auxilia Chagano negauerint: eorumq; studium in musicis. ibid.
Sclaui populatores iugulantur: capti Byzantium mittuntur. 305
Scythæ Caucasei & Boreales qui. 340
Seditio Imperatori nunciatur. 328
Seditionis auctores exilio damnati, altero die reuocantur. 389
Seleuciæ ciuitatu conditor. 260

Sena-

Senatus Imperatorem per Legatos ad redeundum frustra inuitat. 295
Senex miles Chiliarcho aduersatur constantissimè, & lachrymans audientiam rogat. 117
Senis oratio, qua sententia Chiliarchi vt timida & ignaua refellitur, & Abares armis appetendos consulitur: ipsius hostis Romanorumq; veterum exempla assumuntur, & sententiosa cohortatio adiungitur. 120
Senex persuadet, arma capiuntur, in hostem gradiuntur. 123
Sergij martyris opē implorat Chosroës. 246
Sergio martyri crucem auream & gemmatam dono fert Chosroës. 278
Sergio martyri cum donis epistolā mittit Chosroës. 280
Sesostris Ægypti rex. 319
Singidon vrbs à Chagano capitur. 53
Singidonenses Sclauos incursant. 297
Singidon obsidione liberatur. ibid.
Sittas dolum machinatur. 148
Sittas proditor ignibus crematur. 235
Solis defectio. 285
Spectrum formā suā. ibid.
Statuæ & imagines Imperatoris deiiciuntur abolenturq;. 142
Statuæ Alexandriæ Mauricij cædem nuntiarunt: die nono super eadem, nuntius in vrbem allatus. 412
Stephanus de Persis fugitiuis non deletis se purgat. 95
Stephanus pædagogus filiorum Imperatoris. 396
Stipendia persoluta. 146
Strategema ducis Romani. 92
Strategema infaustum Cardarigani. 95
Strategema Rosæ. 246
Suaniam in Colchis Persæ inuadunt. 152
Suaniæ præda Babylonem mittitur. ibid.
Targitius Chagani legatus in insulam relegatur. 62
Tatimer prædæ Byzantium abducendæ præficitur: quid eo factum, & quomodo à Sclauo obuio præda seruata sit. 309
Taugast vrbs nobilissima, & eius incolæ; vicini item Mutritæ laudantur. 340
Taugastensium mores: fluuius per medios labens: conditor vrbis huius & alterius Alexander. 346
Templum Alexandri martyris. 299. & 357
Templum Virginis Mariæ in Blachernis. 389
Templum Sophiæ. 396
Terræmotus ingens, imperio Mauricij adhuc recenti. 74
Terræmotus apud Turcas rari. 343
Tessera Romanorum, Aue Maria. 270
Thebothum castellum inaniter oppugnatur. 164
Theodorus neglectæ custodiæ accusatur. 105
Theodorus ab agricolis ad Beiudaës oppidulum inuitatur. 131
Theodorus medicus. 319
Theodosius Mauricij filius Germani filiam ducit. 386
Theodosium generum Germanus chlamyde sua tegit. ibid.

Theodosius, vt ob secretum patefactum, fustibus pulsatur. 396
Theodosius à patre ex itinere reuocatur. 406
Theodosius & Lardys ab Alexandro tyranni iussu trucidantur: narratio falsa de Theodosio, quo pacto creditus sit necem effugisse, & diuersa loca peragrasse. 412
Thesaurorum custodis fuga. 260
Tiberij Augusti sub exessum praclara oratio. 43
Tiberij Augusti successor Mauricius palam declaratur. ibid.
Tiberius vocem diuinitus ad se delatam audit. 49
Tiberij è vita abitio: populi luctus & lachrymæ: funus & sepultura. ibid.
Tiberij tempora. 162
Tiberius à Iustino collega asciscitur. 167
Tiberij de pace legatio & liberalitas. 170
Tiberij encomium. 183
Tigris fluuius describitur. 109
Timor, tumultus, angor in castris. 105
Tomeam Chaganus obsidet, cui Priscus succurrit, in castris hyberna agunt vtrinq;. 354
Tumultus in castris, duas ob causas. 138
Tumultus in Imperatorem ob charitatem rei frumentariæ: maledicta in eundem, & lapidatio: clauis audaces deterrentur. 386
Tumultus militaris. 391
Turcarum luxus in auro & argẽto. 152
Turcæ Persis vicissim tributa pensitant. ibid.
Turcæ donantur Mauricio: in frontibus eorum vnde crucis signum. 270
Turcis pestilentia nunquam visa: terræmotus apud illos rari: eorum sacra. 343
Turum tyrannus à Chagano cæsus. ibid.
Varamus prouinciam Romanorum depopulatur, abeuntes sequitur, phalanx eius in fuga cæditur. 156
Varami patria, genus, fortuna, gesti honores, & quo pacto exercitum in regem exulcerarit. 188
Varamus contra Hormisdam exercitum colligit, eiusq; promissa illecebrosa. 192
Varami in legatos benignitas. ibid.
Varamus per hyemem arces oppugnat. 194
Varami inuentum, quo copias aduersarias ad se traducit, dum Hormisdam in summum apud eos odium inducit. 194
Varami fidentia. 214
Varamus Persis proceribus blanditur, Chosroen quæri, ac vinctum sisti iubet. 222
Varami in regno aucupando astus, semet regem instituit, ad præsidiarios Martyropoli eius mandatum. ibid.
Varami casus cum lætitia narrantur & audiuntur. 235
Varamus re cum suis deliberata, copias aduersus Chosroen in diuersa loca destinat, Nisibi conuitiis incessitur. 246
Varamus ad pugnam exit. 254
Varamo vnde audacia: eius speculatores capti rem produnt. 265

Varamus ad lacum Romanis occurrit: sine pugna abitur. ibid.
Varami insidiæ patent. 267
Varami fuga ad loca varia, quem Romani persequuntur: certamen in campo paratur. 270
Varami tabernaculum diripitur. 273
Varamo tyrannidis consij, morte plectuntur. 283
Venetorum acclamationes. 393
Venetorum rabies. 285
Viminacium expugnatur. 53
Vox diuinitus ad Tiberium delata. 49
Vox diuina ad Romanos. 92
Vulnerati in vrbes proximas & castella ad curationem dimittuntur. 97
Zaba fluuius. 192
Zabertas Persa suis ad locum munitum præit. 102
Zadespras peculator carcere solutus, ad hostes transfugit. 194
Zadespratæ nuntij pessimè accepti, ad Chosroem transmittuntur. 246
Zadespratæ caput & spolia ad Chosroen portantur. 250

FINIS.

INDEX

INDEX ANNOTATIONVM IN SIMOCATTAM.

ADMETI regis Theſſaliæ fabula. 423
Admonitio remediũ initio amarum, poſteà iucundiſſimum. 472
Æſculi arboris deſcriptio. 438.439
Agapeti Diaconi ad Iuſtinianum Auguſtum libellus aureolus. 431
Agathocles Siciliæ rex fictilibus cœnauit. 460
Ἄγνῶς quid. 425
Ακολυθία στεφανώματῶν. 441
Αχαϊδες, ἐκέτ' ἀχαιοί. 458
Alboinus Longobardorum rex. 474
Alceſtis pia coniunx Admeti regis Theſſaliæ. 424
Alexander M. non potuit ferre in imperio ſibi parem. 468
Alexandri M. exercitum pauor inuadit. 452
Alexandri M. poſt Perſicam victoriam inſolentia. 430
Alphonſus rex Neapolitanus Liuium lectitat. 444
Amantibus pulchra videntur, quæ pulchra non ſunt. 422
Ambroſius Epiſcopus Theodoſium Imp. templo prohibuit. 462
Anaſtaſius Imp. longum murum Conſtantinopoli extruxit. 436
Animi præſtantia & diuinitas, ex effectu eius. 426
Annibal Antiochi regis dictum inuertit. 458
Antiochi M. regis Aſiæ à Scipione deuicti, dictum. 432
Antiochi regis exercitus magnificè inſtructus. 457
Aper Calydonius à Diana immiſſus. 422
Apollo regis Admeti armenta pauit. 423
Αποτομπαῖοι, ὑποτέρπαιοι, ἀλεξίκακοι θεοί. 424
Arabiſſus vrbs Cappadociæ, patria Mauricij Imp. 429
Archidamus Lacedæmoniorum rex ſuos ad cautionem hortatur. 447.448
Arethuſa lacus. 453
Ariadnē Minois filia. 421
Ariadnæum filum. paræmia. 422
Ariſtippus Cyrenæus philoſophus. ibid.
Athenæ in Gracia, quod in oculo pupilla, in animo ratio. 423
Athenæ omnium doctrinarum inuentrices. ibid.
Athenienſes à Minoë victi. 421
Athenienſes πελιχρόες dicti. 424

Attica

Attica facundia, Atticus lepos, Attica Musa, Attica eloquentia. 423
Auaritia nec copia nec inopia minuitur. 429
Augusti laudes. 432
Banda, vexillum, βανδοφόρος, vexillifer. 456
Barbarorum proprius luxus in auro & gemmis. 457
Βασιλεὺς, & μέγας βασιλεὺς, tituli regis Persarum. 472
Bellum vituperatur. 445.446
Bellum non nisi propter pacem. 445
Belli fortuna anceps. 447.448
Byzantium à Seuero Imp. dirutum. 441
Cadmea victoria. 435
Caduceatores inter Deos & homines medij. 440
Cæsareæ Cappadociæ Metropolitæ titulus. 442
C. Mutius Romanus dextram accẽso foculo iniicit. 463
Caligula Imp. parentes filiorum supplicijs interesse cogebat. 467
Callimachus miles, Medorum fulmen. 449
Capite aperto vel nudo quippiam facere vel dicere. 464
Cardarigan Persæ ducem militum nominabant. 434
Catilinæ extrema oratio ad suos. 463
Ceneus ex Lapithis, vulnerari non potuit. 462
Κενταυρικῶς. prouerbium. 422
Cestum habere Veneris. adagium. 427
Chaganum Hunni Principem suum appellabant. 434
Chalcitis insula. 440
Chosroüs miserabilis interitus. 464
Cicada ibi viuit, vbi nascitur. 424
Cicero Platonem orationis cultu imitatus. 427
Circensibus ludis factiones aurigarum. 479
Ciuis Romani dignitas. 449.450
Clementia maximè Reges ac principes decet. 459
Κλίνη χρυσῆ, quid. 435
Cometæ quid portendant. 476
Comites olim qui dicti. 460
Constantinæ Imperatricis & trium filiarum epitaphium. 483.484
Constantinopolis ex Byzantio. 441
Constantinopolis noua Roma. 443. 484
Constantinopolis Deo & B. Virgini dedicata. 443
Constantinopolis dies natalis. ibid.
Constantinus M. Imp. mutilata membra Episcoporum exosculatur. 476
Consuetudinis vis. 435
Cretenses obsidione Metelli compulsi, vrinam biberunt. 475
Κρώξυλος quid. 424
Culcita à calcando dicta. 428
Currus quorundam à leonibus, hominibus, regibus tracti. 444
Cyclopica vita, & Cyclopum mos. 422
Cynagirus miles morsu nauem hostium detinuit. 449
Cyrenaica Philosophia, & Cyrenaici Philosophi. 422
Cyrus simulato metu, Scythas opprimit. 478
Cyrus rex, verbis Cræsi emendatus. 430

Dei vindex oculus. 437
Dei nunquam meminerunt homines, nisi dum in malis sunt. 443
Dei beneficia etiam inexpectata. 471
Deiparæ appellatæ vel salutatæ præsens auxilium. ibid.
Deiparæ templum miraculis clarum. 472.473
Deiparæ templum in Blachernis. 479
Deiparæ vestis Constantinopoli depositæ. ibid.
Deputati olim dicti qui. 436
Δίκης ὀφθαλμός. *adagium.* 437
Didij Iuliani Imp. in victu parsimonia. 467
Dij laneos habent pedes. prouerbium. 437
Diocletianus pro Deo se adorari voluit. 430
Diocletiani pedum oscula, & gemmati calcei. ibid.
Diogenes cytharœdum rudem laudauit. 473
Diuina vltio lento pede procedit. 437
Diuini auxilij imploratio in calamitatibus. 443. 444
Dominica dies regina dierum. 446
Δύλιον ἦμαρ. 451
Egilij festiui hominis festiuum responsum. 458
Epaminondæ ducis Thebanorum mors. 451
Episcopus omni principatu & potestate superior. 469
Equus an à Persis pro Deo cultus. 462. 463
Eretrienſium ignauia in armis. 463
Euagrij historia Ecclesiastica quousque deducta. 440
Euphemiæ S. Martyris reliquiæ sanguine & odore mirabiles. 482.483
Fortunam reuerenter habe. 460
Fugitores infames. 448
Γενέθλια τῆς κωνσταντινουπόλεως. 443
Gladioli pisces, cor non habent. 463
Glyceria sancta martyr sub Antonino Imp. 442
Golinduchæ martyris vitam quis scripserit. 471
Ἕλλωες, ἑλλωίζειν, & ἑλλωισμός. 472
Henricus III. Imp. ab Episcopo Spirensi victum petit, post mortem insepultus. 466
Heraclea olim Perinthus vicus. 441
Heracleensis Metropolitæ priuilegia, subscriptio & titulus. 441. & 442
Heraclius Heraclides. 423
Heraclius Phocæ interfector, & in imperio successor. 423
Heraclio imperante historiam hanc Simocatta composuit. ibid.
Hercules fortitudinis nomen. 455
Hercules ἀλεξίκακος. 424
Hercules Alcestin morti eripuit. ibid.
Hesiodus puer à Musis amatus. 427
Hesiodus vnde & quantus vates euaserit. ibid.
Ἔσιγᾶν & ἡσίασις, *ad animi cogitationes tralata.* ibid.
Hierosolymis visæ in cœlo pugnæ quid portenderint. 474
Homeri epitheta illustria. 427
Hormisdas notabile exemplum fortunæ mutabilitatis. 466
ὑπέρπυρος, *titulus Metropolitarum.* 442
Ignis sacer in argenteis altaribus. 457
Ignoti nulla cupido. 422

Imago ἀχειροποίητος Abagaro regi à Christo missa. 446.447
Imago Saluatoris à Zacharia Pont. Rom. in supplicatione circũlata. 447
Imagines clarorum virorum in lararijs veterum. 441
Imagines sacras circũferendi mos. 446. 447
Imagines Augustorum in varias prouincias missæ. 462
Imaginum impudicarũ detestatio. 441
Imperator sit eloquens. 463
Imperium Romanum & Persicum, duo oculi mundi. 468
Insomnia plerumque vana quæ. 467. 468
Ioan. Chrysostomus Gaynæ duci Ariano templum petenti restitit. 469
Ioannes Ieiunator hypocrita. 476
Iphicratis Athenienſium ducis prouidentia. 435
Iracundiam cohibere Deo simillimum reddit. 451.452
Iratorum hominum varia descriptiones & comparationes. 439
Isocrates Attica Siren appellatus. 425
Ἰσορροπία, æquilibrium. 450
Iulius Cæsar à M. Tullio laudatus. 430
Iupiter ὑψίζυγος. 450
Iustitiæ oculus. adagium. 437
Labyrinthi descriptio. 421
Lacænæ fœminæ dictum. 448
Lacedæmoniorum lege aut vincendum, aut moriendum. ibid.
Lacedæmoniorum in Thermopylis cæsorum epitaphium. 449
Lacryma nihil citius arescit, præsertim in alienis malis. 434
Lapidis cuiusdam in sistendo sanguine mira vis. 462
Latinum Imperium penes Græcos. 452
Laurata, imagines Augustorum. 462
Lecti aurei ad pacem redimẽdam missi. 434
Legati sacrosancti & inuiolabiles apud omnes gentes. 440
Leonidæ ducis Lacedæmonij magnus animus. 449
Liber pater Sophoclem iussit sepeliri. 427
Liber pater Lysandrum regem in quiete admonet. ibid.
Libræ perelegans descriptio. 450
Longobardorum gentis initia & progressus. 474
Luculli Imperatoris studium. 444
Λύκος ἔχανεν, lupus hiat. adagium. 454
Magisteria dignitas. 448
Magistratus & magistrare. 464
Magistri varij, & vnde dicti. ibid.
Marcion hæreticus, interfector veritatis. 480
M. Antoninus Imp. cognomento Philosophus, erga reos qualis. 442
Mars στρατηλικής. 454
Mauricius Imp. philosophus. 423
Mauricius Imp. etiam Tiberius appellatus. 430
Mauricius Imp. necem filiorum suorum intueri compellitur. 467
Mauricij Imp. genus, nomen, & patria. 429
Mauricij Imp. in puniendo lenitas. 442
Mauricij Imp. auaritia. 456
Mauricij Imp. ad sanctos viros missa legatio, eorumq; responsum. 482

Mauricij Imp. filiorumq; capita inhumata. 482
Medorum populi septem ordines. 465
Metropolitarum tituli. 442
Miles impius. 456
Militis boni & mali differentia. 471
Militis generosi generosus animus. 463
Minos Cretensium rex. 421
Minotaurus monstrum biforme. ibid.
Mors natura omnibus communis. 433
Mortis periphrases venustiores. ibid.
Mulieres grauidæ cum virore pallent. 472
Munerum efficacitas. 438
Murus longus Constantinopoli. 436
Musæ puero Hesiodo laurum gustãdam dederunt. 427
Nauis cum repub. collatio. 430.431
Nauis Ecclesiæ. 465
Νέα ῥώμη *Constantinopolis.* 484
Nicæa vrbs, magno illo Concilio insignis. 480
Nili fluuij amplitudo. 453
Nili fluuij insulæ. 477
Nili fluuij dulcedo tanta, vt accolæ præ vino bibant. ibid.
Oeneus rex Ætoliæ in Dianam impius. 422
Οἰκίαι πολυτελεῖς, *quid.* 428
Otho II. Imp. in S. Romualdi lectulo cubat. 476
Οὐ πόλεμον ἀγγέλλεις. *prouerb.* 459
Ὀξύμωρα *Græcis quæ.* 470
Pacis fruendæ causa ab initio creati reges. 445
Panegyricæ mensæ. 467
Πανικὸν, & *Panici pauores.* 452
Παραυεπιγραφὴ βασιλική. 430
Pasiphaë vxor Minois Cretensium regis. 421
Πέπονες, *ignaui milites.* 458
Perinthus, etiam Mygdonia, postea Heraclea dicta. 442
Persæ Soli, tanquam Deo, equum mactant. 462
Persarum reges quibus verbis expergefacti. 432
Persarum luxus, postquam Medorum imperium subegerunt. 466
Persici agminis aduersus Macedonas pompa. 457
Φάρμακον *vino mistum.* 453
Philippicus attõso capite sacerdotio initiatus. 482
Φιλοσοφία, & φιλοσοφεῖν, *de monachismo & monachis dictum.* 445
Phocas apro Calydonio comparatus. 422
Phocas de genere Cyclopum, & Centaurus petulantissimus. ibid.
Phocas tyrannus Calydonius, proteruissimus Centaurus, & semibarbarus. 432
Phocas octo circiter annos imperauit sceleratissimè. 432
Phocas à tribus conspiratis interfectus. 432
Phocæ Imp. statura, vitia, infelicia tempora. 481
Φεγγιτήριον *pro monasterio.* 445
Phrygiæ, Phryges. 458
Pindarus Apollini gratus. 427
Πλάστιγγες, *lances.* 450
Poëtæ theologi & Deorum familiares habiti. 427
Πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου *paræmia.* 452
Polypus piscis, quicquid apprehenderit, tenet. 455

Præfectus

Præfectus Prætorio quis, & vnde dictus. 477. 478
Præsentius, siue Præsentinus quis. 440
Prætor & Prætorium vnde dicta. 478
Principes ποιμένες λαῶν. 460
Principum officium. 460. 461
Prytaneum quid, & οἱ πρυτάνεις. 464
Pyrrhus ante ora Priami parentis filium interficit. 467
Pythagoræ iudicium de primo nominũ impositore. 426
Pythia sacerdos Apollinis è tripode respondens. 454
Quercus annosa, constantiæ symbolum. 439
Reliquiæ S. Euphemiæ martyris. 482. 483
Reliquiarum sacrarum veneratio. 476
Reprehensio, magistra optima. 472
Romania recentioribus scriptorib. Græcis quæ. 471
Romani vnde dicti. 463
Romani nominis dignitas. 449. 450
Romanorum virtus militaris. 437
Romanum Imperium longè celeberrimum. 437. 438
Romanum est & facere & pati fortia. 450
Sacrilegorum supplicia. 477
Sanctorum corporum seu reliquiarum veneratio. 476
Sanguinem lapis quidam mirabiliter sistit. 462
Sanguinum mẽses vberum tempore vacant. 472
Sapiens insania, & sobria ebrietas. 445
Scientiæ ornant homines, & ab iisdem vicissim ornantur. 442
Scipiones duo fulmina belli. 445
Σχολῶν, & Scribones, qui. 435 436
Sculta, custodia militaris, Schiltwacht. 473
Seleuci regis dictum de negotiis regum. 432
Sergius Antistes philosophus. 424
Sergij martyris sepulchrum miraculis celebre Sergiopoli. 469
Sesostris Ægyptij regis insolentia. 430
Sesostris Ægyptij regis currus à regibus tractus. 444
Sex. Titius se Cassandram esse dicebat. 458
Simocata Heraclio imperante historiam hanc composuit. 423
Simocatta verborum licentia liberior. 425
Simocatta Homericis condimentis sua aspergit. 425
Siren, & Sirenas præternauigare, Prouerb. 425
Socrates omnium sapientissimus ab Apolline pronunciatus. 423
Solonis sententia de principibus. 429
Somnia apud inferos sub foliis arborum hærent. 468
Somnus Agamemnonem reprehendens. 432
Sophiæ templi Constantinopolit. laudes. 480
Sophites rex Indus, auro gemmisq; conspicuus. 457
Sophocles tragici cothurni princeps. 427
Sophocles Liberi patris deliciæ. 427
Sophocles νέα σειρῶν dictus. 425
Sponsis serta nuptialia à sacerdote cum precibus imponebantur. 441
Statuæ Imperatorum in cubiculo Imperatorio. 441

Σπιβὰς, & ſtibades, & ſtibadia, quid. 428
Στοὰ porticus Zenonis ſchola. 423
Stoici philoſophi vnde dicti. 423
Templum Deiparæ miraculis clarum. 472. 473
Templum Deiparæ in Blachernis. 479
Templi Sophiæ Conſtantinopol. laudes. 480
Themiſtoclis dictum de Eretrienſibus. 463
Theodoſij iunioris Imp. clementia. 459
Theophraſtus à multitudine diſcipulorum commendatus. 423
Theſeus Minotaurum interfecit. 421
Theſæum filum. paræmia. 422
Thraſybuli Lacedamonij epitaphium. 470
Tiberius bonus & reipub. amantiſſimus Imperator. 429
Tiberius Imp. Mauricium Imperatorem declarat. 430
Tiberius Imp. quamdiu regnarit. 433
Tiberij Imp. corporis & animi conſtitutio. 461
Tiberij Imp. de bono Imperatore ſententia. 430
Tigris fluminis deſcriptio. 453
Tormentorum bellicorum ictus fruſtrati. 455
Torus & toral, quid. 428
Traiani Imp. inſigne elogium. 431
Troglodytarum domus & mores. 451
Trutinæ perelegans deſcriptio. 450
Tuldum quid. 448
Tydeus corpore paruus. 455
Veneris cingulum. 427
Veſpaſianus Imper. cometæ oſtentum ridet. 476
Veſtes muliebres ignauis militibus data. 458
Veſtes muliebres in funere. 458
Victoriæ moderatio hominem Deo ſimillimum reddit. 452
Viri mulieres, & mulieres viri. 458
Virtus ardua. 454
Vlyſſes Sirenas praternauigans. 425
Vrinam propriam qui neceſsitate compulſi biberint. 475
Vulpis & cameli fabula Æſopica. 434. 435
Zenobia Palmyrenorum regina, gemmis onuſta, in triumpho ducta. 466
Zenonis Stoici diſcipuli quales. 423

FINIS.

FINIS.